ALEXANDRE DUMAS

Cei Patruzeci si Cinci

sau Les Quarante-Cinq

Volumul 1

Capitolul I Poarta Saint-Antoine - *Etiamsi omnes*[1]*!*

În ziua de 26 octombrie a anului 1585, împotriva obiceiului, la orele zece şi jumătate dimineaţa, barierele porţii Saint-Antoine erau încă zăvorâte.

La orele unsprezece fără un sfert, un detaşament de douăzeci de elveţieni care, după uniformă, se vădeau a fi în slujba celor mai buni prieteni ai regelui Henric al III-lea, care domnea pe vremea aceea, se scurse prin capătul străzii

[1] Cuvintele apostolului Petru, adresate lui Isus: "Etiamsi omnes, ego non", adică: "Chiar dacă toţi se vor lepăda de tine, eu îţi voi rămâne credincios".

Mortellerie, îndreptându-se spre poarta Saint-Antoine care se deschise în momentul când ostaşii ajunseră în dreptul ei, pentru a se închide la loc în urma lor; după ce ieşiră pe poartă, gărzile se înşiruiră de-a lungul gardurilor vii ce împrejmuiau ocolurile răspândite dincolo de barieră, de o parte şi de alta a drumului şi numai cât se arătară la faţă şi făcură să se dea îndărăt o mulţime de ţărani şi târgoveţi ce veniseră de la Montreuil, de la Vincennes şi de la Saint-Maur ca să pătrundă în oraş înainte de amiază, lucru pe care nu apucaseră încă să-l înfăptuiască, deoarece, precum am spus, poarta era zăvorâtă.

Dacă-i adevărat că gloata atrage după sine, aşa cum este şi firesc, o întreagă harababură, s-ar fi putut crede că, trimiţând la faţa locului gărzile, domnul prefect al poliţiei voise să preîntâmpine învălmăşeala ce s-ar fi putut isca la poarta Saint-Antoine.

Într-adevăr, venise lume după lume: mai în fiece clipă soseau pe cele trei drumuri ce se înmănuncheau în locul acela călugări de la mânăstirile din împrejurimile oraşului, femei aşezate pieziş pe tarniţele din spinarea măgarilor, ţărani cu căruţele sporind mereu grosul mulţimii şi aşa destul de numeroase, pe care porţile, ca niciodată ferecate la ceasul acela, o siliseră să se oprească la barieră şi toţi laolaltă, prin întrebările lor mai mult sau mai puţin stăruitoare, stârneau un freamăt nedesluşit ce zăbovea în aer ca un ison neîntrerupt; doar când şi când, unele glasuri se ridicau cu o octavă deasupra diapazonului general, răbufnind ameninţătoare sau tânguioase.

Afară de gloata noilor sosiţi care doreau să intre în oraş, se mai puteau observa câteva pâlcuri răzleţe ce păreau să se fi desprins din sânul ei. Acestea, în loc să încerce a răzbate cu privirea printre ostreţele barierei în inima oraşului, cercetau cu ochi lacomi zarea ţărmurită de mânăstirea iacobinilor, de chinovia din Vincennes şi de Croix Faubin, ca şi când pe unul din cele trei drumuri răsfirate în evantai ar fi trebuit să sosească mai ştiu eu ce Mesia.

Respectivele grupuri semănau destul de bine cu ostroavele ce se înalţă liniştite în mijlocul Senei în timp ce în jurul lor apele, învolburându-se sau zburdând, desprind fie câte o bucată de gazon, fie câte un trunchi de salcie bătrână care, după ce a stat un timp în cumpănă pe undele învârtejite, se lasă în cele din urmă târât de curent.

Aceste grupuri asupra cărora insistăm cu tot dinadinsul, pentru motivul că merită toată atenţia noastră, erau alcătuite în majoritate din cetăţeni ai Parisului bine încotoşmănaţi în hainele lor cu mâneci bufante şi ciorapii lungi strânşi pe picior, căci, am uitat să spunem, era o vreme friguroasă, sufla un vânt tăios şi nori groşi se rostogoleau deasupra pământului, ca şi când ar fi vrut să despoaie arborii, smulgând şi ultimele frunze îngălbenite ce încă se mai legănau jalnic pe crengi.

Trei dintre aceşti cetăţeni stăteau la taifas, sau mai degrabă doi dintre ei pălăvrăgeau, iar al treilea se mulţumea să asculte. Pentru a ne tălmăci şi mai bine gândul trebuie să spunem că cel de al treilea nici măcar nu părea să asculte, într-atât de stăruitor privea spre Vincennes.

Să ne ocupăm mai întâi de cel din urmă.

Era probabil înalt de statură dacă s-ar fi ridicat în picioare. Deocamdată însă picioarele-i lungi, cu care nu ştia ce să facă atunci când nu le folosea potrivit cu menirea lor, punându-le în mişcare, erau îndoite sub el, în timp ce braţele sale, tot atât de lungi în raport cu picioarele, stăteau încrucişate la piept. Rezemat cu spatele de un gard viu ale cărui ramuri elastice îi ofereau un sprijin destul de puternic, omul îşi ţinea obrazul adăpostit după palma lui lătăreaţă, cu îndărătnicia unuia care, din prudenţă, se fereşte să fie recunoscut, lăsând doar ochiul să scapere câte o privire pătrunzătoare printre degetul mijlociu şi inelar, întredeschise doar atâta cât e nevoie ca să se strecoare raza vizuală.

Alături de acest personaj atât de ciudat, un omuleţ bondoc, cocoţat pe un dâmb, stătea de vorbă cu un ins mătăhălos, căruia îi scăpau mereu picioarele pe povârnişul dâmbului şi care, ori de câte ori era gata să cadă, se agăţa de nasturii de la vesta cu mâneci bufante a interlocutorului său.

La aceşti doi cetăţeni, care, împreună cu cel aşezat pe jos, alcătuiau numărul cabalistic trei, ne-am referit într-unul din precedentele paragrafe.

— Da, jupâne Miton — cuvânta bondocul, adresându-se mătăhălosului — da, am spus şi repet că vor fi o sută de mii de persoane în jurul eşafodului când va muri Salcède, o sută de mii pe puţin. Uite, fără să-i mai punem la socoteală pe cei care se află în clipa de faţă în Piaţa Grève sau care au pornit-o într-acolo din diferite cartiere ale Parisului, uite numai ce omenire-i aici şi

gândeşte-te că nu-i vorba decât de o singură poartă. Îţi dai seama ce trebuie să fie, căci, dacă ar fi să le numărăm pe toate, am vedea că sunt şaisprezece porţi în cap.

— O sută de mii e mult, cumetre Friand — răspunse mătăhălosul; o bună parte dintre ei, ascultă ce-ţi spun, vor face ca mine şi nu se vor duce să vadă cum e rupt în bucăţi nenorocitul ăla de Salcède, de teamă să nu iasă cine ştie ce tărăboi şi pe bună dreptate.

— Jupâne Miton, jupâne Miton, ia seama — îi răspunse bondocul — vorbeşti ca un politic[2]. N-o să fie nimic, pun mâna-n foc că n-o să fie nimic, dar nimic. Apoi, văzând că interlocutorul său clatină din cap neîncrezător: Nu-i aşa, domnule? continuă el, întorcându-se către insul cu braţe şi picioare lungi, care, de unde până atunci se uitase stăruitor spre Vincennes, îşi sucise cu o clipă înainte, fără a coborî palma cu care îşi acoperea faţa, îşi sucise, zic, obrazul pe sfert, aţintindu-şi privirea asupra barierei ce părea să fie acum ţelul atenţiei sale.

— Mă rog? rosti omul, întrebător, ca şi când n-ar fi auzit decât interpelarea ce-i era adresată şi nicidecum vorbele schimbate cu cel de-al doilea cetăţean înaintea acestei interpelări.

— Ziceam că n-o să fie nimic în Piaţa Grève azi.

— Cred că vă înşelaţi şi că Salcède va fi totuşi executat — răspunse tacticos cel cu braţe lungi.

— Fără doar şi poate; dar ziceam că n-o să fie nici o zarvă cu prilejul execuţiei.

— Ba cum nu, o să se audă plesnele trosnind când au să dea bice cailor.

— Nu ne-nţelegem de loc. Spunând zarvă, mă gândeam la o răscoală, ori eu tocmai asta ziceam, că n-o să fie nici o răscoală în Piaţa Grève: dacă s-ar fi aşteptat să se aprindă vreo răscoală, regele n-ar fi poruncit să se împodobească un balcon la primărie, ca să poată privi caznele osânditului împreună cu cele două regine şi cu o parte din curteni.

— Parcă regii pot şti dinainte când e pe cale să se aprindă vreo răscoală? spuse, ridicând din umeri cu o nemărginită milă,

---

[2] *Politicii* constituiau un partid tolerant care condamna deopotrivă excesele catolicilor şi ale protestanţilor şi căuta să ridice spiritul naţional în Franţa, înlăturând atât influenţa englezilor cât şi a spaniolilor.

omul cu braţe de un stânjen şi picioare de o poştă.

— Oho! se minună jupân Miton, aplecându-se la urechea interlocutorului său. Omul ăsta are un fel de a vorbi cam ciudat. Îl cunoşti cumva, cumetre?

— Nu — răspunse bondocul.

— Păi cin' te pune atunci să-i vorbeşti?

— I-am vorbit şi eu aşa, ca să nu tac.

— Rău faci: vezi bine doar că nu prea e guraliv din fire.

— Mi se pare totuşi — rosti cumătrul Friard, destul de tare ca să poată fi auzit de omul cu braţe lungi — că una dintre cele mai mari bucurii ale vieţii este să-ţi împărtăşeşti gândurile.

— Ai dreptate, însă numai cuiva pe care-l cunoşti — răspunse jupân Miton, nicidecum unuia despre care habar n-ai cine e.

— Oamenii nu sunt oare cu toţii fraţi între ei? Cum zice popa de la Saint-Leu — adăugă cumătrul Friard pe un ton convingător.

— Pesemne or fi fost la început de tot, dar în vremea noastră legăturile de rudenie s-au destrămat destul de serios, cumetre Friard. Spune-mi mie ce-ai de spus, dacă ţii neapărat să pălăvrăgeşti şi lasă-l pe veneticul ăsta cu gândurile lui.

— Numai că pe dumneata te cunosc de când lumea, dac-ar fi să-ţi dau ascultare şi ştiu dinainte ce ai să-mi răspunzi; în timp ce, dimpotrivă, necunoscutul ăsta poate că ar avea ceva nou să-mi spună.

— Sst! Vezi că trage cu urechea.

— Cu atât mai bine dacă trage cu urechea; poate că aşa o să-mi răspundă. Va să zică, domnule — continuă cumătrul Friard, întorcându-se către necunoscut — credeţi c-o să fie zarvă în Piaţa Grève?

— Eu? Nu ţin minte să fi spus aşa ceva.

— Nici eu nu pretind c-aţi fi spus-o — urmă Friard cu un ton care ar fi vrut să fie insinuant — ziceam doar că-i un lucru pe care-l gândiţi, atâta tot.

— Şi de unde puteţi fi atât de sigur? Nu cumva sunteţi vrăjitor, jupâne Friard?

— Ia te uită: mă cunoaşte! exclamă târgoveţul, peste măsură de uimit. Oare de unde m-o fi cunoscând?

— Păi nu ţi-am rostit de vreo două-trei ori numele, cumetre? spuse Miton, dând din umeri ca unul care s-ar fi

ruşinat faţă de un străin de inteligenţa mărginită a interlocutorului său.

— Aha! Ai dreptate — mărturisi Friard, străduindu-se să se dumerească şi, dumerindu-se, în sfârşit, mulţumită acestei strădanii, continuă: Zău dacă n-ai dreptate, să mor eu! Păi dacă mă cunoaşte, înseamnă c-o să-mi răspundă. Cum ziceam, domnule — urmă el, adresându-se necunoscutului — cred că dumneavoastră credeţi c-o să fie zarvă în Piaţa Grève, căci dacă n-aţi crede aşa ceva, aţi fi acolo de faţă, pe când, cum văd eu, dumneavoastră sunteţi aici... care va să zică!

Acest *care va să zică* dovedea că jupân Friard atinsese în deducţiile sale limita cea mai îndepărtată a puterii lui de judecată şi a inteligenţei sale.

— Dar dumneavoastră, domnule Friard, de vreme ce credeţi cu totul altceva decât credeţi că eu cred — răspunse necunoscutul, apăsând pe cuvintele rostite cu puţin înainte de interlocutorul său şi pe care le folosea la rândul lui — cum se face că nu sunteţi în clipa de faţă în Piaţa Grève? Mi se pare totuşi că spectacolul este destul de atrăgător pentru ca prietenii regelui să dea năvală la locul cu pricina. Aşa stând lucrurile, poate c-o să-mi răspundeţi că domnia voastră nu vă număraţi printre prietenii regelui, ci printre ciracii domnului de Guise şi că-i aşteptaţi aici pe loreni, care, zice-se, vor să cotropească Parisul pentru a-l scăpa de la moarte pe domnul de Salcède.

— Nu, domnule, — răspunse cu însufleţire bondocul, vădit speriat de bănuielile necunoscutului — nu, domnule, aştept să vină nevastă-mea, doamna Nicole Friard, care s-a dus să ducă douăzeci şi patru de feţe de masă la chinovia iacobinilor, având cinstea de a fi spălătorească particulară a lui dom Modeste Gorenflot, stareţul numitei chinovii a iacobinilor. Dar ca să ne întoarcem la tămbălăul despre care vorbea cumătrul Miton şi în care nu cred nicidecum, ca şi dumneavoastră, de altfel, aşa spuneaţi cel puţin...

— Cumetre, cumetre! strigă Miton. Ia te uită numai ce dăndănaie!

Jupân Friard privi în direcţia spre care era îndreptat degetul însoţitorului său şi văzu că, pe lângă faptul că bariera era coborâtă, ceea ce dăduse şi aşa destul de gândit tuturor, se pregăteau acum să închidă şi poarta.

După ce poarta fu zăvorâtă, o parte dintre elveţieni veniră

să se posteze în faţa şanţului.

— Cum aşa?! izbucni Friard, schimbându-se la faţă. N-ajungea c-au lăsat bariera? S-au apucat acum să ferece şi poarta?

— Ei, vezi, ce ţi-am spus eu? răspunse Miton, pălind la rândul său.

— Nostim, nu-i aşa? rosti necunoscutul, rânjind.

Şi rânjind, dădu la iveală, printre firele din mustăţi şi perii din barbă, un îndoit şirag de dinţi strălucitori şi tăioşi ce păreau minunat de bine ascuţiţi datorită obişnuinţei de a se folosi de ei cel puţin de patru ori pe zi.

La vederea acestor noi măsuri de precauţie, un lung freamăt de mirare şi câteva strigăte înspăimântate se ridicară din sânul mulţimii ticsite ce se îmbulzea la bariera oraşului.

— Faceţi loc! Daţi-vă la o parte! trâmbiţă vocea poruncitoare a unui ofiţer.

Manevra fu îndeplinită într-o clipă, nu fără a întâmpina unele greutăţi: oamenii călări şi cei din căruţe, siliţi să se tragă înapoi, striviră pe ici, pe colo câteva picioare şi frânseră câteva coaste în dreapta şi-n stânga în învălmăşeală.

Femeile ţipau, bărbaţii înjurau; cei care puteau să fugă îşi luau tălpăşiţa, dând buzna unii peste alţii.

— Lorenii! Lorenii! se auzi strigând în toiul harababurii.

Răcnetul cel mai cumplit pe care-l poate cuprinde palidul vocabular al spaimei n-ar fi avut un efect atât de prompt şi atât de hotărâtor ca strigătul acesta: "Lorenii!"

— Ei, ai văzut, ai văzut? scânci Miton, tremurând tot. Lorenii, lorenii, s-o ştergem!

— S-o ştergem, dar unde? întrebă Friard.

— În ocolul ăsta — strigă Miton, sângerându-şi palmele în timp ce se căznea să apuce ramurile ghimpoase ale îngrăditurii de mărăcini în care şedea tolănit necunoscutul!

— În ocolul ăsta! repetă Friard. Lesne de spus, dar greu de făcut, jupâne Miton. Nu văd nici o spărtură pe unde am putea intra înăuntru şi cred că n-oi fi vrând să sar peste hăţişul ăsta mai înalt ca mine.

— Am să-ncerc — spuse Miton — am să-ncerc.

Şi se căzni din nou să treacă.

— Hei, deschide ochii, mătuşă! strigă Friard, cuprins de disperare ca omul care se simte pe cale să-şi piardă cumpătul.

Nu vezi că măgarul dumitale dă peste mine? Uf, domnule călăreţ, ia aminte, calul domniei tale e cam nărăvaş! Ce dracu faci, amice, îmi bagi hulubele căruţei în coaste?

În timp ce jupân Miton se agăţa de ramurile hăţişului, vrând cu tot dinadinsul să sară pe deasupra, iar cumătrul Friard căuta de-a surda o răritură ca să se poată strecura pe dedesubt, necunoscutul se sculase de jos, îşi desfăcuse cataligele picioarelor şi, dintr-o singură mişcare, întocmai ca un călăreţ care se saltă în şa, trecu peste hăţişul de mărăcini fără ca vreo crenguţă să-i atingă pantalonii.

Jupân Miton îi urmă pilda, rupându-şi nădragii în trei locuri; nu tot acelaşi lucru se putea spune despre cumătrul Friard, care, neputând să treacă nici peste şi nici pe sub îngrăditură şi văzându-se tot mai serios ameninţat să fie stâlcit de gloată, scotea nişte ţipete sfâşietoare, când necunoscutul, întinzând braţul său lung de un stânjen, îl înşfăcă de gulerul plisat şi scrobit, precum şi de gulerul hainei şi, ridicându-l în aer, îl strămută de partea cealaltă a gardului cu aceeaşi uşurinţă cu care ar fi apucat un copil.

— Ohoho! se minună jupân Miton, înveselit de această scamatorie şi urmărind cu ochii înălţarea şi coborârea prietenului său, jupân Friard. Zău dacă nu semeni cu firma de la Marele Absalom!

— Uf! suspină Friard, punând piciorul pe pământ. Să semăn cu ce-oi semăna, bine că mă văzui, în sfârşit, dincoace de gard, prin milostenia domniei sale. Apoi, îndreptându-şi spinarea pentru a privi chipul necunoscutului, căruia abia dacă-i ajungea până la piept, zise: Ah, domnule, nu ştiu cum să vă mulţumesc. Dar bine, domnule, dumneavoastră sunteţi un adevărat Hercule, pe legea mea, să nu-mi spuneţi mie Jean Friard dacă vă mint! Care-i numele domniei voastre, domnule, numele izbăvitorului şi prietenului meu?

Şi omul nostru rosti într-adevăr ultimele cuvinte cu toată râvna unei inimi pline de recunoştinţă.

— Mă cheamă Briquet, domnule — răspunse necunoscutul — Robert Briquet, dacă socotiţi că asta vă poate fi de vreun ajutor.

— Dar mi-aţi fost chiar de mare ajutor, domnule Robert Briquet, un ajutor nepreţuit, ca să zic aşa; nevastă-mea o să vă binecuvânteze. Adevărat, ce-o fi cu nevastă-mea, sărăcuţa? O,

Doamne Dumnezeule! O s-o strivească gloata. Ah, afurisiţii ăştia de elveţieni, care n-au altă treabă decât să pună oamenii să se calce în picioare!

Nici nu apucase bine să-şi verse năduful şi cumătrul Friard simţi abătându-se pe umărul său o mână la fel de grea ca mâna unei statui de piatră. Se întoarse numaidecât să vadă cine putea fi neobrăzatul care-şi îngăduia o asemenea îndrăzneală faţă de dânsul. Era mâna unui ostaş elveţian.

— Frei se fac la tine derci, buştiule? spuse găliganul.

— Ah, ne-au încolţit! strigă Friard.

— Întinde-o, băiete! adăugă Miton.

Şi amândoi, având câmpul deschis în faţa lor, acum că reuşiseră să sară peste gard, o luară la sănătoasa, urmăriţi de privirea zeflemitoare şi de rânjetul omului cu braţe de-un stânjen şi picioarele pe catalige, care, după ce-i pierdu din vedere, se apropie de ostaşul din garda elveţiană, pus acolo de strajă.

— Paza e bună, camarade, pe cât se pare?

— Pun, tomnule, ta, ta, nu rou, nu rou.

— Cu atât mai bine; e mare lucru, mai ales dacă s-ar întâmpla să năvălească lorenii, aşa cum se aude.

— Nu nafaleşti.

— Nu?

— Nici ghindeşti.

— Cum se face atunci că s-au închis porţile? Nu înţeleg.

— Tumneata nu trepui inţelegi — răspunse elveţianul, râzând cu poftă de vorba lui de duh.

— Şust, camarad, forte şust — spuse Robert Briquet — mulţumim frumos.

Şi Robert Briquet se îndepărtă de elveţian pentru a se apropia de un alt grup, în timp ce bravul ostaş, căruia îi amuţise râsul pe buze, bombănea printre dinţi:

— *Bei Gott!... Ich glaube er spottet meiner. Was ist das für ein Mann, dar sich erlaubt einen Schweitzer seiner Koeniglichen Majestaet auszulachen?*

Ceea ce, tălmăcit pe limba noastră, ar însemna: "Să mă bată Dumnezeu! Pare-mi-se că el este acela care mă ia peste picior. Cine-i omul ăsta care îndrăzneşte să-şi bată joc de un ostaş elveţian din garda maiestăţii sale?"

Unul din aceste grupuri era alcătuit dintr-un număr însemnat de cetăţeni care, fiind plecaţi din oraş în momentul când se zăvorâseră porţile, rămăseseră acum pe dinafară. Numiţii cetăţeni stăteau strânşi în jurul a vreo patru sau cinci călăreţi cu o înfăţişare cât se poate de marţială şi pe care faptul că porţile fuseseră ferecate părea să-i nemulţumească peste măsură, deoarece răcneau cât îi ţinea gura:

— Poarta! Deschideţi poarta!

Răcnetele, repetate de toţi cei de faţă şi înteţite când şi când de izbucniri mânioase, stârneau în clipa aceea o larmă cumplită.

Robert Briquet se îndreptă spre grupul cu pricina şi se porni la rândul său să strige mai tare decât toată adunarea:

— Poarta! Poarta!

Drept care, unul dintre călăreţi, încântat de glasul său detunător, se întoarse către el şi, salutându-l, îi spuse:

— Mai mare ruşinea, domnule, nu-i aşa? Auzi, să închizi porţile oraşului ziua-n amiaza mare ca şi când spaniolii sau englezii ar asedia Parisul!

Robert Briquet cercetă cu luare-aminte pe cel ce intrase în vorbă cu el, un ins între patruzeci-patruzeci şi cinci de ani.

Pe de altă parte, omul părea să fie căpetenia celorlalţi trei sau patru călăreţi de care era înconjurat.

Cercetarea aceasta avu probabil darul să-i trezească încrederea, căci Robert Briquet făcu la rândul său o plecăciune şi se grăbi să răspundă:

— Aveţi dreptate, domnule, de o sută, de o mie de ori aveţi dreptate, dar — adăugă el — fără să fiu prea curios din fire, îmi îngăduiţi totuşi să vă-ntreb ce pricină bănuiţi c-ar putea să fie la mijloc pentru a se lua asemenea măsuri?

— Naiba să-i ia! spuse unul dintre cei de faţă. Li-e frică să nu li-l şterpelească de sub nas pe giuvaerul ăsta de Salcède!

— Arză-l focu'! se auzi un glas. N-aş avea parte de asemenea giuvaer!

Robert Briquet se întoarse în direcţia de unde venise

glasul, care, după accent, părea să fie al unui gascon get-beget şi zări un flăcău de vreo douăzeci sau douăzeci şi cinci de ani, care stătea cu palma sprijinită de crupa calului încălecat de cel ce părea să fie căpetenia călăreţilor. Flăcăul era cu capul gol; pesemne că-şi pierduse pălăria în învălmăşeală.

Jupân Briquet făcea impresia unui om deprins să-şi observe semenii. Îndeobşte însă, observaţiile sale erau de scurtă durată; aşa încât se mulţumi să arunce doar o privire asupra gasconului, care, de bună seamă, nu i se păru vrednic de prea mult interes şi se grăbi să-şi întoarcă ochii spre călăreţ.

— Dar — rosti el — de vreme ce umblă zvonul că Salcède ar fi omul domnului de Guise, n-aş putea zice că e chiar de lepădat.

— Oare? Aşa se spune? se minună gasconul, ciulind urechile.

— Într-adevăr, aşa se spune — răspunse călăreţul, dând din umeri — dar în vremurile de azi lumea vorbeşte tot felul de bazaconii!

— Va să zică — întrebă într-o doară Briquet, cu o privire iscoditoare şi un zâmbet viclean pe buze — domnia voastră credeţi că Salcède n-ar fi ciracul domnului de Guise?

— Nu cred, ci sunt sigur de asta — răspunse călăreţul. Şi văzând gestul lui Robert Briquet, care făcuse un pas către dânsul, ca şi când ar fi vrut să-i spună: "Ba nu, zău! Şi de unde sunteţi chiar atât de sigur?", continuă: Nu mai încape nici o îndoială: dacă Salcède ar fi fost omul *ducelui*, domnul de Guise nu i-ar fi lăsat să-l înşface sau cel puţin nu i-ar fi lăsat să-l ducă aşa, legat cobză, de la Bruxelles la Paris, fără a fi încercat măcar să-l răpească.

— O asemenea încercare — stărui Briquet — ar fi fost cât se poate de primejdioasă; căci, până la urmă, fie c-ar fi reuşit, fie c-ar fi dat greş, de vreme ce venea din partea domnului de Guise, era, orişicum, o mărturisire, ca şi când domnul de Guise ar fi recunoscut deschis că a uneltit împotriva ducelui de Anjou.

— Domnul de Guise — i-o reteză scurt călăreţul — nu s-ar fi împiedecat de asemenea marafeturi, sunt convins şi din moment ce nici nu l-a cerut înapoi, nici nu l-a apărat pe Salcède, înseamnă că Salcède nu este omul lui.

— Totuşi, să-mi fie iertat că stărui — continuă Briquet — dar chiar dac-or fi minciuni, nu eu le-am scornit: se dă ca un

lucru sigur că Salcède ar fi vorbit.

— Unde? În faţa judecătorilor?

— Nu, nu în faţa judecătorilor, ci când l-au supus la cazne. Nu-i acelaşi lucru? spuse jupân Robert Briquet, căutând în zadar să-şi ticluiască o mutră nevinovată.

— Fireşte că nu-i acelaşi lucru, nici pe departe; să zicem totuşi c-a vorbit, fie, dar nimeni nu ştie să spună ce anume a mărturisit.

— Să-mi fie iertat şi de astă dată, domnule — urmă Robert Briquet — se ştie ce-a mărturisit, ba chiar cu prisosinţă.

— Şi ce-a mărturisit? S-auzim! întrebă nerăbdător călăreţul. Spune dacă eşti atât de bine informat.

— Nu mă pot lăuda c-aş fi chiar atât de bine informat, domnule, de vreme ce, dimpotrivă, eu sunt acela care caută să afle câte ceva de la domnia voastră — răspunse Briquet.

— Cum adică? Să ne înţelegem! spuse călăreţul, scos din răbdări. Ziceai adineauri că vorbele lui Salcède sunt pe buzele tuturor; care sunt aceste vorbe? Grăieşte!

— N-aş putea garanta, domnule, că sunt chiar cuvintele lui — rosti Robert Briquet, care părea să simtă o deosebită plăcere să-l sâcâie pe călăreţ.

— În sfârşit, care sunt cuvintele puse în sarcina lui?

— Se zice c-ar fi mărturisit că uneltea în favoarea domnului de Guise.

— Şi împotriva regelui Franţei, nu-i aşa? Mereu acelaşi cântec.

— Ba nu împotriva maiestăţii sale, regele Franţei, ci împotriva alteţei sale, monseniorul duce de Anjou.

— Dacă a mărturisit aşa ceva...

— Atunci? întrebă Robert Briquet.

— Atunci este un ticălos! declară călăreţul, încruntându-se.

— Da — rosti în şoaptă Robert Briquet — dar dacă a făcut într-adevăr lucrul pe care l-a mărturisit, este un om de ispravă. Ah, domnule, gheata cu şuruburi, estrapada şi apa clocotită silesc bieţii oameni să îndruge vrute şi nevrute.

— Vai! Rostiţi un mare adevăr, domnule — zise călăreţul, potolindu-se deodată şi oftând.

— Aş! le tăie vorba gasconul, care, lungind gâtul când spre unul, când spre celălalt interlocutor, urmărise toată

discuţia. Aş! Gheata, estrapada, apa clocotită, astea-s floare la ureche! Dacă Salcède a vorbit, înseamnă că-i o secătură, iar stăpân-su a doua.

— De, de! pufni călăreţul, neputându-şi înfrâna un zvâcnet de nemulţumire. Ai gura cam mare, jupâne gascon.

— Cine, eu?

— Da, dumneata.

— Mare, mică, pentru mine-i taman cum trebuie, dracu să mă ia! Cu atât mai rău pentru cei cărora nu le place viersul meu.

Călăreţul se zbârli mânios.

— Fii cuminte! rosti o voce blajină şi totodată poruncitoare şi Robert Briquet căută în zadar să descopere a cui era.

Călăreţul păru a face o sforţare pentru a se stăpâni; nu găsi totuşi în sine destulă putere ca să se înfrâneze pe deplin.

— Şi chiar cunoşti, domnule, atât de bine persoanele despre care vorbeşti? îl întrebă pe gascon.

— Pe cine, pe Salcède?

— Da.

— Câtuşi de puţin.

— Dar pe ducele de Guise?

— Nici atâtica.

— Atunci poate pe ducele d'Alençon?

— Şi mai puţin.

— Ştii oare că domnul de Salcède este un om viteaz?

— Cu atât mai bine; înseamnă c-o să moară ca un viteaz.

— Şi că domnul de Guise, atunci când vrea să urzească o uneltire, o urzeşte singur?

— Urzească şi pe dracu! Ce-mi pasă mie?

— Şi că domnul duce de Anjou, odinioară domnul d'Alençon, a pus să fie ucişi sau a lăsat să fie omorâţi pe toţi cei ce s-au străduit să-i fie de folos: La Mole, Coconnas, Bussy şi ceilalţi?

— Mă doare-n cot!

— Cum adică, te doare-n cot?

— Mayneville! Mayneville! murmură aceeaşi voce.

— Uite aşa, bine, mă doare-n cot! Eu ştiu un singur lucru, dracu sa mă ia! Am socotelile mele la Paris, azi chiar, în dimineaţa asta şi din pricina turbatului de Salcède mi-au trântit poarta în nas. Drăcovenia dracului! Salcède ăsta nu-i decât un

târâie-brâu, aşijderi şi ceilalţi, din pricina cărora, în loc să rămână deschise porţile, au fost ferecate.

— Oho! Gasconul ăsta-i dracul gol! şopti ca pentru sine Robert Briquet. Tare mă tem c-o să se întâmple o năzdrăvănie.

Dar năzdrăvănia la care se aştepta târgoveţul nu se întâmplă nicidecum. Călăreţul, căruia ultimele invective făcuseră să i se ridice sângele în obraz, lăsă nasul în jos şi tăcu, înghiţindu-şi mânia.

— La urma urmei, ai şi dumneata dreptate — recunoscu el. Naiba să-i ia pe toţi cei ce ne împiedică să intrăm în oraş!

"Oho! îşi spuse Robert Briquet, căruia nu-i scăpase nici cea mai mică schimbare petrecută pe chipul călăreţului şi nici cele două îndemnuri menite să-l înarmeze cu răbdare. Ah, pare-mi-se că voi avea parte să văd o bazaconie şi mai mare decât aceea la care mă aşteptam."

În timp ce i se depăna prin minte gândul acesta, un glas de trâmbiţă îi izbi urechea şi aproape în aceeaşi clipă gărzile elveţiene, croindu-şi drum prin mulţime cu halebardele lor, ca şi cum ar fi tăiat un uriaş pateu de ciocârlii, despărţiră grupurile în două felii îndesate ce se desfăşurau de o parte şi de alta a drumului, lăsând mijlocul slobod.

Pe pârtia deschisă la mijloc, ofiţerul despre care am avut prilejul să vorbim mai înainte şi căruia părea să i se fi încredinţat paza porţii trecu călare de la un capăt la altul şi înapoi; pe urmă, după ce zăbovi o clipă pentru a cerceta din ochi mulţimea într-un fel ce semăna foarte bine cu o sfidare, porunci trompeţilor să sune.

Porunca fu adusă la îndeplinire pe loc, făcând să se aştearnă asupra gloatelor o tăcere ce părea de necrezut după atâta forfotă şi zarvă.

Atunci crainicul, cu tunica lui brodată cu flori de crin, purtând pe piept stema cu armele Parisului, înaintă şi, ţinând un hrisov în mână, începu a citi cu glasul acela fârnâit pe care-l au îndeobşte crainicii:

— "Dăm de ştire credincioşilor noştri supuşi din Paris şi din împrejurimi că porţile vor fi zăvorâte începând din clipa de faţă şi până la ceasul unu după-amiază şi nimeni nu va putea pătrunde în oraş înainte de sorocul statornicit, aceasta fiind urmarea voinţei regelui şi a privegherii domnului prefect al Parisului".

Crainicul se opri ca să-şi tragă răsuflarea. Mulţimea se folosi numaidecât de acest prilej pentru a-şi manifesta mirarea şi nemulţumirea printr-o neistovită răbufnire de huiduieli pe care vestitorul, trebuie s-o recunoaştem, le înfruntă fără să clipească.

Ofiţerul făcu un gest autoritar cu mâna şi tăcerea coborî din nou.

Crainicul urmă fără să pregete şi fără să se fâstâcească, de parcă obişnuinţa l-ar fi oţelit împotriva oricărei manifestaţii de felul celei pe care o avusese de întâmpinat.

— "Sunt scutiţi de această oprelişte cei ce vor avea asupra lor un semn de recunoaştere sau cei ce vor fi fost chemaţi, aşa cum se cuvine, prin scrisori şi ştafete.

Dată anume la palatul prefecturii Parisului, din porunca Maiestăţii Sale, în ziua de 26 octombrie, anul de graţie 1585."

— Trompeţi sunaţi!

Trâmbiţele nu întârziară a slobozi mugetele lor răguşite.

Abia isprăvise crainicul de citit şi îndărătul cordonului de elveţieni şi de ostaşi mulţimea prinse a se învălura aidoma unui şarpe ale cărui inele se îngroaşă şi se răsucesc.

— Ce-o mai fi şi asta? se întrebau cei mai paşnici. Pesemne iar vreo uneltire!

— He-he, treaba asta a fost, fără doar şi poate, pusă la cale ca să ne oprească pe noi să pătrundem în oraş — le spuse cu voce scăzută însoţitorilor săi călăreţul care înfruntase cu o răbdare îngerească mojiciile gasconului. Străjile, crainicul, zăvoarele, trâmbiţele de adineauri, toate astea sunt anume pentru noi; pe legea mea, zău dacă nu mă simt mândru!

— Daţi-vă la o parte! La o parte toată lumea! strigă ofiţerul care comanda pâlcul de ostaşi. Drăcia dracului! Nu vedeţi că-i împiedicaţi să treacă pe cei ce trebuie să intre în oraş?

— Dracu să mă ia! Ştiu eu unul care o să treacă, chiar dacă toată suflarea pământului i-ar tăia calea spre barieră — spuse, dând din coate ca să-şi facă loc, gasconul care, prin răspunsurile lui necioplite, îşi câştigase admiraţia jupânului Robert Briquet.

Şi, într-adevăr, într-o clipă se şi afla în mijlocul pârtiei ce se formase, prin destoinicia gărzilor elveţiene, între cele două şiruri de privitori.

Vă puteţi închipui deci cu câtă râvnă şi curiozitate se

aţintiră toţi ochii asupra unui ins atât de norocos, căruia îi era îngăduit să intre pe poartă când toată lumea avea porunca să rămână afară.

Gasconul nostru însă nici că se sinchisi de mulţimea privirilor invidioase; se înţepeni semeţ pe picioare, făcând să iasă în vileag prin stofa verzuie a vestei sale sărăcăcioase toţi muşchii trupului, ce păreau tot atâtea funii, întinse de o manivelă interioară. Încheieturile mâinilor uscăţive şi ciolănoase erau cu trei degete mai lungi decât mânecile jerpelite; flăcăul avea ochi deschişi, părul creţ şi blond, fie din naştere, fie printr-o întâmplare, căci într-o oarecare măsură culoarea lui se datora faptului că era colbuit. Picioarele, lungi şi zvelte, se încheiau printr-o pereche de glezne subţiri şi nervoase ca de căprior. Una din mâinile sale, dar numai una singură, era îmbrăcată cu o mănuşă de piele brodată, ce părea ea însăşi mirată de faptul că-i era dat să ocrotească o piele mai aspră decât a sa; mâna cealaltă îşi făcea de lucru cu-o nuia de alun. Gasconul stătu o clipă locului, uitându-se împrejur; pe urmă, chibzuind că ofiţerul despre care am vorbit mai înainte era cea mai simandicoasă persoană din toată adunarea, se duse întins la el.

Acesta îl măsură din ochi o bucată de vreme înainte de a-i adresa cuvântul. Gasconul, fără a se simţi câtuşi de puţin descumpănit, îl privi la rândul său.

— Pare-mi-se că ţi-ai pierdut pălăria? spuse ofiţerul.

— Da, domnule.

— În îmbulzeală?

— Nu, tocmai primisem o scrisoare de la ibovnica mea. Mă aşezasem s-o citesc, dracu să mă ia, pe malul râului, cam la vreun sfert de leghe de aici, când s-a stârnit deodată vântul şi mi-a umflat şi scrisoarea şi pălăria. Am alergat să prind epistola, deşi bumbul de la pălărie era făcut dintr-un diamant. Scrisoarea, până la urmă, am prins-o, dar când m-am întors după pălărie, vântul o azvârlise în râu şi râul plecase cu ea mai departe spre Paris!... Poate c-o avea parte să se pricopsească vreun biet calic! Cu atât mai bine!

— Aşa că ai rămas cu capul gol?

— Păi ce dracu, doar s-o mai găsi o pălărie şi pentru mine în Paris! Am să-mi cumpăr una şi mai mândră şi am să-i pun un diamant de două ori mai mare decât celălalt.

Ofiţerul ridică din umeri, într-un gest aproape neobservat; oricât de neobservat ar fi fost, nu-i scăpă totuşi gasconului.

— Poftim? spuse el.

— Ai asupra dumitale vreun document?

— Am, cum de nu şi nu numai unul, ci două deodată.

— Unul ajunge dacă este în regulă.

— Dar cred că nu mă înşel — adaugă gasconul, făcând nişte ochi cât cepele — ba nu, dracu să mă ia! Nu mă înşel; am într-adevăr plăcerea să vorbesc cu domnul de Loignac?

— Tot ce se poate, domnule — răspunse fără nici un chef ofiţerul, care nu prea părea încântat de faptul că fusese recunoscut.

— Cu domnul de Loignac, compatriotul meu?

— Nu zic nu.

— Vărul meu!

— Bine, bine, unde-i documentul?

— Uite-l.

Gasconul scoase din mănuşă jumătatea unui bilet tăiat în două cu iscusinţă.

— Urmează-mă — spuse Loignac fără să privească dovada — dumneata şi însoţitorii dumitale, dacă mai eşti cu cineva; trebuie să cercetăm actele. Şi se îndreptă spre poartă să-şi ia postul în primire.

Gasconul, cu capul gol, se grăbi să-l urmeze. Alţi cinci inşi se ţinură după gasconul cu capul gol.

Primul era ferecat într-o platoşă de toată splendoarea, lucrată cu atâta meşteşug, încât ai fi spus că ieşise din mâinile lui Benvenuto Cellini. Totuşi, cum tiparul după care fusese croită platoşa era oarecum demodat, toată strălucirea ei avea darul de a stârni mai degrabă râsul decât admiraţia.

Ce-i drept, nici restul costumului pe care-l purta insul împlătoşat nu se potrivea cu măreţia aproape regească a pieptarului.

Al doilea, care porni după ei, era urmat la rândul său de un lacheu cărunt şi pântecos şi, uscăţiv şi ars de soare cum era, părea un precursor al lui don Quijote, după cum servitorul său putea să fie luat drept precursorul lui Sancho.

Al treilea se înfăţişă cu un copil de zece luni în braţe, urmat de o femeie care se agăţase de cingătoarea lui de piele, în timp ce alţi doi copii, unul de patru, celălalt de cinci ani se

ţineau de poalele rochiei însoţitoarei sale.

Al patrulea se ivi şchiopătând, aninat de o spadă cât toate zilele.

În sfârşit, încheind convoiul, un tânăr chipeş, călare pe un cal negru, colbuit, dar de soi.

Pe lângă ceilalţi, acesta avea înfăţişarea unui rege.

Silit să înainteze la pas ca să n-o ia înaintea însoţitorilor săi, de altminteri poate mulţumit în sinea lui că nu trebuia să meargă prea aproape de ei, tânărul rămase o clipă locului lângă norodul ce stătea înţesat pe marginea drumului. În momentul acela simţi că-l trage cineva de teaca săbiei şi se răsuci înapoi, aplecându-se din şale. Cel care căuta să-i atragă atenţia în felul acesta era un tinerel cu părul negru, cu ochi scânteietori, mărunt, zvelt, delicat şi cu mâinile înmănuşate.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule? întrebă călăreţul.

— Să-mi faceţi un bine, domnule.

— Spuneţi, vă rog, dar repede. Vedeţi că sunt aşteptat.

— Trebuie să intru în oraş, domnule, trebuie neapărat, mă-nţelegeţi?... Iar domnia voastră sunteţi singur şi aveţi nevoie de un paj care să facă cinste, fireşte, unui bărbat falnic ca domnia voastră.

— Aşadar?

— Aşadar, o mână spală pe alta. Ajutaţi-mă să pătrund în oraş, iar eu, în schimb, am să fiu pajul domniei voastre.

— Mulţumesc — spuse călăreţul — dar nu vreau să fiu slujit de nimeni.

— Nici chiar de mine? întrebă tinerelul cu un zâmbet atât de ciudat, încât călăreţul simţi topindu-se straiul de gheaţă în care încercase să-şi ferece inima.

— Voiam să spun că nu-mi pot îngădui să am slujitori.

— Ştiu că nu sunteţi bogat, domnule Ernauton de Carmainges — spuse tânărui paj. Călăreţul tresări, dar, fără a lua în seamă mirarea lui, băieţandrul urmă: Aşa că nici nu poate fi vorba între noi de simbrie; dimpotrivă, domnia voastră, dacă veţi binevoi să-mi împliniţi rugămintea, veţi fi plătit cu vârf şi îndesat pentru serviciile cu care mă veţi fi îndatorat; lăsaţi-mă deci să vă slujesc, vă rog şi gândiţi-vă că cel ce vă roagă acum a avut uneori şi prilejul să poruncească. Tinerelul îi strânse mâna, ceea ce era un gest destul de familiar din partea unui paj, apoi, întorcându-se către pâlcul de călăreţi cu care am făcut mai

înainte cunoştinţă, spuse: Eu am găsit cum să trec; ăsta era lucrul cel mai greu; dumneata, Mayneville, caută prin orice mijloc să mă urmezi.

— Nu ajunge numai să intraţi — răspunse gentilomul — trebuie să vă şi vadă.

— Fii pe pace, din momentul în care am să intru pe poartă, fii sigur c-o să mă vadă.

— Nu uitaţi semnul de recunoaştere.

— Două degete lipite de buze, nu-i aşa?

— Da. Şi acum Domnul să vă aibă în pază!

— Ei — spuse stăpânul calului negru — conaşule paj, pornim?

— Gata, stăpâne — răspunse tinerelul şi sări sprinten pe crupă în spatele tovarăşului său, care se grăbi să se alăture celorlalţi cinci aleşi, ocupaţi în momentul acela să scoată la iveală documentele şi să-şi învedereze drepturile.

— Sfinte Sisoe! se minună Robert Briquet, care nu-i slăbise o clipă din ochi. E un adevărat potop de gasconi, să fiu al dracului dacă mint!

Capitolul III Trecerea în revistă

Cercetarea la care trebuiau să fie supuşi cei şase răsfăţaţi ai soartei ce ieşiseră, aşa cum am văzut, din rândurile norodului pentru a se apropia de poartă, nu era nici prea stăruitoare, nici prea complicată. Tot ce aveau de făcut era să scoată din buzunar o jumătate dintr-o fiţuică tăiată în două şi s-o înmâneze ofiţerului, care o compara cu o altă jumătate şi dacă, punându-le alături una de alta, cele două jumătăţi se îmbinau perfect întregindu-se, drepturile purtătorului erau pe deplin dovedite.

Gasconul în capul gol se apropiase primul de poartă. Drept care cercetările începură cu dânsul.

— Numele dumitale? întrebă ofiţerul.

— Numele meu, domnule ofiţer? E scris acolo pe hârtie împreună cu alte lucruri dacă o să vă daţi osteneala să citiţi.

— N-are a face! Numele dumitale! repetă ofiţerul, scos din răbdări. Ce, nu ştii cum te cheamă?

— Ba ştiu, cum să nu ştiu, dracu să mă ia! Iar de l-aş fi

uitat, n-ar fi bai, că mi l-aţi putea aminti dumneavoastră, de vreme ce se cheamă că suntem compatrioţi, ba chiar veri buni.

— Numele dumitale, fir-ar dracu-al dracului! Crezi c-am timp de pierdut ca să-mi scotocesc amintirile?

— Fie şi aşa! Mă numesc Perducas de Pincorney.

— Perducas de Pincorney? repetă domnul de Loignac, căci de aci încolo ofiţerul va purta numele cu care îl întâmpinase compatriotul său. Pe urmă, aruncându-şi ochii pe fiţuică: "Perducas de Pincorney, 26 octombrie1585, la douăsprezece punct".

— Poarta Saint-Antoine — adăugă gasconul, arătând cu degetul lui fumuriu şi osos pe hârtie.

— Foarte bine! În ordine! Intră — îl pofti domnul de Loignac pentru a curma orice încercare a compatriotului său de a lungi vorba. Dumneata acum — îi spuse următorului.

Omul cu platoşă se apropie.

— Biletul dumitale? îl întrebă Loignac.

— Cum aşa, domnule de Loignac?! se miră acesta. Nu mai recunoaşteţi pe feciorul unuia dintre prietenii dumneavoastră din copilărie pe care l-aţi ţinut de atâtea ori pe genunchi?

— Nu.

— Pertinax de Montcrabeau! stărui tânărul, nedumerit. Chiar nu mă recunoaşteţi?

— Când sunt de serviciu, nu recunosc pe nimeni, domnule. Biletul dumitale?

Tânărul împlătoşat îi întinse dovada.

— "Pertinax de Montcrabeau, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine." Treci.

Tânărul păşi mai departe şi, puţin zăpăcit de felul în care fusese întâmpinat, se duse lângă Perducas să aştepte deschiderea porţii.

Venise rândul celui de-al treilea gascon, cel cu nevastă şi copii.

— Biletul dumitale? întrebă Loignac.

Omul se grăbi să-şi cufunde mâna, docil, într-o mică tolbă din piele de capră pe care o purta pe şoldul drept. Degeaba însă: împovărat cum era de copilul pe care-l ţinea în braţe, nu reuşi să găsească adeverinţa cerută.

— Ce naiba faci cu plodul acela, domnule? Vezi bine doar că te-ncurcă.

— E băiatul meu, domnule de Loignac.

— Prea bine, lasă băiatul jos.

Gasconul se supuse: ţâncul începu să urle.

— Cum aşa, eşti însurat va să zică? întrebă Loignac.

— Da, domnule ofiţer.

— La douăzeci de ani?

— Păi pe la noi oamenii se însoară de tineri, cum bine ştiţi, domnule de Loignac, că doar şi domnia voastră v-aţi însurat la optsprezece ani.

— Minunat! îşi spuse Loignac. Încă unul care mă cunoaşte.

Între timp se apropiase şi femeia, urmată de cele două odrasle care se ţineau de fustele ei.

— Şi de ce n-ar fi însurat? întrebă ea, înălţând pieptul şi îndepărtând nişte şuviţe de păr negru, îmbâcsite de colbul drumului, ce i se lipiseră de fruntea pârlită de soare. Sau poate că la Paris însurătoarea nu mai e la modă acum? Da, domnule, e însurat şi, cum vedeţi, mai sunt aici încă doi copii care-i spun "tăticule".

— Aşa e, cu toate că de fapt sunt copiii nevesti-mi, domnule de Loignac, ca şi flăcăul din spatele nostru. Vino-ncoace, Militor şi salută-l pe domnul de Loignac, compatriotul nostru.

Un băietan de vreo şaisprezece sau optsprezece ani, voinic şi sprinten, care semăna cu un şoim, cu nasul lui coroiat şi ochii rotunzi, se apropie ţinându-şi mâinile petrecute pe sub cingătoarea din piele de bivol. Băiatul purta o cazacă groasă împletită din lână şi nişte pantaloni scurţi, bufanţi, din piele de capră sălbatică, ce se înfoiau deasupra picioarelor musculoase. Gura, cu buzele totodată impertinente şi senzuale, îi era adumbrită de tuleiele mustăţii ce abia începuse să mijească.

— Ăsta-i feciorul meu vitreg Militor, domnule de Loignac, băiatul mai mare al nevesti-mi, care-i născută Chavantrade, rudă cu familia Loignac, Militor de Chavantrade, sluga dumneavoastră. Hai, Militor, salută pe domnul. Apoi, aplecându-se asupra copilului care se zvârcolea orăcăind în mijlocul drumului: Taci cu tata, Scipion, taci, puiule! adăugă el, căutându-se de zor prin buzunare, doar va descoperi, în sfârşit, dovada.

Între timp, Militor, dând, de bine de rău, ascultare poruncii

părinteşti, se învrednici să se aplece puţin din şale, fără a scoate mâinile din cingătoare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule, biletul dumitale! răbufni Loignac, pierzându-şi răbdarea.

— Vino de-mi dă o mână de ajutor, Lardille — îi spuse gasconul nevesti-si, înroşindu-se până în vârful urechilor.

Lardille desprinse una câte una cele două mânuţe agăţate de poalele rochiei sale şi se apucă să scotocească, la rândul ei, în tolba şi în buzunarele bărbatului său.

— Bună treabă! bombăni ea. Se vede că l-am pierdut.

— În cazul ăsta vă arestez — spuse Loignac.

Gasconul se îngălbeni.

— Mă numesc Eustache de Miradoux — zise el — puteţi să-l întrebaţi pe domnul de Sainte-Maline, că doar suntem neamuri.

— Ah, eşti rudă cu Sainte-Maline? rosti Loignac, ceva mai îmblânzit. Cu toate că, dac-ar fi să le dai crezare, ăştia sunt rubedenii cu toată lumea! Ei, haide, căutaţi, căutaţi, dar cel puţin căutaţi cu folos.

— Ia vezi, Lardille, vezi dacă n-o fi prin boarfele copiilor tăi — spuse Eustache, tremurând de ciudă şi de îngrijorare.

Lardille se lăsă în genunchi în faţa unei legături cu nişte bulendre amărâte pe care le răsturnă jos, bodogănind.

Tânărul Scipion ţipa ca din gură de şarpe. E adevărat că frăţiorii lui după mamă, văzând că nimeni nu-i lua în seamă, se jucau turnându-i cu nemiluita nisip în gură.

Militor nici nu se clintea măcar; s-ar fi zis că necazurile vieţii familiale treceau pe deasupra sau pe dedesubtul găliganului fără să-l atingă.

— Staţi! zise deodată domnul de Loignac. Ce se vede acolo, prins de mâneca nătărăului ăstuia, într-un toc de piele?

— Da, da, acolo e! exclamă Eustache, victorios. Asta-i isprava nevesti-mi, acum mi-aduc aminte, ea s-a gândit să coasă biletul pe mâneca lui Militor.

— Ca să ducă şi el ceva — spuse Loignac în bătaie de joc. Pfui! Ditai viţelul! Uite la el că-i e lene să-şi ţină şi braţele ca oamenii, de teamă să nu-i împovăreze prea tare.

Buzele lui Militor se albiră de mânie, în timp ce obrazul i se acoperea de pete roşii: pe nas, pe bărbie şi în dreptul sprâncenelor.

— Viţelul n-are braţe — bolborosi el cu o privire ucigătoare — ci copite, aşa cum au şi unii oameni pe care-i cunosc eu.

— Gura! spuse Eustache. Vezi doar bine, Militor, că domnul de Loignac ne face cinstea să glumească cu noi.

— Pe naiba, nu glumesc de loc — protestă Loignac. Dimpotrivă, aş vrea ca puşlamaua asta să bage la cap ce i-am spus. Dac-ar fi feciorul meu vitreg, l-aş pune să care şi pe maică-sa şi pe frate-său şi legătura, şi, bată-l pacostea! m-aş urca şi eu deasupra, chit că i-aş lungi urechile ca să-şi dea seama că nu-i decât un măgar.

Militor îşi ieşise de tot din fire, spre îngrijorarea lui Eustache; dar, sub această îngrijorare, se simţea mocnind nu ştiu ce bucurie ascunsă prilejuită de săpuneala pe care o căpătase feciorul său vitreg.

Lardille, pentru a pune capăt zânzaniei şi vrând să-l cruţe pe băiatul mai mare de zeflemelile usturătoare cu care îi dezmierda domnul de Loignac, se grăbi să-i înmâneze ofiţerului dovada, scoasă, în sfârşit, din tocul de piele.

Domnul de Loignac o luă şi citi:

— "Eustache de Miradoux, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine." Duceţi-vă — spuse el — şi aveţi grijă să nu lăsaţi pe aici de izbelişte vreun plod, fie el frumos ori slut.

Eustache de Miradoux îl luă din nou în braţe pe tânărul Scipion, Lardille se agăţă ca şi mai înainte de cingătoarea lui, cei doi ţânci se aninară iar de fustele mamei şi întreaga familie, strânsă ciorchine şi urmată de tăcutul Militor, plecă să se alăture grupului celor rămaşi în aşteptare după ce trecuseră prin focurile cercetării.

— Vai de capul lor! murmură de Loignac printre dinţi, privind cum se desfăşoară pe drum alaiul lui Eustache de Miradoux cu tot neamul său. Că mândri mai arată soldaţii domnului d'Épernon. Apoi, întorcându-se: Poftim, e rândul dumitale! spuse el.

Invitaţia era adresată celui de-al patrulea solicitator.

Acesta era singur şi, stând locului, ţeapăn nevoie mare, îşi tot scutura vesta cenuşie cu mâneci bufante, împreunând degetul mare şi cel mijlociu pentru a alunga vreun fir de praf cu câte un bobârnac; mustăţile zbârlite ca de pisică, ochii verzi şi

scânteietori, sprâncenele a căror arcadă alcătuia o streaşină semicirculară deasupra pometţilor ieşiţi în afară, în sfârşit buzele subţiri împrumutau chipului său acea expresie caracteristică de neîncredere şi de drămuită prudenţă, după care îţi dai seama numaidecât că ai de a face cu un om deprins să-şi ascundă cu aceeaşi grijă agoniseala din pungă ca şi adâncurile inimii sale.

— "Chalabre, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine." Prea bine, poţi trece! spuse Loignac.

— Bănuiesc că sunt ceva bani puşi deoparte pentru cheltuielile de drum — îi atrase atenţia cu smerenie gasconul.

— Nu sunt vistiernic, domnule — i-o reteză scurt Loignac. Deocamdată nu-s decât portar, poţi trece.

Chalabre trecu mai departe.

După Chalabre se înfăţişă un tânăr călăreţ blond, care, scoţând adeverinţa din buzunar, scăpă pe jos un zar şi câteva cărţi de joc. Tânărul declară că se numeşte Saint-Capautel şi cum mărturia lui era confirmată de biletul pe care-l prezentase şi care se dovedi a fi în bună rânduială, plecă pe urmele lui Chalabre.

Mai rămăsese cel de-al şaselea care, mânat de pajul său de ocazie, descălecase pentru a-i înmâna domnului de Loignac o hârtie pe care sta scris:

"Ernauton de Carmainges, 26 octombrie, la douăsprezece punct, poarta Saint-Antoine".

În timp ce domnul de Loignac citea biletul, pajul, care descălecase la rândul său, îşi făcea de lucru cu calul pretinsului său stăpân, ca să-şi poată ascunde obrazul, căutând, chipurile, să potrivească mai bine struna zăbalei, care, de fapt, era destul de strâns legată.

— Pajul e al dumneavoastră, domnule? întrebă de Loignac, arătând cu degetul spre băietan.

— Precum vedeţi, domnule căpitan — spuse Ernauton, care nu voia nici să mintă, nici să-l trădeze pe băiat — precum vedeţi, tocmai leagă frâul calului.

— Puteţi trece — încuviinţă de Loignac, măsurându-l din ochi pe domnul de Carmainges, al cărui chip şi a cărui înfăţişare păreau să fie mai pe placul lui decât mutrele celorlalţi. Cel puţin ăsta arată mai ca lumea — spuse el ca pentru sine.

Ernauton încălecă din nou; pajul, fără să facă prea multe nazuri, dar şi fără să tărăgăneze pasul, i-o luase înainte,

amestecându-se în grupul celor ce se perindaseră până atunci.

— Deschideţi poarta — porunci de Loignac — şi daţi-le drumul acestor şase persoane şi celor ce le însoţesc.

— Haideţi, repede, repede, stăpâne! spuse pajul. În şa şi s-o pornim!

Ernauton se supuse şi de astă dată autorităţii pe care o dobândise asupra lui acea făptură bizară şi cum poarta fusese între timp deschisă, dădu pinteni calului şi, lăsându-se călăuzit de îndrumările pajului, pătrunse în inima cartierului Saint-Antoine.

După plecarea celor şase aleşi ai soartei, Loignac puse să se zăvorească iarăşi poarta spre apriga nemulţumire a gloatelor, care, o dată ce această formalitate fusese îndeplinită, nădăjduiseră că vor putea să intre, la rândul lor, în oraş şi care, văzându-şi speranţele înşelate, îşi mărturiseau în chip zgomotos supărarea.

Jupân Miton, care, după ce alergase de-i sfârâiau călcâiele peste câmp, îşi venise încetul cu încetul în fire, prinzând curaj şi care, cercetând terenul pas cu pas, se înapoiase în cele din urmă la locul de unde plecase, jupân Miton se încumetă să arunce ici şi colo câte o vorbă de protest, jeluindu-se de felul samavolnic în care soldăţimea zăgăzuia legăturile cu oraşul.

Cumătrul Friard, care izbutise, în fine, să dea de urma consoartei şi care, aflându-se acum sub aripa ei ocrotitoare, părea să nu se mai teamă de nimic, cumătrul Friard îi povestea simandicoasei sale jumătăţi întâmplările de peste zi, cu adaosul unor comentarii ticluite pe calapodul dumisale.

În sfârşit, călăreţii, dintre care unul fusese numit Mayneville de către tânărul paj, ţineau sfat pentru a hotărî dacă n-ar fi cu cale să ocolească zidurile cetăţii, în speranţa pe deplin îndreptăţită că vor găsi undeva o spărtură ce le va îngădui să pătrundă în Paris, fără a mai fi nevoiţi să încerce încă cine ştie câtă vreme fie la poarta Saint-Antoine, fie la oricare altă poartă a oraşului.

Robert Briquet, ca un filozof deprins să cerceteze totul în amănunţime şi ca un veritabil savant capabil să pătrundă până în miezul lucrurilor, Robert Briquet, cum ziceam, se dumeri în cele din urmă că deznodământul scenei zugrăvite mai înainte trebuia să aibă loc în preajma porţii şi că discuţiile răzleţe înfiripate între călăreţi, între târgoveţi şi între ţărani nu erau în

măsură să-i dezvăluie nimic nou.

Se apropie deci cât putu mai mult de o mică gheretă în care se afla loja portarului şi care era luminată de două ferestre, una privind spre oraş, cealaltă spre câmpie.

Abia apucase să ia în stăpânire noul său post de observaţie, că un călăreţ sosit în goana mare din interiorul oraşului sări jos de pe cal şi intră în gheretă, arătându-se o clipă mai târziu la fereastră.

— Aha! se bucură Loignac.

— Am sosit, domnule de Loignac — îl înştiinţă omul.

— Bine; de unde vii?

— De la poarta Saint-Victor.

— Situaţia?

— Cinci.

— Biletele?

— Sunt aici.

Loignac luă în primire dovezile, le verifică şi scrise pe o tăbliţă, ce părea să fi fost anume adusă acolo pentru treaba asta, cifra 5.

Ştafeta plecă.

Nu trecură nici cinci minute şi sosiră alţi doi curieri. Loignac îi interogă pe fiecare în parte, tot aşa prin fereastră.

Unul venea de la poarta Bourdelle ca să-i raporteze cifra 4. Celălalt de la poarta Temple ca să-i comunice cifra 6. Loignac însemnă grijuliu ambele cifre pe tăbliţă.

Cele două ştafete se făcură nevăzute aidoma primului curier, fiind rând pe rând înlocuite de alte patru ştafete care soseau:

Prima de la poarta Saint-Denis, cu rezultatul 5;

A doua de la poarta Saint-Jacques, cu rezultatul 3;

A treia de la poarta Saint-Honoré, cu rezultatul 8;

A patra de la poarta Montmartre, cu rezultatul 4;

În sfârşit, se înfăţişă şi ultimul curier, care venea de la poarta Bussy, aducând rezultatul 4.

Atunci Loignac scrise cu grijă, mic de tot, unele sub altele, numele locurilor şi cifrele următoare:

Poarta Saint-Victor…………………5
Poarta Bourdelle…………………… 4
Poarta Temple……………………… 6

Poarta Saint-Denis..................... 5
Poarta Saint-Jacques................ 3
Poarta Saint-Honoré................... 8
Poarta Montmartre..................... 4
Poarta Bussy............................. 4
În sfârşit, poarta Saint-Antoine.. 6
Total: patruzeci şi cinci 45

— Bun! Acum — strigă Loignac în gura mare — deschideţi porţile, poate să intre cine vrea!

Porţile fură deschise.

Într-o clipă, cai, catâri, femei, copii, căruţe năvăliră în oraş, cu riscul de a muri striviţi în sugrumătura dintre cei doi stâlpi ai podului suspendat.

Într-un sfert de ceas, tot puhoiul mulţimii ce adăsta de dimineaţă, îmbulzită în jurul acestui zăgaz temporar, se scurse pe vasta arteră a oraşului ce se numea strada Saint-Antoine.

Zarva se stinse încetul cu încetul în depărtare.

Domnul de Loignac împreună cu oamenii săi încălecară pe cai. Robert Briquet, care rămăsese ultimul, deşi fusese primul lângă poartă, îşi petrecu flegmatic piciorul peste lanţul punţii, spunându-şi:

— Toată omenirea aste ţinea neapărat să vadă ceva şi n-a văzut nimic, nici măcar pe ce lume sunt; în timp ce eu, care nu voiam să văd nimic, sunt singurul care a apucat să vadă ceva. Asta îmi dă curaj, nu ne rămâne decât să stăruim; dar la ce bun să stărui? Şi-aşa, Dumnezeule sfinte, ştiu prea mult. Mi-ar folosi oare la ceva să văd pe domnul de Salcéde hărtănit în patru? Nu, ferească Domnul! De, altminteri, am renunţat la politică. Să mergem mai bine la masă. Soarele ar fi la amiază, dacă ar fi soare afară; e timpul să mâncăm.

Spunând acestea, intră în oraş, cu acelaşi zâmbet calm şi maliţios pe buze.

Capitolul IV Loja din Piaţa Grève a M.S. Regele Henric al III-lea

---

Dacă am merge acum drept înainte pe strada principală

înţesată de lume a cartierului Saint-Antoine până în Piaţa Grève, unde se sfârşeşte, am regăsi în mulţime o bună parte din conştiinţele noastre; dar în timp ce bieţii cetăţeni, mai puţin înţelepţi decât Robert Briquet, se perindă mereu, înghiontiţi, îmbrânciţi, stâlciţi, în ceea ce ne priveşte, mulţumită privilegiului pe care ni-l dau aripile noastre de cronicar al acestor evenimente, vom prefera să descindem chiar în mijlocul pieţei, şi, după ce vom fi cuprins întreaga privelişte dintr-o aruncătură de ochi, să ne întoarcem pentru câteva clipe în trecut spre a cerceta mai îndeaproape cauza, după ce am avut prilejul să constatăm efectul.

Deocamdată putem spune că jupân Friard avusese dreptate socotind la cel puţin o sută de mii de oameni numărul spectatorilor care, presupunea el, vor împânzi Piaţa Grève şi împrejurimile ei, dornici să privească spectacolul ce se pregătea. Tot Parisul, cu mic, cu mare, îşi dăduse întâlnire la primărie şi Parisul este foarte punctual; parizienii nu lipsesc de la nici o festivitate şi este, într-adevăr, o festivitate şi încă o festivitate puţin obişnuită moartea unui om care a fost în stare să răscolească atâtea patimi, încât unii îl blestemau, iar alţii îl ridicau în slavă, în timp ce marea majoritate îi plângea de milă.

Spectatorul care izbutea să răzbată în Piaţa Grève, fie venind dinspre chei pe lângă cârciuma ce poartă hramul Sfintei Fecioare, fie prin porticul Pieţei Baudoyer, observa în primul moment în mijlocul pieţei arcaşii locotenentului Tanchon, care, împreună cu un mare număr de elveţieni şi de ostaşi din cavaleria uşoară, stătea de pază în jurul unui mic eşafod înalt de aproape patru picioare.

Eşafodul, atât de scund, încât nu putea fi văzut decât de cei din preajmă sau de privitorii care avuseseră norocul să se poată aciua la vreo fereastră, îşi aştepta osânditul pe care călugării îl luaseră în primire dis-de-dimineaţă, după cum, ca să folosim o expresie pitorească scornită de popor, caii îl aşteptau ca să-l ducă pe lumea cealaltă.

Într-adevăr, sub streaşina unei case, prima casă după strada Mouton, cu faţa spre piaţă, patru cai voinici din ţinutul Perche, cu coama bălană şi picioare lăţoase, băteau nerăbdători din copită pe caldarâm şi se muşcau unii pe alţii nechezând, spre spaima cumplită a femeilor care se aşezaseră de bună voie în locul acela sau care fuseseră împinse pe nepusă masă

într-acolo.

Caii erau încă nedaţi la praştie; abia dacă uneori, întâmplător, pe plaiurile înverzite ale ţinutului lor de baştină, se învredniciseră să poarte pe spinarea lor largă, la scăpătatul soarelui, copilul durduliu al vreunui sătean care zăbovise la munca câmpului.

Dar după eşafodul pustiu, după caii ce fremătau nerăbdători, ceea ce atrăgea mai stăruitor privirile mulţimii era fereastra principală a clădirii primăriei, îmbrăcată în catifea roşie cu broderii de fir şi la balconul căreia atârna o draperie tot de catifea împodobită cu stema regală.

Acolo se afla loja suveranului.

În clipa când ceasul bisericii Saint-Jean-en-Grève bătea ora unu şi jumătate, în pervazul ferestrei se iviră, ca în rama unui tablou, o seamă de personaje simandicoase ce veneau să se înfăţişeze poporului într-un cadru potrivit rangului lor.

Primul care se arătă fu regele Henric al III-lea, palid la faţă, aproape pleşuv, deşi la vremea aceea nu avea mai mult de treizeci şi patru sau treizeci şi cinci de ani, cu ochii înfundaţi în orbitele plumburii şi cu buzele înfiorate de contracţii nervoase.

El intră mohorât, cu privirile aţintite în gol, maiestuos, deşi abia se ţinea pe picioare, cu ceva straniu în felul său de a fi, tot atât de straniu pe cât era mersul său, mai mult umbră decât fiinţă vie, mai curând strigoi decât monarh; taină pururea ferecată şi pururea neînţeleasă pentru supuşii săi, care, de câte ori îl vedeau apărând, nu ştiau niciodată dacă trebuie să strige: "Trăiască regele!" sau să se roage pentru sufletul lui.

Henric era îmbrăcat cu o vestă neagră cu mâneci bufante şi cu găitane tot negre; nu purta nici o decoraţie şi nici o nestemată; doar un diamant scânteietor ce-i împodobea toca din creştetul capului, înmănunchind ca o agrafă trei pene scurte cu tuleiele creţe. În mâna stângă ţinea un căţeluş negru, pe care cumnata sa, Maria-Stuart, i-l trimisese din închisoare şi pe blana mătăsoasă degetele-i subţiri şi albe străluceau ca sculptate în alabastru.

În urma lui venea Caterina de Medicis, pe care vârsta începea s-o încovoaie, căci la vremea aceea regina-mamă avea, pe cât se pare, vreo şaizeci şi şase sau şaizeci şi şapte de ani; cu toate acestea îşi ţinea fruntea neclintită şi dreaptă, scăpărând pe sub sprâncenele, ca de obicei, încruntate, o privire

de oţel şi, în ciuda acestei priviri, regina, îmbrăcată în veşnicele-i straie cernite, păstra ca întotdeauna aceeaşi figură încremenită şi rece, aidoma unei statui de ceară.

Alături de dânsa se întrezărea chipul melancolic şi blând ar reginei Louise de Lorraine, soţia lui Henric al III-lea, părtaşă neînsemnată în aparenţă, dar credincioasă în realitate, a vieţii sale zvânturate şi nefericite.

Regina Caterina de Medicis venea la o izbândă.

Regina Louise ştia că trebuie să asiste la un supliciu.

Pentru regele Henric era vorba doar de o tocmeală.

Trei simţăminte deosebite ce se citeau pe fruntea trufaşă a celei dintâi, pe fruntea resemnată a celei de a doua şi pe fruntea neguroasă şi plictisită a celui de-al treilea.

În urma celor trei ilustre personaje pe care poporul le privea cu admiraţie, atât de palide şi de tăcute, veneau doi tineri chipeşi: unul să tot fi avut douăzeci de ani, iar celălalt nu mai mult de douăzeci şi cinci.

Tinerii se ţineau de braţ, nesocotind eticheta care-i opreşte pe muritori să se arate legaţi de ceva pe lumea aceasta atât faţă de regi cât şi faţă de Dumnezeu, la biserică.

Amândoi surâdeau: cel mai tânăr cu o negrăită tristeţe, cel mai vârstnic cu o fermecătoare dulceaţă; erau înalţi şi frumoşi şi unul şi altul şi erau fraţi între ei.

Cel mai mic se chema Henri de Joyeuse, conte du Bouchage; celălalt, ducele Anne de Joyeuse. Nu era mult de când toată lumea îl cunoştea sub numele d'Arques; regele Henric însă, care-l îndrăgise mai presus de orice, îl făcuse pair al Franţei cu un an înainte, ridicând la rangul de ducat-pairie domeniul viconţilor de Joyeuse.

Poporul nu părea să nutrească faţă de acest favorit ura cu care căşunase odinioară asupra lui Maugiron, a lui Quélus şi Schomberg şi pe care i-o purta acum lui d'Épernon.

Mulţimea întâmpină deci pe monarh şi pe cei doi fraţi cu discrete, dar măgulitoare ovaţii. Henric salută gloatele solemn, fără a se obosi să zâmbească, apoi îşi sărută căţelul în creştet. După care, întorcându-se către cei doi tineri însoţitori:

— Reazemă-te cu spatele de draperie, Anne — îl pofti pe cel mai vârstnic — ai să oboseşti stând în picioare; s-ar putea să ţină mult povestea asta.

— Cred şi eu — îi tăie vorba Caterina — o să ţină mult şi

bine, sire; aşa sper, cel puţin.

— Crezi deci că Salcède o să vorbească, mamă? întrebă Henric.

— Cu mila lui Dumnezeu, nădăjduiesc că duşmanii noştri vor primi o palmă. Am spus duşmanii noştri, fiica mea, căci sunt deopotrivă şi duşmanii domniei tale — adăugă ea, aţintindu-şi ochii spre regină, care păli, grăbindu-se să-şi plece privirea-i blajină.

Regele clătină din cap cu îndoială. Întoarse apoi din nou capul spre Joyeuse şi, văzând că tânărul rămăsese în picioare, cu toate îmbierile sale, zise:

— Ei, haide, Anne, de ce nu vrei să faci cum ţi-am spus? Reazemă-te de perete sau sprijină-ţi coatele de spătarul jilţului meu.

— Maiestatea voastră este mult prea milostivă — spuse tânărul duce — dar nu mă voi folosi de această îngăduinţă decât atunci când mă voi simţi într-adevăr obosit.

— Dar n-o să aşteptăm chiar până o să te simţi obosit, nu-i aşa, frăţioare? spuse în şoaptă Henri.

— Fii pe pace! îi răspunse Anne, mai mult cu ochii decât cu gura.

— Fiule — întrebă Caterina — mi se pare mie sau se vede o forfoteală acolo, spre chei?

— Ce ochi ageri ai, mamă! Da, într-adevăr, cred că ai dreptate. Oh, cu toate că nu sunt bătrân, vederea mi-e atât de proastă!

— Sire — se amestecă în vorbă cu dezinvoltură Joyeuse — învălmăşeala este iscată de compania de arcaşi care împinge înapoi norodul ticsit în piaţă. Soseşte osânditul, de bună seamă.

— Ce măgulitor poate fi pentru un rege — spuse Caterina — să vadă hărtănit un om în vinele căruia curge un strop de sânge crăiesc.

Şi rostind aceste cuvinte, privirea ei stăruia împovărătoare asupra Louisei.

— O, doamnă, fiţi îndurătoare, rogu-vă şi cruţaţi-mă — zise tânăra regină cu o deznădejde pe care căuta în zadar s-o ascundă. Nu, mişelul ăsta nu face parte din familia mea şi n-aţi vrut să spuneţi, cred, că se trage din ea.

— Fireşte că nu — întări suveranul — sunt convins că mama n-a vrut să spună aşa ceva.

— Totuşi — rosti cu acreală Caterina — este neam cu casa de Lorena, iar casa de Lorena este sângele domniei tale, doamnă; aşa cred, cel puţin. Prin urmare, Salcède este înrudit cu domnia ta, ba chiar rubedenie apropiată.

— Adică — interveni Joyeuse cu o indignare pornită din buna sa credinţă, ce constituia o trăsătură caracteristică a sufletului său cinstit şi care răbufnea în orice împrejurare fără a căta la obrazul celui ce o stârnise — adică se înrudeşte cu domnul de Guise, poate, nicidecum însă cu regina Franţei.

— Ah, eraţi aici, domnule de Joyeuse? spuse Caterina cu o neasemuită trufie şi încercând să-i plătească printr-o umilinţă faptul c-o înfruntase. Eraţi aici? N-am băgat de seamă.

— Sunt aici, doamnă, nu numai cu încuviinţarea, ci chiar din porunca regelui — răspunse Joyeuse, cerându-i din ochi părerea lui Henric. Oricum, nu este un lucru chiar atât de odihnitor să vezi un om hărtănit, ca să vin la un spectacol de felul acesta dacă nu eram obligat.

— Joyeuse are dreptate, doamnă — îl sprijini Henric. Aici nu este vorba nici de casa de Lorena, nici de ducele de Guise şi mai puţin încă de regină: am venit doar să-l vedem frânt în patru pe domnul de Salcède, adică pe ucigaşul care a vrut să ridice viaţa fratelui meu.

— N-am noroc astăzi — spuse Caterina, cedând dintr-o dată, ceea ce constituia unul din cele mai iscusite mijloace tactice ale sale. Pe fiica mea, cum văd, am făcut-o să plângă, iar pe domnul de Joyeuse, să mă ierte Dumnezeu, dar am impresia că l-am făcut să râdă.

— Vai, doamnă — protestă Louise, cuprinzând mâinile Caterinei — e cu putinţă oare ca maiestatea voastră să se înşele în privinţa mâhnirii mele?!

— Şi în privinţa adâncului meu respect — adăugă Anne de Joyeuse, înclinându-se peste braţul jilţului regesc.

— Aşa e, da, ai dreptate — răspunse Caterina, căutând să nu scape prilejul de a împlânta o ultimă săgeată în inima nurorii sale. Ar fi trebuit să-mi dau seama cât de stânjenită te simţi copilă dragă, văzând cum ies la iveală uneltirile neamurilor domniei tale din casa de Lorena; şi cu toate că domnia ta n-ai nici o vină, nu se poate să nu suferi totuşi din pricina acestei înrudiri.

— Ah, cât despre asta, mamă, e cam adevărat — spuse

regele, vrând să împace pe toată lumea; căci acum ştim, în sfârşit, în ce măsură ducele de Guise a luat parte la această uneltire.

— Dar, sire — interveni Louise de Lorraine cu o îndrăzneală pe care n-o avusese până atunci — maiestatea voastră ştie prea bine că din ziua în care am devenit regina Franţei am lăsat toate legăturile mele de sânge la picioarele tronului.

— Sire — exclamă deodată Anne de Joyeuse — vedeţi că nu m-am înşelat: vine osânditul, uitaţi-l, a şi sosit! Sfinte Dumnezeule! Ce cumplită arătare!

— I-e frică — spuse Caterina — o să vorbească.

— Dacă mai are putere — adăugă regele. Uite cum i se bălăbăne capul, mamă, ca la un mort.

— Rămân la părerea mea, sire, este îngrozitor.

— Cum vrei să fie frumos un om al cărui cuget este atât de spurcat? Nu ţi-am desluşit oare, Anne, legăturile tainice care există între fizic şi moral, aşa cum le înţelegeau Hipocrate şi Galenus şi cum le-au explicat în felul lor?

— Nu zic nu, sire, dar eu nu sunt un discipol de talia voastră şi mi-a fost dat să văd uneori oameni foarte urâţi care erau totuşi ostaşi viteji ca nişte paralei. Nu-i aşa, Henri?

Joyeuse întoarse capul către fratele său, ca şi cum i-ar fi cerut să-l sprijine, întărind spusele lui; Henri însă privea fără să vadă nimic şi asculta fără să audă un cuvânt, cufundat cum era într-o adâncă visare; aşa încât în locul său răspunse tot regele.

— Ei, Doamne — protestă el — dar cine-ţi spune, dragă Anne, că omul ăsta nu este viteaz? Ba, dimpotrivă, pe legea mea, e viteaz ca un urs, ca un lup, ca un şarpe. Nu-ţi aminteşti de isprăvile lui? A dat foc la casa unui gentilom normand cu care era în vrajbă şi care a ars de viu. S-a bătut de zece ori în duel şi a ucis pe trei dintre adversarii săi; a fost prins ticluind bani calpi, faptă pentru care a fost osândit la moarte.

— Atât de straşnic — interveni Caterina de Medicis — încât până la urmă i s-a iertat osânda prin stăruinţele domnului duce de Guise, vărul domniei tale, fata mea.

De astă dată, Louise, care se simţea la capătul puterilor, se mulţumi doar să ofteze.

— În orice caz — spuse Joyeuse — şi-a trăit din plin viaţa; o viaţă care se va sfârşi foarte curând.

— Dimpotrivă, domnule de Joyeuse — rosti Caterina — sper că se va sfârşi cât mai încet cu putinţă.

— Doamnă — îşi mărturisi îndoiala Joyeuse, clătinând din cap — văd sub streaşină de acolo nişte cai atât de voinici şi care par să-şi fi pierdut răbdarea după ce-au stat atâta locului fără să facă nimic, încât n-aş crede că muşchii, tendoanele şi cartilajele domnului de Salcède vor putea înfrunta prea multă vreme asemenea încercare.

— Da, dacă nu s-ar fi prevăzut şi lucrul acesta, dar fiul meu are o inimă atât de milostivă — adăugă regina cu un zâmbet ce numai pe buzele ei se putea înfiripa — încât va avea grijă să trimită vorbă ajutoarelor să mâne mai agale caii.

— Totuşi, doamnă — întâmpină cu sfială regina — v-am auzit spunând azi-dimineaţă doamnei de Mercoeur, cel puţin aşa mi se pare, că nefericitul acesta va fi supus doar la două smucituri.

— Mda, numai dacă se poartă cum trebuie — răspunse Caterina. În cazul acesta va fi trimis pe lumea cealaltă cât se poate mai grabnic; înţelegi ce vreau să spun, dragă fată şi aş dori, fiindcă te văd că pui atâta inimă pentru el, să-i dai de ştire cumva să se poarte cum trebuie, totul depinde numai de el.

— Cum Cel de Sus, doamnă — spuse regina — nu m-a înzestrat cu tăria sufletească a domniei voastre, nu mă simt în stare să văd un om chinuindu-se.

— N-ai decât să nu priveşti, atunci, dragă fată.

Louise nu mai rosti nici un cuvânt.

Regele nu auzise nimic; în momentul acela era numai ochi, căci ajutoarele îşi făceau de lucru cu osânditul, grăbindu-se să-l ia din căruţa cu care fusese adus, pentru a-l urca pe eşafod.

Între timp arcaşii, halebardierii şi gărzile elveţiene izbutiseră a lărgi cu prisosinţă cercul privitorilor, aşa încât golul ce se făcuse în jurul eşafodului era destul de mare pentru ca toată lumea să-l poată vedea desluşit pe Salcède, cu toate că scena hărăzită lugubrului spectacol nu era prea înaltă.

Salcède era un vlăjgan spătos şi voinic de vreo treizeci şi patru sau treizeci şi cinci de ani; trăsăturile obrazului său palid pe care se prelingeau picături de sudoare şi de sânge se însufleţeau ori de câte ori se uita în preajma lui, cu o neasemuită privire, când plină de speranţă, când străfulgerată de spaimă.

În primul moment îşi aruncase ochii spre loja regală, dar, ca şi când şi-ar fi dat seama că tot ce putea să aştepte de acolo nu era izbăvirea, ci moartea, privirea sa nu stăruise asupra ei. Toate năzuinţele lui se îndreptau spre mulţimea din jur şi, dacă-i rămânea ceva de făcut, era să scotocească în sânul acestei mări ce tălăzuia vijelios, cu ochii săi arzători, fremătând cu sufletul la gură.

Mulţimea tăcea.

Salcède nu era un criminal de rând: mai întâi, Salcède era de obârşie aleasă, de vreme ce Caterina de Medicis, care cunoştea cu atât mai bine genealogiile, cu cât căuta să arate că le dispreţuieşte, descoperise o picătură de sânge crăiesc în vinele lui; pe urmă Salcède fusese comandant de oşti cu oarecare faimă. Braţul său, acum legat cu ticăloase frânghii, cândva mânuise vitejeşte spada; fruntea lividă pe care se zugrăveau fiorii morţii, fiori pe care osânditul ar fi căutat să-i ascundă fără îndoială în cele mai adânci tainiţe ale sufletului său dacă n-ar fi fost stăpânit de o nemăsurată speranţă, fruntea aceea lividă adăpostise cândva planuri măreţe.

Din cele arătate mai înainte se poate deduce că, pentru o bună parte din spectatori, Salcède era un erou; pentru mulţi alţii, o victimă; în ochii câtorva era, de bună seamă, un ucigaş, dar gloata cu greu s-ar îndupleca să veştejească socotindu-i pe aceeaşi treaptă cu criminalii de rând pe aceia ce au pus la cale asasinate răsunătoare sortite să lase o urmă neştearsă atât în analele istoriei cât şi în analele justiţiei.

Se povestea bunăoară în rândurile mulţimii că Salcède se trăgea dintr-un neam de războinici, că taică-său luptase cu dârzenie împotriva domnului cardinal de Lorena, din care pricină avusese parte de o moarte glorioasă cu prilejul masacrului din noaptea Sfântului Bartolomeu; dar că, mai apoi, feciorul, uitând felul în care se săvârşise părintele său, ori mai degrabă jertfind ura de care era însufleţit în folosul unei anumite năzuinţe pe care popoarele au privit-o întotdeauna cu oarecare simpatie, feciorul, precum spuneam, pactizase cu Spania şi cu casa ducilor de Guise pentru a spulbera puterea pe care începuse s-o dobândească în Flandra ducele de Anjou, atât de aprig urât de francezi.

Se vorbea despre legăturile lui cu Baza şi Balouin, bănuiţi a fi urzitorii uneltirii ce era cât pe ce să curme viaţa ducelui

François, fratele lui Henric al III-lea; se vorbea despre îndemânarea pe care o desfăşurase Salcède în tot timpul instruirii procesului pentru a nu fi frânt pe roată, spânzurat în furci sau ars pe rugul pe care mai fumega încă sângele complicilor săi; fusese singurul care, prin destăinuirile-i mincinoase şi pline de vicleşuguri, spuneau lorenii, reuşise să-i amăgească pe judecători, în aşa fel încât, pentru a afla cât mai multe lucruri, ducele de Anjou hotărâse să-l cruţe deocamdată şi-l trimisese sub escortă în Franţa, în loc să poruncească a fi decapitat la Anvers sau la Bruxelles. Ce-i drept, până la urmă ajunsese la acelaşi rezultat; dar în timpul călătoriei — călătorie care fusese singurul scop al mărturisirilor sale — Salcède spera să fie răpit de partizanii săi; din nefericire pentru el, nutrind aceste speranţe, nu se gândise că va încăpea pe mâinile domnului de Bellièvre, care, dat fiind că i se încredinţase un ostatec atât de preţios, îl păzise cu asemenea străşnicie, încât nici spaniolii, nici lorenii şi nici partizanii Ligii nu se încumetaseră să se apropie de convoi cale de o leghe împrejur.

În închisoare, Salcède continuase să spere, aşa cum sperase şi mai apoi când fusese supus la cazne: încă mai spera în momentul când îl urcaseră în căruţă; ba chiar şi acum, când se afla pe eşafod, nu-şi pierduse încă speranţa. Şi nu pentru că i-ar fi lipsit curajul sau n-ar fi fost în stare să se resemneze! Salcède însă era una din acele făpturi pline de viaţă care înţeleg să se apere până la ultima suflare cu o îndârjire şi cu o energie pe care puterea omenească n-o poate atinge îndeobşte în cazul unor fiinţe mediocre.

Gândul pe care-l nutrea cu atâta stăruinţă Salcède nu-i scăpase din vedere monarhului şi cu atât mai puţin poporului. La rândul ei, Caterina urmărea neliniştită cea mai mică mişcare a tânărului osândit; se afla totuşi mult prea departe ca să observe încotro se îndreptau privirile lui şi cum se plimbau necontenit de colo până colo.

La sosirea osânditului, ca prin farmec, bărbaţi, femei şi copii se ridicaseră, rânduri-rânduri, din mijlocul mulţimii; de fiecare dată când se arăta câte o figură nouă deasupra noianului tălăzuitor, pe care însă privirea iscoditoare a lui Salcède îl măsurase din vreme în lung şi-n lat, condamnatul o cerceta într-o secundă, răgaz ce ţinea cu prisosinţă locul unei cercetări de o oră pentru un om cu nervii atât de încordaţi, ale cărui

facultăţi timpul, drămuit cu atâta scumpătate, le sporea înzecit sau poate chiar însutit. Pe urmă, după ce arunca o privire, ca o scăpărare de fulger, asupra obrazului necunoscut, proaspăt ivit din sânul mulţimii, Salcède se posomora din nou şi-şi îndrepta atenţia într-altă parte.

Între timp gealatul îl luase în primire, trudindu-se să-l încingă cu o frânghie pentru a-l priponi în mijlocul eşafodului.

Cu o clipă înainte, la un semn al preacinstitului Tanchon, locotenentul arcaşilor şi comandantul execuţiei, doi arcaşi, croindu-şi drum prin mulţime, se duseseră să dezlege caii.

În orice altă împrejurare şi cu orice alt scop, arcaşii n-ar fi putut înainta un singur pas în mijlocul gloatelor înţesate; mulţimea ştia însă ce aveau de făcut şi se înghesuia pentru a-i lăsa să treacă, la fel cum pe scena ticsită a unui teatru, figuranţii au grijă să se dea la o parte pentru a face loc actorilor care joacă rolurile principale în piesă.

În momentul acela se auzi un zgomot la uşa lojii regale şi aprodul, ridicând draperia, se înfăţişă spre a încunoştiinţa pe maiestăţile lor că preşedintele tribunalului, Brisson, împreună cu patru consilieri, dintre care unul era raportorul procesului, solicitau cinstea de a sta câteva clipe de vorbă cu regele în privinţa execuţiei.

— Minunat! exclamă regele. Apoi, întorcându-se către Caterina, adăugă: În sfârşit, mamă, sper că vei fi mulţumită acum?

Caterina înclină uşor capul, în semn de încuviinţare.

— Pofteşte pe domniile lor înăuntru — porunci regele.

— Sire, o rugăminte — îşi luă inima-n dinţi Joyeuse.

— Spune, Joyeuse — îl îmbie suveranul — numai să nu-mi ceri iertarea osânditului...

— Fiţi fără grijă, sire.

— Să auzim.

— Sire, există un lucru a cărui privelişte este deosebit de supărătoare atât pentru fratele meu, cât mai cu seamă pentru mine şi anume robele roşii şi robele negre; rugăm deci pe maiestatea voastră să fie atât de bună şi să ne îngăduie a ne retrage.

— Cum, atât de puţin pui la inimă păsurile mele, domnule de Joyeuse, încât vrei să pleci într-un asemenea moment? protestă Henric.

— Nici să nu vă gândiţi, sire, tot ceea ce priveşte pe maiestatea voastră este sortit să-mi trezească cel mai adânc interes; numai că, din păcate, sunt atât de bicisnic din fire, încât femeia cea mai slabă de înger este mai puternică, dintr-un anumit punct de vedere, decât mine. Nu mă simt în stare să privesc o execuţie, fiindcă, după aceea, o săptămână încheiată sunt bolnav. Şi cum sunt singurul om care mai ştie să râdă la curte, de când fratelui meu, nu-mi dau seama de ce, i-a pierit pofta de râs, vă închipuiţi cum o să arate Luvrul, care, şi-aşa, sărmanul, este atât de ursuz, dacă din pricina mea ar deveni şi mai ursuz. Fie-vă milă deci, sire...

— Vrei să mă părăseşti, Anne? rosti Henric cu un glas adumbrit de o neasemuită tristeţe.

— La naiba, sire, sunteţi prea exigent: o execuţie în Piaţa Grève este nu numai un prilej de răzbunare, dar şi un spectacol în acelaşi timp şi încă ce spectacol! pe care maiestatea voastră, spre deosebire de mine, îl aşteptaţi cu cea mai aprinsă curiozitate; răzbunarea şi spectacolul pare-se că nu vă mulţumesc îndeajuns, mai trebuie să vă bucuraţi şi de priveliştea bicisniciei prietenilor maiestăţii voastre.

— Rămâi, Joyeuse, zău, rămâi; ai să vezi ce interesant o să fie.

— Nici nu mă îndoiesc; mi-e teamă chiar, aşa cum spuneam mai înainte maiestăţii voastre, c-o să fie atât de interesant, încât o să mi se taie picioarele; îmi făgăduiţi deci, nu-i aşa, sire?

Şi Joyeuse făcu un pas spre uşă.

— Bine — spuse Henric al III-lea, suspinând — fă cum vrei, dacă aşa ţi s-a năzărit; se vede că aşa mi-a fost dat: să trăiesc singur.

Şi monarhul se întoarse, cu fruntea încreţită, spre regina-mamă, temându-se ca ea să nu fi auzit cumva discuţia ce avusese loc între el şi favoritul său.

Caterina avea într-adevăr auzul tot atât de ascuţit ca şi privirea; dar când nu voia să audă ceva, nimeni nu era mai tare de ureche decât dânsa.

Între timp, Joyeuse apucase să-i şoptească fratelui său:

— Păzea, du Bouchage, ia seama! În momentul în care consilierii vor intra înăuntru, ascunde-te după robele lor înfoiate şi s-o ştergem cât mai e vreme; dacă regele a spus "da"

adineauri, peste cinci minute o să zică "nu".

— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc, frăţioare — răspunse mezinul. Şi eu stăteam ca pe ghimpi, de-abia aşteptam să plec.

— Hai, repede, iată, vin corbii, ia-ţi zborul, dulce privighetoare!

Zis şi făcut; cei doi tineri se strecurară, ca două umbre lunecătoare, prin spatele simandicoşilor domni consilieri.

Draperia cu falduri grele căzu în urma lor. În clipa când suveranul întoarse capul, amândoi se făcuseră nevăzuţi. Henric lăsă să-i scape un suspin şi se aplecă să-şi sărute căţelul.

Capitolul V Supliciul

Consilierii stăteau în picioare, tăcuţi, în fundul lojii regale, aşteptând ca monarhul să le adreseze cuvintul.

Regele îi lăsă câteva clipe în aşteptare, apoi, întorcându-se spre ei, întrebă:

— Ei, domnilor, cu ce noutăţi aţi venit? Bună ziua, domnule preşedinte Brisson.

— Sire — răspunse preşedintele cu acea îndatoritoare solemnitate pe care curtenii o numeau politeţea lui de hughenot — am venit să rugăm stăruitor pe maiestatea voastră, potrivit dorinţei domnului de Thou, să cruţe viaţa osânditului. Cu siguranţă c-ar mai avea unele destăinuiri de făcut şi, făgăduindu-i să scape cu viaţă, i-am putea smulge şi aceste destăinuiri.

— Cum adică?! se miră regele. Nu i le-am smuls încă, domnule preşedinte?

— Ba da, sire, dar numai în parte: maiestatea voastră socoteşte oare că este de ajuns?

— Ştiu eu ce ştiu, magistre.

— Maiestatea voastră ştie, prin urmare, în ce măsură e amestecată Spania în această urzeală?

— Spania? Da, domnule preşedinte şi Spania şi încă alte câteva puteri.

— Ar trebui totuşi stabilit acest amestec, sire, este un lucru foarte important.

— Tocmai de aceea — interveni Caterina — regele are de

gând, domnule preşedinte, să suspende execuţia, dacă vinovatul se învredniceşte să semneze o mărturisire aidoma declaraţiilor făcute în faţa judecătorului atunci când a fost supus la cazne.

Brisson îl iscodi pe rege, cu un gest şi cu o privire întrebătoare.

— Într-adevăr asta era intenţia mea — confirmă Henric — şi nu mai are rost s-o ascund; ca să te convingi, domnule Brisson, trimite chiar acum vorbă osânditului prin locotenentul domniei tale.

— Maiestatea voastră nu mai are nici o altă poruncă de dat?

— Nu. Dar să nu schimbe nici o iotă din ceea ce a declarat mai înainte, altminteri îmi retrag cuvântul. De vreme ce sunt făcute în faţa tuturor, mărturisirile trebuie să fie complete.

— Da, sire. Cu numele persoanelor împricinate?

— Cu numele lor, da, cu tot pomelnicul!

— Chiar dacă persoanele respective s-ar dovedi vinovate, în urma mărturiilor osânditului, de înaltă trădare şi răzvrătire împotriva cârmuitorului ţării?

— Chiar dacă ar fi vorba de cele mai apropiate rubedenii de sânge ale mele! hotărî suveranul.

— Porunca maiestăţii voastre va fi întocmai îndeplinită.

— Ca să fiu şi mai lămurit, domnule Brisson, ne-am înţeles, aşadar; să i se aducă osânditului hârtie şi pene de scris şi să-şi aştearnă mărturisirile negru pe alb, arătând astfel în văzul lumii întregi că aşteaptă totul de la îndurarea noastră şi că înţelege să fie la bunul nostru plac. Pe urmă vom vedea.

— Dar pot să-mi dau cuvântul?

— N-ai decât să ţi-l dai, n-ai decât.

— Să mergem, domnilor — spuse preşedintele, făcându-le semn consilierilor să plece.

Se înclină apoi cu tot respectul în faţa regelui şi ieşi după ei.

— De astă dată, sire, va mărturisi — spuse Louise de Loraine, tremurând toată — sunt sigură că va mărturisi şi că maiestatea voastră îl va ierta. Uitaţi-vă, e plin de spume la gură.

— Nu, nu, caută ceva — rosti Caterina — caută, atâta tot. Dar ce-o fi căutând oare?

— Ei, Doamne! spuse Henric al III-lea. Doar nu-i aşa greu

de ghicit: îl caută pe domnul duce de Parma, pe domnul duce de Guise; îl caută pe luminatul meu frăţior, preacucernicul rege catolic. Da, da, caută, caută, mai departe! Poţi să aştepţi mult şi bine! Nu cumva îţi închipui că Piaţa Grève este un loc mai prielnic pentru capcane decât drumul spre Flandra? Crezi tu că n-am la îndemână o sută de Bellièvre care să te împiedice să părăseşti eşafodul, când unul singur a fost de ajuns ca că mi te-aducă plocon aici?

Salcède îi văzuse pe arcaşi ducându-se după bidivii; îl zărise pe preşedintele tribunalului şi pe consilieri în loja regală, pe care o părăsiseră puţin mai apoi şi socotea că monarhul, de bună seamă, poruncise să înceapă supliciul.

În momentul acela, buzele-i albite de spaimă se îmbăloşaseră de spuma însângerată ce atrăsese atenţia tinerei regine: mistuit de o ucigătoare nerăbdare, bietul om îşi muşca buzele până la sânge.

— Nimeni, nimeni! murmură el. Nici unul din cei ce mi-au făgăduit să mă scape! Toţi nişte mişei! Mişei! Mişei!...

Locotenentul Tanchon se apropie de eşafod şi, adresându-se călăului:

— Fii gata, meştere! îi spuse el.

Gealatul făcu un semn spre celălalt capăt al pieţei şi caii purceseră, deschizându-şi drum prin mulţime şi lăsând în urmă o brazdă forfotitoare care, aidoma dârei lăsate de corăbii pe faţa mării, se închidea după trecerea lor.

Brazda era croită în mijlocul privitorilor, pe care iureşul năpraznic al cailor îi silea să se dea la o parte sau îi culca la pământ: zidul astfel surpat se ridica însă numaidecât în picioare şi, câteodată, cei ce se aflau în faţă se pomeneau în ultimele rânduri şi invers, căci cei mai voinici se şi repezeau s-o apuce înainte, ocupând locul rămas liber o clipă.

Toată lumea avu prilejul să vadă atunci în colţul străzii Vannerie, în clipa în care caii trecură prin dreptul ei, un tânăr chipeş, binecunoscut cititorilor noştri, sărind de pe borna pe care şedea cocoţat, îmbrâncit de un băieţandru ce nu părea să aibă mai mult de cincisprezece-şaisprezece ani şi care urmărea cu înfrigurare cutremurătorul spectacol.

Cei doi inşi erau pajul misterios şi vicontele Ernauton de Carmainges.

— Hai, repede, repede! suflă la urechea însoţitorului său

— ia-te după ei, uite că s-a făcut loc, nu mai e nici un moment de pierdut.

— Ce, vrei să ne strivească lumea? se împotrivi Ernauton. Ţi-ai pierdut minţile, băieţaş!

— Vreau să văd, să fiu cât mai aproape — spuse pajul cu un glas atât de autoritar, încât nu era greu să-ţi dai seama că ordinul pornise din gura unei făpturi obişnuite să poruncească.

Ernauton se supuse.

— Mergi în spatele cailor — îl povăţui pajul — nu te lăsa, ţine-te după ei pas cu pas, altminteri nu mai ajungem niciodată.

— Până s-ajungem, o să te calce lumea în picioare.

— Nu-mi purta de grijă. Dă-i drumul. Tot înainte!

— Să nu zvârle caii din copite!

— Apucă-l de coadă pe cel din urmă: calul nu zvârle niciodată când îl ţii de coadă.

Fără să vrea, Ernauton se lăsă stăpânit de ciudata înrâurire pe care copilandrul o avea asupra-i; dându-i, aşadar, ascultare, se agăţă de coama calului, iar pajul, la rândul său, se prinse cu mâna de cingătoarea lui.

Şi străbătând astfel mulţimea tălăzuitoare ca apele mării, ghimpoasă ca un tufiş de mărăcini, lăsând zălog ici o fâşie din mantia lor, dincolo un petic din vesta cu mâneci bufante, iar ceva mai departe gulerul plisat al cămăşii, ajunseră o dată cu poştalionii la trei paşi de eşafodul pe care Salcède se zvârcolea, cuprins de disperare.

— Am ajuns? bolborosi tinerelul, sugrumat, cu sufletul la gură, simţind că Ernauton se oprise.

— Da, din fericire — răspunse vicontele — fiindcă abia mă mai ţineam pe picioare.

— Nu văd nimic.

— Treci în faţa mea.

— Nu, încă nu... Ce fac acolo?

— Fac laţuri la capetele frânghiilor.

— Dar, el, el ce face?

— Care el?

— Osânditul.

— Îşi roteşte ochii jur împrejur ca un erete la pândă.

Caii se aflau destul de aproape de eşafod pentru ca slujitorii călăului să poată lega picioarele şi mâinile lui Salcède cu ştreangurile prinse de gâtarele dobitoacelor.

Salcède scoase un răcnet, simţind în jurul gleznelor asprimea frânghiilor pe care laţurile de la capete i le întipăreau în carne. Pentru ultima oară atunci îmbrăţişă cu o neasemuită privire, din margine în margine, piaţa uriaşă, cuprinzând dintr-o dată cele o sută de mii de capete în câmpul său vizual.

— Doriţi cumva, domnule — îl întrebă politicos locotenentul Tanchon — să vorbiţi poporului înainte de a ne împlini datoria? Şi aplecându-se la urechea osânditului, adăugă în şoaptă: O mărturisire deplină... ca să scăpaţi cu viaţă.

Salcède îl privi până în adâncul sufletului. Privirea aceea era atât de grăitoare, încât păru să smulgă adevărul tăinuit în inima lui Tanchon şi să-l aducă în lumina ochilor lui, unde scăpără dintr-o dată. Salcède nu se înşelă; îşi dădu seama că locotenentul era sincer şi că-şi va respecta făgăduiala.

— Vedeţi doar — continuă Tanchon — că v-au părăsit; singura speranţă ce v-a rămas pe lumea asta este cea pe care v-am oferit-o.

— Bine! rosti suspinând Salcède cu un glas răguşit — porunciţi să se facă linişte, sunt gata să vorbesc.

— Regele ţine să aibă însă o mărturisire scrisă şi semnată.

— Atunci dezlegaţi-mi mâinile şi daţi-mi o pană să scriu.

— Mărturia?

— Fie, mărturia.

Strălucind de bucurie, Tanchon nu avu decât un semn de făcut: lucrurile erau pregătite dinainte. Un arcaş avea la îndemână toate cele trebuincioase: îi întinse lui Tanchon călimara, hârtia şi penele pe care locotenentul le puse jos pe scândurile eşafodului.

În acelaşi timp, ştreangul ce ţinea ferecat braţul drept al lui Salcède fu slobozit preţ de vreo trei picioare, iar osânditul fu ridicat pe podină în capul oaselor ca să poată scrie.

Văzându-se, în sfârşit, aşezat omeneşte, Salcède începu prin a trage adânc aer în piept şi prin a-şi mişca mâna descătuşată pentru a-şi ridica laţele ce-i cădeau pe genunchi, năclăite de sudoare.

— Aşa, aşa — îl încurajă Tanchon — aşează-te cum trebuie şi scrie pe îndelete tot.

— Nici o grijă — îi răspunse Salcède, întinzând mâna să ia o pană. Fiţi pe pace că n-am să uit pe nici unul din cei ce m-au

uitat.

Şi spunând acestea, îşi roti ochii împrejur pentru ultima oară. Sosise pesemne momentul ca pajul să iasă la iveală, căci, apucându-l de mână pe Ernauton, zise:

— Domnule, vă rog, luaţi-mă în braţe şi ridicaţi-mă ca să mă pot uita peste capetele celor din faţă, fiindcă nu văd nimic.

— Ei, asta e! Cu dumneata nu mai isprăveşte omul niciodată, tinere, zău aşa!

— Numai atât vă rog, domnule.

— Te cam întreci cu gluma!

— Trebuie să-l văd pe osândit, mă-nţelegeţi? Trebuie să-l văd. Şi cum Ernauton nu răspundea destul de prompt la stăruinţele lui, continuă: Vă rog din suflet, domnule, milostiviţi-vă! Vă rog în genunchi!

De astă dată, copilandrul nu mai părea un tiran plin de toane năstruşnice, iar glasul lui rugător era făcut să înmoaie orice inimă.

Ernauton se înduplecă în cele din urmă să-l ridice în braţe, nu fără a se minuna de gingăşia trupului pe care-l strângea în palme.

Chipul pajului se înălţa acum deasupra mării de capete.

Salcède tocmai luase pana în mână, după ce mai rotise o dată ochii jur împrejur. În momentul acela însă văzu răsărind chipul băieţandrului şi rămase încremenit de uimire. Pajul lipi două degete de buze. Obrazul osânditului se lumină dintr-o dată, scăldat de o neţărmurită bucurie; părea beat de fericire, aidoma bogatului hain în clipa când Lazăr lăsase să pice un strop de apă pe limba-i friptă de sete.

Recunoscu semnalul pe care-l aştepta cu atâta nerăbdare şi prin care i se dădea de ştire că va primi ajutor.

Salcède, după ce zăbovi asupra lui cu privirea câteva secunde, apucă hârtia pe care i-o întinse Tanchon, neliniştit de faptul că-l vedea stând în cumpănă şi începu să scrie cu o sârguincioasă înfrigurare.

— Scrie! Scrie! trecu un freamăt prin mulţime.

— Scrie! repetă regina-mamă cu o vădită bucurie.

— Scrie! spuse şi regele. Pe legea mea, am să-l iert!

Deodată Salcède se opri şi-l căută din ochi pe băieţandru. Pajul repetă semnul şi Salcède se apleacă să scrie mai departe. După alte câteva clipe însă se întrerupse din nou şi-l cercetă iar

cu privirea. De astă dată pajul îi făcu semn nu numai cu degetele, dar şi din cap.

— Aţi terminat? întrebă Tanchon, care nu scăpa din vedere hârtia.

— Da — rosti Salcède cu gândul aiurea.

— Semnaţi atunci.

Salcède îşi aşternu semnătura, fără să-şi mai arunce ochii pe hârtie, deoarece privirea lui era pironită asupra băietanului.

Tanchon dădu să ia mărturia.

— În mâna regelui, numai în mâna lui! spuse Salcède.

Şi încredinţă hârtia locotenentului, dar cu un gest şovăielnic, întocmai ca un ostaş învins care predă ultima sa armă.

— Dacă aţi mărturisit într-adevăr tot — spuse locotenentul — veţi fi cruţat, domnule Salcède.

Un zâmbet ironie şi totodată îngrijorat miji pe buzele osânditului, care părea să-l iscodească nerăbdător cu privirea pe interlocutorul său misterios.

În cele din urmă, Ernauton, obosit, se hotărî să se descotorosească de povara ce începuse a-l stingheri şi desfăcu braţele: pajul alunecă jos, atingând pământul cu picioarele.

O dată cu el pieri şi vedenia ce susţinuse curajul osânditului. Nemaivăzându-l nicăieri, Salcède începu să-l caute cu ochii împrejur.

— Hei! strigă el, rătăcit. Cum rămâne?

Nu primi însă nici un răspuns.

— Hai, repede, repede, grăbiţi-vă! spuse el. Hârtia se află în mâinile regelui, o s-o citească!

Nimeni nu se clinti.

Monarhul despăturea nerăbdător mărturia.

— Mii de draci! strigă Salcède. Nu şi-or fi bătut cumva joc de mine? Totuşi am văzut-o cu ochii mei. Ea era, da, da, ea era!

Regele nici nu apucase bine să citească primele rânduri şi se şi mohorî, cuprins de indignare.

— Ah, ticălosul!... răbufni el, îngălbenindu-se. Ah! Câinele!

— Ce s-a întâmplat, fiule? întrebă Caterina.

— Ce să se-ntâmple, mamă: nimic altceva decât că retractează tot ce a spus: nimic altceva decât că pretinde a nu fi făcut nici o mărturisire.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă declară că domnii de Guise sunt nevinovaţi şi cu desăvârşire străini de orice uneltiri.

— Şi dacă — îngăimă Caterina — o fi adevărat?

— Minte! izbucni regele. Minte ca un nelegiuit!

— De unde ştii, fiule? Poate că domniile lor au fost ponegriţi... Poate că judecătorii au răstălmăcit mărturisirile lui.

— Ba nu, doamnă! răbufni Henric, pierzându-şi stăpânirea de sine, am auzit tot.

— Domnia ta, fiule?

— Da, eu.

— Şi când asta, dacă nu îţi este cu supărare?

— În timp ce vinovatul era canonit... eu stăteam ascuns după o perdea; aşa că nu mi-a scăpat nici un cuvânt şi fiecare cuvânt rostit de el mi se împlânta în cap ca un cui bătut cu ciocanul.

— Atunci pune să fie schingiuit, dacă numai aşa i se dezleagă limba; porunceşte să dea bice cailor.

Învolburat de mânie, Henric ridică mâna.

Locotenentul Tanchon repetă semnalul.

Între timp braţele şi picioarele osânditului fuseseră din nou prinse în ştreanguri; patru oameni încălecară pe cei patru bidivii; patru harapnice pocniră deodată şi câteşipatru caii se avântară, fiecare într-altă direcţie.

Un trosnet înfiorător şi un răcnet tot atât de înfiorător răsunară în aceeaşi clipă pe podina eşafodului. În văzul tuturor, mădularele nefericitului se învineţiră şi se deşirară, injectându-se cu sânge; chipul său nu mai avea nimic omenesc, era doar o schimonoseală drăcească.

— Trădare! Trădare! strigă Salcède. Staţi! Vreau să vorbesc, vreau să vorbesc, spun tot! Ah, afurisită duce...

Vocea lui reuşi să acopere nechezatul cailor şi freamătul mulţimii; o clipă mai apoi însă se stinse pe neaşteptate.

— Staţi ! Staţi! strigă Caterina.

Era prea târziu. Grumazul năpăstuitului Salcède, înţepenit până atunci de suferinţă şi de mânie, se destinse brusc, lăsând să-i cadă capul pe scândurile eşafodului.

— Lăsaţi-l să vorbească! strigă din răsputeri regina-mamă. Încetaţi, încetaţi odată!

Ochii lui Salcède încremeniseră holbaţi, aproape ieşiţi din orbite, cu privirea aţintită cu îndărătnicie spre grupul de unde cu

puţin mai înainte se ivise pajul. Tanchon se străduia cu iscusinţă să descopere încotro erau îndreptaţi.

Din păcate, Salcède nu mai putea să vorbească; amuţise pe veci.

Cu voce scăzută, Tanchon dădu câteva porunci arcaşilor săi, care porniră să cerceteze mulţimea în direcţia arătată de privirea denunţătoare a lui Salcède.

— Am fost trădat — şopti tânărul paj la urechea lui Ernauton. Fie-vă milă, domnule, ajutaţi-mă, scăpaţi-mă! Vin încoace! Uite-i că vin!

— Ce-oi mai fi vrând acum?

— Să fug: nu vedeţi că pe mine mă caută?

— Dar cine eşti dumneata?

— O femeie... Scăpaţi-mă! Luaţi-mă sub ocrotirea dumneavoastră!

Ernauton se schimbă la faţă; mărinimia lui se dovedi însă mai puternică decât uimirea şi spaima de care fusese cuprins.

Mergând în urma protejatei sale, îi croi drum prin vălmăşagul de oameni, izbind de zor în dreapta si-n stânga cu măciulia pumnului şi o călăuzi astfel până în colţul străzii Mouton, unde se zărea o uşă deschisă.

Tânărul paj o zbughi din loc, mistuindu-se pe uşa care părea să-l aştepte şi care se închise după el.

Ernauton nici nu avusese măcar răgazul să-l întrebe cum îl cheamă şi unde l-ar mai putea întâlni.

Înainte de a se strecura pe uşă, însă, ca şi cum l-ar fi ghicit gândul, tânărul paj îi adresase un semn plin de făgăduinţe.

Nemaiavând nimic de făcut, Ernauton purcese înapoi spre mijlocul pieţei, de unde putea cuprinde cu privirea atât eşafodul cât şi loja regală.

Salcède zăcea ţeapăn şi livid pe scândurile eşafodului.

Lividă şi tremurând toată, Caterina se ridicase în picioare în lojă.

— Fiule — rosti ea într-un târziu, ştergându-şi sudoarea de pe frunte — fiule, ai face bine să-l mazileşti pe călăul domniei tale, fiindcă precum se vede, este în cârdăşie cu Liga.

— De unde ştii domnia ta, mamă? întrebă Henric.

— Priveşte, priveşte!

— Privesc, ei, şi?

— Salcède n-a fost smucit decât o singură dată şi a şi murit.

— Pentru că era prea simţitor ca să poată înfrunta chinurile.

— Ba nu, ba nu! rosti Caterina, zâmbind cu dispreţ în faţa lipsei de perspicacitate a feciorului său. Pentru că a fost sugrumat cu un ştreang subţire printre scândurile eşafodului, în clipa când se pregătea să-i dea în vileag pe cei care-l lăsaseră să moară. Trimite un medic luminat să cerceteze leşul şi sunt convinsă că va descoperi urma lăsată de ştreang în jurul gâtului.

— Ai dreptate — spuse Henric, prin ochii căruia trecu o fulgerare — vărul meu, domnul de Guise, este slujit mai bine ca mine.

— Sst! Nici un cuvânt, fiule! îl ţinu din scurt Caterina. Nu trebuie să faci vâlvă, ca să nu râdă lumea de noi, căci şi de astă dată am pierdut partida.

— Ce cuminte a fost Joyeuse c-a plecat să petreacă aiurea — spuse regele. Nu mai poţi avea încredere în nimic pe lumea asta, nici chiar în suplicii. Să mergem, doamnelor, să mergem.

Capitolul VI Cei doi fraţi Joyeuse

Precum am văzut, domnii de Joyeuse, în timp ce se desfăşura scena de mai sus, se strecuraseră prin spatele palatului primăriei şi, lăsându-şi lacheii să-i aştepte cu caii de călărie în alaiul regelui, o porniră împreună pe străzile cartierului, de obicei împânzite de lume, dar care în ziua aceea rămăseseră pustii, atât de nesăţioasă fusese Piaţa Grève să înghită cât mai mulţi spectatori.

După ce ieşiră din palat, merseră o bucată de vreme braţ la braţ, fără să schimbe nici un cuvânt. Henri, odinioară atât de şăgalnic, era gânditor şi aproape posac. Anne părea îngrijorat şi cam stingherit de muţenia fratelui său.

Într-un târziu se hotărî să rupă tăcerea.

— Vrei să-mi spui, Henri — întrebă el — unde mă duci?

— Nu te duc nicăieri, frăţioare, merg şi eu aşa, la întâmplare — răspunse Henri, tresărind ca şi când s-ar fi trezit din somn. Ai cumva vreo ţintă, frăţioare?

— Dar tu?

Henri zâmbi cu tristeţe.

— Oh, cât despre mine — spuse el — oriunde m-aş duce, e acelaşi lucru.

— Nu se poate totuşi, să nu ai o ţintă când pleci seara de acasă — stărui Anne — căci, după câte ştiu, în fiecare seară ieşi la aceeaşi oră în oraş, de unde te întorci noaptea târziu sau câteodată chiar de loc.

— Mă iscodeşti, frăţioare? întrebă Henri cu o blândeţe învăluitoare în care se simţea respectul cuvenit unui frate mai mare.

— Eu să te iscodesc?! se miră Anne. Mă ferească sfântul! Fiecare om are secretul lui pe care ţine să şi-l păstreze.

— Chiar dacă ai vrea, frăţioare — răspunse Henri — n-o să am niciodată secrete faţă de domnia ta; doar ştii prea bine.

— N-o să ai niciodată secrete faţă de mine, Henri?

— Niciodată, frăţioare; nu eşti oare domnul şi prietenul meu?

— Ia te uită! Credeam totuşi că mai ascunzi câte ceva faţă de mine, care nu sunt decât un nevrednic mirean: mă gândeam că-l ai pe luminatul nostru frate, acest stâlp al teologiei, această făclie a dreptei credinţe, acest preaiscusit arhitect al cazurilor de conştiinţă de la curte, care-i sortit să ajungă într-o bună zi cardinal, că i te mărturiseşti lui, că, fără doar şi poate, el este în măsură să te spovedească, să te dezlege de păcate şi, cine ştie?... să te şi sfătuiască; pentru că, la noi, în familie — adăugă Anne, râzând — precum bine ştii, ne pricepem la toate; dovadă, preaiubitul nostru părinte.

Henri du Bouchage luă mâna fratelui său şi i-o strânse cu duioşie.

— Domnia ta eşti pentru mine mai mult decât un îndrumător, mai mult decât un duhovnic, mai mult chiar decât un părinte, dragă Anne — îi mărturisi el — eşti prietenul meu, aşa cum ţi-am spus.

— Atunci, prietene dragă, pentru ce, din vesel cum erai mai înainte, de la un timp încoace te văd tot mai trist şi pentru ce, în loc să umbli la lumina zilei, acum nu mai ieşi din casă decât în toiul nopţii?

— Nu sunt trist, frăţioare — răspunse Henri, surâzând.

— Atunci cum eşti?

— Sunt îndrăgostit.
— Aşa! De ce atunci eşti îngândurat?
— Fiindcă mă gândesc necontenit la dragostea mea.
— Şi asta mi-o spui oftând?
— Da.
— Cum? Tu să oftezi, Henri, tu conte du Bouchage, tu, fratele lui Joyeuse, tu despre care gurile rele spun că ai fi cel de-al treilea rege al Franţei... domnul de Guise fiind, precum ştii, al doilea, dacă nu cumva chiar primul... tu atât de bogat şi de chipeş, tu care vei fi în curând pair al Franţei ca şi mine şi duce, tot ca mine, îndată ce se va ivi un prilej; eşti îndrăgostit, umbli dus pe gânduri şi oftezi, tocmai tu care ţi-ai ales deviza: *Hilariter*, cu râsul pe buze!
— Dragă Anne, toate aceste daruri cu care am fost copleşit în trecut şi toate făgăduielile viitorului nu le-am socotit niciodată în rândul lucrurilor menite să mă fericească. Eu n-am asemenea ambiţii.
— Mai bine zis nu le mai ai.
— Sau cel puţin nu râvnesc lucrurile despre care ai pomenit.
— În momentul de faţă, poate, dar ai să le râvneşti din nou mai târziu.
— Niciodată, frăţioare. Nu doresc nimic. Nu-mi trebuie nimic.
— N-ai dreptate, frăţioare. Când te numeşti Joyeuse, când porţi, adică, unul dintre cele mai strălucite nume din Franţa, când ai un frate care este favoritul regelui, doreşti de toate, vrei de toate şi ai de toate.
Henri îşi plecă fruntea melancolic şi-şi clătină capul blond.
— Uite — spuse Anne — suntem singuri-singurei acum, departe de lume. Ei, drăcia dracului, nici n-am băgat de seamă când am trecut peste apă şi am ajuns pe podul La Tournelle. N-aş crede că pe ţărmul ăsta pustiu, pe un vânt ce-ţi îngheaţă şi oasele, lângă undele astea verzi, ar putea veni cineva să asculte ce vorbim. Ai ceva serios să-mi spui, Henri?
— Nimic altceva decât că sunt îndrăgostit, lucru pe care-l ştii, frăţioare, de vreme ce ţi l-am mărturisit adineauri.
— Pe naiba! Asta nu-i ceva serios — spuse Anne, bătând din picior. Şi eu sunt îndrăgostit, zău! Uite, asta mi-e crucea!
— Nu ca mine, frăţioare.

— Şi eu mă gândesc uneori la iubita mea.

— Da, dar nu tot timpul.

— Şi eu am unele nemulţumiri, ba chiar şi necazuri.

— Da, dar totodată ai şi bucurii, fiindcă eşti iubit.

— Oh, în schimb am atâtea greutăţi de înfruntat; mi se cere să păstrez cea mai desăvârşită taină.

— "Mi se cere"? Ai spus: "Mi se cere", frăţioare? Dacă poate să-ţi ceară aşa ceva, înseamnă că este într-adevăr iubita domniei tale.

— Fireşte că-i a mea, adică a mea şi a domnului de Mayenne; căci, trebuie să-ţi fac la rândul meu o mărturisire, Henri: femeia cu care trăiesc este iubita secăturii aceleia de Mayenne; e nebună după mine şi ar fi în stare să-l părăsească pe Mayenne chiar în clipa asta, pe loc, dacă nu i-ar fi frică să n-o omoare; ştii doar că Mayenne nu pregetă să ucidă o femeie. Şi pe urmă, nu pot să-i sufăr pe domnii ăştia din familia Guise şi tare am chef... să-mi fac cheful pe socoteala unuia dintre ei. Aşadar, îţi spun şi o repet, am şi eu parte adesea de sâcâieli şi de certuri, dar asta nu înseamnă că trebuie să umblu mohorât ca un călugăr şi nici cu ochii înlăcrimaţi. Îmi place să râd ca şi până acum, dacă nu chiar tot timpul, măcar din când în când. Haide, spune-mi pe cine iubeşti, Henri. Iubita ta cel puţin e frumoasă?

— Din păcate, frăţioare, nu e iubita mea.

— E frumoasă?

— Prea frumoasă chiar.

— Cum o cheamă?

— Nu ştiu.

— Fugi de-aici!

— Pe cinstea mea.

— Dragul meu, îmi vine să cred că lucrurile stau mult mai prost decât mi-aş fi închipuit. Asta nu mai e tristeţe, să mă bată Dumnezeu, ci nebunie curată!

— Nu mi-a vorbit decât o singură dată sau, mai bine zis, n-a vorbit decât o singură dată de faţă cu mine şi de atunci nici măcar glasul nu i l-am mai auzit.

— Şi n-ai căutat să întrebi şi tu pe cineva?

— Pe cine să întreb?

— Cum, pe cine? Pe vecini.

— Locuieşte singură în toată casa şi nimeni n-o cunoaşte.

— Ei, asta e, doar n-o fi o umbră?

— E o femeie înaltă şi frumoasă ca o nimfă, serioasă şi mândră ca arhanghelul Gabriel.

— Cum ai cunoscut-o? Unde te-ai întâlnit cu ea?

— Într-o zi urmăream o fată pe care o zărisem la răspântia Gypecienne şi am intrat după ea în grădiniţa de lângă biserică; e acolo o bancă sub copaci. Ai fost vreodată în grădina asta, frăţioare?

— Niciodată; n-are a face, spune mai departe. O bancă sub copaci va să zică şi pe urmă?

— Începuse să se însereze; la un moment dat am pierdut-o din vedere pe fată şi, tot căutând-o, am ajuns în dreptul băncii.

— Spune, spune te-ascult.

— Mi s-a părut că văd mijind o îmbrăcăminte femeiască în partea aceea şi am întins mâinile. "Nu vă supăraţi, domnule", am auzit deodată lângă mine glasul unui bărbat pe care nu-l observasem până atunci, "nu vă supăraţi". Şi m-a dat la o parte binişor, dar cu hotărâre.

— Cum, a îndrăznit să te-atingă, Joyeuse?

— Stai să-ţi spun: omul avea obrazul ascuns sub o glugă, încât la început am crezut că-i un călugăr; pe urmă a reuşit să-mi trezească respectul prin felul politicos şi plin de bunăvoinţă cu care mi-a atras atenţia, căci în timp ce rostea aceste cuvinte îmi arăta cu degetul femeia a cărei rochie albă îmi purtase paşii într-acolo şi care şedea îngenuncheată la vreo zece paşi în faţa băncii de piatră, ca şi când ar fi fost un altar. M-am oprit locului, frăţioare. Asta se întâmpla cam pe la începutul lui septembrie: aerul era călduţ, violetele şi trandafirii sădiţi de credincioşi pe mormintele din jurul bisericii făceau să adie spre mine miresmele lor suave; luna destrămase un nor ce albea în spatele clopotniţei şi vitraliile păreau suflate cu argint spre culme, în timp ce la poale erau aurite de licăririle lumânărilor aprinse. Dragul meu, fie din pricina măreţiei locului, fie datorită atmosferei solemne ce o învăluia, femeia aceea îngenuncheată, aşa cum o vedeam eu, strălucea în întunericul nopţii ca o statuie de marmură, ca şi când ar fi fost într-adevăr sculptată în marmură. Privind-o, m-am simţit pătruns de un respect ce mi-a îngheţat inima.

O sorbeam din ochi cu nesaţ.

Femeia s-a aplecat peste bancă, a cuprins-o în braţe, şi-a lipit buzele de ea şi, o clipă mai apoi, i-am văzut umerii zbuciumându-se frământaţi de suspine şi hohote de plâns. Niciodată, cred, nu ţi-a fost dat să auzi, frăţioare, un glas atât de răscolitor; niciodată, cred, tăişul unui pumnal nu s-a răsucit atât de dureros într-o inimă omenească!

Plângând, săruta piatra cu o patimă atât de mistuitoare, încât mi-a pecetluit pe veci soarta; lacrimile ei m-au înduioşat, iar sărutările ei m-au făcut să-mi pierd minţile.

— Să mă bată Dumnezeu, dar mai curând aş zice că ea îşi pierduse minţile — interveni Joyeuse. Un om cu mintea zdravănă poate oare să sărute o piatră goală şi să plângă aşa, fără rost?

— Oh! Plângea fiindcă avea inima răvăşită de o durere copleşitoare şi săruta piatra sub imboldul unei dragoste adânci. Pe cine iubea însă? Şi pentru cine lăcrima? Asta nu mai ştiu.

— Dar bine, de ce nu l-ai întrebat pe omul acela?

— L-am întrebat.

— Şi ce ţi-a răspuns?

— Că-şi pierduse soţul.

— Unde-ai văzut tu o femeie care să-şi plângă soţul în felul acesta?! se miră Joyeuse. Ce să zic, frumos răspuns, pe legea mea! Şi te-ai mulţumit cu atât?

— N-am avut încotro, de vreme ce n-a binevoit să-mi spună mai mult.

— Şi omul acela cine este?

— Un fel de servitor care locuieşte cu dânsa.

— Cum îl cheamă?

— N-a vrut să-mi spună.

— Tânăr?... Bătrân?

— Să tot aibă vreo douăzeci şi opt sau cel mult treizeci de ani...

— Ei şi pe urmă?... Presupun că n-a plâns şi nici nu s-a rugat toată noaptea, nu-i aşa?

— Nu, după ce s-a istovit plângând, adică după ce n-a mai putut smulge nici o lacrimă din ochi şi după ce şi-a sângerat buzele sărutând banca, s-a îndurat, în sfârşit, să se ridice. Frăţioare, frăţioare, era atâta tristeţe şi atâta mister în fiinţa aceasta, încât n-am îndrăznit să mă apropii de dânsa, aşa cum aş fi făcut de-ar fi fost oricare altă femeie în locul ei, ci m-am tras înapoi; ea a fost aceea care s-a apropiat de mine sau, mai

bine zis, s-a îndreptat în direcţia mea, căci pe mine nici măcar nu mă vedea. În momentul acela, o rază de lună i-a căzut pe obraz şi chipul său mi s-a înfăţişat scăldat în lumină şi în toată frumuseţea lui: era din nou mohorât şi îngheţat; nici un fior, nici o încordare, nici un suspin; numai dârele umede lăsate de lacrimi pe faţă; doar ochii îi mai scânteiau încă; gura-i era uşor întredeschisă ca pentru a sorbi viaţa, care, o clipă mai înainte, părea gata s-o părăsească; a făcut câţiva paşi cu o lâncedă încetineală, ca un om adormit care ar fi mers cu ochii închişi; însoţitorul ei a alergat după dânsa s-o călăuzească, deoarece părea să fi uitat că umblă pe pământ. Oh, frăţioare, ce cutremurătoare frumuseţe, ce putere supraomenească! De când sunt pe lume, n-am văzut aşa ceva; doar uneori în vis, când cerurile se deschideau şi pogorau spre mine amăgitoare vedenii aidoma acestei fiinţe însufleţite.

— Şi pe urmă, Henri şi pe urmă? întrebă Anne, simţind cum, fără să vrea, i se trezise interesul pe măsură ce se desfăşura povestirea de care la început voia să-şi bată joc.

— Din păcate nu mai am multe de spus, frăţioare. Servitorul i-a şoptit ceva şi atunci şi-a coborât vălul peste obraz. Îi dăduse de ştire pesemne că eram şi eu acolo de faţă, dar ea nici măcar nu s-a obosit să se uite spre mine; s-a mulţumit doar să-şi acopere chipul şi n-am mai văzut nimic, frăţioare. În clipa aceea mi s-a părut că cerul s-a întunecat deodată şi că femeia care luneca tăcută prin iarba înaltă, înaintea mea, nu era o făptură vie, ci o umbră ce părăsise vreunul din mormintele aflate în preajmă. A ieşit apoi din grădină; m-am ţinut pas cu pas după ea.

Din când în când însoţitorul ei întorcea capul şi, cum nu căutam de loc să mă feresc, buimăcit cum eram, putea să mă vadă foarte bine. Ce vrei? Purtam în sânge vechile metehne păcătoase şi în inima mea încă mai stăruiau simţămintele vulgare de până atunci.

— Ce vrei să spui, Henri? întrebă Anne. Nu te înţeleg.

Mezinul zâmbi.

— Vreau să spun, frăţioare — continuă el — că am avut o tinereţe zvăpăiată, că mi-am închipuit adeseori că iubesc şi toate femeile pentru mine, până în momentul acela, au fost nişte femei cărora le puteam face ochi dulci.

— Ei, nu, că eşti nostim! Şi asta ce fel de femeie crezi că

este? spuse Joyeuse, încercând să-şi redobândească veselia pe care, fără voia lui, destăinuirile fratelui său i-o adumbriseră întrucitva. Ia seama, Henri, vezi c-ai început să baţi câmpii, nu e şi ea făcută din carne şi oase ca oricare?

— Frăţioare — spuse mezinul, strângând înfrigurat mâna lui Joyeuse — frăţioare — murmură el, atât de încet, încât suflarea lui abia adia la urechea fratelui mai mare — Dumnezeu mi-e martor, dar zău nu ştiu dacă este o făptură pământească.

— Pe crucea mea! răspunse celălalt. Simt că mă trec fiori, dacă un Joyeuse ar şti ce înseamnă frica. Apoi, silindu-se să se arate voios ca de obicei, adăugă: Oricum ar fi, fapt e că umblă ca toată lumea, că plânge şi că ştie foarte bine să sărute; tu însuţi mi-ai spus şi, după umila mea părere, dragul meu, toate lucrurile astea sunt de bun augur. Dar n-ai apucat să termini; şi pe urmă, zi, ce s-a mai întâmplat?

— Pe urmă nu s-a întâmplat mai nimic. M-am luat după ea şi am observat că nu căuta să fugă de mine, nici să se întoarcă din drum, nici s-o apuce pe străzi lăturalnice: părea că nici nu-i trece prin gând aşa ceva.

— Prin urmare, ştii unde locuieşte?

— Pe strada Lesdiguières, în apropiere de Bastilia; în momentul când au ajuns acasă, însoţitorul ei a întors capul şi m-a văzut.

— Şi nu i-ai făcut vreun semn ca să-i dai de-nţeles că ai vrea să-i vorbeşti?

— N-am îndrăznit; mi-e ruşine să-ţi mărturisesc, dar servitorul mă intimida tot atât cât şi stăpâna.

— Bine, bine, dar, până la urmă, ai intrat totuşi în casă?

— Nu, frăţioare.

— Ba nu zău, Henri, îmi vine să cred că nu eşti frate cu mine: parcă n-ai fi sămânţă de Joyeuse; dar cel puţin ai mai trecut pe-acolo a doua zi?

— Da, însă de prisos; de prisos am fost şi în grădina Gypecienne şi tot de prisos şi pe strada Lesdiguières.

— Dispăruse?

— Ca o umbră ce s-ar fi destrămat în văzduh.

— Nu te-ai gândit şi tu să-ntrebi pe cineva?

— Pe strada aceea stă prea puţină lume şi nimeni n-a fost în stare să mă lămurească; m-am pus la pândă, asteptând să iasă omul acela ca să-l descos, dar nici el şi nici femeia nu s-au

mai arătat din ziua aceea; singura mea mângâiere era o lumină pe care o vedeam mijind printre jaluzele, unica mărturie ce-mi dovedea că se află într-adevăr înăuntru. Am încercat în fel şi chip să pătrund în casă: scrisori, ştafete, flori, daruri, totul a fost în zadar. Într-o seară, lumina din fereastră s-a stins ca să nu se mai aprindă niciodată: plictisită, pesemne, de stăruinţele mele, doamna părăsise locuinţa de pe strada Lesdiguières şi nimeni n-a ştiut să-mi spună unde se mutase.

— Sper c-ai dat totuşi de urma acestei frumoase sălbăticiuni?

— Da, printr-o întâmplare; dar sunt nedrept, frăţioare, de ce n-aş recunoaşte c-a fost la mijloc mâna providenţei, care nu vrea ca omul să tânjească, irosindu-şi viaţa în zadar. Ascultă: e într-adevăr curios. Acum vreo două săptămâni, pe la miezul nopţii, treceam pe strada Bussy. Precum ştii, frăţioare, poruncile date de stăpânire pentru a preîntâmpina incendiile sunt păzite cu cea mai mare străşnicie; ei bine, trecând pe-acolo, am văzut la ferestrele unei case nu o licărire de foc, ci o vâlvătaie în toată puterea cuvântului ce izbucnise la cel de-al doilea etaj al locuinţei. Am început să bat cu pumnii în uşă şi o clipă mai apoi un bărbat a scos capul pe fereastră.

"Arde la dumneavoastră!" i-am strigat. "Nu strigaţi, vă rog!" mi-a spus el. "Nu strigaţi, tocmai mă străduiam să sting focul." "Nu vreţi să chem straja?" "Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu chemaţi pe nimeni!" "Aş putea totuşi să vă dau o mână de ajutor?" "Vreţi, într-adevăr? Atunci veniţi încoace: mi-aţi face un mare bine pentru care am să vă fiu recunoscător toată viaţa." "Dar cum să vin?" "Poftiţi cheia de la uşă". Şi mi-a aruncat cheia pe fereastră. Am urcat repede scările şi am intrat în odaia cuprinsă de flăcări. Ardeau podelele: mă aflam în laboratorul unui chimist. În timp ce făcea nu ştiu ce experienţă, se răspândise pe jos un lichid care se aprinde foarte uşor şi într-o clipă se iscase focul. În momentul în care am intrat înăuntru, reuşise aproape să-l stingă, aşa că am avut răgazul să-l privesc: era un om între douăzeci şi opt-treizeci de ani: aşa cel puţin mi s-a părut mie. O cicatrice înfiorătoare îi sluţea jumătate din obraz, o alta îi brazda scăfârlia, încolo, toată faţa îi era ascunsă de o barbă stufoasă. "Vă mulţumesc, domnule, dar precum vedeţi totul s-a sfârşit; dacă, într-adevăr, sunteţi un om de lume, aşa cum vă arată chipul, aveţi bunătatea, rogu-vă, să

plecaţi, fiindcă stăpâna mea s-ar putea să vină din moment în moment şi s-ar supăra văzând la ora asta un străin la mine, adică la dânsa în casă." Auzindu-i glasul, am încremenit deodată locului ca trăsnit, aş zice chiar înspăimântat. Am deschis gura să strig: "Dumneata eşti omul din grădina Gypecienne, omul din strada Lesdiguières, însoţitorul domniţei necunoscute!" Căci, dacă-ţi aminteşti, frăţioare, în seara aceea avea o glugă pe cap, aşa că nu i-am putut vedea faţa; nu i-am auzit decât glasul. Mă pregăteam tocmai să-i spun toate astea, să-l întreb, să-l rog fierbinte, când s-a deschis deodată o uşă şi o femeie a intrat în odaie. "Ce s-a întâmplat, Remy? a întrebat ea, oprindu-se măreaţă în prag. Ce înseamnă gălăgia asta?" Oh, frăţioare, era ea şi mai frumoasă la lumina pâlpâitoare a focului ce stătea să se stingă decât mi se arătase atunci sub razele lunii! Ea era, ea, femeia a cărei amintire îmi sângera zi şi noapte inima. Mi-a scăpat un strigăt şi atunci servitorul m-a privit, la rândul său, mai cu luare-aminte. "Vă mulţumesc, domnule, vă foarte mulţumesc, dar, cum vedeţi, focul s-a stins. Plecaţi, vă rog din suflet să plecaţi." "Dragul meu, l-am mustrat eu, de ce te porţi atât de rău cu mine şi vrei să m-alungi?" "Doamnă, a spus atunci servitorul, dânsul e." "Dânsul, adică cine?" a întrebat ea. "Tânărul cavaler cu care ne-am întâlnit în grădina Gypecienne şi care ne-a urmărit după aceea până în strada Lesdiguières." Femeia s-a uitat atunci la mine şi, după felul cum m-a privit, mi-am dat seama că mă vedea pentru prima oară. "Domnule, am auzit-o spunându-mi, fiţi atât de bun şi plecaţi." Şovăiam, aş fi vrut să-i vorbesc, s-o rog, dar nu-mi venea nici un cuvânt pe buze; stăteam locului înlemnit, cu gura încleştată, mulţumindu-mă doar s-o privesc. "Luaţi seama, domnule, mi-a atras atenţia servitorul cu o voce mai curând tristă decât mustrătoare, luaţi seama, în felul acesta o veţi obliga pe doamna să-şi părăsească pentru a doua oară locuinţa." "O, nu, ferească sfântul! am răspuns eu, înclinându-mă. Totuşi, doamnă, mi se pare că nu v-am jignit în nici un fel." Nu mi-a răspuns nimic. Cu aceeaşi faţă împietrită, mută şi rece ca un sloi de gheaţă, s-a răsucit pe călcâie, ca şi cum nici nu m-ar fi auzit şi am văzut-o apoi topindu-se încetul cu încetul în întuneric, în timp ce cobora treptele unei scări, cu un pas atât de uşor, încât nu se auzea nici cel mai mic zgomot, de parcă ar fi fost nălucă.

— Asta-i tot? întrebă Joyeuse.

— Asta-i tot. Pe urmă servitorul m-a condus până la uşă, spunându-mi: "Nu mai stăruiţi, domnule, vă rog din suflet. În numele Mântuitorului şi al Fecioarei Maria, nu mai stăruiţi!" Am fugit ca un zănatic, năucit, buimac, fără să mai ştiu de mine, strângându-mi capul în palme şi întrebându-mă dacă nu cumva îmi ieşisem din minţi. De atunci, în fiecare seară mă duc pe strada aceea; aşa se face că, ieşind de la primărie, în virtutea obişnuinţei, paşii mei s-au îndreptat într-acolo. Cum îţi spuneam deci, în fiecare seară mă duc pe strada aceea şi mă aşez la pândă după colţul casei din faţă, sub un balconaş a cărui umbră mă acoperă în întregime; măcar la zece seri o dată mi se întâmplă să văd mijind o lumină în iatacul ei: acolo este viaţa şi fericirea mea.

— Grozavă fericire, ce să-ţi spun! exclamă Joyeuse.

— Vai, din păcate ar însemna s-o pierd dacă aş dori mai mult.

— Şi dacă resemnarea asta te duce în schimb pe tine la pierzare?

— Frăţioare — spuse Henri cu un zâmbet trist — ce să-i faci dacă eu mă simt fericit aşa!

— Nu se poate!

— Ce vrei, fericirea e relativă: o ştiu că-i acolo în casă, că trăieşte şi respiră în odaia aceea; o văd prin ziduri sau, mai bine zis, mi se pare c-o văd; dacă s-ar întâmpla cumva să-şi schimbe iar locuinţa, dacă mi-ar fi dat să mai trec prin ce-am trecut în cele două săptămâni când îi pierdusem urma, frăţioare, mi-aş ieşi din minţi sau aş fi în stare să mă călugăresc.

— Asta ar mai lipsi, drăcia dracului! Avem şi-aşa un nebun şi un călugăr în familia noastră; cred că-i de ajuns, dragul meu.

— Nu căuta să mă ţii din scurt, Anne şi nici să mă iei peste picior; mustrările ar fi de prisos, iar zeflemelile n-ar ajuta la nimic.

— Dar cine vrea să te mustre sau să te ia peste picior?

— Cu atât mai bine atunci. Dar...

— Dă-mi voie totuşi să-ţi spun ceva.

— Ce anume?

— Că te-ai purtat ca un ţânc.

— Nu mi-am făcut nici o socoteală şi n-am chibzuit nimic, nu m-am purtat în nici un fel, m-am lăsat mânat de ceva ce simţeam că-i mai presus de puterile mele. Când te fură şuvoiul,

e mai bine să te laşi dus de el decât să încerci să-l înfrunţi.

— Şi dacă te azvârle într-o prăpastie?

— Te scufunzi o dată cu el în adânc, frăţioare.

— Asta-i părerea ta?

— Da.

— Eu sunt de altă părere, şi-n locul tău...

— Ce-ai fi făcut, Anne?

— În orice caz n-aş fi stat cu mâinile încrucişate; aş fi căutat să aflu cum o cheamă şi ce vârstă are. În locul tău...

— Anne, n-o cunoşti, Anne.

— Nu, dar te cunosc pe tine. Cum se poate, Henri, aveai doar la îndemână cincizeci de mii de scuzi, adică jumătate din suta de mii pe care mi-a dăruit-o regele de ziua lui...

— Sunt şi acum la mine în sipet, Anne: nu lipseşte nici unul.

— Cu atât mai rău, dracu să-i ia; dacă nu i-ai fi păstrat în sipet, femeia ar fi fost acum în patul tău.

— Oh, frăţioare!

— Nici un "oh frăţioare"; un servitor de rând îşi vinde credinţa pentru zece scuzi, unul mai vrednic pentru o sută, unul de soi pentru o mie, iar unul ales pe sprânceană pentru trei mii. Ei, şi-acum să zicem c-am avea de-a face cu cel mai credincios dintre servitori, alesul aleşilor, un adevărat zeu al fidelităţii: ajunge să-i numeri douăzeci de mii de scuzi în palmă şi să mă bată Dumnezeu dacă nu-i al tău cu trup şi suflet. Îţi mai rămâneau deci o sută treizeci de mii de livre ca să plăteşti pe aleasa aleselor dintre femei, vândută de alesul aleşilor dintre servitori. Henri, dragul meu, eşti un zevzec!

— Anne — spuse Henri, suspinând — să ştii că există şi oameni care nu sunt de vânzare; sunt inimi pe care nici chiar un rege, fie el cât ar fi de bogat, nu este în măsură să le cumpere.

Joyeuse se îmblânzi:

— Bine, să zicem c-ar fi aşa; dar nu există nici una care să nu se dăruiască.

— De acord.

— Ei, bine, spune-mi atunci ce-ai făcut tu ca să câştigi inima acestei zâne cu chipul de piatră?

— Sunt convins, Anne, c-am făcut tot ce mi-a stat în putere.

— Haida-de, conte du Bouchage, zău dacă nu eşti nebun!

Vezi o femeie tristă, care trăieşte ca o pustnică şi se istoveşte plângând şi nu găseşti ceva mai bun de făcut decât să fii şi mai trist şi mai singuratic şi mai îndurerat, să fii adică şi mai plicticos decât ea! Vorbeai adineauri de tertipurile vulgare ale îndrăgostiţilor şi, ca să fim drepţi, eşti mai lipsit de fantezie decât un căpitan de străji. E singură, caută să-i ţii de urât; e tristă, caută să fii vesel; suspină de dorul cuiva, caută s-o mângâi şi să iei locul celui după care tânjeşte.

— Cu neputinţă, frăţioare.

— Ai încercat?

— La ce bun?

— Ei, asta-i acum! Măcar aşa, ca să încerci. Zici c-o iubeşti?

— N-am cuvinte să-ţi spun cât de mult o iubesc.

— Ei, bine, peste două săptămâni va fi a ta.

— Frăţioare!

— Pe cuvântul meu de Joyeuse. Cred că nu ţi-ai pierdut speranţa?

— Nu, de vreme ce n-am sperat niciodată.

— La ce oră o vezi?

— La ce oră o văd?

— Întocmai.

— Ţi-am spus doar că n-am mai avut prilejul s-o văd, frăţioare.

— Niciodată?

— Niciodată.

— Nici chiar la fereastră?

— Nici chiar umbra ei. Dacă-ţi spun!

— Aşa nu mai merge. Nu cumva are vreun iubit?

— În afară de Remy, despre care ţi-am vorbit, n-am văzut nici un bărbat intrând în casă.

— Cum arată casa?

— Două etaje, o uşă nu prea mare, cu un prag în faţă, o terasă deasupra celei de-a doua ferestre.

— Dar nu s-ar putea pătrunde înăuntru pe terasă?

— Nu e nici o casă lipită de ea.

— Dar peste drum?

— O altă casă clădită cam pe acelaşi calapod, doar ceva mai elegantă, mi se pare.

— Şi cine locuieşte acolo?

— Un târgoveţ oarecare.

— Ce fel de om: vesel sau cusurgiu?

— Vesel, fiindcă îl aud câteodată râzând singur.

— Cumpără-i casa.

— Dar cine ţi-a spus că-i de vânzare?

— Oferă-i de două ori mai mult decât preţuieşte.

— Şi dacă mă vede cumva domniţa?

— Ei, şi?

— Ar fi în stare să plece din nou cine ştie unde, în timp ce, ferindu-mă de ochii ei, sper că într-o bună zi o să am parte s-o văd iar.

— O s-o vezi chiar astă-seară.

— Eu?

— Înfiinţează-te sub balconul ei la orele opt.

— Am să fiu acolo ca în fiecare seară, dar fără să sper mai mult ca altă dată.

— Să nu uit: care-i adresa exactă?

— Între poarta Bussy şi palatul Saint-Denis, foarte aproape de colţul străzii Augustin, la vreo douăzeci de paşi de un han destul de arătos pe firma căruia scrie *La Spada Mândrului Cavaler.*

— Foarte bine, atunci diseară, la opt.

— Dar ce-ai de gând să faci?

— Ai să vezi cu ochii tăi şi-ai să auzi cu urechile tale. Până una alta, du-te acasă, îmbracă-te cu cele mai frumoase haine pe care le ai, pune-ţi cele mai scumpe giuvaericale, stropeşte-ţi pletele cu cele mai alese parfumuri; astă-seară vei cuceri cetatea.

— Să te-audă Dumnezeu, frăţioare!

— Henri, chiar dacă s-ar întâmpla ca Dumnezeu să nu audă, diavolul stă cu urechea ciulită. Şi acum trebuie să te părăsesc, mă aşteaptă ibovnica mea, adică vreau să spun ibovnica domnului de Mayenne. Pe legea mea! Femeia asta cel puţin nu este o mironosiţă.

— Frăţioare!

— Să-mi fie cu iertăciune, frumosule scutier al iubirii; departe de mine gândul de a le asemui cumva pe aceste două doamne, te rog să mă crezi, deşi, după toate câte mi le-ai spus, o prefer pe a mea sau, mai bine zis, pe a noastră. Dar sunt aşteptat şi nu vreau s-o fac să m-aştepte. Rămâi cu bine, Henri,

ne vedem diseară.

— Da, Anne, diseară.

Cei doi fraţi îşi strânseră mâna şi se despărţiră.

Unul dintre ei, după ce merse preţ de vreo două sute de paşi, ridică voiniceşte ciocanul de la uşa unei măreţe clădiri gotice din piaţa bisericii Notre-Dame, lăsându-l apoi să cadă cu zgomot la loc.

Celălalt se strecură tăcut pe una din străzile întortocheate ce duc spre palat.

Capitolul VII Cum a izbutit "Spada Mândrului Cavaler" să dobândească biruinţa asupra "Trandafirului Dragostei"

În timpul convorbirii pe care am înfăţişat-o mai înainte se lăsase noaptea, înfăşurând în mantia-i umedă de neguri cetatea atât de zgomotoasă cu două ceasuri mai devreme.

De altminteri, după se Salcède îşi dăduse ultima suflare, spectatorii se înduraseră, în sfârşit, să se întoarcă fiecare în bârlogul său şi, în locul neistovitului puhoi de curioşi ce împânziseră peste zi oraşul, îndreptându-se cu toţii de-a valma spre acelaşi punct, nu se mai zăreau acum decât pâlcuri răzleţe risipite pe străzi.

În cartierele cele mai îndepărtate de Piaţa Grève mai stăruiau totuşi unele freamăte întârziate, aşa cum era şi firesc după forfota ce stăpânise atâta vreme inima oraşului.

Bunăoară, în apropiere de poarta Bussy, unde va trebui să ne strămutăm în momentul acesta pentru a urmări peripeţiile unora dintre personajele pe care le-am văzut intrând în scenă la începutul povestirii de faţă şi pentru a face cunoştinţă cu altele noi, la marginea aceasta a oraşului, cum ziceam, se auzea zumzănind, ca un stup la scăpătatul soarelui, o anumită casă vopsită într-o culoare trandafirie şi înfrumuseţată cu chenare albastre şi albe, casă care, judecând după numele său, era oblăduită de *Spada Mândrului Cavaler* şi care totuşi nu era decât o simplă ospătărie, de proporţii într-adevăr monumentale, proaspăt întemeiată într-unul din cartierele noi ale Parisului.

Pe vremea aceea, în tot oraşul n-ai fi găsit o singură ospătărie vrednică de numele acesta care să nu fi fost înzestrată

cu o firmă fastuoasă. *Spada Mândrului Cavaler* era unul dintre aceste măreţe blazoane menite să mulţumească toate gusturile, să întrunească toate simpatiile.

Pe antablamentul ce încununa faţada clădirii se afla pictată lupta unui arhanghel sau a unui sfânt împotriva unui dragon care, întocmai ca balaurul lui Hipolit, scotea puhoaie de flăcări şi de fum. Însufleţit pesemne de un simţământ eroic şi pios totodată, pictorul socotise cu cale să pună în mâinile mândrului cavaler, înarmat până în dinţi, nu o spadă, ci o imensă cruce cu care tăia în două, mai abitir decât cu cea mai ascuţită sabie, năpăstuitul dragon ale cărui buturi zăceau pe jos, scăldate în sânge.

Pe fundalul firmei sau, mai bine zis, al tabloului, deoarece era pe deplin îndreptăţit să se numească aşa, se vedeau o mulţime de privitori cu braţele ridicate, în timp ce, din tării, îngerii încununau coiful mândrului cavaler cu lauri şi frunze de palmier.

În sfârşit, în primul plan, artistul, dornic să arate că se pricepe să picteze în orice gen, înfăţişase câte şi mai câte, bostani, struguri, scarabei, şopârle, un melc cocoţat pe un trandafir, în fine doi iepuri de casă, unul alb, altul cenuşiu, care, în pofida deosebirii de culoare, ceea ce ar fi putut fi mărturia unei deosebiri de opinii, îşi scărpinau deopotrivă nasul, bucurându-se probabil de memorabila biruinţă dobândită de mândrul cavaler asupra dragonului alegoric, care era însuşi Satana.

Fireşte că proprietarul firmei, dacă nu era din cale afară de cusurgiu, nu putea fi decât mulţumit de sârguinţa iconarului. Într-adevăr, artistul nu lăsase nefolosit nici un crâmpei din spaţiul pe care-l avea la dispoziţie, şi, dacă ar fi trebuit să mai adauge o lămâie pentru a întregi tabloul, n-ar fi găsit nicăieri un locşor unde s-o pună.

Şi acum, trebuie să mărturisim un lucru pe care conştiinţa noastră de cronicar se socoteşte datoare să-l dea în vileag, oricât i-ar veni de greu: cu toată strălucirea firmei sale, hanul nu reuşea să fie niciodată atât de ticsit pe cât era firma de afară, nici chiar în zilele cu dever mare; dimpotrivă, pentru anumite motive pe care le vom înfăţişa îndată şi pe care nădăjduim că cititorii le vor înţelege, erau — am minţi să spunem doar uneori, de vreme ce treaba asta se întâmpla mai în fiecare zi — goluri

destul de simţitoare în localul ospătăriei Mândrului Cavaler.

Totuşi, cum s-ar spune în zilele noastre, casa era încăpătoare şi confortabilă; de formă pătrată, vârtos ancorată în pământ cu temeliile ei groase, îşi înălţa trufaşă în văzduh cele patru foişoare puse de strajă deasupra firmei şi cuprinzând fiecare câte o cameră octogonală; ce-i drept pereţii erau încheiaţi din bârne, dar, cu toate astea, clădirea era cochetă şi misterioasă, cum se cuvinte să arate o casă care năzuieşte să fie pe placul bărbaţilor şi, mai cu seamă, al femeilor; dar aici era buba.

Fiindcă nu există lucru care să poată fi chiar pe gustul tuturor.

Coana Foumichon, hangiţa de la *Mândrul Cavaler*, avea însă cu totul altă părere. În virtutea acestei păreri, se ţinuse de capul soţului ei să părăsească baia publică din strada Saint-Honoré, unde mucezeau amândoi, pentru a învârti frigarea şi a da cep la butoaie spre desfătarea îndrăgostiţilor din cartierul Bussy, precum şi din alte cartiere ale Parisului. Din nefericire pentru ambiţiile coanei Fournichon, ospătăria se afla aşezată în imediata apropiere a aşa-numitului Pré-aux-Clercs, drept care, ademenite fie de vecinătatea hanului, fie de firma lui, veneau atâtea perechi de duelgii gata să se încaiere la *Spada Mândrului Cavaler*, încât celelalte perechi mai puţin combative, de teama scandalului şi a loviturilor de spadă, ocoleau biata ospătărie de parcă ar fi fost bântuită de ciumă. Îndrăgostiţii sunt îndeobşte oameni paşnici, cărora nu le place să fie stingheriţi, aşa că zveltele foişoare menite să îmbie la dragoste erau silite să găzduiască numai răcani, iar amoraşii pictaţi înăuntru pe pereţii de lemn de către zugravul firmei erau toţi zmângăliţi cu cărbune de muşteriii hanului, care găsiseră de cuviinţă a-i împodobi cu mustăţi şi cu alte adaosuri mai mult sau mai puţin cuviincioase.

De aceea coana Fournichon pretindea — şi pe bună dreptate, trebuie s-o recunoaştem, cel puţin până la momentul acela — că firma fusese o adevărată piază rea pentru ospătărie şi susţinea că dacă priceperea ei ar fi avut mai multă trecere, deoarece dânsa cunoaşte mai bine lumea şi dacă în locul mândrului cavaler şi al fiorosului balaur ce băga pe toată lumea în sperieţi, firma ar fi înfăţişat o imagine galantă, bunăoară *Trandafirul Dragostei*, cu inimioare înflăcărate în chip de flori, toate sufletele simţitoare ar fi tras la hanul dumisale.

Din păcate, jupân Fournichon, nefiind în stare a mărturisi că se căia de ideea domniei sale, ca şi de înrâurirea pe care această idee o avusese asupra firmei hanului, nu catadicsea să ia în seamă observaţiile consoartei sale, căreia se mulţumea să-i răspundă înălţând din umeri că dumnealui, ca fost arcaş al domnului Danville, era dator, fireşte, să-si recruteze muşteriii din rândurile soldăţimii; spunea, de asemenea, că un ostaş cu simbrie, care n-are altă treabă decât să tragă la măsea, bea cât şase îndrăgostiţi şi că de-ar fi să nu plătească decât pe jumătate socoteala, tot era în câştig deoarece nici cei mai risipitori îndrăgostiţi nu cheltuiesc bănetul pe care-l vântură trei simbriaşi.

De altminteri, spunea el în încheiere, băutura este o îndeletnicire mai morală decât dragostea.

La auzul acestor cuvinte, coana Fournichon ridica la rândul său din umeri, nişte umeri prea durdulii pentru ca părerile sale în privinţa moralităţii să nu fie răstălmăcite în chip răuvoitor.

Aşadar, în familia Fournichon se produsese o schismă şi cei doi soţi tăiau toată ziua frunză la câini pe strada Bussy, aşa cum făcuseră şi mai înainte pe strada Saint-Honoré, când o împrejurare cu totul neprevăzută avu darul să schimbe deodată starea aceasta de lucruri, făcând să izbândească pe deplin opiniile jupânului Fournichon, spre cea mai înaltă slavă a iscusitei firme în care fiece regn al naturii avea cel puţin câte un reprezentant.

Cu o lună înaintea execuţiei lui Salcède, după nişte exerciţii militare ce avuseseră loc în Prè-aux-Clercs, coana Fournichon şi soţul dumisale şedeau ca de obicei fiecare la fereastra unuia din foişoarele în opt colţuri ale localului lor, lâncezind, gânditori şi posaci, deoarece toate mesele şi toate camerele hanului oblăduit de *Mândrul Cavaler* erau cu desăvârşire pustii.

În ziua aceea *Trandafirul Dragostei* nu înflorise.

În ziua aceea *Spada Mândrului Cavaler* lovise în gol.

Cei doi soţi priveau cu jale câmpia părăsită de soldaţii care se îmbarcau pe bacul de lângă turnul Nesle pentru a se înapoia la Luvru, după ce făcuseră până atunci instrucţie sub comanda unui căpitan şi cum se uitau aşa după ei, deplângând despotismul cazon care-i silea pe ostaşi să se întoarcă

zor-nevoie la corpul de gardă, deşi probabil bieţii oameni aveau gura friptă de sete, îl zăriră pe căpitanul cu pricina pornindu-şi calul la trap şi îndreptându-se, însoţit numai de o ordonanţă, spre poarta Bussy.

Împăunat şi ţanţoş pe calul său bălan, ofiţerul, a cărui sabie cu teaca aurită îi ţinea suflecată la spate mantia elegantă din stofă de Flandra, ajunse în zece minute în dreptul ospătăriei.

Dar cum ţinta spre care pornise nu era ospătăria, căpitanul, dus pe gânduri şi încruntat, cum părea să fie, ar fi trecut mai departe, fără să fi admirat măcar firma, dacă în momentul acesta jupân Fournichon, care simţea ca o sfârşeală în piept numai când îşi amintea că nu făcuse nici o saftea toată ziua, n-ar fi scos capul pe fereastra foişorului ca să-i spună consoartei sale:

— Ia te uite, nevastă, ce frumuseţe de cal!

La care coana Fournichon, prinzând vorba din zbor, ca o hanghiţă îndatoritoare ce se afla, se grăbi să adauge:

— Şi ce călăreţ chipeş, să nu-i fie de deochi!

Căpitanul, pe care laudele, din partea oricui ar fi venit, nu păreau să-l lase rece, înălţă capul ca şi cum s-ar fi trezit brusc din somn. Îl văzu pe hangiu, o văzu pe hangiţă, văzu apoi ospătăria, îşi struni calul şi-şi chemă ordonanţa.

Pe urmă, fără să se dea jos din şa, cercetă cu luare-aminte casa şi împrejurimile.

Fournichon coborâse între timp valvârtej treptele foişorului şi ieşise în prag, cu scufia făcută sul în mâini.

Căpitanul, după ce stătu câteva clipe în cumpănă, se hotărî să descalece.

— N-aveţi nici un muşteriu? întrebă el.

— Deocamdată nu, domnule — răspunse hangiul, umilit. Şi se pregătea tocmai să adauge: Deşi asta se întâmplă rareori pe la noi.

Dar coana Fournichon, ca mai toate femeile, era mai ageră decât soţul ei: drept care se grăbi să i-o ia înainte, strigând de sus, de la fereastră:

— Dacă domnului îi place singurătatea, atunci se va simţi în largul său la noi.

Călăreţul înălţă capul şi, văzându-i chipul îmbietor, după ce auzise răspunsul tot atât de îmbietor, spuse:

— Pentru moment, da; e tocmai ce căutam, jupâniţo.

Coana Fournichon se repezi înaintea călătorului, chibzuind în sinea ei: "De astă dată, *Trandafirul Dragostei* o să facă safteaua, nicidecum *Spada Mândrului Cavaler*".

Căpitanul, spre care în momentul acela era îndreptată atenţia celor doi soţi şi care, pe bună dreptate, s-ar cuveni să atragă şi atenţia cititorilor, era un bărbat între treizeci şi treizeci şi cinci de ani, atât de fercheş însă, încât nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi opt. Înalt, bine făcut cu o figură expresivă şi fină; poate că, cercetându-l mai pe îndelete, ai fi descoperit oarecare ifos în mersul său măreţ; cu ifose sau fără, avea în orice caz o înfăţişare măreaţă.

Azvârlind în mâinile însoţitorului său căpăstrul unui falnic ducipal ce bătea cu copita în pământ, îi spuse:

— Du-te de plimbă caii şi aşteaptă-mă aici. Ordonanţa luă în primire căpăstrul şi făcu aşa cum i se poruncise. Ofiţerul intră apoi în sala cea mare a ospătăriei şi, oprindu-se locului, privi încântat jur împrejur. Oh! se miră el. O sală atât de încăpătoare şi nici un chefliu! Minunat!

Jupân Fournichon se uita la el nedumerit în timp ce coana Fournichon îi zâmbea cu înţeles.

— Dar urmă căpitanul — trebuie să fie ceva în felul dumneavoastră de a vă purta sau poate că hanul are vreo meteahnă care-i face pe muşterii să-l ocolească?

— Nici una, nici alta, domnule, slavă cerului! răspunse coana Fournichon. Numai că stăm într-un cartier nou, iar cât priveşte muşteriii, nu primim chiar pe fitecine.

— Aşa! Cu atât mai bine — încuviinţă căpitanul.

Între timp, jupân Fournichon binevoia când şi când să întărească spusele nevestei sale, dând din cap.

— Bunăoară — adaugă ea, făcându-i cu ochiul într-un fel ce arăta lămurit de la cine anume pornise ideea cu *Trandafirul Dragostei* — bunăoară, pentru un oaspete ca înălţimea voastră, am lăsa cu dragă inimă să plece o duzină întreagă.

— E drăguţ din partea dumitale, frumoasă hangiţă, îţi mulţumesc.

— Domnul doreşte să încerce vinul? întrebă Fournichon cu un glas ce se căznea să fie mai puţin răguşit.

— Domnul doreşte să vadă odăile? întrebă coana Fournichon cu o nespusă dulceaţă în glas.

— Şi una şi cealaltă, dacă nu vă este cu supărare —

răspunse căpitanul.

Fournichon coborî în pivniţă în timp ce nevastă-sa, grăbită să-şi conducă oaspetele, o apucase înainte pe scara ce urca la etaj, cu poalele juponului elegant suflecate, făcând să scârţâie la fiecare treaptă un veritabil pantofior de pariziană.

— Câte persoane puteţi găzdui aici? întrebă căpitanul când ajunseră în capul scării.

— Treizeci de persoane, dintre care zece stăpâni.

— Prea puţin, frumoasă hangiţă — răspunse căpitanul.

— De ce, domnule?

— Mă gândeam la ceva, dar acum nu mai are rost.

— Ah, domnule, puteţi fi sigur că n-o să găsiţi un han mai bun ca *Trandafirul Dragostei*...

— Cum adică *Trandafirul Dragostei*?

— *Mândrul Cavaler* am vrut să zic... doar dacă aţi fi avut la îndemână Luvrul, cu acareturi, cu tot.

Străinul se uită lung la ea, într-un fel ciudat.

— Ai dreptate — spuse el — doar să fi avut Luvrul... Apoi ca pentru sine: Şi de ce nu, ar fi mai comod şi mai ieftin... Ziceai deci, dragă doamnă — continuă el cu glas tare — că aţi putea găzdui aici pentru mai multă vreme treizeci de persoane?

— Întocmai.

— Dar pentru o singură zi?

— Oh, pentru o zi, patruzeci, ba chiar şi patruzeci şi cinci.

— Patruzeci şi cinci? Comedia dracului! E tocmai ce căutam.

— Adevărat? Ca să vedeţi ce bine s-a potrivit.

— Şi fără să se facă vâlvă în împrejurimi?

— Uneori, duminica, se întâmplă să avem câte optzeci de soldaţi.

— Şi nu se adună lumea ca la bâlci în faţa casei, n-aveţi nici un vecin căruia îi place să iscodească?

— Oh, slavă Domnului, nu; singurii noştri vecini sunt un cetăţean cumsecade, care nu obişnuieşte să-şi bage nasul unde nu-i fierbe oala şi o cucoană care trăieşte atât de retrasă, încât de trei săptămâni de când s-a mutat la noi, în cartier, nici n-am văzut-o la faţă; încolo nu sunt decât oameni de rând.

— Asta îmi convine de minune.

— Cu atât mai bine — se bucură coana Fournichon.

— Aşadar, de azi într-o lună — continuă căpitanul — te

rog să iei aminte, doamnă, de azi într-o lună...

— Adică la 26 octombrie?

— Exact, la 26 octombrie.

— Atunci?

— Atunci, pe ziua de 26 octombrie să ştii că hanul dumneavoastră e închiriat de mine.

— Cu totul?

— Cu totul. Mă gândeam să le fac o surpriză unor compatrioţi de-ai mei, mai toţi ofiţeri sau, în orice caz, oameni care ştiu să mânuiască spada şi care vor să vină la Paris să-şi încerce norocul; până atunci voi avea grijă să le dau cumva de ştire să tragă aici la han.

— Cum adică să le daţi de ştire? Parcă ziceaţi să vreţi să le faceţi o surpriză?! se miră coana Fournichon, pe care o luase gura pe dinainte.

— Ei, comedia dracului! pufni căpitanul, pe care, precum se vede, întrebarea hangiţei îl nemulţumise. Dacă-i vorba să fii curioasă sau să nu-ţi păzeşti gura...

— Nu, domnule, fiţi pe pace — se grăbi să-l liniştească hangiţa, înspăimântată.

Fournichon auzise însă tot şi, în momentul când oaspetele spusese că hanul vă găzdui ofiţeri şi oameni care ştiu să mânuiască spada, îi săltase inima de bucurie.

Alergă deci într-un suflet.

— Domnule — rosti el cu înfrigurare — porunciţi ca la dumneavoastră acasă, sunteţi singurul stăpân aici, iar în ce ne priveşte, ne ferească sfântul să punem vreo întrebare! Prietenii domniei voastre vor fi primiţi cu braţele deschise.

— N-am spus prietenii mei, omul lui Dumnezeu — răspunse căpitanul cu semeţie — am spus compatrioţii mei.

— Da, da, compatrioţii înălţimii sale, n-am înţeles eu bine.

Coana Fournichon le întoarse spatele îmbufnată: trandafirii dragostei se preschimbaseră dintr-o dată în tufişuri de halebarde.

— Veţi avea grijă să le daţi de mâncare.

— Prea bine.

— Şi la nevoie să le aşterneţi patul, dacă nu le voi fi făcut rost până atunci de locuinţe.

— Minunat!

— Într-un cuvânt, veţi fi cu totul la dispoziţia lor şi să nu

încercaţi cumva să-i trageţi de limbă.

— Asta-i sfânt.

— Poftim şi arvuna: treizeci de livre.

— S-a făcut, monseniore: prietenii domniei voastre vor fi ospătaţi ca nişte regi şi, ca să vă încredinţaţi, aveţi bunătatea, rogu-vă, să gustaţi vinul...

— Mulţumesc, dar nu obişnuiesc să beau.

Căpitanul se duse la fereastră şi-l strigă pe ostaşul care rămăsese afară cu caii.

Între timp, jupân Fournichon avusese răgazul să chibzuiască.

— Monseniore — se trezi el deodată — (de când primise cei trei pistoli, plătiţi cu atâta dărnicie dinainte, jupân Fournichon socotea de cuviinţă să-i spună străinului monseniore) — cum am să ştiu că domnii aceştia vin din partea înălţimii voastre, monseniore?

— Adevărat. Comedia dracului, era să uit! Dă-mi nişte ceară, un petic de hârtie şi o lumânare.

Coana Fournichon îi aduse tot ce dorea.

Căpitanul întipări în ceara fierbinte piatra inelului pe care-l purta la mâna stângă.

— Uite — spuse el — vezi acest chip?

— Frumosă femeie, zău aşa!

— Da, e o Cleopatră; aşadar, fiecare din compatrioţii mei o să aibă asupra lui câte o pecete ca asta; vei găzdui deci pe oricine îţi va arăta semnul ăsta; ne-am înţeles, nu-i aşa?

— Şi pentru câtă vreme?

— Nu ştiu încă, deocamdată. Vei primi poruncile mele la timpul potrivit.

— Le aşteptăm cu nerăbdare.

Chipeşul căpitan coborî treptele, se săltă în şa şi porni la trap.

Până una alta, soţii Fournichon băgară în tejghea arvuna de treizeci le livre, spre încântarea hangiului, care, vesel nevoie mare, o ţinea una şi bună:

— Oameni care ştiu să mânuiască spada! Ca să vezi că firma n-are nici un cusur şi că, până la urmă, tot spada, săraca, o să ne poarte noroc.

Şi se apucă să lustruiască lună toată văsăria, aşteptând să sosească luminata zi de 26 octombrie.

Ca să spunem că, într-adevăr, coana Fournichon s-a străduit să-şi ţină cu sfinţenie gura, aşa cum îi pusese în vedere străinul, ar însemna să minţim. De altminteri hangiţa se socotea dezlegată de orice îndatorire faţă de dânsul, de vreme ce îi dăduse câştig de cauză jupânului Fournichon în privinţa *Spadei Mândrului Cavaler*, dar cum îi rămăseseră încă multe lucruri de desluşit, mult mai multe decât cele pe care apucase să le afle, pentru ca presupunerile ei să fie statornicite pe o temelie solidă, se strădui deocamdată să descopere cine era cavalerul necunoscut care binevoise a plăti cu atâta dărnicie găzduirea compatrioţilor săi. În consecinţă, de îndată ce zări trecând un soldat prin faţa hanului, nu scăpă prilejul să-l descoasă întrebându-l cum se numea căpitanul care trecuse în revistă trupa.

Soldatul care, pare-se că era mai scump la vorbă decât interlocutoarea lui, mai înainte de a-i da vreun răspuns, ţinu să afle pentru ce îi făcuse această întrebare.

— Pentru c-a fost adineauri pe aici — îi răspunse coana Fournichon — pentru c-a stat de vorbă cu noi şi pentru că e bine să ştii cu cine ai de-a face.

Ostaşul începu să râdă:

— Căpitanul care a trecut în revistă trupa n-ar fi intrat o dată cu capul, coană Fournichon, la *Spada Mândrului Cavaler*.

— Şi de ce, mă rog? întrebă hangiţa. E chiar o faţă atât de simandicoasă?

— Poate că da.

— Ei şi dacă ţi-as spune că nu pentru domnia sa a intrat la hanul *Mândrului Cavaler*?

— Dar pentru cine atunci?

— Pentru prietenii dumisale.

— Căpitanul care a trecut în revistă trupa nu şi-ar găzdui prietenii la *Spada Mândrului Cavaler*, pun mâna-n foc.

— La naiba! Te cam întreci cu gluma, voinice! Şi cine-i, mă rog, domnul ăsta, de are un obraz atât de subţire, că nu catadicseşte să-şi găzduiască prietenii la cel mai bun han din

Paris?

— Vrei să spui că ofiţerul care muştruluia trupa, nu-i aşa?

— Bineînţeles.

— Ei, mătuşică, află atunci că ofiţerul care a venit în inspecţie este nici mai mult nici mai puţin decât domnul duce Nogaret de la Valette d'Épernon, pair al Franţei, colonel-general al infanteriei regale, mai rege chiar decât însăşi majestatea sa. Ei, şi-acum ce mai zici?

— Că, dacă într-adevăr dânsul a fost pe aici, mi-a făcut o deosebită cinste.

— L-ai auzit spunând cumva "comedia dracului"?

— Vai de mine! protestă doamna Fournichon, care avusese parte să vadă destule lucruri năstruşnice în viaţa ei şi pentru care "comedia dracului" nu era o expresie cu desăvârşire necunoscută.

Şi acum vă puteţi da seama cu câtă nerăbdare era aşteptată ziua de 26 octombrie.

La 25 octombrie, pe înserat, sosi o ştafetă cu un săculeţ destul de greu pe care-l lăsă pe bufetul soţilor Fournichon.

— E costul mesei poruncite pentru mâine — le spuse omul.

— Câte parale de cap? întrebară gazdele într-un glas.

— Şase livre.

— Aşadar, oaspeţii domnului căpitan nu vor lua decât o singură masă la noi?

— Una singură.

— Înseamnă că domnul căpitan le-a găsit o locuinţă?

— Pesemne.

Şi oricât încercară şi *Trandafirul* şi *Spada* să-l tragă de limbă, solul îşi luă tălpăşiţa fără a catadicsi să răspundă la vreuna din întrebările lor.

În sfârşit, sosi şi ziua aşteptată cu atâta înfrigurare de bucătăria *Mândrului Cavaler*.

Tocmai bătuse douăsprezece şi jumătate la biserica Augustinilor, când nişte călăreţi poposiră în pragul ospătăriei şi, după ce descălecară, intrară înăuntru.

Dat fiind că pătrunseseră în oraş pe poarta Bussy, erau cei dintâi oaspeţi sosiţi, aşa cum era şi firesc, în primul rând pentru că veniseră călări, apoi pentru că *Spada* se afla doar la o distanţă de o sută de paşi de poarta Bussy.

Unul dintre ei, care părea să fie căpetenia celorlalţi, nu numai prin înfăţişarea lui falnică, dar şi fiindcă era şi cel mai elegant îmbrăcat, venise escortat de doi lachei şi unul şi altul bine înţoliţi.

Fiecare dintre oaspeţi scoase la iveală câte o pecete cu chipul Cleopatrei, fiind primit cu zâmbete şi temenele de soţii Fournichon, mai cu seamă tânărul însoţit de lachei.

Totuşi, cu excepţia celui din urmă, noii sosiţi pătrunseră cu sfială înăuntru şi parcă puţin îngrijoraţi; se vedea limpede că au ceva care le dă de gândit, un lucru destul de serios chiar, cu atât mai mult, cu cât, fără să vrea, îşi pipăiau mereu buzunarele.

Unii poftiră să se odihnească, alţii doreau să colinde prin oraş înainte de cină; tânărul cu cei doi lachei ţinu să afle dacă are ceva nou de văzut în Paris.

— Ce să vă spun — îl lămuri coana Fournichon, simţitoare la înfăţişarea falnică a călăreţului — dacă nu vi-e teamă de înghesuială şi dacă vă ţine cureaua să staţi în picioare patru ceasuri în şir, puteţi să vă duceţi, ca sa vă omorâţi timpul, să-l vedeţi pe domnul de Salcède, un spaniol care nu ştiu ce uneltire a pus la cale.

— Adevărat — spuse tânărul — aşa e; am auzit ceva despre tărăşenia asta. Să fiu al dracului dacă nu mă duc!

Şi plecă împreună cu cei doi lachei.

Pe la orele două sosiră în grupuri de câte patru sau cinci oameni încă o duzină de călători. Erau şi câţiva care veniseră stingheri.

Ba la un moment dat intră un cetăţean care părea să fie de prin vecini, cu capul gol şi cu o vărguţă în mână; blestema de mama focului Parisul, un oraş în care pungaşii sunt atât de sfruntaţi, încât se pomenise pe nepusă masă fără pălărie în timp ce încerca să răzbată printr-un grup de oameni în apropiere de Piaţa Grève şi atât de dibaci, încât nu izbutise să vadă cine anume i-o şterpelise. De altfel, vina era numai a lui; n-ar fi trebuit să intre în oraş cu o pălărie pe care strălucea o agrafă de toată frumuseţea.

Pe la orele patru şi apucaseră să sosească la ospătăria soţilor Fournichon patruzeci dintre compatrioţii căpitanului.

— Ce curios! îi spuse hangiul nevesti-si. Toţi sunt gasconi.

— Ce ţi s-o fi părând aşa curios? îi răspunse cucoana.

Căpitanul ţi-a spus doar de la bun început că oaspeţii pe care vrea să-i primească sunt compatrioţi de-ai dumnealui!

— Ei, şi?

— Păi dacă dânsul este gascon, înseamnă că şi compatrioţii săi trebuie să fie tot gasconi.

— Adevărat! se dumeri hangiul.

— Ai uitat că domnul d'Épernon e de fel din Toulouse?

— Aşa e, ai dreptate; crezi deci că tot de domnul d'Épernon e vorba?

— Nu l-ai auzit oare pomenind de trei ori de *comedia* aia a dumnealui?

— A pomenit de comedia dumnealui? întrebă Fournichon, neliniştit. Care comedie? Ce mai e şi asta?

— Zevzecule! Aşa-i place dumnealui să înjure.

— Aha, aşa e.

— Un singur lucru e de mirare şi anume că n-au sosit decât patruzeci de gasconi, când ar fi trebuit să vină patruzeci şi cinci.

Pe la ceasurile cinci însă sosiră şi ultimii cinci gasconi, aşa încât oaspeţii pe care trebuia să-i găzduiască *Spada* se aflau acum toţi în păr.

Niciodată, cred, o atât de plăcută surpriză nu făcuse să înflorească nişte chipuri de gasconi: timp de o oră fu un adevărat potop de draci, de încornoraţi şi de ducă-se pe pustii; în sfârşit, nişte dezlănţuiri de veselie atât de zgomotoase, încât soţii Fournichon aveau impresia că toată populaţia din Saintonge, din Poitou, din Aunis şi din Languedoc năvălise în sala cea mare a hanului.

Unii dintre ei se cunoşteau mai dinainte; bunăoară, Eustache de Miradoux se duse să-l îmbrăţişeze pe cavalerul escortat de lachei, având grijă să-i prezinte pe Lardille, pe Militor şi pe Scipion.

— Cum se face că te întâlnesc la Paris? îl întrebă cavalerul.

— Dar tu, dragă Sainte-Maline?

— Eu am o slujbă în armată şi tu?

— Eu am venit pentru o daraveră cu o moştenire.

— Aşa! Şi tot cu mătuşa Lardille după tine?

— Ce să-i fac dac-a ţinut morţiş să meargă şi ea?!

— Nu puteai să pleci pe tăcute, în loc să cari cu tine toţi

broscoii ăştia care i se încurcă în fuste?

— Cum să plec, dacă ea a deschis scrisoarea procurorului?

— Va să zică ai aflat de moştenire printr-o scrisoare? întrebă Sainte-Maline.

— Da — răspunse Miradoux. Apoi căutând să schimbe vorba, spuse: Nu ţi se pare ciudat că e atâta lume la hanul ăsta şi că toţi sunt compatrioţi de-ai noştri?

— Nu e nimic ciudat; firma de afară este făcută să îmbie pe toţi oamenii care înţeleg să-şi respecte obrazul — îi luă vorba din gură vechea noastră cunoştinţă Perducas de Pincorney, amestecându-se în discuţie.

— Aha, dumneata erai, frăţioare?! se miră Sainte-Maline. Ştii că n-ai apucat încă să-mi spui ceea ce voiai tocmai să-mi povesteşti atunci când ne-a despărţit puhoiul acela de oameni în apropiere de Piaţa Grève.

— Şi ce voiam să-ţi povestesc? întrebă Pincorney, îmbujorându-se puţin la faţă.

— Cum se face că atunci când ne-am întâlnit pe drum între Angoulême şi Angers erai a tot aşa, ca şi acum, pe jos, cu o nuia în mână şi cu capul gol.

— Şi asta îţi dă chiar atât de gândit, domnule?

— Ba bine că nu! spuse Sainte-Maline. De la Poitiers şi până aici este o bucată bună de drum şi dumneata, pare-se, veneai de dincolo de Poitiers.

— De la Saint-André-de-Cubsac.

— Ca să vezi! Şi cum aşa, în capul gol?

— E foarte firesc.

— Nu mi se pare.

— Ba da şi o să vă daţi seama numaidecât. Taică-meu are doi cai de toată frumuseţea la care ţine ca la ochii din cap, încât ar îi în stare să mă dezmoşteneasĕ după nenorocirea ce mi s-a întâmplat.

— Şi ce nenorocire ţi s-a întâmplat?

— Ieşisem cu unul dintre ei, cel mai frumos, la plimbare, când deodată se aude bubuind o archebuză la vreo zece paşi mai încolo: calul se sperie, îşi ia vânt şi o porneşte ca din praştie spre Dordogne.

— Şi se azvârle în apă?

— Întocmai.

— Cu dumneata împreună?

— Nu; spre norocul meu, avusesem timp să mă las jos uşurel, până am atins pământul, altminteri m-aş fi înecat o dată cu el.

— Nu mai spune! Va să zică bietul dobitoc s-a înecat?

— Să nu apuc ziua de mâine! Ştii doar cât e de lată Dordogne: pe puţin o jumătate de leghe!

— Şi atunci?

— Atunci am chizbuit că-i mai cuminte să nu mai dau pe acasă şi s-o şterg cât mai departe de mânia părintească.

— Şi cu pălăria ce s-a întâmplat?

— Stai puţin că-ţi spun, ce dracu! Pălăria a căzut pe jos.

— Ca dumneata?

— Nu, eu n-am căzut, m-am lăsat uşor până ce-am pus piciorul pe pământ; un Pincorney n-ar putea să cadă de pe cal; la noi, în familie, suntem din faşă călăreţi.

— O lume întreagă ştie asta — spuse Sainte-Maline — dar ce s-a întâmplat cu pălăria?

— Ah, aşa e! Ce s-a întâmplat cu pălăria?

— Da.

— Pălăria a căzut, aşadar, pe jos: am început s-o caut, bineînţeles; îmi pusesem toată nădejdea în ea, deoarece plecasem de acasă cu buzunarele goale.

— Şi la ce ţi-ar fi putut folosi pălăria dumitale, ca să-ţi pui toată nădejdea în ea? stărui Sainte-Maline, care ţinea cu tot dinadinsul să-l scoată din sărite pe Pincorney.

— Ei, drăcia dracului, ba bine că nu! Trebuie să ştii că pana de la pălăria mea era prinsă cu o agrafă de diamant pe care maiestatea sa împăratul Carol al V-lea a dăruit-o bunicului meu atunci când, ducându-se din Spania în Flandra, a poposit la castelul nostru.

— Aşa, aşa! Va să zică ai vândut agrafa cu pălărie cu tot? Înseamnă deci că eşti cel mai bogat dintre noi toţi, dragul meu şi în cazul acesta ai fi putut cel puţin, cu banii pe care i-ai primit pentru agrafă, să-ţi cumperi încă o mănuşă; mâinile dumitale sunt desperecheate: una este albă, ca o mână de femeie, iar cealaltă fumurie, ca o mână de negru.

— Stai puţin! În momentul când mă întorceam să-mi culeg de pe jos pălăria, văd un corb cât toate zilele năpustindu-se asupra ei.

— Asupra pălăriei dumitale?

— Mai bine zis asupra diamantului meu; ştii doar că dihania are năravul să şterpelească tot ce străluceşte; cum spuneam deci, se repede asupra diamantului meu şi-l înhaţă.

— Ce? Diamantul?

— Da, domnule. În primul moment am rămas cu ochii zgâiţi. Abia pe urmă am rupt-o la fugă după el, strigând: "Hoţii, puneţi mâna pe el, puneţi mâna pe el!" Dracu să-l ia! După cinci minute se făcuse nevăzut şi de atunci i-am pierdut urma.

— Aşa încât, îndurerat de această îndoită pierdere...

— N-am mai avut inimă să mă-ntorc la părinţi acasă şi m-am hotărât să-mi încerc norocul la Paris.

— Mare minune! rosti unul dintre cei de faţă. Va să zică vântul s-a prefăcut acum în corb? Te-am auzit, paremi-se, povestindu-i domnului de Loignac că, în timp ce citeai un răvaş de la iubita dumitale, vântul ţi-a smuls răvaşul din mână şi pălăria din cap şi că atunci, ca un adevărat Amadis[3], ai alergat să prinzi răvaşul, lăsând pălăria în plata Domnului...

— Domnule — spuse la rândul său Sainte-Maline — am cinstea de a-l cunoaşte pe domnul d'Aubigné, care, deşi un vajnic ostaş, mânuieşte cu aceeaşi iscusinţă pana ca şi spada; dacă o să ai prilejul să-l vezi, te-aş sfătui să-i povesteşti păţania dumitale cu pălăria şi cred că va scrie o istorioară încântătoare inspirată de această întâmplare.

Se auziră ici şi colo râsete, nu îndeajuns de bine stăpânite.

— Ce înseamnă asta, domnilor? se răţoi gasconul, arţăgos. Nu cumva râdeţi de mine?

Toată lumea se întoarse ca să poată râde în voie.

Perducas aruncă o privire scrutătoare jur împrejur şi zări în dreptul căminului un tânăr care-şi ascunsese faţa în palme şi crezu c-o făcuse anume ca să nu-l vadă hlizindu-se. Se duse întins la el.

— Ascultă, domnule — îl luă la rost Perducas — dacă-ţi vine să râzi, ai cel puţin curajul să-mi râzi în faţă, ca să-ţi văd obrazul.

Şi-l bătu pe umeri. Tânărul îşi înălţă fruntea gravă şi

---

[3] Amadis de Gaula – personaj imaginar, cavaler rătăcitor în romanele cavalereşti spaniole şi franceze medievale. Eroul lui Cervantes, Don Quijote, şi-l luase drept, model.

încruntată. Nu era nimeni altul decât prietenul nostru Ernauton de Carmainges, care încă nu se dezmeticise după aventura lui din Piaţa Grève.

— Fiţi atât de bun şi daţi-mi pace, domnule — îi răspunse el — şi dacă mai puneţi mâna pe mine, aveţi grijă cel puţin s-o faceţi cu mâna înmănuşată. Vedeţi doar că nici nu mă sinchisesc de dumneavoastră.

— Foarte bine! bombăni Pincorney. Dacă nu te sinchiseşti, nu mai am nimic de zis.

— Dar bine, domnule — interveni Eustache de Miradoux, adresându-se lui Carmainges, cu gândul de a împăca lucrurile — nu prea eşti politicos cu compatriotul nostru.

— Ei, fir-ar să fie şi ce te priveşte pe dumneata, domnule? răspunse Ernauton, din ce în ce mai contrariat.

— Ai dreptate, domnule — recunoscu Miradoux, înclinându-se — într-adevăr, nu mă priveşte câtuşi de puţin.

Şi se răsuci pe călcâie pentru a se întoarce lângă Lardille, care se aciuase într-un colţ al căminului uriaş; cineva însă îi tăie drumul. Era Militor, cu mâinile vârâte în cingătoare şi cu zâmbetul lui batjocoritor pe buze.

— Ei, tăticule? îl încolţi puşlamaua.

— Ce e?

— Ce zici?

— Ce să zic?!

— Ai văzut cum ţi-a închis gura gentilomul ăla?

— Hai?

— Ţi-a tras o săpuneală de ţi-a mers fulgii.

— Ai observat tu aşa ceva? spuse Eustache, încercând să-l ocolească pe Militor.

Băiatul însă îi zădărnici planul, făcând un pas spre stânga şi aţinându-i din nou calea.

— Nu numai eu — stărui Militor — ci toţi câţi sunt aci de faţă; uită-te în jur şi ai să-i vezi cum se tăvălesc de râs.

E adevărat că se râdea, dar fiindcă toată lumea era pornită pe râs.

Eustache se făcu roşu ca focul.

— Haide, haide, tăticule, bate fierul cât e cald! îl asmuţi Militor.

Umflându-se în pene, Eustache se apropie de Carmainges.

— Se pare, domnule — îl interpelă el — că aţi vrut cu tot dinadinsul să mă jigniţi.

— Când anume?

— Adineauri.

— Pe dumneata?

— Pe mine?

— Şi cine zice asta?

— Domnul de colo — spuse Eustache, arătând spre Militor.

— Atunci *domnul* — răspunse Carmainges, apăsând ironic pe ultimul cuvânt — atunci *domnul* e un gâscan.

— Cum, cum? se zbârli Militor, furios.

— Şi ar face bine — continuă Carmainges — să nu mă scoată din sărite, altminteri am să-mi amintesc de sfaturile domnului de Loignac.

— Domnul de Loignac nu m-a făcut gâscan, domnule.

— Nu, te-a făcut măgar; preferi cuvântul ăsta? Pentru mine-i totuna; dacă eşti măgar, pun şaua pe dumneata, iar dacă eşti gâscan, am să te jumulesc.

— Domnule — interveni Eustache — e feciorul meu vitreg; fiţi mai îngăduitor cu el, vă rog, măcar pentru mine.

— Ah! Aşa înţelegi dumneata să mă aperi, tăticule? izbucni Militor, exasperat. Dacă-i aşa, las' că ştiu eu să mă apăr mai bine.

— Copiii să stea la colţ! spuse Ernauton. La colţ!

— La colţ?! se oţărî Militor, îndreptându-se spre domnul de Carmainges cu pumnul ridicat. Am şaptesprezece ani, domnule, mă-nţelegi?

— Şi eu am douăzeci şi cinci — spuse Ernauton — de aceea am să te-nvăţ minte aşa cum se cuvine.

Şi, înşfăcându-l de guler şi de cingătoare, îl ridică de jos şi-l azvârli ca pe o boccea pe fereastra parterului, drept în stradă, în timp ce Lardille scotea nişte ţipete de ziceai că se dărâmă casa.

— Şi acum — adăugă liniştit Ernauton — dacă mai vine cineva să mă sâcâie, fie el cine o fi, tată vitreg, mamă vitregă, fiu vitreg sau orice alte neamuri de pe faţa pământului, îl fac harcea-parcea.

— Ba nu, zău — spuse Miradoux — are toată dreptatea: de ce să-l zgândări, bietul om?

— Ah! Mişelule! Mişelule! Să-ţi laşi băiatul snopit în bătaie! răcni Lardille, îndreptându-se spre Eustache şi scuturându-şi laţele căzute pe umeri.

— Haide, haide — zise Eustache — linişteşte-te, poate că aşa o să-i vină mintea la cap.

— Ei, dar ce mai e şi asta? Unde s-a mai văzut aşa ceva, să azvârli oamenii pe fereastră? spuse un ofiţer, intrând pe uşă. Ce dracu! Când faci asemenea glume, ar trebui cel puţin să ai grijă să strigi: "Păzea, să nu-ţi cadă în cap!"

— Domnul de Loignac! răsunară douăzeci de glasuri deodată.

— Domnul de Loignac! repetară cei patruzeci şi cinci de oaspeţi.

La auzul acestui nume binecunoscut în tot cuprinsul Gasconiei, toată lumea se ridică în picioare şi nimeni nu mai suflă un cuvânt.

Capitolul IX Domnul de Loignac

Îndată după domnul de Loignac intră pe uşă Militor, deşelat din pricina căderii şi cu obrazul stacojiu de mânie.

— Sluga dumneavoastră, domnilor — spuse Loignac. Cum văd eu, e tămbălău mare pe aici... Aha! Pare-mi-se că jupân Militor a umblat iarăşi cu ţâfna în nas şi de aceea, pesemne şi l-a cam julit.

— Las' c-o să-mi plătească buşeala asta — bodogăni Militor, ameninţându-l cu pumnul pe Carmainges.

— Adu la masă, jupân Fournichon — strigă Loignac — şi fiecare să se poarte frumos cu vecinul său, dacă se poate. Din clipa asta trebuie să ne iubim ca fraţii.

— Hm! pufni Sainte-Maline.

— Mărinimia e lucru rar — spuse Chalabre, despăturind şervetul peste vesta lui sură, cu mâneci bufante, pentru ca, oricât de îmbelşugate ar fi fost sosurile, să nu se întâmple vreun pocinog.

— E cam greu să iubeşti un om de care te izbeşti la tot pasul — adăugă Ernauton. Ce-i drept însă, n-o să stăm cine ştie câtă vreme împreună.

— Treabă-i asta — izbucni Pincorney, pe care zeflemelile lui Sainte-Maline încă-l mai râcâiau — pe mine m-aţi dat în tărbacă pentru că am venit în capul gol şi nimeni nu-i spune nimic domnului de Montcrabeau, fiindcă şade la masă ferecat într-o platoşă de pe vremea împăratului Pertinax[4], din care, pare-se, îşi trage obârşia. Ca să vezi ce înseamnă să fii pururea în defensivă!

Înţepat, Montcrabeau îşi îndreptă umerii şi, cu o voce piţigăiată:

— Dacă-i aşa, domnilor — declară el — n-am decât s-o scot. Să ia aminte cei care preferă să mă vadă îţi ofensivă decât în defensivă.

Şi prinse a dezlega cu toată solemnitatea şireturile platoşei în care era încătuşat, făcându-i semn lacheului său, o matahală căruntă de vreo cincizeci de ani, să vină la el.

— Ei, gata, gata, faceţi pace! îi îndemnă domnul de Loignac. Să ne-aşezăm la masă.

— Fă bine şi scapă-mă de platoşa asta — îi spuse Pertinax lacheului.

Matahala i-o luă din mâini.

— Şi eu ce fac? îi şopti el. N-o să capăt nimic de mâncare? Zi să-mi aducă şi mie ceva să îmbuc, Pertinax, sunt lihnit de foame.

Întrebarea aceasta, oricât era de ciudată familiaritatea pe care o dădea în vileag, nu stârni câtuşi de puţin mirarea celui căruia îi fusese adresată.

— Am să fac tot ce-mi stă în putinţă — îi făgădui el — dar, ca să fii mai sigur, caută şi tu de-ţi fă rost de ceva.

— Hm! crâcni lacheul, îmbufnat. Asta nu-mi miroase a bine.

— Şi chiar nu ţi-a mai rămas nici o lăscaie? întrebă Pertinax.

— Ştii doar că ultimul scud pe care-l mai aveam l-am păpat la Sens.

— Ei, fir-ar să fie! Ia de vinde ceva ca să scoţi niscai parale.

Nici nu isprăvise bine vorba şi se auzi un glas strigând pe stradă, apoi în pragul ospătăriei:

---

4 Împărat roman (126-193), omorât de pretori, care s-au arătat nemulţumiţi de reformele sale înţelepte.

— Fiare vechi cumpărăm! Are cineva de vânzare scule sau fiare vechi?

La auzul acestei chemări, coana Fournichon se repezi la uşă, în timp ce Fournichon aducea cu ifos primele talere cu bucate la masă. Judecând după cinstea cu care fură în-tâmpinate, bucătăria lui Fournichon părea să fie neîntrecută. Neputând face faţă tuturor laudelor ce-i erau aduse, Fournichon se gândi să-i dea şi nevesti-si prilejul să se bucure de ele. Zadarnic însă o căută din ochi jur împrejur: hangiţa parcă intrase în pământ.

O strigă.

— Oare ce-o fi făcând? întrebă atunci pe un rândaş de la bucătărie, văzând că tot nu venea.

— Ah, jupâne, e un adevărat chilipir — îi răspunse acesta. S-a dus să vândă toată fierăria dumneavoastră hârbuită cu bani buni bătuţi pe muchie.

— Sper că nu i s-o fi năzărit să vândă platoşa şi casca mea de război! strigă Fournichon, dând să se repeadă la uşă.

— Nici vorbă că nu — spuse Loignac — de vreme ce există un edict dat de rege în care se arătă lămurit că nimeni n-are voie să cumpere arme.

— N-are a face — spuse Fournichon şi o porni întins spre uşă.

Coana Fournichon tocmai se întorcea victorioasă.

— Dar ce s-a întâmplat? Ce-i cu tine? întrebă ea, văzând chipul înspăimântat al soţului său.

— Ce să fie? Am auzit că vrei să-mi vinzi armele.

— Ei, şi?

— Vorba-i că eu nu vreau să le vinzi, mă-nţelegi?

— Fugi încolo! De vreme ce-i linişte în ţară, două cratiţe noi fac mai multe parale decât o platoşă ruginită.

— Cred totuşi că negoţul de fiare vechi este cam pe drojdie de când cu edictul regal despre care vorbea adineauri domnul de Loignac, nu-i aşa? spuse Chalabre.

— Dimpotrivă, domnule — sări cu gura coana Fournichon — nici nu ştiţi de când mă tot ispitea s-o vând negustorului ăsta. Astăzi însă, vă spun drept, n-am mai putut înfrunta ispita şi fiindcă s-a ivit iarăşi prilejul, am căutat să nu-l scap. Orice s-ar zice, domnule, zece scuzi sunt zece scuzi, iar o platoşă ruginită nu e decât o tinichea fără nici un folos.

— Cum aşa? Zece scuzi?! se miră Chalabre. Chiar atât de bine plăteşte? Ei, drăcie!

Şi căzu pe gânduri.

— Zece scuzi! repetă Pertinax, aruncându-i o privire plină de tâlc lacheului său. Ai auzit, domnule Samuel?

Dar Samuel îşi şi luase tălpăşiţa.

— Ia te uită! exclamă domnul de Loignac. Bine, dar pe negustorul ăsta tare mă tem că-l paşte ştreangul!

— Vai de mine! protestă coana Fournichon. E un om de treabă, blând ca un miel şi de înţeles.

— Dar ce-o fi făcând oare cu toată fierăria asta?

— O vinde mai departe cu toptanul.

— Cu toptanul? întrebă Loignac. Şi zici că ţi-a dat zece scuzi? Pentru ce?

— Pentru o platoşă ruginită şi un coif ciuruit.

— Presupunând că amândouă împreună ar cântări cam vreo zece livre, înseamnă că ţi-a plătit jumătate de taler livra. Comedia dracului, cum spune un cunoscut de-al meu, trebuie să fie o taină la mijloc!

— Unde nu dă Dumnezeu să vină negustorul ăsta de ispravă la mine, la castel! spuse Chalabre, căruia începuseră să-i licărească ochii. I-aş vinde un morman întreg de coifuri, platoşe şi mănuşi de fier în greutate de trei mii de livre.

— Cum, aţi fi in stare să vindeţi armurile strămoşilor domniei voastre? îl întrebă Sainte-Maline, maliţios.

— Vai, domnule! spuse Eustache de Miradoux. Ar fi păcat! Sunt moaşte sfinte.

— Aş! dădu din umeri Chalabre. În ceasul de faţă, strămoşii mei se cheamă că sunt tot nişte moaşte şi n-au nevoie decât cel mult să fie pomeniţi la biserică.

Oaspeţii începuseră să se înfierbânte, mulţumită vinului de Bourgogne, pe care mâncărurile piperate ale jupânului Fournichon îi sileau să-l dea de duşcă pahar după pahar.

Glasurile îşi ridicaseră diapazonul, talerele zăngăneau, creierii începuseră să se împâclească de aburii vinului, prin vălul cărora fiecare gascon vedea totul scăldat într-o lumină trandafirie, în afară de Militor, care se gândea la păţania sa şi de Carmainges, care se gândea la pajul său.

— Uite ce de oameni voioşi — îi spuse Loignac vecinului său, care din întâmplare era chiar Ernauton — şi nici măcar nu

ştiu de ce.

— Nici eu — răspunse Carmainges. Ce-i drept însă, în ce mă priveşte, spre deosebire de ei, n-am nici un motiv să fiu voios.

— N-aveţi dreptate, domnule, vă rog să mă credeţi — continuă Loignac — fiindcă pentru un om ca domnia voastră Parisul este o adevărată mină de aur, un rai în care îţi sunt hărăzite toate măririle, o lume în care te-aşteaptă toate desfătările.

Ernauton clătină din cap.

— Ei, cum se poate!

— N-aş vrea să râdeţi de mine, domnule de Loignac — spuse Ernauton — şi cum, pe cât se pare, în mâinile domniei voastre se află înmănuncheate sforile ce-i pun în mişcare pe mai toţi cei de faţă, v-aş ruga să-mi faceţi măcar hatârul de a nu-l socoti pe vicontele Ernauton de Carmainges drept o păpuşă de lemn.

— Sunt gata să vă fac şi alte hatâruri, nu numai pe acesta, domnule viconte — răspunse Loignac, înclinându-se ceremonios. V-am remarcat de la prima vedere dintre toţi cei de aici, atât pe domnia voastră, a cărui privire este pe cât de mândră, pe atât de blajină, ca şi pe tânărul de colo cu privirea vicleană şi mohorâtă.

— Cum se numeşte?

— Domnul de Sainte-Maline.

— Şi pentru care pricină m-aţi remarcat, domnule, dacă această întrebare nu dovedeşte totuşi o nemăsurată curiozitate din partea mea?

— Pentru că vă cunosc, atâta tot.

— Pe mine?! se arătă mirat Ernauton. Domnia voastră mă cunoaşteţi pe mine?

— Pe dumneavoastră ca şi pe dânsul; pe dânsul ca şi pe toţi cei ce sunt aici.

— E ciudat.

— Se poate, dar e necesar.

— Şi pentru ce-ar fi necesar?

— Pentru că un căpitan trebuie să-şi cunoască ostaşii.

— Şi pentru că oamenii aceştia...

— Vor fi ostaşii mei începând de mâine.

— Dar eu credeam că domnul d'Épernon...

— Sst! Numele acesta nu trebuie rostit aici sau şi mai bine, să nu rostiţi aici nici un nume; deschideţi urechile şi pecetluiţi-vă buzele şi deoarece v-am făgăduit să vă fac toate hatârurile, primiţi sfatul acesta drept arvună.

— Vă mulţumesc, domnule! se înclină Ernauton.

Loignac îşi netezi mustăţile şi se ridică în picioare:

— Domnilor — spuse el — dat fiind că întâmplarea a făcut să se întrunească aici laolaltă patruzeci şi cinci de oameni născuţi pe aceleaşi meleaguri, să gustăm vinul acesta de Spania, închinând paharul pentru prosperitatea tuturor celor de faţă.

Invitaţia lui dezlănţui un ropot de aplauze vijelioase.

— Aproape toţi s-au îmbătat turtă — îi spuse Loignac lui Ernauton. Ar fi prilejul cel mai potrivit să-i punem pe fiecare să-şi povestească păţaniile; păcat numai că n-avem timp de aşa ceva. Pe urmă, ridicând glasul, strigă: Hei, jupâne Fournichon! Fă bine şi scoate afară femeile, copiii şi lacheii.

Lardille se sculă drăcuind; nu apucase încă să-şi mănânce desertul.

Militor însă nici nu se clinti.

— S-a auzit? spuse Loignac, aruncându-i o privire ce nu îngăduia nici o împotrivire. Hai, hai, la bucătărie, domnule Militor!

Câteva clipe mai apoi, nu mai rămăseseră în sala hanului decât cei patruzeci şi cinci de meseni împreună cu domnul de Loignac.

— Domnilor — spuse acesta — fiecare dintre domniile voastre ştie, sau cel puţin bănuieşte cine l-a adus la Paris. Bine, bine, nu-i nevoie să-i rostiţi numele în gura mare, ajunge că-l ştiţi. De asemenea, după cum ştiţi, aţi venit aici spre a-i da ascultare.

Un murmur de încuviinţare se ridică în întâmpinarea cuvintelor lui din toate colţurile sălii; cum însă fiecare dintre cei de faţă cunoştea numai împrejurările ce-i hotărâseră soarta şi nimeni, în schimb, n-avea habar că vecinul său venise acolo călăuzit de aceeaşi stea, toţi oaspeţii se uitară unul la altul cu mirare.

— Aşa, va să zică — spuse Loignac. Lăsaţi, domnilor, o să vă priviţi pe îndelete mai pe urmă. Fiţi pe pace, veţi avea tot timpul să faceţi cunoştinţă. Aţi venit deci spre a fi în slujba

acestui om, recunoaşteţi?

— Da, da! strigară cei patruzeci şi cinci. Recunoaştem.

— Aşadar, deocamdată — continuă Loignac — veţi părăsi pe tăcute hanul pentru a trage la locuinţa ce vi s-a pregătit.

— Toţi? întrebă Sainte-Maline.

— Toţi.

— Toţi am fost deci chemaţi, toţi suntem aici o apă şi un pământ? bolborosi Perducas, ale cărui picioare erau atât de şubrede, încât, ca să-şi menţină centrul de greutate, se agăţă de Chalabre, încolăcindu-i grumazul.

— Bagă de seamă — îi spuse acesta — vezi că-mi mototoleşti haina.

— Da, toţi o apă şi un pământ, în faţa voinţei stăpânului — întări Loignac.

— Cum adică, domnule — interveni Carmainges, împurpurându-se — s-avem iertare, dar nimeni nu mi-a spus până acum că domnul d'Épernon se va numi stăpânul meu.

— Ai răbdare.

— N-am înţeles aşa.

— Ai răbdare, ce dracu! N-am mai văzut aşa om sucit!

Toată lumea tăcu ciulind urechile, cei mai mulţi plini de curiozitate, iar câţiva cu nerăbdare.

— Nu v-am spus încă cine va fi stăpânul dumneavoastră, domnilor...

— Da — zise Sainte-Maline — dar ne-aţi spus că vom avea totuşi un stăpân.

— Toţi avem un stăpân! strigă Loignac. Dar dacă obrazul domniei tale este prea subţire pentru a te mulţumi cu cel pe care l-ai pomenit, n-ai decât să-ţi ridici privirea mai sus: nu numai că nu te opresc, dar chiar îţi dau dezlegarea s-o faci.

— Regele! murmură Carmainges.

— Tăcere! strigă Loignac. Aţi venit aici spre a da ascultare, căutaţi deci să fiţi ascultători; până una alta, iată aici un ordin pe care îmi vei face plăcere, domnule Ernauton, să-l citeşti cu glas tare.

Ernauton desfăşură pe îndelete pergamentul pe care i-l încredinţase domnul de Loignac şi citi răspicat:

"Ordin către domnul de Loignac de a merge să ia în primire, pentru a le fi comandant, pe cei patruzeci şi cinci de

gentilomi chemaţi de mine la Paris, cu încuviinţarea maiestăţii sale.

NOGARET DE LA VALETTE
duce d'Epernon''

Cu mintea aburită de băutură sau limpezi la cap, toţi oaspeţii se înclinară: cu singura deosebire că nu toţi reuşiră să-şi păstreze la fel de bine echilibrul atunci când se ridicară în picioare.

— Aşadar, ne-am înţeles — spuse domnul de Loignac — trebuie să veniţi cu mine chiar acum. Caii împreună cu tot tacâmul şi cu oamenii domniilor voastre vor rămâne mai departe aici, la jupân Fournichon, care le va purta de grijă, urmând ca mai târziu să trimitem după ei; deocamdată să ne pregătim de plecare. Grăbiţi-vă că ne aşteaptă bărcile.

— Bărcile? îngânară gasconii. Dar ce, e vorba să ne îmbarcăm?

Şi schimbară între ei priviri pline de o nesăţioasă curiozitate.

— Fireşte că trebuie să vă îmbarcaţi — răspunse Loignac. Ca să mergem la Luvru, nu trebuie sa trecem pe malul celălalt?

— La Luvru! La Luvru! şoptiră gasconii, bucuroşi. Măi să fie al dracului! Mergem la Luvru deci?

Loignac se ridică de la masă, îi puse pe cei patruzeci şi cinci de oaspeţi să se perinde prin faţa lui, numărându-i ca pe o turmă de oi şi o porni cu ei pe străzi, călăuzindu-i spre turnul Nesle.

Acolo erau aşteptaţi de trei bărci mari care luară fiecare câte cincisprezece călători şi, fără să mai zăbovească o clipă, se desprinseră de ţărm.

— Ce naiba o să facem la Luvru? se întrebau cei mai isteţi dintre ei, dezmeticiţi de boarea rece a fluviului, mai toţi fiind îmbrăcaţi pe sponci în straiele lor sărăcuţe.

— Măcar să fi avut platoşa pe mine! suspină Pertinax de Montcrabeau.

Capitolul X Omul cu platoşe

Pertinax avea tot dreptul să ofteze după platoşa lui, deoarece, chiar în momentul acela, prin mijlocirea năstruşnicului lacheu pe care l-am văzut vorbind atât de familiar cu stăpânul său, fusese pe veci văduvit de ea.

Într-adevăr, la auzul cuvintelor magice rostite de coana Fournichon "Zece scuzi!", valetul lui Pertinax o rupsese la fugă după negustor.

Cum între timp se înnoptase şi cum, de bună seamă, omul era grăbit, negustorul de fiare vechi apucase să facă vreo treizeci de paşi în clipa în care Samuel ieşi pe uşa hanului.

Valetul se văzu deci nevoit să-l strige în gura mare. Negustorul se opri înfricoşat şi aruncă o privire pătrunzătoare străinului care se îndrepta spre el; văzându-l însă împovărat cu calabalâcuri se opri locului.

— Ce pofteşti, prietene? îl întrebă el.

— Ce să poftesc? Pe dracu-n tigaie! spuse lacheul, şmecher. Poftesc să facem un târg împreună.

— Zi odată ce vrei.

— Eşti grăbit?

— Da.

— Ei, lasă-mă barem să răsuflu puţin, ce dracu!

— Te las, dar răsuflă mai repede, că sunt aşteptat.

Se vedea cât de colo că negustorul mai păstra încă o umbră de neîncredere faţă de lacheu.

— Când ai să vezi ce ţi-am adus — spuse acesta — cum pare-mi-se că umbli după aşa ceva, n-o să mai fii atât de zorit.

— Şi ce mi-ai adus?

— O piesă de toată frumuseţea, un adevărat giuvaer care... Dar văd că nici nu m-asculţi?

— Nu, mă uit.

— Unde?

— Păi dumneata nu ştii, nenişorule — zise omul cu platoşe — că negoţul armelor este oprit din porunca regelui?

Şi spunând acestea, arunca încolo şi încoace priviri îngrijorate.

Lacheul socoti de cuviinţă să facă pe niznaiul.

— Habar n-am — răspunse el — abia acum am picat de la Mont-de-Marsan.

— Aşa! Atunci se schimbă socoteala — spuse omul cu platoşe, pe care răspunsul acesta păru să-l mai liniştească puţin.

Dar, deşi ai picat chiar acum de la Mont-de-Marsan, ştii totuşi că umblu să cumpăr arme?

— Da, ştiu.

— Cin' ţi-a spus?

— Ei, bată-te să te bată! *Ce* nevoie aveam să-mi spună cineva, când chiar dumneata ai strigat adineauri în gura mare!

— Unde anume?

— În pragul hanului la *Spada Mândrului Cavaler*.

— Erai înăuntru va să zică?

— Da.

— Cu cine?

— Cu o droaie de prieteni.

— Cu o droaie de prieteni? De obicei nu intră ţipenie de om în hanul ăsta.

— Pesemne că nu ţi-a venit să crezi când i-ai văzut?

— Chiar aşa. Dar de unde vin toţi prietenii ăştia?

— Din Gasconia, ca şi mine.

— Sunteţi cumva în slujba regelui Navarei?

— Haida-de! Suntem francezi get-beget.

— Da, dar hughenoţi?

— Catolici, ca preasfântul nostru părinte papa, mulţumesc lui Dumnezeu — spuse Samuel, scoţându-şi tichia — dar acum nu-i vorba de asta, ci de platoşa pe care o vezi aci.

— Să ne tragem mai lângă perete, dacă nu ţi-e cu supărare; prea suntem în văzul tuturor, aici, în mijlocul străzii.

Şi se întoarseră din drum câţiva paşi, până în dreptul unei case cu înfăţişare burgheză, prin vitraliile căreia nu se zărea nici o lumină.

Uşa casei era străjuită de un balcon ce o adăpostea ca o streaşină. O laviţă de piatră era singurul adaos ce-i împodobea faţada.

Adaosul acesta era pe cât de plăcut, pe atât de folositor, întrucât trecătorii se puteau sluji de el ca de o treaptă pentru a încăleca pe catâri sau pe cai.

— Ia să vedem platoşa aceea — spuse negustorul când ajunseră sub streaşină de la intrare.

— Uite-o.

— Stai puţin; parcă se aud nişte paşi înăuntru.

— Peste drum, nu aici.

Negustorul se întoarse.

Într-adevăr, pe partea cealaltă a străzii se afla o casă cu două etaje; când şi când, la ferestrele celui de-al doilea cat pâlpâia pe furiş o lumină.

— Hai, repede — spuse negustorul, pipăind platoşa.

— Ei, ce zici, ia uite ce grea e! o lăudă Samuel.

— Veche, butucănoasă şi demodată.

— Un lucru de artă.

— Şase scuzi: eşti mulţumit?

— Cum, şase scuzi?! Bine, dar adineauri ai dat zece pentru un pieptar ciuruit, o vechitură.

— Şase scuzi, dacă-ţi place — repetă negustorul.

— Uită-te numai ce lucrătură...

— Ce mă interesează lucrătura, când eu vând marfa cu toptanul?

— Ei, vezi acum te tocmeşti — îl judecă Samuel — iar adineauri ai dat atâta cât ţi s-a cerut.

— Mai treacă de la mine un scud — spuse omul, scos din răbdări.

— Numai poleiala face paisprezece scuzi!

— Ei, haide odată — se stropşi negustorul spune: da ori ba?

— Aferim! Halal negustor, ce să zic! îl înfruntă Samuel. Te-ascunzi ca să-ţi faci mişmaşurile dumitale, nu te sfieşti să calci legea în picioare şi, după toate astea, mai stai la tocmeală cu bieţii oameni de treabă?

— Ho, ho, nu striga aşa!

— Păi ce crezi că mi-e frică?! spuse Samuel, ridicând glasul. Eu nu fac negoţ pe sub mână şi n-am de ce să m-ascund.

— Haide, haide, ia zece scuzi şi taci din gură.

— Zece scuzi? Dacă-ţi spun că numai poleiala face atâta. Ce, vrei să speli putina?

— Da' de unde! Ce om îndrăcit!

— Să ştii că dacă te-mpinge păcatul s-o ştergi, strig straja!

Ultimele cuvinte fuseseră trâmbiţate cu un glas atât de puternic, încât Samuel ar fi putut tot atât de bine să-şi aducă la îndeplinire ameninţarea.

Gălăgia stârnită de el făcu să se deschidă o ferestruică la balconul casei în dreptul căreia se desfăşura tocmeala; auzind scârţâitul canaturilor, în clipa în care se deschisese fereastra,

negustorul îngheţă de spaimă.

— Bine, bine — se grăbi el să spună — văd eu că trebuie să-ţi fac pe plac. Na cincisprezece scuzi şi lasă-mă-n pace.

— Să fii sănătos! spuse Samuel, băgând banii în buzunar.

— Să nu te plângi de noroc.

— Numai că, vezi dumneata, ăşti cincisprezece scuzi sunt pentru stăpânul meu — stărui Samuel — trebuie să-mi rămână şi mie ceva.

Negustorul se uită în toate părţile şi trase pe jumătate pumnalul afară din teacă. Pe cât se părea, avea de gând să cresteze puţin pielea lui Samuel, cruţându-i pe veci osteneala de a cumpăra o altă platoşă în locul celei pe care o vânduse, dar Samuel avea ochiul ager, ca vrabia când ciuguleşte strugurii din vie şi se dădu înapoi, spunând:

— Da, da, negustoriile, crezi că nu văd c-ai scos pumnalul? Dar mai văd încă ceva: văd o mogâldeaţă în balcon care se uită la dumneata.

Galben de frică, negustorul se uită în direcţia arătată de Samuel şi zări o arătare şuie şi năstruşnică, înfăşurată într-un halat din blană de pisică; acest Argus urmărise toată scena fără să scape nici o frântură de vorbă şi nici un gest.

— N-am încotro, sunt la cheremul dumitale — spuse negustorul, rânjind întocmai ca un şacal când îşi arată colţii — poftim încă un scud. Lua-te-ar toţi dracii! adăugă el în şoaptă.

— Mulţumesc — spuse Samuel — vânzare bună!

Şi făcând o plecăciune în faţa omului cu platoşe, plecă pe aci încolo, râzând batjocoritor.

Negustorul, care rămăsese singur pe stradă, se aplecă să ia de jos platoşa lui Pertinax, căznindu-se s-o vâre în pieptarul cumpărat de la Fournichon.

Cetăţeanul continua să-l privească şi văzându-l cum se luptă cu povara, spuse:

— Pare-mi-se, domnule, că domnia ta cumperi armuri?

— Nicidecum, domnule — îi răspunse bietul neguţător — doar aşa, din întâmplare şi numai pentru că s-a ivit un prilej.

— Atunci înseamnă c-am picat tocmai la ţanc.

— Cum adică, domnule? întrebă negustorul.

— Închipuieşte-ţi că am chiar aici lângă mine o grămadă de fier vechi care încurcă locul de pomană.

— Nu zic nu, dar, deocamdată, precum vedeţi, am atâtea

că de-abia pot să le car.

— Vreau totuşi să ţi le-arăt.

— Degeaba, fiindcă nu mai am nici un ban.

— Nu-i nimic, ţi le dau pe veresie: chipul domniei tale te-arată a fi un om cinstit.

— Mulţumesc, dar sunt aşteptat.

— Curios: am impresia că te cunosc de undeva — îi mărturisi cetăţeanul.

— Pe mine?! se miră negustorul, încercând în zadar să-şi stăpânească o tresărire.

— Uită-te numai un pic la coiful ăsta — îl îmbie muşteriul, trăgând spre sine cu piciorul său lung de-o poştă obiectul pomenit, căci nu se îndura să plece de la fereastră, de teamă ca nu cumva negustorul să se cărăbănească între timp.

Şi scoţând afară pe fereastră sus-numitul coif, îl depuse în mâinile negustorului.

— Ziceţi că mă cunoaşteţi? întrebă acesta. Adică, la drept vorbind, vi se pare că mă cunoaşteţi?

— La drept vorbind, chiar te cunosc. Nu eşti dumneata... Cetăţeanul părea că se străduieşte să-şi aducă aminte; negustorul aştepta cu sufletul la gură. Nu eşti dumneata Nicolas?

Omul se schimbă deodată la faţă; se vedea cum îi tremură casca în mână.

— Nicolas? îngână el.

— Nicolas Truchou, negustor de fiare vechi pe strada Cossonnerie?

— Nu, nu — se grăbi să răspundă negustorul, răsuflând peste măsură de fericit.

— N-are a face, în orice caz ai o figură simpatică: aşadar vreau să vând, cum ţi-am spus, o armură întreagă, cu platoşa, brăţare şi spadă, cu tot.

— Băgaţi de seamă, domnule, că negoţul cu astfel de lucruri e oprit.

— Ştiu, de vreme ce muşteriul dumitale a spus-o în gura mare adineauri.

— Aţi auzit?

— Cât se poate de lămurit, ba chiar am văzut că nu te-ai scumpit de loc când a fost vorba să-i plăteşti; asta m-a îndemnat să intru în legătură cu domnia ta; fii pe pace însă că

eu n-am să te jecmănesc; ştiu ce-nseamnă negustoria; doar am fost şi eu cândva negustor.

— Aşa! Şi ce vindeaţi, dacă nu vă e cu supărare?

— Ce vindeam?

— Da.

— Favoruri.

— Straşnic negoţ, domnule.

— Aşa am ajuns să mă pricopsesc şi, precum vezi, m-am căpătuit.

— Felicitările mele!

— De-aia îmi place acum să trăiesc la largul meu şi m-am gândit să mă descotorosesc de toate vechiturile, fiindcă îmi stau în drum.

— Vă-nţeleg.

— Mai am aici şi nişte pulpare... ah şi mănuşile!

— Dar n-am ce face cu atâtea buclucuri.

— Nici eu.

— N-am să iau decât platoşa.

— Aşadar, nu cumperi decât platoşe?

— Da.

— Curios, fiindcă, oricum, fiarele astea le cumperi ca să le vinzi după aceea mai departe cu toptanul; aşa cel puţin ai spus şi fierul, oricum ar fi el lucrat, tot fier se cheamă că este.

— Aşa-i, dar, vedeţi, prefer să...

— Faci cum vrei: cumpără numai platoşa sau, ştiu eu, poate că ai dreptate, mai bine nu mai cumpăra nimic.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Vreau să spun că în vremurile astea pe care le trăim orice om trebuie să fie înarmat.

— De ce? Doar e pace în ţară.

— Dragul meu, dacă ar fi pace, să fie-al dracului, nu s-ar face pe scară aşa întinsă negoţ cu armuri .Nu-mi spune mie moşi pe groşi.

— Domnule!

— Şi mai ales pe sub mână.

Negustorul dădu să plece.

— Într-adevăr, cu cât mă uit mai bine la dumneata — spuse cetăţeanul — cu atât mai mult am impresia că te cunosc. Nu, nu eşti Nicolas Truchou şi totuşi îmi dau seama că te cunosc de undeva.

— Încetaţi, vă rog!

— Şi dacă umbli să cumperi platoşe...

— Atunci?

— Atunci înseamnă că vrei să faci o faptă plăcută Celui de Sus!

— Dar încetaţi odată!

— Nici nu ştii ce simpatic îmi eşti — spuse cetăţeanul, întinzând pe fereastră o mână lungă cât o zi de post, care se împreună cu mâna negustorului de parcă ar fi fost înnădite amândouă.

— Dar cine dracu eşti dumneata? întrebă acesta, simţindu-şi mâna strânsă ca într-o menghină.

— Sunt Robert Briquet, poreclit urgia schismei, prieten al Ligii şi catolic înfocat. A, acum ştiu precis cine eşti.

Negustorul se îngălbeni.

— Eşti Nicolas... Grimbelot, tăbăcar la *Vaca fără Oase*.

— Ba nu, n-ai nimerit-o nici de astă dată. Rămâi sănătos, jupân Robert Briquet! Îmi pare bine de cunoştinţă!

Şi negustorul făcu stânga-mprejur.

— Ce, vrei să pleci?

— Precum vezi.

— Fără să iei armura?

— Ţi-am spus doar că n-am bani la mine.

— Valetul meu o să meargă cu dumneata.

— Nu se poate.

— Ce facem atunci?

— Ce să facem? Ne vedem fiecare de treabă.

— Să fie al dracului, nici nu-mi trece prin gând! De-ai şti cât doresc să păstrez legăturile cu dumneata.

— Iar eu să mă păzesc de domnia ta — îi întoarse vorba negustorul, care se hotărî, în sfârşit, să lase baltă platoşele, preferând să rămână păgubaş decât să fie cumva recunoscut, şi-şi luă picioarele la spinare, rupând-o la fugă. Însă Robert Briquet nu era omul care să se dea bătut cu una cu două; încălecă pervazul ferestrei şi coborî jos, în stradă, aproape fără să aibă nevoie să sară şi din câţiva paşi îl prinse din urmă pe negustor.

— Ai căpiat, nenişorule? spuse el, lăsându-şi mâna lătăreaţă pe umărul bietului om. Dacă ţi-aş fi duşman şi aş vrea să te bag în puşcărie, ar fi destul să strig: la ceasul ăsta straja

trece pe strada Augustinilor; nu-ţi vreau decât binele, zău, să-mi sară ochii dacă te mint! Şi, ca să-ţi dau o dovadă, uite, acum mi-am adus aminte, în sfârşit, cum te cheamă.

De astă dată negustorul pufni în râs.

Robert Briquet se proţăpi în faţa lui.

— Te cheamă Nicolas Poulain — spuse el — şi eşti locotenent la prefectura Parisului; ţineam eu minte că e ceva cu Nicolas.

— M-am dus pe copcă! bolborosi negustorul.

— Dimpotrivă, ai scăpat cu faţa curată. Drăcia dracului! Mă prind că n-ai să fii niciodată în stare să faci pentru cauza sfântă ceea ce mă bizui eu să înfăptuiesc.

Nicolas Poulain scoase un geamăt.

— Ei, haide, haide, fii tare! îl îmbărbătă Robert Briquet. Ţine platoşa asta, eu am să le iau pe celelalte două; başca brăţarele, pulparele şi mănuşile pe care ţi le dăruiesc; şi acum s-o pornim, trăiască Liga!

— Vii cu mine?

— Îţi ajut să cari armele astea menite să-i zdrobească pe filistini; ia-o înainte, ca să-mi arăţi drumul.

În sufletul bietului locotenent al prefecturii fulgeră o bănuială pe deplin îndreptăţită, dar care nu licări decât o singură clipă pentru a se stinge numaidecât. "Dacă ar fi vrut să-mi întindă o capcană — îşi zise în sinea lui — mi-ar fi spus oare că mă cunoaşte?"

Apoi cu glas tare:

— Fie — se învoi el — dacă ţii neapărat, n-ai decât să mergi cu mine.

— Până în pânzele albe! strigă Robert Briquet, strângând cu o mână mâna aliatului său în timp ce cu cealaltă ridica victorios în aer fiarele vechi cu care se împovărase.

Plecară deci împreună.

După vreo douăzeci de minute de mers, Nicolas Poulain ajunse în cartierul Marais; era lac de sudoare, atât din pricină că întinseseră amândoi pasul voiniceşte, cât şi datorită discuţiei politice înfierbântate pe care o purtaseră între timp.

— Straşnic adept am câştigat — murmură Nicolas Poulain, oprindu-se la oarecare distanţă de palatul ducelui de Guise.

"Puteam să jur că platoşa mea era sortită să ajungă aici" — se gândi Briquet.

— Prietene — spuse Nicolas Poulain, întorcându-se cu un gest teatral către Briquet, care părea nevinovat ca un prunc — înainte de a pătrunde în viziuina leului, îţi mai dau răgaz un minut să chibzueşti; mai ai încă vreme să faci calea-ntoarsă dacă nu te simţi tare de înger.

— Aş! răspunse Briquet. Am trecut doar prin atâtea în viaţă: Et non intremuit medulla mea[5] — adăugă el pe un ton declamator. Ah, te rog să mă ierţi, poate că nu ştii latineşte?

— Păi ce, dumneata ştii?

— Precum vezi.

"Învăţat, curajos, voinic, om cu stare, o adevărată comoară! socoti în sinea lui Poulain. Să intrăm deci."

Şi-l conduse pe Briquet în faţa porţii monumentale a palatului Guise, care se deschise la cea de-a treia bătaie a ciocanului de bronz.

Curtea era împănată cu străji şi cu oameni înfăşuraţi în mantii, care lunecau încolo şi încoace ca nişte fantome.

În tot palatul nu se zărea licărind nici o lumină.

Opt bidivii înşeuaţi şi cu frâiele pe cap aşteptau într-un colţ.

În momentul când se auzi bubuind ciocanul în poartă, majoritatea celor ce se aflau în curte întoarseră capetele şi se grăbiră să se înşiruie unul lângă altul, formând un fel de gard viu spre a-i întâmpina pe noii veniţi.

Nicolas Poulain se apleca atunci la urechea unui fel de portar care aştepta în dreptul ferestruicii întredeschise şi-şi spuse numele.

— Am adus cu mine şi un cirac de nădejde — adăugă el.

— Intraţi, domnilor — îi pofti înăuntru portarul.

— Du astea la magazie — spuse Poulain, încredinţând unei străji cele trei platoşe împreună cu toată fierăria adusă de Robert Briquet.

"Aha! Va să zică există şi o magazie — se gândi acesta. Din ce în ce mai bine."

— Măi să fie! Straşnic te mai pricepi să le chiverniseşti pe toate, jupâne prefect!

— Da, da, mai sunt şi oameni cu scaun la cap — zâmbi Poulain, împăunându-se. Vino să te prezint.

— Trebuie să-ţi atrag atenţia — îl înştiinţă cetăţeanul —

[5] Şi nu a tremurat inima mea.

că de felul meu sunt îngrozitor de timid. Nu vreau nimic altceva decât să fiu îngăduit şi eu într-un colţ; după ce-mi voi fi dovedit destoinicia, faptele mele, cum spune grecul, vor avea grijă să vorbească pentru mine.

— Cum doreşti — îi răspunse locotenentul de poliţie. Atunci aşteaptă-mă aici.

Şi se duse să strângă mâna mai tuturor celor ce se foiau încolo şi încoace prin curte.

— Ce mai aşteptăm acum? întrebă un glas.

— Să vină stăpânul — răspunse cineva.

În momentul acela tocmai intrase pe poartă un bărbat cu o statură impunătoare.

— Domnilor — spuse el, prinzând ultimele cuvinte schimbate între indivizii misterioşi care se plimbau prin curte — vin în numele său.

— Ah! Domnul de Mayneville! exclamă Poulain.

"Ei, cum văd eu, am o mulţime de cunoscuţi pe aici" — îşi spuse în sinea lui Briquet, încercând să-şi întipărească pe obraz o strâmbătură menită să-i schimbe înfăţişarea.

— Domnilor, ne-am adunat cu toţii acum; putem începe discuţiile — rosti glasul ce se făcuse auzit la început.

"Minunat! se bucură Briquet. Încă unul: ăsta-i procurorul meu, jupân Marteau."

Şi-şi ticlui pe loc o altă mutră cu o uşurinţă care arăta că se îndeletnicise îndelung cu studiul fizionomiei.

— Să mergem sus, domnilor! spuse Poulain.

Domnul de Mayneville o luă înainte, urmat de Nicolas Poulain, după care veneau oamenii înfăşuraţi în pelerine, şi, în sfârşit, după oamenii cu pelerine, Robert Briquet.

Porniră cu toţii să urce scara exterioară ce ducea spre o galerie boltită. Robert Briquet urca treptele o dată cu ceilalţi, murmurând:

— Dar pajul, unde o fi oare împieliţatul acela de paj?

Capitolul XI Din nou Liga

În timp ce suia scara în urma tuturor, silindu-se să-şi ticluiască o mutră cât mai cuviincioasă de conspirator, Robert

Briquet băgă de seamă la un moment dat că, după ce vorbise cu câţiva dintre misterioşii săi tovarăşi, Nicolas Poulain se oprise la uşă, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva.

"Pe mine m-aşteaptă pesemne" — îşi zise Briquet.

Într-adevăr, în clipa când se pregătea să treacă înfricoşătorul prag, locotenentul de poliţie aţinu calea noului său amic.

— Să nu te superi pe mine — îi spuse el — dar cum mai toţi prietenii noştri nu te cunosc de fel, vor să ia unele informaţii asupra domniei tale mai înainte de a te primi în sânul adunării noastre.

— Au toată dreptatea — răspunse Briquet — şi, în modestia mea, m-am gândit de la bun început, precum bine ştii, că voi avea de întâmpinat această împotrivire.

— Trebuie să recunosc — mărturisi Poulain — că eşti un om şi jumătate.

— Nu-mi rămâne, aşadar, decât să mă retrag — continuă Briquet, care în sinea lui era cât se poate de mulţumit că avusese parte să vadă într-o singură seară atâţia vajnici apărători ai Uniunii Catolice.

— Vrei să te conduc? în întrebă Poulain.

— Nu, mulţumesc, nu-i nevoie.

— Mi-e teamă să n-ai vreo încurcătură la poartă, pe de altă parte sunt aşteptat înăuntru.

— Nu există cumva o parolă ca să pot ieşi pe poartă? M-aş mira din partea domniei tale, jupân Nicolas, să nu te fi gândit la atare lucru; ar fi o nesăbuinţă.

— Ba există.

— Spune-mi-o atunci.

— La urma urmei, de vreme ce ai intrat...

— Şi suntem prieteni...

— Fie! Ajunge să spui doar atât: *Parma şi Lorena*.

— Şi portarul o să-mi deschidă?

— Numaidecât.

— Prea bine, mulţumesc. Du-te de-ţi vezi de treabă; mă întorc şi eu la rosturile mele.

Nicolas Poulain se despărţi de însoţitorul său şi se grăbi să se înapoieze în mijlocul confraţilor.

Briquet făcu câţiva paşi, ca şi cum ar fi vrut să coboare în curte, dar când ajunse în capul scării, se opri pentru a cerceta

împrejurimile.

În urma investigaţiilor făcute, putu să-şi dea seama că galeria boltită se întindea paralel cu peretele exterior, ocrotit de o streaşină largă. Nu încăpea nici o îndoială că galeria răspundea într-o sală de la parter, potrivită pentru o întrunire atât de misterioasă cum era aceea la care Briquet nu avusese cinstea să fie îngăduit.

Această bănuială, care se preschimbă curând în certitudine, fu întărită de faptul că, la un moment dat, văzu luminându-se fereastra cu gratii croită în peretele respectiv şi prevăzută cu un oblon de lemn în chip de pâlnie, aidoma celor cu care sunt acoperite în zilele noastre ferestrele închisorilor şi mânăstirilor pentru a împiedica privirea să răzbată afară, lăsându-se doar o deschizătură prin care să pătrundă aerul şi albastrul cerului.

Briquet îşi făcu socoteala că fereastra cu pricina nu putea fi decât a sălii în care se ţineau întrunirile şi că, dacă ar reuşi să ajungă până acolo, s-ar putea aciua într-un loc prielnic pentru a pândi ce se petrecea înăuntru, întrucât din postul acela de observaţie ochiul era în măsură a suplini cu prisosinţă menirea celorlalte simţuri.

Toată greutatea pentru el era numai să ajungă la postul acela de observaţie şi să se aşeze acolo în aşa fel, ca să poată privi înăuntru fără a fi văzut.

Briquet se uită jur împrejur.

În curte nu erau decât pajii care păzeau bidiviii, soldaţii cu halebardele lor şi portarul cu legătura lui de chei, toţi oameni sprinteni şi cu ochiul ager.

Din fericire însă curtea era foarte întinsă şi noaptea foarte întunecoasă.

De altminteri, soldaţii ca şi pajii, după ce-i văzură pe conspiratori afundându-se sub bolţile galeriei, nu se mai sinchisiră de nimic, iar portarul, la rândul său, ştiind că porţile erau bine ferecate şi că nimeni n-ar fi putut să iasă afară dacă nu cunoştea parola, nu mai avea altă grijă acum decât să-şi facă patul ca să se culce şi să ia seama la ulcica îmbietoare cu vin dres cu mirodenii ce se încălzea pe foc. Curiozitatea este îndeobşte aţâţată de imbolduri tot atât de puternice ca şi cele ce dezlănţuie orice altă patimă înfocată. Râvna de a şti este atât de mistuitoare, încât a prefăcut în scrum viaţa multor curioşi.

Briquet aflase prea multe lucruri până atunci pentru a nu dori să-şi întregească pe deplin cunoştinţele. Îşi mai roti o dată privirea în jur şi, fascinat de lumina pe care fereastra o revărsa asupra zăbrelelor de fier, i se păru a desluşi în această sclipire un fel de chemare, iar în vergelele scăldate în lumină o provocare pentru palmele lui vânjoase.

În consecinţă, hotărât să ajungă cu orice preţ la gârliciul oblonului, Briquet se strecură de-a lungul cornişei, ce părea să continue peronul ca un ornament, până în dreptul ferestrei şi se prelinse pe lângă perete ca o pisică sau ca o maimuţă ridicată în două labe, ţinându-se cu mâinile şi sprijinindu-şi picioarele de înfloriturile săpate în grosimea zidului.

Dacă pajii şi ostaşii ar fi putut întrezări prin pâclele nopţii arătarea aceea năstruşnică lunecând pe perete ca şi când ar fi plutit prin aer, ar fi început de bună seamă să strige că-i un lucru necurat la mijloc şi chiar şi cei mai neînfricaţi dintre ei ar fi simţit cum li se zbârleşte părul în cap. Robert Briquet însă nu le lăsă răgazul să descopere vrăjitoriile lui.

Din patru paşi, reuşi să apuce cu mâna zăbrelele şi, înşfăcându-le cu nădejde, se pitulă între gratiile de fier şi scândurile oblonului, în aşa fel încât să nu poată fi zărit de afară şi, datorită grilajului, să fie mai mult sau mai puţin ferit de privirile celor dinăuntru.

Briquet nu se înşelase şi străduinţele ca şi cutezanţa lui fură cu prisosinţă răsplătite în momentul în care ajunse acolo.

Într-adevăr, privirea lui îmbrăţişa o sală largă luminată de un candelabru de fier cu patru braţe şi ticsită cu fel de fel de armuri printre care, dacă ar fi cercetat cu atenţie, ar fi descoperit cu siguranţă şi grumăjerul şi brăţarele lui.

Era atâta puzderie de suliţe, săbii, halebarde şi muschete aşezate în stive sau în piramide, încât, cu ceea ce se afla acolo, s-ar fi putut înarma patru regimente întregi.

Briquet însă nu se sinchisi chiar atât de minunata chibzuială cu care fuseseră rostuite armele, cât luă aminte la adunarea hărăzită să le dea o întrebuinţare sau să le împartă. Privirea lui scăpărătoare se căznea să răzbată prin geamul gros, năclăit de fum şi de praf, pentru a desluşi chipurile cunoscute, ascunse sub viziere şi glugi.

— Oho! şopti el. Uite-l pe jupân Crucé, revoluţionarul nostru; uite-l şi pe prichindelul de Brigard, băcanul din colţul

străzii Lombarzilor; uite-l şi pe meşterul Leclerc, care acum se numeşte, chipurile, Bussy şi care n-ar fi îndrăznit, de bună seamă, a săvârşi un asemenea sacrilegiu pe vremea când mai trăia încă adevăratul Bussy. Trebuie să-l întreb odată dacă nu cunoaşte cumva, dat fiind că a fost pe vremuri maestru de scrimă, lovitura secretă de spadă din pricina căreia a murit la Lyon un oarecare David, o cunoştinţă de-a mea. Măi, fir-ar să fie, cum văd eu, toată burghezia e-n păr, în schimb nobilimea... Ia te uită drăcie, domnul de Mayneville — să mă ierte Dumnezeu! — dă mâna cu Nicolas Poulain: oamenii se înfrăţesc, zău dacă nu-mi vine să plâng de emoţie! Dar ce-o mai fi asta: domnul de Mayneville. cum s-ar zice, e orator? Se pregăteşte, pare-mi-se, să rostească o cuvântare; a făcut un gest plin de făgăduieli şi se uită în jur cu o privire stăruitoare.

Într-adevăr, domnul de Mayneville tocmai începuse un discurs.

Robert Briquet dădea din cap la fiecare cuvânt al domnului de Mayneville, nu pentru că ar fi putut să audă măcar o frântură din polologhia lui, ci mulţumindu-se doar să tălmăcească în felul său gesturile oratorului şi ale celor ce-l ascultau.

"Precum se vede, nu are darul de a-şi convinge ascultătorii. Crucé strâmbă din nas, Lachapelle-Marteau i-a întors spatele, iar Bussy-Leclerc ridică din umeri. Hai, domnule de Mayneville, nu te lăsa, vorbeşte, asudă, gâfâie, arată-ţi iscusinţa, ce dracu! Ei, bravo, uite că cinstita adunare a început să se însufleţească. He, he, toţi s-au strâns buluc în jurul lui, îi strâng mâna, îşi aruncă tichiile în aer, mare drăcovenie!"

Briquet, precum am spus, vedea fără să poată auzi nimic; noi însă, care asistăm în gând la dezbaterile acestei furtunoase întruniri, suntem în măsură a împărtăşi cititorului ceea ce se petrecea acolo.

Mai întâi, Crucé, Marteau şi Bussy se plânseseră domnului de Mayneville de faptul că ducele de Guise nu se hotăra să facă nici o mişcare.

Marteau, în calitatea sa de procuror, luase cuvântul:

— Domnule de Mayneville — spusese el — aţi venit, aşadar, din partea ducelui Henri de Guise? Vă mulţumim. Şi suntem bucuroşi să primim în mijlocul nostru pe solul domniei sale; ar fi fost totuşi necesar ca ducele în persoană să se afle

printre noi. După moartea gloriosului său părinte, la vârsta de optsprezece ani, ducele i-a convins pe toţi bunii francezi să-şi însuşească ideea întemeierii unei Ligi, sub al cărei stindard ne-a înregimentat pe toţi. Potrivit legământului nostru, ne-am pus în joc viaţa şi ne-am jertfit averile pentru biruinţa acestei cauze sfinte; şi iată că, în pofida jertfelor noastre, nu se face nici un pas înainte şi nu se ia nici o hotărâre. Băgaţi de seamă, domnule de Mayneville, mă tem că până la urmă parizienilor o să li se facă lehamite; şi în momentul când Parisul n-o să mai aibă nici o râvnă, care va fi soarta Franţei? Domnul duce ar trebui să se gândească la asta.

Această precuvântare se dovedi a fi pe placul tuturor membrilor Ligii şi, dintre toţi, Nicolas Poulain o aplaudă cu cea mai mare însufleţire.

Domnul de Mayneville se mulţumi să răspundă cu modestie:

— Domnilor, nu s-a luat nici o hotărâre până acum pentru că n-a sosit încă momentul prielnic. Cercetaţi cu luare-aminte situaţia, vă rog. Domnul duce de Guise, împreună cu fratele său, domnul cardinal, se află din clipa de faţă la Nancy, unde veghează amândoi: unul se străduieşte să pună pe picioare o armată menită să ţină piept hughenoţilor din Flandra, pe care domnul duce de Anjou vrea să-i asmută asupra noastră ca să ne ocupe; celălalt trimite ştafete după ştafete preoţilor din Franţa şi papei pentru a-i îndupleca să îmbrăţişeze cauza Ligii. Domnul duce de Guise ştie un lucru pe care domniile voastre nu-l cunoaşteţi şi anume că alianţa de odinioară dintre ducele de Anjou şi Henric de Navara, destrămată numai pe jumătate, este pe cale de a se înjgheba la loc. Ţelul lor ar fi să ocupe Spania în partea dinspre Navara, împiedicând-o să ne trimită arme şi bani. Iar domnul duce de Guise, mai înainte de a face vreun pas şi, mai cu seamă, de a veni la Paris, ar vrea să fie în măsură a lupta împotriva ereziei şi a oricărei încercări de uzurpare. Dar, în lipsa domnului de Guise, îl avem aici pe domnul de Mayenne, care are o îndoită misiune de îndeplinit, fiind totodată comandant al armatei şi sfetnicul nostru şi pe care-l aştept să sosească dintr-o clipă într-alta.

— Va să zică — îl întrerupse Bussy şi, rostind aceste cuvinte, ridică din umeri — va să zică înălţimile lor se află oriunde nu suntem noi şi niciodată unde am avea nevoie să fie.

Ce face, bunăoară, doamna de Montpensier?

— Doamna de Montpensier, dacă vrei să ştii, domnule, a intrat azi-dimineaţă în Paris.

— Şi n-a văzut-o nimeni?

— Ba da, domnule.

— Şi cine, mă rog, este această persoană?

— Salcède.

— Ooo! fremătă întreaga adunare.

— Nu cumva — întrebă Crucé — a reuşit să se facă nevăzută?

— Nu chiar de tot, dar nădăjduiesc măcar atâta cât trebuia ca să nu poată fi prinsă.

— Şi de unde se ştie că se află aici? întrebă la rândul său Nicolas Poulain. Cred că nu v-a înştiinţat Salcède.

— Ştiu că se află aici — răspunse Mayneville — pentru că am însoţit-o până la poarta Saint-Antoine.

— Am auzit că s-ar fi închis porţile — îl întrerupse Marteau, care abia aştepta prilejul să ia din nou cuvântul.

— Da, domnule — răspunse Mayneville cu nestrămutata lui politeţe, la care nici o sâcâială nu-l putea face să renunţe.

— Şi atunci cum a reuşit să pătrundă în oraş?

— Aşa cum s-a priceput.

— Înseamnă deci că are atâta putere, încât porţile Parisului se deschid oricând pentru dânsa?! se minunară conspiratorii, bănuitori şi invidioşi, cum sunt îndeobşte oamenii mărunţi când intră în cârdăşie cu mărimile.

— Domnilor — spuse Mayneville — azi-dimineaţă la porţile Parisului s-a petrecut un lucru pe care domniile voastre, pe cât se pare, nu l-aţi aflat sau îl cunoaşteţi doar pe departe. S-a dat poruncă la barieră să nu fie lăsaţi să pătrundă în oraş decât cei ce aveau asupra lor un bilet de liberă trecere: de cine trebuia să fie semnat biletul acesta? Habar n-am. Aşadar, în faţa noastră, la poarta Saint-Antoine, se aflau cinci sau şase oameni, dintre care patru arătau ca vai de ei şi erau îmbrăcaţi cu nişte straie ponosite; cum vă spun, se aflau şase oameni care au venit înarmaţi cu zapisele astea, fără de care nimeni nu putea fi primit înăuntru şi care au intrat pe poartă sub nasul nostru. Câţiva dintre ei făceau tot felul de caraghioslâcuri şi îşi dădeau nişte ifose de parcă toată lumea trebuia să li se plece la picioare. Cine sunt oamenii aceştia? De unde erau biletele

acelea? Nu cumva ne-aţi putea lămuri dumneavoastră, domnilor, care locuiţi aici în Paris şi care aveţi îndatorirea de a nu scăpa din vedere nimic din ce se petrece în oraşul domniilor voastre?

Aşadar, Mayneville, din acuzat, devenise acuzator, cu acea miraculoasă iscusinţă pe care numai măiestria cuvântului o poate dărui.

— Bilete de liberă trecere, nişte caraghioşi cu ifose, oameni primiţi pe alese la porţile Parisului! Ei, ei! Ce-o mai fi şi asta? întrebă Nicolas Poulain, îngândurat.

— Dacă domniile voastre, care staţi aici tot timpul, nu ştiţi lucrurile astea, de unde vreţi să le ştim noi, care trăim în Lorena şi suntem mereu pe drumuri, alergând de colo până colo pentru a împreuna capetele acestui cerc care se numeşte Liga?

— Dar, în sfârşit, cum au venit amărâţii ăştia?

— Unii pe jos, alţii călare; unii singuri, alţii însoţiţi de lachei.

— Să fie cumva oamenii regelui?

— Vreo trei-patru dintre ei arătau ca nişte calici.

— Poate c-or fi ostaşi?

— N-aveau decât două spade la şase oameni.

— Nu cumva or fi venetici?

— Pare-mi-se că erau gasconi.

— Oh! exclamară câţiva, mărturisindu-şi dispreţul.

— N-are a face — spuse Bussy — fie ei şi turci, tot trebuie să luăm aminte şi să fim cu ochii în patru. O să vedem ce-i cu ei. Ăsta-i rostul domniei tale, domnule Poulain. Toate bune, dar până în clipa de faţă n-am reuşit încă să aflăm ce se întâmplă cu Liga.

— S-a întocmit un nou plan de bătaie — răspunse domnul de Mayneville. Mâine veţi auzi că Salcède, care ne-a trădat la proces şi care se pregătea să mai dea şi alte lucruri în vileag, nu numai că n-a scos un cuvânt pe eşafod, dar a retractat şi mărturisirile pe care le făcuse până atunci; şi toate astea numai datorită ducesei, care, după ce a izbutit să pătrundă în oraş, strecurându-se pe lângă unul dintre cei ce veniseră înarmaţi cu zapise, s-a încumetat să răzbească până în faţa eşafodului, cu riscul de a fi călcată în picioare la fiecare pas şi să se arate osânditului, deşi s-ar fi putut foarte bine s-o recunoască cineva. În momentul acela Salcède, care tocmai se pregătea să facă

depline mărturisiri, a amuţit; o clipă mai apoi, vrednicul nostru gealat, la rândul său, i-a închis gura pe veci împiedicându-l să se căiască. Aşa că, domnilor, puteţi fi liniştiţi, uneltirile noastre din Flandra n-au ieşit la iveală. Această cumplită taină a coborît în mormânt o dată cu el.

La auzul acestor cuvinte, membrii Ligii se strânseră cu toţii în jurul domnului de Mayneville.

Briquet ghicea din gesturile lor bucuria de care erau însufleţiţi. Bucuria aceasta avu însă darul să-l neliniştească peste măsură pe onorabilul cetăţean, care părea să fi luat pe loc o hotărâre neaşteptată. Se lăsă deci să alunece de sus, de pe muchia oblonului, pe pavelele curţii şi se îndreptă spre poartă, unde, după ce rosti formula cuvenită; *Parma şi Lorena*, portarul îi dădu drumul să iasă.

Când se văzu, în sfârşit, afară în stradă, jupân Robert Briquet răsuflă atât de zgomotos, încât nu era greu să-ţi dai seama că de o bună bucată de vreme îşi ţinea răsuflarea.

Consfătuirea încă nu se sfârşise; istoria ne spune ce s-a petrecut mai departe.

Domnul de Mayneville aducea viitorilor răzvrătiţi din Paris, din partea ducilor de Guise, planul răzmeriţei puse la cale.

Răsculaţii nu aveau nimic altceva de făcut decât să măcelărească toate persoanele de vază din oraş despre care se ştia că-l sprijină pe rege şi să cutreiere străzile strigând în gura mare: *Trăiască sfânta liturghie! Moarte politicilor!*, aprinzând astfel rugul unui nou Sfânt Bartolomeu din rămăşiţele nemistuite de foc ale celui de odinioară: numai că de astă dată nu se făcea nici o deosebire între catolicii neconformişti şi hughenoţi.

În felul acesta, rebelii înţelegeau să slujească doi dumnezei: pe cel ce domneşte în slăvile cerului şi pe cel ce urma să domnească în Franţa: pe Atotputernicul şi pe domnul de Guise.

Capitolul XII La palatul Luvru, în camera maiestăţii sale Henric al III-lea

---

În vasta încăpere de la Luvru, în care cititorii au pătruns în

atâtea rânduri împreună cu noi şi în care am avut adesea prilejul să-l vedem pe bietul rege Henric al III-lea petrecând ceasuri nesfârşit de lungi şi de chinuitoare, îl vom regăsi şi de astă dată, nu sub înfăţişarea unui monarh, nici a unui stăpânitor, ci palid, abătut, frământat şi bântuit fără cruţare de toate umbrele pe care amintirea sa le evoca neîncetat sub aceste bolţi pline de strălucire.

Henric se schimbase mult de când moartea îi secerase prietenii în împrejurări atât de cumplite, aşa cum le-am zugrăvit aiurea: doliul acesta se abătuse asupra lui ca o vijelie pustiitoare şi sărmanul rege, care, amintindu-şi în tot momentul că era un om ca toţi oamenii, îşi pusese toată încrederea şi tot temeiul puterii sale în afecţiunea ce o purta celor din preajmă, se pomenise dintr-o dată jefuit de orice încredere şi de orice putere, de către moartea cea pizmaşă, înaintea înfricoşatei clipe când suveranii se înfăţişează în faţa lui Dumnezeu singuri, fără prieteni, fără străji şi fără coroană.

Henric al III-lea fusese crâncen lovit: toţi cei pe care-i îndrăgea căzuseră rând pe rând în jurul său. După Schomberg, Quélus şi Maugiron, ucişi în duel de către Livarot şi Antraguet, Saint-Mégrin fusese asasinat de domnul de Mayenne: rănile rămăseseră deschise şi încă mai sângerau... Afecţiunea pe care o purta noilor săi favoriţi, d'Épernon şi Joyeuse, semăna cu dragostea unui părinte care, pierzându-şi cele mai vrednice odrasle, îşi revarsă toată duioşia asupra copiilor care i-au rămas: deşi cunoaşte prea bine toate cusururile lor, îi iubeşte şi-i cocoloşeşte, păzindu-i ca ochii din cap ca nu cumva moartea să aibă vreo putere asupra lor.

Îl copleşise pe d'Épernon cu tot felul de daruri şi totuşi dragostea pe care i-o purta lui d'Épernon era şovăielnică şi plină de toane; în unele momente chiar îl ura. Abia atunci Caterina, neînduplecata lui sfetnică, în care gândirea veghea necontenit ca flacăra candelei în tabernacol, abia atunci Caterina, care nici chiar în anii tinereţii nu fusese în stare a săvârşi o cât de mică nesăbuinţă, luând cuvântul în numele poporului, găsea prilejul să foarfece prieteniile suveranului.

În schimb, niciodată nu s-ar fi încumetat să-i spună, atunci când monarhul golea vistieria pentru a ridica la rangul de ducat moşia lui La Valette, sporind-o cu o dărnicie regească, niciodată nu i-ar fi spus:

— Sire, ai face mai bine să urăşti pe oamenii aceştia care nu te iubesc câtuşi de puţin sau care, din păcate, te iubesc doar pentru a trage foloase.

Era destul să-l vadă însă pe rege încruntându-se ori să-l audă, într-un moment de oboseală, învinuindu-l pe d'Épernon că nu este decât un cărpănos şi un mişel, pentru a găsi numaidecât cuvântul neîndurător în stare să dea în vileag toate păcatele pe care atât poporul cât şi regalitatea le puneau în sarcina lui d'Épernon şi care avea darul de a răscoli şi mai adânc ura monarhului.

D'Épernon, gascon, dar numai pe jumătate, cântărise de la bun început, cu viclenia şi perversitatea lui înnăscute, slăbiciunile regelui; ştia bunăoară să-şi ascundă ambiţia, o ambiţie nedesluşită, ale cărei ţeluri nici el însuşi nu le cunoştea încă; în schimb, cupiditatea de care era stăpânit îi ţinea loc de busolă pentru a se îndruma spre îndepărtatul şi nebănuitul ţărm pe care i-l ascundeau încă zările viitorului şi această cupiditate era singurul imbold de care se lăsa călăuzit.

Dacă întâmplător vistieria era cât de cât chivernisită, îl vedeai pe d'Épernon răsărind ca din pământ şi apropiindu-se cu braţele întinse şi cu faţa zâmbitoare: de îndată ce vistieria era sleită, îşi lua tălpăşiţa, cu o fluturare de dispreţ pe buze şi cu sprânceana încruntată, pentru a se fereca fie la el în palat, fie într-unul din castelele sale, unde îşi jelea lipsurile şi sărăcia până ce înmuia inima bietului rege, care de felul său era slab de înger şi reuşea în cele din urmă să-i smulgă o nouă danie.

Datorită lui, favoritismul devenise o îndeletnicire în toată puterea cuvântului, îndeletnicire pe care ştia s-o exploateze cu îndemânare, silindu-se să stoarcă cât mai multe venituri cu putinţă. În primul rând nu-i îngăduia suveranului nici cea mai mică păsuire atunci când trebuia să plătească soroacele; mai târziu, când ajunse curtean şi când toanele viforoase ale monarhului se dovediră îndeajuns de schimbătoare pentru a căli cugetul lui de gascon, mai târziu, cum spuneam, catadicsi, în sfârşit, să se ostenească şi el un pic, adică să dea o mână de ajutor la strângerea sunătorilor cu care avea de gând să-şi umple punga.

Nevoia aceasta, îşi dădea bine seama, îl silise să se transforme dintr-un curtean obişnuit cu trândăvia, situaţie cum nu se poate mai priincioasă, într-un curtean plin de osârdie, cea

mai păcătoasă îndeletnicire din lume. Şi adeseori suspina cu amărăciune gândindu-se la plăcutele răgazuri hărăzite lui Quélus, lui Sehomberg şi lui Maugiron, care în viaţa lor nu avuseseră prilejul să discute nici despre treburile statului, nici despre cele particulare şi care izbuteau cu atâta uşurinţă să prefacă favorurile în galbeni şi galbenii în desfătări; vremurile însă se schimbaseră: vârsta de aur fusese urmată de vârsta de fier; banii nu mai intrau singuri în pungă ca altădată: trebuia să umbli după ei, să scormoneşti, pentru a-i dobândi, în măruntaiele poporului, ca într-o mină pe jumătate sleită. D'Épernon se resemnă până la urmă, avântându-se ca un înfometat în mărăcinişurile încâlcite ale administraţiei, zvântând totul în cale ori încotro îşi îndrepta pasul şi storcind până la ultima picătură de sânge, fără a lua în seamă blestemele, atunci când zornăitul scuzilor de aur izbutea să acopere glasurile jeluitorilor.

Portretul lui Joyeuse, al cărui caracter l-am creionat mai înainte în grabă, ce-i drept şi destul de sumar, este în măsură totuşi să-i arate cititorului diferenţa dintre cei doi favoriţi care împărţeau între ei, n-am zice prietenia, ci mai degrabă acea vădită înrâurire pe care Henric le-o îngăduia cu prisosinţă celor din preajma sa s-o exercite asupra Franţei ca şi asupra lui însuşi.

Joyeuse, în chip firesc şi fără să-şi facă vreo socoteală, mersese pe urmele unui Quélus, ale unui Schomberg, Maugiron ori Saint-Mégrin, deci continuând tradiţia statornicită: îşi iubea monarhul şi se lăsa cu nepăsare răsfăţat de el; cu singura deosebire că zvonurile ciudate ce se răspândiseră cândva asupra neasemuitei prietenii pe care suveranul o nutrise faţă de predecesorii lui Joyeuse se stinseseră o dată cu această prietenie; nici o pată înjositoare nu mai întina afecţiunea aproape părintească pe care Henric o avea pentru Joyeuse. Tânărul, care se trăgea dintr-o familie de oameni de omenie şi cu un nume strălucit, căuta să păstreze, cel puţin de ochii lumii, respectul faţă de regalitate şi familiaritatea lui nu depăşea niciodată anumite margini. În adâncul sufletului, Joyeuse era un prieten adevărat pentru Henric, numai că nu se ivea niciodată prilejul ca lucrul acesta să iasă în vileag. Anne era un tânăr înflăcărat şi drăgăstos din fire, iar când ţinea la cineva, era egoist; a fi fericit prin generozitatea monarhului şi a revărsa această fericire asupra celui ce i-o dăruise nu însemna mare

lucru în ochii lui; totul pentru dânsul era să fie oricum şi în orice fel fericit. Viteaz, chipeş, bogat, strălucea încununat şi de acest întreit har ce înconjoară frunţile tinere cu un nimb de iubire. Natura fusese peste măsură de darnică faţă de Joyeuse şi Henric blestema uneori natura care îi lăsase monarhului atât de puţine lucruri de făcut pentru prietenul său.

Henric cunoştea îndeajuns de bine pe aceşti doi oameni şi-i îndrăgea tocmai din pricina contrastului dintre ei. Sub o aparenţă sceptică şi superstiţioasă, Henric ascundea o aplecare spre filozofie, care, dacă n-ar fi fost Caterina, s-ar fi dezvoltat în chipul cel mai folositor.

Adeseori trădat, Henric, nu se lăsase amăgit niciodată.

Având, aşadar, o adâncă înţelegere pentru caracterul prietenilor săi şi cunoscând pe deplin atât cusururile cât şi calităţile fiecăruia, părăsit şi de unul şi de celălalt, singur şi trist în camera lui întunecoasă de la palat, regele se gândea la ei, la dânsul, la viaţa lui şi privea, în negura ce stăruia în încăpere, zările mohorâte pe care atâtea alte priviri mai puţin pătrunzătoare decât a sa le-ar fi văzut mijind în viitor.

Execuţia lui Salcède aşternuse o umbră deasă peste sufletul său. Singur între două femei, într-o asemenea împrejurare, Henric descoperise dintr-o dată cât era de neajutorat: slăbiciunea Louisei îl întrista; tăria Caterinei, în schimb, avea darul să-l înspăimânte. În sfârşit, Henric se simţea stăpânit de spaima aceea nedesluşită, dar pururea stăruitoare, pe care o încearcă monarhii pecetluiţi de soartă, pentru că o stirpe întreagă se stinge în ei şi o dată cu ei.

Să-ţi dai seama într-adevăr că, fiind mai presus decât ceilalţi oameni, slava de care eşti înconjurat nu are o temelie solidă; să simţi că eşti statuia spre care se înalţă fumul cădelniţelor, idolul căruia toată lumea i se închină, dar că atât preoţimea cât şi poporul, atât cei ce ţi se închină cât şi cei ce-ţi slujesc te coboară sau te ridică după cum le vine lor mai bine şi te clatină încolo şi-ncoace după bunul lor plac, pentru un suflet semeţ este cea mai amarnică înjosire. Henric era conştient de lucrul acesta şi îşi făcea sânge rău tocmai pentru că era conştient.

Totuşi, când şi când, căuta să-şi întremeze curajul, adăpându-se la izvoarele tinereţii sale, izvoare ce secaseră înainte ca anii tinereţii să se fi sfârşit.

"La urma urmei — îşi spunea el — pentru ce m-aş frământa? Nu mai am nici un război de purtat; Guise se află la Nancy, Henric la Pau: unul se vede silit să-şi înfrâneze ambiţia, ferecând-o în sufletul său, celălalt n-a avut niciodată aşa ceva. Spiritele se liniştesc, nici un francez nu putea să pună temei pe o idee atât de năstruşnică, închipuindu-şi c-ar fi cu putinţă ca regele lui să fie detronat; cea de-a treia coroană făgăduită de foarfecele de aur al doamnei de Montpensier nu este decât o vorbă în vânt, scorneala unei femei rănite în amorul ei propriu; doar mama mai are încă asemenea năluciri şi se tot teme de spectrul nu ştiu cărui uzurpator, fără să-mi poată spune lămurit cine este uzurpatorul; eu însă, fiind bărbat şi având încă judecata întreagă, îmi dau bine seama la ce mă pot aştepta din partea pretendenţilor de care se înfricoşează dânsa. Am să dovedesc tuturor că Henric de Navara nu-i decât un caraghios, iar Guise un nemernic şi am să împrăştii cu spada în mână toate ligile străine. Să mă ierte Dumnezeu, dar nu cred că eram mai destoinic la Jarnac şi la Moncontour[6] decât sunt acum. Da — continuă Henric, punând bărbia în pământ — aşa e, dar până una alta, mă plictisesc şi plictiseala este ucigătoare. Asta-i într-adevăr singurul duşman ce unelteşte împotriva mea: plictiseala! Şi mama nu mi-a pomenit niciodată nimic despre el! Să vedem dac-o să vină cineva astă-seară! Şi Joyeuse care mi-a promis c-o să fie devreme aici: ce vrei, îi place omului să petreacă; dar cum dracu face ca să petreacă? D'Épernon? Ah, ăstuia nu-i arde de petreceri, e îmbufnat: nu şi-a încasat încă poliţa de douăzeci şi cinci de mii de scuzi pentru cornute: treaba lui, n-are decât să stea îmbufnat cât o pofti."

— Sire — se auzi glasul şambelanului — domnul duce d'Épernon!

Cei ce cunosc sâcâielile unei aşteptări, răbufnirile de mânie pe care întârzierea le stârneşte împotriva persoanei aşteptate, uşurinţa cu care se risipesc norii când persoana respectivă se arată, în sfârşit, vor înţelege însufleţirea cu care suveranul porunci să se aducă un scaun pentru duce.

— Ah! Bună seara, duce! îl întâmpină el. Mă bucur că te

---

[6] Localităţi unde ducele de Anjou (ulterior Henric al III-lea) a repurtat victorii: la Jarnac (1569) asupra protestanţilor conduşi de Condé, la Moncontour (1569) asupra amiralului Coligny.

văd.

D'Epernon se înclină respectuos.

— De ce n-ai venit la execuţia secăturii aceleia de spaniol? Ştiai doar că ţi-am păstrat un loc la mine, în lojă, de vreme ce ţi-am trimis vorbă.

— N-am putut, sire.

— N-ai putut?

— Nu, sire, aveam treabă.

— Ai zice, când îl vezi cu mutra asta lungă de un cot, că este vreun ministru de-al meu şi c-a venit aici să-mi dea de ştire că nu s-au plătit mai ştiu eu ce subvenţii — spuse Henric, ridicând din umeri.

— Într-adevăr, sire — răspunse d'Épernon, prinzând mingea din zbor — maiestatea voastră are dreptate: subvenţiile n-au fost plătite şi am rămas fără o lăscaie.

— Bine, bine — bombăni Henric, nerăbdător.

— Dar — urmă d'Épernon — nu despre asta este vorba şi mă grăbesc s-o spun maiestăţii voastre, ca nu cumva să-şi închipuie că acestea sunt treburile cu care m-am îndeletnicit.

— Să vedem atunci despre ce-i vorba, duce.

— Maiestatea voastră ştie ce s-a petrecut în timp ce Salcède era pe eşafod?

— Ba bine că nu! Doar eram acolo.

— Au încercat să-l răpească pe osândit.

— N-am văzut aşa ceva.

— Totuşi aşa umblă zvonul prin oraş.

— Zvon fără nici un temei şi fără nici o urmare: nimeni nu s-a clintit.

— Cred că maiestatea voastră se înşală.

— Şi pe ce se bizuie această credinţă?

— Pe faptul că Salcède s-a lepădat în faţa poporului de lucrurile pe care le-a mărturisit în faţa judecătorilor.

— Aha, ai şi aflat va să zică?

— Îmi dau osteneala să aflu tot ce poate să intereseze pe maiestatea voastră.

— Mulţumesc! Dar unde vrei să ajungi cu această precuvântare?

— Vreau să spun că un om care moare aşa cum a murit Salcède se dovedeşte a fi până la capăt un slujitor credincios, sire.

— Ei, şi?

— Stăpânul care are asemenea slujitori se poate socoti fericit: asta-i tot.

— Şi vrei să spui că eu n-am asemenea slujitori sau, mai degrabă, că nu-i mai am? Ai dreptate, dacă la asta te-ai gândit.

— Nu vreau să spun asta. Maiestatea voastră ar găsi la nevoie şi nimeni nu este în măsură să ştie mai bine ca mine lucrul acesta, slujitori tot atât de credincioşi ca şi cei de care s-a înconjurat stăpânul lui Salcède.

— Stăpânul lui Salcède, stăpânul lui Salcède! De ce nu vreţi să spuneţi odată lucrurilor pe nume, voi ăştia care sunteţi în preajma mea? Cum se numeşte stăpânul acesta?

— Maiestatea voastră trebuie să ştie mai bine ca mine, de vreme ce se ocupă de politică.

— Ştiu eu ce ştiu. Spune-mi ce ştii dumneata.

— Eu nu ştiu nimic; bănuiesc doar o mulţime de lucruri.

— Minunat! suspină Henric, plictisit. Ai venit aici ca să mă înspăimânţi şi ca să-mi împărtăşeşti nişte zvonuri neplăcute, nu-i aşa? Îţi mulţumesc, duce, nici nu mă puteam aştepta la altceva din partea dumitale.

— Prea bine, văd că maiestatea voastră mă trage la răspundere acum.

— Şi pe bună dreptate, cred.

— Ba nu, sire. Un om credincios care vine cu o veste neplăcută poate să se înşele, dar omul acela totuşi nu şi-a făcut decât datoria, aducând această veste.

— Sunt treburi care mă privesc numai pe mine.

— Ah! De vreme ce maiestatea voastră înţelege astfel lucrurile, aveţi dreptate, sire; să nu mai vorbim.

După aceste cuvinte se lăsă o tăcere pe care suveranul se grăbi s-o curme cel dintâi.

— Ei, haide — spuse el — nu-mi întuneca sufletul, duce. Şi aşa sunt destul de mohorât, ca un faraon egiptean în inima unei piramide. Încearcă să mă-nveseleşti.

— Ah, sire! Din păcate, veselia nu vine la poruncă.

Regele bătu mânios cu pumnul în masă.

— Eşti un încăpăţânat, un prieten rău, duce! izbucni el. O, Doamne, n-aş fi crezut c-am pierdut totul, o dată cu slujitorii mei de odinioară.

— Îmi pot îngădui să atrag atenţia maiestăţii voastre că

nu face nimic spre a-i încuraja pe cei de azi?

Monarhul tăcu şi, drept răspuns, se mulţumi să măsoare cu o privire cât se poate de semnificativă pe omul din faţa sa, care, datorită lui, avea acum o situaţie atât de strălucită.

D'Épernon înţelese.

— Maiestatea voastră îmi reproşează binele pe care mi l-a făcut — rosti el ca un gascon neaoş ce era. Eu însă nu mă gândesc să-i reproşez devotamentul pe care i l-am dovedit.

Spunând acestea, ducele, care nu se aşezase încă, luă scaunul pe care monarhul îl pregătise pentru el.

— La Valette, La Valette — îl dojeni regele cu tristeţe — de ce vrei să-mi faci sânge rău, tocmai tu care eşti atât de mucalit, tu care ai putea cu voioşia ta să-mi înseninezi inima şi să-mi aduci râsul pe buze? Martor mi-e Dumnezeu că nu mi-a trecut prin gând să vorbesc nici despre Quélus, care era atât de viteaz, nici despre Schomberg, un om atât de bun, nici despre Maugiron, care scăpăra scântei când era în joc onoarea mea. Ba mai era pe atunci şi Bussy, Bussy care nu s-a arătat deloc a fi omul meu, dacă vrei, dar pe care nu mi-ar fi fost greu să-l atrag de partea mea dacă nu m-aş fi temut să nu-i mâhnesc pe ceilalţi; Bussy, care din păcate le-a pricinuit, fără să vrea, moartea! Cine ar fi crezut c-o să ajung vreodată să-i regret chiar şi pe duşmanii mei! Câteşipatru erau viteji, fără doar şi poate. Ei, Doamne, nu trebuie să te superi că-ţi spun toate astea. Ce vrei, La Valette, nu e-n firea dumitale să loveşti în dreapta şi-n stânga cu spada la orice oră din zi, trecând prin ascuţişul ei pe oricine îţi iese în cale; la urma urmei, dragul meu, chiar dacă nu eşti prea inimos de felul tău şi nici prea îndrăzneţ, în schimb ai haz, eşti isteţ şi sfaturile tale sunt binevenite uneori. Tu cunoşti toate păsurile mele, la fel ca şi celălalt prieten mai umil în tovărăşia căruia n-am simţit niciodată ce înseamnă plictiseala.

— La cine se gândeşte maiestatea voastră?

— Ce bine ar fi dacă ţi-ai da osteneala să semeni cu el, d'Épernon!

— Dar, oricum, s-ar cuveni să ştiu totuşi pe cine regretă maiestatea voastră.

— Oh, sărmane Chicot! Unde eşti?

D'Épernon se ridică de pe scaun, jignit.

— Ce s-a întâmplat? întrebă regele.

— Se pare, sire, că maiestatea voastră îşi deapănă

amintirile astăzi; ceea ce, la drept vorbind, n-aş putea spune că este o împrejurare fericită pentru toată lumea.

— Şi pentru ce?

— Pentru că maiestatea voastră, fără nici o intenţie, poate, mă asemuieşte cu jupân Chicot şi pentru că eu nu am nici un motiv să mă simt măgulit de această asemuire.

— N-ai dreptate, d'Épernon. N-aş putea asemui cu Chicot decât pe un om pe care-l iubesc şi care ţine la mine. Era un slujitor iscusit şi un om de nădejde.

Şi Henric suspină adânc.

— Presupun că nu pentru a semăna cu jupân Chicot maiestatea voastră mi-a acordat rangul de duce şi pair al Franţei — spuse d'Épernon.

— Ei, haide, haide, să nu ne facem imputări — îl dojeni monarhul cu un zâmbet atât de maliţios, încât gasconul, cu toată viclenia şi neruşinarea lui, se simţi mult mai strâmtorat în faţa acestei timide ironii decât în faţa unui reproş usturător. Chicot mă iubea — urmă Henric — şi-i simt lipsa acum; asta-i tot ce pot să-ţi spun. Oh! Când mă gândesc că în locul ăsta unde stai tu acum s-au perindat cândva toţi aceşti tineri chipeşi, neînfricaţi şi credincioşi, că în jilţul acela de colo pe care ţi-ai lăsat pălăria, Chicot a aţipit de atâtea ori!

— O fi fost poate un lucru plin de duh — îl întrerupse d'Épernon — dar, orice s-ar spune, era o lipsă de respect din partea lui.

— Din păcate — suspină Henric — acest prieten nepreţuit nu mai are nici duh, nici făptură în ziua de azi.

Şi scutură cu tristeţe mătăniile lui sculptate în chip de scăfârlii de mort, iscând un zornăit sinistru ca şi când ar fi fost făcute într-adevăr din oseminte.

— Dar ce s-a întâmplat eu jupân Chicot? întrebă nepăsător d'Ëpernon.

— A murit! răspunse Henric. A murit ca toţi cei ce au ţinut cândva la mine.

— Cinstit vorbind, sire, cred c-a făcut foarte bine să moară, zău! Îmbătrânise, sărmanul, mult mai puţin totuşi decât glumele lui şi după câte ştiu, cumpătarea nu era cea mai de seamă virtute a sa. Şi de ce a murit bietul om, sire?... Nu cumva dintr-o indigestie?

— Chicot a murit de inimă rea, hapsânule! îi răspunse

regele, acru.

— Cred c-a spus-o numai aşa, ca să vă facă să râdeţi pentru ultima oară.

— Te înşeli: nici măcar n-a vrut să-mi spună că este bolnav, ca să nu mă întristeze. Ştia cât mă doare pierderea prietenilor mei, de vreme ce m-a văzut de atâtea ori plângându-i.

— Atunci înseamnă că vi s-a arătat în chip de strigoi?

— Dea Domnul să-l mai văd o dată, fie şi ca strigoi! Nu, am aflat de la prietenul său, cuviosul stareţ Gorenflot, care mi-a scris spre a-mi împărtăşi trista veste.

— Gorenflot! Cine o mai fi şi ăsta?

— Un preacucernic părinte pe care l-am numit stareţ la Iacobini şi care păstoreşte mânăstirea aceea frumoasă de la marginea oraşului, dincolo de poarta Saint-Antoine, faţă-n faţă cu Croix-Faubin, lângă Bel-Esbat.

— Minunat! Cine ştie ce predicator de duzină, pe care maiestatea voastră l-a căpătuit înzestrându-l cu o mânăstire de treizeci de mii de livre şi căruia nici nu se gândeşte măcar să-i reproşeze ceva.

— Nu cumva ţi-a căşunat acum să huleşti?

— Dacă asta ar putea descreţi fruntea maiestăţii voastre, am să încerc.

— Păzeşte-ţi gura, duce: mânii pe Dumnezeu!

— Chicot, după câte ştiu, nu se ferea să hulească şi totuşi lui, pare-mi-se, i se trecea cu vederea.

— Chicot a sosit într-o vreme când încă mai eram în stare să râd uneori.

— Atunci maiestatea voastră nu are nici un motiv să-l regrete.

— De ce?

— De vreme ce nimic nu mai poate stârni râsul maiestăţii voastre, Chicot, cât ar fi fost el de poznaş, nu i-ar putea fi de nici un folos acum.

— Era un om foarte priceput şi nu-l regret numai pentru ghiduşiile lui.

— Atunci pentru ce? În orice caz, nu pentru chipul său, presupun, căci jupân Chicot era ca o sperietoare.

— Sfaturile lui erau pline de înţelepciune.

— Într-adevăr! Precum văd eu, dacă ar mai fi trăit,

maiestatea voastră, de bună seamă, l-ar fi făcut ministru de justiţie, aşa cum, dintr-un biet ţârcovnic, a făcut un egumen.

— Ajunge, duce! Te rog să nu râzi de cei care mi-au dovedit dragostea lor şi pe care eu însumi i-am îndrăgit. De când a trecut în lumea celor drepţi, Chicot e sfânt pentru mine ca un prieten adevărat, iar când eu n-am chef de râs, doresc ca nimeni să nu râdă în jurul meu.

— Prea bine, sire. La drept vorbind, am tot atâta chef de râs ca şi maiestatea voastră. Voiam numai să spun că adineauri îl regretaţi pe Chicot pentru că era pururea voios; că adineauri îmi cereaţi să vă înveselesc, în timp ce acum aţi dori să vă întristez... Comedia dracului!... Oh, să-mi fie cu iertare, sire, dar nu ştiu cum se face că vorba asta spurcată îmi stă mereu pe limbă.

— Bine, bine, acum chiar că nu mai am chef de nimic; acum sunt întocmai aşa cum voiai să mă vezi atunci când ai început să-mi înşiri balivernele acelea sinistre. N-ai decât să-mi spui veştile proaste cu care ai venit, d'Épernon; orice-ar fi, regele păstrează totuşi în el dârzenia unui bărbat.

— Nici nu mă îndoiesc, sire.

— Din fericire pentru mine, deoarece paza din jurul meu este atât de slabă, încât, dacă n-aş fi cu ochii în patru, de zece ori pe zi aş putea fi răpus.

— Ceea ce bănuiesc că nu le-ar displăcea anumitor oameni pe care-i cunosc.

— Cât despre aceştia, duce, mă bizui pe halebardele gărzilor mele elveţiene.

— Atâta numai că halebardele n-au puterea să lovească prea departe.

— Împotriva celor care trebuie loviţi de departe, am muschetele archebuzierilor mei.

— În schimb, muschetele sunt mai puţin îndemânatice când e vorba să ochească de aproape: singurele în măsură a ocroti viaţa unui monarh, mult mai bine decât halebardele şi muschetele, sunt nişte piepturi oţelite.

— Din păcate — spuse Henric — am avut parte de asemenea piepturi odinioară şi în aceste piepturi băteau nişte inimi alese. Niciodată nu s-a încumetat cineva să mă lovească pe vremea când eram străjuit de aceste însufleţite metereze care se numeau Quélus, Schomberg, Saint-Luc, Maugiron şi

Saint-Mégrin.

— De aceea, va să zică, îi regretă maiestatea voastră? întrebă d'Épernon, care nu voia să scape prilejul de a-şi lua revanşa asupra monarhului, scoţând în vileag egoismul lui.

— Regret, în primul rând, inimile ce băteau în aceste piepturi.

— Sire — spuse d'Épernon — nu ştiu dacă îmi pot îngădui să atrag atenţia maiestăţii voastre că de felul meu sunt gascon, adică un om prevăzător şi iscusit; că îmi dau toată osteneala să înlocuiesc prin agerimea minţii alte însuşiri cu care natura n-a catadicsit să mă înzestreze; într-un cuvânt, că fac ce-mi stă în putere, adică tot ceea ce trebuie să fac şi că, prin urmare, am tot dreptul să spun: "Acum, fie ce-o fi".

— Aşa! Deci, cum s-ar zice, te speli pe mâini; vii să-mi împui urechile cu nu ştiu ce primejdii adevărate sau născocite şi, după ce ai reuşit să mă înfricoşezi, nu găseşti altceva mai bun să-mi spui decât: "Fie ce-o fi!"... Îţi sunt foarte îndatorat, duce.

— Maiestatea voastră binevoieşte să creadă măcar cât de cât că primejdiile acestea sunt adevărate?

— Fie: cred dacă-mi dovedeşti că eşti în stare să le înfrunţi.

— Mă bizui că sunt.

— Într-adevăr?

— Da, sire.

— Sunt convins. Ai tu mijloacele tale, micile tale chichiţe, vulpoiule!

— Nu sunt chiar atât de mici.

— Să vedem despre ce-i vorba.

— Maiestatea voastră binevoieşte să se ridice?

— Pentru ce?

— Ca să meargă cu mine în aripa veche a Luvrului.

— Aceea care dă spre strada Astruce?

— Mai precis, în locul unde era vorba să se clădească o magazie de mobile, lucrare ce a fost lăsată în părăsire de când maiestatea voastră nu mai are trebuinţă de nici o mobilă în afară de stranele de rugăciune şi mătăniile din capete de mort.

— La ora asta?

— Orologiul palatului tocmai a bătut de zece: am impresia că nu-i chiar atât de târziu.

— Şi ce-am să văd în paragina aceea?

— Ei, Doamne, dacă v-aş spune, ar însemna să nu mai veniţi.

— E cam departe, duce.

— Tăind prin galerii, ajungem în cinci minute, sire.

— D'Épernon, d'Épernon...

— Poruncă, sire.

— Dacă ceea ce vrei să-mi arăţi nu merită osteneala, să te păzeşti!

— Pun capul jos, sire, că merită osteneala.

— Să mergem atunci — suspină regele, ridicându-se anevoie din jilţ.

Ducele îşi puse pelerina şi prezentă regelui spada: pe urmă, luând o făclie de ceară, o porni înainte în lungul galeriei, călăuzind paşii maiestăţii sale preacucernice, care mergea tărăgănat în urma lui.

Capitolul XIII Dormitorul

Deşi nu era mai mult de zece, aşa cum spusese d'Épernon, o tăcere mormântală coborâse asupra Luvrului: vântul sufla atât de năprasnic, încât abia dacă se auzea pasul greoi al santinelelor şi scârţâitul punţilor mobile.

În mai puţin de cinci minute, cei doi cutreierători ai palatului ajunseră într-adevăr în aripa stângă dinspre strada Astruce, care-şi păstrase vechiul ei nume chiar după zidirea bisericii Saint-Germain-l'Auxerrois.

Ducele scoase o cheie din punga atârnată la cingătoare, coborî câteva trepte, trecu printr-o curticică, deschise o poartă boltită şi troienită sub un mărăciniş de curpeni cu frunze îngălbenite, năpădită la poale de bălării.

Merseră preţ de vreo zece paşi printr-un gang întunecos şi dădură într-o curte interioară din care pornea, într-un colţ, o scară de piatră. Scara urca spre o încăpere foarte largă sau, mai bine zis, spre un imens coridor.

D'Épernon avea asupra lui şi cheia de la coridor. Ducele crăpă binişor uşa, descoperindu-i monarhului ciudata întocmeală a încăperii, ce sărea în ochi de cum se deschidea uşa.

Sala era mobilată cu patruzeci şi cinci de paturi şi în

fiecare pat dormea câte un om.

Regele privi paturile înşirate, privi liota aceea de somnoroşi, apoi, întorcându-se cuprins de curiozitate şi totodată neliniştit către însoţitorul său, întrebă:

— Ei? Ce-i cu oamenii ăştia care dorm aici?

— Mai dorm încă în seara asta, pentru că de mâine încolo nu vor mai dormi decât cu schimbul.

— Şi pentru ce nu vor mai dormi?

— Pentru ca să poată dormi în tihnă maiestatea voastră.

— Vorbeşte lămurit. Oamenii aceştia sunt deci prietenii tăi?

— Aleşi de mine, sire, treieraţi ca grânele pe arie: nişte străjeri neînfricaţi ce nu se vor dezlipi o clipă de maiestatea voastră, însoţind-o ca propria sa umbră şi care, fiind cu toţii gentilomi şi având, aşadar, dreptul de a merge oriunde va avea de mers maiestatea voastră, nu vor îngădui nimănui să se apropie de suveran decât până în vârful spadei lor.

— Şi cum, tu ai născocit năzbâtia asta, d'Épernon?

— Ei, Doamne, da, eu, sire, eu, cu mintea mea.

— O să râdă lumea de noi.

— Dimpotrivă, o să ne ştie de frică.

— Chiar aşa de fioroşi sunt gentilomii tăi?

— Sire, sunt ca o haită pe care o veţi putea asmuţi după plac asupra oricărui vânat şi care, necunoscând pe nimeni şi nefiind în legătură cu nimeni în afară de maiestatea voastră, vor aştepta să primească lumina, căldura şi viaţa de la monarhul lor.

— Bine, dar asta o să m-aducă în sapă de lemn.

— Un rege poate oare să ajungă în sapă de lemn?

— Deocamdată văd că nu am cu ce plăti nici măcar gărzile mele elveţiene.

— Uitaţi-vă bine la oamenii aceştia, sire şi spuneţi-mi dacă vi se pare c-ar putea într-adevăr să vă oblige la cine ştie ce cheltuieli?

Suveranul aruncă o privire în lungul dormitorului a cărui înfăţişare era vrednică de toată atenţia, chiar şi pentru un rege familiarizat cu frumoasele împărţiri arhitectonice.

Cât era de lungă, sala fusese despărţită printr-un perete: pe una din laturile acestui perete constructorul orânduise patruzeci şi cinci de alcovuri aşezate unul lângă altul ca nişte

paraclise, în aşa fel încât să comunice cu pasajul în capătul căruia regele şi d'Êpernon se opriseră să privească. În fiecare alcov se afla câte o uşă ce răspundea într-o încăpere învecinată.

Datorită acestei împărţiri bine chibzuite, fiecare gentilom avea deopotrivă o viaţă publică, precum şi o viaţă particulară tăinuită între patru pereţi.

Viaţa publică şi-o petrecea în alcov.

În intimitate, stătea ascuns în chilioara lui.

La rândul lor, fiecare din aceste chilioare dădea într-un balcon ce încingea întreaga clădire.

Suveranul nu pricepu din capul locului toate subtilităţile acestei întocmiri.

— De ce ai ţinut să mi-i arăţi dormind? întrebă el.

— M-am gândit, sire, că-n felul acesta maiestatea voastră va putea să-i cerceteze mai lesne şi cum alcovurile aflate aici poartă fiecare câte un număr, mai au de asemenea avantajul de a transmite acest număr locatarului respectiv, aşa încât, fiecare dintre cei de faţă poate fi, după nevoie, un om sau numai o cifră.

— Treaba asta este destul de ingenios ticluită — recunoscu regele — mai cu seamă dacă nimeni altul în afară de noi nu va cunoaşte taina acestei aritmetici. Dar nu crezi că bieţii oameni au să se înăbuşe stând toată ziua în vizuina asta?

— Dacă maiestatea voastră binevoieşte, o să facem împreună o plimbare şi o să vizităm locuinţa fiecăruia dintre ei.

— Sfinte Dumnezeule! Frumos plocon mi-ai adus, d'Épernon, o adevărată magazie de vechituri! spuse regele, aruncând o privire asupra scaunelor încărcate cu boarfele celor culcaţi. Dacă m-aş apuca să ţin aici calabalâcul vlăjganilor ăstora, ar avea de ce să râdă Parisul.

— E adevărat, sire — răspunse ducele — că cei patruzeci şi cinci aduşi de mine nu sunt chiar aşa de falnic îmbrăcaţi, dar, sire, dacă ar fi fost cu toţii duci sau pairi...

— Înţeleg — spuse regele, zâmbind — mi-ar fi dat mai mult de cheltuială...

— Întocmai, sire.

— Ei, haide, să vedem câţi bani crezi tu c-o să mă coste oamenii ăştia? Poate că asta o să mă convingă, fiindcă, drept să-ţi spun, d'Ëpernon, n-au o mutră prea îmbietoare.

— Sire, îmi dau seama că sunt cam costelivi şi cam

oacheşi, dogoriţi fiind de soarele arzător al ţinuturilor noastre din sud, dar tot aşa costeliv şi oacheş eram şi eu când am venit la Paris: cu vremea au să se îngraşe şi au să se albească la faţă la fel ca mine.

— Hm! pufni Henric, aruncându-i o privire piezişă lui d'Épernon. Pe urmă, după ce rămase tăcut câteva clipe, regele spuse: Ei, dar ştii că gentilomii tăi sforăie ca nişte ţârcovnici!

— Sire, nu trebuie judecaţi numai după o singură ochire: oamenii s-au ospătat bine astă-seară, atâta tot.

— I-auzi, unul dintre ei vorbeşte în somn — rosti regele, aţintindu-şi curios urechea.

— E cu putinţă?

— Da. Ce-o fi spunând oare? Ascultă.

Într-adevăr, unul dintre gentilomii care dormea cu capul şi braţele atârnate peste marginea patului şi cu gura întredeschisă murmura ceva, cu faţa luminată de un zâmbet plin de melancolie.

Monarhul se apropie de el în vârful picioarelor.

— Dacă eşti femeie — bolborosea cel adormit — pleacă repede, fugi!

— Ei, bravo — zise regele — ăsta trebuie să fie muieratic.

— Cum vă place, sire?

— Are o figură destul de simpatică.

D'Épernon apropie lumina făcliei de pat.

— Şi pe urmă are mâinile albe şi o barbă îngrijită.

— Este seniorul Ernauton de Carmainges, un băiat chipeş care, cred, c-o să ajungă departe.

— Cine ştie ce dragoste abia înfiripată o fi lăsat acasă, bietul băiat!

— Pentru ca toată dragostea lui să fie închinată suveranului, sire. O să ţinem seama de jertfa pe care a făcut-o.

— Oh! Ia uite ce năstruşnică arătare vine după seniorul ăsta al tău... cum ziseşi că-l cheamă?

— Ernauton de Carmainges.

— A, da. Drace! Priveşte numai ce cămaşă are numărul 31! Ai zice că-i târsâna unui pocăit.

— Este domnul de Chalabre; dacă s-ar întâmpla ca maiestatea voastră să rămână din pricina lui cu vistieria secătuită, pun capul că ăsta, cel puţin, o s-ajungă cât de cât să se chivernisească.

— Dar acesta de aici cu chipul încruntat, care nu pare de loc să se legene cu visuri de dragoste?

— Ce număr, sire?

— Numărul 2.

— Spadă iscusită, inimă de bronz, om de nădejde, domnul de Sainte-Maline, sire.

— Aşa, va să zică! Dar stau şi mă gândesc: ştii că ai avut o idee fericită, La Valette?

— Cred şi eu. Închipuiţi-vă numai, sire, ce impresie au să facă aceşti noi câini de pază, care se vor ţine pas cu pas după maiestatea voastră, ca umbra după om; vajnici ca nişte zăvozi fără pereche în lume şi care nu aşteaptă decât prilejul potrivit ca să-şi dovedească destoinicia în aşa fel încât să ne putem mândri cu ei.

— Da, da, ai dreptate, bună idee. Dar ia stai puţin.

— Ce s-a întâmplat?

— Sper totuşi că n-au să se ţină ca umbra după mine în halul în care sunt? Făptura mea, oricum, cred că e destul de arătoasă şi n-aş vrea ca umbra ei sau, mai bine zis, umbrele ei s-o dea de ruşine.

— Ah! Ne întoarcem, aşadar, sire, la cifre.

— Dar ce, credeai c-o să poţi trece peste ele?

— Ba nu, dimpotrivă, de vreme ce în orice împrejurare ele sunt temeiul tuturor lucrurilor; dar, în cazul de faţă, mi-a mai venit o idee.

— D'Épernon! D'Épernon! îl dojeni regele.

— Ce să fac, sire, dorinţa de a fi pe placul maiestăţii voastre mi-a înaripat închipuirea.

— Spune, să vedem despre ce este vorba.

— Păi, dacă ar fi după mine, sire, fiecare dintre aceşti gentilomi ar găsi mâine dimineaţă pe scăunaşul pe care şi-a lăsat boarfele, o pungă cu o mie de scuzi, adică simbria pe primul semestru.

— O mie de scuzi pentru primul semestru, adică şase mii de livre pe an! Haida-de! Ţi-ai pierdut minţile, duce! Un regiment întreg nu mi-ar irosi atâta bănet.

— Aţi uitat, sire, că oamenii aceştia sunt hărăziţi a fi umbrele maiestăţii voastre şi, precum aţi spus, umbrele maiestăţii voastre se cade să fie cuviincios îmbrăcate. Fiecare dintre ei va trebui deci să folosească o parte din cei şase mii de

scuzi ca să se îmbrace şi să se înarmeze în aşa fel încât să poată face onoare maiestăţii voastre; iar când e vorba de onoare, un gascon trebuie lăsat în apele lui. Socotind o mie cinci sute de livre echipamentul, ar însemna să plătiţi fiecăruia o simbrie de patru mii cinci sute de livre în primul an şi câte trei mii de livre în cel de-al doilea şi-n următorii.

— Aşa mai merge.

— Atunci maiestatea voastră primeşte?

— Nu există decât o singură piedică, duce.

— Care anume?

— Nu sunt bani.

— Nu sunt bani?

— Ei, Doamne! Eşti în măsură doar să ştii mai bine ca oricine că este un motiv temeinic, de vreme ce tu însuţi, până în clipa de faţă, n-ai apucat încă să-ţi vezi poliţa achitată.

— Sire, am găsit un mijloc.

— Să faci rost de bani?

— Pentru paza maiestăţii voastre, da, sire.

"Cine ştie ce renghi vrea să-mi joace cărpănosul ăsta!" se gândi regele, privindu-l pieziş pe d'Épernon.

Pe urmă, cu glas tare:

— Să vedem despre ce-i vorba.

— Azi se împlinesc şase luni de când s-a întărit un edict asupra vânatului şi pescuitului.

— Se prea poate.

— Taxele strânse în primul semestru au adus un venit de şaizeci şi cinci de mii de scuzi, bani pe care vistiernicul se pregătea tocmai să-i ia în primire azi-dimineaţă, când i-am dat de ştire să nu facă nimic; aşa că, în loc să-i verse la vistierie, i-a păstrat aşteptând porunca maiestăţii voastre.

— Banii aceştia voiam să-i păstrez pentru împrejurarea când aş avea de purtat un război, duce.

— Atunci înseamnă că s-a potrivit tocmai bine, sire. Ca să poţi purta un război, trebuie înainte de toate să ai oameni; pe de altă parte, mai presus de orice un regat are interesul să apere şi să pună la adăpost viaţa monarhului; plătind leafa gărzii regale, amândouă aceste condiţii sunt împlinite.

— Judecata asta nu e chiar lipsită de noimă; dar, după socoteala ta, numai patruzeci şi cinci de mii de scuzi urmează să fie folosiţi; înseamnă deci că-mi mai rămân douăzeci de mii

pentru regimentele mele.

— Să-mi fie iertat, sire, dar cu îngăduinţa maiestăţii voastre le-am şi găsit o întrebuinţare acestor douăzeci de mii de scuzi.

— Aha, le-ai şi găsit o întrebuinţare?

— Da, sire, vor fi o arvună pentru poliţa mea.

— Aş fi pus mâna în foc — spuse regele. Mi-ai dăruit o gardă numai ca să pui mâna pe bani.

— Îmi pare rău, sire!

— Dar pentru ce tocmai patruzeci şi cinci în cap? întrebă regele, trecând de la una la alta.

— Am să vă spun, sire. Trei este un număr sfint, temeiul tuturor celorlalte; şi pe urmă e şi foarte lesnicios. Bunăoară, un călăreţ înzestrat cu trei cai niciodată nu va fi nevoit să meargă pe jos: dacă primul este obosit, poate să-l înlocuiască numaidecât cu cel de-al doilea: şi mai are încă unul la îndemână, gata oricând să ia locul celui de-al doilea, dacă s-ar întâmpla cumva să rămână beteag sau să se îmbolnăvească. Veţi avea, aşadar, în orice moment la îndemână de trei ori câte cincisprezece gentilomi; cincisprezece în slujbă şi treizeci care se odihnesc între timp. Fiecare schimb va fi de câte douăsprezece ore, iar în aceste douăsprezece ore, cinci vor sta de strajă la dreapta maiestăţii voastre, cinci la stânga, doi în faţă şi trei în spate. Să vedem dacă mai îndrăzneşte cineva să vă lovească, având o gardă atât de puternică!

— Să fiu al naibii dacă nu-i o socoteală iscusită, duce! Nu-mi rămâne decât să te felicit.

— Priviţi-i, sire: trebuie să recunoaşteţi că fac o impresie bună.

— Da, îmbrăcaţi ca lumea, cred că nu sunt de lepădat.

— Sunteţi convins acum că nu vorbeam în deşert când v-am pomenit despre primejdiile ce vă pândesc, sire?

— Nu zic nu.

— Aveam dreptate deci?

— Să zicem că da.

— Mă îndoiesc că domnului de Joyeuse i-ar fi trecut aşa ceva prin cap.

— D'Épernon, d'Épernon! Nu şade frumos să ponegreşti pe cei ce nu sunt de faţă.

— Comedia dracului! Maiestatea voastră nu pregetă, în

schimb, a-i ponegri pe cei ce sunt de faţă, sire.

— Ah! Joyeuse nu se dezlipeşte o clipă de mine. Chiar şi azi-dimineaţă, de pildă, era alături de mine în Piaţa Grève.

— Eu, în schimb, eram aici şi maiestatea voastră poate să-şi dea seama că nu pierdeam vremea de pomană.

— Mulţumesc, La Valette.

— Dar fiindcă s-a ivit prilejul, sire — rosti d'Épernon după o clipă de tăcere — aveam şi eu o rugăminte la maiestatea voastră.

— M-aş fi mirat, într-adevăr, să nu-mi ceri nimic, duce.

— Maiestatea voastră este neîndurătoare astăzi, sire.

— Stai că nu m-ai înţeles bine, dragul meu — se grăbi să spună regele, care, acum că-l luase în şfichiuri, se simţea răzbunat — sau, mai degrabă, m-ai înţeles greşit; voiam să spun că, deoarece mi-ai făcut un serviciu, aveai tot dreptul să-mi ceri ceva. Cere-mi deci.

— Aşa se schimbă socoteala, sire. De altminteri, nu mă gândesc să cer maiestăţii voastre decât o slujbă.

— O slujbă?! Tu, comandantul pedestrimii, mai râvneşti încă o slujbă? Bine, dar o să te istovească!

— Sunt mai puternic decât Samson când e vorba să fiu de folos maiestăţii voastre; spre a fi de folos maiestăţii voastre, sunt în stare să port pe umeri şi cerul şi pământul.

— Spune-mi ce doreşti — se înduplecă regele, oftând.

— Aş dori ca maiestatea voastră să binevoiască a-mi încredinţa comanda celor patruzeci şi cinci de gentilomi.

— Cum? strigă regele, uluit. Vrei să mă însoţeşti pas cu pas, mergând înaintea sau în urma mea? Atât de mult ţii să mă slujeşti? Vrei, într-adevăr, să fii căpitan de străjeri?

— Nicidecum, sire, nicidecum.

— Să fii sănătos! Ce vrei atunci? Spune.

— Sunt convins că oamenii aceştia, compatrioţii mei, s-ar împăca mai bine cu mine decât cu oricare alt comandant; dar n-am de gând să merg nici înaintea, nici în urma lor, dat fiind că voi avea un locotenent.

"Trebuie să fie o chichiţă aici — chibzui în sinea lui Henric, clătinând din cap. Dracul ăsta împieliţat nu dă nimic, decât atunci când poate să ia ceva în schimb."

Apoi cu glas tare:

— Bine, fie cum doreşti: vei fi căpitanul lor.

— Secret?
— Da. Dar oficial cine o să fie comandantul celor Patruzeci şi Cinci?
— Tânărul Loignac.
— Aşa! Cu atât mai bine.
— Maiestatea voastră socoteşte că-i potrivit?
— Întru totul.
— A rămas deci lucru hotărât, sire?
— Da, dar...
— Dar?...
— Ce rol are pe lângă tine acest Loignac?
— Acelaşi pe care-l joacă d'Épernon pe lângă maiestatea voastră, sire.
— O să te bage la cheltuială, în cazul acesta — murmură regele.
— Maiestatea voastră a spus ceva?
— Am spus că primesc.
— Sire, mă duc atunci să-i cer vistiernicului cele patruzeci şi cinci de pungi.
— Chiar astă-seară?
— Nu se cuvine oare ca oamenii noştri să le găsească mâine dimineaţă, când s-or trezi, pe scaunele de la căpătâiul patului?
— Ai dreptate. Du-te! Eu mă întorc la palat.
— Sunteţi mulţumit, sire?
— Îndeajuns.
— În orice caz puteţi fi sigur că sunteţi bine păzit.
— Da, de nişte oameni care dorm buştean.
— Dar care mâine vor sta de veghe, sire.
D'Épernon îl petrecu pe monarh până la uşa coridorului şi se despărţi de el, spunându-şi:
"Comedia dracului, n-oi fi eu rege, în schimb am o gardă ca un adevărat cap încornorat şi unde mai pui că nu trebuie să scot nici un ban din pungă!"

Capitolul XIV   Strigoiul lui Chicot

Regele, aşa cum am arătat ceva mai înainte, nu avusese

niciodată dezamăgiri din pricina prietenilor săi. Cunoştea îndeajuns de bine atât cusururile cât şi calităţile cu care erau înzestraţi fiecare şi, nefiind decât un stăpân printre alţi stăpânitori ai pământului, ştia totuşi să citească în adâncul inimii lor tot atât de limpede ca şi stăpânul ceresc.

Henric îşi dăduse seama din capul locului unde voia să ajungă d'Épernon, dar cum nu se aştepta să primească nimic în schimbul darurilor pe care le făcea şi cum, spre deosebire de ceea ce se întâmplase până atunci, de astă dată primea patruzeci şi cinci de spadasini în schimbul celor şaizeci şi cinci de mii de scuzi, ideea gasconului i se părea o descoperire cât se poate de fericită.

Pe de altă parte, era şi ceva nou pentru el, iar un biet rege al Franţei nu are totdeauna prilejul să se înfrupte îndeajuns din asemenea trufandale, atât de rare chiar şi pentru supuşii săi şi mai cu seamă regele Henric al III-lea, care, după ce luase parte la procesiunile cuvenite, după ce îşi pieptănase câinii, după ce depănase pe firul mătăniilor capetele de mort şi după ce, în sfârşit, suspinase după pofta inimii, nu mai avea nimic de făcut.

Garda înfiinţată de ducele d'Épernon avu darul să fie pe placul monarhului, în primul rând pentru că ştia c-o să se vorbească despre ea şi că, prin urmare, va avea prilejul să citească pe chipurile oamenilor şi altceva decât ceea ce-i era dat să vadă în fiecare zi de zece ani încoace, de când se înapoiase din Polonia.

Încetul cu încetul, pe măsură ce se apropia de camera lui, unde îl aştepta şambelanul, pe care plimbarea aceea nocturnă atât de neobişnuită îl pusese pe gânduri, Henric rumega în sinea lui foloasele întemeierii corpului de gardă al celor Patruzeci şi Cinci şi, ca toţi oamenii lipsiţi de vlagă sau vlăguiţi, începea să întrezărească din ce în ce mai lămurit ideile scoase în vileag de favoritul său d'Épernon în timpul convorbirii pe care o avusese împreună.

"La urma urmelor — chibzuia regele — oamenii aceştia s-ar putea foarte bine să fie viteji în toată puterea cuvântului, după cum, tot aşa, s-ar putea să fie nespus de credincioşi; câţiva dintre ei au nişte chipuri îmbietoare, alţii nişte mutre fioroase; sunt tot soiul, slavă Domnului, să aibă lumea de unde alege... Şi pe urmă, ce falnic trebuie să arate un alai de

patruzeci şi cinci de spade, gata în orice clipă să iasă din teacă!"

Această ultimă verigă a gândurilor ce i se înlănţuiau in minte, îngemănându-se cu amintirea celorlalte spade pe care le regreta atât de amarnic în gura mare şi mai amarnic încă în sinea lui, făcu să se abată asupra lui Henric acea tristeţe adâncă de care se lăsa atât de des bântuit în perioada pe care o înfăţişează istorisirea noastră, încât se putea spune cu drept cuvânt că era starea lui de spirit obişnuită. Vremurile atât de crâncene, oamenii atât de haini, coroanele atât de nestatornice pe frunţile monarhilor treziră din nou în sufletul lui o dorinţă neistovită de a sfârşi odată cu viaţa sau de a găsi un prilej să se înveselească pentru a scăpa, fie şi pentru o clipă, de boala aceea vrăjmaşă pe care încă de pe atunci englezii — dascălii noştri de la care am învăţat ce înseamnă melancolia — o botezaseră *spleen*.

Regele îl căută din ochi pe Joyeuse şi, nezărindu-l nicăieri, întrebă unde este.

— Domnul duce nu s-a întors încă — îi răspunse şambelanul.

— Bine. Spune camerierilor mei să vină şi, după aceea, poţi să te retragi.

— Sire, camera maiestăţii voastre este pregătită şi maiestatea sa regina aşteaptă porunca regelui.

Henric se făcu că n-aude.

— Să trimitem vorbă maiestăţii sale — îl ispiti din nou şambelanul — să pună încă o pernă la căpătâi?

— Ba nu — spuse Henric — ba nu. Trebuie să-mi fac rugăciunile şi mai am şi de lucru; nici nu mă simt bine, de altfel, aşa c-o să dorm singur.

Şambelanul se înclină.

— Aşteaptă puţin — zise Henric, amintindu-şi deodată — du reginei bomboanele astea orientale care îmbie la somn.

Şi-i înmână şambelanului cutia lui cu zaharicale.

Regele trecu apoi în odaia sa pe care camerierii o pregătiseră pentru dormit.

Intrând înăuntru, Henric aruncă o privire asupra savantelor şi migăloaselor dichisuri de care se slujea odinioară, ferchezuindu-se cu fel şi fel de năstruşnice sulimanuri pentru a fi cel mai frumos bărbat al creştinătăţii, de vreme ce nu putea fi cel mai vestit rege al ei.

Acum însă nu mai simţea nici o tragere de inimă pentru această corvoadă, la care se supunea cândva cu atâta curaj. Tot ce era feminin odinioară în această structură hermafrodită se irosise între timp şi Henric semăna cu acele bătrâne cochete ce leapădă oglinda pentru a lua în schimb în mână cartea de rugăciuni: privea aproape cu scârbă lucrurile de care mai înainte fusese atât de legat.

Nesocoti, aşadar şi de astă dată, aşa cum făcea de o bună bucată de vreme, mănuşile parfumate şi căptuşite cu alifii, măştile de pânză fină îmbibate cu unsori, diferitele combinaţii chimice de care se folosea pentru a-şi încreţi părul, pentru a-şi căni barba, pentru a-şi rumeni urechea şi pentru a spori strălucirea ochilor.

— Patul! spuse el, oftând.

Doi slujitori îl dezbrăcară, îi petrecură nişte pantaloni de lână fină de Frise şi, ridicându-l în braţe cu grijă, îl băgară în aşternut.

— Lectorul maiestăţii sale! răsună un glas.

Henric, care suferea îndeobşte de lungi şi chinuitoare insomnii, reuşea uneori să adoarmă dacă-i citea cineva la căpătâi, ba încă, în ultima vreme, pentru ca minunea aceasta să se împlinească, trebuia ca lectura respectivă să fie în limba polonă, în timp ce odinioară, adică la început, îi era de ajuns şi limba franceză.

— N-am nevoie de nimeni — spuse Henric — să nu vină lectorul sau, mai bine, să citească la el în cameră nişte rugăciuni pentru mine. Numai dacă se întoarce domnul de Joyeuse, poftiţi-l aici.

— Dar dacă se întoarce târziu, sire?

— Din păcate, aşa e — suspină Henric — totdeauna e întoarce târziu; la orice oră ar veni însă, poftiţi-l aici.

Slujitorii stinseră lumânările şi aprinseră lângă cămin un opaiţ cu licori ce ardeau cu o flacără palidă albăstruie, prilej de petrecere în lumea fantasmelor, de care monarhul se arăta nespus de dornic de când începuse a fi din nou bântuit de gânduri negre, apoi ieşiră în vârful picioarelor din încăperea cufundată în tăcere.

Henric, tare de înger îndeobşte în faţa unei primejdii adevărate, păstrase totuşi în sufletul său toate spaimele şi toate slăbiciunile copiilor şi femeilor. Se temea de vedenii şi avea o

groază cumplită de strigoi, dar, pe de altă parte, sentimentul acesta îl ajuta să-şi treacă vremea mai uşor. Fiindu-i teamă, se plictisea mai puţin, aidoma întemniţatului care, sătul de trândăvia unei îndelungate încarcerări, răspunsese celor veniţi să-l înştiinţeze că trebuia să fie supus la cazne: "Foarte bine, cel puţin aşa o să-mi omor urâtul o bucată de timp".

În cele din urmă însă, tot urmărind pâlpâirile opaiţului pe pereţi, tot scormonind cu privirea ungherele cele mai întunecoase ale încăperii şi străduindu-se să desluşească cele mai slabe zgomote ce ar fi dat în vileag misterioasa prezenţă a unei stafii, ochii monarhului, obosiţi de spectacolul de peste zi, ca şi de plimbarea din seara aceea, se înceţoşară şi, în scurtă vreme, Henric adormi sau mai degrabă fu cuprins de toropeală, în liniştea şi singurătatea din odaie.

De obicei însă, suveranul nu avea parte de o odihnă prea îndelungată. Măcinat de o înfrigurare mocnită ce-l storcea pe îndelete de vlagă, fie că dormea, fie că era treaz, i se păru la un moment dat că s-ar fi auzit un zgomot şi deschise ochii.

— Tu eşti, Joyeuse? întrebă el.

Nu primi însă nici un răspuns.

Flăcările opaiţului albastru se micşoraseră şi lumina lor răsfrântă pe tavanul din bârne de stejar sculptat abia mai făcea să mijească un rotocol palid ce aşternea ca o pojghiţă de cocleală peste aurăria casetoanelor.

— Singur, mereu singur — şopti regele. Ah! Câtă dreptate avea profetul: "Fala ar trebui să fie pururea înlăcrimată". Poate ar fi fost mai bine să spună: "Este pururea înlăcrimată". Pe urmă, după ce rămase tăcut o clipă: Doamne Dumnezeule — bolborosi el în chip de rugăciune — dă-mi tăria să fiu singur toată viaţa, aşa cum voi fi în mormânt.

— He, he, numai că în mormânt nu ştiu dacă o să mai poţi fi singur — răspunse o voce sfredelitoare ce zbârnâi la câţiva paşi de el, ca şi cum ar fi lovit cineva o tipsie. Ce te faci cu viermii?

Înfricoşat, regele se ridică în capul oaselor, cercetând cu o privire întrebătoare, neliniştită, fiecare mobilă din încăpere.

— Oh! Cunosc vocea asta — murmură el.

— Bravo ţie! se auzi din nou glasul.

Regele îşi simţi fruntea umezită de o sudoare rece.

— Parc-ar fi vocea lui Chicot — suspină el.

— Foc, Henric, foc! răspunse glasul.

În momentul acela, Henric, scoţând un picior din aşternut, zări la oarecare distanţă de cămin, în fotoliul pe care i-l arătase cu un ceas mai înainte lui d'Épernon, un chip omenesc pe care văpaia focului îl încondeia cu un reflex sângeriu, aidoma celor ce luminează pe fundalurile tablourilor lui Rembrandt figura unui personaj pe care, la prima vedere, abia dacă-l poţi desluşi.

Licărul văpăii cobora apoi pe braţul jilţului de care se sprijinea braţul personajului respectiv, pe urmă pe genunchiul ciolănos şi ieşit în afară şi, în sfârşit, pe glezna îndoită în unghi drept şi îmbinată cu un picior uscăţiv, nervos şi nesfârşit de lung.

— Ţine-mă, Doamne! exclamă Henric. E strigoiul lui Chicot!

— Ah, bietul meu Henric! suspină glasul. Tot aşa naiv ai rămas?

— Ce vrei să spui?

— Că strigoii nu vorbesc, nătărăule, de vreme ce n-au trup şi, prin urmare, nici limbă — răspunse arătarea tolănită în fotoliu.

— Eşti într-adevăr Chicot, în carne şi oase? strigă regele, beat de bucurie.

— În privinţa asta încă nu m-am hotărât; vom vedea mai încolo cine sunt, vom vedea.

— Va să zică nu eşti mort, sărmane Chicot?

— Asta-i acum! Ce chirăi aşa ca un hultan? Ba da, sunt mort, dimpotrivă, mort şi îngropat.

— Chicot, singurul meu prieten!

— Orice s-ar zice, într-un fel eşti mai breaz decât mine, de vreme ce poţi să spui mereu acelaşi lucru.

— Dar tu — îl întrebă regele cu tristeţe în glas — tu te-ai schimbat, Chicot?

— Sper că da.

— Chicot, dragul meu — rosti monarhul, punând amândouă tălpile pe parchet — de ce m-ai părăsit? Spune.

— Pentru că am murit.

— Dar adineauri parcă ziceai că n-ai murit totuşi?

— Şi tot aşa spun şi acum.

— Ce înseamnă cimilitura asta?

— Asta înseamnă, Henric, că sunt mort pentru unii şi viu

pentru alţii.

— Şi pentru mine cum eşti?

— Pentru tine sunt mort.

— Şi de ce eşti mort pentru mine?

— E foarte uşor de înţeles: deschide bine urechile.

— Da.

— Tu nu eşti stăpân la tine în palat.

— Cum aşa?

— N-ai nici o putere împotriva celor ce te slujesc.

— Jupâne Chicot!

— Nu cumva să te superi, că atunci mă supăr şi eu!

— Da, ai dreptate — recunoscu regele, tremurând tot de teamă ca nu cumva stafia lui Chicot să se destrame. Spune, prietene, spune.

— Aşadar, am avut la un moment dat o mică socoteală de răfuit cu domnul de Mayenne, dacă-ţi mai aminteşti?

— Cum să nu.

— Am răfuit-o. Bu-u-un! I-am tras un toc de bătaie năzdrăvanului de căpitan, foarte bine! Căpitanul şi-a asmuţit oamenii, punându-i să mă caute peste tot ca să mă atârne în ştreang, iar tu, de unde mă bizuiam c-o să mă aperi de mânia acestui viteaz, m-ai părăsit; în loc să-i dai la cap, ai găsit de cuviinţă să te-mpaci cu el. Ce crezi c-am făcut atunci? Cu ajutorul prietenului meu Gorenflot am dat sfoară-n ţară că sunt mort şi îngropat; aşa că din ziua aceea domnul de Mayenne, care umbla după mine să mă spânzure, nici nu se mai gândeşte să mă caute.

— Ce curaj ai avut, Chicot, zău, e îngrozitor! Nu ţi-ai închipuit ce lovitură cumplită va fi pentru mine moartea ta? Spune.

— Curaj am avut, ce-i drept, nu zic nu, dar n-a fost de loc îngrozitor. Niciodată n-am avut parte să trăiesc atât de liniştit ca acum, când toată lumea este încredinţată că sunt dus dintre cei vii.

— Chicot, Chicot! Dragul meu — se tângui regele — mă înspăimânţi, simt că-mi pierd capul.

— Ei, poftim! Abia acum observi treaba asta?

— Nu ştiu ce să cred.

— Ei, Doamne! Trebuie totuşi să alegi într-un fel: hai să vedem, ce crezi?

— Ei, bine, cred c-ai murit şi că te-ai întors acum în chip de stafie.

— Atunci înseamnă că eu mint! Eşti tare politicos, ce să zic!

— În orice caz nu-mi spui adevărul întreg; dar întocmai ca spectrele din antichitate, peste câteva clipe mă aştept să dai în vileag cine ştie ce lucruri înfricoşătoare.

— Cât despre asta, nu zic ba; ţine-te bine deci, sărmane rege!

— Da, da — stărui Henric — mărturiseşte că nu eşti decât o stafie, căreia atotputernicul i-a dat din nou glas.

— Mărturisesc tot ce doreşti.

— Altminteri, cum ai fi ajuns aici când toate coridoarele sunt păzite? Cum te-ai afla în camera asta, aici, lângă mine? Înseamnă deci că oricine vrea poate să intre nestingherit în palat? Va să zică aşa înţeleg ei să-l păzească pe rege?

Şi lăsându-se cotropit de spaima unor înşelătoare primejdii ce i se năzăriseră din senin, Henric se trânti în pat, pregătindu-se să-şi tragă cearşaful peste cap.

— Ei, haide, haide — căută să-l împace Chicot, cu un glas ce ascundea un dram de milă şi foarte multă duioşie — nu-ţi face închipuiri deşarte, n-ai decât să pui mâna pe mine ca să te convingi.

— Nu eşti, aşadar, un sol al mâniei cereşti?

— Ei, bată-te să te bată! Ai văzut cumva că port coarne ca Belzebut sau că ţin o spadă de foc în mână ca arhanghelul Mihail?

— Atunci cum ai intrat?

— Iar începi?

— Fireşte.

— Dar înţelege odată că mai am încă asupra mea cheia pe care mi-ai dat-o odinioară şi pe care am atârnat-o de gât, ca să crape de ciudă cinstiţii gentilomi, camerierii tăi, care n-aveau dreptul s-o poarte decât atârnată la spate; ei bine, cu cheia asta se poate intra în palat, aşa cum vezi c-am şi făcut.

— Pe uşa secretă?

— Bineînţeles.

— Dar ce te-a îndemnat să vii tocmai astăzi şi nu ieri, bunăoară?

— Aşa e, ai dreptate, aici e buba. Ei, uite, ai să afli acum.

Henric dădu la o parte cearşaful şi, eu o naivitate copilăroasă în glas, îl imploră:

— Să nu-mi spui ceva neplăcut, Chicot, te rog frumos! De-ai şti ce plăcere îmi face să-ţi aud vocea!

— N-am să-ţi spun decât adevărul şi nimic mai mult: cu atât mai rău dacă adevărul este neplăcut.

— Glumeai, nu-i aşa, când mi-ai mărturisit că ţi-e frică de domnul de Mayenne?

— Dimpotrivă, vorbeam foarte serios. Îţi dai seama: domnul de Mayenne a poruncit să-mi măsoare cincizeci de ciomege pe spinare, drept care am ţinut să-i întorc datoria, măsurându-i la rândul meu o sută de lovituri cu teaca spadei; să zicem că două lovituri cu teaca spadei fac tocmai cât o lovitură de ciomag, înseamnă deci că şi unul şi altul avem acelaşi număr de puncte: urma alege! Să zicem însă că o lovitură cu teaca spadei face cât o lovitură de bâtă; cel puţin asta, cred, e părerea domnului de Mayenne; înseamnă atunci că mi-a rămas dator cincizeci de lovituri de bâtă sau cu teaca spadei: nimic nu mă înspăimântă mai tare decât datornicii de felul acesta şi nu m-aş fi încumetat să vin aici, oricât mi-aţi fi simţit lipsa, dacă n-aş fi ştiut că domnul de Mayenne se află la Soissons.

— Păi dacă-i aşa, Chicot, de vreme ce te-ai întors numai de dragul meu, te iau sub aripa mea şi vreau...

— Ce-oi mai fi vrând? Ia seama, băieţaş: ori de câte ori spui "vreau", eşti gata să scapi o prostie.

— Vreau să te întorci în rândul celor vii, să ieşi la la lumina zilei.

— Ei, vezi, ce ţi-am spus?

— Am să te apăr.

— Mai e vorbă!

— Chicot, îţi dau cuvântul meu de rege.

— Zău? Lasă c-am eu altceva mai bun.

— Ce?

— Am bârlogul meu şi-mi ajunge.

— Am să te apăr, dacă-ţi spun! strigă dârz regele, ridicându-se în picioare pe postamentul patului.

— Vezi c-o să răceşti, Henric — îl dojeni Chicot. Urcă-te-n pat, te rog.

— Ai dreptate. Ce să fac dacă mă scoţi din sărite? spuse regele, intrând din nou în aşternut. Cum se poate, când eu,

Henric de Valois, regele Franţei, consider că am destule gărzi elveţiene, scoţiene şi franceze şi o droaie de gentilomi care să mă apere, domnul Chicot, pasămite, socoteşte că pentru dumnealui încă nu-i de ajuns şi deci nu se poate simţi în siguranţă?!

— Stai puţin, să vedem. Cum ai spus? Ai gărzile elveţiene?

— Da, sub comanda lui Tocquenot.

— Bun. Ai apoi gărzile scoţiene?

— Da, sub comanda lui Larchant.

— Foarte bine. Ai şi gărzile franceze?

— Sub comanda lui Crillon.

— Bravo! Şi pe urmă?

— Pe urmă? Nu ştiu dacă trebuie să-ţi spun.

— N-ai decât să nu spui: te-a întrebat cineva?

— Şi pe urmă, o noutate, Chicot.

— O noutate?

— Da, închipuie-ţi: patruzeci şi cinci de gentilomi viteji.

— Patruzeci şi cinci? Cum ai spus?

— Patruzeci şi cinci de gentilomi.

— Unde i-ai găsit? Cred că nu la Paris, în orice caz?

— Nu, abia azi au sosit la Paris.

— Ehehe! se lumină Chicot, fulgerat de un gând. Ştiu acum cine sunt gentilomii ăştia ai tăi.

— Nu, zău?

— Patruzeci şi cinci de calici; atâta doar că n-au desagă-n spate.

— Nu zic ba.

— Te tăvăleşti de râs numai când le vezi mutrele.

— Chicot, sunt printre ei şi oameni falnici.

— Ce mai încolo-încoace, gasconi sadea, ca şi comandantul pedestrimii tale.

— Şi ca şi tine Chicot.

— A, nu, cu mine-i altă socoteală, Henric; eu nu mai sunt gascon încă din ziua când am părăsit Gasconia.

— Pe când ei?...

— Tocmai dimpotrivă: n-au fost gasconi atâta timp cât au trăit în Gasconia, pentru ca aici să fie mai gasconi decât toţi gasconii.

— Oricum ar fi, în momentul de faţă am la îndemână

patruzeci şi cinci de vajnice spade.

— În fruntea cărora se află cea de-a patruzeci şi şasea vajnică spadă căreia i se spune d'Épernon?

— Nu tocmai.

— Dar cine atunci?

— Loignac.

— Pfui!

— Nu cumva îi vei fi găsind vreun cusur şi lui Loignac?

— Să mă ferească Dumnezeu! E vărul meu de-a douăzeci şi şaptea spiţă.

— Voi ăştia, gasconii, sunteţi toţi neamuri între voi.

— Spre deosebire de voi ăştilalţi, din familia Valois, care nu sunteţi neamuri cu nimeni.

— Ei, ai de gând să-mi răspunzi?

— În ce privinţă?

— În privinţa celor Patruzeci şi Cinci.

— Pe adunătura asta te bizui tu să te apere?

— Ei, da, drăcia dracului, da şi iar da — se oţărî Henric, înfuriat.

Chicot sau stafia lui, căci, la fel ca şi regele, necunoscând nici noi care era de fapt adevărul, suntem nevoiţi să-i lăsăm pe cititorii noştri în cumpănă; Chicot, precum ziceam, sprijinindu-şi călcâiele de marginea jilţului, se lăsă binişor să alunece pe spătarul acestuia, până ce genunchii săi îndoiţi în unghi ascuţit ajunseră mai sus decât capul.

— Află, dar — rosti el — că am mai multe oşti decât tine.

— Oşti? Ai tu oşti?

— Şi de ce, mă rog, n-aş avea?

— Care oşti?

— Stai să vezi. Am mai întâi toată armata pe care domnii de Guise o pun pe picioare în Lorena.

— Ai căpiat?

— Nicidecum, o armată întreagă de vreo şase mii de oameni, pe puţin.

— Asta-i bună! Ce te-ar face pe tine, oare tremuri de frica domnului de Mayenne, să ceri tocmai ostaşilor domnului de Guise să te apere?

— De vreme ce-am murit!...

— Îţi arde iarăşi de glume?

— Domnul de Mayenne, precum ştii, avea o răfuială cu

Chicot. Fiind mort, aşadar, m-am folosit de împrejurare pentru a-mi schimba făptura, numele şi starea socială.

— Va să zică nu mai eşti Chicot?

— Nu.

— Atunci cine eşti?

— Sunt Robert Briquet, fost negustor şi membru al Ligii.

— Tu, omul Ligii, Chicot?

— Până în pânzele albe. Cum vezi deci, cu condiţia să n-am de-a face mai îndeaproape cu domnul de Mayenne, eu, Briquet, ca membru al sfintei Uniuni catolice, am la îndemână, ca să mă apere, în primul rând armata lorenilor, adică şase mii de oameni; notează bine cifrele.

— Am notat.

— Pe urmă o sută de mii de parizieni sau cam aşa ceva.

— Straşnici soldaţi, ce să zic!

— Destul de straşnici ca să-ţi facă zile fripte, domnul meu. Deci o sută de mii şi cu şase mii fac o sută şase mii; mai e pe urmă magistratura, papa, sunt spaniolii, domnul cardinal de Bourbon, flamanzii, Henric de Navara, ducele de Anjou.

— Gata? Ai încheiat pomelnicul? întrebă Henric, care începuse să-şi piardă răbdarea.

— Da' de unde! Mi-au mai rămas încă trei tagme.

— Zi.

— Cărora le stai ca un ghimpe în ochi.

— Zi odată.

— Catolicii întâi şi-ntâi.

— A, da, pentru că n-am nimicit decât trei sferturi din hughenoţi.

— În al doilea rând, hughenoţii, pentru că i-ai nimicit pe trei sferturi.

— A, da! Şi-n al treilea rând?

— Ce zici de politici, Henric?

— A, da, ăştia nu mă înghit nici pe mine, cum nu-l înghit nici pe fratele meu şi nici pe domnul de Guise.

— Dar care, în schimb, sunt gata să-l ia în braţe pe cumnatul tău, Henric de Navara.

— Numai dacă se-nduplecă să-şi lepede credinţa.

— Mare scofală! Ca şi când treaba asta ar putea fi o piedică pentru el, nu?

— Bine, dar toţi aceştia pe care i-ai pomenit...

— Ei?
— Înseamnă toată Franţa.
— Chiar aşa: iată oştile pe oare mă bizui ca membru al Ligii. Hai, fă socoteala, adună şi cumpăneşte.
— Glumeşti, nu-i aşa, Chicot? spuse Henric, simţind nu ştiu ce fiori cutreierându-i vinele.
— Chiar c-ar fi şi momentul de glumit, când eşti singur împotriva tuturor, micul meu Henric, sărăcuţul de tine!
Henric îşi luă o înfăţişare măreaţă, vrednică de un rege.
— Sunt singur, aşa e — rosti el — dar în acelaşi timp sunt singurul care porunceşte. Mi-ai arătat o armată, foarte bine. Arată-mi acum şi un căpitan. Poate c-o să mi-l numeşti pe domnul de Guise; nu vezi că-l ţin la Nancy? Pe domnul de Mayenne? Tu însuţi ai spus că se află la Soissons. Pe ducele de Anjou! Ştii bine doar că este la Bruxelles. Regele Navarei? Şi el e la Pau; pe când eu sunt singur, ce-i drept, dar în largul meu aici şi pot să prind în orice clipă de veste când vrăjmaşul vine asupra mea, aşa cum vânătorul vede ieşind de sub poala pădurilor din împrejurimi vânatul, fie jivină îmblănită, fie pasăre zburătoare.
Chicot îşi scărpină nasul. Monarhul socoti că-i închisese gura.
— Ei, acum ce mai spui? întrebă regele.
— Că eşti ca întotdeauna iscusit la vorbă, Henric! Orice ar fi, nu ţi-a pierit limba: este mai grozavă decât m-aş fi aşteptat şi nu pot decât să te felicit din toată inima; cuvântării tale îi găsesc totuşi un cusur, unul singur.
— Care anume?
— Ei, Doamne, nimica toată, un fleac, o figură de stil: comparaţia pe care ai făcut-o n-are nici un Dumnezeu.
— Cum aşa?
— Uite bine: pentru că tu îţi închipui c-ai fi vânătorul ce stă la pândă în aşteptarea vânatului, în timp ce eu aş zice mai curând că, dimpotrivă, tu eşti vânatul pe care vânătorul îl hăituieşte până în bârlogul lui.
— Chicot!
— Ia să-mi spui mie, de vreme ce zici că stai la pândă, ai văzut venind pe cineva?
— Pe dracu, n-am văzut pe nimeni!
— Şi totuşi află c-a venit cineva.
— Dintre cei pe care i-am pomenit adineauri?

— Nu tocmai, dar cam pe-aproape.

— Cine a venit?

— O femeie.

— Sora mea Margot?

— Nu, ducesa de Montpensier.

— Ea? La Paris?

— Ei, Doamne, chiar dumneaei.

— Chiar de-ar fi precum spui, nu cumva crezi c-am ajuns să mă tem şi de femei?

— Ai dreptate, nu şade frumos să te temi decât de bărbaţi. Dar stai puţin. Ducesa a venit în chip de ştafetă, mă-nţelegi? A venit să dea de ştire că soseşte fratele său.

— Adică domnul de Guise?

— Da.

— Şi ce-ţi închipui: că asta mă pune în încurcătură?

— Deh! Pe tine nimic nu te pune în încurcătură.

— Adu-mi cerneală şi hârtie.

— Ce vrei să faci? Să trimiţi poruncă scrisă domnului de Guise să rămână la Nancy?

— Chiar aşa. Înseamnă c-am avut o idee bună, de vreme ce şi ţie ţi-a trecut prin cap.

— Dimpotrivă, nici că se putea mai proastă.

— De ce?

— Pentru că, de îndată ce-o să primească porunca, o să-şi dea seama că trebuie să vină neîntârziat la Paris şi o să alerge într-un suflet.

Monarhul îşi simţi fruntea încinsă de mânie. Se uită la Chicot chiondorâş:

— Dacă te-ai întors numai ca să-mi cobeşti întruna, făceai mai bine să fi rămas acolo unde erai.

— Ce vrei, Henric, strigoii nu ştiu să linguşească.

— Recunoşti, aşadar, că eşti un strigoi?

— N-am tăgăduit niciodată.

— Chicot!

— Ei, haide, nu te supăra, căci dacă în momentul de faţă vederea ţi-e scurtă, s-ar putea întâmpla să ţi se întunece de tot. Adu-ţi aminte: nu mi-ai spus chiar tu că-l ţii sechestrat pe fratele tău în Flandra?

— Fără îndoială şi cred că-i o politică înţeleaptă, pe care am s-o continui.

— Acum ascultă aici şi cată să nu-ţi ieşi din sărite: în ce scop bănuieşti că domnul de Guise a rămas la Nancy?

— Ca să pună pe picioare o oştire.

— Bun! Ţine-ţi firea... Şi ce crezi că are de gând să facă oare cu această oştire?

— Ah, Chicot, ai început să mă oboseşti cu atâtea întrebări!

— Nu-i nimic, oboseşte-te, Henric, oboseşte-te! O să ai tot răgazul să te odihneşti după aceea, îţi promit. Aşadar, ce crezi că are de gând să facă oare cu această oştire?

— Să lupte împotriva hughenoţilor din nord.

— Sau, mai bine zis, să-i pună beţe-n roate fratelui tău, ducele de Anjou, care a făcut ce-a făcut şi s-a investit duce de Brabant, care încearcă să-şi încropească un mic regat în Flandra şi care stăruie mereu să-i trimiţi ajutoare spre a-şi împlini năzuinţa.

— Ajutoare pe care i le făgăduiesc mereu şi pe care, bineînţeles, n-am să i le trimit în vecii vecilor.

— Spre marea bucurie a domnului duce de Guise. Uite ce e, Henric, aş vrea să-ţi dau o povaţă.

— Ce povaţă?

— Ce-ar fi, să zicem, dacă i-ai trimite totuşi ajutoarele făgăduite şi dacă aceste ajutoare ar purcede, în sfârşit, spre Bruxelles, chit că s-ar poticni la jumătatea drumului?

— Aha, înţeleg — se lumină Henric. Înseamnă că ducele de Guise nu s-ar clinti atunci de la frontieră.

— Şi că promisiunea pe care ne-a făcut-o doamna de Montpensier, nouă, adepţilor Ligii, că până-ntr-o săptămână domnul de Guise o să fie la Paris...

— O să rămână baltă.

— Tu însuţi ai spus-o, stăpâne — rosti Chicot, răsuflând uşurat. Ei, ce zici de povaţa mea, Henric?

— Cred că-i bună... totuşi...

— Ce mai e?

— În timp ce aceşti doi domni vor fi ocupaţi unul cu celălalt acolo sus, în nord...

— Aha, mai rămâne sudul, nu-i aşa? Ai dreptate, Henric, dintr-acolo vin toate furtunile.

— Nu crezi oare că-n vremea aceasta cea de-a treia năpastă ce stă să cadă asupra mea o să se pună în mişcare? Ştii

cumva ce face Bearnezul?

— Să-mi sară ochii dacă ştiu.

— Are pretenţii, mă rog.

— Ce pretenţii?

— Vrea neapărat să-i dau oraşele de zestre ale soţiei sale.

— Ei, na-ţi-o! Ca să vezi, neruşinatul, nu-i mai ajunge cinstea de a fi înrudit cu casa regală a Franţei, mai are obrazul să ceară şi ceea ce i se cuvine!

— Cahors, de pildă, ca şi când un om politic cu capul pe umeri ar putea să lase pe mâna unui duşman o cetate ca asta.

— Nu. Într-adevăr, un om politic n-ar putea să facă aşa ceva, dar un om cinstit, bunăoară, cred c-ar face-o.

— Domnule Chicot!

— Să zicem atunci că n-am spus nimic; ştii, de altminteri, că nu-mi place să mă amestec în socotelile familiei tale.

— Dinspre partea asta însă nu-mi fac nici un fel de griji: am ticluit eu ceva.

— Foarte bine!

— Să ne întoarcem la alte lucruri mai arzătoare.

— Adică la Flandra?

— Am să trimit deci pe cineva în Flandra, la fratele meu... Dar pe cine să trimit, o, Doamne, cu o misiune atât de importantă?

— De, ştiu eu!...

— Mă tot gândesc.

— Şi eu.

— Dacă te-ai duce tu, Chicot?

— Eu, să merg în Flandra?

— Şi de ce nu?

— Un mort să plece în Flandra! Treabă-i asta?

— De vreme ce acum nu mai eşti Chicot, ci Robert Briquet...

— Cu atât mai mult! Un burghez, un membru al Ligii şi, cum s-ar zice, prieten cu domnul de Guise, făcând pe ambasadorul pe lângă domnul duce de Anjou!

— Înseamnă deci că nu primeşti?

— Să fiu al dracului!

— Că nu vrei să-mi dai ascultare?

— Eu să-ţi dau ascultare! Dar de când, mă rog, sunt dator să te-ascult?

— Cum adică, nemernicule, nu eşti dator să m-asculţi?

— Mi-ai dat vreodată un capăt de aţă, ca să-ţi fiu cumva îndatorat? Bruma de avere pe care o am mi-a rămas moştenire. Sunt un biet calic, un om din gloată. Fă-mă duce şi pair al Franţei, ridică moşioara mea de la Chicoterie la rangul de marchizat, înzestrându-mă cu vreo cinci sute de mii de scuzi şi atunci putem sta de vorbă în privinţa ambasadei.

Henric se pregătea tocmai să-i răspundă, aducându-i un argument bine întemeiat, unul din acele argumente pe care suveranii le au în orice clipă la îndemână pentru a întâmpina asemenea plângeri, când se auzi scârţâind vergeaua de metal de care era atârnată draperia grea de catifea de la uşă.

— Domnul duce de Joyeuse! vesti glasul şambelanului.

— Ei, bată-l norocul! A picat tocmai la ţanc! exclamă Chicot. Mă prind pe ce vrei că n-ai să găseşti nicăieri un ambasador care să te poată reprezenta mai bine decât jupân Anne!

— Adevărat! şopti ca pentru sine Henric. Dracul ăsta împieliţat este un sfetnic mult mai înţelept decât oricare dintre miniştrii mei.

— Aha! Îmi dai dreptate deci? spuse Chicot.

Şi făcându-se covrig, se cufundă cu totul în jilţ, în aşa fel încât ochiul celui mai iscusit marinar din regat, deprins a desluşi un punct cât de mic ivit pe dunga zării, n-ar fi observat nici o muchie şi nici un colţ mai mult, în afară de înfloriturile jilţului adânc în care Chicot se îngropase cu totul.

Privirea domnului de Joyeuse, care, precum se ştie, era mare amiral al Franţei, nu se dovedi mai ageră decât a celui mai iscusit marinar.

Monarhul îl întâmpină cu un strigăt de bucurie pe tânărul său favorit şi-i întinse mâna.

— Ia loc, Joyeuse, copilul meu drag! îl pofti el. Doamne, ce târziu ai venit!

— Sire — îi răspunse Joyeuse — maiestatea voastră mă îndatorează pentru că a binevoit să observe lucrul acesta.

Şi apropiindu-se de postamentul patului, ducele se aşeză pe pernele împodobite cu stema regală ce fuseseră anume puse pe treptele alcovului.

Şi acum că Chicot se făcuse una cu fotoliul în care se afundase, că Joyeuse şedea tolănit într-o rână pe perne, iar Henric ghemuit în aşternutul pufos, convorbirea putea să se înfiripe.

— Ia spune, Joyeuse — întrebă Henric — ai petrecut bine hoinărind prin oraş?

— Da, sire, foarte bine, mulţumesc — răspunse alene ducele.

— Prea te-ai grăbit să pleci azi-dimineaţă din Piaţa Grève!

— Cinstit vorbind, sire, nu era, zău, o privelişte prea odihnitoare; şi-apoi nu-mi place să văd oamenii chinuindu-se.

— Ce inimă milostivă!

— Ba nu, e o inimă egoistă... suferinţa altora îmi macină nervii.

— Ştii ce s-a întâmplat?

— Unde, sire?

— În Piaţa Grève.

— Nu ştiu nimic.

— Salcède a retractat.

— A, da?

— Cum văd, nici nu te sinchiseşti, Joyeuse!

— Eu?

— Da.

— Trebuie să vă destăinuiesc, sire, că nu puneam nici un temei pe ceea ce ar mai fi putut să spună; de altfel, eram convins c-o să retracteze.

— Bine, dar mai înainte mărturisise.

— Cu atât mai mult. Primele mărturisiri i-au îndemnat pe ducii de Guise să-şi ia măsuri; aşa că, în timp ce maiestatea voastră stătea liniştit, ei au lucrat; nici nu se putea altfel.

— Cum, tu ţi-ai dat seama de toate astea şi n-ai găsit cu cale să-mi spui un cuvânt?

— Sunt oare ministru pentru a fi în măsură să discut despre treburile politice?

— Bine, să vorbim despre altceva, Joyeuse.

— Sire...

— Aş avea nevoie de fratele tău.

— Fratele meu, ca şi mine, sire, e gata oricând să slujească pe maiestatea voastră.

— Mă pot bizui deci pe el?

— Fără îndoială.

— Uite, aş vrea să-i încredinţez o mică solie.

— În afara Parisului?

— Da.

— În cazul acesta, nu-i nimic de făcut, sire.

— Cum aşa?

— Du Bouchage nu poate să plece deocamdată.

Henric se ridică într-un cot şi-l privi pe Joyeuse cu ochii mari:

— Ce vrea să zică asta?

Joyeuse întâmpină privirea nedumerită a regelui cu cea mai mare seninătate.

— Sire — spuse el — e foarte lesne de înţeles. Du Bouchage este îndrăgostit, numai că nu s-a priceput cum să facă primul pas; a pornit pe o cale greşită, aşa că bietul băiat slăbea, slăbea văzând cu ochii.

— Aşa e — recunoscu monarhul — am băgat şi eu de seamă.

— Era din ce în ce mai abătut, Doamne sfinte, de parcă ar fi trăit la curtea maiestăţii voastre.

În momentul acela se auzi un fel de mârâit ce venea dinspre colţul căminului; Joyeuse se întrerupse şi privi mirat în jur.

— Nu-i nimic, Anne — îl linişti Henric, râzând — trebuie să fie vreun căţel care visează în jilţ. Aşadar, ziceai că du Bouchage în ultima vreme era tot mai trist.

— Da, sire, trist ca moartea: se pare c-a întâlnit în lume o femeie mohorâtă ca un cioclu; e o nenorocire să întâlneşti asemenea făpturi. Totuşi, până la urmă, se dau şi ele pe brazdă, la fel ca şi cele sprinţare, dacă ştii cum să le iei.

— Ah! Sunt convins că tu te-ai fi descurcat de minune, deşucheatule!

— Poftim, acum mă faceţi deşucheat pentru că-mi plac femeile!

Henric suspină:

— Ziceai, aşadar, că-i o femeie tristă ca un cioclu?

— Aşa cel puţin spune du Bouchage: eu n-o cunosc.

— Şi, cu toată tristeţea ce-o apasă, tu crezi c-ai putea să reuşeşti?

— Şi încă cum! Trebuie numai să fii în contrast cu ea; n-am avut de întâmpinat greutăţi mai serioase decât cu femeile care nu sunt nici vesele, nici triste: acestea cer din partea bărbatului care vrea să le cucerească un amestec de gingăşie şi de severitate, două lucruri pe care puţini oameni izbutesc să le îmbine. Aşadar, du Bouchage a dat peste o femeie posomorâtă şi dragostea lui este îndoliată.

— Bietul băiat! îl căină regele.

— Vă daţi seama, sire, că din clipa în care mi s-a destăinuit mi-am dat toată osteneala să-l lecuiesc.

— Aşa că...

— Aşa că, în clipa de faţă, am şi început să-l doctoricesc.

— Şi acum e mai puţin îndrăgostit?

— Ba nu, sire, dar l-am făcut să spere că, până la urmă, femeia se va arăta ceva mai drăgăstoasă, ceea ce este un mijloc mult mai plăcut de a lecui oamenii decât smulgându-le dragostea din inimă; deci, cu începere din seara asta, în loc să ofteze, pentru a ţine isonul respectivei doamne, va căuta să-i descreţească fruntea cu orice preţ; astă-seară, de pildă, m-am gândit să trimit vreo treizeci de muzicanţi italieni care vor face un tămbălău nemaipomenit sub balconul ei.

— Pfui! se strâmbă regele. E ceva atât de obişnuit.

— Cum, obişnuit? Treizeci de muzicanţi fără pereche în toată lumea?!

— Pe naiba, să mor dacă muzica ar fi reuşit să-mi alunge gândurile negre pe vremea când eram îndrăgostit de doamna de Condé!

— Da, numai că maiestatea voastră era îndrăgostit, sire.

— Ca un nebun — mărturisi regele.

Din nou se auzi un mârâit ce semăna foarte bine cu o chicoteală zeflemitoare.

— Vedeţi, dar, că-i cu totul altceva, sire — spuse Joyeuse, încercând în zadar să descopere din ce parte venea ciudata întrerupere. Doamna despre care vă vorbesc este, dimpotrivă, împietrită ca o statuie şi rece ca un sloi de gheaţă.

— Şi-ţi închipui oare că muzica va topi sloiul de gheaţă şi va însufleţi statuia?

— Bineînţeles.

Regele clătină din cap.

— Ei, Doamne, n-aş putea să jur — continuă Joyeuse — că la prima îngânare de arcuş doamna se va arunca în braţele lui du Bouchage; nu, dar cred totuşi că va fi mişcată văzând că se face o asemenea tevatură de dragul ei: încetul cu încetul va începe să prindă gust pentru aceste serenade şi, dacă n-o să prindă gust pentru ele, nu-i nimic, ne mai rămân alte mijloace la îndemână: comicăriile, măscăricii, farmecele, stihurile, caii şi toate năzdrăvăniile de pe faţa pământului; aşa încât, chiar dacă nici un zâmbet nu va miji pe chipul frumoasei înlăcrimate, cel puţin du Bouchage o să-şi redobândească voioşia.

— I-o doresc din toată inima — spuse Henric. Să-l lăsăm deci în pace pe du Bouchage de vreme ce-i vine atât de greu în clipa de faţă să părăsească Parisul. Nu ţin neapărat să fie el acela care să ducă la bun sfârşit această solie; nădăjduiesc în schimb că tu, dat fiind că te pricepi să dai sfaturi atât de iscusite, nu te-ai lăsat încătuşat, ca fratele tău, de vraja cine ştie cărei pasiuni?

— Eu? protestă Joyeuse. În viaţa mea n-am fost atât de liber ca acum.

— Minunat! Aşadar, n-ai nimic de făcut?

— Absolut nimic, sire.

— Dar parcă ştiam că aveai o idilă cu o preafrumoasă doamnă?

— A, da, cu iubita domnului de Mayenne; o femeie care mă adora.

— Şi?

— Ei, bine, închipuiţi-vă că astă-seară, după ce l-am dăscălit pe du Bouchage cum se cuvine, m-am despărţit de el ca să mă duc la dânsa acasă; ajung acolo înfierbântat de teoriile pe care vi le-am împărtăşit adineauri; vă dau cuvântul meu, sire, că mă credeam aproape tot atât de îndrăgostit ca şi Henri; şi iată că mi-e dat să găsesc o femeie îngrozită, tremurând toată. Primul gând ce mi-a trecut prin cap a fost acela că mai e cineva în casă pe care-l stingheresc; caut s-o liniştesc, dar degeaba; o întreb, nu-mi răspunde nimic; dau s-o sărut, se fereşte şi, văzând că mă încrunt, se supără şi se ridică de lângă mine; ne certăm şi atunci îmi pune în vedere că, pe viitor, ori de câte ori am să sun la uşă, pentru mine n-o să mai fie acasă.

— Bietul Joyeuse! spuse regele, râzând. Şi ce-ai făcut atunci?

— Pe crucea mea, sire, mi-am luat mantia şi spada, i-am făcut o plecăciune de toată frumuseţea şi am ieşit fără să mai arunc o privire în urmă.

— Bravo, Joyeuse! E o dovadă de curaj, într-adevăr! îl lăudă monarhul.

— Cu atât mai mult, sire, cu cât mi se părea c-o aud suspinând, biata fată!

— Nu cumva te căieşti acum de stoicismul tău? întrebă Henric.

— Nicidecum, sire. Dacă m-aş căi, fie numai o clipă, m-aş duce valvârtej înapoi, vă daţi seama... totuşi nimic nu-mi poate scoate din cap gândul că biata femeie se desparte de mine în pofida dorinţelor ei.

— Şi cu toate astea, ai plecat?

— Precum vedeţi.

— Şi n-ai să te mai întorci înapoi?

— În vecii vecilor... Dacă aş avea burta domnului de Mayenne, mai zic, dar sunt zvelt şi am tot dreptul să mă ţin mândru.

— Dragul meu — spuse Henric, de astă dată serios — pentru mântuirea sufletului tău, despărţirea aceasta este cu drept cuvânt bine venită.

— Nu zic nu, sire, dar deocamdată o să mă plictisesc crâncen şapte zile pe săptămână, neavând nimic de făcut şi neştiind cum să-mi omor timpul, drept care am început a scorni cele mai încântătoare planuri de trândăvie. Mai mare dragul, într-adevăr, să te plictiseşti!... Nu eram încă obişnuit cu lucrul acesta şi găsesc că e foarte distins.

— Cred şi eu că este distins — spuse regele — de vreme ce eu am răspândit moda aceasta.

— Să vă spun planul pe care l-am urzit pe drum, sire, întorcându-mă din Piaţa Notre-Dame la Luvru. În fiecare zi am să vin la palat în litieră. Maiestatea voastră îşi va face rugăciunile, iar eu în vremea asta am să citesc cărţi de alchimie sau şi mai bine, de marină, dat fiind că sunt de felul meu marinar. O să am o droaie de căţeluşi pe care am să-i pun să se hârjonească veşnic cu căţeluşii maiestăţii voastre, sau, mai degrabă, nişte pisoi, fiindcă sunt mai graţioşi; pe urmă vom

mânca frişcă în timp ce domnul d'Épernon o să ne povestească verzi şi uscate. Am de gând să mă îngraş; pe urmă, după ce iubita lui du Bouchage îşi va şterge lacrimile, înveselindu-se, vom căuta o femeie veselă pe care s-o facem să lăcrimeze, ca să mai schimbăm cântecul; şi toate astea fără să mişcăm un deget, sire. Nimic nu poate fi mai plăcut decât să te lăfăieşti într-un jilţ şi încă şi mai plăcut să stai culcat! Oh! ce perne moi, sire! Se vede numaidecât ca tapiţerii maiestăţii voastre lucrează pentru un suveran care se plictiseşte.

— Ruşine, Anne! spuse regele.

— Ruşine? De ce?

— Se poate ca un bărbat la vârsta ta şi de rangul tău să trândăvească şi să se îngraşe?! Proastă idee, ce să zic!

— Nu găsesc, sire.

— Uite, m-am gândit să-ţi dau ceva de făcut.

— Cu dragă inimă, dacă-i un lucru plicticos.

Pentru a treia oară se auzi un mârâit; s-ar fi zis că javra de căţel râdea de spusele lui Joyeuse.

— Ce câine isteţ! spuse Henric. A şi ghicit ce vreau să-ţi propun.

— Şi ce binevoiţi a-mi da de făcut, sire? Despre ce-i vorba?

— Ai să-ţi pui nişte cizme.

Joyeuse se cutremură îngrozit:

— O, nu, să nu-mi cereţi aşa ceva, sire, este împotriva tuturor principiilor mele.

— Şi ai să încaleci pe cal.

Joyeuse sări în sus:

— Pe cal?! A, nu, de azi înainte nu mai umblu decât în litieră. Maiestatea voastră n-a auzit ce-am spus?

— Ei, haide, Joyeuse, sfârşeşte odată cu ghiduşiile! M-ai înţeles? Ai să-ţi pui cizmele în picioare şi-ai să încaleci pe cal.

— Nu, sire — răspunse ducele, cât se poate de serios — e cu neputinţă.

— Şi de ce ar fi cu neputinţă, mă rog? întrebă Henric, mânios.

— Pentru că... pentru că... sunt amiral.

— Ei, şi?

— Şi pentru că amiralii nu obişnuiesc să meargă călare.

— Ah, aşa va să zică! spuse regele.

Joyeuse se mulţumi să moţăie din cap în chip de răspuns, ca un copil încăpăţânat care nu vrea cu nici un chip să asculte, dar care în acelaşi timp se sfieşte să nu răspundă de loc.

— Prea bine, atunci, domnule amiral, te scutesc să încaleci pe cal: ai dreptate, nu se cade ca un marinar să umble călare; menirea unui marinar este să meargă pe apă, pe puntea unei corăbii sau a unei galere; te vei îmbarca deci numaidecât şi te vei duce la Rouen; acolo vei găsi nava-amiral a domniei tale, pe care vei avea grijă s-o echipezi şi să te pregăteşti de plecare spre Anvers.

— Spre Anvers! exclamă Joyeuse, disperat de parcă i s-ar fi poruncit să plece la Canton sau la Valparaiso.

— Am spus — rosti regele cu un glas neînduplecat care statornicea fără nici o tăgadă drepturile sale de cârmuitor şi voinţa sa suverană. Am spus şi nu mai vreau să repet.

Fără a da cel mai mic semn de împotrivire, Joyeuse îşi prinse mantia în copci, îşi agăţă spada şi îşi luă dintr-un jilţ toca de catifea.

— Câtă bătaie de cap până să-i faci pe oameni să te-asculte! bombăni Henric. Dacă se întâmplă câteodată să uit că eu sunt stăpânul aici, măcar ceilalţi s-ar cuveni să-şi aducă aminte.

Joyeuse se înclină fără a scoate o vorbă şi, cu faţa împietrită, puse reglementar palma pe garda spadei.

— La ordin, sire! rosti el cu o voce atât de supusă, încât străşnicia monarhului se înmuie dintr-o dată ca un boţ de ceară.

— Vei pleca la Rouen — îi puse el în vedere — unde doresc să te îmbarci de îndată, dacă nu cumva preferi să mergi pe uscat până la Bruxelles.

Henric aştepta un cuvânt din partea lui Joyeuse, care se mulţumi să salute milităreşte.

— Preferi să călătoreşti pe uscat? stărui Henric.

— N-am nici o preferinţă atunci când trebuie să împlinesc o poruncă, sire — răspunse Joyeuse.

— Aşa, bosumflă-te, îmbufnează-te, îndărătnicule! strigă Henric. Ah, regii sunt sortiţi să n-aibă parte niciodată de prieteni!

— Cel ce porunceşte nu se poate aştepta să afle în jurul său decât slujitori — răspunse solemn Joyeuse.

— Aşadar, domnule — răspunse regele, jignit — veţi pleca

la Rouen, veţi echipa galera domniei voastre, veţi strânge trupele aflate în garnizoanele Caudebec, Harfleur şi Dieppe, în locul cărora voi lua măsuri să se trimită alte oşti; pe urmă veţi îmbarca toţi ostaşii pe şase corăbii pe care le veţi pune la dispoziţia fratelui meu, care aşteaptă ajutoarele făgăduite de mine.

— Ordin scris, sire, nu vă fie cu supărare! spuse Joyeuse.

— De când, oare — răspunse monarhul — aţi părăsit obiceiul de a lua singur măsuri în numele puterii pe care domnia voastră o are ca amiral?

— N-am dreptul decât să mă supun şi, pe cât pot, sire, caut să mă feresc de orice răspundere.

— Foarte bine, domnule duce, veţi primi ordinul scris la palatul domniei voastre, chiar în momentul plecării.

— Şi când va fi plecarea sire?

— Peste un ceas.

Joyeuse se inclină ceremonios şi porni spre uşă.

Inima regelui zvâcni să se spargă.

— Cum aşa?! se miră el. Nici măcar nu socotiţi de cuviinţă să vă luaţi rămas bun?! Dar ştiţi că nu sunteţi deloc politicos, domnule amiral. De altfel, toată lumea spune că domnii marinari suferă îndeobşte de această meteahnă. Să sperăm că voi avea mai multă mulţumire din partea comandantului pedestrimii.

— Îmi cer iertare, sire — bolborosi Joyeuse — dar, din păcate, sunt un curtean tot atât de nepriceput pe cât sunt de puţin destoinic ca marinar şi maiestatea voastră are tot dreptul să regrete binele pe care mi l-a făcut.

Şi ieşi trântind uşa cu atâta putere, încât draperia se înfoie, împinsă de aerul ce răbufnise în cameră.

— Aşa mă iubesc, va să zică, cei pe care i-am răsfăţat! se tângui regele. Ah, Joyeuse! Unde ţi-e recunoştinţa, Joyeuse?!

— Nu cumva ai de gând să-l chemi înapoi? spuse Chicot, apropiindu-se de pat. Ba nu, zău! Fiindcă s-a întâmplat să ai şi tu o dată în viaţă un dram de voinţă, acum te căieşti!

— Ia te uită, ştii că eşti nostim! răspunse regele. Dar ce-ţi închipui, că-i chiar atât de plăcut să cutreieri mările în toiul lunii octombrie, cu vântul şi ploaia în faţă? Aş vrea să te văd în locul lui, egoistule!

— Voia dumitale, mărite crai, voia dumitale!

— Te vezi umblând prin coclauri, peste munţi şi văi?

— Peste munţi şi văi! În clipa de faţă, dorinţa mea cea mai fierbinte este să călătoresc.

— Înseamnă că, dacă te-aş trimite undeva, aşa cum l-am trimis adineauri pe Joyeuse, ai primi?

— Nu numai că aş primi, dar ţi-aş cere stăruitor, te-aş ruga în genunchi.

— Să-ţi încredinţez o solie?

— Da, să-mi încredinţezi o solie.

— Ai fi în stare să te duci în Navara?

— M-aş duce şi unde a înţărcat dracu copiii, măria ta.

— Nu cumva te ţii de pozne, măscăriciule?

— Sire, n-am fost prea vesel de felul meu cât am trăit şi pot să vă jur că, de când am răposat, sunt şi mai trist.

— Mai adineauri însă nu voiai în ruptul capului să părăseşti Parisul!

— Milostive stăpâne, am greşit, zău, am greşit amarnic şi-mi pare rău acum.

— Aşadar, ţi-a venit chef tam-nisam să-ţi iei tălpăşiţa?

— Numaidecât, preaslăvite domn, chiar acum, pe loc, prealuminate monarh!

— Nu mai înţeleg nimic! şi Henric dădu din umeri.

— N-ai auzit doar ce-a spus marele amiral al Franţei?

— Când anume?

— Atunci când ţi-a mărturisit c-a rupt-o cu ibovnica domnului de Mayenne.

— Ba da. Ei, şi?

— Dacă femeia asta, îndrăgostită de un băiat încântător cum e Joyeuse, căci, orice s-ar spune, ducele are pe vino-ncoace...

— Fără îndoială.

— Dacă femeia asta, zic, îi dă papucii, suspinând cu alean, înseamnă că are o pricină.

— De bună seamă, altminteri nu i-ar fi dat papucii.

— Ei bine, ştii care-i pricina?

— Nu.

— Nici n-o bănuieşti?

— Nu.

— Pricina este că domnul Mayenne e pe cale să se întoarcă.

— Ce vorbeşti! se miră regele.

— Ai înţeles, în sfârşit. Felicitările mele!

— Da, înţeleg... şi totuşi...

— Totuşi?

— Nu găsesc c-ar fi un motiv destul de puternic.

— Poate cunoşti cumva tu altele, Henric; nu mi-aş putea dori decât să le găsesc, la rândul meu, pe deplin întemeiate. Zi!

— Pentru ce femeia asta, în loc să-i dea răvaş de drum lui Joyeuse, nu s-ar despărţi mai degrabă de Mayenne? Nu crezi oare că Joyeuse ar căuta numaidecât să-şi arate recunoştinţa, poftindu-l pe domnul de Mayenne în Pré-aux-Clercs pentru a-i găuri burdihanul? Fiindcă, precum ştii, tânărul nostru are o spadă năprasnică.

— Prea bine, dar dacă Joyeuse are o spadă năprasnică, domnul de Mayenne, în schimb, are un pumnal viclean. Aminteşte-ţi de Saint-Mégrin.

Henric oftă din adânc, ridicând ochii la cer.

— O femeie cu adevărat îndrăgostită nu se îndură să pună în joc viaţa iubitului ei: preferă să-l părăsească pentru a câştiga timp; preferă, mai cu seamă, să nu-şi pună ea însăşi viaţa în joc. Toţi ăştia din familia ducilor de Guise, mânca-i-ar tata, sunt oameni ai dracului de crânceni.

— Ah! Se poate să ai dreptate.

— Îmi pare bine.

— Acum îmi vine şi mie să cred că Mayenne se gândeşte să se întoarcă. Bine, dar tu, Chicot, tu nu eşti nici o muiere fricoasă, nici o femeie îndrăgostită!

— Eu, Henric, sunt un bărbat prevăzător, un bărbat care mai are încă o răfuială cu domnul de Mayenne, o partidă pe care n-a apucat încă s-o sfârşească: dacă dă peste mine, poate că-i vine chef s-o ia de la capăt; domnul de Mayenne este un jucător atât de straşnic, drăguţul de el, că ţi se zbârleşte părul în cap!

— Ei, şi?

— O să joace cu atâta dibăcie, c-o să mă pomenesc la un moment dat cu un cuţit în spate.

— Las' că-l cunosc eu pe Chicot şi ştiu că obişnuieşte să-şi plătească întotdeauna datoriile.

— Ai dreptate, i-aş plăti cu vârf şi îndesat până ar da ortul popii.

— Cu atât mai bine! Înseamnă că partida s-a încheiat în cazul acesta.

— Pe naiba! Cu atât mai rău, dimpotrivă, cu atât mai rău! Familia o să urle ca din gură de şarpe, toată Liga o să-ţi cadă pe cap şi, într-o bună zi, parcă văd c-ai să-mi spui: "Chicot, puiule, să nu te superi pe mine, dar n-am ce face, trebuie să te trag pe roată".

— Am să spun eu aşa ceva?

— Nu numai c-ai s-o spui, dar, din păcate, ai s-o şi faci. Prefer deci ca lucrurile să ia o altă întorsătură, mă-nţelegi? Aşa cum sunt acum, mă simt foarte bine şi poftesc să rămân şi mai departe tot aşa. Vezi tu, asemenea progresii aritmetice mi se par destul de primejdioase când e vorba de răzbunare; drept care am să plec în Navara, dacă vrei într-adevăr să mă trimiţi acolo.

— Sigur că vreau.

— Aştept porunca, milostive crai.

Şi încremenind locului în poziţia pe care o luase mai înainte Joyeuse, Chicot rămase în aşteptare.

— Bine, dar nu ştii încă — spuse regele — dacă solia pe care vreau să ţi-o încredinţez o să-ţi placă.

— De vreme ce am cerut-o...

— Fiindcă, vezi tu, Chicot — îi desluşi suveranul — am de gând să bag un pic de zâzanie între Margot şi soţul ei.

— Învrăjbeşte pentru a stăpâni — rosti Chicot — era abecedarul politicii încă de acum o sută de ani.

— Aşadar, nu ţi-e silă de treaba asta?

— Păi ce-i treaba mea? răspunse Chicot. Faci cum vrei, luminăţia ta. Eu nu sunt decât un simplu ambasador şi nimic mai mult; nu eşti dator să-i dai nici o socoteală şi, atâta timp cât nimeni nu se poate atinge de un fir de păr din capul meu... fiindcă, îţi dai seama, desigur, că ţin neapărat la lucrul acesta.

— Dar bine — spuse Henric — trebuie totuşi să ştii ce să-i spui cumnatului meu.

— Cum adică, trebuie să-i spun ceva? Nu, nu, în vecii vecilor nu.

— Şi de ce nu?

— Mă duc oriunde pofteşti, dar nu scot o vorbă din gură. Cunoşti doar zicala: nu te juca cu focul...

— Atunci înseamnă că nu vrei!

— Nu vreau să scot un cuvânt, în schimb pot foarte bine să duc o scrisoare. Un purtător de cuvânt este, în orice caz, mai

mult sau mai puţin răspunzător de vorbele pe care le rosteşte, pe când aducătorul unei scrisori nu are de pătimit decât doar indirect.

— Bine, dacă-i aşa, am să-ţi dau atunci o scrisoare: este un lucru care se împacă, de altfel, cu vederile mele politice.

— Ca să vezi cum s-a potrivit! Dă-mi!

— Cum ai spus?

— Am spus "Dă-mi".

Şi zicând aceasta, Chicot întinse mâna.

— Ah! Nu cumva îţi închipui că o scrisoare ca asta poate fi scrisă cât ai bate din palme; trebuie gândită pe îndelete, ticluită, cumpănită.

— Bine, atunci te las s-o gândeşti, s-o ticlueşti, s-o cumpăneşti. Am să trec dis-de-dimineaţă sau am să trimit pe cineva s-o ia.

— De ce nu rămâi să dormi aici?

— Aici?

— Da, în jilţul tău.

— Pe naiba! S-a mântuit, în vecii veciilor n-am să mă mai culc în palatul Luvru. Cine a mai pomenit asemenea bazaconie: un strigoi dormind într-un jilţ!

— Oricum — stărui regele — trebuie totuşi să ştii ce anume am pus la cale în privinţa surorii mele Margot şi soţului ei. Doar eşti gascon; scrisoarea trimisă de mine o să facă vâlvă la curtea Navarei; au să te descoasă şi, prin urmare, trebuie să fii în stare să le răspunzi. Ce dracu! Se cheamă că vii în numele meu şi n-aş vrea să te ia lumea drept un zevzec.

— Of, Doamne! spuse Chicot, dând din umeri. Zău, tare mai eşti greu de cap, măria ta! Doar nu-ţi vei fi închipuit c-am să bat două sute cincizeci de leghe ca să duc o scrisoare, fără să ştiu ce stă scris înăuntru! Fii pe pace: la primul colţ de stradă sau la umbra primului copac sub care am să poposesc, o să am eu grijă să deschid scrisoarea. Să fiu al dracului dacă n-o fac! Cum aşa? De zece ani îţi trimiţi ambasadorii în cele patru părţi ale lumii şi n-ai avut vreme să-i cunoşti? Şi acum, hai, odihneşte-ţi trupul şi sufletul în bună pace, că eu mă întorc în sihăstria mea.

— Şi unde zici că se află sihăstria ta?

— În cimitirul Inocenţilor, prea luminate stăpâne.

Henric se uită la Chicot cu aceeaşi nedumerire pe care, de

două ceasuri de când îl văzuse răsărind în faţa lui, nu reuşise încă s-o alunge din privirile sale.

— Nu te-ai aşteptat la asta, aşa e? spuse Chicot, luându-şi pălăria şi pelerina. Ca să vezi se înseamnă să ai legături cu oamenii călătoriţi pe lumea cealaltă! Ne-am înţeles deci: pe mâine, fie că vin eu, fie că vine o ştafetă de-a mea.

— Cum vrei, numai că ştafeta trimisă de tine trebuie să fie înarmată cu o parolă, ca să se ştie că vine din partea ta şi ca să găsească porţile deschise.

— Foarte bine! Dac-am să fiu eu, se înţelege de la sine că vin din partea mea, iar dac-o să fie omul meu, atunci o să vină din partea *strigoiului*.

Şi cu aceste cuvinte, ieşi din încăpere aproape pe nesimţite, în aşa fel încât, superstiţios cum era din fire, Henric rămase în cumpănă, neştiind prea bine dacă fusese într-adevăr un om în carne şi oase sau doar o nălucire cel ce se strecurase pe uşă, fără a o face să scârţâie şi fără să clintească nici cel mai mic fald al draperiei.

Capitolul XVI În ce fel şi din ce pricină răposase Chicot

Chicot în carne şi oase — să ne ierte deci cititorii noştri dacă din întâmplare ar fi amatori de întâmplări miraculoase şi dacă-şi vor fi închipuit la un moment dat că ne-am luat îngăduinţa să introducem un strigoi printre eroii istorisirii noastre — Chicot ieşi deci din palat, după ce-i spusese monarhului, în zeflemea, potrivit obiceiului său, toate adevărurile pe care ţinea să i le împărtăşească.

Iată ce se întâmplase:

După moartea prietenilor apropiaţi ai monarhului, moarte pricinuită de zâzaniile şi de uneltirile urzite de către ducii de Guise, Chicot căzuse pe gânduri.

Viteaz, precum îl ştim şi nepăsător, preţuia totuşi nespus de mult viaţa, care, pentru el, ca de altminteri pentru toţi oamenii de elită, era un veşnic prilej de desfătare.

La drept vorbind, singurii inşi în stare să se plictisească pe lumea aceasta şi care se călătoresc în lumea de apoi cu speranţa că vor avea parte de mai multe distracţii sunt zevzecii.

Ca urmare a plăcerilor pe care, aşa cum am arătat, i le prilejuia viaţa, Chicot ajunse să se teamă de răzbunarea domnului de Mayenne, cu atât mai mult cu cât ocrotirea regelui nu se dovedea a-i fi de vreun ajutor; şi îşi spunea, cu acea filozofie practică atât de caracteristică pentru gândirea sa, că un lucru odată făcut este bun făcut şi nimic nu-l mai poate desface pe lumea aceasta; şi că, prin urmare, toate halebardele şi toate tribunalele regelui Franţei n-ar fi fost în măsură să cârpească, chiar dacă nu s-ar fi băgat de seamă, o tăietură pe care pumnalul domnului de Mayenne ar fi făcut-o la vesta cu mâneci bufante a lui Chicot.

Se hotărâse deci să aleagă altă cale, dat fiind că rolul de măscărici, pe care cu dragă inimă l-ar fi schimbat oricând cu un rol serios, începuse să-l obosească, la fel ca şi răsfăţurile regale care, la vremea aceea, erau sortite să-l ducă, fără doar şi poate, la pierzare.

Pentru început se gândise, aşadar, să aştearnă o distanţă cât mai mare cu putinţă între spada domnului de Mayenne şi pielea lui Chicot.

În consecinţă, se grăbise să plece la Beaune, cu întreitul scop de a părăsi Parisul, de a-l îmbrăţişa pe amicul său Gorenflot şi de a-şi stropi măseaua cu vestitul vinaţ din 1550, cu atâta osârdie lăudat în faimoasa scrisoare cu care se încheie povestirea noastră *Doamna de Monsoreau*.

Trebuie să spunem că această mângâiere avu darul să-i priască — după două luni, Chicot îşi dădu seama că se îngraşă văzând cu ochii şi că lucrul acesta îl slujea de minune, ajutându-l să-şi schimbe înfăţişarea; dar în acelaşi timp observă că, pe măsură ce se îngrăşa, începea să semene cu Gorenflot, mai mult chiar decât îi şedea bine unui om de spirit.

Spiritul se dovedi până la urmă mai puternic decât materia. După ce deşertă câteva sute de sticle din vestitul vinaţ de la 1550 şi după ce citi şi răsciti cele douăzeci şi două de volume din care era alcătuită mica bibliotecă a stăreţiei şi în care egumenul descoperise această axiomă latinească: *Bonum vinum laetificat cor hominis*[7], Chicot simţi, aşadar, o mare greutate la stomac şi un gol imens în creier.

"Aş putea foarte bine să mă călugăresc — se gândi el — numai că la mânăstirea lui Gorenfiot prea ar fi toate după pofta

[7] Vinul bun înveseleşte inima omului.

inimii mele, în timp ce într-o altă mânăstire n-ar fi îndeajuns; fireşte, rasa călugărească mi-ar oferi cea mai iscusită deghizare, ce m-ar feri pururea de privirile domnului de Mayenne; ei, fir-ar dracu al dracului, trebuie să mai existe şi alte mijloace decât tertipuri vulgare: să căutăm. Am citit undeva, într-o carte, care, ce-i drept, nu se află în biblioteca lui Gorenfiot: *Quaere et inventies*[8]."

Chicot se apucă deci să caute şi iată ce găsi.

Pentru vremea aceea, era un lucru încă inedit.

I se destăinui lui Gorenfiot, rugându-l să-i scrie regelui ceea ce-i va dicta el.

Gorenfiot se înduplecă anevoie, ce-i drept, dar se înduplecă totuşi în cele din urmă şi-i scrise monarhului că Chicot se retrăsese la stăreţie, că amărăciunea pricinuită de faptul că se văzuse nevoit să se despartă de stăpânul său, atunci când acesta se împăcase cu domnul de Mayenne, îi vătămase sănătatea, dar că, oricât încercase să se împotrivească, alungându-şi gândurile negre, durerea fusese mai tare decât voinţa lui, curmându-i zilele.

La rândul său, Chicot îi scrisese şi el o epistolă regelui.

Epistola, datată din 1580, era alcătuită din cinci paragrafe.

Fiecare din aceste paragrafe părea să fi fost aşternut pe hârtie la intervale de câte o zi, pe măsură ce boala înainta.

Primul era scris şi semnat de o mână încă sigură pe mişcările sale.

Scrisul celui de-al doilea era şovăielnic, iar iscălitura, deşi destul de citeaţă încă, era tremurată.

La sfârşitul celui de-al treilea nu apucase să semneze decât *Chic*...

Ch... la sfârşitul celui de-al patrulea.

În fine, cel de-al cincilea se încheia cu un *C*... lângă care se întindea o pată de cerneală.

Pata aceea lăsată de mâna unui muribund copleşise de durere inima monarhului.

Aşa se explică de ce se arătase atât de convins că Chicot nu putea fi decât o nălucire sau un strigoi.

Am fi dorit să putem transcrie în întregime scrisoarea lui Chicot, dar cum Chicot era, ca să folosim un termen din zilele

---

[8] Caută şi născoceşte.

noastre, un om foarte excentric şi cum stilul este oglinda omului, se cuvine să spunem că stilul său epistolar, îndeosebi, era atât de excentric, încât nu ne încumetăm să reproducem această misivă, oricât de puternic ar fi efectul pe care-l putem sconta. O veţi putea citi însă în memoriile lui L'Étoile. Este datată din 1580, aşa cum am arătat, "anul marilor încornoraţi", ca să folosim cuvintele lui Chicot.

În josul paginii erau câteva rânduri pe care Gorenflot le adăugase pentru "a bate fierul cât e cald", mărturisindu-i regelui că, de când prietenul său se stinsese din viaţă, începuse a urî stăreţia din Beaune şi c-ar fi vrut mai degrabă să vină la Paris.

Mai cu seamă acest post-scriptum îi dăduse multă bătaie de cap lui Chicot, care, cu chiu cu vai, reuşise în cele din urmă să-l smulgă din vârful degetelor lui Gorenflot.

Spre deosebire de el, Gorenflot se simţea minunat de bine la Beaune, întocmai ca şi Panurge.

Egumenul îi argumenta lui Chicot cu o voce tânguitoare că, de obicei, vinurile sunt cu prisosinţă botezate când nu le iei de la obârşia lor ca să le poţi alege pe sprânceană.

Chicot însă căută să-l împace, făgăduind cucernicului stareţ că va veni el însuşi în fiecare an pentru a-i face rost de o provizie îndestulătoare de vinuri de Bourgogne de Volnay şi de Chambertin şi cum în această privinţa ca în atâtea altele încă, Gorenflot recunoştea priceperea deosebită a lui Chicot, se lăsă în cele din urmă înduplecat de stăruinţele prietenului său.

La rândul său, răspunzând la scrisoarea trimisă de Gorenflot şi la cuvintele de rămas bun pe care i le adresase Chicot în pragul morţii, regele scrisese cu propria lui mână:

"Preasfinţia ta veţi avea grijă a hărăzi o creştinească şi poetică îngropăciune sărmanului Chicot, pe care îl regret din toată inima, căci era nu numai un prieten credincios, dar şi un vrednic gentilom, cu toate că n-a reuşit niciodată să descurce spiţa neamului său decât până la străbunici.

Îl veţi împodobi cu flori şi-i veţi căuta un loc de veşnică odihnă în bătaia soarelui, pe care-l iubea cu atâta râvnă, fiind de felul său din partea de miazăzi a Franţei. Cât priveşte pe domnia voastră, a cărui mâhnire înţeleg a o cinsti precum se cuvine, cu atât mai mult cu cât şi eu o împărtăşesc, veţi părăsi, potrivit dorinţei pe care mi-aţi mărturisit-o, stăreţia domniei voastre din

Beaune. Am prea mare trebuinţă de oameni credincioşi şi de slujitori de ispravă pentru a vă îngădui să rămâneţi departe de mine. Drept care vă numesc superior la mânăstirea iacobinilor, lăcaşul domniei voastre aflându-se în apropiere de poarta Saint-Antoine, cartier pe care răposatul nostru prieten îl îndrăgea cu osebire.

Preaîndatoratul sfinţiei voastre, Henric, care doreşte să nu-l uitaţi în cucernicele voastre rugăciuni."

Vă puteţi închipui ce ochi mari făcu egumenul în faţa acestei scrisori scrise în întregime de mâna unui monarh, cât de tare se minună de geniala iscusinţă a lui Chicot şi cât de grabnic se pregăti să-şi ia zborul spre onorurile ce-l aşteptau. Căci, dacă vă mai amintiţi, râvna măririlor făcuse încă mai de mult să încolţească îndărătnicii săi lăstari în inima lui Gorenflot, al cărui prenume, de altfel, *Modeste* şi care, de când fusese numit superior la Beaune, se chema dom Modeste Gorenflot.

Totul se petrecuse după dorinţa suveranului, ca de altminteri şi după dorinţa lui Chicot.

Un mănunchi de scaieţi menit a înfăţişa, fizic şi alegoric totodată, rămăşiţele pământeşti ale lui Chicot, fusese înmormântat la soare, printre flori, sub un butuc de viţă de toată frumuseţea; pe urmă, după ce trecuse pe lumea cealaltă şi fusese îngropat în chip simbolic, Chicot îl ajutase pe Gorenflot să-şi strângă calabalâcul şi să se mute.

Dom Modeste fusese înscăunat cu mare fală la mânăstirea iacobinilor.

Chicot aşteptase apoi să coboare noaptea pentru a intra pe furiş în Paris.

Cumpărase în preajma porţii Bussy o căsuţă cu trei sute de scuzi şi când îi venea chef să-l vadă pe Gorenflot, avea la îndemână trei drumuri între care putea să aleagă: unul mai scurt, care trecea prin oraş, un altul pe malul apei şi, în sfârşit, cel de-al treilea, care era şi cel mai sigur, pe sub zidurile Parisului.

Chicot, care avea o fire visătoare, îl alegea de obicei pe cel de pe malul Senei; şi cum pe atunci fluviul nu ajunsese încă să fie ferecat între pereţi de piatră, undele, precum spune poetul, lingeau ţărmurile-i largi, de-a lungul cărora, în nopţile senine cu lună plină, locuitorii cetăţii aveau deseori prilejul să

vadă profilându-se umbra şuie a lui Chicot.

După ce se statornici la el acasă şi-şi schimbă numele, Chicot, se îngriji să-si schimbe şi înfăţişarea: se numea, aşadar, Robert Briquet, după cum ştim şi se obişnuise să umble puţin cocârjat; pe urmă, din pricina frământărilor şi necazurilor ce se ţinuseră lanţ vreo cinci-şase ani, începuse să pleşuvească, aşa că părul său creţ şi negru de odinioară se retrăsese încetul cu încetul, întocmai ca marea în timpul refluxului, de pe frunte spre ceafă.

Pe de altă parte, aşa cum am spus, Chicot se îndeletnicise îndeaproape cu arta îndrăgită cu atâta râvnă de mimii din vechime, artă ce tinde să modifice, cu ajutorul unor grimase savant ticluite, mişcările fireşti ale muşchilor feţei şi jocul obişnuit al fizionomiei.

Datorită acestei sârguincioase ucenicii, privit la lumina zilei, Chicot reuşea să fie, atunci când îşi dădea osteneala, un Robert Briquet sadea, adică un om a cărui gură era lăbărţată până la urechi, a cărui bărbie se încârliga cu nasul şi ai cărui ochi priveau atât de cruciş, că ţi se făcea părul măciucă; toate astea fără nici un fel de schimonoseli, spre încântarea celor ce gustau asemenea prefaceri, căci din prelungă, colţuroasă şi vicleană, figura lui devenise lătăreaţă, râzătoare, nătângă şi smerită. În schimb, Chicot nu avusese cum să scurteze braţele sale lungi cât o zi de post şi picioarele lui de-o poştă; dar cum era grozav de iscusit, îşi încovoiase spinarea, aşa cum am arătat, încât braţele sale păreau acum tot atât de lungi ca şi picioarele.

Îndeletnicindu-se cu aceste exerciţii fizionomice, Chicot avu grijă totuşi să nu aibă legături cu nimeni.

Într-adevăr, oricât de mlădii ar fi fost mădularele lui, nu putea totuşi să rămână o veşnicie în această poziţie.

Cum şi-ar fi îngăduit, bunăoară, să umble cocârjat la amiază, când fusese drept ca bradul la orele zece şi ce motiv ar fi putut scorni spre a se justifica în ochii unui prieten care l-ar fi văzut schimbându-şi într-o clipă înfăţişarea dacă, plimbându-se cu el, ar fi întâlnit întâmplător o mutră suspectă?

Robert Briquet se hotărî deci să ducă o viaţă singuratică, viaţă care, de altfel, era pe placul său, singura lui distracţie fiind să se abată uneori pe la Gorenflot pentru a deşerta până la ultima cupă faimosul vinaţ din 1550 pe care cuviosul egumen se

ferise, bineînţeles, să-l lase de izbelişte în beciurile mânăstirii din Beaune.

Din păcate însă, sufletele de rând sunt supuse prefacerilor la fel ca şi sufletele alese: de la o vreme, Gorenflot se schimbă şi el, dar nu ca înfăţişare. Cel ce ţinuse cândva în mâini soarta sa se afla acum în puterea şi la cheremul său. Faptul că Chicot venea să cineze la stăreţie i se păru un fel de servitute din partea lui Chicot şi, din momentul acela, Gorenflot ajunse să aibă o părere mult prea bună despre sine şi nu îndeajuns de bună despre Chicot.

Văzând schimbarea petrecută cu prietenul său, Chicot nu se simţi câtuşi de puţin jignit: cele pe care le întâmpinase în preajma regelui Henric îl căliseră îndeajuns pentru a-şi însuşi această filozofie. Se strădui doar să fie mai cumpătat ca înainte şi atâta tot. În loc să se ducă din două în două zile la stăreţie, se învrednici să meargă doar o dată pe săptămână, apoi din două în două săptămâni şi, în sfârşit, numai o singură dată pe lună.

Gorenflot era însă atât de plin de sine, încât nici măcar nu băgă de seamă.

Chicot era prea filozof ca să mai poată fi susceptibil; se mulţumi deci să râdă pe sub mustaţă de nerecunoştinţa lui Gorenflot şi să-şi scarpine nasul şi bărbia, după bunul său obicei.

"Apa şi timpul — îşi spuse el — sunt cele mai puternice maluri pe care le cunosc: unul sfărâmă stâncile, iar celălalt amorul-propriu. Să avem răbdare."

Şi îşi struni răbdarea, aşteptând.

Era tocmai în aşteptare când se întâmplau evenimentele istorisite mai înainte şi în ţesătura cărora i se păru a întrevedea unele elemente neprevăzute ce prevestesc de obicei marile cataclisme politice.

Aşadar, Chicot, simţind că monarhul său, la care ţinea la fel de mult ca şi până atunci, deşi plecat din lumea celor vii, era pândit, în vârtejul evenimentelor ce urmau să se petreacă, de anumite primejdii aidoma celor de care îl ferise odinioară, se gândise să i se arate în chip de strigoi şi, ca atare, să-i prorocească viitorul.

Am văzut însă că vestea apropiatei sosiri a domnului de Mayenne, veste cuprinsă ca într-un răvaş în istorisirea lui Joyeuse şi pe care Chicot, cu isteţimea lui de maimuţă, o scosese în vileag, îl convinsese pe Chicot să treacă din ipostaza

de strigoi în cea de fiinţă însufleţită şi să schimbe rolul de profet cu cel de ambasador.

Şi acum când, ceea ce putea să pară neguros în povestirea noastră a fost pe deplin limpezit, cu îngăduinţa cititorilor vom căuta să-l întâlnim din nou pe Chicot la ieşirea lui din palat şi să-l însoţim până la el acasă, în Piaţa Bussy.

Capitolul XVII Serenada

De la palatul Luvru şi până la locuinţa lui, Chicot nu avea un drum prea lung de făcut.

Coborî deci pe ţărm şi porni să străbată Sena în curmeziş cu o luntre mică pe care o conducea singur şi cu care venise de pe malul celălalt, de la poalele turnului Nesle, lăsând-o apoi pironită de cheiul pustiu al palatului.

"Ce curios — îşi spunea el în timp ce vâslea privind ferestrele palatului, dintre care una singură, cea de la iatacul regelui, rămăsese luminată, deşi era o oră târzie din noapte — ce curios când te gândeşti că, după atâţia ani, Henric a rămas tot aşa cum îl ştiam; alţii au crescut în vremea asta, alţii s-au prăbuşit, iar alţii au murit, pe când el este aidoma cum a fost, doar cu câteva cute mai mult pe obraz şi în inimă, atâta tot; pururi aceeaşi fiinţă slabă de înger şi deosebită de restul oamenilor, bizară şi plină de poezie totodată; pururi acelaşi suflet egoist, obişnuit să ceară întotdeauna mai mult decât i se poate da: prietenie celor indiferenţi, dragoste celor ce-i sunt prieteni, credinţă celor ce-l iubesc şi cu toate astea nespus de trist, biet rege, nefericit monarh mai trist decât oricare alt om de pe cuprinsurile ocârmuite de el. Într-adevăr, sunt singurul, cred, care a cercetat mai adânc amestecul acesta atât de ciudat de dezmăţ şi de căinţă, de nelegiuire şi de superstiţie, tot aşa cum sunt singurul care cunoaşte pe de rost Luvrul, prin galeriile căruia atâţia favoriţi s-au perindat în drum spre mormânt, spre surghiun sau spre deplina uitare: după cum tot eu sunt singurul care ştie să umble şi să se joace fără a întâmpina nici o primejdie cu această coroană ce arde ca jeraticul gândurile atâtor oameni, pentru ca în cele din urmă să le ardă şi degetele."

Chicot scoase un oftat mai mult filozofic decât trist şi porni să tragă mai vârtos la lopeţi.

"Ia te uită — îşi aminti el deodată — regele n-a pomenit nimic despre bani când mi-a vorbit de plecare: trebuie să mă simt măgulit că-mi arată atâta încredere; asta dovedeşte c-am rămas prieteni."

Şi Chicot începu să râdă pe tăcute, aşa cum râdea el îndeobşte; apoi, încordându-se pentru ultima oară asupra vâslelor, împinse luntrea spre ţărmul acoperit cu nisip fin şi o trase pe uscat.

Pe urmă, după ce legă botul luntrei de un ţăruş cu un nod pe care numai el ştia să-l facă şi care, în acele vremuri nevinovate — bineînţeles, în comparaţie cu cele de azi — era o chezăşie destul de temeinică, se îndreptă spre locuinţa lui, care se afla, precum am spus, doar la vreo două bătăi de muschetă de malul apei.

În clipa când apucă pe strada Augustinilor însă, fu nespus de uimit şi, mai cu seamă, intrigat auzind un zvon de instrumente muzicalo şi o unduire de glasuri ce împânzeau cu sunete armonioase întreg cartierul, atât de paşnic de obicei la ora aceea târzie.

"Se vede că-i vreo nuntă prin partea locului — se gândi el în primul moment. Ei, fir-ar să fie, când ziceam c-o să apuc şi eu să dorm barem cinci ceasuri, vrând-nevrând trebuie să stau cu ochii deschişi, deşi numai de nuntă nu-mi arde."

Apropiindu-se de locuinţa lui, văzu pâlpâind o lumină puternică în geamurile puţinelor case risipite ici-colo de-a lungul străzii; lumina aceea învolburată era răspândită de vreo douăsprezece torţe purtate de tot atâţia paji sau feciori de casă, în timp ce un grup de douăzeci şi patru de muzicanţi dirijaţi de un italian năbădăios cântau de mama focului din viole, psalterioane, sistre, rebecuri, lăute, surle şi tobe.

Armata aceasta de scandalagii era rânduită cu tot şartul în faţa unei case pe care Chicot o recunoscu, spre marea lui nedumerire, ca fiind chiar locuinţa sa.

Generalul invizibil care conducea această manevră îi aşezase pe muzicanţi şi pe paji cu faţa către casa lui Robert Briquet şi cu ochii aţintiţi asupra ferestrelor lui, în aşa fel încât toţi cei ce se aflau acolo păreau că nu sunt însufleţiţi, nu respiră, nu trăiesc decât pentru această contemplare.

Chicot rămase locului un moment, privind, împietrit de uimire, toată acea desfăşurare şi ascultând harababura ce se iscase.

Pe urmă, plesnindu-se peste coapse cu mâinile-i ciolănoase, îşi spuse: "Nu se poate, trebuie să fie o încurcătură la mijloc; nu-mi vine să cred că oamenii ăştia fac atâta tevatură numai şi numai de dragul meu".

Mai făcu deci câţiva paşi şi se amestecă în droaia de curioşi ce se strânseseră la faţa locului, ademeniţi de îmbierile serenadei, şi, uitându-se cu luare-aminte jur împrejur, se încredinţă că lumina torţelor se răsfrângea numai supra casei sale, după cum tot freamătul acela armonios se revărsa asupra ei; din câtă lume se afla acolo, nimeni nu părea să se sinchisească nici de casa de peste drum, nici de locuinţele învecinate.

"Într-adevăr — se dumeri Chicot — acum îmi dau seama că-i pentru mine: te pomeneşti că-i voi fi căzut cu tronc mai ştiu eu cărei prinţese!"

Totuşi această ipoteză, oricât l-ar fi măgulit, nu i se păru destul de convingătoare lui Chicot.

Se întoarse către casa ce se afla în faţa locuinţei sale.

Numai două dintre ferestrele ei erau neoblonite, amândouă la etajul al doilea şi scăpărau când şi când fulgerate de lumina torţelor; atâta bucurie mai avea şi ea, biata clădire, lipsită, cum părea să fie, de vedere şi văduvită de orice chip omenesc.

"Se vede că ăştia dinăuntru dorm buştean — spuse Chicot — bată-i să-i bată! O dăndănaie ca asta ar scula şi morţii în picioare!"

În timp ce Chicot îşi punea fel şi fel de întrebări la care tot ei răspundea, orchestra îşi continua concertul ca şi cum ar fi cântat în faţa unei adunări de regi şi de împăraţi.

— Dacă nu te superi, prietene — îl iscodi Chicot pe unul dintre făclieri — n-ai putea să-mi spui dumneata, rogu-te, pentru cine cântă muzica asta?

— Pentru cetăţeanul care stă aici — răspunse feciorul arătând spre casa lui Robert Briquet.

"Pentru mine — se gândi Chicot — va să zică tot pentru mine!"

Chicot îşi făcu loc prin mulţime, crezând că va putea citi

dezlegarea acestei enigme pe mânecile sau pe pieptul pajilor, dar orice blazon fusese cu îngrijire ascuns sub un fel de pelerină cenuşie ca zidurile.

— Al cui eşti, prietene? întrebă Chicot pe un toboşar care-şi sufla în degete ca să şi le dezmorţească, neavând nimic de făcut în momentul acela.

— Al cetăţeanului care stă aici — îi răspunse muzicantul, arătând cu bagheta spre locuinţa lui Robert Briquet.

"Măi să fie! se gândi Chicot. Aşadar, nu numai c-au venit aici pentru mine, dar sunt chiar ai mei. Din ce în ce mai bine! În sfârşit, vom vedea ce-o mai fi."

Şi aşternându-şi pe faţă cea mai migăloasă schimonositură pe care fu în stare s-o ticluiască, începu să dea din coate, înghiontind în dreapta şi-n stânga paji, lachei şi muzicanţi pentru a-şi croi drum spre uşa de la intrare, străduinţă pe care cu chiu cu vai izbuti s-o ducă la bun sfârşit, iar când ajunse acolo, scăldat în lumină şi înconjurat de făclieri, scotoci în buzunar, scoase cheia, descuie uşa şi, după ce intră înăuntru, o închise la loc şi împinse zăvoarele.

Pe urmă, urcându-se sus, la etaj, scoase în balcon un jilţ de piele pe care se aşeză la largul său, cu bărbia sprijinită de balustradă şi, fără a se sinchisi câtuşi de puţin de râsetele cu care fusese întâmpinată ivirea lui, glăsui:

— Domnilor, sunteţi siguri că nu v-aţi înşelat şi că trilurile, cadenţele şi ruladele domniilor voastre îmi sunt într-adevăr hărăzite mie?

— Sunteţi jupân Robert Briquet? întrebă conducătorul orchestrei.

— În carne şi oase.

— Înseamnă deci că suntem la porunca domniei voastre, domnule — răspunse italianul, făcând cu bagheta un semn ce dezlănţui o nouă învolburare melodioasă.

"Zău dacă mai înţeleg ceva!" se minună în sinea lui Chicot, plimbându-şi privirile iscoditoare peste capetele mulţimii şi peste casele din vecinătate.

Toată suflarea din împrejurimi ieşise la ferestre sau în pragul caselor ori se amestecase cu grupurile de cască-gură ce zăboveau în faţa uşii sale.

Jupân Fournichon, nevastă-sa, împreună cu tot alaiul celor Patruzeci şi Cinci, femei ,copii şi lachei, ticseau toate ferestrele

hanului *La Spada Mândrului Cavaler*.

Numai clădirea de peste drum era întunecată şi mută ca un mormânt.

Chicot scotocea peste tot cu privirile căutând dezlegarea acestei încâlcite cimilituri, când i se păru deodată că întrezăreşte sub streaşina de la intrare, printre rosturile pardoselii balconului, la câteva palme sub tălpile sale, un bărbat înfăşurat într-o mantie de culoare închisă, cu o pălărie neagră cu pană roşie pe cap şi o spadă lungă la şold, bărbat care, socotind că nu-l poate vedea nimeni, sorbea din ochi casa de peste drum, casa aceea pustie şi tăcută în care nu se simţea nici un fior de viaţă.

Când şi când, şeful orchestrei îşi părăsea îndeletnicirile pentru a schimba cu dânsul câteva cuvinte în şoaptă.

Chicot îşi dădu numaidecât seama că tâlcul împrejurării de faţă se afla acolo şi că pălăria neagră ascundea chipul unui gentilom.

Din clipa aceea, toată atenţia lui se îndreptă asupra necunoscutului; aşa cum şedea rezemat de parmalâcul balconului, ochiul său avea o largă privelişte, putând să observe cu înlesnire tot ce se petrecea în stradă, ca şi sub streaşina de la intrare; reuşi deci să pândească fiece mişcare a personajului misterios, chibzuind că cel dintâi gest nesocotit pe care avea să-l facă îi va da în vileag trăsăturile feţei.

La un moment dat, în timp ce Chicot era numai ochi, absorbit de cercetările sale, un călăreţ însoţit de doi scutieri se ivi în colţul străzii şi începu să lovească de zor în dreapta şi-n stânga cu o nuia, alungându-i pe curioşii care stăteau pironiţi locului, căscând gura la muzicanţi.

"Domnul de Joyeuse!" murmură Chicot, recunoscându-l pe marele amiral al Franţei, în chip de călăreţ, încălţat cu cizme şi împintenat din porunca regelui.

După ce droaia de gură-cască fu împrăştiată, muzica încetă să mai cânte. Şeful de orchestră le făcuse probabil semn muzicanţilor să se oprească.

Călăreţul se apropie de gentilomul ascuns sub streaşină.

— Ei, Henri — îl întrebă el — ce veste-poveste?

— Nimic, frăţioare, nimic.

— Nimic?

— Da, nimic, nici măcar nu s-a arătat la faţă.

— Puşlamalele astea n-au făcut destul tărăboi?

— Ba cred c-au spart urechile tuturor vecinilor.

— N-au strigat în gura mare, aşa cum au fost muştruluiţi, c-au venit să cânte în cinstea cetăţeanului care stă aici?

— Dimpotrivă, au urlat atât de tare, încât uite-l c-a ieşit în balcon să asculte serenada.

— Şi domniţa tot nu s-a arătat?

— Nici ea, nici altcineva din casă.

— Ideea, totuşi, cred că era destul de iscusită — rosti Joyeuse, contrariat. Putea foarte bine, fără ca nimeni să i-o ia în nume de rău, să se folosească de acest prilej, aşa cum au făcut atâţia oameni de treabă şi să asculte concertul dat în cinstea vecinului său.

Henri clătină din cap.

— Se vede că n-o cunoşti, frăţioare! spuse el.

— Ba da, ba da, o cunosc; mai bine zis, cunosc toate femeile şi cum şi dânsa se numără printre ele, nu trebuie deci să ne pierdem curajul.

— O, Doamne, frăţioare, îmi spui asta fără nici un pic de curaj!

— Nicidecum, numai că, începând de azi, în fiecare seară cetăţeanul care şade aici va fi răsfăţat cu câte o serenadă.

— Şi dacă dânsa o să se mute?

— Păi de ce, dacă nu scoţi un cuvânt, dacă nu arăţi că-i vorba de ea, dacă rămâi mai departe ascuns? Ce-a spus cetăţeanul când a văzut că i se face atâta curte?

— A ţinut o cuvântare orchestrei. Ah, uite, frăţioare, uite că i-a venit iar chef să vorbească.

Într-adevăr, Briquet, care se hotărâse să lămurească lucrurile pe deplin, se ridicase în picioare pentru a-l descoase din nou pe şeful de orchestră.

— Dar taci odată, omule şi intră-n casă! strigă Anne, mânios. Ţi-am cântat doar serenada, ce dracu mai vrei acum! Stai liniştit!

— De cântat mi-aţi cântat-o — răspunse Chicot cu cea mai desăvârşită amabilitate — aş vrea totuşi să ştiu cel puţin cui era închinată serenada pe care mi-aţi cântat-o.

— Fetei dumitale, nătărăule!

— Nu vă fie cu supărare, domnule, dar eu n-am nici o fată.

— Nevestei dumitale, atunci.

— Numai că, slavă Domnului, nu sunt însurat.

— Atunci, chiar dumitale în persoană.

— Da, da, ţie şi dacă n-ai de gând să intri în casă…

Imbinând cuvântul cu fapta, Joyeuse îşi îndeplini ameninţarea şi îşi repezi calul asupra balconului în care şedea Chicot, dând iama prin muzicanţi.

— Păcatele mele! strigă Chicot. Păi dacă muzica asta era pentru mine, cui, Doamne iartă-mă, i-a căşunat să-mi strivească muzicanţii?

— Zevzec bătrân! scrâşni Joyeuse, înălţând privirile. Dacă nu-ţi vâri mai degrabă mutra aia pocită în cuibul tău de croncănitoare, muzicanţii au să-şi spargă lăutele în capul tău.

— Bietul om! Lasă-l în pace, frăţioare! spuse du Bouchage. Îţi dai seama că trebuie să fie tare mirat, sărmanul!

— Şi de ce să fie mirat, lua-l-ar dracu?! Vezi bine doar că, dacă s-ar încinge o încăierare, poate că s-ar învrednici, în sfârşit, să iasă cineva la fereastră; prin urmare, să-l zvântăm în bătaie pe cetăţeanul nostru, să-i dăm foc casei la nevoie, numai să facem ceva, drăcia dracului, să facem ceva!

— Te rog din suflet, frăţioare — spuse Henri — să nu sărim peste cal numai pentru a-i smulge o privire acestei femei. Suntem învinşi, n-avem încotro, trebuie să ne lăsăm păgubaşi.

Briquet nu scăpase un singur cuvânt din tot acest dialog ce reuşise să lumineze pe deplin ideile lui atât de încâlcite; cunoscând, aşadar, năbădăile celui care voia să-l ia în tărbacă, îşi făcea în gând pregătirile de apărare.

Joyeuse însă, lăsându-se convins de argumentele lui Henri, nu mai stărui şi porunci tuturor să plece: paji, valeţi şi muzicanţi, în frunte cu iscusitul *maestro*.

Pe urmă, luându-l pe fratele său deoparte, îi mărturisi:

— Sunt disperat; parcă-i un făcut, totul ne stă împotrivă.

— Ce vrei să spui?

— Nu mai am timp să-ţi dau o mână de ajutor.

— Într-adevăr, eşti îmbrăcat ca de drum, acum abia bag de seamă.

— Trebuie să plec în noaptea asta la Anvers: regele mi-a încredinţat o solie.

— Când ţi-a încredinţat-o?

— Chiar astă-seară.

— O, Doamne!

— Vino cu mine, zău, vino!

Henri lăsă braţele să-i cadă.

— Îmi porunceşti, frăţioare? întrebă el, pălind numai la gândul c-ar putea fi silit să plece.

Anne făcu un gest.

— Dacă-mi porunceşti — adăugă Henri — mă supun.

— Nu-i decât o rugăminte, du Bouchage, atâta tot.

— Îţi mulţumesc, frăţioare.

Joyeuse dădu din umeri.

— Aş face orice pofteşti, Joyeuse, dar, vezi tu, dacă aş fi cumva nevoit să părăsesc obiceiul de a-mi petrece nopţile pe strada asta, dacă nu mi-ar mai fi dat să privesc fereastra asta...

— Atunci?

— Aş muri!

— Eşti nebun, sărmane!

— Inima mea este acolo, mă înţelegi, frăţioare? zise Henri, întinzând mâna spre casa din faţă. Acolo este viaţa mea; cum vrei să mai trăiesc, dacă-mi smulgi inima din piept?

Ducele îşi încrucişă braţele, mocnind în sine o mânie amestecată cu milă. Îşi muşcă mustăcioara şi, după ce rămase pe gânduri câteva clipe, rosti într-un târziu:

— Dacă tata te-ar ruga, Henri, să te laşi pe mâna lui Miron, care nu este numai medic, dar în aceeaşi măsură şi filozof...

— I-aş răspunde că nu sunt câtuşi de puţin bolnav, că mintea mi-e teafără si că Miron nu poate lecui suferinţele dragostei.

— N-am încotro, trebuie să mă înclin în faţa părerilor tale, Henri; la urma urmei însă, de ce mi-aş face sânge rău? Femeia aceasta este totuşi femeie, iar tu, la rândul tău, eşti îndeajuns de stăruitor, aşa că nu văd pentru ce ne-am pierde speranţa, iar când am să mă întorc, sunt convins c-am să te găsesc zburdând, cu cântecul pe buze, mai voios şi mai sprinţar decât mine.

— Da, da, frăţiorul meu drag — încuviinţă tânărul, strângând mâinile prietenului său — da, am să mă lecuiesc, da, am să fiu fericit şi am să zburd voios; îţi mulţumesc pentru prietenia pe care mi-o dovedeşti, îţi mulţumesc! Este tot ce am mai de preţ pe lume.

— După dragostea ta.

— Dar mai presus decât viaţa mea.

Mişcat până în adâncul sufletului, deşi părea să fie un om uşuratic, Joyeuse se grăbi să-i taie vorba fratelui său.

— Mergem? spuse el. Torţele s-au stins, precum vezi, muzicanţii şi-au luat instrumentele la spinare, iar pajii au purces la drum.

— Du-te, frăţioare, du-te că vin şi eu îndată — spuse du Bouchage, care se gândea cu jale că trebuie să părăsească strada.

— Înţeleg — răspunse Joyeuse — vrei să-ţi iei rămas bun de la fereastră, ai dreptate. Atunci ia-ţi rămas bun şi de la mine, Henri.

Henri încolăci cu braţele grumazul fratelui său, care se aplecase să-l îmbrăţişeze.

— Nu — îi spuse el — am să te petrec până la barieră. Aşteaptă-mă încă puţin, la o sută de paşi de aici. Poate că s-o îndura, în sfârşit, să se arate, crezând că nu mai e nimeni pe stradă.

Anne îşi mână calul spre alaiul ce-l aştepta ceva mai încolo.

— Haideţi — îi îndemnă el — nu mai avem nevoie de voi deocamdată; puteţi pleca.

Făcliile se pierdură în noapte, sporovăiala muzicanţilor şi râsetele pajilor se stinseră cu încetul, ca şi ultimele suspine smulse violelor şi lăutelor la atingerea degetelor ce se rătăceau din întâmplare pe strune.

Henri privi pentru ultima oară casa, înălţă o ultimă rugăminte către ferestrele ei şi, în sfârşit, se urni din loc, întorcând mereu capul înapoi şi porni agale după fratele său, înaintea căruia mergeau cei doi scutieri.

Văzând că amândoi tinerii plecaseră împreună cu alaiul lor de muzicanţi, Robert Briquet chibzui că sosise clipa când trebuia să se producă deznodământul acestei scene, dacă, bineînţeles, această scenă era sortită să aibă un deznodământ.

Drept care, socoti de cuviinţă să se retragă în chip zgomotos din balcon şi să închidă ferestrele.

Câţiva gură-cască se încăpăţânară totuşi să rămână mai departe locului, neclintiţi; după zece minute, însă şi cel mai îndărătnic dintre ei îşi luase tălpăşiţa.

Între timp, Robert Briquet se urcase pe acoperişul casei

sale împodobit cu fel de fel de cioplituri în lemn, ca nişte dantele, aşa cum sunt îndeobşte acoperişurile locuinţelor flamande şi se ascunse îndărătul unuia din aceste ornamente spre a priveghea ferestrele de peste drum.

Îndată ce se stinse orice zgomot în stradă, când nu se mai auzi nici zvon de lăute, nici tropot de paşi, nici freamăt de glasuri, îndată ce totul intră pe făgaşul obişnuit, una dintre ferestrele de la etaj ale casei misterioase se deschise pe furiş şi cineva scoase capul afară cu băgare de seamă.

— Nu mai e nimeni — spuse în şoaptă un glas de bărbat — deci nu mai e nici un pericol. Pesemne că cineva a vrut să-i facă o farsă vecinului nostru; puteţi ieşi din ascunzătoare, doamnă şi coborî în iatacul domniei voastre.

Spunând acestea, bărbatul închise fereastra, scăpără amnarul şi, aprinzând un felinar, îl încredinţă cuiva care aştepta cu mâna întinsă să-l primească.

Chicot se uită atât de încordat, că-i ieşiseră ochii din cap.

Dar abia apucă să întrevadă chipul palid şi neasemuit de frumos al femeii care primise felinarul, abia reuşi să surprindă privirea blajină şi tristă schimbată între slujitor şi stăpână, că păli deodată la faţă şi simţi un fior îngheţat lunecându-i prin vine.

Tânăra femeie, care nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi patru de ani, începu a coborî treptele, urmată de slujitorul său.

— Ah — murmură Chicot ca pentru sine, trecându-şi mâna peste frunte ca să-şi şteargă sudoarea şi totodată ca şi cum ar fi vrut să alunge o cumplită vedenie — ah, conte du Bouchage, biet tânăr chipeş şi viteaz, biet îndrăgostit zănatic, geaba tragi nădejde că vei fi voios şi sprinţar şi că-ţi va mai arde vreodată să cânţi! Nu-ţi rămâne decât să încredinţezi fratelui tău deviza pe care ţi-ai ales-o, căci de azi înainte nu vei mai spune în veci: *hilariter.*

Coborî apoi în iatacul său, cu fruntea înnegurată, ca şi când s-ar fi afundat în cine ştie ce înfricoşată văgăună, în cine ştie ce primejdios abis şi poposi în întunericul ce domnea în odaie, covârşit, el, cel din urmă, dar şi cel mai deplin, poate, de nebănuita înrâurire a melancoliei ce se revărsa din adâncul acelei case.

Chicot îşi petrecu toată noaptea în jilţul său, visând.

Visând este cuvântul potrivit, fiindcă, într-adevăr, prin mintea lui se prefirară nu atât gânduri cât vise.

A te întoarce în trecut, a vedea luminându-se în fulgerarea unei singure priviri o întreagă epocă, aproape ştearsă din amintire, nu înseamnă a gândi.

Chicot sălăşlui toată noaptea într-o lume pe care o lăsase de mult în urmă, o lume cutreierată de falnice sau gingaşe umbre pe care privirea femeii palide, aidoma unei candele credincioase, le scosese la lumină, făcându-le să se perinde una câte una prin faţa ochilor, însoţită fiecare de un alai întreg de plăcute sau amarnice amintiri.

Chicot, care, întorcându-se de la palat, ofta cu atâta jale după somnul pierdut, nici nu se gândi măcar să se culce. Astfel că, atunci când zorii zilei mijiră cuprinzând vitraliile ferestrei sale, el rosti:

— Ceasul fantomelor a trecut, trebuie să ne gândim puţin şi la cei vii.

Se ridică deci din jilţ, îşi încinse spada, îşi aruncă pe umeri o pelerină de lână vişinie dintr-o ţesătură deasă, prin care nici cea mai năprasnică ploaie n-ar fi putut să pătrundă şi, înarmat cu nestrămutatul stoicism al înţeleptului, cercetă dintr-o privire chiverniseala pungii sale şi pingelele pantofilor săi.

Starea acestora din urmă i se păru lui Chicot în măsură a înfrunta un război; cât priveşte chiverniseala, se cuvine să zăbovim un pic asupra ei.

Vom face deci un popas în desfăşurarea istorisirii noastre, ca să putem vorbi mai amănunţit despre ea cititorilor.

Chicot, om cu o iscusită fantezie, precum îl ştim, scobise grinda ce străbătea de la un capăt la altul casa, fiind nu numai un ornament menit s-o înfrumuseţeze, deoarece era zugrăvită în fel şi fel de culori, dar totodată şi un sprijin ce-i sporea trăinicia, căci avea o grosime de cel puţin optsprezece degete.

În inima acestei grinzi, cu ajutorul unei scobituri adânci de un picior şi jumătate şi largi de vreo şase degete, îşi înjghebase un fel de sipet ai cărui pereţi adăposteau o mie de scuzi de aur.

Chicot, pasămite, îşi făcuse următoarea socoteală: "Una peste alta — chibzuise el — nu cheltuiesc pe zi decât cel mult a douăzecea parte dintr-un scud; aş putea, aşadar, să trăiesc din agoniseala mea vreo douăzeci de mii de zile în şir. Fireşte, n-o să apuc să le trăiesc chiar pe toate, dar, oricum, cred c-am să mă pot bucura măcar de jumătate din ele şi pe urmă, pe măsură ce am să îmbătrânesc, nevoile, şi, o dată cu ele şi cheltuielile, vor creşte, căci cu cât viaţa se împuţinează, cu atât bunăstarea se cade să sporească. Aşa că îmi rămân vreo douăzeci şi cinci sau treizeci de ani încheiaţi de trăit. Slavă Domnului, cred că-mi ajunge".

Prin urmare, pe temeiul socotelilor pe care şi le făcuse, aşa cum am arătat mai sus, Chicot se putea considera unul dintre cei mai bogaţi rentieri din Paris şi credinţa într-un viitor liniştit îi dădea un fel de mândrie.

Nu pentru că Chicot ar fi fost cărpănos, dimpotrivă, atâta timp doar se dovedise mână-spartă; îi era groază însă de sărăcie, ştiind că lipsurile apasă ca o manta de plumb umerii pe care-i împovărează şi că reuşeşte să încovoaie oamenii cei mai dârzi.

În dimineaţa aceasta deci, socotindu-se cu sine însuşi, Chicot îşi spuse: "Fir-ar să fie! Vremurile-s grele şi n-are rost, cred, să fiu mărinimos. Pentru ce-aş umbla cu mănuşi, tocmai eu, cu Henric? Unde mai pui că banii aceştia — o mie de scuzi de aur — nici măcar nu i-am primit de la dânsul, ci de la un unchi care-mi făgăduise de şase ori mai mult; ce-i drept, unchiu-meu era burlac. Dacă ar fi întuneric afară, m-aş duce să iau o sută de scuzi din buzunarul regelui, dar s-a luminat de ziuă şi nu mă pot bizui decât pe mijloacele mele... şi pe ale lui Gorenflot".

Ideea de a-i stoarce câţiva sunători lui Gorenflot aduse un zâmbet pe buzele vrednicului său prieten.

"Ba nu, zău, aş vrea să-l văd — urmă el să-şi depene gândurile — pe jupân Gorenflot, care-mi datorează tot huzurul de care se bucură acum, dacă s-ar încumenta să refuze o sută de scuzi prietenului său dat fiind că e vorba să-l slujească pe regele care l-a uns superior la iacobini. Ah! suspină el, clătinând clin cap. Gorenflot nu mai este aşa cum îl ştiam. În schimb, Robert Briquet a rămas tot Chicot. Dar trebuia să mă duc, pare-mi-se, cu noaptea-n cap să iau scrisoarea regelui, faimoasa

epistolă menită să aţâţe zâzania la curtea Navarei şi uite că s-a şi făcut ziuă. Ei, şi? Până la urmă, tot o să-mi încapă în mână şi dacă Gorenflot se va dovedi prea tare de cap ca să-l pot îndupleca, răvaşul acesta va fi cel mai iscusit tertip ce va cădea ca un trăsnet peste scăfârlia lui. Aşadar, să purcedem la drum!"

Chicot puse la loc scândura ce oblonea ascunzătoarea, o înţepeni bătându-i patru cuie, o acoperi cu lespedea respectivă, peste care presără o pospăială de colb ca să astupe crăpăturile, apoi, pregătindu-se de plecare, îmbrăţişă cu o ultimă privire cămăruţa în care petrecuse atâtea zile fericite, împlătoşat şi ferit de primejdii ca inima-n piept.

Pe urmă îşi aruncă ochii asupra casei de peste drum.

"De fapt — se gândi el — îndrăciţii ăştia de Joyeuse ar putea foarte bine, într-o bună noapte, să dea foc palatului meu, crezând că în felul acesta doamna nevăzută se va arăta poate o clipă la fereastră. Ei, Doamne, păi dacă li se năzare cumva să-mi pârjolească locuinţa, atunci cei o mie de scuzi ai mei numai bine s-ar preschimba într-un lingou de aur. În cazul acesta cred c-ar fi mai cuminte, zău, să îngrop toţi banii. Fugi încolo! Chiar dacă domnii de Joyeuse mi-ar da foc la casă, regele, oricum, o să mă despăgubească."

Şi acum că avea sufletul împăcat, Chicot închise uşa şi luă cu sine cheia, dar ceva mai apoi, când să iasă din casă spre a se îndrepta spre malul apei, îşi zise: "Stai, stai puţin, s-ar putea ca între timp Nicolas Poulain să vină pe aici să mă caute şi, bineînţeles, plecarea mea o să-l pună pe gânduri şi atunci... Ei, asta-i acum, nu ştiu ce-o fi cu mine azi, că mă sperii de toate alea ca un iepure. La drum, băiete, la drum!"

În clipa în care Chicot încuia uşa de la intrare, cu aceeaşi grijă cu care încuiase uşa camerei sale, zări pe slujitorul doamnei necunoscute stând la fereastră: ieşise probabil să ia aer, cu speranţa că la ceasul acela dis-de-dimineaţă nu va fi nimeni pe afară să-l vadă.

Omul, aşa cum am spus, avea chipul sluţit de o rană ce-i sfârtecase tâmpla stângă, brăzdându-i o jumătate din obraz. Pe de altă parte, una din sprâncene, strâmbată de lovitura năprasnică, îi acoperea aproape în întregime ochiul stâng, înfundat în orbită. Dar ce curios! În pofida frunţii pleşuve şi a bărbii cărunte, avea o privire scăpărătoare, iar obrazul ce-i fusese cruţat păstra încă o prospeţime tinerească.

La vederea lui Robert Briquet, care cobora pragul casei, slujitorul se grăbi să-şi pună gluga în cap. Se pregăti tocmai să intre înăuntru, când Chicot îi făcu semn să mai stea.

— Vecine — îi strigă Chicot — de când cu tămbălăul de ieri, mi s-a făcut lehamite de casă; aşa că m-am gândit să plec pentru câteva zile la ferma mea. Vrei să fii atât de bun, rogu-te şi să mai arunci când şi când o privire încoace?

— Da, domnule — răspunse necunoscutul — cu dragă inimă.

— Şi dacă s-ar întâmpla să vezi niscaiva hoţi…

— Fiţi pe pace, domnule, am o archebuză straşnică.

— Mulţumesc. Totuşi aş mai avea încă o rugăminte la domnia ta, vecine.

— Spuneţi. V-ascult.

Chicot păru a măsura din ochi distanţa ce-l despărţea de interlocutorul său.

— E un lucru mai gingaş, şi-mi vine greu să strig de aici în gura mare, dragă vecine — îi mărturisi el.

— Cobor îndată — îi răspunse necunoscutul.

Într-adevăr, Chicot îl văzu pierind de la fereastră; şi cum, în lipsa slujitorului, avu tot răgazul să se apropie de casă, câteva clipe mai apoi îi auzi paşii îndreptându-se spre ieşire, pe urmă uşa se deschise şi se pomeniră amândoi faţă-n faţă.

De astă dată slujitorul îşi trăsese gluga până peste ochi.

— E tare frig azi — spuse el, ca să ascundă sau ca să motiveze această ciudată fereală.

— Suflă vântul de te-ngheaţă, vecine — răspunse Chicot, silindu-se să nu-şi privească interlocutorul, ca să-l facă să se simtă în largul său.

— V-ascult, domnule.

— Uite despre ce-i vorba — urmă Chicot — eu plec.

— Mi-aţi făcut cinstea să-mi spuneţi acest lucru adineauri.

— Da, ştiu, să nu crezi că nu-mi amintesc, numai că, vezi dumneata, plecând, am lăsat nişte bani acasă.

— Foarte rău, domnule, foarte rău! Luaţi-i cu dumneavoastră.

— Ba nu: omul se mişcă mai greu şi este mai şovăielnic atunci când trebuie să scape nu numai cu viaţa, dar şi cu punga teafără. Am lăsat deci banii acasă, dar, bineînţeles, am avut grijă să-i ascund cât mai bine, atât de bine chiar, încât singurul

lucru de care mă tem e că s-ar putea să am nenorocul să se aprindă casa. Dacă s-ar întâmpla una ca asta, fii atât de bun, rogu-te, de vreme ce suntem vecini şi ia aminte: când o fi să ardă grinda aceea groasă al cărei capăt cioplit în chip de balaur îi vezi ieşind în afară acolo, în dreapta, ia aminte, zic şi scotoceşte după aceea în cenuşă.

— Ca să vă spun drept, domnule — rosti necunoscutul cu o vădită nemulţumire — mă puneţi într-o mare încurcătură. Mărturisirea aceasta se cuvenea să fie făcută mai degrabă unui prieten decât unui om pe care nu-l cunoaşteţi şi despre care nu ştiţi nimic.

Spunând aceste cuvinte, cerceta cu o privire scânteietoare schimonositura mieroasă întipărită pe faţa lui Chicot.

— E adevărat că nu te cunosc — răspunse acesta — dar eu am foarte multă încredere în figurile oamenilor şi, judecând după chipul dumitale, mă bizui că eşti un om cinstit.

— Vă daţi seama totuşi, domnule, că mă obligaţi să-mi iau o mare răspundere. Dar dacă, în cele din urmă, stăpânei mele o să i se urască de atâta muzică, aşa cum vi s-a urât şi domniei voastre şi o să poftească să ne mutăm?

— Atunci înseamnă că nu mai este nimic de făcut — răspunse Chicot — şi-n orice caz n-o să-ţi cer socoteală dumitale, vecine.

— Vă mulţumesc pentru încrederea pe care o arătaţi unui biet necunoscut — spuse slujitorul, înclinându-se. Voi căuta să mă arăt vrednic de ea.

Şi făcând o plecăciune în faţa lui Chicot, intră în casă.

La rândul său, Chicot îl salută prietenos şi, în momentul în care omul închise uşa după el, şopti ca pentru sine: "Bietul băiat, de astă dată, cu drept cuvânt se poate spune că-i vorba de un strigoi; şi când mă gândesc ce vesel, ce plin de viaţă şi ce chipeş era când l-am cunoscut!"

Capitolul XIX   Mânăstirea Iacobinilor

Stăreţia pe care monarhul i-o hărăzise lui Gorenflot drept răsplată pentru credincioasele sale servicii şi, mai cu seamă,

pentru verva lui scânteietoare se afla în afara oraşului, la vreo două bătăi de muschetă de poarta Saint-Antoine.

Cartierul din preajma porţii Saint-Antoine era un cartier cât se poate de simandicos, cercetat de obraze alese, deoarece regele obişnuia să meargă adesea la castelul Vincennes, care, la vremea aceea, încă se mai numea *pădurea Vincennes*.

Ici şi colo, pe drumul ce ducea spre donjon, se aflau câteva mici conace ale unor mari seniori, înconjurate de grădini încântătoare şi de falnice curţi, ce alcătuiau un fel de apanaj al castelului, găzduind nenumăratele întâlniri unde, cu toate că pe atunci orice târgoveţ de rând avea meteahna de a pune ţara la cale, ne vom îngădui a spune că discuţiile politice erau cu cea mai mare grijă ocolite.

Datorită deselor perindări încolo şi-ncoace ale curţii, drumul acesta dobândise acelaşi prestigiu de care, păstrând bineînţeles proporţiile, se bucură în zilele noastre şoseaua Champs-Elysées.

Trebuie deci să recunoaştem că era o poziţie într-adevăr strălucită pentru stăreţia ce se înălţa măreaţă în dreapta drumului spre Vincennes.

Mânăstirea era alcătuită dintr-o serie de clădiri aşezate pe câteşipatru laturile unei curţi imense, sădită cu pomi, dintr-o grădină de zarzavaturi în spatele clădirilor şi dintr-o sumedenie de acareturi ce cuprindeau cam tot atâta loc cât vatra unui sat.

Două sute de călugări sălăşluiau în chiliile din fundul curţii, pe latura paralelă cu drumul.

În faţă, patru ferestre arătoase cu un singur balcon de fier desfăşurat de-a lungul câteşipatru ferestrelor lăsau să pătrundă din plin în apartamentele stăreţiei aerul, lumina zilei şi viaţa.

Aidoma unui oraş ce ar putea fi la un moment dat încercuit, mânăstirea avea la îndemână toate cele trebuincioase pe moşiile ei din Charonne, din Montreuil şi din Saint-Mandé.

Păşunile ei hrăneau o cireadă înfloritoare de cincizeci de boi, nici unul mai mult sau mai puţin vreodată şi o turmă de nouăzeci şi nouă de oi, deoarece, fie după datină, fie după canoanele scrise, bunurile aflate în stăpânirea cinurilor călugăreşti nu trebuie să atingă cifra de o sută.

O clădire deosebită adăpostea la rândul său un număr de nouăzeci şi nouă de porci de rasă, pe care-i creştea cu dragoste şi, mai cu seamă cu mândrie, un cârnăţar ales chiar de dom

Modeste în persoană.

Cinstea aceasta de care cârnăţarul avea tot dreptul să se simtă măgulit se datora cârnaţilor delicioşi, urechilor umplute şi caltaboşilor cu arpagic cu care acesta îndestula odinioară hanul *La Cornul Abundenţei*.

Dom Modeste, plin de recunoştinţă pentru ospeţele îmbelşugate de care avusese parte pe vremuri la jupân Bonhommet, înţelegea să plătească în felul acesta datoriile fratelui Gorenflot.

Nu mai e nevoie, cred, să vorbesc de cămări şi de pivniţe.

Livada pe spaliere a mânăstirii, aşezată către răsărit şi miazăzi, dădea nişte piersici, caise şi struguri de toată frumuseţea; pe de altă parte, din aceste fructe se făceau marmeladă şi dulceţuri, pregătite de un frate, anume Eusebiu, făuritorul acelui munte de fructe zaharisite pe care primăria Parisului îl oferise celor două regine cu prilejul ultimului banchet oficial ce avusese loc.

Cât priveşte pivniţa cu vinuri, Gorenfiot o chivernisise prin osârdia lui, secătuind, în schimb, toate pivniţele din Bourgogne, căci avea din născare o vădită preferinţă pentru vinul de pe aceste meleaguri, ca toţi băutorii încercaţi, care sunt de părere îndeobşte că vinul de Bourgogne este singurul vin adevărat.

În sânul acestei chinovii, un rai în toată puterea cuvântului pentru cei obişnuiţi să-şi ghiftuiască stomacul şi să taie frunză la câini, într-un apartament somptuos de la primul etaj, al cărui balcon dădea spre drumul mare, îl vom regăsi pe Gorenflot, înzestrat cu o guşă în plus şi cu acea venerabilă solemnitate pe care deprinderile unei vieţi de huzur şi de netulburată tihnă o împrumută chiar şi celor mai vulgare figuri.

Dacă în sutana-i albă ca neaua, cu gulerul negru ce-i încălzeşte umerii largi, Gorenflot nu se mai simte tot atât de stăpân pe gesturile sale pe cât se simţea în rasa cenuşie de călugăr, în schimb este mult mai impunător.

Mâna-i lătăreaţă ca o spadă de berbec se sprijină pe un *in-cvarto*[9] pe care-l acoperă cu desăvârşire, picioarele butucănoase se odihnesc pe un încălzitor cu jeratic, mai-mai să-l strivească; braţele însă i-au rămas prea scurte ca să se mai

---

[9] Expresie latinească însemnând "în patru". Se spune despre cărţile a căror coală de hârtie este îndoită de două ori, alcătuind patru toi sau opt pagini.

poată împreuna pe pântecele voluminos.

Cu o clipă mai înainte, ornicul tocmai bătuse vestind ceasurile şapte şi jumătate dimineaţa.

Superiorul se sculase ultimul din toată mânăstirea, folosindu-se de canoanele ce îngăduie stareţului să doarmă o oră mai mult decât ceilalţi monahi; îşi continua însă somnul de noapte într-un jilţ încăpător, cu două rezemătoare de o parte şi de alta a spătarului şi moale ca o pilotă.

Mobilierul camerei în care picoteşte cuviosul abate este mai curând laic decât monahicesc: o masă cu picioare strunjite, acoperită cu un chilim bogat, icoane în care spiritul religios se îmbină cu galanteria într-un amestec destul de ciudat de dragoste lumească şi de cucernicie, amestec pe care nu-l găsim în artă decât în perioada aceasta; blidare, vase de preţ, unelte bisericeşti, altele de servit la masă; perdele mari de brocart veneţian la ferestre, mai fastuoase, cu toată vechimea lor, decât cele mai scumpe ţesături noi; iată, înfăţişate în amănunţime, bogăţiile care ajunseseră în stăpânirea lui dom Modeste Gorenflot, din mila Celui de Sus, a regelui şi, mai cu seamă, a lui Chicot.

Cum spuneam deci, superiorul picotea într-un jilţ în timp ce ziua albă venise ca de obicei să-l vadă, dezmierdând cu lumina-i argintie rumeneala şi tonurile sidefii ala obrazului cufundat în somn.

Uşa se deschise binişor şi doi monahi intrară în odaie fără să-l trezească pe superior.

Primul era un bărbat între treizeci şi treizeci şi cinci de ani, slab, palid la faţă şi cu trupul nervos încordat ca un arc în rasa de călugăr iacobin: ţinea fruntea sus, iar privirea ţâşnită ca o săgeată din ochii săi vultureşti avea darul de a porunci înainte ca buzele lui să fi rostit un cuvânt, pentru ca, o clipă mai apoi, aceeaşi privire să se îmblânzească sub învăluirea pleoapelor prelungi şi albe care, de câte ori se închideau, scoteau în vileag cearcănele mari, cafenii din jurul ochilor. Când însă, dimpotrivă, irisul negru scânteia între sprâncenele stufoase şi chenarul acela cafeniu-roşcat al orbitei, părea că scapără un fulger din învolburarea a doi nori de aramă.

Călugărul acesta se numea fratele Borromée şi era de vreo trei săptămâni economul mânăstirii.

Celălalt era un tânăr de vreo şaptesprezece sau

optsprezece ani, cu ochi negri şi ageri, cu o figură îndrăzneaţă, cu bărbia ieşită în afară, mic de stat, dar bine legat şi care îşi suflecase mânecile largi, dând la iveală cu un fel de mândrie două braţe pline de neastâmpăr ce nu puteau sta liniştite o clipă.

— Superiorul încă mai doarme, frate Borromée — spuse cel mai tânăr dintre călugări. Ce facem, îl trezim?

— Nici să nu te gândeşti, frate Jacques — răspunse economul.

— Zău, ce păcat că avem un stareţ căruia-i place să doarmă până târziu — urmă tânărul frate — altminteri am fi putut încerca armele chiar acum, dimineaţa. Ai băgat de seamă ce frumuseţe de platoşe şi ce minunate archebuze sunt printre ele?

— Taci din gură, frate, să nu te-audă.

— Ce necaz! stărui călugărul cel mărunţel, bătând din picior în covorul gros care înăbuşi zgomotul izbiturii. Zău dacă nu-ţi vine să mori de necaz! E atât de frumos afară, ograda-i zvântată, mai mare dragul să fi făcut exerciţii, frate econom!

— Ai răbdare, fiule — îl povăţui fratele Borromée cu o prefăcută smerenie, dezminţită de privirea lui arzătoare.

— Dar de ce nu porunceşti, până una alta, să se împartă armele? îl întrebă cu însufleţire Jacques, suflecându-şi mânecile ce-i căzuseră.

— Eu să poruncesc?

— Da, dumneata!

— Ştii doar prea bine, frate, că nu am căderea să poruncesc — răspunse grav Borromée. Stăpânul, uite-l, e-acolo!

— Care stăpân? Acolo, în jilţ... adormit... când toată lumea-i în picioare...? — spuse Jacques cu un glas mai curând burzuluit decât cuviincios.

Şi privirea lui plină de o scăpărătoare isteţime se strădui să citească în adâncul inimii fratelui Borromée.

— Să-i respectăm harul şi odihna — rosti acesta, înaintând spre mijlocul încăperii, dar tocmai atunci, ca un făcut, dădu peste un scăunaş care se răsturnă pe parchet.

Cu toate că zgomotul taburetului se stinse în grosimea covorului la fel ca şi bătaia din picior a fratelui Jacques, auzind bufnitura, dom Modeste tresări şi deschise ochii.

— Cine-i acolo? strigă el cu glasul repezit al unei santinele

aţipite.

— Sfinţia voastră — rosti fratele Borromée — să ne iertaţi că ne-am îngăduit să tulburăm cucernica domniei voastre cugetare, dar am venit să aflu ce porunciţi.

— Ah, bună dimineaţa, frate Borromée — spuse Gorenflot, dând uşor din cap. Pe urmă, după ce rămase pe gânduri un moment, răstimp în care îşi încordă, precum se vedea prea bine, toate strunele memoriei sale, întrebă clipind din ochi de câteva ori: Ce să poruncesc?

— Ce să facem cu armele şi cu armurile!

— Cu armele şi cu armurile? se miră Gorenflot.

— Întocmai. Sfinţia voastră a cerut să aducem arme şi armuri.

— Cui i-am cerut?

— Mie.

— Dumitale?... Eu? Ţi-am cerut eu arme?

— Fără îndoială, sfinţia voastră — întări Borromée, netulburat, ca omul care ştie ce vorbeşte.

— Eu?! îngână dom Modeste în culmea uimirii. Eu?! Când anume?

— Acum opt zile.

— Aha! Dacă a fost acum opt zile... Dar ce să facem cu armele?

— Sfinţia voastră aţi spus şi nu fac decât să repet cuvintele domniei voastre, aţi spus, zic: "Frate Borromée, ar fi bine să facem rost de nişte arme pentru călugării şi fraţii de la noi din mânăstire: exerciţiile de gimnastică sunt menite să întărească puterea trupului, aşa cum învăţămintele cucernice sporesc puterea sufletului".

— Am spus eu asta?! se minună Gorenflot.

— Da, preacuvioase; iar eu, ca un frate nevrednic şi supus, m-am grăbit a face rost de arme de luptă.

— Curios! murmură Gorenflot. Nu-mi amintesc nimic, dar nimic.

— Ba chiar aţi adăugat, preacuvioase, acest citat latin: *Militat spiritu, militat gladio*[10] .

— Ce vorbeşti?! exclamă dom Modeste, căscând nişte ochi cât cepele. Am adăugat eu citatul ăsta?

— Memoria nu mă înşală, preacuvioase — răspunse

[10] Luptă atât cu vorba cât şi cu spada.

Borromée, plecându-şi pleoapele cu modestie.

— Din moment ce am spus aşa — urmă Gorenflot, dând agale din cap — înseamnă că am avut motive temeinice, frate Borromée. De fapt, am fost întotdeauna de părere că trupul se cuvine să fie oţelit; şi pe vremea când eram doar un călugăr de rinei, am luptat necontenit atât cu vorba cât şi cu spada: *Militat... spiritu...* Prea bine, frate Borromée! Atotputernicul m-a luminat.

— Mă duc atunci să împlinesc până la capăt porunca sfinţiei voastre — spuse Borromée, ieşind împreună cu fratele Jacques, care nu-şi mai încăpea în piele de bucurie şi-l tot trăgea de poalele anteriului.

— Du-te! rosti cu măreţie Gorenflot.

— Ah! Preacuvioase — spuse fratele Borromée, întorcându-se după câteva clipe — eram să uit...

— Ce?

— Jos, în vorbitor, aşteaptă un prieten al înălţimii voastre, care doreşte să vă vadă.

— Cum îl cheamă?

— Jupân Robert Briquet.

— Jupân Robert Briquet — îl lămuri Gorenflot — nu este nicidecum prietenul meu, frate Bcrromée, ci doar o cunoştinţă oarecare.

— Înseamnă deci că sfinţia voastră nu-l primeşte?

— Ba da, ba da — rosti într-o doară Gorenflot — omul acesta are darul să-mi descreţească fruntea. Spune-i să vină sus.

Fratele Borromée se înclină din nou şi ieşi pe uşă .Cât priveşte pe fratele Jacques, dintr-un singur salt coborâse din apartamentul stareţului în odaia în care erau păstrate armele.

După cinci minute, uşa se deschise din nou şi prietenul superiorului se ivi în prag.

Capitolul XX Cei doi prieteni

Dom Modeste nu găsi de cuviinţă să se clintească din jilţul în care stătea răsturnat cu atâta desfătare.

Chicot trebui să străbată încăperea ca să se apropie de el.

Superiorul catadicsi totuşi să moţăie din cap ca să-i dea

de ştire noului sosit că-l zărise.

Chicot nu se arătă câtuşi de puţin mirat de nepăsarea stareţului; păşi mai departe spre el şi când se aflǎ la o distanţă respectuoasă de dânsul, făcu o plecăciune.

— Bună dimineaţa, domnule superior — spuse el.

— Ah, lume nouă! îl întâmpină Gorenflot. Ai înviat din morţi, după cum se pare?

— Chiar ai crezut c-am murit, domnule superior?

— Ei, Doamne! Nu te-am mai văzut deloc în ultimul timp.

— Am avut treabă.

— Aşa!

Chicot ştia că, afară de cazul când ar fi fost înfierbântat de vreo două-trei sticle cu vin vechi de Bourgogne, Gorenflot era îndeobşte scump la vorbă. Şi cum, pe cât se părea, dat fiind ora timpurie, Gorenflot nu apucase încă să pună nici un strop pe limbă, luă un jilţ încăpător şi se aşeză, fără să scoată un cuvânt, în dreptul căminului, întinzându-şi picioarele pe garnitura acestuia şi afundându-şi şalele în spătarul capitonat.

— Rămâi să mănânci cu mine, domnule Briquet? îl întrebă dom Modeste.

— Poate că da, domnule superior.

— Nu trebuie să te superi, domnule Briquet, dacă s-ar întâmpla cumva să-mi fie cu neputinţă să-ţi hărăzesc tot timpul pe care aş dori să-l petrecem împreună.

— Ei, asta-i, dar cine naiba ţi-a cerut aşa ceva, domnule superior? Drăcia dracului! Nu ţi-am cerut nici măcar de mâncare, dumneata m-ai poftit.

— Bineînţeles, domnule Briquet — se grăbi să-l împace dom Modeste, cu drept cuvânt neliniştit de glasul atât de hotărât al lui Chicot. Nici vorbă că eu te-am poftit, dar...

— Dar ţi-ai închipuit că n-am să primesc, nu-i aşa?

— Da' de unde! Mă ştii oare pe mine că aş avea obiceiul să umblu cu asemenea marafeturi, domnule Briquet?

— O persoană simandicoasă ca dumneata, domnule superior, îşi poate îngădui să aibă orice fel de obiceiuri doreşte — răspunse Chicot, zâmbind aşa cum numai el ştia să zâmbească.

Dom Modeste îl privi clipind din ochi. Nu putea deloc să se dumirească dacă Chicot îl lua peste picior sau dacă vorbea serios.

Chicot tocmai se sculase în picioare.
— De ce te-ai ridicat, domnule Briquet? întrebă Gorenflot.
— Pentru că vreau să plec.
— De ce să pleci, când mi-ai făgăduit adineauri că mănânci cu mine?
— Mai întâi, nu ţi-am făgăduit c-o să mănânc cu dumneata.
— Îmi pare rău, doar te-am poftit.
— Şi ţi-am răspuns: "Poate"; poate nu este totuna cu "da."
— Nu cumva te-ai supărat?
Chicot prinse a râde.
— Eu, să mă supăr! se miră el. Şi de ce, mă rog, m-aş fi supărat? Pentru că eşti fără obraz, incult şi necioplit? O, dragă domnule superior, ne cunoaştem de multă vreme pentru ca micile dumitale cusururi să mă mai poată cumva supăra.
Gorenflot rămase cu gura căscată şi cu braţele întinse, ca trăsnit de ieşirea neaşteptată a oaspetelui său.
— S-auzim de bine, domnule superior! adăugă Chicot.
— Mai stai, zău...
— Călătoria mea nu suferă nici o amânare.
— Cum aşa, pleci într-o călătorie?
— Am o solie de îndeplinit.
— Din partea cui?
— Din partea regelui.
Gorenflot era năucit de parcă i-ar fi căzut cerul în cap.
— O solie! se minună el. O solie din partea regelui! Va să zică ai dat iar ochii cu el?
— Fireşte.
— Şi cum te-a primit?
— Cu braţele deschise: ca să vezi că el, ditamai regele, are ţinere de minte.
— O solie din partea regelui! bolborosi Gorenflot. Şi eu, ca un om fără obraz, ca un necioplit şi incult ce sunt...
Inima lui se dezumfla treptat-treptat, ca un balon înţepat cu acul şi din care a început să iasă aerul.
— S-auzim de bine! spuse din nou Chicot.
Gorenflot se ridică din jilţ şi, întinzând mâna-i lătăreaţă, aţinu calea fugarului, care, trebuie să recunoaştem, se supuse acestei samavolnicii fără să se împotrivească.
— Stai, omule, să ne lămurim! stărui superiorul.

— Ce să lămurim? întrebă Chicot.
— Vreau să ştiu de ce eşti atât de ţâfnos azi?
— Nu văd de ce-aş fi mai altfel azi decât în celelalte zile.
— Ba eşti.
— Sunt, ca de obicei, oglinda celor ce se află de faţă.
— Ba nu.
— Râzi, mă umflă şi pe mine râsul; te bosumfli, încep şi eu să fac mutre.
— Ba nu, ba nu, ba nu!
— Ba da, ba da, ba da!
— Uite ce e, ca să-ţi spun cinstit, eram îngândurat.
— Ce vorbeşti!
— De ce nu vrei să fii îngăduitor cu un om care are atâtea buclucuri pe cap? Doamne Dumnezeule, crezi că mai ştiu eu unde mi-e capul? Stăreţia asta nu-i tot atât de istovitoare ca şi ocârmuirea unei provincii întregi? Gândeşte-te numai că am sub oblăduirea mea două sute de oameni, că sunt totodată econom, arhitect şi intendent; fără să mai pun la socoteală îndatoririle mele duhovniceşti.
— Într-adevăr, este prea mult pentru puterile unui nevrednic slujitor al lui Dumnezeu.
— Oh! Văd eu că mă iei peste picior — spuse Gorenflot. Unde este milostenia dumitale creştinească, domnule Briquet?
— Crezi c-am avut-o vreodată?
— Mi-e teamă că-i vorba şi de un pic de invidie din partea dumitale: ia seama, invidia este un păcat de moarte.
— Invidie din partea mea? Şi pentru ce aş putea fi invidios, dacă nu ţi-e cu supărare?
— Hm! Îţi spui în sinea dumitale, bunăoară: "Superiorului dom Modeste Gorenflot îi merge din ce în ce mai bine, este în plină ascensiune..."
— În timp ce eu cobor tot mai jos, nu-i aşa? răspunse Chicot, ironic.
— Asta numai din pricina situaţiei dumitale îndoielnice, domnule Briquet.
— Aminteşte-ţi de cuvintele Evangheliei, domnule superior!
— Ce cuvinte?
— Cel ce se înalţă în slavă va fi smerit, iar cel ce se smereşte va fi ridicat în slăvi.

— Vorbă să fie!

— Ia te uită, ereticul! Ia în deşert Sfânta Scriptură! se cutremură Chicot, împreu-nându-şi mâinile.

— Eretic?! protestă Gorenflot. Eretici sunt hughenoţii.

— Schismatic, atunci!

— Stai, stai, ce vrei să spui, domnule Briquet? Zău dacă mai ştiu ce să cred!

— Nimic altceva decât că trebuie să plec într-o călătorie şi c-am venit să-mi iau rămas bun. Aşadar, s-auzim de bine, cinstite dom Modeste!

— Doar n-o să mă părăseşti aşa?

— Pe dracu, ba bine că nu!

— Dumneata?

— Da, eu.

— Un prieten ca mine?

— Când te-ai ajuns, nu mai ştii de prieteni.

— Dumneata, Chicot?

— Nu mai sunt Chicot, aşa cum dumneata însuţi spuneai adineauri, când mi-ai dat peste nas.

— Eu? Când anume?

— Atunci când ai pomenit de situaţia mea îndoielnică.

— Ţi-am dat peste nas?! Zău, cum îmi vorbeşti azi!

Şi superiorul lăsă în jos capul cât o baniţă, strivindu-şi cu grumazul de taur guşa lui cu trei caturi care se preschimbă într-un singur colac de grăsime.

Chicot, care îl pândea cu coada ochiului, îl văzu pălind uşor la faţă:

— Să ne vedem cu bine şi să nu-mi porţi pică pentru că am socotit de cuviinţă să-ţi spun adevărul adevărat.

Şi dădu să plece.

— Spune-mi tot ce pofteşti, domnule Chicot — încuviinţă dom Modeste. Numai nu te mai uita aşa la mine!

— Ehei, e cam târziu acum.

— Niciodată nu-i prea târziu! Nu se poate, cum o să pleci aşa, fără să pui nimic în gură, ce dracu! Nu-i sănătos, chiar dumneata mi-ai spus-o de atâtea ori! Hai să ne-aşezăm la masă.

Chicot însă era hotărât să-şi redobândească dintr-o singură lovitură toate privilegiile.

— Nici nu mă gândesc! se împotrivi el. Aici, la dumneata, se mănâncă prost de tot.

Până atunci, Gorenflot îndurase toate palmele cu destul curaj; cea din urmă însă îl culcă la pământ.

— Se mănâncă prost la mine? bolborosi el, disperat.

— Asta cel puţin e părerea mea.

— Poţi să te plângi cumva de masa pe care ţi-am dat-o ultima oară?

— Îi mai simt încă şi acum gustul fioros în gură: ptiu!

— Cum, ai scuipat?! strigă Gorenflot, ridicând mâinile la cer.

— Da — rosti dârz Chicot — am scuipat!

— Şi de ce, mă rog? Spune.

— Cotletele de porc erau arse într-un hal fără hal.

— O!

— Urechile umplute nu trosneau în dinţi.

— O!

— Claponul cu orez era zeamă goală.

— Sfinte Dumnezeule!

— Ciorba de raci nu era degresată.

— Ţine-mă, Doamne!

— Pireul înota în ulei: şi acum îl mai simt clătinându-se în stomac.

— Chicot, Chicot! suspină dom Modeste, cu tonul cu care Cezar, înainte de a-şi da sufletul, îi spusese ucigaşului său: "Brutus, Brutus!'"...

— Şi pe urmă, dumneata nu ai timp de pierdut cu mine.

— Eu?

— Mi-ai spus că ai treabă: mi-ai spus, da sau nu? Atât ar mai lipsi să mai fii şi mincinos.

— Ei, bine, treaba asta poate să mai zăbovească. E vorba de o cucoană care-mi cerea s-o primesc, atâta tot.

— N-ai decât s-o primeşti.

— Nici nu-mi trece prin gând, scumpe domn Chicot! Deşi mi-a trimis plocon o sută de sticle cu vin de Sicilia.

— O sută de sticle cu vin de Sicilia!

— N-am s-o primesc, deşi trebuie să fie o cucoană foarte simandicoasă; nu, n-am s-o primesc; nu vreau să te primesc decât pe domnia ta, dragă domnule Chicot. Ţinea neapărat s-o spovedesc, cucoana asta de neam mare, care obişnuieşte să trimită plocon cu duiumul sticle cu vin de Sicilia. Ei, uite, dacă asta ţi-e dorinţa, cu nici un preţ n-am să fiu îndrumătorul ei

duhovnicesc; am să-i trimit vorbă să-şi caute alt duhovnic.

— Ai să faci dumneata asta?

— Ca să pot prânzi cu domnia ta, dragă domnule Chicot! Ca să răscumpăr păcatele pe care le-am săvârşit faţă de domnia ta.

— Păcate care îşi au obârşia în amarnica dumitale trufie, dom Modeste.

— Am să mă smeresc, prietene.

— În lenea şi tembelismul dumilale.

— Chicot, Chicot! Cu începere de mâine am să mă pedepsesc, punându-i pe călugării mei să facă exerciţii în fiecare zi.

— Instrucţie? Pe călugării dumitale?! se miră Chicot, holbând ochii. Şi ce fel de exerciţii: cu furculiţa?

— Nu, cu armele.

— Exerciţii cu armele?

— Da. Îţi dai totuşi seama ce obositor e să faci instrucţie cu oamenii.

— Dumneata? Să faci instrucţie cu iacobinii?

— În orice caz, o să-i pun pe alţii să facă.

— Începând de mâine?

— Începând chiar de azi, dacă pofteşti.

— Şi cui i-o fi trăsnit prin cap să pună nişte prăpădiţi de călugări să facă instrucţie?

— Mie, pe cât se pare.

— Dumitale? Nu se poate.

— Ba da, eu i-am poruncit fratelui Borromée...

— Cine mai e şi fratele ăsta Borromée?

— Ah! Aşa e, am uitat că nu-l cunoşti.

— Ce-i cu el?

— Este economul mânăstirii.

— Cum se poate să ai un econom pe care eu să nu-l cunosc, secătură?

— A venit aici de curând şi e o bucată de vreme de când n-ai mai fost la noi.

— Şi cum de te-ai căptuşit cu economul ăsta?

— Mi l-a recomandat domnul cardinal de Guise.

— Chiar dumnealui cu gura dumisale?

— Printr-o scrisoare, dragă domnule Chicot, printr-o scrisoare.

— Nu cumva e cel pe care l-am văzut jos? Unul cu o mutră de uliu?

— Întocmai.

— Şi care te-a înştiinţat c-am sosit?

— Da.

— Măi, să fie! spuse fără să vrea Chicot. Şi ce merit are economul ăsta pe care domnul cardinal de Guise îl sprijină cu atâta căldură?

— E tot atât de iscusit la socoteli ca Pitagora însuşi.

— Nu cumva cu el ai pus la cale exerciţiile astea militare?

— Da, dragul meu.

— Va să zică el te-a îndemnat să-i înarmezi pe călugări, nu-i aşa?

— Nu, scumpe domn Chicot, ideea a fost a mea. Numai a mea.

— Şi pentru ce?

— Aşa, ca să fie înarmaţi.

— Lasă trufia, păcătos înrăit, nu ştii că trufia e un păcat de moarte? Ideea asta n-a fost a dumitale.

— A mea sau a lui, nu mai ţin minte cui i-a venit mai întâi ideea asta: lui sau mie? Ba nu, ba nu, acum mi-aduc aminte, mie mi-a venit; se pare chiar că aş fi citat cu acest prilej un dicton latinesc foarte iscusit şi cu mult schepsis.

Chicot se apropie de superior.

— Un dicton latinesc, dumneata, dragul meu superior?! spuse el. Şi-ţi mai aminteşti cumva cum sună acest dicton latinesc?

— *Militat spiritu...*

— *Militat spiritu, militat gladio?*

— Da, da, aşa, chiar aşa! strigă dom Modeste cu însufleţire.

— Bine, bine — spuse Chicot — trebuie să recunosc că rar mi-a fost dat să văd un om care să-şi ceară iertare atât de frumos ca dumneata, dom Modeste. Să ştii că te-am iertat.

— O! suspină înduioşat Gorenflot.

— Ai rămas acelaşi prieten credincios ca şi până acum, singurul meu prieten adevărat.

Gorenflot îşi şterse o lacrimă.

— Hai să ne-aşezăm la masă; de astă dată o să privesc cu mai multă îngăduinţă bucatele.

— Ştii ce? spuse Gorenflot, plin de osârdie. Am să-i trimit vorbă fratelui bucătar că, dacă nu ne pregăteşte o masă într-adevăr împărătească, o să-l bag la carceră.

— Fă cum vrei — încuviinţă Chicot — dumneata porunceşti aici, dragul meu superior.

— Iar noi o să destupăm câteva sticle din cele trimise plocon de cucoana cea cuvioasă.

— Am să te-ajut şi eu atâta cât mă pricep, dragă prietene.

— Vino să te strâng în braţe, Chicot!

— Ia seama să nu mă înăbuşi. Şi acum, hai să stăm de vorbă.

Capitolul XXI Convivul

Gorenflot nu tărăgănă mult cu poruncile pe care le avea de dat.

Că preacucernicul superior era, într-adevăr, în plină ascensiune, aşa cum se lăuda dânsul, se putea constata mai cu seamă după migala cu care erau pregătite ospeţele, precum şi după cuceririle ştiinţei culinare pe care şi le însuşise.

Dom Modeste trimise după fratele Eusebiu, care se înfăţişă, nu ca înaintea mai-marelui său, ci ca înaintea unui judecător.

Judecând după felul în care fusese chemat, bănuise, de altfel, din primul moment că se întâmplase o schimbare cu totul neobişnuită în atitudinea preacucernicului superior şi care-l privea îndeaproape.

— Frate Eusebiu — îl luă în primire Gorenflot, înăsprindu-şi glasul — deschide urechile şi ascultă ce are să-ţi spună prietenul meu, domnul Robert Briquet. Pe cât se pare, ai început să te laşi pe tânjală. Am auzit vorbindu-se de unele păcate de neiertat de care s-a făcut vinovată în ultima vreme ciorba dumitale de raci şi de nu ştiu ce becisnică nepăsare dovedită cu prilejul urechilor umplute, de vreme ce nu ţi-ai dat osteneala ca să trosnească în dinţi. Bagă de seamă, frate Eusebiu, bagă de seamă, îţi spun, căci e de ajuns să faci un singur pas greşit, ca să-ţi frângi gâtul.

Călugărul schimbă feţe-feţe şi încercă să se

dezvinovăţească, bolborosind câteva cuvinte care nu găsiră crezământ.

— Destul! îi tăie vorba Gorenflot.

Fratele Eusebiu tăcu.

— Ce ne dai azi la masă? întrebă cuviosul superior.

— Mai întâi nişte jumări de ouă cu creste de cocoş.

— Apoi?

— Ciuperci umplute.

— Pe urmă?

— Crevete în vin de Matlera.

— Toate astea-s mezelicuri, numai mezelicuri. Altceva mai săţios, hai, s-auzim, spune repede!

— Mai am după aceea nişte pulpă de porc afumată, cu fisticuri.

— Scârţ! se strâmbă Chicot.

— Să-mi fie cu iertăciune — interveni cu sfială Eusebiu — e fiartă în vin sec de Xérès. Am împănat-o cu carne de vacă frăgezită în marinată cu ulei de Aix, în aşa fel încât seul de vacă se mănâncă împreună cu carnea macră de porc, iar grăsimea de porc împreună cu carnea macră de vacă.

Gorenflot se încumetă să strecoare spre Chicot o privire însoţită de un semn de încuviinţare.

— Merge, nu-i aşa, domnule Robert? zise el.

Chicot se arătă numai pe jumătate mulţumit.

— Şi pe urmă — întrebă Gorenflot — ce mai ai?

— Aş putea să vă pregătesc pe loc o anghilă.

— Dă-o încolo de anghilă! protestă Chicot.

— Îmi daţi voie, domnule Briquet — stărui fratele Eusebiu, prinzând curaj puţin câte puţin — îmi daţi voie să vă spun că n-o să vă pară chiar atât de rău dacă vă veţi înfrupta din anghilele mele.

— Şi de ce crezi că sunt aşa de grozave anghilele dumitale?

— Fiindcă le hrănesc într-un fel pe care numai eu îl ştiu.

— Oho!

— Da — adăugă Gorenflot — se pare că romanii sau grecii, nu mai ştiu bine cine, în sfârşit niscai băştinaşi din Italia, hrăneau lampretele întocmai ca Eusebiu. Aşa au citit ei într-un autor din vechime, anume Suetoniu, care a scris despre tipicul bucătăriei.

— Cum se poate, frate Eusebiu — se cutremură Chicot — dumneata îţi îndopi anghilele cu carne de om?

— Nicidecum, domnule: toc maţe şi ficaţi de pasăre şi de vânat, le amestec apoi cu puţină carne de porc şi, din toate astea, fac un fel de umplutură de cârnaţi cu care-mi hrănesc anghilele, ţinute în apă dulce, împrospătată mereu, pe un aşternut de prundiş mărunt. Anghilele se îngraşă într-o lună şi, pe măsură ce se îngraşă, cresc foarte mult şi în lungime. Aceea din care se va ospăta azi sfinţia sa, bunăoară, cântăreşte nouă livre.

— Âsta-i şarpe sadea! se minună Chicot.

— Înghiţea dintr-o îmbucătură un pui de găină de şase zile.

— Şi cum ai pregătit-o? întrebă Chicot.

— Da, cum ai pregătit-o? îi ţinu isonul superiorul.

— L-am curăţat, l-am părpălit niţel, l-am uns apoi cu pastă de sardele, l-am tăvălit prin pesmet mărunt pisat, pe urmă l-am pus din nou pe grătar vreo zece secunde, după care voi avea cinstea să vi-l servesc la masă scăldat într-un sos bine ardeiat şi usturoiat.

— Dar sosul?

— Da, ce fel de sos e?

— Un sos obişnuit cu ulei de Aix frecat cu zeamă de lămâie şi muştar.

— Minunat! îl lăudă Chicot.

Fratele Eusebiu răsuflă uşurat.

— Şi acum nu mai lipsesc decât nişte dulciuri — îşi aminti Gorenflot ca un om chibzuit ce era.

— Am să ticluiesc eu nişte cofeturi, aşa ca să fie pe placul sfinţiei voastre.

— Prea bine, mă las în nădejdea dumitale — spuse Gorenflot. Cată să te-arăţi vrednic de încrederea mea.

Eusebiu făcu o plecăciune.

— Pot să plec? întrebă el.

Superiorul îl cercetă din ochi pe Chicot.

— Poate să plece — încuviinţă acesta.

— Du-te şi trimite-l încoace pe fratele chelar.

Eusebiu se înclină din nou şi ieşi.

În locul fratelui Eusebiu se înfiinţa fratele chelar, care primi la rândul său o seamă de porunci, tot atât de răspicate şi

nu mai puţin amănunţite.

După vreo zece minute, de o parte şi de alta a mesei acoperite cu o pânză subţire de in, cei doi convivi, îngropaţi în două jilţuri largi, ticsite cu perne, stăteau faţă în faţă, cu furculiţele şi cuţitele în mâini, ca doi adversari gata să se bată în duel.

Masa, destul de mare ca să poată mânca şase persoane, era totuşi încărcată, prin osârdia chelarului, care adusese o grămada de sticle de cele mai diverse forme şi cu cele mai felurite etichete.

Ţinându-se de rânduiala statornicită mai înainte, Eusebiu le trimisese pentru început jumări de ouă, crevete şi ciuperci ce îmbălsămau aerul cu un miros îmbietor de trufe, de unt proaspăt ca smântâna, de cimbru şi de vin de Madera.

Chicot se aşternu pe mâncate ca un om hămesit. Superiorul, dimpotrivă, ca un om care nu are prea multă încredere nici în sine însuşi, nici în bucătar şi nici în oaspetele său. Câteva minute mai târziu însă, Gorenfiot era cel ce înfuleca, în timp ce Chicot se mulţumea să privească.

Începură cu un vin de Rin, pe urmă desfundară o sticlă de Bourgogne din 1550, dădură o raită prin vinaţurile unui schit a căror vechime nu era cunoscută, gustară dintr-un Saint-Perry şi, în cele din urmă, încercară vinul trimis plocon de cucoana cea evlavioasă.

— Ei, ce zici? întrebă Gorenfiot, după ce sorbi de trei ori, fără a cuteza să-şi dea cu părerea.

— Catifelat, dar uşor — spuse Chicot. Şi cum ziceai că se numeşte enoriaşa dumitale?

— Nici măcar n-o cunosc.

— Ei, fugi încolo! Nu ştii cum o cheamă?

— Zău nu ştiu, suntem în tratative printr-un mijlocitor.

Chicot făcu o pauză şi închise uşor ochii pentru a savura o înghiţitură de vin pe care o păstră câteva clipe în gură înainte de a o lăsa să lunece pe gât, dar, în realitate, ca să poată cugeta liniştit.

— Aşadar — spuse el după vreo cinci minute — am cinstea să stau la masă cu un comandant de oaste?

— Of, Doamne, chiar aşa!

— Dar de ce oftezi când spui asta?

— Ce vrei, e destul de obositor.

— Nici vorbă, dar e un lucru care te cinsteşte şi atât de frumos!

— O minune! Doar atât că nu mai am parte de linişte în timpul slujbei... şi pe urmă, alaltăieri, la cină, am fost nevoit să micşorez tainul cu un fel de mâncare.

— Să micşorezi tainul... pentru ce?

— Pentru că o parte din ostaşii mei — cei mai de ispravă, trebuie să recunosc — au avut obrăznicia să spună că pelteaua de struguri de Bourgogne pe care o primesc vinerea drept felul trei la masă nu le-ajunge nici pe o măsea.

— I-auzi colo! Nu le-ajunge nici pe o măsea!... Şi pe ce se întemeiau dumnealor ca să se plângă de acest neajuns?

— Ziceau, chipurile, că nu s-au săturat şi ar fi poftit, mă rog, să le dau nişte carne macră, bunăoară niscaiva lişiţe, homari sau peşte de soi. Ca să vezi, căpcăunii!

— Ei, Doamne! Dacă fac instrucţie, nu-i de mirare că sunt flămânzi, bieţii călugări!

— Şi atunci care este meritul lor? spuse fratele Modeste. Să mănânci cât şapte şi să lucrezi cu râvnă, asta poate s-o facă orice om. Ce naiba! Trebuie să te învredniceşti să aduci prinos Domnului lipsurile pe care le înduri — urmă cuviosul abate, aşternând o halcă întreagă de pulpă de porc împănată cu carne de vacă peste o bucată straşnică de piftie de pasăre despre care fratele Eusebiu nu pomenise nimic, fiind o mâncare prea frugală, nu pentru a fi servită la masă, ci pentru a fi trecută pe lista de bucate.

— Bea, Modeste, bea! îl îmbia Chicot. Să nu te îneci, dragă prietene: te-ai făcut stacojiu.

— De supărare — răspunse superiorul, golind pocalul în care turnase o jumătate de oca de vin.

Chicot îi lăsă răgazul să bea şi, după ce Gorenflot pusa la loc pocalul pe masă, spuse:

— Ei şi pe urmă ce s-a mai întâmplat? Povesteşte-mi tot până la capăt, nici nu ştii cât mă interesează istoria asta, pe cinstea mea! Ziceai deci că le-ai micşorat tainul, deoarece pretindeau că nu le-ajunge mâncarea.

— Chiar aşa!

— Straşnică idee!

— Să vezi însă ce dandana afurisită a stârnit pedeapsa pe care le-am dat-o! Am crezut c-o să se răzvrătească: le ardeau

ochii şi le clănţăneau dinţii în gură.

— De foame — spuse Chicot. Ce păcatele! Era şi firesc.

— Le era foame, nu-i aşa?

— Mai întrebi!

— Aşa zici dumneata? Crezi, într-adevăr, că le era foame?

— Sunt convins.

— Ei bine, în seara aceea am observat un lucru foarte curios şi pe care aş vrea să-l supun cărturarilor spre a-l cerceta. L-am chemat, aşadar, pe fratele Borromée, ca să-i dau de ştire cele hotărâte de mine în privinţa opreliştii pe care o pusesem asupra bucatelor, la care am adăugat, văzând răzmeriţa stârnită, o altă oprelişte asupra băuturii.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă, pentru a le pune capac, am poruncit să-i scoată iar la instrucţie, vrând să zdrobesc şarpele răzvrătirii: cum se spune în psalmi, ţi-aduci aminte. Stai, cum vine? *Cabis poriabis diagonem*. Ei, drăcia dracului, dumneata trebuie să ştii mai bine!

— *Proculcabis draconem*[11] — spuse Chicot, umplând iar pocalul superiorului.

— *Draconem*, chiar aşa, bravo! Dar, fiindcă veni vorba de şarpe, de ce nu mănânci din anghila asta? E o minune, se topeşte în gură!

— Mulţumesc, abia dacă mai pot să răsuflu. Hai, povesteşte, povesteşte mai departe.

— Ce?

— Întâmplarea aceea curioasă.

— Care? Nu mai ţin minte.

— Aceea pe care voiai s-o împărtăşeşti cărturarilor.

— A, da, acum mi-aduc aminte, bu-u-un.

— Te-ascult.

— Am poruncit, aşadar, să-i scoată iar la instrucţie pe înserat. Mă aşteptam să-i văd, procleţii, istoviţi, traşi la faţă şi leoarcă de sudoare, ba chiar am pregătit o predică destul de iscusită asupra versetului: *Cel ce mănâncâ pâinea mea.*

— Pâine goală — spuse Chicot.

— Chiar aşa, pâine goală! hohoti Gorenflot, căscând cât o şură fălcile-i vânjoase, zguduit de un râs ciclopic. Pe tema asta aş fi îndrugat verzi şi uscate şi, gândindu-mă ce-o să iasă, m-am

[11] Vei birui pe Satana (în limba latină în text).

tăvălit pe jos de râs o oră întreagă, când mă pomenesc deodată în mijlocul curţii în faţa unei cete de zdrahoni aprigi şi neastâmpăraţi, care săreau ca nişte lăcuste... Şi aici vine nălucirea în privinţa căreia voiam să cer părerea oamenilor de ştiinţă.

— Spune, ce nălucire?

— Şi care duhneau a vin cale de o poştă.

— A vin! Va să zică fratele Borromée te-a tras pe sfoară.

— O, nu! Pun mâna-n foc pentru Borromée — protestă Gorenflot — este supunerea oarbă întruchipată: dacă i-aş spune acum fratelui Borromée să se lase ars de viu cu încetul, s-ar duce numaidecât să aducă grătarul şi ar aprinde cu mâna lui vreascurile.

— Ca să vezi ce înseamnă să fii un prost fizionomist — zise Chicot, scărpinându-şi nasul. Mie, să-ţi spun drept, nu-mi face impresia asta.

— Tot ce se poate; eu însă îl cunosc pe Borromée al meu, aşa cum te cunosc şi pe tine, dragul meu Chicot — întâmpină dom Modeste, care, pe măsură ce băutura i se urca la cap, devenea din ce în ce mai duios.

— Şi zici că duhneau a vin?

— Cine, Borromée?

— Nu, călugării tăi.

— Ca nişte butii şi unde mai pui că erau roşii ca nişte creveţi, lucru pe care, de altfel, i l-am şi spus lui Borromée.

— Bravo!

— Fiindcă, să ştii, mie nu-mi scapă nimic.

— Şi ce ţi-a răspuns?

— Ai răbdare că-ţi spun, e ceva plin de tâlc.

— Te cred.

— Mi-a răspuns că o dorinţă arzătoare poate să aibă acelaşi efect ca şi o dorinţă îndeplinită.

— Oho! se miră Chicot. Într-adevăr, e cu tâlc, precum bine zici, să fiu al dracului! Borromée ăsta al tău este un om şi jumătate; nu mă mai mir că are nasul şi buzele atât de subţiri. Şi te-a convins?

— Pe deplin şi ai să vezi c-o să te convingi si tu: dar vino mai încoace, căci m-apucă ameţeala de îndată ce fac o mişcare.

Chicot se apropie de el.

Gorenflot strânse palma-i lătăreaţă în chip de cornet

acustic, lipind-o de urechea prietenului său.

— Ei, ce e? întrebă Chicot.

— Stai puţin, să-mi adun gândurile. Îţi aminteşti de vremea când eram tineri, Chicot?

— Îmi amintesc.

— Când sângele clocotea în vine... şi când dorinţele necumpătate...?

— Părinţele, părinţele! îl mustră virtuosul Chicot.

— Sunt cuvintele lui Borromée şi cred că are dreptate , poftele trupului nu zămisleau uneori năluciri ce păreau vii şi adevărate?

Chicot izbucni într-un hohot de râs atât de năprasnic, încât masa împreună cu sticlele de pe ea începu să tremure ca puntea unei corăbii.

— Ştii ce — spuse el — am de gând să fiu ciracul fratelui Borromée şi, după ce voi fi băgat bine la cap teoriile lui, am să-ţi cer să-mi faci un hatâr, sfinţia ta.

— Să fii sigur că ţi-l voi împlini, Chicot, ca orice lucru de altfel pe care-l vei cere prietenului tău. Şi acum, ia spune, despre ce hatâr e vorba?

— Să laşi pe mâna mea economatul mânăstirii timp de opt zile.

— Şi ce vrei să faci în aste opt zile?

— Vreau să-l hrănesc pe fratele Borromée cu propriile sale teorii. Am să-i pun pe masă o farfurie curată şi un pahar gol şi am să-i spun: "Doreşte cu toată râvna stomacului dumitale flămând şi însetat un curcan cu ciuperci şi o sticlă de Chambertin; ia seama numai să nu te îmbeţi cu vinul de Chambertin şi ai grijă să nu-ţi cadă greu curcanul, dragă filozofule !

— Aşadar — spuse Gorenflot — tu nu crezi în poftele trupului, păgânule?

— Bine, bine! Ştiu eu ce cred, să lăsăm teoriile deoparte.

— Aşa e — încuviinţă Gorenflot — dă-le încolo de teorii; să mai vorbim şi despre cele pământeşti. Şi Gorenflot îşi turnă vin până în buza pocalului. În amintirea vremurilor pe care le-ai pomenit adineauri, Chicot — închină el — în amintirea ospeţelor noastre de la *Cornul Abundenţei!*

— Bravo! Credeam c-ai uitat lucrurile astea, părinţele.

— Profanule! Toate astea dorm sub fala rangului meu; dar

să mor eu dacă în adâncul sufletului n-am rămas acelaşi!

Şi Gorenflot începu a cânta câatecul inimii sale, cu toate străduinţele lui Chicot de a-l potoli:

Măgăruşu-i dezlegat,
Vinul este destupat.
El urechea o ciuleşte,
Vinul din sticlă ţâşneşte;
Nimeni nu-i mai zvăpăiat
Ca monahul când cinsteşte,
Nimeni nu-i mai deşucheat
Când din hamuri a scăpat!...

— Dar taci odată, neisprăvitule! îl ţinu de rău Chicot. Dacă fratele Borromée ar intra în clipa asta, ar putea să creadă că n-ai băut şi n-ai mâncat nimic de o săptămână.

— Dacă fratele Borromée ar intra în clipa asta, ar cânta şi el împreună cu noi.

— Nu-mi vine să cred.

— Şi eu îţi spun...

— Să taci şi să răspunzi la întrebările mele.

— Zi, atunci!

— Dacă nu mă laşi să vorbesc, beţivule!

— Eu, beţiv?

— Îţi dai seama, oare, că de când călugării au început să se deprindă cu mânuirea armelor, mânăstirea ta s-a preschimbat într-o adevărată cazarmă?

— Da, prietene, ăsta-i cuvântul, o adevărată cazarmă, cazarmă sadea; joia trecută — joi să fi fost? da, joi... stai puţin, nu mai ştiu dacă era joi...

— Joi sau vineri, n-are a face când.

— Ai dreptate, faptele înainte de toate, nu-i aşa? Ei bine, joi ori vineri, am dat peste doi novici care se băteau cu sabia pe coridor, iar lângă ei doi secundanţi care se pregăteau la rândul lor să se încaiere.

— Şi ce-ai făcut?

— Am cerut să mi se aducă un gârbaci ca să-i croiesc pe cei doi novici, care între timp au şters-o pe aci încolo; dar Borromée...

— Of, of! Borromée, iar Borromée!

— Da, el, ca întotdeauna.

— Dar Borromée...?

— Borromée a pus mâna pe ei şi le-a tras un toc de bătaie că mai zac şi acum în pat, sărmanii!

— Tare aş vrea să le văd spatele, ca să-mi dau seama cât de vânjos e braţul fratelui Borromée — spuse Chicot.

— Să mă ostenesc eu să le văd spatele! Nici nu mă gândesc! Măcar să fi fost o spată de miel! Mai bine ia de gustă din pistilul ăsta de caise.

— Dă-l naibii de pistil! Ce, vrei să-mi stea în gât?

— Atunci bea.

— Nici atât, doar am de umblat.

— Dar ce, crezi că eu n-am de umblat? Şi totuşi uite că beau.

— Ei, cu dumneata se schimbă socoteala! De altfel, ca să comanzi, nu trebuie decât să ai plămâni zdraveni, ca să poţi răcni.

— Barem un pahar, zău, numai un păhăruţ din licoarea asta, ca să se mistuie mai uşor bucatele! Eusebiu e singurul care ştie s-o prepare, ăsta-i secretul lui.

— Bine, fie, un pahar!

— Nici nu ştii ce grozavă e: chiar dac-ai fi mâncat cât şapte, după două ceasuri de la masă te-apucă o foame de lup.

— Straşnică doctorie pentru săraci! Află de la mine ea, dac-aş fi rege, aş pune să-i taie capul fratelui Eusebiu: licoarea lui e în stare să înfometeze o ţară întreagă. Ei, dar ce mai e şi asta?

— Începe instrucţia — îl lămuri Gorenflot.

Într-adevăr, în momenul acela, în curte se auzea larmă de glasuri şi zăngănit de arme.

— Cum aşa, fără comandant? se miră Chicot. De, de, pe cât se pare, ostaşii nu sunt prea struniţi.

— Fără mine? Nici să nu te gândeşti! protestă Gorenflot. De altminteri, nici n-ar fi cu putinţă aşa ceva, mă-nţelegi? De vreme ce eu sunt comandantul, cu mine trebuie să facă instrucţie; şi, ca dovadă, uite că vine fratele Borromée să afle ce poruncesc.

Chiar aşa şi era: fratele Borromée tocmai intra pe uşă, aruncând oaspetelui o privire piezişă şi fulgerătoare ca săgeata vicleană a partului.

"Ehei — se gândi Chicot — degeaba te uiţi aşa la mine; dumnealui însuşi te-a dat de gol."

— Sfinţia voastră — îl înştiinţă el — toată lumea vă aşteaptă să coborâţi spre a inspecta platoşele si armele.

"Platoşe! Oho! îşi spuse în sinea lui Chicot, la staţi puţin, că vin şi eu, cum să nu vin!"

Şi sări numaidecât în picioare.

— Vino şi dumneata să priveşti cum facem instrucţie — îl pofti Gorenflot, ridicându-se la rândul său din jilţ, cea un bloc de marmură căruia, printr-o minune, i-ar fi crescut o pereche de picioare. Dă-mi braţul, prietene. Ai să vezi acum ce straşnic ştiu să ţi-i muştruluiesc.

— Sfinţia sa este cu drept cuvânt un tactician neîntrecut — spuse Borromée, iscodind cu privirea chipul împietrit al lui Chicot.

— Dom Modeste este un om desăvârşit în toate privinţele — răspunse Chicot, înclinându-se. Apoi, încet de tot, şopti ca pentru sine: ia vezi, fii cu ochii în patru, vulturaşule, căci dacă uliul ăsta pune gheara pe tine, te jumuleşte.

Capitolul XXII   Fratele Borromée

În momentul în care Chicot, după ce coborâse treptele scării largi, ţinându-l de braţ pe părintele superior, ajunse în curtea mânăstirii, priveliştea ce i se deschise în faţă era aidoma cu a unei vaste cazărmi în plină activitate.

Împărţiţi în două cete de câte o sută de oameni, călugării, cu halebarda, suliţa sau muscheta la picior, aşteptau ca nişte soldaţi sosirea comandantului.

Vreo cincizeci dintre ei, cei mai voinici şi mai sârguincioşi, îşi puseseră casca sau coiful în cap; fiecare purta, lipită de şold, câte o spadă lungă atârnată de cingătoare; nu le lipsea decât scutul în mână ca să semene cu mezii din vechime, sau o pereche de ochi codaţi ca să semene cu nişte chinezi.

Alţii se împăunau, mândri nevoie mare, cu nişte platoşe bombate, de care simţeau o plăcere să ciocnească mănuşa de fier ca să le audă zăngănind.

Alţii, în sfârşit, încătuşaţi în brăţare şi pulpare, încercau

să-şi dezmorţească încheieturile ce nu se mai puteau îndoi cum trebuie din pricina carapacelor în care trupul lor era în parte ferecat. Fratele Borromée luă o cască din mâinile unui novice şi şi-o puse în cap cu gestul sprinten şi precis al unui lefegiu sau al unui lăncier.

În timp ce lega baierele, Chicot nu se putu stăpâni să nu privească pe îndelete casca, iar în timp ce o privea, pe buzele lui prinse a flutura un zâmbet; şi tot zâmbind aşa, începu a se învârti în jurul lui Borromée, ca şi când ar fi vrut să-l admire din toate părţile. Mai mult chiar, se apropie de econom şi pipăi chivără care, pe alocuri, era scofâlcită.

— Ai un coif de toată frumuseţea, zău aşa, frate Borromée! îl lăudă el. De unde l-ai cumpărat, dragă superiorule?

Gorenflot însă nu era în măsură să-i răspundă, dat fiind că în momentul acela nişte monahi tocmai se căzneau să-l încătărămeze într-o falnică platoşă, care, cu toate că era destul de încăpătoare ca să poată cuprinde chiar şi statuia lui Hercule Farnese, strivea dureros cărnurile cu prisosinţă revărsate ale cuviosului stareţ.

— Lăsaţi mai slobode chingile, ce dracu! protesta Gorenflot. Nu strângeţi aşa, că mi se taie răsuflarea şi n-o să mai pot scoate un cuvânt... ajunge, ajunge!

— Mi se pare că aţi întrebat pe părintele superior — intră în vorbă fratele Borromée — de unde a cumpărat coiful meu?

— L-am întrebat pe părintele superior şi nu pe dumneata — spuse Chicot — socotind că şi aici în mânăstire, ca în orice alt lăcaş de felul acesta, nu se face nimic fără ştirea superiorului.

— Bineînţeles — întări Gorenflot — nu se face nici o mişcare aici fără ştirea mea. Ce-ai întrebat, dragă domnule Briquet?

— L-am întrebat pe fratele Borromée dacă ştie cumva de unde vine casca asta.

— Face parte din armurile pe care părintele superior le-a cumpărat ieri cu ridicata ca să înarmeze mânăstirea.

— Cine? Eu?! se miră Gorenflot.

— Sfinţia voastră cred că-şi aminteşte c-a poruncit să se aducă o seamă de coifuri şi de platoşe la mânăstire şi noi n-am făcut decât să împlinim porunca sfinţiei voastre.

— Aşa e, ai dreptate — se lumină Gorenflot.

"Mare drăcovenie! îşi spuse Chicot. Ca să vezi ce mult a

ţinut casca mea la stăpânu-său, dacă, după ce am dus-o eu însumi, cu mâna mea, la palatul Guise, a pornit pe urmele mele ca un câine rătăcit, ca să dea peste mine acum la mânăstirea iacobinilor".

În aceeaşi clipă, la un semn al fratelui Borromée, călugării se grăbiră să se alinieze şi tăcerea se statornici în rândurile adunării.

Chicot se aşeză pe o bancă spre a putea privi în voie exerciţiile.

Gorenflot rămase aşa cum era, proţăpit pe picioare ca pe doi bulamaci.

— Atenţiune! îi suflă fratele Borromée.

Dom Modeste trase din teacă o sabie uriaşă şi, învârtind-o plin aer, strigă cu o voce de stentor:

— Atenţiune!

— N-aş vrea ca sfinţia voastră să se obosească dând comenzile — spuse îndatoritor fratele Borromée cu dulceaţă în glas. Sfinţia voastră, după câte ştiu, nu se simţea bine azi-dimineaţă; dacă doreşte să-şi cruţe nepreţuita-i sănătate, sunt gata să iau eu comanda pe ziua de azi şi să supraveghez exerciţiile.

— Cu dragă inimă — se învoi dom Modeste. Într-adevăr, nu mi-e bine, simt că mă ia cu năduf; hai, dă-i drumul!

Borromée făcu o plecăciune şi se duse să ia comanda trupei, ca şi când ar fi fost obişnuit cu asemenea concesii.

— Ce slujitor inimos! îl lăudă Chicot. Flăcăul ăsta e un adevărat giuvaer.

— Ce ţi-am spus eu? E bun de pus pe rană — îi răspunse dom Modeste.

— Şi sunt convins că-n fiecare zi se întâmplă acelaşi lucru, nu-i aşa? spuse Chicot.

— O, da! În fiecare zi. E supus ca un rob: tot timpul trebuie să-l cert fiindcă îşi dă prea mult osteneala să-mi facă pe plac. Smerenia nu înseamnă slugărnicie — rosti sentenţios Gorenflot.

— Aşa că ţie, de fapt, nu-ţi rămâne mai nimic de făcut aici şi poţi deci să te culci pe o ureche: fratele Borromée veghează în locul tău.

— O, Doamne, da!

— Asta voiam să ştiu — spuse Chicot, îndreptându-şi

întreaga atenţie asupra lui Borromée.

Mai mare dragul să-l fi văzut pe economul mânăstirii încordându-şi grumazul ca un cal de luptă în clipa când i s-a pus frâul pe cap. Din ochii săi larg deschişi ţâşneau flăcări, iar spada, mânuită de braţul său vânjos, îndeplinea nişte mişcări atât de iscusite, încât ai fi jurat că era într-adevăr un maestru de scrimă care îşi arăta dibăcia în faţa unui pluton de soldaţi.

De câte ori Borromée făcea câte o demonstraţie, Gorenflot se mulţumea să repete cuvintele lui, adăugând:

— Borromée are dreptate. De altfel şi eu v-am spus tot aşa, dacă vă mai amintiţi lecţia noastră de ieri. Mutaţi arma dintr-o mână în cealaltă; ţineţi lancea bine, dar ţineţi-o ca lumea; fierul trebuie să fie la înălţimea ochiului; staţi drept, ce Dumnezeu! Piciorul ţeapăn; întoarcerea la stângă e acelaşi lucru ca şi întoarcerea la dreapta, atâta numai că-i de-a-ndoaselea.

— Măi, fir-ar să fie! se minună Chicot. Dar ştii că eşti un instructor iscusit?

— Te cred — spuse Gorenflot, mângâindu-şi guşa cu trei caturi — mă pricep destul de bine la militărie.

— Cât despre Borromée, nici că puteai să găseşti un ucenic mai destoinic.

— Mă înţelege din ochi — mărturisi Gorenflot. Rar mi-a fost dat să văd un om atât de isteţ.

Călugării făcură apoi un marş în pas alergător, exerciţiu pe care se punea mare preţ la vremea aceea în militărie, asalturi cu spada, asalturi cu sabia, cu lancea şi trageri cu armele de foc.

— Ai să vezi acum ce face năzdrăvanul de Jacques — îl înştiinţă părintele superior pe Chicot, în momentul când ostaşii avură de trecut şi ultima probă.

— Cine mai e şi năzdrăvanul ăsta?

— Un băiat curăţel pe care am căutat să-l ţin pe lângă mine, fiindcă e cuminte de felul lui şi are multă putere în braţ şi, pe lângă toate celelalte, e iute ca un prâsnel.

— Ce vorbeşti! Şi unde-i acum mititelul, mânca-l-ar tata?

— Ia stai, stai că ţi-l arăt acum. Uite-l colo, îl vezi? Acela care ţine o muschetă în mână şi se pregăteşte tocmai să ochească cel dintâi.

— Şi e bun ţintaş?

— Atâta pot să-ţi spun, că ştrengarul nimereşte un pitac

din zbor de la o sută de paşi.

— Bravo, cred că voinicul nostru e numai potrivit ca să slujească o liturghie; dar ia stai că ţi-am dat şi ţie de rost.

— Ce s-a întâmplat?

— Ba da!... Ba nu!

— Îl cunoşti cumva pe Jacques?

— Eu? Câtuşi de puţin.

— Totuşi, în primul moment, ţi s-a părut că-l cunoşti?

— Da, am avut impresia că l-am văzut într-o biserică, undeva, într-o zi sau, mai bine zis, într-o noapte când mă ascunsesem în confesional. M-am înşelat însă, nu era el.

De astă dată trebuie să mărturisim că spusele lui Chicot nu erau chiar întru totul adevărate. Chicot se dovedise a fi un neîntrecut fizionomist şi-i era de ajuns să vadă chipul unui om o singură dată în viaţă, ca să nu-l mai uite în veci.

În timp ce, fără să ştie, privirile părintelui superior şi ale prietenului acestuia erau îndreptate asupra lui, năzdrăvanul de Jacques, cum îi spunea Gorenflot, îşi făcea de lucru cu o muschetă cât el de lungă, pe care tocmai o încărca; pe urmă, după ce muscheta fu încărcată, se proţăpi ţanţoş la o sută de paşi de ţintă şi, lăsându-se pe piciorul drept, luă arma la ochi cu îndemânarea unui militar încercat. Muscheta detună şi glonţul se împlântă drept în mijlocul ţintei, stârnind un ropot de aplauze din partea călugărilor.

— Sfinte Dumnezeule, straşnic ochitor, n-am ce zice! îl lăudă Chicot. Şi ce flăcău chipeş, pe cuvântul meu!

— Mulţumesc, domnule — răspunse Jacques, ai cărui obraji palizi se îmbujorară de plăcere.

— Dar ştiu că te pricepi să mânuieşti armele, fiule — stărui Chicot.

— Da' de unde, domnule, abia acum învăţ — spuse Jacques.

Şi cu aceste cuvinte, lăsând deoparte muscheta, după ce îşi arătase îndemânarea, luă o lance din mâinile vecinului său şi începu s-o învârtească prin aer, făcând o morişcă pe care Chicot o socoti executată fără cusur.

Chicot îi aduse din nou laude.

— Dar mai cu seamă când e vorba de spadă, nu-şi are pereche — îl înştiinţă dom Modeste. Cei ce se pricep spun că e meşter mare. Ce-i drept, pehlivanul are picioare zdravene şi braţ

de oţel şi, cât e ziulica de mare, nu lasă o clipă armele să se odihnească.

— Aşa! Ia să-l vedem — zise Chicot.

— Doriţi să-i puneţi la încercare iscusinţa? întrebă Borromée.

— Aş vrea să văd şi eu minunea asta cu ochii mei — răspunse Chicot.

— Numai că, să vedeţi — urmă economul — din toţi câţi se află aici, nimeni, în afară de mine, poate, nu este în stare să-i ţină piept. Domnia voastră vă simţiţi destul de destoinic?

— Eu nu sunt decât un biet cetăţean paşnic — spuse Chicot, clătinând din cap. Pe vremuri am mânuit şi eu spada ca orice om; acum însă îmi tremură picioarele, nu mai am destulă putere în braţ şi nici nu-mi mai stă capul, cinstit vorbind, la asemenea treburi.

— Totuşi vă mai îndeletniciţi cu ele încă? stărui Borromée.

— Aşa, câte un pic — mărturisi Chicot, aruncându-i lui Gorenflot, care zâmbea, o privire ce avu darul să aducă pe buzele părintelui superior numele lui Nicolas David.

Borromée nu desluşi însă zâmbetul lui, Borromée nu auzi numele pe care-l rostise, ci, surâzând cât se poate de liniştit, porunci să se aducă floretele şi obrăzarele de scrimă.

Fremătând de bucurie din creştet până-n tălpi sub înfăţişarea lui mohorâtă şi rece, Jacques îşi suflecă anteriul până la genunchi şi îşi propti sandala în nisip, bătând de câteva ori cu piciorul drept în pământ.

— Ca să fim înţeleşi — spuse Chicot — dat fiind că nu sunt nici călugăr şi nici ostaş şi că a trecut o bucată de vreme de când n-am mai pus mâna pe o armă, te rog deci pe dumneata, frate Borromée, care eşti numai muşchi şi vine, să fii atât de bun şi să-i arăţi fratelui Jacques cum trebuie mânuită floreta. Fireşte, cu încuviinţarea sfinţiei tale, dragă părinte superior — urmă Chicot, întorcându-se către dom Modeste.

— Poruncesc! rosti cu ifos părintele superior, ca de obicei încântat că are prilejul să-şi spună cuvântul.

Borromée îşi scoase casca şi o încredinţă lui Chicot, care se grăbi s-o ia în primire şi acum, că încăpuse din nou în mâinile fostului ei stăpân, îi îngădui încă o dată lui Chicot să se convingă că era într-adevăr a sa; în timp ce omul nostru făcea această constatare, economul mânăstirii îşi ridica rasa, trăgând-o în sus,

peste cingătoare şi se pregătea de asalt.

Toţi călugării însufleţiţi de solidaritatea cinului monahal, se strânseră în jurul dascălului şi al ciracului acestuia. Gorenflot se aplecă la urechea prietenului său.

— Nu cred că-i o treabă mai grea decât să cânţi irmoasele, nu-i aşa? întrebă el cu naivitate.

— Aşa spun cel puţin lăncierii — îi răspunse Chicot cu aceeaşi naivitate.

Cei doi luptători se puseră în gardă; Borromée, uscăţiv şi nervos, avea avantajul de a fi mai înalt; pe deasupra, era mai stăpân pe sine şi avea şi mai multă experienţă.

Înflăcărarea de care era cuprins Jacques se mărturisea prin scăpărările ochilor săi scânteietori şi-i învăpăia umerii obrajilor dogoriţi ca de fierbinţeală.

Treptat-treptat, masca preacuvioasă se desprindea de pe chipul fratelui Borromée, care, cu floreta în mână, furat de râvna cuceritoare a luptei în care trebuia să-şi dovedească dibăcia, se preschimba într-un încercat spadasin: fiecare lovitură a sa era însoţită de un îndemn, o povaţă sau o mustrare; de multe ori însă, energia, sprinteneala şi avântul lui Jacques precumpăneau asupra însuşirilor cu care era înzestrat maestrul său şi fratele Borromée primea câte o lovitură bine ţintită în piept.

Chicot sorbea din ochi desfăşurarea luptei, numărând loviturile. Când asaltul se sfârşi sau, mai bine zis, când adversarii se opriră să-şi tragă răsuflarea, zise:

— Jacques a atins de şase ori, iar fratele Borromée, de nouă; e foarte frumos pentru un cirac, dar pentru un dascăl e cam puţin.

Un fulger pe care nimeni altul decât Chicot nu-l zări se aprinse în ochii lui Borromée, dând în vileag o nouă trăsătură de caracter a fratelui econom.

"Aha! chibzui în sinea lui Chicot. Va să zică e orgolios."

— S-avem iertare, domnule — răspunse Borromée cu un glas pe care abia izbuti să-l facă mieros — dar meşteşugul armelor este o treabă destul de anevoioasă pentru orice om şi cu atât mai mult pentru nişte bieţi călugări ca noi.

— N-are a face — spuse Chicot, hotărît să-l urmărească pe jupân Borromée până în pânzele albe. Oricum ar fi, dascălul trebuie să aibă de două ori mai multe lovituri decât ciracul său.

— Ah, domnule Briquet — spuse Borromée, muşcându-şi

buzele, nespus de palid la faţă — sunteţi prea exigent, mi se pare.

"Aha! E iute la mânie — se gândi Chicot. Deci două păcate de moarte; se spune că unul singur ajunge pentru a duce la pierzare un om: soarta mi-e prielnică.

Apoi, cu glas tare:

— Şi dacă Jacques ar fi mai cumpănit — continuă el — sunt sigur că n-ar fi mai prejos decât domnia ta.

— N-aş crede — spuse Borromée.

— Ei, uite, eu n-am nici o îndoială.

— Domnul Briquet, care cunoaşte meşteşugul armelor — spuse Borromée cu amărăciune — ar trebui să încerce singur iscusinţa lui Jacques; şi-ar putea da mai bine seama atunci.

— O, eu sunt bătrân — se împotrivi Chicot.

— Da, dar atotştiutor — replică Borromée.

"Aşa, mă iei la vale, care va să zică — se gândi Chicot. Stai tu puţin, ia stai!"

— Dar — urmă el — mai este încă ceva, care scade întrucâtva însemnătatea cuvintelor mele.

— Ce anume?

— Faptul că fratele Borromée, ca un adevărat dascăl ce este, a căutat, sunt convins, să-i facă un hatâr ucenicului său, lăsându-l când şi când pe Jacques să-l lovească.

— Cum, cum? spuse Jacques la rândul său, încruntându-se.

— Nici gând — protestă Borromée, păstrându-şi cumpătul, cu toate că Chicot reuşise să-l scoată din sărite. Fireşte, mi-e drag Jacques, dar nu i-aş fi de nici un folos dacă i-aş face asemenea hatâruri.

— Mă mir — spuse ca pentru sine Chicot — aşa am crezut, te rog să mă ierţi.

— La urma urmei — îl îmbie Borromée — de ce n-aţi încerca, domnule Briquet, căci de vorbit văd că vă place să vorbiţi.

— Oh, de ce vrei să mă simt prost? spuse Chicot.

— Fiţi pe pace, domnule — îl linişti Borromée — vom avea toată îngăduinţa faţă de domnia voastră; cunoaştem doar canoanele bisericeşti.

— Păgânule! murmură printre dinţi Chicot.

— Hai, domnule Briquet, numai un asalt.

— Încearcă — îl îndemnă Gorenflot — de ce să nu încerci?

— N-am să-ţi fac nici un rău, domnule — spuse Jacques, vrând să-i ţină hangul maestrului său şi să-i tragă şi el un ibrişin pe la nas lui Chicot. Am o mână foarte uşoară.

— Dragul de el! şopti Chicot, aţintind asupra tânărului călugăr o privire al cărei tâlc era cu neputinţă de desluşit şi care se sfârşi într-un zâmbet mut. Bine, fie! se înduplecă el. Fiindcă toată lumea ţine morţiş.

— Bravo! se bucurară cei interesaţi, lacomi de izbândă.

— Numai că — îi preveni Chicot — vă spun din capul locului, n-am de gând să fac mai mult de trei asalturi.

— Cum doriţi, domnule — zise Jacques.

Şi, ridicându-se agale de pe banca pe care se aşezase între timp, Chicot îşi strânse pe corp vesta cu mâneci bufante, îşi puse mănuşa şi îşi potrivi pe faţă obrăzarul cu sprinteneala broaştei ţestoase când prinde muşte.

— Dacă reuşeşte cumva să pareze loviturile tale de dreapta — îi suflă Borromée lui Jacques — să ştii că nu mai fac nici un asalt cu tine, auzi tu?

Jacques dădu din cap, zâmbind într-un fel care voia să spună: "Fii fără grijă, maestre!"

Cu aceeaşi încetineală şi aceeaşi băgare de seamă, Chicot se puse în gardă, desfăşurând braţele lui cât toate zilele şi picioarele de o poştă, pe care, printr-o chibzuială, cu drept cuvânt miraculoasă, le aşeză în aşa fel, încât să ascundă nebănuitele posibilităţi de care dispunea şi lungimea lor nemăsurată.

Capitolul XXIII Lecţia

La vremea pe care încercăm s-o înfăţişăm aici, povestind nu numai întâmplările petrecute atunci, dar zugrăvind totodată şi obiceiurile şi moravurile respective, scrima nu era câtuşi de puţin ceea ce este în zilele noastre.

Spadele fiind ascuţite pe ambele laturi, loviturile erau date în egală măsură cu tăişul ca şi cu vârful armei; pe de altă parte, mâna stângă fiind şi ea înarmată cu un pumnal, juca la rândul ei un rol în luptă, atât în apărare cât şi în atac; de aceea

combatanţii se alegeau cu o mulţime de răni sau, mai bine zis, de zgârieturi, care, atunci când era vorba de o încăierare în lege, puteau fi un puternic imbold.

Quélus, bunăoară, deşi scăldat în sângele ce gâlgâia din cele optsprezece răni căpătate, se mai ţinea încă pe picioare, continuând să lupte şi poate că n-ar fi fost răpus dacă nu l-ar fi doborât cea de-a nouăsprezecea lovitură, culcându-l în patul pe care nu-l mai părăsise decât pentru a coborî în mormânt.

Importată din Italia, scrima, care era o artă încă în faţă, consta deci la vremea aceea dintr-o sumedenie de mişcări ce îi obligau pe combatanţi să schimbe clipă de clipă locul şi care, desfăşurându-se pe un câmp de bătaie ales la întâmplare, erau sortite să întâmpine tot felul de piedici din partea celui mai neînsemnat muşuroi sau scobituri a terenului.

Mai tot timpul îi vedeai pe duelişti întinzându-se cât erau de lungi sau ghemuindu-se, făcând un salt la dreapta, altul la stânga ori punând palma în pământ; supleţea şi nu numai a braţului, dar fi a picioarelor, ba chiar a întregului corp, era una dintre condiţiile de căpetenie ale acestei arte.

Chicot însă părea să fi învăţat scrima la cu totul altă şcoală; s-ar fi zis, dimpotrivă, că întrezărise arta modernă, a cărei superioritate şi a cărei eleganţă, mai cu seamă, se bizuie pe agilitatea mâinii şi pe imobilitatea aproape deplină a trupului.

Se propti, aşadar, drept ca un stâlp şi cu toată nădejdea pe amândouă picioarele; mlădie şi nervoasă, mâna i se mişca sprintenă din încheietură, iar spada lui era flexibilă ca o trestie, putându-se îndoi cu uşurinţă de la vârf şi până la jumătatea lamei, iar de la jumătate până la gardă fiind făurită din cel mai tare oţel.

La primele asalturi, trezindu-se dintr-o dată în faţa unui om turnat ca din bronz şi al cărui braţ părea singurul mădular însufleţit din toată făptura lui, fratele Jacques începu a flutura nerăbdător spada, lucru de care Chicot nu se arătă câtuşi de puţin tulburat, mulţumindu-se doar să-şi destindă braţul şi piciorul ori de câte ori prindea de veste că adversarul său era descoperit şi cum pe vremea aceea combatanţii obişnuiau să lovească atât cu tăişul cât şi cu vârful spadei, de multe ori rămâneau descoperiţi.

De fiecare dată când se întâmpla aşa ceva, braţul său şi aşa nesfârşit de lung, se mai lungea încă de trei picioare, lovind

cu bumbul din vârful spadei drept în pieptul tânărului frate, atât de precis, încât ai fi jurat că mişcarea fusese îndeplinită de un mecanism şi nu de un braţ omenesc şovăielnic şi lipsit de precizie.

La fiecare lovitură de bumb, Jacques, fierbând de ciudă şi de râvna întrecerii, făcea un salt înapoi.

Timp de zece minute, băietanul folosi toate mijloacele pe care i le punea la îndemână nemaipomenita lui agilitate: se repezea ca o pisică sau ca un tigru, se încovriga ca un şarpe, se prelingea pe sub pieptul lui Chicot, sărea încolo şi încoace; cât se poate de liniştit, cu braţul său nemăsurat de lung, Chicot nu dădea nici un semn de pripeală şi, înlăturând floreta adversarului, îndrepta de fiecare dată înfricoşatul bumb spre pieptul său.

Fratele Borromée se îngălbenise la faţă, covârşit de răbufnirea tuturor patimilor ce-l învolburaseră odinioară şi pe care fusese silit să şi le înfrâneze.

În sfârşit, Jacques se năpusti pentru ultima oară asupra lui Chicot, care, băgând de seamă că nu se ţine cum trebuie pe picioare, se lăsă descoperit ca să-l facă să fandeze cât mai mult. Jacques căută să nu scape prilejul şi, în momentul acela, Chicot, parând fulgerător lovitura, îl clinti de pe linia de cumpănire cu atâta putere, încât bietul cirac îşi pierdu echilibrul şi căzu jos.

Încremenit ca o stâncă, Chicot nu se mişcase o clipă de la locul lui.

Fratele Borromée îşi rodea unghiile până la sânge.

— De ce nu ne-aţi spus, domnule, că sunteţi un edec al sălilor de arme? îi reproşă călugărul.

— Cine, el? exclamă Gorenflot, uluit, dar în acelaşi timp împărtăşind bucuria victoriei dintr-un simţământ de prietenie lesne de înţeles. El, care nu iese niciodată din bârlog?

— Eu, un biet cetăţean paşnic — se miră Chicot — eu, Robert Briquet, un edec al sălilor de arme?! Îmi pare rău, domnule econom!

— Dar bine, domnule — izbucni fratele Borromée — ca să mânuiască cineva spada cu atâta iscusinţă, trebuie să se fi îndeletnicit o groază de vreme cu treaba asta.

— O, Doamne! răspunse Chicot, împăciuitor. Ai dreptate, domnule, e adevărat că am avut uneori prilejul să ţin spada în mână, dar de câte ori am ţinut-o în mână am băgat de seamă

un lucru.

— Ce anume?

— Acela că, pentru cel ce mânuieşte spada, trufia este un sfetnic rău, iar mânia, un sprijin cât se poate de păcătos. Şi acum, uite ce-aş vrea să-ţi spun, frate Jacques, fătul meu — adăugă el. Ai o mână destul de dibace, în schimb nici picioarele şi nici capul nu-ţi sunt de vreun folos; eşti sprinten, dar nu judeci de ajuns. În meşteşugul armelor sunt trei lucruri esenţiale: capul, în primul rând, pe urmă mâna şi, în sfârşit, picioarele; cu cel dintâi te poţi apăra; cu primul şi al doilea poţi convinge, dar dacă le întruneşti pe câteşitrele, întotdeauna ieşi biruitor.

— O, domnule — spuse Jacques — de ce nu faceţi un asalt cu fratele Borromée? Ar fi, într-adevăr, minunat de privit.

Chicot se pregătea tocmai să respingă propunerea cu dispreţ, dar se gândi că în felul acesta orgoliosul econom ar putea să tragă spuza pe turta lui.

— De ce nu — spuse el — dacă fratele Borromée doreşte, sunt la porunca domniei sale.

— Nu, domnule — răspunse economul — sunt sigur că m-aţi birui; mai bine să recunosc din capul locului, decât să mă fac de râs.

— Ca să vezi ce modest e, dragul de el! îl lăudă Gorenflot.

— Te înşeli! îi şopti la ureche necruţătorul Chicot. E nebun de trufaş. La vârsta lui, dacă mi-ar fi ieşit în cale un asemenea prilej, aş fi cerşit în genunchi lecţia pe care Jacques a primit-o adineauri.

Spunând acestea, se gârbovi din nou, îşi crăcănă picioarele, îşi schimonosi ca de obicei faţa şi se duse de se aşeză la locul său pe bancă.

Jacques se ţinu după el; admiraţia de care era cuprins tânărul călugăr se dovedea a fi mai puternică decât ruşinea înfrângerii.

— N-aţi vrea să-mi daţi lecţii de scrimă, domnule Robert — stăruia el. Sfinţia sa părintele superior cred că n-o să aibă nimic împotrivă; nu-i aşa, preasfinte?

— Da, fiule — încuviinţă Gorenflot — cu dragă inimă.

— N-aş vrea să trec peste dascălul dumitale, dragul meu — se împotrivi Chicot. Şi se înclină în faţa lui Borromée.

Borromée socoti cu cale să răspundă.

— Jacques nu ia lecţii numai cu mine — spuse el — nu

sunt singurul profesor de scrimă aici; nefiind, aşadar, singurul căruia îi este hărăzită această cinste, îmi daţi voie să nu fiu nici singurul răspunzător de această înfrângere.

— Dar cine este celalalt profesor? se grăbi să întrebe Chicot, văzând roşeaţa ce acoperise obrajii lui Borromée, ca şi când călugărul s-ar fi temut să nu fi săvârşit o nesăbuinţă.

— Cine să fie?! se miră Borromée. Nimeni.

— Ba da, ba da — stărui Chicot — am auzit doar cu urechile mele. Cu cine ai mai luat lecţii, Jacques?

— Da, da — spuse la rândul său Gorenflot — unul scurt şi gros pe care chiar dumneata mi l-ai prezentat, Borromée şi care vine din când în când pe aici, unul cu o figură simpatică şi care trage binişor la măsea.

— Nu mai ştiu cum îl cheamă — spuse Borromée.

Cu mutra lui blajină şi cuţitul de bucătărie petrecut pe sub cingătoare, fratele Eusebiu se apropie de ei.

— Ştiu eu — mărturisi bucătarul cu nevinovăţie.

Borromée îi făcea tot felul de semne, pe care Eusebiu nu le văzu însă.

— E jupân Bussy-Leclerc — continuă el — ăla care a fost maestru de scrimă la Bruxelles.

— Aha! se lumină Chicot. Jupân Bussy-Lecierc! Straşnic spadasin, pe legea mea!

Şi rostind acestea cu toată naivitatea de care era în stare, Chicot nu scăpă din vedere privirea ucigătoare azvârlită de Borromée bietului bucătar, care ţinuse cu tot dinadinsul să fie îndatoritor.

— Ce vorbeşti! se miră Gorenflot. N-am ştiut că se numeşte Bussy-Leclerc. Nu s-a gândit nimeni să-mi spună.

— Nu mi-am închipuit că numele lui ar putea să intereseze cumva pe sfinţia voastră — răspunse Borremée.

— La urma mei — interveni Chicot — n-are a face cine este maestrul de scrimă. Fie cine-o fi, numai să fie bun.

— Adevărat, n-are a face — întări Gorenflot — numai să fie bun.

Şi cu aceste cuvinte, o porni spre treptele ce duceau în apartamentul domniei sale, petrecut de privirile pline de admiraţie ale întregii obşti.

Instrucţia se terminase.

La picioarele scării, Jacques îşi reînnoi rugămintea pe care

i-o făcuse lui Chicot, în pofida nemulţumirii ce se zugrăvea pe faţa lui Borromée.

— Nu sunt bun de dascăl, dragul meu — îi răspunse Chicot. Eu am învăţat singur, chibzuind pe îndelete şi făcând mereu exerciţii. Fă şi dumneata ca mine! Orice lucru bun poate fi de folos unui om cu mintea sănătoasă.

Borromée comandă stânga-mprejur şi toţi călugării se îndreptară cu faţa spre mânăstire, pregătindu-se să se întoarcă la rosturile lor.

Gorenflot începu a urca treptele plin de măreţie, ţinându-se de braţul lui Chicot.

— Nădăjduiesc — rosti el cu mândrie — că lăcaşul nostru s-a dovedit într-adevăr credincios regelui şi că, oricum, este şi el bun la ceva, ce zici?

— Păcatele mele! Ba bine că nu — mărturisi Chicot. Multe minunăţii poate omul să vadă, prea cuvioase, când vine la dumneata!

— Şi toate astea numai într-o lună, ba chiar nici atât.

— Toate făcute de dumneata?

— De mine, numai şi numai de mine, precum ai văzut — spuse Gorenflot, împăunându-se.

— E mai mult decât mi-aş fi închipuit, dragul meu şi când am să mă înapoiez din solia mea...

— Adevărat, dragă prietene! Spune-mi şi mie ce-i cu solia asta a dumitale.

— Bucuros, cu atât mai mult cu cât am de trimis regelui o scrisoare sau, mai bine zis, un curier, înainte de plecare.

— Regelui, dragă prietene? Un curier? Dar ce, dumneata îi scrii direct regelui?

— Ca de la om la om.

— Şi zici că ai nevoie de un curier?

— Da, îmi trebuie un curier.

— Vrei să-ţi dau un călugăr? Ar fi o cinste pentru mânăstire dacă vreunul din fraţii noştri ar avea prilejul să-l vadă la faţă pe rege.

— Bineînţeles.

— Pot să-ţi pun la îndemână pe doi dintre ei, cei mai iuţi de picior. Dar povesteşte-mi şi mie, Chicot, cum se face că regele, care te credea mort...

— Eram doar într-o stare de letargie, aşa cum ţi-am

spus... şi la momentul potrivit m-am sculat din morţi.

— Şi i-ai recâştigat bunăvoinţa? întrebă Gorenflot.

— Mai lesne ca oricând — mărturisi Chicot.

— Atunci — chibzui Goreaflot, întrerupându-se o clipă — înseamnă c-ai să-i spui regelui tot ce facem aici spre a-i fi de folos?

— Mai încape vorbă, dragul meu, fii pe pace că n-am să uit!

— O, scumpul meu Chicot! se bucură Gorenflot, care se şi vedea episcop.

— Dar mai înainte aş vrea să-ţi cer două lucruri.

— Care anume?

— În primul rând să-mi dai nişte bani, pe care monarhul nu va întârzia să ţi-i înapoieze.

— Bani! exclamă Gorenflot, grăbindu-se a se ridica din jilţ. Am sipete întregi pline cu bani.

— Ce fericit eşti, zău! spuse Chicot.

— Vrei o mie de scuzi?

— Nu chiar atât, e prea mult, dragă prietene; năzuinţele mele, precum ştii, sunt modeste, iar dorinţele, cât se poate de umile; titlul de ambasador nu-mi trezeşte nici o mândrie şi, pe cât pot, caut să-l trec sub tăcere mai degrabă, decât să mă laud cu el; o sută de scuzi îmi ajung.

— Uite-i! Şi în al doilea rând?

— Un scutier.

— Un scutier?

— Da, ca să mă însoţească; nu-mi place singurătatea.

— Ah, dragul meu, dacă aş fi liber ca odinioară... — spuse Gorenflot, suspinând.

— Da, dar din păcate nu mai eşti.

— Mărirea mă ţine încătuşat — şopti Gorenflot.

— Ce vrei! spuse Chicot. Nu le poţi face pe toate deodată; aşadar, cum nu-mi e dat să am parte de cinstita dumitale societate, dragul meu părinte superior, mă voi mulţumi cu aceea a fratelui mezin Jacques.

— A fratelui Jacques?

— Da, îmi place ştrengarul ăsta.

— Şi pe bună dreptate, Chicot, e un băiat cum rar întâlneşti şi care cred c-o să ajungă departe.

— Până una alta, o să-l duc la vreo două sute cincizeci de

leghe de aici, dacă-i vei da voie să vină cu mine.

— N-ai decât să-l iei, dragul meu.

Părintele superior scutură un clopoţel, la clinchetul căruia se înfăţişă numaidecât un frate.

— Spune fratelui Jacques şi fratelui pe care-l trimitem de obicei în oraş să vină aici.

După zece minute şi unul şi celălalt se iviră în prag.

— Jacques — îl înştiinţă Gorenflot — am de gând să-ţi încredinţez o misiune extraordinară.

— Mie, sfinţia voastră? întrebă tânărul, nedumerit.

— Da, vei însoţi pe domnul Robert Briquet într-o lungă călătorie.

— Oh! se bucură tânărul frate, însufleţit de imbolduri hoinare. Eu să plec într-o călătorie cu domnul Briquet, eu în lumea largă, liber, de capul meu? Ah, domnule Robert Briquet, o să încrucişăm spadele în fiecare zi, nu-i aşa?

— Da, copile.

— Şi o să pot lua şi archebuza cu mine?

— N-ai decât s-o iei.

Jacques o zbughi din loc şi ţâşni pe uşă afară, ţipând în gura mare de bucurie.

— Cât priveşte ştafeta pe care voiai s-o trimiţi — spuse Gorenflot — poftim de porunceşte, rogu-te, ce să facă. Vino încoace, frate Panurge.

— Panurge?! se miră Chicot, simţind cum, la auzul acestui nume, în sufletul lui se trezesc amintiri ce nu erau lipsite de duioşie. Panurge!

— Da, sărmanul! oftă Gorenflot. L-am ales pe fratele acesta, care se numeşte tot Panurge ca şi cel de pe vremuri, ca să facă toată alergătura ce cădea în seama celuilalt.

— Va să zică prietenul nostru de odinioară nu mai e în stare de nimic?

— A murit — suspină Gorenflot — a murit!

— O! rosti Chicot, plin de compătimire. Ce-i drept, bietul de el începuse să îmbătrânească.

— Avea nouăsprezece ani, dragul meu, nouăsprezece ani.

— Într-adevăr, e un caz de longevitate cu totul neobişnuit; doar prin mânăstiri mai întâlneşti asemenea minunăţii.

Panurge, al cărui nume îl pomenise mai înainte părintele superior, se arată numaidecât. Cu siguranţă însă că nu din pricina înfăţişării sale morale sau fizice fusese sorocit să-l înlocuiască pe răposatul său omonim, căci, de când lumea, poate, o figură mai inteligentă nu fusese mai crunt nedreptăţită prin împerecherea cu un nume de măgar.

La drept vorbind, cu ochişorii lui, cu nasul său ascuţit şi bărbia repezită înainte, fratele Panurge semăna mai degeaba cu un vulpoi.

Chicot îl privi doar o clipă, dar în această clipă, cât ar fi fost ea de fulgerătoare, avu tot răgazul, pe ea se pare, să-l cântărească precum se cuvine pe curierul mânăstirii.

Panurge se opri umil lângă uşă.

— Fă-te încoace, domnule curier! îl pofti Chicot. Ia spune, ştii unde-i Luvrul?

— Cum de nu, domnule — răspunse Panurge.

— Şi acolo, la Luvru, se întâmplă cumva să cunoşti pe un anume Henric de Valois?

— Cine, regele?

— Nu ştiu dac-o fi sau nu regele cu adevărat — rosti Chicot — dar, în sfârşit, aşa i se spune de obicei.

— O să am de-a face chiar cu regele?

— Întocmai. Îl cunoşti?

— Destul de bine, domnule Briquet.

— Ei, uite, atunci te duci şi spui că vrei să-i vorbeşti.

— Şi au să mă lase s-ajung până la dânsul?

— Până la camerierul său, da. Îmbrăcămintea dumitale îţi descuie toate uşile: maiestatea sa este foarte evlavioasă, precum ştii.

— Şi ce trebuie să-i spun camerierului?

— Ai să-i spui că vii din partea strigoiului.

— Care strigoi?

— Curiozitatea este un nărav prost, părinţele.

— Mă iertaţi.

— Ai să-i spui, aşadar, că vii din partea strigoiului.

— Da.

— Şi că aştepţi scrisoarea.

— Care scrisoare?

— Iar?

— Ah, am uitat.

— Sfinţia ta — zise Chicot, întorcându-se către Gorenflot — trebuie să-ţi mărturisesc că-mi plăcea mai mult celălalt Panurge.

— Asta-i tot ce am de făcut? întrebă curierul.

— Ai să-i mai spui pe urmă că, în aşteptarea răspunsului, strigoiul a pornit-o agale spre Charenton.

— Înseamnă că trebuie să apuc şi eu pe acelaşi drum ca să vă întâlnesc?

— Chiar aşa.

Panurge se îndreptă spre uşă şi ridică draperia ca să iasă; Chicot avu insă impresia că, făcând gestul acesta, fratele Panurge dăduse în vileag o iscoadă. De altminteri, draperia căzu atât de repede, încât Chicot n-ar fi putut să jure că ceea ce i se păruse a fi văzut cu ochii lui nu era o nălucire.

Cu mintea-i ascuţită ajunse îndată la convingerea aproape neîndoioasă că cel ce asculta la uşă nu putea fi decât fratele Borromée.

"Aşa, va să zică, tragi cu urechea — se gândi el. Cu atât mai bine, în cazul acesta am să vorbesc anume pentru tine."

— Aşadar, dragul meu — spuse Gorenflot — suveranul ţi-a făcut cinstea de a-ţi încredinţa o misiune?

— Da. Confidenţială.

— Ceva în legătură cu politica, îmi închipui?

— Cred că da.

— Cum se poate?! Nu ştii ce fel de misiune ţi s-a încredinţat?

— Ştiu doar că trebuie să duc o scrisoare.

— Un secret de stat, de bună seamă?

— Aşa cred.

— Şi nu bănuieşti cam ce...?

— Suntem destul de singuri, nu-i aşa, ca să-ţi pot spune cinstit ce gândesc?

— Spune; când e vorba de-o taină, să ştii, sunt mut ca pământul.

— Ei bine, află că regele s-a hotărât, în sfârşit, să vină în ajutorul ducelui de Anjou.

— Ce vorbeşti!

— Chiar aşa; şi cred că astă-noapte domnul de Joyeuse a şi pornit într-acolo.

— Şi dumneata, dragul meu?

— Eu plec în partea cealaltă, spre Spania.

— Şi cum ai să călătoreşti?

— O, Doamne! Aşa cum am mai călătorit noi pe vremuri: pe jos, călare sau cu căruţa, cum s-o nimeri.

— Să ştii atunci că nu puteai să găseşti un tovarăş de drum mai potrivit decât Jacques şi ai făcut bine că mi l-ai cerut, fiindcă ştrengarul e grozav de descurcăreţ.

— În ce mă priveşte, îţi mărturisesc că mi-e foarte simpatic.

— Măcar pentru atât şi tot ţi l-aş fi încredinţat: dar, în afară de asta, ar putea să-ţi fie de mare ajutor dacă s-ar întâmpla să-ţi iasă cineva în cale.

— Îţi mulţumesc, dragul meu. Şi acum cred că nu mi-a mai rămas decât să-mi iau ziua bună.

— Mergi sănătos!

— Ce faci?

— Voiam să-ţi dau binecuvântarea mea.

— Fugi încolo! spuse Chicot. Între noi n-are nici un rost.

— Ai dreptate — încuviinţă Gorenflot — lucrurile astea sunt pentru străini.

Şi cei doi prieteni se îmbrăţişară cu toată dragostea.

— Jacques! strigă părintele superior. Jacques!

Panurge îşi strecură mutra vicleană printre draperiile de la uşă.

— Cum, n-ai plecat încă? se zbârli Chicot.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule.

— Du-te repede — îl zori Gorenflot — domnul Briquet e grăbit. Unde-i Jacques?

Fratele Borromée se înfăţişă la rândul său, cu o faţă mieroasă şi cu zâmbetul pe buze.

— Fratele Jacques! repetă părintele superior.

— Fratele Jacques a plecat — spuse economul.

— Cum a plecat?! se miră Chicot.

— N-aţi poruncit să meargă cineva la palat, domnule?

— Bine, dar era vorba de fratele Panurge — spuse Gorenflot.

— Ah, zevzecul de mine! Am înţeles că Jacques — rosti

Borromée, plesnindu-se peste frunte.

Chicot se încruntă; căinţa mărturisită de Borromée părea însă a fi atât de sinceră, încât ar fi fost o cruzime din partea lui să-i aducă vreo mustrare.

— Am s-aştept atunci — spuse el — până se întoarce Jacques.

Borromée se înclină, posomorându-se la rândul său.

— Ah! se trezi el deodată. Am uitat să-i dau de ştire părintelui superior, deşi pentru asta venisem adineauri, c-a sosit doamna aceea necunoscută şi că doreşte ca sfinţia voastră s-o primească.

Chicot ciuli nişte urechi cât toate zilele.

— Singură? întrebă Gorenflot.

— Însoţită de un scutier.

— E tânără? întrebă din nou Gorenflot.

Borromée îşi plecă ochii ruşinos.

"Bravo! Mai e şi făţarnic!" se gândi Chicot.

— Pare încă tânără — răspunse Borromée.

— Dragul meu — spuse Gorenflot, întorcându-se către aşa-zisul Robert Briquet — cred că mă-nţelegi, nu?

— Te-nţeleg — încuviinţă Chicot — şi de aceea te părăsesc. Am s-aştept într-una din camerele alăturate sau în curte.

— Prea bine, prietene.

— De aici şi până la palat, domnule — îi atrase atenţia Borromée — este o bucată bună de drum şi cine ştie când o să se întoarcă fratele Jacques, mai cu seamă că persoana căreia domnia voastră i-aţi trimis ştafeta va pregeta poate să încredinţeze o scrisoare de oarecare însemnătate unui copil.

— Te-ai gândit cam târziu la treaba asta, frate Borromée.

— Ei, Doamne, de unde să ştiu! Dacă mi s-ar fi încredinţat mie...

— Bine, bine, am s-o pornesc agale spre Charenton; trimisul, oricine-ar fi el, o să m-ajungă din urmă pe drum.

Şi se îndreptă spre scară.

— Nu pe-acolo, domnule, vă rog — spuse cu însufleţire Borromée. Doamna cea necunoscută trebuie să urce pe partea asta şi, vă daţi seama, n-ar vrea să întâlnească pe nimeni.

— Ai dreptate — spuse Chicot, surâzând — am să cobor atunci pe scara din dos.

Şi o apucă spre o uşă ce răspundea într-o săliţă pe unde se putea ieşi, de asemenea, din apartament.

— Iar eu — continuă Borromée — voi avea cinstea să conduc pe cucernica doamnă la părintele superior.

— Prea bine — încuviinţă Gorenflot.

— Cunoaşteţi drumul? întrebă Borromée, neliniştit.

— Cu ochii închişi.

Şi spunând acestea, Chicot ieşi pe săliţă. După săliţă mai venea încă o cameră: palierul acestei încăperi dădea spre scara secretă. Chicot nu minţise, cunoştea într-adevăr drumul, însă nu mai cunoştea camera.

Ce-i drept, încăperea se schimbase mult de când venise ultima oară la mânăstire; pe cât era de paşnică mai înainte, pe atât era de războinică în clipa de faţă; pereţii erau ticsiţi cu arme, mesele şi consolele zăceau troienite sub săbii, spade şi pistoale; în fiecare ungher se afla câte un morman de muschete şi archebuze.

Chicot se opri un moment în mijlocul odăii: simţea nevoia să-şi adune gândurile.

"Îl feresc de mine pe Jacques, aşa cum o feresc şi pe cucoană, îmi dau papucii pe scara din dos, pentru ca scara mare să rămână slobodă; asta înseamnă că vor cu tot dinadinsul să mă îndepărteze de ţâncul de călugăr şi s-o ascundă de mine pe cucoană, e la mintea cocoşului. Prin urmare, ca unul ce cunoaşte legile strategiei, trebuie să fac tocmai pe dos decât ceea ce aşteaptă dumnealor de la mine. Drept care am s-aştept să se întoarcă Jacques şi am să-mi caut un locşor de unde s-o pot vedea pe cucoana cea misterioasă. Ehehe! Ia uite o cămaşă de zale aruncată aici, în colţ: o frumuseţe, suplă, fină şi lucrată cu un neîntrecut meşteşug." Şi o ridică de jos ca s-o admire mai bine. "Tocmai ce căutam: — îşi spuse el — uşoară ca borangicul şi mult prea strâmtă, de altfel, ca să-l încapă pe superior; într-adevăr, s-ar zice că-i anume făcută pentru mine; ce-ar fi s-o iau cu împrumut de la Dom Modeste? Am să i-o dau înapoi la întoarcere."

Zis şi făcut: Chicot înfăşură la repezeală cămaşa şi o vârî sub vesta cu mâneci bufante. În clipa când încătărama şi ultima gaică, fratele Borromée răsări din nou în pragul uşii.

"Ei, fir-ar să fie — bombăni Chicot — iar ai venit! Numai c-ai sosit prea târziu, puişoruie." Şi încrucişând la spate braţele-i

lungi de un stânjen, cu capul dat pe spate, Chicot începu să admire trofeele.

— Domnul Robert Briquet caută cumva o armă pe gustul domniei sale? întrebă Borromée.

— Eu?! se miră Chicot. Păcatele mele, ce-aş putea să fac cu cu o armă, dragul meu?

— Ei, Doamne, când o mânuieşti cu atâta iscusinţă!

— În teorie, dragă părintele, în teorie, atâta tot; un biet cetăţean cumsecade ca mine poate să aibă oricâtă dibăcie în braţe şi în picioare, îi lipseşte totuşi ceva şi o să-i lipsească întotdeauna: o inimă de soldat. E drept că ştiu să mânuiesc destul de elegant floreta: Jacques, în schimb, ascultă-mă pe mine, m-ar face să bat în retragere de aici şi până la Charenton cu vârful unei spade.

— Adevărat?! se miră Borromée, pe jumătate convins de mutra atât de nevinovată şi de blajină a lui Chicot, care, trebuie să spunem, se făcuse şi mai ghebos şi mai scălâmb şi mai şaşiu ca înainte.

— Şi pe urmă mi se taie răsuflarea — urmă Chicot. Cred c-ai băgat şi dumneata de seamă; stau tot timpul încremenit locului; am nişte picioare păcătoase, ăsta-i cusurul meu.

— Îmi daţi voie, domnule, să vă atrag atenţia că este un cusur mult mai supărător pentru cineva care călătoreşte decât pentru un spadasin?

— Ah! Ştii deci că plec într-o călătorie? întrebă într-o doară Chicot.

— Mi-a spus Panurge — mărturisi Borromée, înroşindu-se.

— Curios, nu-mi amintesc să fi vorbit despre aşa ceva cu Panurge: nu-i nimic, n-am nici un motiv să m-ascund. Într-adevăr, părinţele, mă călătoresc: mă duc în ţinutul meu de baştină, unde am ceva avere.

— Ştiţi, domnule Briquet, că-i faceţi o mare cinste fratelui Jacques?

— De ce, pentru că-l iau cu mine?

— Asta în primul rând şi pe urmă fiindcă i-aţi dat prilejul să-l vadă pe rege.

— Sau pe camerierul său, căci se prea poate, ba chiar sunt convins că fratele Jacques n-o să vadă nimic altceva.

— Sunteţi deci un om cunoscut la palat?

— Ba bine că nu; şi încă unul dintre cei mai cunoscuţi: eu

sunt cel ce procură regelui şi tinerilor seniori de la curte ciorapi de lână.

— Regelui?

— E muşteriul meu încă de pe vremea când nu era decât duce de Anjou. Când s-a înapoiat din Polonia, şi-a adus aminte de mine şi m-a numit furnizorul curţii.

— Straşnice legături aveţi, ce să zic, domnule Briquet.

— Te gândeşti la maiestatea sa?

— Da.

— Să ştii că nu toată lumea este de părerea dumitale, frate Borromée.

— Cine? Oamenii Ligii?

— Oricare dintre noi este mai mult sau mai puţin omul ei.

— Domnia voastră sunteţi, cu siguranţă, mai puţin.

— Eu? Şi pentru ce?

— Când cineva îi cunoaşte pe monarh îndeaproape...

— Da' de unde! Am şi eu vederile mele politice, ca tot omul — spuse Chicot.

— Da, dar vederile domniei voastre se potrivesc cu ale regelui.

— Nici pomeneală; mereu ne certăm.

— Dacă vă certaţi, cum se face că v-a încredinţat o misie!

— O misitie vrei să zici!

— Misie sau misitie, spuneţi-i cum vreţi; şi pentru una şi pentru cealaltă trebuie să te bucuri de încredere.

— Aş! Ajunge că mă pricep să iau măsurile, regele n-are nevoie de altceva.

— Să luaţi măsurile?

— Da.

— Ce fel de măsuri: politice, financiare?

— Nu, măsuri de haine.

— Cum aşa? spuse Borromée, uluit.

— Foarte bine; ai să înţelegi numaidecât.

— Vă ascult.

— Ştii, nu-i aşa, că regele s-a dus în pelerinaj la Notre-Dame din Chartres.

— Da, ca să capete un moştenitor.

— Întocmai. Ştii, de asemenea, că există un mijloc neîndoielnic pentru ca dorinţa regelui să se împlinească.

— În orice caz, se pare că regele nu foloseşte mijlocul

acesta.

— Frate Borromée! îl mustră Chicot.

— Ce-i?

— Ştii prea bine, cred, că moştenitorul tronului urmează să fie dobândit printr-o minune şi nu altfel.

— Şi minunea asta trebuie s-o facă?...

— Maica Domnului de la Chartres.

— A, da, e vorba de cămaşă?

— Chiar aşa, ai ghicit. Regele a luat cămaşa Maicii Domnului, preamilostivei şi a dat-o reginei s-o poarte, iar în schimbul acestei cămăşi vrea s-o îmbrace la fel ca pe Maica Domnului din Toledo, a cărei rochie este cea mai frumoasă şi cea mai bogată dintre toate veşmintele hărăzite sfintei Fecioare de pe faţa pământului.

— Şi de aceea vă duceţi...

— La Toledo, frate Borromée, la Toledo, dragul meu, să iau măsuri pentru rochie, ca să-i pot face una la fel.

Borromée părea să stea în cumpănă dacă să-l creadă ori nu pe cuvânt.

După o matură chibzuire, ne socotim îndreptăţiţi a spune că nu l-a crezut.

— Îţi dai seama deci — urmă Chicot, ca şi când nici n-ar fi bănuit măcar ceea ce se petrecea în mintea fratelui econom — îţi dai seama cât de bine m-am putut simţi în mijlocul unor slujitori ai bisericii într-o împrejurare ca asta. Dar timpul trece şi fratele Jacques trebuie să sosească din moment în moment. De altfel voiam să mă duc să-l aştept afară, de pildă, să zicem, la Croix-Faubin.

— Cred că-i mai bine aşa — încuviinţă Borromée.

— Vrei să fii atât de bun atunci să-i spui unde sunt, îndată ce se va înapoia?

—Da.

— Şi să-l trimiţi la ruine?

— Să n-aveţi nici o grijă.

— Mulţumesc, iubite frate Borromée, nici nu ştii ce bine îmi pare că ne-am cunoscut.

Şi unul şi altul făcură câte o plecăciune: Chicot coborî scara din dos, iar fratele Borromée închise uşa cu zăvorul după el.

,,Haide-hai — îşi spuse Chicot: — ţii neapărat, pe cât se

pare, să n-o văd cumva pe cucoană; trebuie deci să găsesc mijlocul ca s-o pot vedea."

Şi pentru a-şi aduce gândul la îndeplinire, Chicot părăsi mânăstirea iacobinilor în chipul cel mai ostentativ cu putinţă, schimbă câteva cuvinte cu fratele portar şi se îndreptă spre Croix-Faubin mergând prin mijlocul drumului.

Numai că, în clipa când ajunse la Croix-Faubin, se făcu nevăzut, dând colţul după clădirea unei ferme şi acolo, simţind că putea înfrunta toate iscoadele superiorului, chiar dacă ar fi avut ochi de vultur ca Borromée, se furişă pe lângă pereţii acareturilor, îşi urmă drumul printr-un şanţ de-a lungul unui gard viu ce făcea ocolul fermei şi ajunse fără să fi băgat nimeni de seamă în dreptul unui umbrar de verdeaţă destul de stufos ce se afla chiar în faţa mânăstirii.

Ajungând în locul acela care îi oferea un post de observaţie făcut parcă anume pe gustul lui, se aşeză mai bine zis, se întinse pe jos şi începu a pândi întoarcerea fratelui Jacques şi ieşirea cuvioasei cucoane din mânăstire.

Capitolul XXV Capcana

Chicot, precum se ştie, nu era omul care să stea prea mult la gânduri când era vorba să ia o hotărâre. Ca atare se decise să aştepte şi, dacă se putea, chiar în condiţiile cele mai lesnicioase. Îşi croi deci o fereastră în desimea umbrarului de verdeaţă ca să nu scape cumva din vedere persoanele care s-ar fi dus ori ar fi venit din oraş şi care erau în măsură să-l intereseze.

Drumul era pustiu. Cât putea cuprinde cu privirea Chicot, pe tot întinsul nu se zărea ivindu-se nici un călăreţ, nici un ţăran, nici un gură-cască. Gloata din ajun se risipise o dată cu spectacolul ce stârnea atâta îmbulzeală.

Chicot nu avu parte să vadă nimic altceva decât un om destul de prost îmbrăcat care se plimba în curmezişul drumului, măsurând ceva cu un băţ lung şi ascuţit la capăt pe pavelele maiestăţii sale regelui Franţei.

Deocamdată Chicot nu avea ce face. De aceea fu încântat că găsise, în sfârşit, o ţintă pentru privirile sale. Ce măsura

oare? Şi pentru ce se îndeletnicea cu treaba asta? Iată cele mai temeinice preocupări de care fu stăpânit preţ de vreo două minute jupân Robert Briquet. Îşi puse deci în gând să nu-l scape din vedere.

Din păcate, în momentul în care, isprăvind cu măsurătoarea, omul se pregătea să ridice capul, o nouă descoperire, cu mult mai însemnată, îi reţinu toată atenţia, silindu-se să-şi îndrepte privirile către o altă ţintă.

Fereastra cu două canaturi de la balconul lui Gorenflot se deschise de perete dând la iveală simandicoasele rotunjimi ale lui dom Modeste, care, cu ochii lui mari şi bulbucaţi, cu zâmbetul său de zile mari şi cu cele mai curtenitoare sclifoseli, însoţea o doamnă înfăşurată toată într-o mantie de catifea garnisită cu blană.

"Aha! se bucură Chicot. Iat-o şi pe cucoana cea cuvioasă. După mişcări, pare tinerică. Ia să vedem cum arată la faţă: aşa, bun, întoarce-te încă puţin încoace. Minunat! Curios! Nu ştiu ce-i cu mine azi că, de câte ori văd o figură nouă, am impresia că seamănă cu cineva. Plicticoasă meteahnă, zău aşa! Bravo, uite-l şi pe scutier acum. Ehei! În privinţa dumnealui, cred că nu mă înşel, e Mayneville în carne şi oase. Da, da, cu mustaţa în furculiţă, cu gardă la sabie, nu poate fi decât el; dar să facem o mică socoteală: dacă nu m-am înşelat în privinţa lui Mayneville, n-aş mai avea parte de el, pentru ce m-aş înşela asupra doamnei de Montpensier! Pentru că femeia asta să fiu al diacului dacă nu-i ducesa!"

Vă daţi seama, cred, că din momentul acela Chicot îl lăsă în plata Domnului pe omul cu măsurătoarea, ca să nu piardă cumva din ochi cele două faimoase personaje.

O clipă mai târziu văzu răsărind în spatele lor figura lui Borromée căruia Mayneville îi puse câteva întrebări.

"Nici că se poate mai bine — spuse el — toată lumea e în păr! Bravo! Să uneltim deci, fiindcă aşa-i moda zilei; dar, ce dracu, nu cumva ducesa o fi vrând să intre în pensiune la dom Modeste, căci, după câte ştiu, are doar o vilă la Bel-Esbat, la o sută de paşi de aici?"

În momentul acela, atenţia lui Chicot fu sporită de o nouă împrejurare. În timp ce ducesa vorbea cu Gorenflot sau, mai bine zis, îl ţinea de vorbă, domnul de Mayneville făcu un semn cuiva de afară. Chicot totuşi nu văzuse ţipenie de om prin

partea locului, decât doar pe hotarnicul ce lua măsuri. Şi, într-adevăr, semnul acela era pentru el — dovadă că omul cu măsurătoarea acum nu mai măsura nimic. Se oprise în dreptul balconului, din profil, cu faţa întoarsă către Paris.

Gorenflot era plin de drăgălăşenii faţă de cucernica doamnă.

Domnul de Mayneville îi suflă ceva la ureche lui Borromée, care începu numaidecât să dea din mâini în fel şi chip în spatele părintelui superior, făcând nişte gesturi al căror tâlc era de neînţeles pentru Chicot, dar cât se poate de lămurit, pe cât se părea, pentru omul cu măsurătoarea: acesta se îndepărtă câţiva paşi, aşezându-se într-un alt loc, unde, la un alt gest al lui Borromée şi al lui Mayneville, rămase neclintit ca o statuie.

După ce stătu aşa încremenit câteva clipe, la un nou semn făcut de fratele Borromée începu a executa o mişcare ce-i dădu cu atât mai mult de gândit lui Chicot, cu cât nu putea nicidecum să-i desluşească rostul. Din locul în care se afla, hotarnicul porni în goana mare spre poarta mânăstirii, în timp ce domnul de Mayneville îl urmărea cu ceasul în mână.

"Ei, fir-ai tu să fii, Sarsailă! bombăni Chicot. Treaba asta nu-mi miroase a bine; ghicitoarea e straşnic ticluită; dar, oricât de straşnic ar fi ea ticluită, poate că, văzând chipul hotarnicului, am să-i dau de căpătâi."

În momentul acela, ca şi când spiriduşul ce-l însoţea pas cu pas pe Chicot ar fi ţinut să-i împlinească dorinţa, omul cu măsurătoarea se întoarse cu faţa şi atunci Chicot se dumeri, în sfârşit, că nu era nimeni altul decât Nicolas Poulain, locotenentul de poliţie, cel căruia îi vânduse în ajun platoşele lui ruginite.

"Într-un ceas bun! exclamă el. Trăiască Liga! Am văzut destul acum ca să pot ghici restul cu puţină osteneală! Prea bine, dacă-i aşa, să ne dăm osteneala."

După un schimb de păreri între ducesă, Gorenflot şi Mayneville, Borromée închise fereastra şi balconul rămase pustiu.

Ducesa împreună cu scutierul său ieşiră din mânăstire pentru a se urca în litiera care-i aştepta afară. Ducesa nu apucase însă să tragă perdelele litierei, pentru a putea răspunde la linguşirile superiorului, când un călugăr iacobin care ieşise din oraş pe poarta Saint-Antoine trecu prin faţa cailor, la care se

zgâi curios, apoi pe lângă litiera înăuntrul căreia aruncă o privire.

Chicot îl recunoscu pe fratele Jacques, mezinul călugărilor, care se înapoiase într-o întinsoare de la palat şi care acum rămăsese cu gura căscată în faţa doamnei de Montpensier.

"Haide, haide — spuse el — cum văd, tot am un pic de noroc. Dacă Jacques s-ar fi întors mai curând, n-aş fi apucat s-o văd pe ducesă, fiindcă ar fi trebuit s-o iau la picior ca să ajung la timp la întâlnirea de la Croix-Faubin. Şi-acum uite că doamna de Montpensier şi-a luat tălpăşiţa, după ce a pus la cale cine ştie ce uneltire. E rândul lui jupân Nicolas Poulain. Pe ăsta îl dau gata în zece minute."

Într-adevăr, ducesa, după ce trecuse prin faţa lui Chicot fără să-l vadă, se îndreptase în goana cailor spre Paris, iar Nicolas Poulain se pregătea s-o urmeze. Ca şi ducesa, trebuia să treacă, la rândul său, prin dreptul tufişului în care se aciuase Chicot. Chicot îl pândi, aşa cum vânătorul pândeşte o sălbăticiune, gala să tragă în clipa când va fi ajuns în bătaia puştii. În momentul când Poulain ajunse în oţelele pustii, Chicot apăsă pe trăgaci.

— Hei, omul lui Dumnezeu — îl chemă din bârlogul său — învredniceşte-mă, rogu-te, cu o privire.

Poulain tresări şi întoarse capul spre şanţ.

— Aşa, bun, şi-acum, fiindcă m-ai văzut — urmă Chicot — fă-te că nu ştii nimic, jupân Nicolas... Poulain.

Locotenentul de poliţie zvâcni ca o căprioară când aude arma detunând.

— Cine eşti dumneata? întrebă el. Şi ce pofteşti?

— Cine sunt?

— Da.

— Sunt prietenul dumitale, un prieten mai nou, dar foarte apropiat. Ce poftesc? În privinţa asta mi-ar fi mai greu să te lămuresc în două cuvinte.

— Dar ce doreşti la urma urmei? Spune.

— Doresc să vii lângă mine.

— Lângă dumneata?

— Da, aici, adică să cobori în şanţ.

— Pentru ce?

— Am să-ţi spun pe urmă: coboară mai întâi.

— Bine, dar...

— Şi vino de stai aici cu spatele rezemat de umbrar.

— Oricum...

— Fără să te uiţi încoace, ca şi când nici habar n-ai avea că sunt aici.

— Domnule...

— Îmi dau seama că-ţi cer prea mult, dar, ce vrei, jupân Robert Briquet are dreptul, cred, să fie pretenţios.

— Robert Briquet! exclamă Poulain, executând în doi timpi şi trei mişcări comanda.

— Foarte bine, stai jos, aşa... Pare-mi-se, dacă nu mă-nşel, că făceai nişte măsurători pe drumul ce duce la Vincennes?

— Cine, eu?

— Fără doar şi poate; la urma urmei, ce-ar fi de mirare ca un locotenent de poliţie să facă şi slujba de picher, la nevoie?

— E adevărat — mărturisi Poulain, ceva mai liniştit — tocmai luam nişte măsuri, aşa cum ai văzut şi dumneata.

— Mai ales că — urmă Chicot — te îndeletniceai cu treaba asta sub ochii unor obraze alese.

— Unor obraze alese? Nu înţeleg.

— Cum aşa? Nu ştiai că...

— Zău dacă înţeleg ce vrei să spui.

— Cucoana aceea şi domnul care se aflau în balcon şi care au plecat adineauri spre Paris... Chiar nu ştii cine erau?

— Să mor dacă ştiu.

— Ah! Ce bine-mi pare atunci c-am avut prilejul să-ţi dau o veste atât de grozavă! Închipuieşte-ţi, domnule Poulain, că îndeletnicirile dumitale de picher erau admirate de doamna ducesă de Montpensier şi de domnul conte de Mayneville. Nu mişca, te rog.

— Domnule — protestă Nicolas Poulain, încercând să-i ţină piept — cuvintele dumitale şi felul în care mi le spui...

— Dacă încerci cumva să faci vreo mişcare, dragă domnule Poulain — zise Chicot — mă sileşti să întorc foaia şi cine ştie ce se mai poate întâmpla. Fă bine deci şi stai liniştit!

Poulain oftă din adânc.

— Aşa, bun — urmă Chicot — ziceam deci că, de vreme ce ai muncit cu atâta sârg sub ochii acestor obraze alese, fără ca domniile lor să se învrednicească a te băga în seamă, cel puţin aşa spui dumneata, ziceam deci, dragă domnule, că ţi-ar prinde

foarte bine dacă un alt obraz simandicos, regele, bunăoară, te-ar băga în seamă.

— Regele!

— Maiestatea sa, da, domnule Poulain. Suveranul e gata oricând, poţi să mă crezi pe cuvânt, să preţuiască orice muncă şi să răsplătească orice strădanie.

— Ah, domnule Briquet, fie-ţi milă, te rog!

— Îţi atrag din nou atenţia, dragă domnule Poulain, că dacă te clinteşti cumva, poţi să-ţi iei rămas bun de la viaţă; stai liniştit deci, ca să-ţi cruţi orice neplăcere.

— Dar ce vrei de la mine, pentru numele lui Dumnezeu?

— Nu-ţi vreau decât binele, nimic altceva; nu ţi-am spus doar că-ţi sunt prieten?

— Domnule! izbucni Nicolas Poulain, cuprins de disperare. Zău dacă mă ştiu cu vreun păcat faţă de maiestatea sa, faţă de dumneata sau faţă de oricare alt om de pe lume!

— Dragă domnule Poulain, în privinţa asta ai să te lămureşti cu cei în drept; nu-i treaba mea. Eu am părerile mele la care ţin, dacă vrei să ştii; şi, după mine, unul, regele nu cred c-ar socoti de cuviinţă ca locotenentul său de poliţie să se călăuzească, atunci când îndeplineşte slujba de picher, după semnele şi îndrumările domnului de Mayneville; cine ştie, de altminteri, dacă regele nu va privi cu ochi răi faptul că locotenentul său de poliţie a omis să amintească în raportul său zilnic că doamna de Montpensier şi domnul de Mayneville au pătruns ieri dimineaţă în minunata cetate a Parisului? O faptă ca asta ajunge, domnule Poulain, ca să te strice pe veci cu maiestatea sa.

— Domnule Briquet, o omisiune nu este totuşi o nelegiuire chiar atât de cumplită şi cred că maiestatea sa are o minte prea luminată...

— Dragă domnule Poulain, mi-e teamă că te amăgeşti cu năluciri deşarte. Eu văd mai limpede lucrurile, te rog să mă crezi, în toată dandanaua asta.

— Şi ce vezi?

— O spânzurătoare de toată frumuseţea.

— Domnule Briquet!

— Ai puţină răbdare, ce naiba! Cu un ştreang nou-nouţ, patru soldaţi în cele patru puncte cardinale, o sumedenie de parizieni jur împrejurul spânzurătorii şi cutare locotenent de

poliţie, pe care îl cunosc întâmplător, atârnat în ştreang,

Nicolas Poulain tremura atât de amarnic, încât tot umbrarul se scutura o dată cu el.

— Domnule! spuse locotenentul, împreunând mâinile.

— Numai că eu sunt prietenul dumitale, dragă domnule Poulain — continuă Chicot — şi, fiindu-ţi prieten, aş vrea să-ţi dau un sfat.

— Un sfat?

— Da şi foarte uşor de urmat, slavă Domnului! Ai să te duci chiar acum — mă înţelegi? — chiar acum, să-l cauţi…

— Să caut... — îi tăie vorba Nicolas, înfricoşat — pe cine să caut?

— Stai puţin să mă gândesc — răspunse Chicot — să-l cauţi pe domnul d'Épernon.

— Pe domnul d'Épernon, prietenul regelui?

— Întocmai; pe urmă ai să-l iei deoparte.

— Pe domnul d'Épernon?

— Da şi ai să-i povesteşti din fir-a-păr toată tărăşenia cu măsuratul şoselei.

— Bine, dar asta e o nebunie, domnule!

— Dimpotrivă, e o dovadă de înţelepciune, de cea mai adâncă înţelepciune.

— Nu înţeleg.

— Totuşi e limpede ca lumina zilei. Dacă te denunţ, pur şi simplu, pentru povestea cu măsurătoarea şi pentru cealaltă poveste cu platoşele, ar însemna să te atârne în ştreang; dară, dimpotrivă, vei face de bună voie ceea ce ţi-am spus, ai să fii răsplătit cu vârf şi îndesat şi acoperit de onoruri... Nu pari câtuşi de puţin convins!... Foarte bine, dacă ţii cu tot dinadinsul să mă pui pe drumuri, silindu-mă să mă întorc la palat; dar, oricum ar fi, tot am să mă duc, zău. Nu există lucru pe lume pe care n-aş fi în stare să-l fac pentru dumneata.

Şi Nicolas Poulain auzi foşnetul crengilor pe care Chicot le clintise din loc ca să se scoale în picioare.

— Nu, nu — se grăbi el să-l oprească — rămâi aici, uite că mă duc.

— Să fii sănătos! Dar ia seama, dragă domnule Poulain, să nu umbli cumva cu şoalda, altminteri mâine am să trimit o scrisorică regelui, cu care am cinstea să fiu, aşa cum mă vezi sau, mai bine zis, cum nu mă vezi, prieten la toartă; asa încât,

chiar dacă s-ar întâmpla să te atârne în ştreang abia poimâine, vei spânzura tot atât de sus, doar cu mai puţine marafeturi.

— Uite că plec, domnule — îl asigură locotenentul, prăbuşit — dar mi se pare totuşi că profitaţi într-un chip destul de ciudat, de...

— Eu?

— Of, Doamne!

— Ei, dragă domnule Poulain, ar trebui să-mi ridici osanale; acum cinci minute erai un vânzător de ţară, pentru ca prin mine să ajungi în clipa de faţa izbăvitorul patriei. Hai, du-te cât mai repede, dragă domnule Poulain, fiindcă abia aştept să ies odată de aici şi n-am s-o pot face decât după ce vei fi plecat dumneata. Nu uita: palatul d'Épernon.

Nicolas Poulain se ridică în picioare, purtând zugrăvită pe faţă disperarea şi zbură ca o săgeată spre poarta Saint-Antoine.

"Of, bine c-a plecat — suspină Chicot — uite că iese cineva din mânăstire. Dar nu e ăla micu', Jacques. Măi, măi! se minună Chicot. Cine o mai fi şi dihania asta croită aşa cum se gândea arhitectul lui Alexandru să cioplească muntele Atos? Dracu să-l ia! Prea e mătăhălos dulăul ca să însoţească o biată potaie ca mine!"

Zărind ştafeta trimisă de superiorul mânăstirii, Chicot întinse pasul spre Croix-Faubin, zorindu-se să ajungă la locul întâlnirii. Cum însă drumul pe care era nevoit să-l urmeze făcea un ocol, linia dreaptă avu asupra lui avantajul de a duce mai grabnic la ţintă, deoarece namila de călugăr care o apucase peste câmp mergând cu paşi de-o poştă sosi mai înainte acolo.

Chicot, de altminteri, zăbovise pe drum câteva clipe ca să-şi cerceteze din mers însoţitorul, a cărui înfăţişare nu era câtuşi de puţin pe placul său. Şi pe bună dreptate, căci monahul arăta ca un adevărat filistin.

În graba cu care plecase din mânăstire, silindu-se să-l ajungă din urmă pe Chicot, nu apucase să-şi încheie până la capăt rasa călugărească, ce rămăsese desfăcută la poale, lăsând să se vadă picioarele musculoase încălţate cu nişte pulpare ce nu aveau nimic de-a face cu portul monahal.

Gluga care, de asemenea, nu era trasă cum trebuie pe frunte dădea la iveală o coamă în care foarfecele mânăstirii nu pătrunsese încă. Pe de altă parte, o schimă prea puţin cucernică îi rămăsese pecetluită în colţurile gurii ce păreau încrustate în

obraz şi, de câte ori voia să treacă de la zâmbet la râs, scotea în vileag trei dinţi ca nişte pălimare împlântate îndărătul parapetului buzelor groase. Nişte braţe tot atât de lungi ca şi ale lui Chicot, dar mai vânjoase, o pereche de umeri făcuţi parcă să doboare porţile cetăţii Gaza, un cuţit mare de bucătărie petrecut pe sub cingătoarea de funie alcătuiau, împreună cu o traistă înfăşurată în chip de platoşă în jurul pieptului, armele de apărare ca şi de atac ale acestui Goliat al iacobinilor.

"Nu mai încape nici o îndoială — îşi spuse Chicot în sinea lui — e slut ca muma pădurii şi dacă vestea pe care mi-o aduce nu e prea strălucită, atunci, cu mutra asta hâdă, am tot dreptul să cred că o asemenea fiinţă face degeaba umbră pământului."

Văzând că Chicot se îndreaptă spre el, călugărul îl întâmpină salutându-l aproape milităreşte.

— Ce pofteşti, drăguţule? îl întrebă Chicot.

— Dumneavoastră sunteţi domnul Robert Briquet?

— În carne şi oase.

— Atunci am pentru domnia voastră o scrisoare din partea părintelui superior.

— Dă-o-ncoace.

Chicot luă în mână răvaşul care glăsuia cam aşa:

"Dragă prietene, am stat şi-am chibzuit mai pe îndelete după ce ne-am despărţit. Mi-e cu neputinţă, te rog să mă crezi pe cuvânt, să las pradă lupilor hămesiţi din lumea mare oaia pe care bunul Dumnezeu mi-a încredinţat-o. E vorba, după cum cred că ţi-ai dat seama, de mezinul nostru, Jacques Clément, care a îndeplinit până la capăt solia cu care l-ai trimis.

În locul lui Jacques, a cărui vârstă este încă prea crudă şi care trebuie să-şi jacă ucenicia la mânăstire, îţi trimit un bun şi vrednic frate din sânul chinoviei noastre; e un om blajin de felul lui şi cu un suflet nevinovat şi sunt convins că-ţi va fi drag să-l ai tovarăş de drum"...

"Da, da — se gândi Chicot, privindu-l cu coada ochiului pe monah — culcă-te pe cea ureche."

"Primeşte o dată cu această scrisoare binecuvântarea mea, pe care îmi pure rău că nu ţi-am dat-o prin viu grai. Drum bun, dragă prietene!"

— Ce scriere iscusită! spuse Chicot după ce sfârşi de citit epistola. Pun rămăşag c-a fost scrisă de părintele econom; are o mână cu drept cuvânt măiastră.

— Într-adevăr, a scris-o chiar fratele Bonomée cu mâna lui — recunoscu Goliat.

— În cazul ăsta, drăguţule — urmă Chicot, zâmbind cât se poate de drăgălaş namilei de călugăr — ai să fii atât de bun să te întorci frumos la mânăstire.

— Eu?

— Da, dumneata şi să-i spui sfinţiei sale că m-am răzgândit şi că mi-a căşunat să călătoresc singur-singurel.

— Cum aşa, nu mă luaţi cu dumneavoastră, domnule? rosti călugărul cu o uimire care avea totuşi ceva ameninţător.

— Nu, drăguţule, nu.

— Şi pentru ce, mă rog, dacă nu vi-e cu supărare?

— Pentru că trebuie să-mi economisesc gologanii: vremurile-s grele şi dumneata pesemne că mănânci cât şapte.

Găliganul rânji, arătându-şi colţii.

— Jacques mănâncă la fel ca mine — întâmpină el.

— Numai că, vezi dumneata, Jacques era călugăr — spuse Chicot.

— Şi eu ce sunt, mă rog?

— Dumneata, drăguţule, eşti glotaş sau jandarm, ceea ce, între noi fie vorba, cred c-ar avea darul s-o supere pe Sfânta Fecioară către care mi s-a încredinţat o solie.

— Ce vorbă-i asta? Cum adică glotaş sau jandarm?! se miră monahul. Sunt iacobin sadea; ce, nu se vede după îmbrăcăminte?

— Haina nu face pe om, drăguţule — răspunse Chicot — în schimb tesacul face pe soldat: fii bun şi spune-i asta din partea mea fratelui Borromée.

Chicot făcu o plecăciune în faţa matahalei, care o porni înapoi spre chinovie, mârâind ca un câine alungat.

La rândul său, călătorul nostru aşteptă să se depărteze cel ce trebuia să-i fie tovarăş de drum şi, în clipa în care îl văzu dispărând pe poarta cea mare a mânăstirii, se dosi după un gard de spini şi acolo îşi scoase vesta cu mâneci bufante pentru a îmbrăca pe sub cămaşa de pânză gingaşă cămaşa de zale pe care o ştim.

După ce se găti cu tot dichisul, o tăie peste câmp spre a răzbate în drumul ce ducea la Charenton.

Capitolul XXVI Familia Guise

În seara zilei în care Chicot pleca spre Navara, vom face din nou un popas în sala cea mare a palatului Guise, în care am mai avut prilejul să-i ducem în repetate rânduri pe cititori, în precedentele noastre povestiri; precum ziceam deci, vom face din nou un popas în sala cea mare a palatului Guise, unde vom regăsi pe băieţandrul cu ochi ageri pe care l-am văzut ceva mai înainte intrând în oraş călare pe crupa calului încălecat de Carmainges şi care era una şi aceeaşi persoană, aşa cum bine ştim, cu frumoasa enoriaşă a lui dom Gorenflot.

De astă dată ducesa nu mai luase nici un fel de măsuri spre a-şi ascunde identitatea sau înfăţişarea ei femeiască. Îmbrăcată cu o rochie elegantă, cu gulerul larg desfăcut, cu părul presărat cu steluţe bătute cu nestemate, după moda timpului, doamna de Montpensier, în picioare, în cadrul unei ferestre, aştepta ca pe ghimpi pe cineva care întârzia să vină. Afară începuse să se întunece şi ducesa abia dacă mai putea desluşi poarta palatului asupra căreia privirile sale erau necontenit aţintite.

Într-un târziu se auzi tropotul unui cal şi, după vreo zece minute, lacheul o înştiinţă cu un aer misterios pe ducesă de sosirea domnului duce de Mayenne. Doamna de Montpensier se grăbi să alerge în întâmpinarea fratelui său cu atâta înfrigurare, încât uită să păşească numai pe vârful piciorului drept, aşa cum făcea când ţinea să nu se observe că şchiopătează.

— Singur, frăţioare? îl întrebă ea. Ai venit singur?

— Da, surioară — spuse ducele, aşezându-se după ce sărutase mai întâi mâna ducesei.

— Dar Henri, unde-i Henri? Ştii prea bine doar că toată lumea îl aşteaptă aici.

— Henri, surioară, n-are încă ce face la Paris, în timp ce, dimpotrivă, are atâtea de făcut în oraşele din Flandra şi din Picardia. Munca noastră trebuie înfăptuită cu încetul şi pe ascuns; mai avem încă de furcă prin partea locului: pentru ce

am lăsa lucrurile baltă ca să venim la Paris, unde totul este întremat?

— Da, dar unde totul poate să se destrame dacă nu vă zoriţi.

— Vorbă să fie!

— Vorbă să fie, dacă vrei dumneata, frăţioare, dar eu îţi spun că cetăţenii nu se mai mulţumesc cu asemenea argumente şi că vor neapărat să-l vadă pe ducele lor Henri, că asta este dorinţa lor cea mai aprinsă, nebunia lor.

— Au să-l vadă la momentul potrivit. Mayneville n-a încercat să-i lămurească?

— Bineînţeles, dar cuvântul său ştii foarte bine că nu poate avea greutatea pe care o are cuvântul vostru.

— Sunt alte lucruri mai grabnice, surioară. Ce-i cu Salcède?

— A murit.

— Fără să spună nimic?

— Fără să scoată o vorbă.

— Bun. Şi înarmarea?

— Terminată.

— Parisul?

— Împărţit în şaisprezece cartiere.

— Fiecare cartier cu comandantul desemnat de noi?

— Da.

— Putem fi deci liniştiţi, mulţumescu-ţi ţie, Doamne! E tocmai ceea ce vreau să le spun bravilor noştri cetăţeni.

— N-au să te-asculte!

— Ei, aş!

— Dacă-ţi spun că şi-au ieşit din minţi.

— Surioară, eşti adeseori îndemnată să-i judeci pe ceilalţi după dumneata, socotindu-i tot atât de grăbiţi pe cât eşti dumneata de nerăbdătoare.

— Şi găseşti, într-adevăr, că-i un păcat chiar atât de mare?

— Ferească sfântul! Dar trebuie să facem aşa cum spune fratele meu Henri. Şi fratele meu Henri doreşte să nu ne pripim câtuşi de puţin.

— Ce-i de făcut atunci? întrebă ducesa, care începuse să-şi piardă răbdarea.

— E ceva ce nu suferă amânare, surioară?

— Totul, dacă vrei.

— Şi cu ce-ar trebui să începem, după părerea dumitale?

— Să-l prindem pe rege.

— E o idee fixă a dumitale; n-aş zice c-ar fi rea, dacă ar putea fi adusă la îndeplinire. A pune însă la cale şi a înfăptui sunt două lucruri deosebite: adu-ţi aminte de câte ori am dat greş.

— Sunt alte vremuri acum; regele nu mai are pe nimeni să-l apere.

— Într-adevăr, pe nimeni afară de elveţieni, de scoţieni şi de gărzile franceze.

— Frăţioare, când vei binevoi, am să ţi-l arăt eu însumi, cum mă vezi şi cum te văd, umblând pe drumul mare, însoţit numai de lachei.

— Am mai auzit asta de o sută de ori până acum şi totuşi n-am avut prilejul să-l văd nici măcar o singură dată.

— Ai să-l vezi acum dacă mai rămâi la Paris încă trei zile măcar.

— Iar un proiect?

— Un plan, vrei să spui!

— Fii bună atunci şi împărtăşeşte-mi-l şi mie.

— Oh! E o idee urzită de mintea unei femei şi de aceea mi-e teamă c-o să-ţi stârnească râsul.

— Doamne păzeşte, cum aş putea răni mândria dumitale de creator. Să vedem despre ce este vorba.

— Râzi de mine, Mayenne?

— Nu, te-ascult.

— Ei bine, uite, în două cuvinte...

În momentul acela, lacheul ridică draperia.

— Binevoiesc alteţele lor să primească pe domnul de Mayneville? întrebă el.

— Mâna mea dreaptă? spuse ducesa. Să poftească!

Domnul de Mayneville intră o clipă mai târziu şi se duse să sărute mâna ducelui de Mayenne.

— Numai o vorbă, monseniore — spuse el. Vin de la palat.

— Şi? întrebară într-un glas Mayenne şi ducesa.

— S-a aflat că aţi venit.

— Cum aşa?

— Tocmai stăteam de vorbă cu comandantul postului de la Saint-Germain l'Auxerrois, când au trecut doi gasconi.

— Îi cunoşti?

— Nu. Amândoi erau ferchezuiţi din cap până-n picioare. "Să fiu al dracului! a spus unul din ei. Ai o vestă de toată frumuseţea, dar nu ştiu, zău, dacă, la o adică, ţi-ar putea fi de vreun folos, aşa cum îţi era platoşa pe care ai purtat-o până mai ieri." "Ce vorbeşti! Cât ar fi de zdravănă spada domnului de Mayenne, pun rămăşag că n-o să răzbească prin mătasea asta cum n-ar fi răzbit nici prin platoşă." Şi gasconul a început să-şi dea nişte ifose şi să se laude ca şi când ar fi ştiut că sunteţi pe-aproape.

— Şi în slujba cui sunt gasconii ăştia?

— Habar n-am.

— Şi pe urmă au plecat?

— O, nu chiar aşa curând; strigau în gura mare; şi cum pomeniseră numele alteţei voastre, câţiva trecători s-au oprit să întrebe dacă, într-adevăr, ar fi vorba să veniţi. Dar tocmai când se pregăteau să răspundă la întrebare, s-a apropiat cineva de unul din gasconi şi l-a bătut pe umăr. Poate că mă înşel, monseniore, dar acel cineva cred totuşi că era Loignac.

— Şi pe urmă? întrebă ducesa.

— După câteva cuvinte spuse în şoaptă, gasconul s-a mulţumit să dea din cap în semn c-a înţeles şi l-a urmat supus pe cel care-l oprise să răspundă.

— Aşa că...

— Aşa că n-am reuşit să aflu mai mult; până una alta însă, fiţi cu ochii în patru!

— Nu te-ai ţinut după ei?

— Ba da, dar de departe; mi-era teamă să nu mă recunoască, să nu-şi dea seama cumva că sunt un gentilom de la curtea alteţei voastre. S-au îndreptat spre palat şi, în momentul când au cotit după magazia de mobile, i-am pierdut din vedere. După plecarea lor însă zvonul a trecut din gură în gură: "Mayenne! Mayenne!"

— Cunosc un mijloc foarte simplu pentru a limpezi lucrurile — spuse ducele.

— Care? întrebă sora sa.

— Să mă duc să-l salut pe monarh chiar astă-seară.

— Să-l saluţi pe monarh?

— Sigur că da. Am sosit la Paris şi mă grăbesc să-i dau veşti despre oraşele sale mult iubite din Picardia; e tot ce poate

fi mai firesc.

— E un mijloc iscusit — spuse Mayneville.

— Şi totuşi imprudent — se împotrivi ducesa.

— Dar necesar, surioară, dacă, într-adevăr, se bănuieşte c-am venit la Paris. De altfel, asta era şi părerea fratelui nostru Henri, care m-a sfătuit să descalec în faţa palatului şi, aşa cum sunt, cu cizmele în picioare, să mă duc să prezint monarhului omagiile întregii familii. Pe urmă, după ce mi-am îndeplinit datoria, pot primi nestingherit pe cine-mi place.

— Membrii comitetului, bunăoară. De când v-aşteaptă!

— Am să-i primesc la palatul Saint-Denis, după ce mă întorc de la Luvru — spuse Mayenne. Prin urmare, Mayneville, porunceşte să-mi aducă îndată calul aşa cum e, fără să-l mai deshame. Ai să vii cu mine la Luvru. Iar dumneata, surioară, aşteaptă-ne, te rog.

— Aici, frăţioare?

— Nu, la palatul Saint-Denis, unde mi-am lăsat echipajele şi unde toată lumea este convinsă că m-am culcat. Vom fi acolo peste două ore.

Capitolul XXVII La palat

În aceeaşi zi, o zi plină de însemnate peripeţii, regele ieşi la un moment dat din biroul său şi trimise vorbă domnului d'Épernon să treacă pe la el.

Eram ca pe la amiază.

Ducele se grăbi să îndeplinească porunca şi să se înfăţişeze monarhului.

Maiestatea sa stătea în picioare în prima cameră şi se uita cu luare-aminte la un călugăr iacobin, care se îmbujorase la faţă şi pusese ochii în pământ sub privirea iscoditoare a suveranului.

Monarhul îl trase deoparte pe d'Épernon.

— Priveşte, duce — spuse el, arătându-i-l pe flăcău — ce figură ciudată are monahul acesta.

— Nu înţeleg ce i se pare atât de ciudat maiestăţii voastre?! se miră d' Épernon. Pentru mine e o figură ca oricare alta.

— Crezi?
Şi regele rămase pe gânduri.
— Cum te cheamă? întrebă el.
— Fratele Jacques, sire.
— Alt nume nu mai ai?
— Numele meu de familie e Clément.
— Fratele Jacques Clément! repetă regele.
— Nu cumva maiestatea voastră găseşte că şi numele acesta are ceva ciudat? întrebă ducele, râzând.
Monarhul nu-i răspunse.
— Ţi-ai îndeplinit cu destoinicie solia — îi spuse el călugărului, fără a înceta să-l privească.
— Ce solie, sire? se amestecă în vorbă ducele, cu o cutezanţă pe care lumea i-o lua în nume de rău şi datorită căreia atitudinea lui obişnuită era plină de familiaritate.
— N-are a face — spuse regele. O mică taină între mine şi cineva pe care nu-l cunoşti.
— Zău, sire, vă uitaţi atât de curios la el, încât bietul băiat s-a fâstâcit de tot.
— Ai dreptate. Nu ştiu de ce nu-mi pot desprinde privirile de el; mi se pare că l-am văzut ori c-o să-l mai văd cândva. Poate că mi s-a arătat în vis. Haida-de, am început să bat câmpii. Poţi să pleci, părinţele, ţi-ai împlinit misiunea. Fii fără grijă: Scrisoarea cerută va fi trimisă cui se cuvine. D'Épernon!
— Poruncă, sire!
— Să i se dea zece scuzi.
— Mulţumesc — rosti călugărul.
— Am impresia c-ai spus mulţumesc numai din vârful buzelor! îl luă la rost d'Épernon, căruia nu-i venea să creadă că un biet călugăr putea să nesocotească zece scuzi.
— Am spus, într-adevăr, mulţumesc din vârful buzelor — îl lămuri Jacques — pentru că mi-ar fi plăcut mai mult să-mi daţi unul din pumnalele acelea spaniole atât de frumoase, atârnate pe perete.
— Cum, n-ai vrea să ai bani ca să caşti gura la pehlivanii din Piaţa Saint-Laurent sau să cutreieri speluncile din strada Saint-Marguerite? întrebă d'Épernon.
— Am făcut legământ să rămân sărac şi neprihănit — spuse Jacques.
— Dă-i unul din pumnalele spaniole, La Valette şi să plece

— spuse regele.
Ducele, de felul lui zgârcit din fire, alese un jungher care i se păru mai puţin preţios şi i-l dărui călugărului. Era un pumnal catalan cu lamă lată şi tăioasă, solid împlântată într-un minunat mâner de corn cu înflorituri.
Jacques îl primi nespus de fericit că i se dăruieşte o armă atât de frumoasă şi plecă.
După plecarea lui, ducele încercă din nou să-l iscodească pe rege.
— Duce — îi tăie vorba monarhul — nu se întâmplă cumva să ai la îndemână printre Cei Patruzeci şi Cinci vreo doi-trei oameni care să ştie să călărească?
— Cel puţin doisprezece, sire şi într-o lună toţi vor fi învăţat să umble călare.
— Alege doi dintre ei pe care te bizui şi spune-le să vină chiar acum să stea de vorbă cu mine.
Ducele salută, ieşi în anticameră şi porunci să fie chemat Loignac.
— Loignac — îi spuse ducele — trimite-mi numaidecât doi călăreţi voinici; au de îndeplinit o misiune pe care le-o va încredinţa chiar maiestatea sa.
Loignac străbătu într-un suflet galeria şi ieşi în dreptul clădirii pe care de aci încolo o vom numi corpul de gardă al celor Patruzeci şi Cinci.
Ajungând acolo, deschise uşa şi strigă cu un glas poruncitor:
— Domnul de Carmainges! Domnul de Biran!
— Domnul de Biran a ieşit — îl înştiinţă santinela.
— Cum se poate? A ieşit fără învoire?
— A plecat în cercetarea cartierului pe care monseniorul duce d'Épernon i l-a încredinţat azi-dimineaţă.
— Foarte bine! Cheamă atunci pe domnul de Sainte-Maline.
Numele celor doi aleşi răsunară sub bolţile sălii şi, o clipă mai târziu, amândoi se înfăţişară.
— Domnilor — li se adresă Loignac — veţi merge cu mine la domnul duce d'Épernon.
Şi se duse să-i prezinte ducelui, care, după ce-i spuse lui Loignac că poate să plece, îi conduse la rândul său în faţa monarhului. La un semn al maiestăţii sale, ducele se retrase, iar

cei doi tineri rămaseră.

Şi unul şi celălalt se aflau pentru prima oară înaintea regelui. Henric avea într-adevăr un aer impunător. Fiecare din ei îşi mărturisea într-altfel emoţia de care era stăpânit. Sainte-Maline avea ochii scânteietori, picioarele încordate şi mustaţa zbârlită. Palid la faţă, dar la fel de dârz, deşi nu chiar atât de ţanţoş, Carmainges se sfia să-şi aţintească privirea asupra lui Henric.

— Sunteţi în garda celor Patruzeci şi Cinci ai mei, domnilor? întrebă regele.

— Da, sire, mă bucur de această cinste — spuse Sainte-Maline.

— Şi dumneata, domnule?

— Am socotit că domnul a răspuns în numele amândorura, sire, de aceea am zăbovit cu răspunsul; sunt însă gata oricând să împlinesc porunca maiestăţii voastre, cu tot atâta râvnă ca oricare altul.

— Bine. Aşadar, veţi încăleca pe cai şi veţi porni spre Tours. Cunoaşteţi drumul?

— Am să întreb — spuse Sainte-Maline.

— Mă descurc eu — spuse Carmainges.

— Ca să vă puteţi călăuzi mai bine, veţi trece mai întâi prin Charenton.

— Da, sire.

— Veţi merge apoi drept înainte până veţi întâlni un călător stingher.

— Maiestatea voastră binevoieşte să ne spună cum arată, ca să-l putem recunoaşte? întrebă Sainte-Maline.

— Poartă o spadă mare la şold sau atârnată de umăr, are braţele lungi şi tot aşa şi picioarele.

— Am putea şti numele lui, sire? întrebă Ernauton de Carmainges, pe care exemplul camaradului său îl încurajase, în pofida cerinţelor etichetei, să-i pună întrebări suveranului.

— Se numeşte Strigoiul — răspunse Henric.

— Îi vom întreba cum îi cheamă pe toţi călătorii pe care-i vom întâlni în cale, sire.

— Şi vom scotoci toate hanurile.

— După ce-l veţi fi găsit pe omul nostru şi vă veţi fi convins că el este într-adevăr, îi veţi încredinţa scrisoarea aceasta.

Tinerii întinseră amândoi odată mâna. Regele rămase o clipă în cumpănă.

— Cum îţi spune? întrebă el pe unul dintre ei.

— Ernauton de Carmainges — răspunse acesta.

— Şi dumitale?

— René de Sainte-Maline.

— Domnule de Carmainges, dumneata vei duce scrisoarea, iar domnul de Sainte-Maline o va înmâna.

Ernauton luă în primire preţiosul document, pe care se grăbi să-l vâre în sân. Sainte-Maline îl apucă de braţ în clipa în care se pregătea tocmai să ascundă scrisoarea şi sărută cu respect pecetea. Pe urmă i-o încredinţă din nou lui Ernauton. Gestul acesta linguşitor aduse un zâmbet pe buzele lui Henric al III-lea.

— Prea bine, domnilor, îmi dau seama că voi fi temeinic slujit.

— Asta-i tot, sire? întrebă Ernauton.

— Da, domnilor. Încă un cuvânt numai, înainte de plecare.

Tinerii făcură o plecăciune şi rămaseră pe loc în aşteptare.

— Scrisoarea aceasta, domnilor — spuse Henric — este mai preţioasă decât o viaţă de om. S-o păziţi ca ochii din cap şi s-o înmânaţi în taină Strigoiului, iar el o să vă dea o mărturie c-a primit-o, mărturie pe care mi-o veţi aduce la înapoiere; şi, mai cu seamă, lăsaţi să se creadă că sunteţi nişte oameni care călătoresc pentru nevoile lor. Puteţi pleca.

Tinerii ieşiră din biroul regelui, Ernauton — în culmea bucuriei, Sainte-Maline — mai-mai să plesnească de ciudă; unul cu o flacără în ochi, celălalt cu o privire flămândă ce părea că vrea să străpungă haina tovarăşului său.

Domnul d'Épernon, care-i aştepta, încercă să-i iscodească.

— Domnule duce — răspunse Ernauton — suveranul nu ne-a dat încuviinţarea să vorbim.

Şi fără să mai zăbovească o clipă, se îndreptară spre grajdurile palatului, unde olăcarul regelui le puse la îndemână doi gonaci voinici şi înzestraţi cu tot tacâmul.

Domnul d'Épernon s-ar fi ţinut, de bună seamă, după ei ca să-i tragă de limbă, dacă în momentul în care Sainte-Maline şi Carmainges se despărţiră de dânsul n-ar fi fost înştiinţat că

cineva voia să-i vorbească neapărat şi cât mai grabnic cu putinţă.

— Cine anume? întrebă ducele nerăbdător.

— Locotenentul prefecturii Île-de-France.

— Ei, comedia dracului! se oţărî el. Dar ce sunt eu, consilier comunal, prefect sau comandantul străjilor?

— Nu, monseniore; sunteţi, în schimb, prietenul regelui — îi răspunse o voce umilă din stânga lui. Şi, ca atare, vă rog din suflet să m-ascultaţi.

Ducele se întoarse. La un pas de el aştepta, smerit şi cu capul gol, un biet solicitator pe faţa căruia se perindau din clipă-n clipă toate culorile curcubeului.

— Cine eşti dumneata? îl luă din scurt ducele.

— Nicolas Poulain, nu vă fie cu supărare, monseniore.

— Şi vrei să-mi vorbeşti?

— Vă rog să-mi faceţi această favoare.

— N-am vreme acum.

— Nici ca să aflaţi un secret, monseniore?

— În fiecare zi mi-e dat să ascult câte o sută de destăinuiri; a dumitale ar fi încă una peste sută; cred că e prea mult.

— Chiar dacă e în joc viaţa maiestăţii sale? şopti Nicolas Poulain, aplecându-se la urechea lui d'Épernon.

— Aşa? Te-ascult. Vino la mine în birou.

Nicolas Poulain îşi şterse fruntea scăldată în sudoare şi porni în urma ducelui.

Capitolul XXVIII Destăinuirea

Trecând prin anticameră, d'Épernon se adresă unuia din gentilomii care erau de serviciu în momentul acela.

— Care-i numele dumitale, domnule? întrebă el, văzând înaintea lui un chip necunoscut.

— Pertinax de Montcrabeau, monseniore — răspunse gentilomul.

— Uite ce e, domnule de Montcrabeau, fă bine şi stai de pază la uşă şi ia seama să nu intre nimeni înăuntru.

— Da, domnule duce.

— Nimeni, ai înţeles?

— Am înţeles, să trăiţi.

Şi domnul Pertinax, care era îmbrăcat ca un prinţ, împăunându-se cu ciorapii lui portocalii şi cu vesta de satin albastru, cu mâneci bufante, se grăbi să aducă la îndeplinire porunca lui d'Épernon. Drept care se aşeză cu spatele la perete şi cu braţele încrucişate pe piept, în dreptul draperiei.

Nicolas Poulain îl însoţi pe duce, care intră la el în birou. Locotenentul văzu deschizându-se uşa şi închizându-se la loc, văzu pe urmă draperia coborând peste ea şi începu să tremure ca apucat de frigul morţii.

— Ei şi acum spune ce-i cu uneltirea aceea, domnule — vorbi ducele răstit. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, numai să fie ceva serios, fiindcă avem o mulţime de lucruri plăcute de făcut pe ziua de azi şi, dacă mă sileşti să-mi pierd vremea de pomană cu palavrele dumitale, ai păţit-o!

— Vai de mine, domnule duce — răspunse Poulain — e vorba doar de cea mai cumplită nelegiuire!

— Ia să vedem ce fel de nelegiuire.

— Domnule duce...

— Vor să mă omoare, nu-i aşa?... o apucă înainte d'Épernon, gata să înfrunte totul ca un spartan. Prea bine, să poftească! Viaţa mea e închinată Celui de Sus şi regelui, n-au decât să mi-o ia.

— Nu-i vorba de domnia voastră, monseniore.

— Ah! Mă mir!

— E vorba de suveranul nostru. Vor să-l răpească, domnule duce.

— Oh! Iar povestea asta neroadă cu răpirea! zise ducele, dispreţuitor.

— De astă dată este un lucru cât se poate de serios, domnule duce, aşa cel puţin se arată.

— Şi când anume au de gând să răpească pe maiestatea sa?

— Monseniore, cu prima ocazie când monarhul va pleca spre Vincennes în litieră.

— Cum au plănuit să-l răpească?

— Omorându-i pe cei doi olăcari.

— Şi cine o să facă isprava asta?

— Doamna de Montpensier.

D'Épernon începu să râdă.

— Biata ducesă! exclamă el. Ce de bazaconii i se aruncă în spinare!

— Mult mai puţine decât pune dânsa la cale, monseniore.

— Şi treaba asta o urzeşte la Soissons?

— Doamna ducesă se află la Paris.

— La Paris?!

— Monseniorul se poate bizui pe cuvântul meu.

— Ai văzut-o dumneata?

— Da.

— Mai bine zis ţi s-a părut c-o vezi.

— Am avut cinstea să-i vorbesc.

— Cinstea?

— Am greşit, domnule duce; voiam să spun nefericirea.

— Dar, dragul meu locotenent de poliţie, doar nu-ţi închipui că ducesa ar fi în stare să-l răpească pe rege?

— Îmi pare rău, monseniore.

— Chiar dânsa?

— Chiar dumneaei în persoană; fireşte, împreună cu oamenii săi de încredere.

— Şi unde o să stea ca să supravegheze răpirea?

— La una din ferestrele mânăstirii iacobinilor, care, precum ştiţi, se află pe drumul spre Vincennes.

— Ei, fir-ar să fie, ce tot trăncăneşti?

— Adevărul adevărat, monseniore. S-au luat toate măsurile pentru ca în momentul în care litiera va ajunge în dreptul mânăstirii să i se taie calea.

— Şi cine a luat măsurile astea?

— Păcatele mele!

— Spune odată, ce naiba!

— Eu, monseniore.

D'Épernon se trase brusc înapoi.

— Dumneata? spuse el.

Poulain oftă din adânc.

— Va să zică dumneata, care ai venit să-i pârăşti, eşti amestecat în treaba asta? urmă d'Épernon.

— Monseniore — răspunse Poulain — un slujitor credincios al monarhului trebuie să înfrunte orice spre a-i fi de folos.

— Drept ai grăit, pe legea mea! Mă tem c-o să ai de înfruntat ştreangul.

— Mai bine mort decât înjosit sau decât să piară regele, de aceea am şi venit.

— Simţămintele dumitale, domnule, sunt vrednice de toată lauda şi trebuie să ai motive temeinice spre a le nutri.

— M-am gândit, monseniore, că sunteţi prietenul regelui, că n-aţi fi în stare să mă daţi de gol şi că veţi face în aşa fel ca destăinuirile mele să fie spre binele tuturor.

Ducele se uită lung la Poulain, cercetând cu o privire pătrunzătoare trăsăturile chipului său palid.

— Trebuie să mai fie încă un clenci la mijloc — spuse el în cele din urmă. Oricât ar fi de dârză ducesa, nu s-ar încumeta să încerce singură o asemenea ispravă.

— Aşteaptă să vină fratele său — răspunse Nicolas Poulain.

— Ducele Henri! exclamă d'Épernon, înspăimântât de moarte, ca un om care ar fi auzit că se află pe aproape un leu.

— Nu ducele Henri, monseniore, e vorba să vină numai ducele de Mayenne.

— Aşa! spuse d'Épernon, răsuflând uşurat. Oricine ar fi însă, trebuie să zădărnicim toate aceste strălucite planuri.

— Fără doar şi poate, monseniore — întări Poulain — tocmai de aceea m-am şi grăbit să vă înştiinţez.

— Dacă ceea ce mi-ai spus e adevărat, domnule locotenent, vei fi răsplătit.

— Pentru ce aş minţi, monseniore? Ce interes aş avea, eu care mănânc pâinea regelui? Sunt dator, da sau nu, să-l slujesc? Sunt gata deci să merg până la rege, să ştiţi, dacă nu mă credeţi pe cuvânt, să-mi dau şi viaţa chiar, la nevoie, pentru a dovedi c-am spus adevărul curat.

— Nici să nu te gândeşti. Ei, comedia dracului! Nu cumva să te duci la rege, m-ai înţeles, jupân Nicolas? N-o să ai de-a face decât cu mine, numai şi numai cu mine.

— Prea bine, monseniore. Am spus aşa pentru că mie mi s-a părut că staţi la îndoială.

— Ba nu, nu stau de loc la îndoială, dar înainte de toate ţine minte că-ţi datorez o mie de scuzi.

— Monseniorul doreşte deci să nu mai ştie nimeni afară de domnia sa?

— Da, sunt destul de răzbunător şi de zelos, ca să păstrez secretul numai pentru mine. Mi-l încredinţezi mie, nu-i aşa?

— Da, monseniore.
— Îmi dai cuvântul însă că-i într-adevăr un secret?
— Vai de mine! Vă jur pe ce vreţi.
— Cred că eşti mulţumit cu o mie de scuzi, başca altele ce-or mai veni mai încolo!
— Am şi eu o familie, monseniore.
— Bine, dar, oricum, sunt o mie de scuzi totuşi, comedia dracului!
— Dacă s-ar afla în Lorena c-am făcut o asemenea destăinuire, fiecare cuvânt rostit de mine m-ar costa o vadră de sânge.
— Bietul om!
— Şi în cazul ăsta, dacă s-ar întâmpla o nenorocire, n-aş vrea ca familia mea să rămână pe drumuri.
— Prin urmare?
— Prin urmare, primesc cei o mie de scuzi.
— Ei, fir-ar al dracului, ce mai atâta vorbă! Ce mă priveşte pe mine motivul pentru care-i primeşti, din moment ce faci nazuri? Aşadar, ai de la mine o mie de scuzi.
— Mulţumesc, monseniore.
Văzând că ducele se apropiase de un sipet şi căuta ceva înăuntru, Poulain se duse lângă el. Ducele însă se mulţumi să scoată din sipet un catastif în care scrise cu litere de-o şchioapă ce te băgau în sperieţi: "Trei mii de livre domnului Nicolas Poulain".
Aşa încât nu se putea şti dacă plătise suma aceasta sau dacă urma s-o dea.
— E ca şi cum i-ai avea în pungă — îl încredinţă ei.
Poulain, care făcuse un pas înainte şi întinsese mâna, se grăbi să-şi retragă şi piciorul şi mâna, luând poziţie de drepţi.
— Atunci ne-am înţeles? spuse ducele.
— În ce privinţă, monseniore?
— Ai să-mi spui tot ce se întâmplă şi de aci înainte?
Poulain stătu în cumpănă: precum se vedea, îl silea să facă pe iscoada.
— Cum aşa? se miră ducele. Credinţa nemăsurată de care ziceai că eşti însufleţit s-a şi spulberat?
— Ba nu, monseniore.
— Mă pot deci bizui pe dumneata?
Poulain făcu o sforţare.

— Vă puteţi bizui — spuse el.

— Şi sunt singurul om care ştie lucrurile astea?

— Singurul, monseniore.

— Bine, dragul meu, poţi să te duci acum. Comedia dracului! Domnul de Mayenne să ia seama c-o s-o păţească!

Şi rostind aceste cuvinte, ridică draperia pentru a-i îngădui lui Poulain să treacă, pe urmă, după ce-l văzu străbătând anticamera şi ieşind pe uşă, se duse din nou într-un suflet la rege.

Monarhul, după ce se jucase un timp cu căţeluşii, plictisindu- se în cele din urmă, începuse să se joace cu bilbochetul.

D'Épernon îşi ticlui o figură gânditoare şi neliniştită de om care nu-şi mai vede capul de treburi, ceea ce regele, absorbit cum era de o îndeletnicire atât de importantă, nici nu avu răgazul să bage de seamă. Totuşi, cum ducele se încăpăţâna să tacă, suveranul se învrednici în cele din urmă să ridice fruntea şi să-i arunce o privire.

— Ei — îl întrebă el — ce s-a mai întâmplat, La Valette? Ce-i cu tine, doar n-ai murit?

— Ce bine ar fi fost, sire — răspunse d'Épernon — fiindcă n-aş mai fi apucat să văd ceea ce mi-e dat să văd acum.

— Ce? Bilbochetul meu?

— Sire, în toiul celor mai cumplite primejdii, un supus are tot dreptul să fie îngrijorat de soarta stăpânului său.

— Iarăşi primejdii! Să te ia talpa iadului, duce!

Şi cu o îndemânare puţin obişnuită, reuşi să prindă mingea de fildeş în vârful popicului.

— Cum aşa, nu ştiţi chiar nimic, n-aţi auzit ce se petrece? se miră ducele.

— De, ce să zic! Poate că nu — spuse regele.

— În clipa de faţă sunteţi împresurat de cei mai aprigi duşmani.

— Ei, nu? Şi cine sunt aceia?

— Ducesa de Montpensier, în primul rând.

— A, da, ai dreptate: a fost de faţă ieri la execuţia lui Salcède.

— Cu ce ton maiestatea voastră a spus asta!

— Ce mă priveşte pe mine dacă a fost?

— Aşadar, ştiaţi?

— Vezi bine că ştiam de vreme ce ţi-am spus.

— Dar domnul de Mayenne trebuie să sosească, asta o mai ştiţi?

— Ştiu încă de aseară.

— Cum? Va să zică secretul... — îngână ducele, care încerca o neplăcută surpriză.

— Există oare secrete pentru capul statului, dragul meu? spuse Henric, nepăsător.

— Dar cine ar fi putut să vă înştiinţeze?

— Nu ştii că uneori capetele încoronate au prevestiri?

— Sau o poliţie.

— E acelaşi lucru.

— Ah! Aşadar, maiestatea voastră are o poliţie personală şi nu spune nimic? rosti d'Épernon, înţepat.

— Ei, Doamne! Cine crezi c-ar putea să mă iubească, dacă nu m-aş iubi eu însumi?

— Îmi aduceţi o insultă, maiestate.

— Dragul meu La Valette, e adevărat că eşti plin de râvnă, ceea ce este o mare calitate, în schimb te urneşti greu, ceea ce este un mare cusur. Vestea adusă de tine ar fi fost foarte bine venită ieri, la orele patru, dar astăzi...

— Astăzi, sire?

— Trebuie să recunoşti c-a sosit cam târziu.

— Sau prea curând, sire, deoarece, cum văd eu, nu sunteţi dispus să mă ascultaţi — întâmpină d'Épernon.

— Eu? Să tot fie un ceas de când te-ascult.

— Cum se poate! Sunteţi ameninţat, încolţit, vi se întind capcane şi maiestatea voastră nici nu se clinteşte?

— La ce bun, de vreme ce m-ai înzestrat cu o gardă şi, nu mai departe decât ieri, mă încredinţai că voi rămâne în veci nemuritor? De ce te încrunţi? Asta-i bună! Dar cei Patruzeci şi Cinci ai tăi ce păzesc? Nu cumva s-au întors în Gasconia sau nu mai fac nici două parale? Nu cumva se întâmplă şi cu domniile lor ceea ce se întâmplă de obicei cu catârii? Când îi pui la încercare, mănâncă foc; după ce i-ai cumpărat însă, se lasă pe tânjală.

— Bine. Maiestatea voastră va avea prilejul să vadă de ce sunt în stare.

— Nu mi-ar părea rău; şi când crezi, duce, c-o să am prilejul acesta?

— Mai curând poate decât vă închipuiţi, sire.
— Ce vorbeşti! Simt că mi se încreţeşte pielea de frică.
— Veţi vedea, sire, veţi vedea. Şi fiindcă veni vorba, când aveţi de gând să plecaţi la ţară?
— La Vincennes?
— Da.
— Sâmbătă.
— Peste trei zile deci?
— Întocmai, peste trei zile.
— Vă mulţumesc, sire.
D'Épernon se înclină în faţa monarhului şi ieşi.
În anticameră băgă de seamă că uitase să ridice consemnul domnului Pertinax, pe care-l pusese să stea de strajă; domnul Pertinax însă avusese grijă să facă singur treaba aceasta.

Capitolul XXIX Doi prieteni

Şi acum, dacă cititorii noştri sunt de acord, îi vom însoţi pe cei doi tineri pe care monarhul, fericit că avea şi el unele mici taine, îi trimisese din partea sa solului său Chicot.
După ce încălecară pe cai, când să iasă pe poartă, de teamă ca nu cumva unul dintre ei s-o ia înaintea celuilalt, Ernauton şi Sainte-Maline erau cât pe ce să se strivească unul pe altul. Într-adevăr, mergând grumaz lângă grumaz, caii făcură să se frece unul de altul genunchii călăreţilor, mai-mai să-i zdrobească. Sainte-Maline se împurpura la faţă, iar Ernauton se îngălbeni.
— M-ai lovit, domnule! strigă cel dintâi după ce ieşiră pe poartă. Ce, vrei să mă schilodeşti?
— Şi dumneata m-ai lovit — răspunse Ernauton. Numai că eu nu mă plâng.
— Nu cumva vrei să-mi dai lecţii?
— Nu vreau să-ţi dau nimic.
— Aşa! se zbirii Sainte-Maline, mânând calul ca să poată vorbi mai de aproape cu tovarăşul său de drum. Mai spune o dată ce-ai spus.
— Pentru ce?

— Pentru că n-am înţeles.
— Cum văd eu, îmi cauţi pricină, nu-i aşa? rosti flegmatic Ernauton. Cu atât mai rău pentru dumneata!
— De ce ţi-aş căuta pricină? Nici măcar nu te cunosc! rosti dispreţuitor Sainte-Maline.
— Ba mă cunoşti foarte bine, domnule — spuse Ernauton. Întâi şi-ntâi pentru că pe meleagurile de unde ne tragem amândoi casa mea se află la două leghe de a dumitale şi pentru că prin partea locului toată lumea mă cunoaşte, fiind dintr-o familie de viţă veche; pe urmă, fiindcă mori de ciudă că m-ai întâlnit la Paris, unde îţi închipuiai că numai dumneata ai fost chemat; şi, în sfârşit, pentru că regele mi-a încredinţat mie scrisoarea.
— Ei bine, fie! se burzului Sainte-Maline, alb ca varul de mânie. Să zicem c-ar fi aşa cum spui. Urmează de aici un lucru...
— Ce anume?
— Că-mi stai ca un ghimpe în ochi.
— N-ai decât să pleci dacă pofteşti. Ei, drăcia dracului! Ce, te ţin eu?
— Te faci că nu înţelegi.
— Dimpotrivă, domnule, te-nţeleg foarte bine. Grozav ai mai dori să-mi iei scrisoarea ca s-o duci dumneata: numai că, din păcate, ar trebui să mă ucizi mai întâi.
— Şi de unde ştii că n-aş vrea s-o fac?
— Să vrei şi să faci sunt două lucruri deosebite.
— Coboară numai o clipă cu mine pe malul apei şi ai să vezi atunci că a vrea şi a face, pentru domnia mea, sunt unul şi acelaşi lucru.
— Dragă domnule, când regele îmi dă să duc o scrisoare...
— Ei bine?
— Ei bine, nu-mi rămâne decât s-o duc.
— Am să ţi-o smulg cu de-a sila, înfumuratule!
— Sper că n-ai să mă obligi să-ţi crăp capul ca unui câine turbat?
— Dumneata?
— Nici vorbă, am asupra mea un pistol, în timp ce dumneata n-ai nimic.
— Aşa! Ei, lasă că mi-o plăteşti tu! îl ameninţă Sainte-Maline, silindu-şi calul să facă un salt în lături.
— Nici nu doresc altceva, dar după ce-mi voi fi împlinit

solia.

— Bine, bine!

— Deocamdată, caută şi stăpâneşte-te, domnule de Sainte-Maline, te rog din suflet; căci avem cinstea de a fi oamenii regelui şi-ţi poţi închipui ce proastă părere şi-ar face lumea despre casa regală dacă am strânge gloata în jurul nostru ca la bâlci. Şi pe urmă, gândeşte-te cum s-ar mai umfla în pene duşmanii maiestăţii sale, văzând că domneşte zâzania printre apărătorii tronului.

Sainte-Maline îşi muşca mănuşile şi atât de aprig îşi înfipsese dinţii în carne, încât îi dăduse sângele.

— Stai, stai, domnule — spuse Ernauton — cruţă-ţi mâinile ca să te poţi sluji de spadă când o fi să ne batem.

— Oh! Îmi vine să plesnesc! răcni Sainte-Maline.

— Înseamnă că mă scuteşti de osteneală în cazul acesta — răspunse Ernauton.

Cine ştie ce-ar fi fost în stare să facă mânia din ce în ce mai înverşunată a lui Sainte-Maline, când deodată, în timp ce străbăteau strada Saint-Antoine, în apropiere de Saint-Paul, Ernauton scăpă un strigăt de mirare văzând o litieră şi se opri locului ca să se uite la femeia ce se afla înăuntru şi al cărei obraz era pe jumătate acoperit de un văl.

— Pajul meu de ieri! şopti el.

Doamna însă nu păru a-l recunoaşte şi trecu mai departe fără să clipească, având grijă totuşi să se ascundă în fundul trăsurii.

— Să fie-al dracului! protestă Sainte-Maline. Cum văd eu, mă faci să te-aştept. Şi pentru ce? Ca să te uiţi după fuste.

— Te rog să mă ierţi, domnule — se scuză Ernauton, pornind mai departe.

Din momentul acela, tinerii îşi văzură de drum, mânând caii la trap pe strada principală a cartierului Saint-Marceau, fără să deschidă gura nici măcar ca să se sfădească.

Judecând după înfăţişare, Sainte-Maline părea să se fi liniştit; în realitate însă tremura carnea pe el de mânie. Pe de altă parte, băgase de seamă — şi descoperirea aceasta, cum e lesne de înţeles, nu avu câtuşi de puţin darul să-l îmblânzească — pe de altă parte, ziceam, băgase de seamă că, deşi era un iscusit călăreţ, n-ar putea, la o adică, să se ţină după Ernauton, deoarece bidiviul său se dovedea mult mai prejos decât cel pe

care călărea însoţitorul lui şi era scăldat în sudoare, cu toate că nu-l alergase încă.

Treaba aceasta îl punea pe gânduri; de aceea, ca să se poată dumeri pe deplin la ce se putea aştepta din partea armăsarului său, îl tot zădăra când cu nuiaua, când cu pintenii. Stăruinţele lui stârniră vrajbă între cal şi călăreţ. Asta se întâmpla în preajma râului Bièvre. Dobitocul nu se osteni să-şi încerce elocinţa aşa cum făcuse Ernauton, ci, amintindu-şi de obârşia sa (era de fel din Normandia), îi deschise lui Sainte-Maline un proces, pe care acesta îl pierdu.

Începu prin a sălta în dezghinuri, apoi se ridică în două picioare, pe urmă, sărind berbeceşte, îşi luă vânt îndreptându-se spre Bièvre şi acolo se descotorosi de călăreţ, rosto-golindu-se cu el până în mijlocul râului, unde se despărţiră definitiv.

Înjurăturile lui Sainte-Maline s-ar fi auzit probabil de la o poştă, deşi erau pe jumătate sugrumate de apă. Când reuşi, în sfârşit, să se pună pe picioare, avea ochii ieşiţi din cap şi câteva picături de sânge ce i se prelingeau de pe fruntea zdrelită îi brăzdau obrazul.

Sainte-Maline se uită roată împrejur: calul se urcase pe mal şi nu i se mai vedea decât crupa, ceea ce dovedea că era cu capul întors către palat.

Burduşit cum era şi terfelit de sus şi până jos cu noroi, ud până la piele, plin de sânge şi de vânătăi, Sainte-Maline îşi dădea prea bine seama că nu era în stare să alerge după bidiviu să-l prindă; a încerca măcar aşa ceva ar fi însemnat să se facă de râs.

În momentul acela îi veniră în minte cuvintele pe care i le spusese lui Ernauton: de vreme ce nu catadicsise să-l aştepte pe tovarăşul său nici o singură clipă pe strada Saint-Antoine, pentru ce Ernauton s-ar fi învrednicit să-l aştepte acum un ceas, poate chiar două, în mijlocul drumului?

De unde până atunci clocotea de mânie, în urma acestor cugetări, Sainte-Maline fu copleşit de cea mai crâncenă disperare, mai ales când îl văzu, din fundul văgăunii în are să prăbuşise, pe tăcutul Ernauton dând pinteni calului şi apucând-o pe un drum lăturalnic, pe care pesemne îl socotea mai scurt.

Punctul culminant al mâniei la oamenii abraşi din fire este o dezlănţuire de nebunie. Unii dintre ei ajung cel mult să aiureze. Alţii se prăbuşesc într-un fel de toropeală ca şi când

trupul şi mintea lor ar fi sleite de vlagă.

Sainte-Maline trase din teacă pumnalul aproape fără să-şi dea seama; o clipă îi dădu prin gând să şi-l împlânte în piept până în plăsele. Nimeni n-ar putea să zugrăvească, nici el însuşi chiar, suferinţele prin care trecu în momentul acela. O asemenea încercare sau îţi curmă viaţa sau, dacă izbuteşti s-o înfrunţi, te îmbătrâneşte cu zece ani.

Sainte-Maline se caţără pe malul apei, mergând în patru labe până ce ajunse pe muchie; ieşind, în sfârşit, la liman, se uită cu o privire rătăcită în lungul drumului: era cu desăvârşire pustiu.

Ernauton dispăruse în dreapta, urmându-şi calea drept înainte, iar telegarul său se făcuse şi el nevăzut, topindu-se departe în zare.

În timp ce Sainte-Maline frământa în minte mii de gânduri vrăjmaşe îndreptate atât împotriva celorlalţi, cât şi împotriva lui însuşi, tropotul unui bidiviu îi ajunse la ureche şi, în aceeaşi clipă, văzu venind pe drumul din dreapta pe care apucase Ernauton un cal şi un călăreţ.

Călăreţul ţinea de căpăstru un al doilea cal.

Era rezultatul raitei pe care o dăduse domnul de Carmainges; acesta o luase la dreapta, ştiind prea bine că a fugări un cal înseamnă a-l speria, silindu-l să scapere mai vârtos din copite. Se gândise deci să facă un ocol şi tăiase drumul calului normand, aşteptându-l pe o ulicioară îngustă.

În faţa acestei privelişti, Sainte-Maline simţi că-i creşte inima de bucurie şi un val de căldură şi de recunoştinţă fu gata să se reverse din sufletul său, oglindindu-se în expresia plină de gingăşie a privirii sale; apoi se întunecă brusc la faţă; îşi dăduse seama dintr-o dată de superioritatea lui Ernauton asupra sa, căci trebuia să recunoască fără doar şi poate că, dacă ar fi fost în locul tovarăşului său de drum, nici prin gând nu i-ar fi trecut să facă ceea ce făcuse acesta.

Nobleţea faptei sale era strivitoare; şi cu atât simţea mai adânc lucrul acesta, cu atât suferea mai cumplit. Îngână totuşi o mulţumire, pe care Ernauton nici n-o luă în seamă, apucă apoi furios calul de frâu şi, cu toate că era chinuit de dureri, se săltă din nou în şa. Fără să spună nimic, Ernauton o luase înainte la pas, dezmierdând grumazul şoimanului.

Sainte-Maline, aşa cum am spus, era un neîntrecut

călăreţ; accidentul pe care-l suferise era o întâmplare cu totul neaşteptată; după o luptă de câteva clipe, din care de astă dată ieşi biruitor, izbuti să-şi stăpâncască în cele din urmă calul şi să-l urnească din loc, mânându-l la trap.

— Îţi mulţumesc, domnule — îi spuse pentru a doua oară lui Ernauton când ajunse în dreptul său, după ce mai întâi se întrebase de o sută de ori dacă mândria sa şi eticheta îi îngăduie să facă lucrul acesta.

Ernauton se mulţumi să se încline, întorcându-se spre el şi ducând mâna la pălărie.

Sainte-Maline avea impresia că drumul nu se mai sfârşeşte.

Pe la ceasurile două şi jumătate zăriră un călător care mergea înaintea lor, însoţit de un dulău: omul era înalt şi purta o spadă la şold; nu era, de bună seamă, Chicot, deşi avea nişte braţe şi nişte picioare pe măsura lui.

Sainte-Maline, care era într-un hal fără hal, murdar de noroi din cap până-n picioare, nu-şi putu stăpâni nerăbdarea; observase că Ernauton trecuse pe lângă drumeţ fără a-l învrednici măcar cu o privire. Ideea de a-i dovedi tovarăşului său că greşise fulgeră ca o săgeată otrăvită prin mintea gasconului; se apropie, aşadar, de călător şi încercă să intre în vorbă cu el.

— Aştepţi ceva, drumeţe? îl iscodi el.

Omul se uită la Sainte-Maline, a cărui înfăţişare în momentul acela, cinstit vorbind, nu era câtuşi de puţin atrăgătoare. Figura răvăşită de mânia ce-l învolburase puţin mai înainte, hainele pline de noroiul ce nu apucase încă să se zvânte, dârele de sânge neînchegat încă de pe obraji, sprâncenele groase şi încruntate, braţul întins cu înfrigurare spre el, într-un gest mai degrabă plin de ameninţare decât întrebător, toate acestea laolaltă închipuiau o privelişte cu drept cuvânt fioroasă în ochii călătorului.

— Dacă aş aştepta ceva — îi răspunse el — înseamnă că n-aş aştepta pe cineva, iar dacă ar fi să aştept pe cineva, în orice caz nu te-aş aştepta pe dumneata.

— Eşti necuviincios, jupâne! se burzului Sainte-Maline, fericit că găsise, în sfârşit, prilejul să-şi descarce mânia şi totodată furios, deoarece se înşelase şi astfel îi dăduse iarăşi adversarului său ocazia să se fălească.

Spunând aceste cuvinte, ridică mâna în care ţinea nuiaua,

ca să-l plesnească pe călător; acesta însă ridică la rândul său toiagul şi-l izbi din răsputeri peste umăr pe Sainte-Maline; pe urmă fluieră câinele, care se repezi să muşte piciorul calului şi să-şi înfigă colţii în coapsa călăreţului, smulgând dintr-o parte o fâşie de carne, iar din cealaltă o bucată de stofă.

Stârnit de durere, calul îşi luă iarăşi vânt, rupând-o la fugă, de astă dată drept înainte, fără să mai poată fi strunit de Sainte-Maline, care totuşi se strădui din răsputeri să-l ţină în frâu, izbutind să rămână mai departe în şa. Trecu astfel ca o furtună prin faţa lui Ernauton, care nu avu nici măcar o părere de zâmbet văzând păţania lui.

Când reuşi, în fine, să-şi domolească bidiviul şi domnul de Carmainges îl ajunse din urmă, mândria lui, în loc să se smerească, dimpotrivă, căută să scape cu faţa curată.

— De, ce să-i faci! spuse el, silindu-se să surâdă. Cum văd eu, azi este o zi buclucaşă pentru mine, n-am noroc şi pace. Omul ăsta totuşi era leit cel pe care trebuia să-l întâlnim, aşa cum ni l-a zugrăvit maiestatea sa.

Ernauton însă nu catadicsi să deschidă gura.

— Cu dumneata vorbesc, domnule! se răţoi Sainte-Maline, scos din sărite de sângele lui rece, pe care-l socotea şi cu drept cuvânt, o mărturie de dispreţ şi dorind din toată inima să pună capăt odată acestei situaţii printr-o răfuială hotărâtoare, chiar cu preţul vieţii. Cu dumneata vorbesc, n-ai auzit ce ţi-am spus?

— Omul pe care ni l-a descris maiestatea sa — îi răspunse Ernauton — nu avea toiag şi nici câine.

— Adevărat — recunoscu Sainte-Maline — şi dacă m-aş fi gândit puţin mai înainte, aş avea acum o vânătaie mai puţin la umăr şi o julitură mai puţin la picior; acum îmi dau seama că e bine să fii cuminte şi să-ţi păstrezi cumpătul.

De astă dată Ernauton nu-i mai răspunse, ci, ridicându-se în scări şi punând mâna streaşină la ochi, zise:

— Uite-l colo pe omul căutat de noi şi care ne-aşteaptă.

— Să fiu al naibii! bombăni pe înfundate Sainte-Maline, înciudat că şi de data aceasta tovarăşul său îl întrecuse. Ce ochi ageri ai, domnule, zău aşa! Eu nu desluşesc decât un punct negru şi cu mare greutate, încă.

Ernauton îşi urmă drumul fără să-i mai răspundă; în curând Sainte-Maline reuşi să vadă la rândul său şi să recunoască persoana despre care le vorbise monarhul. Din nou

zgândărit de un imbold răutăcios, dădu pinteni calului, pregătindu-se s-o ia înainte ca să ajungă cel dintâi la ţintă.

Ernauton, care se aştepta la lucrul acesta, se mulţumi să-l privească fără ca în ochii lui să se poată citi nici măcar o umbră de ameninţare, dar nici vreun alt gând desluşit; privirea lui îl făcu pe Sainte-Maline să-şi vină în fire şi să-şi strunească bidiviul, mânându-l la pas.

Capitolul XXX Sainte-Maline

Ernauton nu se înşelase, călătorul cu pricina era într-adevăr Chicot.

La rândul său, Chicot avea şi el ochiul ager şi urechea ascuţită, aşa că-i văzuse şi-i auzise pe călăreţi de departe. Şi bănuind că erau în căutarea lui, se opri locului aşteptându-i. În momentul în care nu mai avu nici o îndoială în privinţa aceasta şi se dumeri că cei doi călăreţi se îndreptau spre el, puse mâna fără nici un fel de ifose pe mânerul spadei, ca şi cum ar fi vrut să ia o atitudine demnă.

Ernauton şi Sainte-Maline se uitară o clipă unul la altul, fără să spună nimic.

— Te rog, e rândul dumitale, domnule — rosti în cele din urmă Ernauton, înclinându-se în faţa adversarului său; căci, în împrejurarea de faţă, cuvântul adversar este mai potrivit decât cel de tovarăş.

Saint-Maline simţi că i se taie suflarea; gestul acesta curtenitor era atât de neaşteptat, încât i se puse un nod în gât şi, în loc de răspuns, lăsă capul în piept.

Văzând că tăcea mâlc, Ernauton se hotărî să ia el cuvântul.

— Slugile dumneavoastră, domnule — i se adresă el lui Chicot. Vorbesc în numele meu şi al dumnealui.

Chicot îl salută cu cel mai drăgălaş zâmbet.

— Îmi îngăduiţi să vă întreb, dacă nu sunt prea curios — continuă tânărul — care-i numele domniei voastre?

— Numele meu este Strigoiul, domnule — îi răspunse Chicot.

— Aşteptaţi ceva, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Sunteţi atât de bun, dacă nu v-ar fi cu supărare şi ne spuneţi ce aşteptaţi?

— Aştept o scrisoare.

— Vă rugăm să iertaţi curiozitatea noastră, domnule şi că n-avem câtuşi de puţin intenţia să vă jignim.

Chicot se înclină din nou, cu un zâmbet din ce în ce mai drăgălaş.

— Şi de unde aşteptaţi scrisoarea aceasta? continuă Ernauton.

— De la palat.

— Pecetluită cu ce fel de sigiliu?

— Cu sigiliul regal.

Ernauton vârî mâna în sân.

— Aţi putea recunoaşte, nu-i aşa, scrisoarea cu pricina? întrebă el.

— Da, dacă aş vedea-o.

Ernauton scoase răvaşul din sân.

— Asta e — spuse Chicot — şi pentru mai multă siguranţă, ştiţi, cred că trebuie să vă dau ceva în schimb.

— O dovadă?

— Întocmai.

— Domnule — luă din nou cuvântul Ernauton — regele mi-a încredinţat această scrisoare ca să vi-o aduc, însă dumnealui este cel care are datoria să vi-o înmâneze.

Şi întinse scrisoarea lui Sainte-Maline, care o luă în primire pentru a o depune la rândul său în mâinile lui Chicot.

— Vă mulţumesc, domnilor — spuse acesta.

— Precum vedeţi — adăugă Ernauton — am îndeplinit solia aşa cum ni s-a poruncit. Nu mai e nimeni altcineva pe drum, nimeni deci nu ne-a văzut stând de vorbă cu domnia voastră sau înmânându-vă scrisoarea.

— E adevărat, domnule, recunosc şi, la nevoie, chiar pot aduce mărturie că aşa a fost. Şi acum e rândul meu.

— Dovada — rostiră într-un glas cei doi tineri.

— Căruia din dumneavoastră trebuie să i-o încredinţez?

— Regele nu ne-a spus nimic! exclamă Sainte-Maline, uitându-se ameninţător la însoţitorul său.

— Fiţi atât de bun şi mai faceţi un duplicat, domnule — îl rugă Ernauton — ca să ne puteţi da fiecăruia dintre noi câte un

înscris; de aici şi până la palat e o bucată bună de drum şi între timp cine ştie ce nenorocire ni se poate întâmpla, mie sau dumnealui.

În timp ce spunea aceste cuvinte, ochii lui Ernauton scânteiară la rândul lor, luminaţi de un fulger.

— Sunteţi un om înţelept, domnule — îl lăudă Chicot.

Scoase apoi din buzunar un carnet, rupse două file şi se apucă să scrie pe fiecare dintre ele:

"Am primit din mâinile domnului René de Sainte-Maline scrisoarea adusă de domnul Ernauton de Carmainges.
Strigoiul"

— Să ne vedem cu bine, domnule! spuse Sainte-Maline, grăbindu-se să ia în stăpânire dovada sa.

— Rămâneţi cu bine, domnule şi drum bun! adăugă Ernauton. Mai aveţi ceva de trimis la palat?

— Nu, nimic altceva, domnilor! Vă foarte mulţumesc! răspunse Chicot.

Ernauton şi Sainte-Maline îşi îndemnară din nou caii la drum, de astă dată însă îndreptându-se spre Paris, iar Chicot se îndepărtă cu nişte paşi pentru care şi cel mai vânjos catâr ar fi putut pe bună dreptate să-l invidieze.

După ce Chicot se topi în depărtare, Ernauton, care abia apucase să facă o sută de paşi, îşi înfrână brusc bidiviul şi, întorcându-se către Sainte-Maline, spuse:

— Şi-acum, domnule, fă bine, te rog şi descalecă.

— Dar pentru ce, domnule? se miră Sainte-Maline.

— Acum, că ne-am îndeplinit datoria, avem ceva de vorbit amândoi şi locul de faţă mi se pare cât se poate de potrivit pentru o conversaţie de felul acesta.

— Cum doreşti, domnule — se învoi Sainte-Maline, sărind jos de pe cal, aşa cum făcuse şi tovarăşul său.

După ce descălecă, Ernauton se apropie de el şi-i spuse:

— Cred că-ţi aduci aminte, domnule, că, fără nici o provocare din partea mea şi fără nici o socoteală din partea dumitale, în sfârşit, fără nici o pricină, tot drumul n-ai făcut decât să mă jigneşti cu cele mai grele cuvinte. Mai mult încă: ai ţinut neapărat să pun mâna pe spadă într-un moment cu totul nepotrivit, iar eu am refuzat. Acum însă cred că momentul este

prielnic şi sunt sluga dumitale.

Sainte-Maline îl ascultă până la capăt, încruntat şi posomorât; dar, ce curios! Sainte-Maline de astă dată nu mai era târât de puhoiul mâniei care-l făcuse să se întreacă cu gluma, Sainte-Maline nu mai avea chef să se bată în duel; cugetând mai pe îndelete, îşi recăpătase bunul simţ şi putea să-şi dea seama pe deplin de inferioritatea situaţiei sale.

— Domnule — răspunse el după o tăcere de câteva clipe — atunci când ţi-am aruncat cuvinte grele, dumneata, în loc să-mi răspunzi cum s-ar fi cuvenit, ai căutat să mă îndatorezi; n-aş mai fi deci în stare acum să-ţi vorbesc aşa cum ţi-am vorbit mai înainte.

Ernauton se încruntă:

— Nu, domnule, dar în sinea dumitale încă mai gândeşti lucrurile pe care le-ai rostit mai adineauri.

— De unde ştii?

— Pentru că toate cuvintele dumitale erau pornite din ură şi din invidie şi pentru că în cele două ceasuri ce-au trecut de când le-ai rostit nici ura şi nici invidia nu se puteau stinge în inima dumitale.

Sainte-Maline se înroşi, dar nu-i răspunse nimic.

Ernauton aşteptă un timp, apoi continuă:

— Dacă dintre noi doi, regele mi-a dat mie întâietate, a făcut-o numai pentru că figura mea i s-a părut mai simpatică decât a dumitale; dacă n-am ajuns să mă prăvălesc în Bièvre, asta s-a întâmplat numai pentru că sunt un călăreţ mai încercat decât dumneata; dacă n-am primit provocarea dumitale în momentul în care ţi s-a năzărit să mă zgândăreşti, n-am făcut-o decât pentru că sunt mai înţelept; după cum câinele drumeţului n-a apucat să-şi înfigă colţii în mine, deoarece privirea mea este mai ageră decât a dumitale; în sfârşit, dacă îţi cer cu tot dinadinsul acum să-mi dai satisfacţie, o fac pentru că sentimentul onoarei este mai adânc înrădăcinat în sufletul meu şi, ia seama, dacă tot mai stai la îndoială, aş putea să spun şi pentru că am mai mult curaj decât dumneata.

Sainte-Maline tremura tot şi din ochii lui ţâşneau fulgere; toate metehnele pe care le dăduse în vileag Ernauton îşi puseseră rând pe rând pecetea pe chipul său vânăt de mânie; la ultimele vorbe rostite, Ernauton trase sabia din teacă, furios de parcă şi-ar fi ieşit din minţi.

Însoţitorul său însă i-o luase înainte.

— Uite ce e, domnule — întâmpină Sainte-Maline — te rog să-ţi retragi ultimul cuvânt pe care l-ai spus; e de prisos, oricum, nu se poate să nu-ţi dai seama tocmai dumneata, care mă cunoşti atât de bine, de vreme ce, precum ziceai adineauri, casele noastre se află la două leghe una de alta; retrage-l, te rog. Ajunge, cred, cât m-am umilit, n-are rost să mă şi înjoseşti.

— Domnule — îi răspunse Ernauton — dat fiind că eu nu-mi pierd cumpătul în nici o împrejurare, nu mi se întâmplă niciodată să spun altceva decât ceea ce vreau să spun; prin urmare, nu retrag nimic. Şi eu sunt tot atât de sensibil şi, fiind proaspăt venit la curte, n-aş vrea să fiu nevoit să roşesc de câte ori ne va fi dat să ne întâlnim faţă-n faţă. O singură dată măcar că încrucişăm spadele, domnule, asta-i tot ce doresc, pentru ca şi eu şi dumneata să fim cu inima împăcată.

— O, domnule, de unsprezece ori m-am bătut în duel până acum — rosti Sainte-Maline cu un zâmbet hain — şi din cei unsprezece adversari pe care i-am înfruntat, doi au rămas pe câmpul de bătaie. Cred că ştii şi asta, nu?

— Eu, în schimb nu m-am bătut niciodată în duel, domnule — mărturisi Ernauton — deoarece n-am avut prilejul până acum; găsesc deci că prilejul acesta este binevenit şi cum mi-a ieşit singur în cale, fără ca eu să-l fi provocat cumva, n-aş vrea cu nici un preţ să-l scap. Aştept, aşadar, să te hotărăşti, domnule.

— Uite ce e — spuse Sainte-Maline, clătinând din cap — suntem amândoi în serviciul regelui şi, pe deasupra şi compatrioţi. Hai să punem capăt gâlcevii! Te socotesc un om de ispravă şi aş fi gata chiar să-ţi întind mâna, dacă lucrul acesta nu mi-ar fi peste putinţă aproape. Vezi, dar, că mă arăt în faţa dumitale aşa cum sunt, rănit până în adâncul inimii; nu-i vina mea , sunt invidios, recunosc, ce pot să fac? Natura m-a zămislit într-o zi urgisită. Domnul de Chalabre, bunăoară, sau domnul de Montcrabeau, sau domnul de Pincorney n-ar fi reuşit să mă scoată din sărite şi dacă în sinea mea sunt încrâncenat, este numai din pricina meritelor dumitale. Fii mulţumit pentru că invidia ce mă roade nu are nici o putere asupra dumitale şi, spre adânca mea părere de rău, meritele cu care eşti înzestrat rămân neştirbite. Şi cu asta, totul s-a încheiat, nu-i aşa, domnule? Aş suferi îngrozitor. Îţi mărturisesc cinstit, dacă ai destăinui cuiva

pricina pentru care ne-am certat.

— Nimeni n-o să afle vreodată că ne-am certat, domnule.

— Nimeni, într-adevăr?

— Da, domnule, de vreme ce, dacă ne vom bate în duel, unul dintre noi, eu sau dumneata, va fi răpus. Sunt oameni care nu pun nici un preţ pe viaţa lor: să ştii că eu nu mă număr printre ei, dimpotrivă ţin foarte mult să trăiesc. Am douăzeci şi trei de ani, un nume cinstit şi nici nu sunt prea sărac; cred în mine şi în viitor; fii pe pace deci, fiindcă am să mă apăr ca un leu.

— Ei bine, eu, spre deosebire de dumneata, domnule, am treizeci de ani şi sunt destul de sorbit de viaţă, căci n-am nici o încredere în mine şi nici în viitor, dar, oricât aş fi de sătul de viaţă, oricât de puţin aş crede în fericire, prefer totuşi să nu mă bat cu dumneata.

— Vrei să-mi ceri scuze, atunci? întrebă Ernauton.

— Nu, cred că ceea ce am făcut şi am spus ajunge. Dacă totuşi nu te declari mulţumit, nu pot decât să mă bucur; în felul acesta se dovedeşte că nu eşti cu nimic mai presus decât mine.

— Îmi voi îngădui să-ţi amintesc, domnule, că o ceartă nu poate fi încheiată chiar atât de uşor; ar însemna să râdă lumea de noi, cu atât mai mult cu cât şi unul şi celălalt suntem gasconi.

— Nici nu doresc altceva — spuse Sainte-Maline.

— Nu doreşti... ce?

— Nu doresc decât să văd pe cineva care să îndrăznească a râde. Ah! Ar fi cel mai fericit prilej pentru mine.

— Refuzi deci să te baţi în duel?

— N-am chef să mă bat cu dumneata, bineînţeles.

— După ce m-ai provocat?

— Ai dreptate, recunosc.

— La urma urmelor, domnule, ce-ai să faci dacă am să-mi pierd răbdarea şi dacă am să tabăr asupra dumitale, învârtind sabia în mână?

Saint-Maline încleştă pumnii înfiorat.

— Cu atât mai bine — răspunse el — fiindcă am să arunc spada cât colo.

— Ia seama, domnule, pentru că în cazul acesta s-ar putea întâmpla să te lovesc, dar nu cu tăişul.

— Foarte bine, căci atunci o să am motiv să te urăsc şi am

să te urăsc de moarte; pe urmă, într-o zi când ai să fii la ananghie, o să am grijă să ţi-o plătesc aşa cum mi-ai plătit-o dumneata acum şi într-un moment de disperare am să te ucid.

Emauton băgă sabia la loc în teacă.

— Ce om ciudat eşti dumneata — spuse el. Zău, crede-mă că te plâng din toată inima.

— Mă plângi?

— Da, îmi închipui că groaznic te chinuieşti.

— Groaznic.

— Pesemne că n-ai iubit niciodată.

— Nu, niciodată.

— Dar cel puţin ai vreo pasiune?

— Una singură.

— Invidia, aşa cum mi-ai mărturisit.

— Da şi din pricina ei le împărtăşesc şi pe celelalte, pe toate celelalte, în chipul cel mai ruşinos şi spre marea mea nenorocire; mă îndrăgostesc ca un nebun de o femeie atunci când iubeşte pe altul; jinduiesc după galbeni atunci când îi văd în mâinile altcuiva; sunt mândru numai prin comparaţie cu ceilalţi; beau ca să stârnesc mânia ce zace în sufletul meu, adică s-o fac să devină acută atunci când este cronică, înteţind-o ca să răbufnească şi să pârjolească totul în cale ca trăsnetul. Da, da, ai avut dreptate, domnule de Carmainges, când ai spus că sunt un om nefericit.

— Şi n-ai încercat niciodată să fii bun? îl întrebă Ernauton.

— N-am izbutit.

— Şi ce nădăjduieşti? Ce ai de gând să faci în cazul acesta?

— Ce face buruiana otrăvitoare? Înfloreşte şi ea ca orice plantă şi sunt oameni care se pricep chiar să tragă foloase de pe urma ei. Ce face ursul şi ce face pasărea de pradă? Sfâşie; există însă îmblânzitori care ştiu să-i dreseze pentru vânat; iată ceea ce sunt eu şi ceea ce, de bună seamă, voi fi şi de aci înainte în mâinile domnului d'Épernon şi ale domnului de Loignac, până în ziua când va spune cineva: "Buruiana asta e stricată, s-o smulgem; fiara asta e turbată, să-i venim de hac".

Ernauton se mai potolise între timp.

Sainte-Maline nu mai era pentru el o pricină de mânie, ci un obiect de curiozitate; aproape că începuse să-i fie milă de omul acesta, pe care împrejurările îl îndemnaseră să-i facă nişte

mărturisiri atât de neobişnuite.

— O situaţie strălucită, pe care, dat fiind marile dumitale calităţi, eşti în măsură s-o dobândeşti, va reuşi cu siguranţă să te lecuiască — spuse el. Caută deci şi dă posibilitate înclinaţiilor dumitale să se desfăşoare, domnule de Sainte-Maline şi sunt convins că vei izbândi fie pe câmpul de luptă, fie în intrigile de curte; şi atunci, ridicându-te deasupra altora, vei urî mai puţin.

— Oricât de sus m-aş ridica şi oricât de temeinic aş prinde rădăcini, vor exista întotdeauna deasupra mea situaţii mai strălucite, făcute să-mi rănească mândria, iar la picioarele mele râsete veninoase ce-mi vor sfredeli urechile.

— Nu pot decât să te plâng — spuse din nou Ernauton.

Şi cu asta, discuţia luă sfârşit.

Ernauton se duse să-şi dezlege calul pe care-l priponise de un copac şi se săltă în şa.

Sainte-Maline îşi ţinuse tot timpul buiestraşul de dârlogi.

Plecară apoi mai departe spre Paris, tăcuţi amândoi şi cu sufletele înnegurate, unul de ceea ce auzise, celălalt de ceea ce mărturisise.

Deodată, Ernauton îi întinse mâna pe neaşteptate lui Sainte-Maline.

— N-ai vrea să încerc eu să te lecuiesc? îl întrebă el, ce zici?

— Nici să nu aud aşa ceva, domnule — răspunse Sainte-Maline. Nu te-aş sfătui să încerci, fiindcă ai da greş. Dimpotrivă, urăşte-mă, numai aşa am să te pot admira.

— Încă o dată, îmi pare rău pentru dumneata — spuse Ernauton.

Un ceas mai târziu, cei doi călăreţi intrau pe poarta palatului, îndreptându-se spre corpul de gardă al celor Patruzeci şi Cinci.

Regele era plecat, urmând să se întoarcă abia către seară.

Capitolul XXXI Despre cuvântarea pe care domnul de Loignac a ţinut-o în faţa celor Patruzeci şi Cinci

Cei doi tineri se aşezară fiecare la fereastra odăiţei sale

spre a pândi întoarcerea suveranului. Aşezându-se acolo, fiecare din ei era frământat de alte gânduri.

Sainte-Maline, plin de ură, copleşit de ruşine, ros de ambiţie, cu privirea încruntată şi inima dogorită de văpaie.

Ernauton, care aproape că şi uitase cele întâmplate, preocupat de o singură întrebare şi anume: cine putea să fie femeia pe care o ajutase să pătrundă în oraş îmbrăcată în chip de paj şi pe care o întâlnise acum într-o elegantă litieră?

Trebuie să recunoaşteţi că faptul acesta era un prilej de îndelungată meditaţie pentru o inimă aplecată mai mult spre peripeţiile dragostei decât spre socoteli ambiţioase. Aşa că Ernauton se cufundă încetul cu încetul în cugetările lui atât de adânc, încât abia într-un târziu, ridi-când capul, băgă de seamă că Sainte-Maline îşi luase tălpăşiţa. O idee îi trecu fulgerător prin minte.

Sainte-Maline, care nu se lăsase furat de gânduri ca el, pândise întoarcerea regelui; regele probabil sosise între timp şi, în momentul acela, Sainte-Maline se afla, aşadar, în faţa monarhului. Se sculă numaidecât în picioare, străbătu galeria şi ajunse la rege chiar în clipa când Sainte-Maline ieşea din apartamentul monarhului.

— Ia te uite ce mi-a dat regele — îi spuse el lui Ernauton, cu chipul strălucitor de bucurie.

Şi-i arătă un lanţ de aur.

— Felicitările mele, domnule! rosti Ernauton cu un glas în care nu se desluşea nici cea mai uşoară înfiorare.

Şi intră, la rândul său, în apartamentul suveranului.

Sainte-Maline se aştepta la cine ştie ce răbufnire de gelozie din partea domnului de Carmainges. Rămase deci înmărmurit de sângele lui rece şi nu se îndură să plece până ce nu-l va fi văzut pe Ernauton înapoindu-se de la rege.

Ernauton nu stătu mai mult de zece minute în audienţă la Henric, dar aceste zece minute i se părură lui Sainte-Maline o veşnicie.

În cele din urmă Ernauton ieşi. Sainte-Maline nu se clintise din loc; cercetându-l cu o privire învăluitoare pe tovarăşul său, simţi că-i creşte inima. Ernauton nu căpătase nimic, în orice caz nu avea asupra lui nici un lucru care să bată la ochi.

— Şi dumitale ce ţi-a dat regele, domnule? se grăbi să-l întrebe Sainte-Maline, în mintea căruia nu stăruia decât un

singur gând.

— Mi-a dat mâna să i-o sărut — răspunse Ernauton.

Sainte-Maline răsuci cu atâta putere lanţul în mâini, încât fărâmă o verigă. Plecară apoi împreună spre corpul de gardă.

În clipa când intrară în sală se auzi trâmbiţa sunând; la semnalul de adunare, Cei Patruzeci şi Cinci ieşiră din cămăruţele lor, ca nişte albine din fagurii unui stup.

Fiecare se întreba ce putea să se fi întâmplat, folosindu-se în acelaşi timp de împrejurarea că se aflau strânşi cu toţii laolaltă ca să admire schimbările ce se petrecuseră în înfăţişarea şi îmbrăcămintea camarazilor săi.

Majoritatea se dichisiseră cu un lux orbitor, de prost gust, poate, dar care, dacă nu era de o desăvârşită eleganţă, în schimb îţi lua ochii.

De altminteri, toţi aveau cel puţin una din însuşirile căutate de d'Épernon, care, oricât de puţin destoinic ar fi fost ca militar, se dovedea totuşi un politician iscusit: unii tinereţe, alţii vigoare, iar alţii experienţă şi, în felul acesta, neajunsurile lor erau măcar în parte compensate.

Într-un cuvânt, arătau ca un grup de ofiţeri în ţinută de paradă, deoarece, cu foarte puţine excepţii, toţi se străduiseră să aibă o înfăţişare cât mai marţială.

Aşadar, săbiile lungi, pintenii zornăitori, mustăţile în furculiţă semeţ răsucite, cizmele şi mănuşile din piele de căprioară sau de bivol, toate cu prisosinţă poleite, sclivisite sau înzorzonate cu panglieuţe, *pentru fala obrazului*, cum se spunea pe vremea aceea, făceau parte din ţinuta pe care majoritatea o adoptaseră în chip instinctiv.

Pe cei mai discreţi dintre ei îi cunoşteai de la prima ochire după culorile închise; pe cei strânşi la mână, după ţesăturile trainice; pe cei fercheşi, după dantelele şi mătăsurile albe sau trandafirii în care erau îmbrăcaţi.

Perducas de Pincornay dibăcise în dugheana vreunui evreu un lanţ de aramă aurit, gros ca nişte cătuşe de ocnaş.

Pertinax de Montcrabeau era înzorzonat din cap până în picioare cu tot felul de cordeluţe şi bibiluri: îşi cumpărase costumul de la un negustor din strada Haudriettes, care negustor găzduise cândva un gentilom rănit de nişte tâlhari. Gentilomul trimisese pe cineva să-i aducă alte veşminte de acasă şi, drept mulţumire pentru ospitalitatea cu care fusese

primit, îi dăruise negustorului straiele pe care le purta, cu toate că erau puţin terfelite prin noroi şi pătate de sânge; negustorul însă avusese grijă să scoată petele de pe haină, care rămăsese încă destul de arătoasă; ce-i drept, era găurită în vreo două locuri, unde fusese străpunsă de loviturile de pumnal, dar Pertinax pusese să i se facă nişte broderii cu fir care să acopere găurile, înlocuind astfel un cusur cu o podoabă.

Eustache de Miradoux nu prea era spilcuit; fusese nevoit să înţolească mai întâi pe Lardille, pe Militor şi pe cei doi plozi.

Lardille îşi alesese cel mai somptuos costum, pe care legile menite să stăvilească luxul îngăduiau femeilor să poarte la vremea aceea; Militor, care era înfăşurat în catifele şi damascuri, se gătise cu un lanţ de argint, cu o tocă cu pene şi cu ciorapi brodaţi, aşa că bietului Eustache abia dacă-i mai prisosiseră câţiva gologani cu care să se îmbrace doar atâta cât să nu fie zdrenţăros.

Domnul de Chalabre, în schimb, îşi păstrase vesta cenuşie cu mâneci bufante pe care un croitor o reparase punându-i altă căptuşeală. Câteva fâşii de catifea, presărate cu iscusinţă pe ici pe colo, reuşiseră să dea o nouă strălucire acestui veşmânt ce părea fără de moarte. Domnul de Chalabre se lăuda c-ar fi vrut cu dragă inimă să-şi schimbe vesta, însă, deşi căutase peste tot, îi fusese cu neputinţă să găsească undeva o stofă mai temeinic lucrată şi mai puţin costisitoare.

De altfel, avusese şi el unele cheltuieli, deoarece îşi cumpărase nişte ciorapi stacojii, o pereche de cizme, o mantie şi o pălărie, toate îmbinate în chipul cel mai plăcut pentru ochi, aşa cum se pricep îndeobşte să se îmbrace cărpănoşii.

Cât priveşte armele sale, erau, într-adevăr, fără cusur; războinic încercat, domnul de Chalabre ştiuse să dibuiască o minunată sabie spaniolă, un pumnal ieşit din mâinile unui meşter neîntrecut şi un grumăjer desăvârşit lucrat. În felul acesta reuşise să facă o nouă economie, fiind scutit să poarte gulere plisate sau încreţite cu fierul.

Domniile lor, cum spuneam, se uitau unul la altul, admirându-se reciproc, în momentul când domnul de Loignac intră în sală încruntat. Îi puse să se aşeze în cerc, după care înaintă până în mijlocul cercului, cu un aer ce nu prevestea nimic bun. Nu mai e nevoie să spunem că toate privirile erau aţintite asupra comandantului.

— Domnilor, sunteţi toţi aici? întrebă el.

— Toţi — răspunseră patruzeci şi cinci de glasuri, într-o unanimitate ce făgăduia cele mai strălucite izbânzi pentru acţiunile de mai târziu.

— Domnilor — continuă Loignac — aţi fost chemaţi aici spre a alcătui garda personală a regelui, ceea ce este o mare cinste pentru domniile voastre, dar, pe de altă parte, vă îndatorează foarte mult. Loignac făcu o pauză în care se auzi unduind un molcom freamăt de mulţumire. Cu toate acestea, mi se pare că mulţi dintre domniile voastre nu şi-au înţeles încă pe deplin îndatoririle; voi căuta deci să le reamintesc ce au de făcut.

Toţi ciuliră urechea; se vedea lămurit că fiecare dintre ei era nerăbdător să-şi cunoască îndatoririle, dacă nu şi zorit să le îndeplinească.

— Să nu vă închipuiţi cumva, domnilor, că regele v-a înrolat şi vă plăteşte ca să vă purtaţi ca nişte zănatici, luându-vă la harţă cu unul şi cu altul şi încăierându-vă ori de câte ori vi se năzare; disciplina se cuvine să fie cât mai grabnic statornicită, chiar dacă trebuie să rămână secretă, iar domniile voastre sunteţi un grup de gentilomi care au datoria de a fi cei mai supuşi şi cei mai credincioşi slujitori din tot cuprinsul regatului.

Toată lumea aştepta cu răsuflarea tăiată; într-adevăr, după solemnitatea acestei precuvântări, oricine putea să-şi dea seama că ceea ce avea să urmeze era cât se poate de serios.

— Începând de azi, domnilor, vă este dat să trăiţi în sânul palatului, adică în locul unde se urzesc iţele cârmuirii şi dacă nu sunteţi de faţă la toate consfătuirile, în schimb veţi fi deseori aleşi spre a înfăptui lucrurile puse la cale acolo; sunteţi deci în situaţia unor ofiţeri care poartă nu numai răspunderea unui secret, dar şi autoritatea puterii executive.

Pentru a doua oară, un freamăt de mulţumire trecu prin rândurile gasconilor; pretutindeni vedeai ridicându-se capetele, ca şi cum mândria de care cei de faţă erau însufleţiţi i-ar fi făcut să devină dintr-o dată cu câteva degete mai înalţi.

— Gândiţi-vă acum — urmă Loignac — că unul dintre aceşti ofiţeri pe umerii căruia se reazemă uneori siguranţa statului sau statornicia coroanei, gândiţi-vă, să zicem, că un ofiţer trădează secretul consiliilor sau că un soldat căruia i s-a dat un ordin nu-l execută. Ştiţi oare că o faptă ca asta îi pune

viaţa în joc?

— Bineînţeles — răspunseră mai mulţi dintre ei.

— Ei bine, domnilor — continuă Loignac, cu o voce înfricoşătoare — nu mai departe decât azi şi chiar în locul acesta, secretul unui consiliu ţinut la palat a fost trădat, zădărnicindu-se, poate, unele măsuri pe care maiestatea sa avea intenţia să le ia.

Groaza punea treptat stăpânire pe sufletele lor, spulberând mândria şi admiraţia de mai înainte; cei Patruzeci şi Cinci se uitară unii la alţii cu neîncredere şi îngrijorare.

— Doi dintre dumneavoastră, domnilor, au fost prinşi în timp ce trăncăneau în mijlocul străzii ca nişte cumetre bătrâne, dând în vileag fără nici o chibzuinţă, nişte lucruri atât de grave, încât fiecare dintre ele ar putea să curme în momentul de faţă viaţa unui om.

Fără să stea la gânduri, Sainte-Maline se apropie de domnul de Loignac şi-i spuse:

— Domnule, am cinstea, cred, să vă vorbesc în numele camarazilor mei: dorim foarte mult să nu lăsaţi să plutească nici o clipă mai mult bănuiala asupra tuturor slujitorilor maiestăţii sale; vă rugăm deci să ne spuneţi numaidecât ce s-a întâmplat, pentru ca să ştim despre ce este vorba şi pentru ca slujitorii cei vrednici să nu fie puşi în aceeaşi oală cu cei nevrednici.

— Nimic mai uşor — răspunse Loignac.

Toţi îşi ascuţiră auzul.

— Regele a fost înştiinţat azi că unul dintre vrăjmaşii săi, adică unul dintre cei contra cărora dumneavoastră aveţi datoria de a lupta, trebuie să sosească la Paris spre a-l înfrunta ori spre a unelti împotriva sa. Numele acestui vrăjmaş a fost rostit în taină, dar a ajuns, cu toate astea, la urechea unei santinele, deci a unui om care s-ar cuveni să fie în ochii tuturor ca un zid şi, tot ca şi el, neclintit, mut şi surd; totuşi, mai adineauri, acelaşi om n-a găsit ceva mai bun de făcut decât să iasă în mijlocul străzii şi să dea în vileag numele vrăjmaşului maiestăţii sale, lăudându-se în gura mare şi făcând atâta gălăgie, încât a atras luarea-aminte a trecătorilor, stârnind oarecare vâlvă; o ştiu pentru că întâmplător aveam acelaşi drum cu omul acesta şi deci am auzit totul cu urechile mele şi pentru că l-am bătut pe umăr ca să-şi pună frâu limbii; căci aşa cum se pornise, era de ajuns să fi rostit două-trei vorbe mai mult, ca să primejduiască

interese atât de sfinte, încât aş fi fost nevoit să-l înjunghii pe loc, dacă nu şi-ar fi pus lacăt la gură în momentul când i-am făcut semn să tacă.

În aceeaşi clipă, Pertinax de Montcrabeau şi Perducas de Pincornay se îngălbeniră la faţă, prăvălindu-se unul peste altul, mai-mai să leşine. Montcrabeau, care abia se mai ţinea pe picioare, bolborosi ceva, încercând să-şi ceară iertare.

Întrucât cei doi vinovaţi se dăduseră singuri de gol datorită emoţiei de care fuseseră cuprinşi, toate privirile se aţintiră asupra lor.

— Orice ai spune, domnule, nimic nu te poate dezvinovăţi — îl judecă Loignac pe Montcrabeau. Dacă ai fost beat, înseamnă că trebuie să fii pedepsit fiindcă ţi-ai băut minţile, iar dacă n-ai făcut-o decât din lăudăroşenie şi dintr-o mândrie deşartă, fie chiar pentru asta, tot se cuvine să-ţi primeşti pedeapsa.

Se lăsă o tăcere de moarte.

Domnul de Loignac, încă de la primele cuvinte, dacă vă amintiţi, mărturisise o străşnicie ce prevestea cele mai cumplite urmări.

— Drept care — continuă Loignac — atât dumneata, domnule de Montcrabeau, cât şi dumneata, domnule de Pineornay, veţi fi pedepsiţi.

— Vă cerem iertare, domnule — răspunse Pertinax — dar noi abia deunăzi am sosit din provincie; ne aflăm pentru prima oară în viaţa noastră la curte şi nu cunoaştem încă iscusinţa de a descurca iţele politice.

— Nu trebuia să primiţi cinstea de a fi în slujba maiestăţii sale înainte de a fi cumpănit bine îndatoririle pe care le aveţi de îndeplinit în această slujbă.

— De azi înainte o să fim muţi ca pământul, vă jurăm pe ce vreţi.

— Toate-s bune şi frumoase, domnilor: dar putea-veţi oare îndrepta mâine răul pe care l-aţi făcut azi?

— Vom încerca.

— Nu se poate, vă spun eu că nu se poate.

— Atunci, măcar de astă dată, domnule, vă rugăm să ne iertaţi.

— Duceţi, pe cât se pare — urmă Loignac, fără a catadicsi să răspundă numaidecât la rugămintea celor doi vinovaţi — o

viaţă deşănţată, pe care am de gând s-o înfrânez prin cea mai strictă disciplină. Cred că înţelegeţi ce înseamnă asta, domnilor? Cei ce vor socoti că le-ar fi greu să trăiască în aceste condiţii n-au decât să se lase păgubaşi. Puteţi fi convinşi că nu duc lipsă de voluntari care să-i înlocuiască.

Nimeni nu crâcni; în schimb, frunţile multora dintre cei de faţă se încreţiră.

— Prin urmare, domnilor — luă din nou cuvântul Loignac — e bine să ştiţi de la bun început un lucru: în mijlocul nostru dreptatea se va face pe tăcute şi la iuţeală, fără judecată şi fără hârţoage, trădătorii vor fi pedepsiţi cu moartea şi chiar pe loc. Există doar destule pretexte pentru asta şi nimeni n-o să bănuiască nimic. Să zicem, bunăoară, că domnul de Monterabeau şi domnul de Pincornay, în loc să stea de vorbă prieteneşte pe stradă despre nişte lucruri pe care ar fi trebuit să le dea uitării, s-ar fi luat la ceartă pentru nişte lucruri de care aveau tot dreptul să-şi amintească; ei bine, cearta asta n-ar putea oare pricinui un duel între domnul de Pincornay şi domnul de Monterabeau? Se poate întâmpla uneori ca în timpul duelului adversarii să fandeze amândoi deodată şi, fandând, să se străpungă cu spada unul pe altul în aceeaşi clipă; a doua zi după ce va fi avut loc această răfuială, domniile lor vor fi găsiţi zărind ţepeni în Pré-aux-Clercs, aşa cum i-au găsit ţepeni pe domnii de Quélus, de Schomberg şi de Maugiron la Tournelles: întâmplarea aceasta va avea răsunetul pe care poate să-l aibă îndeobşte un duel, atâta tot. Voi avea grijă deci să fie ucis — cred că înţelegeţi, nu-i aşa, domnilor? — voi avea grijă deci să fie ucis în duel sau într-un mod oarecare oricine va trăda secretele curţii regale.

Montcrabeau îşi pierdu aproape cu totul cunoştinţa şi se rezemă de camaradul său, care, din galben, se făcuse vânăt la faţă şi care îşi încleştase atât de tare fălcile, încât mai-mai să-şi fărâme măselele.

— Pentru greşelile mai puţin grave — continuă Loignac — pedepsele pe care le voi da nu vor fi chiar atât de grele; închisoarea, de pildă, pe care o voi folosi numai în măsura în care, pedepsindu-l cu străşnicie pe vinovat, regele nu va avea de suferit nici un neajuns. Deocamdată voi cruţa viaţa domnului de Montcrabeau, care a vorbit fără rost şi a domnului de Pincornay, care s-a mulţumit să asculte; înţeleg să-i iert, zic,

pentru că se prea poate să se fi înşelat şi pentru că nu cunoşteau unele lucruri; nu-i voi pedepsi nici cu închisoarea, deoarece s-ar putea să am nevoie de ei astă-seară sau mâine; prin urmare, le voi hărăzi cea de-a treia pedeapsă la care am de gând să-i supun pe cei ce vor săvârşi vreo abatere, adică amenda.

La auzul cuvântului amendă, domnul de Chalabre făcu o mutră lungă, ca botul unui dihor.

— Aţi primit o mie de livre, domnilor, din care veţi da înapoi o sută; banii aceştia vor fi întrebuinţaţi de mine spre a a-i răsplăti, potrivit cu meritele fiecăruia, pe cei cărora nu le voi găsi nici un cusur.

— O sută de livre! bolborosi Pincornay. Să fiu al dracului dacă mai am vreun gologan, i-am cheltuit pe toţi ca să mă ferchezuiesc.

— N-ai decât să vinzi lanţul — spuse Loignac.

— Sunt gata să mă lipsesc de el în folosul regelui — răspunse Pincornay.

— Nici să nu te gândeşti, domnule. Regele nu obişnuieşte să cumpere lucrurile supuşilor săi, ca să plătească amenzile lor; vinde-l dumneata însuţi şi plăteşte cu mâna dumitale. Mai aveam încă ceva de spus — continuă Loignac. Am băgat de seamă că există felurite pricini de gâlceavă între unii dintre ostaşii acestei companii: ori de câte ori se va isca vreo neînţelegere, vreau ca pricina să-mi fie adusă la cunoştinţă, fiind singurul în drept a cumpăni temeiurile acelei neînţelegeri şi de a porunci o întâlnire pe teren, în cazul când voi socoti că întâlnirea trebuie neapărat să aibă loc. Prea multă lume este ucisă în duel în zilele noastre fiindcă aşa cere moda şi n-aş vrea ca, de dragul modei, compania mea să fie mereu împuţinată şi să nu-mi mai poată fi de nici un ajutor. Primul duel, prima provocare ce va avea loc fără încuviinţarea mea va fi pedepsită cu temniţă grea, cu o amendă usturătoare sau chiar cu o sancţiune şi mai severă dacă serviciul ar avea prea mult de suferit din pricina asta. Cei asupra cărora se răsfrâng aceste măsuri să facă bine să le respecte. Puteţi pleca, domnilor! A, eram să uit: cincisprezece dintre dumneavoastă vor aştepta astă-seară în timpul orelor de primire în faţa scării apartamentului maiestăţii sale şi, dacă va fi nevoie, la primul semnal vor căuta să se răspândească prin anticamere;

cincisprezece îşi vor face de lucru afară, în aşa fel încât să nu se bage de seamă c-ar avea vreo misiune de împlinit şi se vor amesteca printre oamenii din suita celor ce vor veni la palat; în sfârşit, ceilalţi cincisprezece vor rămâne la corpul de gardă.

— Domnule — luă cuvântul Sainte-Maline. apropiindu-se de el — aş avea şi eu ceva de spus dacă-mi îngăduiţi, nu ca să-mi dau cu părerea, mă ferească sfântul, ci ca să cer o lămurire: orice oştire în toată puterea cuvântului trebuie să se afle sub comanda cuiva. Cum putem noi acţiona ca un singur om câtă vreme nu avem un comandant?

— Şi eu ce sunt aici? întrebă Loignac.

— Dumneavoastră sunteţi generalul nostru.

— Ba nu, domnule, te înşeli, nu sunt eu, ci domnul duce d'Épernon.

— Atunci sunteţi căpitanul nostru? Chiar aşa şi tot nu-i de ajuns, domnule: ar trebui să avem câte un ofiţer de fiecare grupă de cincisprezece oameni.

— Ai dreptate — recunoscu Loignac. Oricum, nu pot să mă împart în trei în fiecare zi: şi totuşi n-aş vrea ca vreunul dintre dumneavoastră să se ridice deasupra celorlalţi decât prin merite.

— Oh! Cât despre asta, domnule, orice aţi spune, meritele vor ieşi singure la lumină şi, când vom porni la treabă, veţi vedea că există deosebiri, chiar dacă în linii generale nu se arată să fie.

— Aşa dar, voi numi comandanţi cu schimbul — rosti Loignac după ce cumpăni în gând câteva clipe la spusele lui Sainte-Maline. Ori de câte ori vă voi încredinţa o misiune, am să vă anunţ şi numele comandantului respectiv. În felul acesta, rând pe rând, fiecare se va deprinde să asculte şi să comande; căci deocamdată n-am ajuns încă să cunosc însuşirile nimănui: trebuie mai întâi că însuşirile acestea să se desfăşoare pentru a mă hotărî pe cine să aleg. Voi privi deci şi voi cântări pe fiecare.

Sainte-Maline făcu o plecăciune şi intră din nou în front.

— Prin urmare, aţi înţeles — continuă Loignac — v-am împărţit în grupe de câte cincisprezece oameni; ştiţi cu toţii, cred, cum aţi fost repartizaţi; prima grupă va sta la picioarele scării, a doua în curte, a treia la corpul de gardă; ultimii cincisprezece, pe jumătate îmbrăcaţi şi cu spada la căpătâi, adică gata să pornească la primul semnal. Şi acum sunteţi liberi,

domnilor! Domnule de Montcrabeau şi domnule de Pincornay, mâine urmează să plătiţi amenda; eu sunt vistiernicul. Puteţi pleca.

Ieşiră cu toţii, afară de Ernauton de Carmainges, care rămase în urmă.

— Doreşti ceva, domnule? îl întrebă Loignac.

— Da, domnule — răspunse Ernauton, înclinându-se. Mi se pare că aţi uitat să ne lămuriţi ce anume avem de făcut. A fi în slujba regelui este un prilej de mândrie, fără îndoială, dar aş fi vrut să ştiu totuşi până unde merg îndatoririle acestei slujbe.

— E o întrebare destul de gingaşă, domnule — spuse Loignac — şi-ţi mărturisesc că n-aş putea să-ţi răspund răspicat.

— Mi-aş putea îngădui, domnule, să vă întreb pentru ce?

Felul în care i se adresase domnului de Loignac era de o politeţe atât de desăvârşită, încât, împotriva obiceiului său, domnul de Loignac se strădui în zadar să găsească un răspuns tăios.

— Pentru că, de cele mai multe ori, eu însumi nu ştiu dimineaţa ce voi avea de făcut seara.

— Domnia voastră, domnule — rosti Carmainges — aveţi un rang atât de înalt faţă de noi, ceilalţi, încât cu siguranţă că ştiţi o mulţime de lucruri despre care noi habar n-avem.

— Fă şi dumneata aşa cum am făcut şi eu, domnule de Carmainges; caută să afli singur lucrurile astea fără să ţi le spună nimeni. Dinspre partea mea, ai toată libertatea.

— Aş vrea să mă las călăuzit de domnia voastră — spuse Ernauion — deoarece, neavând nici un fel de prieteni şi nici un fel de duşmani aici, la curte şi nefiind mânat de nici un sentiment pătimaş, aş putea să vă fiu de mai mult folos decât alţii, chiar dacă n-aş fi mai destoinic decât ei.

— Zici că n-ai nici prieteni, nici duşmani?

— Nu, domnule.

— Dar cel puţin pe monarh, cred că-l iubeşti, totuşi?

— Sunt dator să-l iubesc şi vreau să-l iubesc, domnule de Loignac, ca slujitor, ca supus şi ca gentilom.

— Ei, uite, acesta este unul din punctele cardinale după care trebuie să te călăuzeşti; dacă eşti un om isteţ, cu ajutorul lui vei reuşi să-l descoperi pe cel ce se află de partea cealaltă.

— Prea bine, domnule — răspunse Emauton, făcând o plecăciune — acum sunt pe deplin lămurit .A mai rămas totuşi

un lucru, care mă frământă peste măsură.

— Care anume, domnule?

— Datoria de a mă supune fără să crâcnesc.

— Asta, în primul rând.

— Îmi dau foarte bine seama, domnule. Totuşi, unor oameni cu obrazul subţire, care ţin la demnitatea lor, le vine uneori cam greu să se supună fără să crâcnească.

— Asta nu mă priveşte pe mine, domnule de Carmainges — spuse Loignac.

— Cu toate astea, domnule, ce faceţi atunci când primiţi un ordin care nu vă e pe plac?

— Citesc semnătura domnului d'Épernon şi atunci mă simt împăcat.

— Dar domnul d'Épernon?

— Domnul d'Épernon citeşte, la rândul său, semnătura maiestăţii sale şi, ca şi mine, se simte împăcat.

— Aveţi dreptate, domnule — recunoscu Ernauton. Sluga dumneavoastră preaplecată, domnule!

Ernauton dădu să plece, dar, de astă dată, îl opri Loignac.

— Deoarece cuvintele dumitale au făcut să-mi încolţească în minte unele idei, vreau să-ţi spun câteva lucruri pe care nu le-aş destăinui altora, căci nimeni altul nu mi-a vorbit până acum cu atâta curaj şi, în acelaşi timp, atât de cuviincios cum mi-ai vorbit dumneata.

Ernauton se înclină.

— Domnule — spuse Loignac, apropiindu-se de tânărul gentilon — s-ar putea ca astă-seară să vină o persoană simandicoasă: ai grijă să n-o scapi din ochi şi caută să te ţii pas cu pas după ea îndată ce va ieşi din palat.

— Îmi daţi voie să vă spun, domnule, dacă nu vă este cu supărare, că asta se cheamă, pare-mi-se, a spiona?

— A spiona? Crezi? rosti cu răceală Loignac. Se prea poate, dar uite...

Scoase apoi din vesta lui cu mâneci bufante un sul de hârtie, pe care i-l întinse lui Carmainges; acesta îl desfăşură şi citi:

"Luaţi măsuri să fie urmărit domnul de Mayenne, dacă ar îndrăzni cumva să vină astă-seară la palat."

— Semnat? întrebă Loignac.

— Semnat d'Épernon — citi de Carmainges.

— Aşadar, domnule?

— Aveţi dreptate — încuviinţă Ernauton, făcând o plecăciune până la pământ. Îl voi urmări pe domnul de Mayenne.

Capitolul XXXII Domnii din burghezia Parisului

Domnul de Mayenne, care, fără să aibă habar de nimic, pricinuise atâta frământare la Luvru, ieşi din palatul ducilor de Guise pe poarta din dos şi, aşa cum era, cu cizmele în picioare, ca şi când abia atunci ar fi sosit dintr-o călătorie, se îndreptă călare spre Luvru, însoţit de trei gentilomi.

Înştiinţat de venirea lui, domnul d'Épernon se grăbi să-l anunţe pe rege.

Domnul de Loignac, care fusese de asemenea prevenit, avusese grijă să le trimită din nou vorbă celor Patruzeci şi Cinci; cincisprezece dintre ei se aflau deci răspândiţi prin anticamere, aşa cum rămăsese stabilit, cincisprezece în curte şi paisprezece la corpul de gardă. Am spus paisprezece deoarece Ernauton, care primise, aşa cum am văzut mai înainte, o misiune specială, nu se mai găsea în momentul acela în mijlocul camarazilor săi.

Cum însă suita domnului de Mayenne nu era făcută să stârnească nici o îngrijorare, grupa a doua primi încuviinţarea să se înapoieze la cazarmă.

Poftit în apartamentul maiestăţii sale, domnul de Mayenne prezentă regelui omagiile sale respectuoase, pe care monarhul le întâmpină cu o prefăcută voioşie.

— Aşadar, vere, ţi s-a făcut dor de Paris? îl întrebă regele.

— Da, sire — răspunse Mayenne. Am socotit de datoria mea să vin, în numele fraţilor mei şi al meu, spre a-i aminti maiestăţii voastre că suntem cei mai credincioşi supuşi ai săi.

— Ba nu, zău, ce vorbeşti! exclamă Henric. E un lucru atât de cunoscut, încât, lăsând deoparte plăcerea pe care mi-ai făcut-o venind să mă vezi, puteai, într-adevăr, să te scuteşti de osteneala acestei călătorii. Fără îndoială însă că trebuie să mai fie şi altă pricină la mijloc, nu-i aşa?

— Sire, m-am temut ca nu cumva bunăvoinţa pe care o arătaţi faţă de casa de Guise să nu fie ştirbită de zvonurile năstruşnice pe care vrăjmaşii le-au răspândit de o bucată de vreme pe seama noastră.

— Ce zvonuri! întrebă monarhul cu aerul acela blajin care-l făcea să fie atât de primejdios chiar şi pentru prietenii cei mai apropiaţi.

— Cum se poate?! exclamă Mayenne, oarecum descumpănit. Maiestatea voastră n-a auzit spunându-se despre noi nici un cuvânt menit să ne arate într-o lumină defavorabilă?

— Află o dată pentru totdeauna, vere — răspunse regele — că n-aş putea cu nici un preţ îngădui ca domnii de Guise să fie ponegriţi în faţa mea: şi cum toată lumea ştie asta mai bine decât se pare că ştii domnia ta, nimeni nu spune nimic, duce.

— Atunci, sire — continuă Mayenne — nu-mi pare rău că am venit, deoarece am avut bucuria să-mi văd suveranul şi să-l găsesc în asemenea fericite dispoziţii. Trebuie totuşi să recunosc că m-am grăbit fără rost.

— Nu-i nimic, duce, Parisul este un oraş minunat de pe urma căruia poţi avea oricând prilejul să tragi foloase — replică monarhul.

— Da, sire, dar avem şi noi socotelile noastre la Soissons.

— Ce socoteli, duce?

— Cele care privesc pe maiestatea voastră, sire.

— Ai dreptate, Mayenne, ai dreptate! Îngrijeşte-te de ele şi de aci înainte, aşa cum ai făcut şi până acum; eu ştiu să preţuiesc şi să răsplătesc precum se cuvine purtarea slujitorilor mei.

Ducele părăsi palatul cu zâmbetul pe buze.

Monarhul se întoarse la el în cameră, frecându-şi mâinile.

La un semn pe care i-l făcu Loignac, Ernauton îi şopti un cuvânt valetului său şi se grăbi să plece pe urmele celor patru călăreţi. Valetul o rupse la fugă spre grajduri, iar Ernauton o porni pe jos.

N-avea nici un motiv să se teamă c-ar putea să-l scape din ochi pe domnul de Mayenne; datorită lui Perducas de Pincorney, care nu ştiuse să-şi ţină gura, se aflase peste tot în Paris despre sosirea unui prinţ din casa de Guise. La auzul acestei veşti, vrednicii membri ai Ligii începuseră să iasă din bârlogurile lor şi să-i adulmece urma.

Mayenne era uşor de recunoscut, fiind lat în umeri şi la făptură şi cu barba *în strachină*, precum spune L'Étoile. Lumea se ţinuse după el până la porţile Luvrului, unde alaiul îl aşteptase să iasă pentru a-l lua din nou în primire, petrecându-l până la poarta palatului său. Zadarnic se străduia Mayneville sa-i îndepărteze pe cei mai înfocaţi, spunându-le:

— Mai domol, oameni buni, mai domol! Ce Dumnezeu! Vreţi să ne dăm de gol?

Ducele era însoţit de cel puţin două-trei sute de oameni, care se ţineau buluc după el atunci când ajunse la palatul Saint-Denis, unde hotărâse să tragă.

Aşa stând lucrurile, Emauton putu să-l urmărească pe duce cu cea mai mare înlesnire, fără ca nimeni să-l bage în seamă. În momentul când ducele se întoarse ca să salute mulţimea înainte de a intra în palat, lui Carmainges i se păru a recunoaşte într-unul din gentilomii din preajma sa pe călăreţul ce întovărăşise sau care fusese întovărăşit de pajul de mai deunăzi, acela pe care-l ajutase să pătrundă în oraş pe poarta Saint-Antoine şi care arătase o atât de ciudată curiozitate pentru caznele lui Salcède.

Nici nu apucase bine Mayenne să intre în palat şi aproape în aceeaşi clipă o litieră îşi deschise drum prin gloată. Mayneville se grăbi să-i iasă în întâmpinare; cineva dinăuntru trase perdeaua la o parte şi, la lumina unei raze de lună, lui Ernauton i se păru a recunoaşte chipul pajului din ajun şi al doamnei de la poarta Saint-Antoine.

Mayneville schimbă câteva cuvinte cu doamna, după care litiera se mistui sub bolta de la intrarea palatului; Mayneville porni în urma litierei şi poarta se închise după el.

Puţin mai apoi, Mayneville ieşi în balcon spre a mulţumi parizienilor în numele ducelui şi, cum se făcuse târziu, îi pofti să plece acasă pentru a nu da prilej răuvoitorilor să clevetească din pricină că se adunaseră acolo.

Dând urmare acestui îndemn, se risipiră cu toţii care încotro, cu excepţia unui grup de zece bărbaţi care intraseră o dată cu ducele în palat.

Ernauton se grăbi să plece la fel ca toată lumea sau, mai bine zis, în timp ce toată lumea se îndepărta de palat, se prefăcu doar că se pregăteşte de plecare.

Cei zece aleşi care, spre deosebire de ceilalţi, rămaseră

locului, erau deputaţii trimişi de Ligă spre a mulţumi domnului de Mayenne pentru că venise, dar în acelaşi timp spre a-l ruga din răsputeri să-l înduplece pe fratele domniei sale să vină la Paris.

Într-adevăr, bravii noştri burghezi cu care am făcut în treacăt cunoştinţă ceva mai înainte, în seara de pomină când se întâmplase istoria cu platoşele, bravii noştri burghezi, care nu erau lipsiţi de imaginaţie, puseseră la cale, cu prilejul consfătuirilor ţinute între timp, o mulţime de planuri şi acum nu mai aveau nevoie decât de consfinţirea şi de sprijinul unui conducător pe care să se poată bizui.

Bussy-Leclerc venise să aducă vestea că făcuse instrucţie cu călugării de la trei mânăstiri, deprinzându-i să mânuiască armele şi că recrutase cinci sute de cetăţeni; cu alte cuvinte pusese pe picior de război un efectiv de o mie de oameni.

Lachapelle-Marteau îşi făcuse legături în rândurile magistraţilor, ale conţopiştilor şi ale puzderiei de slujbaşi de la palatul justiţiei. Era deci în stare să le pună la dispoziţie deopotrivă gândirea călăuzitoare şi acţiunea, gândirea fiind întruchipată prin două sute de magistraţi, iar acţiunea prin două sute de arcaşi.

Brigard avea la îndemână negustorimea din strada Lombarzilor, precum şi o parte din stâlpii halelor şi ai străzii Saint-Denis.

Crucé împărţise procurorii cu Lachapelle-Marteau şi, pe deasupra, mai putea să dispună şi de Universitatea din Paris.

Delbar era în măsură să aducă pe toţi marinarii şi hamalii din port, care mai de care mai abraş, alcătuind laolaltă un contingent de cinci sute de oameni.

Lauchard dispunea de cinci sute de geambaşi şi de negustori de cai, catolici înfocaţi cu toţii.

Un meseriaş anume Pollard, care făcea vase de cositor şi un cârnăţar, care se chema Gilbert, însumau împreună o sută de măcelari şi de cârnăţari din oraş şi din cartierele mărginaşe.

Jupân Nicolas Poulain, prietenul lui Chicot, era gata să aducă pe oricine şi orice.

După ce ducele, zăvorât cu străşnicie într-o încăpere ferită, ascultă toate aceste dezvăluiri şi propuneri, mărturisi:

— Am toată admiraţia pentru puterea Ligii, dar nu văd încă ţelul pe care, de bună seamă, a venit să mi-l înfăţişeze.

Jupân Lachapelle-Marteau se pregăti pe loc să ţină un discurs, alcătuit din trei părţi, după tipic; toată lumea ştia că este un pisălog fără pereche. Mayenne se înfioră.

— În două cuvinte, vă rog! spuse el.

Bussy-Leclerc interveni, luându-i lui Marteau vorba din gură.

— Uitaţi! rosti el. Dorim cu toţii din răsputeri o schimbare. Suntem cei mai tari în clipa de faţă şi vrem deci să se întâmple această schimbare: scurt şi cuprinzător.

— Dar prin ce mijloace credeţi că veţi putea face această schimbare? întrebă Mayenne.

— Mi se pare — spuse Bussy-Leclerc, obişnuit să vorbească fără ocolişuri, ceea ce din partea unui om cu o obârşie atât de umilă putea să treacă drept îndrăzneală — mi se pare că, de vreme ce ideea Uniunii a pornit de la conducătorii noştri, este de datoria lor şi nu a noastră să arate ţelurile ei.

— Domnilor — răspunse Mayenne — aveţi perfectă dreptate: ţelurile trebuie să fie arătate de cei ce au cinstea să fie conducătorii domniilor voastre. Cred însă că e cazul să vă repet încă o dată că generalul trebuie să hotărască singur când anume se cuvine să pornească bătălia şi că, deşi trupele stau în faţa lui în ordine de bătaie, înarmate şi pline de însufleţire, el nu dă totuşi semnalul de atac decât atunci când socoteşte că trebuie s-o facă.

— Oricum, monseniore — stărui la rândul său Crucé — Liga este grăbită, aşa cum am avut cinstea să vă spunem mai înainte.

— Grăbită ce să facă, domnule Cruce? întrebă Mayenne.

— Păi s-ajungă mai repede.

— Unde?

— La ţintă! Trebuie să ştiţi că avem şi noi planul nostru.

— Atunci se schimbă socoteala — spuse Mayenne. Din moment ce aveţi planul dumneavoastră, nu mai am nimic de adăugat.

— Da, monseniore; dar ne putem bizui pe sprijinul domniilor voastre?

— Fără îndoială, în cazul când planul acesta va avea încuviinţarea fratelui meu şi a mea.

— Cred c-o să vă placă, monseniore.

— Atunci să vedem despre ce-i vorba.

Membrii Ligii se uitară unul la altul; vreo doi-trei dintre dânşii îi făcură semn lui Lachapelle-Marteau să ia cuvântul.

Lachapelle-Marteau înaintă câţiva paşi şi păru să-i ceară ducelui îngăduinţa de a da lămuririle cuvenite.

— Vorbeşte! îl pofti ducele.

— Să vedeţi, monseniore — începu Marteau. Planul ăsta, noi l-am născocit, adică Leclerc, Crucé şi cu mine; l-am rumegat pe îndelete şi sunt aproape sigur c-o să dea rezultate.

— Pe scurt, domnule Marteau, pe scurt.

— Există aici, în oraş, câteva puncte care fac legătura între forţele cetăţii: Marele şi Micul Châtelet, palatul Temple, Primăria, Arsenalul şi palatul Luvru.

— Aşa e — încuviinţă ducele.

— Toate aceste puncte sunt apărate de nişte garnizoane permanente, dar care pot fi luate cu asalt fără multă tevatură, deoarece nici una din ele nu se aşteaptă la un atac.

— Şi asta-i adevărat — spuse ducele.

— Totuşi, pe de altă parte, oraşul se află apărat în primul rând de cavalerul străjii cu arcaşii săi, care sunt gata să alerge oriunde se iveşte o primejdie, aşa încât pe ei se reazemă de fapt apărarea Parisului. Şi acum să vedeţi ce-am pus la cale: să-l încolţim la el acasă pe cavalerul străjii, care locuieşte la Couture-Sainte-Catherine. Putem da lovitura fără nici o zarvă, fiind un loc pustiu şi lăturalnic.

Mayenne clătină din cap.

— Oricât de pustiu şi de lăturalnic ar fi — spuse el — nu se poate sparge chiar aşa, cu una cu două, o uşă zdravănă şi nici nu se pot trage douăzeci de focuri de archebuză fără să se facă puţin zarvă.

— Ne-am gândit şi la aceasta, monseniore — replică Marteau. Unul dintre arcaşii cavalerului este omul nostru. O să mergem vreo doi-trei dintre noi în puterea nopţii şi o să batem la uşă; arcaşul o să vină să ne deschidă, pe urmă o să se ducă să-l înştiinţeze pe cavaler că maiestatea sa vrea să-i vorbească. N-are de ce să i se pară curios, pentru că regele obişnuieşte să-l cheme cel puţin o dată pe lună ca să-i ceară raportul sau să-i încredinţeze cine ştie ce misiune. Îndată ce uşa va fi descuiată, vom băga în casă zece oameni, nişte marinari care locuiesc în cartierul Saint-Paul şi care vor avea grijă să-i facă de petrecanie cavalerului nostru.

— Adică să-l omoare?

— Da, monseniore. În felul acesta, primele măsuri de apărare vor fi din capul locului stăvilite. E adevărat că mai sunt şi alţi magistraţi şi alţi dregători, pe care burghezii fricoşi sau politicii ar putea să-i pună în frunte. Domnul preşedinte, bunăoară, domnul d'O, domnul de Chi-verny, domnul procuror Laguesle; ei bine, o să spargem uşile şi o să năvălim în casele lor la aceeaşi oră: noaptea sfântului Bartolomeu ne-a arătat cum se face treaba asta şi o să ne răfuim şi cu ei tot aşa cum ne vom fi răfuit cu domnul cavaler al străjii.

— Chiar aşa? zise ducele, cere îşi dădea seama că se îngroaşă gluma.

— Ar fi cel mai nimerit prilej, monseniore, ca să tăbărâm asupra politicilor, pe care i-am ochit de pe acum prin cartierele noastre şi să sfârşim o dată pentru totdeauna cu căpeteniile tuturor ereticilor, fie ei religioşi sau politici.

— Toate-s bune şi frumoase, domnilor — spuse Mayenne — dar încă nu m-aţi lămurit dacă vă încumetaţi cumva să cuceriţi tot aşa, în doi timpi şi trei mişcări şi Luvrul, care este o fortăreaţă în toată puterea cuvântului, unde se ştie că zi şi noapte stau de veghe gărzile şi gentilomii. Regele, oricât ar fi el de sperios, n-o să se lase căsăpit ca bietul cavaler al străjii; o să pună, fireşte, mâna pe spadă şi, oricum ar fi, totuşi e regele ţării: gândiţi-vă numai ce înrâurire poate să aibă asupra burghezimii prezenţa lui, iar în cazul acesta, cu siguranţă c-o să fiţi învinşi.

— Am ales patru mii de oameni spre a lua cu asalt palatul, monseniore, patru mii de oameni care nu îndrăgesc chiar atât de mult casa de Valois, pentru ca prezenţa regelui să aibă asupra lor înrâurirea despre care vorbeaţi.

— Şi credeţi că patru mii sunt de ajuns?

— Fără îndoială, vom fi zece contra unu — spuse Bussy-Leclerc.

— Dar elveţienii? Sunt patru mii de ostaşi, domnilor.

— Da, numai că elveţienii sunt la Lagny, iar Lagny se afară la opt leghe de Paris. Să zicem, aşadar, că regele ar găsi mijlocul să le dea de ştire: le-ar trebui pe puţin două ore ştafetelor ca să dea o fugă până acolo călare şi alte opt ore elveţienilor ca să vină încoace pe jos, ceea ce înseamnă zece ore în cap; ar sosi aici numai bine ca să găsească barierele

închise; fiindcă în zece ore vom fi stăpâni peste tot oraşul.

— Prea bine! Să zicem că toate astea s-au întâmplat; cavalerul străjii a fost răpus, politicii spulberaţi, demnitarii mazilіţi şi toate piedicile înlăturate, în sfârşit: presupun că v-aţi gândit, nu-i aşa, ce-o să faceţi atunci.

— Vom alcătui un guvern de oameni cinstiţi, aşa ca noi — răspunse Brigard — şi atâta timp cât micul nostru negoţ va merge strună, iar copiii şi nevestele noastre vor avea o pâine pe masă, nu mai avem ce dori. Poate că unii dintre noi, mai ambiţioşi, vor pofti să fie şefi de sector, de cartier sau comandanţii unei companii de miliţie; foarte bine, domnule duce, vor fi şi pace, dar asta-i tot. Vedeţi deci că nu suntem de loc năzuroşi.

— Domnule Brigard, ai vorbit ca din carte — spuse ducele. Aşa e, sunteţi oameni cinstiţi, ştiu prea bine şi cred că n-aţi primi să faceţi cârdăşie cu orişicine.

— O, nu, cu nici un preţ! protestară mai mulţi. Nu ne place să amestecăm merele putrede cu cele sănătoase.

— Minunat! exclamă ducele. V-a ieşit un porumbel din gură. Şi acum ia să vedem: domnule locotenent de poliţie, ce zici dumneata. Sunt mulţi derbedei şi răufăcători în Île-de-France?

Nicolas Poulain, care nu deschisese o singură dată gura până atunci, făcu fără să vrea un pas înainte.

— Bineînţeles, monseniore — răspunse el — din cale afară de mulţi...

— Ai putea să ne spui cam câte capete numără scursurile astea?

— Da, mai mult sau mai puţin.

— Ia fă o socoteală, jupân Poulain.

Poulain se apucă să numere pe degete.

— Hoţi, între trei şi patru mii; oameni fără căpătâi şi cerşetori, între două mii şi două mii cinci sute; borfaşi, între o mie cinci sute şi două mii; ucigaşi, între patru şi cinci sute.

— Bun! Va să zică pe puţin vreo şase mii sau şase mii cinci sute de nemernici în stare de orice mârşăvie. Şi ce credinţă au oamenii aceştia?

— Cum aţi spus, monseniore? îşi mărturisi Poulain nedumerirea.

— Te-am întrebat dacă sunt catolici sau hughenoţi.

Poulain începu să râdă.

— Au fel şi fel de credinţe, monseniore — spuse el — sau mai curând una singură: galbenii sunt Dumnezeul la care se închină, iar sângele este profetul lor.

— Bun! Asta în ce priveşte credinţa lor religioasă, ca să zicem aşa. Şi acum să vedem ce-ai putea să ne spui despre crezul lor politic. Cu cine ţin: cu familia de Valois, cu Liga, sunt navarezi sau politici înfocaţi?

— Sunt tâlhari şi pungaşi.

— Monseniore, sper că nu vă închipuiţi — interveni Crucé — c-am putea să ne înhăităm cumva cu asemenea lepădături.

— Bineînţeles, domnule Crucé, cum aş putea să-mi închipui aşa ceva?! Tocmai asta mă nemulţumeşte.

— Şi de ce vă nemulţumeşte, monseniore? întrebară miraţi câţiva dintre membrii deputăţiei.

— Fiindcă vă daţi seama, domnilor, că oamenii aceştia care nu cred în nimic şi pe care nu ne putem bizui c-ar putea să îmbrăţişeze cauza noastră, văzând că nu mai există judecători în tot Parisul, nici forţă publică, nici monarhie, că n-a mai rămas nimic, în fine, din ceea ce îi ţine în frâu în momentul de faţă, se vor repezi să jefuiască prăvăliile domniilor voastre în timp ce veţi da bătălia şi casele dumneavoastră în timp ce veţi lua cu asalt palatul regal: când vor trece de partea elveţienilor, războindu-se cu dumneavoastră, când de partea domniilor voastre, luptând împotriva elveţienilor, aşa încât, orice s-ar întâmpla, tot ei vor fi cei mai tari.

— Ei, drăcia dracului! bombăniră deputaţii, uitându-se unul la altul.

— Cred că este un lucru destul de serios ca să ne dea de gândit, nu-i aşa, domnilor? întrebă ducele. În ce mă priveşte, vă mărturisesc că mă frământă peste măsură şi mă voi strădui să găsesc mijlocul de a preîntâmpina acest neajuns; căci interesele domniilor voastre trebuie să treacă înaintea năzuinţelor noastre: asta-i deviza fratelui meu şi a mea.

Un murmur de încuviinţare se desprinse de pe buzele deputaţilor.

— Şi acum, domnilor, îngăduiţi unui om care a făcut douăzeci şi patru de leghe călare, bătând drumurile o noapte şi o zi încheiată, să se odihnească măcar câteva ceasuri. N-o să se întâmple nimic dacă mai tărăgănim un timp, cel puţin

deocamdată, în vreme ce, dacă faceţi vreo mişcare, s-ar putea s-o păţim: sau dumneavoastră, poate, sunteţi de altă părere?

— Ba nu, domnule duce — se grăbi să-l asigure Brigard.

— Foarte bine, atunci.

— Rămânem deci slugile dumneavoastră plecate, monseniore — continuă Brigard — şi când veţi binevoi să statorniciţi o nouă întrunire...

— Cât de curând, domnilor, fiţi pe pace — spuse Mayenne. Mâine, poate, sau, cel mai târziu, poimâine.

Şi fără să mai zăbovească, îşi luă rămas bun de la ei, lăsându-i buimăciţi de această ipoteză ce le dezvăluise o primejdie despre care nici habar nu avuseseră până atunci.

Dar abia apucase să iasă din sală, când o uşă mascată de tapiserie se deschise brusc şi o femeie năvăli înăuntru.

— Ducesa! exclamară deputaţii.

— Da, domnilor! întări ea cu însufleţire. Ducesa, care a venit să vă scoată din încurcătură.

Deputaţii, care ştiau cât era de energică, dar care în acelaşi timp se temeau de firea ei aprigă, se grăbiră s-o înconjoare.

— Domnilor — continuă ducesa, surâzătoare — ceea ce evreii n-au fost în stare să facă, Iudita a reuşit să înfăptuiască singură cu mâna ei; nu pierdeţi curajul, fiindcă şi eu am un plan.

Şi întinzând membrilor Ligii două mâini de zăpadă, pe care cei mai curtenitori dintre ei le sărutară, ieşi pe uşa care, o clipă mai înainte, se închisese în urma lui Mayenne.

— Sfinte Sisoe! se minună Bussy-Leclerc, sugându-şi mustăţile şi petrecând-o cu privirea pe ducesă. Zău dacă nu-mi vine să cred că este singurul bărbat din familie!

— Of! suspină Nicolas Poulain, ştergându-şi sudoarea ce-i brobonase fruntea la ivirea doamnei de Montpensier. Aş da oricât să mă văd odată scăpat de aici!

Capitolul XXXIII Fratele Borromée

Era aproape ora zece seara; domnii deputaţi se întorceau destui de paraponisiţi şi, pe măsură ce se apropiau de casele lor, la fiecare colţ de stradă, rând pe rând, se desprindeau din

grup după un schimb de politeţuri.

Nicolas Poulain, care locuia mai departe decât toţi ceilalţi, rămase singur în cele din urmă şi-şi văzu mai departe de drum, cugetând adânc la situaţia critică ce-l făcuse să scape un oftat, aşa cum am văzut în ultimul paragraf al capitolului precedent.

Într-adevăr, ziua aceea fusese pentru toată lumea şi mai cu seamă pentru dânsul bogată în peripeţii.

Se întorcea deci acasă, înfiorat până în fundul inimii de tot ceea ce-i auziseră urechile şi chibzuind în sinea lui că, de vreme ce Strigoiul socotise cu cale să-l îndemne a da în vileag uneltirea urzită la Vincennes, Robert Briquet nu-l va ierta în vecii vecilor pentru că n-a dezvăluit planul de bătaie înfăţişat cu atâta naivitate de Lachapelle-Marteau domnului de Mayenne.

Cum mergea aşa, copleşit de gânduri, pe la mijlocul străzii Pierre-au-Réal, un fel de gang, larg abia de vreo patru picioare, care răspundea în strada Neuve-Saint-Méry, Nicolas Poulain văzu alergând în direcţie opusă celei în care se ducea el o rasă de călugăr iacobin, suflecată până la genunchi.

Trebuia să se lipească de perete, căci uliţa era atât de îngustă, încât doi creştini nu aveau loc să meargă unul lângă altul de-a lungul ei.

Nicolas Poulain nădăjduia că smerenia sorocită cinului monahal va socoti de cuvinţă să-l lase pe el să treacă primul, fiind militar. Ţi-ai găsit! Călugărul o rupse la fugă ca un cerb hăituit; atât de năprasnic îşi luase vânt, încât ar fi fost în stare să culce la pământ un zid, iar Nicolas Poulain se trase deoparte, boscorodindu-l, de teamă să nu-l dea peste cap.

În momentul acela se iscă între ei, pe ulicioara înghesuită între case, o bălăbăneală sâcâitoare, aşa cum se întâmplă îndeobşte atunci când doi oameni nehotărâţi vor să treacă unul pe lângă altul fără să se ia în braţe, din care pricină mereu se lovesc piept în piept.

Poulain trase o înjurătură, călugărul blestemă de cele sfinte şi, până la urmă, omul în sutană, mai iute din fire decât militarul, îl înşfăcă de mijloc şi-l lipi de perete. În toiul acestei hărţuieli, tocmai când erau gata să se încaiere, îşi dădură seama amândoi deodată că se cunosc.

— Fratele Borromée! se miră Poulain.

— Jupân Nicolas Poulain! exclamă călugărul.

— Ce mai faci? întrebă Poulain cu acea fermecătoare

seninătate şi acea nedezminţită îngăduinţă pe care numai la cetăţeanul parizian le poţi găsi.

— Prost de tot — îi răspunse monahul, care nu reuşea să-şi domolească supărarea chiar atât de uşor ca mireanul — fiindcă eram foarte grăbit şi uite că din pricina dumitale am întârziat.

— Amarnică sămânţă de om eşti dumneata! îi întoarse vorba Poulain. Mereu bătăios ca un roman! Unde dracu fugi aşa, mâncând pământul, la ora asta? Că doar n-o fi luat foc mânăstirea?!

— Da' de unde! Am fost la doamna ducesă; aveam ceva de vorbit cu Mayneville.

— La care ducesă?

— Nu există decât o singură ducesă, pare-mi-se, în casa căreia se poate sta de vorbă cu Mayneville — ripostă Borromée, care, în primul moment, se gândise c-ar fi mai bine să-i răspundă răspicat, deoarece locotenentul de poliţie putea foarte uşor să pună pe cineva să-l urmărească, dar care, văzându-l atât de curios pe locotenent, nu voia totuşi să-şi dea prea mult drumul la gură.

— Şi pentru ce ziceai că te-ai dus la doamna de Montpensier? stărui Nicolas Poulain.

— Ei, Doamne, pentru un fleac de nimic — spuse Borromée, căutând să-i dea un răspuns cât mai bine ticluit. Doamna ducesă l-a rugat pe preacucernicul nostru stareţ să se învrednicească a fi duhovnicul domniei sale: sfinţia sa, în primul moment, s-a grăbit să primească, dar între timp va fi avut cine ştie ce îndoieli, pentru că s-a răzgândit. Întrevederea urma să aibă loc mâine dimineaţă; trebuie deci să-i spun ducesei din partea lui dom Modeste Gorenflot că nu se mai poate bizui pe dânsul.

— Foarte bine, dar dacă nu mă înşel, scumpe şi iubite frăţioare, drumul dumitale nu duce spre palatul Guise; ba chiar aş putea spune că în clipa de faţă domnia ta îi întorci pur şi simplu spatele.

— Sigur că da — o schimbă repede fratele Borromée — de vreme ce vin dintr-acolo.

— Şi atunci unde te duci?

— Mi s-a spus la palat că doamna ducesă se află în vizită la domnul de Mayenne, care a sosit astă-seară la oraş şi a tras

la palatul Saint-Denis.

— Şi asta-i adevărat — recunoscu Poulain. Ducele se află, aşa cum ai spus, la palatul Saint-Denis, iar ducesa, în momentul de faţă, este alături de dânsul; dar zău, cumetre, ce rost are, rogu-te, să umbli cu vicleşuguri faţă de mine? După câte ştiu eu, nu prea se obişnuieşte ca economul mânăstirii să fie purtat pe drumuri cu ştafete.

— De ce nu, când e vorba de o prinţesă?

— Tocmai dumneata, omul de încredere al lui Mayneville, crezi în mărturisirile doamnei ducese de Montpensier?

— Şi de ce n-aş crede?

— Ce dracu! Doar cunoşti foarte bine. scumpule, distanţa de la chinovie până în mijlocul şoselei, de vreme ce chiar dumneata m-ai pus s-o măsor: ia seama! Eşti atât de zgârcit la vorbă cu mine, încât aş putea să-mi închipui cine ştie ce.

— Şi ai greşi, dragă domnule Poulain, te rog să mă crezi, fiindcă nu ştiu nimic mai mult. Iar acum, fii atât de bun şi lasă-mă să plec, căci s-ar putea să n-o mai găsesc pe doamna ducesă.

— Ai s-o găseşti, oricum, acasă la dânsa, unde trebuie să se întoarcă până la urmă şi unde ai fi putut foarte bine s-o aştepţi.

— Ei, Doamne! exclamă Borromée. La drept vorbind, nu mi-ar părea rău să dau ochi un moment şi cu domnul duce.

— Nu mai spune!

— Căci îi cunoşti doar şi dumneata obiceiul: dacă se întâmplă să plece între timp la amanta lui, nu mai e chip să pui mâna pe dânsul.

— Aşa mai vii de-acasă. Şi acum că ştiu cu cine ai treabă, nu-mi rămâne decât să te părăsesc. Mergi sănătos şi să fie într-un ceas bun!

Văzând că nu-l mai ţine nimic în loc, Borromée se mulţumi să-i spună la repezeală bună seara. În schimbul urărilor pe care i le făcuse Nicolas Poulain şi ţâşni ca din praştie pe drumul ce i se deschidea slobod în faţă.

"De, de — îşi spuse în sinea lui Nicolas Poulain, petrecând din ochi rasa călugărului iacobin ce se topea încetul cu încetul în negura nopţii — se vede că s-a mai întâmplat ceva; dar, să fiu al dracului, ce zor am eu să ştiu ce se petrece? Nu cumva oi fi prins gust de meseria pe care sunt osândit s-o fac? Ptiu!"

Şi se duse liniştit la culcare, dar nu cu seninătatea unui om cu conştiinţa împăcată, ci cu încrederea celui care, în orice situaţie s-ar afla pe lumea aceasta şi oricât ar fi de falsă această situaţie, ştie că se poate bizui pe sprijinul unuia mai puternic decât el.

În vremea asta, Borromée alerga din răsputeri, silindu-se să depene cât mai repede din picioare, în nădejdea că va reuşi să câştige timpul pierdut.

Cunoştea, într-adevăr, tabieturile domnului de Mayenne şi avea, fără îndoială, motive temeinice spre a fi bine informat, motive pe care nu se socotise dator să i le împărtăşească în amănunţime jupânului Nicolas Poulain.

Fapt este că sosi scăldat în sudoare şi cu sufletul la gură la palatul Samt-Denis tocmai în momentul în care ducele şi ducesa terminaseră de pus la cale treburile mai însemnate, iar domnul de Mayenne se pregătea să-i spună surorii sale c-ar fi vremea să se retragă ca să poată pleca după aceea să-i facă o vizită unei anumite doamne care locuia în inima Parisului şi despre care ştim că Joyeuse avea temeiuri să se plângă.

După ce schimbaseră unele păreri asupra felului în care ducele fusese primit de monarh şi asupra planului înfăţişat de cei zece, ajunseseră la următoarele concluzii.

Regele nu avea nici cea mai mică bănuială şi, pe zi ce trecea, putea fi mai uşor atacat.

Trebuia neapărat să pună pe picioare Liga în provinciile de nord, dat fiind că regele îl părăsise pe fratele său şi îl dăduse uitării pe Henric de Navara.

Dintre ultimii doi duşmani, ducele de Anjou, în sufletul căruia mocnea râvna măririi, era singurul de temut; cât priveşte pe Henric de Navara, după cum se aflase prin mijlocirea unor iscoade atotştiutoare, nu avea nimic altceva de făcut decât să se giugiulească tot timpul cu cele trei sau patru amante ale sale.

"Parisul e pregătit" — spunea cu glas tare Mayenne. Numai că, din păcate, datorită legăturilor pe care le aveau cu familia regală, atât politicii cât şi regaliştii devotaţi erau foarte puternici; nu le rămânea decât să aştepte până ce legăturile acestea aveau să se destrame: cunoscând firea nestatornică a lui Henric, ruptura trebuia să se producă fără multă zăbavă. "Aşadar, cum n-avem nici un motiv să ne grăbim — spunea în continuare Mayenne — lucrul cel mai cuminte este să

aşteptăm."

În timp ce se desfăşura acest dialog, unul dintre interlocutori vorbea cu glas tare, iar celălalt doar pentru sine, Mayneville intră pe neaşteptate pentru a-i înştiinţa că Borromée doreşte să-i vorbească domnului duce.

— Borromée?! rosti ducele, nedumerit. Cine mai e şi ăsta?

— E tânărul pe care mi l-aţi trimis de la Nancy, monseniore — îl lămuri Mayneville — atunci când i-am spus alteţei voastre că aş avea nevoie de doi oameni: unul energic şi altul inteligent.

— Mi-aduc aminte; ţi-am răspuns că-i aveam pe amândoi îngemănaţi într-un singur ins şi ţi l-am trimis atunci pe căpitanul Borroville. Şi-a schimbat cumva numele şi îşi spune acum Borromée?

— Da, monseniore! Şi numele şi uniforma: acum îl cheamă Borromée şi e călugăr iacobin.

— Borroville, iacobin!

— Da, monseniore.

— Şi pentru ce s-a călugărit? Cred că diavolul se tăvăleşte de râs dacă l-a recunoscut sub straiele lui monahale.

— Pentru ce s-a călugărit?...

Ducesa îi făcu un semn lui Mayneville.

— Veţi afla mai târziu — continuă acesta. E secretul nostru, monseniore; deocamdată să-l ascultăm pe căpitanul Borroville sau pe fratele Borromée, cum vreţi să-l numiţi.

— Da, cu atât mai mult cu cât venirea lui mă nelinişteşte — spuse doamna de Montpensier.

— Şi pe mine, trebuie să mărturisesc — adăugă Mayneville.

— Atunci nu mai sta şi adu-l aici cât mai repede — îl îndemnă ducesa.

Cât despre duce, stătea în cumpănă, cu sufletul împărţit între dorinţa de a afla ce anume voia să le spună ştafeta şi teama de a nu pierde cumva întâlnirea cu amanta sa. Se uita când spre uşă, când la ornic.

Uşa se deschise, în sfârşit, iar ornicul bătu ceasurile unsprezece.

— Ia te uită! Borroville! se minună ducele, neputându-şi stăpâni râsul, cu toate că nu prea era în toane bune. Frumos te-ai mai dichisit, dragul meu!

— Monseniore — răspunse căpitanul — zău, nici nu ştiţi ce prost mă simt cu fustele astea pe mine; dar, ce să fac, dacă trebuie, cum zicea domnul de Guise, părintele domniei voastre.

— În orice caz nu te-am pus eu să porţi fustele astea, Borroville! întâmpină ducele. Aşa că te rog să nu fii supărat pe mine.

— Nu, monseniore, doamna ducesă m-a pus să mă îmbrac aşa, însă nu pot să i-o iau în nume de rău, deoarece am făcut-o spre a-i fi de folos.

— Prea bine, mulţumesc, căpitane! Şi acum s-auzim ce voiai să ne spui la ora asta târzie?

— Un lucru pe care, din păcate, n-am putut să vi-l împărtăşesc mai curând, fiindcă trebuie să duc în spinare toată mânăstirea.

— Nu-i nimic, ai să mi-i spui acum.

— Domnule duce — începu Boroville — regele trimite ajutoare domnului duce de Anjou.

— Vorba vine! rosti Mayenne. Cunoaştem povestea asta; de trei ani încoace o tot auzim.

— Da, numai că de astă dată, monseniore, pot să pun mâna-n foc că-i adevărat.

— Hm! pufni Mayenne, făcând o mişcare din cap ca un armăsar gata să se ridice în două picioare. Poţi să pui mâna-n foc?

— Astăzi chiar, adică noaptea trecută, la orele două, domnul de Joyeuse a plecat la Rouen. Urmează să se îmbarce apoi la Dieppe împreună cu trei mii de oameni pe care-i duce la Anvers.

— Ei, nu! se miră ducele. Şi cine ţi-a spus asta, Borroville?

— Cineva care trebuie să plece, la rândul său, în Navara, monseniore.

— În Navara! La Henric?

— Da, monseniore.

— Şi din partea cui se duce la Henric?

— Din partea regelui: da, monseniore, din partea regelui, cu o scrisoare scrisă de mâna regelui.

— Cine este omul acesta?

— Se numeşte Robert Briquet.

— Şi?

— Este bun prieten cu dom Gorenflot.

— Bun prieten cu dom Gorenflot?

— Se tutuiesc.

— Şi zici că e solul regelui?

— Ştiu sigur asta: când a venit la noi la mânăstire, a trimis pe cineva la palat după o scrisoare de acreditare; chiar unul din călugării noştri s-a dus s-o ia.

— Şi călugărul ăsta?

— E soldăţelul nostru, Jacques Clément, cel pe care l-aţi remarcat şi domnia voastră, doamnă ducesă.

— Şi nu ţi-a arătat scrisoarea? întrebă Mayenne. Nătângul!

— Regele s-a ferit să i-o încredinţeze, monseniore; a trimis-o curierului prin oamenii săi.

— Drăcia dracului! Trebuie să punem mâna pe scrisoare.

— Sigur că da! Trebuie să încapă în mâinile noastre — întări ducesa.

— Cum de nu te-ai gândit la asta? îl mustră Mayneville.

— Ba m-am gândit, cum de nu, dovadă că am încercat să-i vâr pe gât solului pe unul din oamenii mei, un adevărat Hercule, chipurile ca să-l însoţească: dar Robert Briquet n-a avut încredere în el şi l-a trimis înapoi.

— Trebuia să te fi dus chiar dumneata.

— Cu neputinţă.

— De ce?

— Pentru că mă cunoaşte.

— În chip de călugăr, dar sper că nu şi de căpitan.

— Zău dacă ştiu: afurisitul ăsta de Robert Briquet are nişte ochi care te bagă-n răcori.

— Cum arăta? întrebă Mayenne.

— E unul lung şi uscăţiv, numai nervi, numai muşchi şi numai oase, iscusit, zeflemitor şi scump la vorbă.

— Aşa, aşa! Şi se pricepe să mânuiască spada?

— Mai bine chiar decât cel care a născocit-o, monseniore.

— Cu o faţă prelungă?

— Monseniore, are o mie de feţe.

— Prieten cu stareţul?

— Încă de pe vremea când nu era decât un biet călugăr.

— Oh! Mi-a încolţit o bănuială în minte — spuse Mayenne, încruntându-se. Trebuie să mă lămuresc.

— Grăbiţi-vă, monseniore, pentru că pezevenghiul ăsta,

cu picioarele lui de-o poştă, aleargă de mănâncă pământul.

— Borroville — rosti Mayenne — vei pleca la Soissons unde se află fratele meu.

— Şi cum rămâne cu mânăstirea, monseniore?

— Parc-ar fi cine ştie ce filozofie să ticluieşti o minciună pentru dom Modeste! întâmpină Mayneville. Nu crede toate gogoşile pe care i le torni dumneata?

— Îi vei spune domnului de Guise — continuă Mayenne — tot ce ştii în legătură cu misiunea domnului de Joyeuse.

— Da, monseniore.

— Dar Navara? Ai uitat-o, Mayenne? se amestecă ducesa.

— Ba n-am uitat-o de loc, dimpotrivă, asta va fi misiunea mea — răspunse Mayenne. Porunceşte să pună şaua pe un cal odihnit, Mayneville, Apoi adăugă în şoaptă: Să nu fi murit oare? O, da, cu siguranţă că n-a murit!

Capitolul XXXIV Chicot latinist

Dacă vă mai amintiţi, după plecarea celor doi tineri. Chicot o pornise mai departe, întinzând pasul voiniceşte.

De îndată însă ce călăreţii se afundară în vâlceaua în care drumul prinde a coborî în dreptul podului de la Juvisy-sur-l'Orge, Chicot, care, aidoma lui Argus, părea să aibă darul de a vedea ce se petrece îndărăt şi care în momentul acela nu-l mai zărea nici pe Ernauton şi nici pe Sainte-Maline, Chicot, aşadar, se opri la capătul urcuşului şi, din vârful colinei, privi în zare, cercetând şanţurile, câmpia, tufişurile, malurile râului, totul, în sfârşit, chiar şi norii suri-alburii ce lunecau pieziş pe după coamele ulmilor bătrâni, înşiraţi de-a lungul drumului; şi, convingându-se că nu era nimeni care să-l stingherească sau care să tragă cu ochiul, se aşeză jos după dâmbul şanţului, cu spatele rezemat de un copac şi începu, precum zicea el, să-şi scruteze conştiinţa.

Avea asupra lui două pungi cu bani, căci băgase de seamă că săculeţul pe care i-l înmânase Sainte-Maline, pe lângă, scrisoarea monarhului, mai cuprindea nişte obiecte rotunde şi

lunecoase ce semănau foarte bine cu nişte gologani de aur sau de argint.

Săculeţul era, pe drept cuvânt, o pungă domnească, purtând în chip de monogramă câte un H brodat pe o parte şi pe alta.

"Frumos, ce să zic! se minună Chicot, cântărind din ochi punga. Nici că se putea un gest mai înduioşător din partea monarhului! Numele său şi stema regală! E tot ce poate fi mai generos şi mai stupid în acelaşi timp! Ba nu, zău, niciodată, n-am să-l pot da pe brazdă. Pe cinstea mea! continuă Chicot. Mă miră totuşi faptul că bunul şi prealuminatul nostru monarh n-a pus să se brodeze pe pungă, cu ocazia asta, scrisoarea pe care m-a trimis s-o duc fratelui său, precum şi dovada că am înmânat-o. De ce să ne sfiim? În ziua de azi, toată lumea face politică ziua nămiaza mare: deci să facem si noi politică ca toată lumea! De ce nu? Şi ce dară nepricopsitul ăsta de Chicot ar fi niţeluş asasinat, aşa e ,am a păţit-o odinioară domnul de Joyeuse, curierul pe care tot Henric îl trimisese la Roma? Ar fi un duşman mai puţin, atâta tot, fiindcă prieteni găseşti pe toate drumurile în vremurile de faţă, atât de mulţi chiar, încât poţi fără nici o grijă să-i iroseşti. Prost mai nimereşte Dumnezeu când îşi alege unşii! Şi acum să vedem mai întâi câţi bani sunt în pungă, pe urmă vom cerceta şi scrisoarea: o sută de scuzi! Adică tocmai suma pe care am împrumutat-o de la Gorenflot, nici o lăscaie mai mult. A, ba nu, să-mi fie cu iertăciune, să nu hulim fără rost: uite şi un pacheţel... galbeni spanioli, cinci cvadrupli. N-am ce zice, zău! E o atenţie delicată! Mânca-l-ar tata pe Henric, dragul de el! Într-adevăr, să nu fi fost monograma şi florile de crin, care mi se par de prisos, din toată inima i-aş trimite o bezea. Până una alta, punga asta mă cam stinghereşte; am impresia că păsările, zburând pe deasupra capului meu, mă iau drept emisarul regelui şi abia se ţin să nu pufnească în râs, sau, mai ştii, păcatele mele, ar fi chiar în stare să mă dea de gol faţă de trecători!"

Chicot deşertă punga în palmă, scoase apoi din buzunar săcoteiul de pânză pe care i-l dăduse Gorenflot şi vârî înăuntru gologanii de argint şi de aur.

— Puiuţi sta liniştiţi împreună, feţii mei — le spuse scuzilor — căci şi unii şi alţii veniţi din aceeaşi ţară.

Pe urmă scoase şi scrisoarea din săculeţ, băgând în locul

ei o piatră pe care o culese din ţărână, strânse băierile pungii îngreunate de piatră şi o azvârli, ca şi cum ar fi tras cu praştia, în undele râului Orge, ce şerpuia pe sub pod.

Apa ţâşni în sus, făcând să se prefire pe faţa ei lină câteva cercuri care, pe măsură ce creşteau, se spărgeau de maluri.

"Cu mine am terminat — îşi spuse Chicot. Acum să vedem ce putem face pentru Henric."

Şi luă în mână scrisoarea, pe care o pusese jos ca să poată arunca mai uşor punga în apă.

Tocmai atunci însă văzu venind pe şleau un măgar cu o sarcină de lemne în spinare. Dobitocul, care păşea mândru nevoie mare de parcă ar fi purtat în spate nişte moaşte sfinte în locul vreascurilor, era mânat de două femei. Chicot se grăbi să acopere răvaşul cu mâna lui uriaşă proptită în pământ, aşteptându-le să treacă.

Când rămase, în sfârşit, singur, ridică de jos scrisoarea, rupse plicul şi sfărâmă pecetea cu cea mai deplină seninătate, ca şi când ar fi fost o procură obişnuită.

Luă apoi din nou plicul, pe care-l mototoli în palmă, pe urmă pecetea, pe care o zdrobi între două pietre şi aruncă totul în apă, aşa cum făcuse şi cu săculeţul.

— Şi acum — spuse el — să vedem cum e ticluită.

Drept care desfăcu scrisoarea şi începu să citească:

"Prea iubitul nostru frate, dragostea neţărmurită pe care o avea pentru domnia voastră scumpul nostru frate şi rege Carol al IX-lea, fie-i ţărâna uşoară, sălăşluieşte încă sub bolţile palatului Luvru, adânc înrădăcinată în inima mea."

Chicot făcu o plecăciune.

"De aceea mă doare sufletul că trebuie să vă vorbesc despre unele triste împrejurări menite să vă amărască: dar domnia voastră ştiţi a întâmpina cu dârzenie vitregiile soartei; aşa încât nu preget a vă împărtăşi nişte lucruri pe care, îndeobşte, nu le spui decât unor prieteni încercaţi şi cu inima vitează."

Chicot se întrerupse pentru a face o nouă plecăciune.

"De altfel — citi el în continuare — *interesul ce mă îndeamnă să vă deschid ochii este însuşi interesul coroanei: cinstea numelui nostru şi al domniei voastre, scumpul nostru frate.*

Vieţile noastre se aseamănă într-o privinţă, dat fiind cu amândoi suntem deopotrivă împresuraţi de duşmani: Chicot vă va lămuri mai bine."

— *Chicotus explicabit* — spuse Chicot — sau, mai degrabă, *evolvet*: sună mult mai distins.

"Slujitorul vostru, domnul viconte de Turenne, pare a fi un necurmat prilej de scandal la curtea domniei voastre. Nu vreau să mă amestec în treburile voastre, Doamne fereşte, decât spre binele şi pentru onoarea voastră! Dar soţia domniei voastre, pe care, cu adâncă părere de rău, trebuie s-o numesc sora mea, s-ar fi cuvenit să poarte grija acestor lucruri pentru obrazul vostru, în locul meu şi cu mai multă îndreptăţire decât mine... ceea ce văd că nu binevoieşte să facă."

— Oho! exclamă Chicot, urmând a tălmăci scrisoarea în latineşte: Quaeque omittit facere. E un cuvânt cam tare.

"Vă povăţuiesc, aşadar, scumpul nostru frate, să luaţi seama ca învoielile reginei Margot cu vicontele de Turenne, care, printr-o întâmplare destul de ciudată, are legături cu prietenii noştri comuni, să nu acopere de ruşine şi să nu pricinuiască vreun neajuns casei de Bourbon. Îngrijiţi-vă deci a da un exemplu grăitor îndată ce veţi fi ajuns să vă convingeţi de lucrul acesta şi căutaţi să vă convingeţi cât mai grabnic, după ce-l veţi fi ascultat pe Chicot, care vă va desluşi scrisoarea noastră."

— *Statim atque audiveris Chicotum litteres explicantem*. Mai departe! spuse Chicot.

"Ar fi destul de neplăcut să plutească fie şi cea mai uşoară bănuială asupra obârşiei legitime a moştenitorilor voştri, dragul nostru frate, dar nepreţuit la care Cel de Sus nu-mi îngăduie să năzuiesc: căci, din păcate, sunt dinainte osândit să

nu trăiesc mai departe prin urmaşii mei.

Cei doi complici pe care am socotit de cuviinţă, ca frate şi ca monarh, să vi-i dau în vileag, se întâlnesc de cele mai multe ori într-un mic castel care se numeşte Loignac, sub cuvânt că se duc la vânătoare; castelul cu pricina este totodată un cuib de urzeli de care domnii de Guise pare-se că nu sunt străini; căci, dacă nu mă înşel, cred că aveţi cunoştinţă despre dragostea deşucheată cu care sora mea l-a urmărit pe Henri de Guise, ca şi pe propriul meu frate, domnul de Anjou, pe vremea când purtam eu însumi numele acesta, iar el era duce de Alençon."

— *Quo et quam irregulari amore sit prosecuta et Henricum Guisium et germanum meum etc..*

"Vă îmbrăţişăm şi vă rugăm să ţineţi seama de sfaturile noastre, fiind gata să vă dăm tot ajutorul pe care ni-l veţi cere, în orice împrejurare. Deocamdată, vă puteţi călăuzi după sfaturile lui Chicot, trimisul nostru."

— *Age, auctore Chicoto*! Bravo! Iată-mă-s acum şi sfetnicul regatului!

"Preaiubitul vostru etc. etc."

Sfârşind de citit, Chicot îşi prinse capul în palme:

"O, Doamne — suspină el — precum se vede, sarcina ce mi s-a încredinţat e destul de ticăloasă; asta dovedeşte că atunci când vrei să scapi de un bucluc, mai întotdeauna se întâmplă să nimereşti, vorba lui Horatius Flaccus, din lac în puţ. Ce-i drept, preferam să am de-a face cu Mayenne. Şi totuşi, lăsând deoparte afurisita de monogramă brodată pe pungă, lucru pe care nu pot să i-l trec cu vederea, scrisoarea e ticluită de un om iscusit. Într-adevăr, presupunând că Henric, dragul de el, e plămădit din acelaşi aluat ca oricare alt soţ, scrisoarea de faţă va avea darul să bage dihonia între el şi nevastă-sa, stricându-l totodată cu Turenne, cu Anjou, cu Guise, ba chiar şi cu Spania. Şi ca să fie atât de bine informat la Luvru de tot ce se petrece în palatul lui Henric de Navara, la Pau, Henric de Valois trebuie să aibă neapărat vreo iscoadă prin partea locului, iar iscoada asta o să-i dea multă bătaie de cap tizului său, sărăcuţul

de el! Pe de altă parte, o să am de tras destule ponoase de pe urma acestei scrisori dacă s-ar întâmplă cumva să-mi iasă în cale vreun spaniol, vreun loren, vreun bearnez sau vreun flamand, destul de curios din fire pentru a fi dornic să afle ce caut eu în Béarn şi în ce scop am fost trimis acolo. Ar însemna deci să fiu pe drept cuvânt nesăbuit, dacă nu m-aş aştepta să mă întâlnesc la un moment dat cu asemenea curioşi. Jupân Borromée, mai cu seamă, dacă nu mă înşel, sunt convins că mi-a pregătit o surpriză.

Punctul doi.

Ce anume a urmărit Chicot atunci când a cerut să i se încredinţeze o misiune pe lângă regele Henric? Nu dorea, bietul om, decât să fie liniştit. Şi iată că Chicot e trimis să semene vrajbă între regele Navarei şi nevastă-sa. Asta nu-i o treabă pentru Chicot, dat fiind că Chicot, învrăjbind între ele asemenea persoane simandicoase, va ajunge să-şi facă nişte duşmani atât de înverşunaţi, încât n-o să mai poată atinge fericita vârstă de optzeci de ani. Ei şi, pagubă-n ciuperci, ba nu zău, nici nu merită să trăieşti decât doar cât eşti tânăr! Păi dacă-i aşa, era mai bine să fi rămas locului şi să aştept până ce domnul de Mayenne s-ar fi învrednicit să mă înjunghie. Nu, pentru că nici o faptă nu trebuie să rămână fără răsplată: asta-i deviza lui Chicot. De aceea Chicot va călători mai departe. Numai că Chicot este băiat isteţ şi va căuta să-şi ia toate măsurile cuvenite. Prin urmare, nu va păstra asupra lui decât banii, pentru ca, în cazul când Chicot ar fi omorât, să nu aibă nimeni altul de suferit afară de el. Chicot va duce, aşadar, la bun sfârşit ceea ce a început, adică va tălmăci în latineşte, de la primul până la ultimul rând, această epistolă scrisă atât de meşteşugit şi va căuta să şi-o întipărească adânc în minte, cu atât mai mult cu cât a şi învăţat pe dinafară mai bine de jumătate din ea; apoi va cumpăra un cal, pentru că de la Juvisy şi până la Pau trebuie să pui de prea multe ori piciorul drept înaintea celui stâng. Dar, mai întâi şi mai întâi, Chicot va rupe scrisoarea prietenului său Henric de Valois în nenumărate bucăţele mici, mici de tot şi va avea grijă, mai cu seamă, ca aceste bucăţele de mărimea unor atomi să se risipească unele în apele râului Orge, altele în văzduh, iar restul să fie date în păstrare gliei, mama noastră a tuturor, căci până la urmă totul se întoarce în ţărână, chiar şi prostiile regilor. Şi după ce Chicot va fi dus la bun sfârşit ceea ce a început..."

Zicând acestea, Chicot făcu o pauză pentru a aduce la îndeplinire planul său nimicitor. O treime din scrisoare plecă deci în lume pe calea apelor, o altă treime pe calea aerului, iar ultima fu îngropată într-o gaură scobită anume cu o unealtă care nu era nici spadă, nici pumnal, dar care, la nevoie, putea să le înlocuiască pe amândouă şi pe care Chicot o purta le brâu.

Isprăvind şi cu această lucrare, îşi continuă monologul:

"Chicot va pleca mai departe cu cea mai mare băgare de seamă, luându-şi toate măsurile cuvenite şi va cina în minunatul oraş ce se cheamă Corbeil, ca un om cu stomacul sănătos. Până una alta — adăugă Chicot — să ne îndeletnicim cu tălmăcirea latinească pe care ne-am propus s-o facem; cred c-o să iasă o compunere de toată frumuseţea."

Chicot se întrerupse brusc: îşi dăduse seama deodată că nu va fi în măsură să traducă în latineşte cuvântul Luvru şi asta îl necăjea peste măsură.

Şi tot aşa se vedea silit să schimonosească, pentru a-i da chipurile, o formă latină, numele reginei Margot preschimbându-l în Margota, la fel cum făcuse mai înainte cu Chicot, care devenise Chicotus, deoarece, pentru ca să se exprime corect, ar fi trebuit să schimbe Chicot în Chiot şi Margot, în Morgt, ceea ce nu mai era latineşte, ci greceşte sadea.

Cât priveşte cea de-a treia formă, Margarita, nici prin gând nu-i trecea s-o folosească; în cazul acesta, după părerea sa, traducerea n-ar fi fost exactă.

Preocupat de tălmăcirea lui latinească, făcută cu străduinţa de a respecta puritatea limbii şi fraza ciceroniană, Chicot ajunse la Corbeil, un orăşel primitor, unde vajnicul sol prea puţin se sinchisi de minunăţiile bisericii Saint-Spire, dând în schimb mult mai multă atenţie celor de la hanul-ospătărie, ale cărui frigări îmbălsămau cu aburii lor îmbietori împrejurimile catedralei.

Nu vom descrie îmbelşugatul ospăţ de care avu parte şi nici nu vom încerca să zugrăvim bidiviul pe care-l cumpără din grajdul hangiului; ar însemna să ne supunem la o corvoadă mult prea obositoare; ne vom mulţumi deci să arătăm că masa se prelungi un timp destul de îndelungat şi că bidiviul avea destule metehne pentru a ne oferi, în cazul când conştiinţa noastră ar fi fost mai puţin exigentă, material suficient pentru un volum.

Capitolul XXXV Cele patru vânturi

Chicot, călare pe căluţul lui care ar fi trebuit să fie un ortoman zdravăn în stare să ducă o asemenea matahală de om, Chicot aşadar, după ce rămăsese peste noapte la Fontainebleau, a doua zi dimineaţa o apucă la dreapta şi îşi urmă drumul până ajunse într-un cătun numit Or-geval. Cu dragă inimă ar mai fi mers încă vreo câteva leghe în ziua aceea, căci părea dornic să se îndepărteze cât mai grabnic de Paris, însă dobitocul începuse de la o vreme să se poticnească atât de des şi în aşa hal, încât călăreţul îşi dădu seama cu trebuia neapărat să facă un popas.

De altminteri, privirea sa, îndeobşte atât de ageră, nu reuşise să descopere nimic de-a lungul drumului.

Oameni, căruţe şi bariere i se păruseră cu desăvârşire inofensive.

Ferit de orice primejdii, în aparenţă cel puţin, Chicot totuşi nu se culca pe o ureche; nimeni, într-adevăr şi cititorii noştri ştiu lucrul acesta, nu se bizuia pe aparenţe şi nu se lăsa în nădejdea lor mai puţin ca Chicot.

Înainte de a se culca şi de a-şi trimite calul să se odihnească, cercetă, aşadar, cu cea mai mare grijă toată casa. Chicot avu astfel prilejul să vadă nişte încăperi măreţe cu câte trei sau patru intrări; dar, după părerea lui Chicot, încăperile acestea aveau prea multe uşi şi, pe deasupra, uşile respective nu se închideau nici ele cum trebuie.

Cu puţin înainte, hangiul tocmai reparase o odaie destul de mărişoară, prevăzută cu o singură uşă ce dădea spre scară: uşa era întărită pe dinăuntru cu nişte zăvoare straşnice.

Chicot ceru să i se pună un pat în odaia aceasta, care i se păru din primul moment mult mai prielnică decât încăperile grandioase ce-i fuseseră arătate mai înainte şi în care nu s-ar fi putut fereca.

Încercă zăvoarele făcându-le să lunece în lăcaşurile lor şi, văzând spre marea lui mulţumire că erau zdravene şi că puteau fi mânuite cu uşurinţă, cină la el în cameră, poruncind să nu se strângă masa, sub cuvânt că uneori peste noapte îl apuca o

foame năprasnică; cină, precum am spus, apoi începu să se dezbrace, îşi puse hainele pe un scaun şi se întinse în pat.

Înainte de culcare însă, pentru a fi cât mai prudent, scoase din haine punga sau, mai bine zis, săculeţul cu bani, pe care-l vârî sub pernă împreună cu vajnica-i spadă. Pe urmă repetă în gând pe de rost scrisoarea, de trei ori în şir.

Masa închipuia un al doilea parapet menit să-l apere şi totuşi aceste duble metereze nu i se păreau îndestulătoare; se sculă deci din aşternut, luă un dulap în braţe şi-l aşeză în dreptul intrării, pe care o astupă ermetic.

Hanul i se păruse aproape pustiu lui Chicot. Hangiul avea o mutră nevinovată; în seara aceea vântul se stârnise cu atâta înverşunare, încât era în stare să smulgă şi coarnele boilor şi se auzeau în arborii din preajmă nişte trosnete fioroase care, dacă ar fi să-i dăm crezare lui Lu-creţiu, zvonesc atât de dulce şi de îmbietor la urechea călătorului întins pe un pat bun, la adăpost şi înfofolit până la gât.

După ce făcu toate aceste pregătiri de apărare, Chicot se cufundă cu desfătare în aşternut. Trebuie să spunem că patul era moale şi alcătuit în aşa fel ca să poată scuti unui om orice pricină de nelinişte, fie din partea semenilor săi, fie din partea lucrurilor neînsufleţite.

Într-adevăr, era adăpostit de un polog cu draperii bogate de serj verde şi o cuvertură groasă ca o plapumă dezmierda cu o căldură aromitoare mădularele călătorului adormit.

Chicot cinase aşa cum ne recomandă Hipocrate, adicătelea cumpătat: băuse doar o singură sticlă de vin; stomacul său, ghiftuit doar atâta cât se cuvine, răspândea în tot organismul senzaţia aceea plăcută pe care de obicei ne-o împărtăşeşte fără greş acest organ atât de îndatoritor, menit a ţine locul inimii la mulţi dintre oamenii care trec îndeobşte drept oameni de treabă .

Chicot era luminat de un opaiţ, pe care-l pusese pe marginea mesei lângă pat; obişnuia să citească înainte de a adormi — şi întrucâtva şi ca să poată adormi mai uşor — o carte destul de ciudată şi de o factură cu totul nouă, care apăruse de curând şi care era scrisă de un oarecare primar al oraşului Bordeaux, anume Montagne sau Montaigne.

Cartea ieşise de sub teascuri chiar la Bordeaux, în anul 1581 şi cuprindea primele două părţi ale unei lucrări care a

ajuns destul de cunoscută între timp şi care era intitulată *Eseuri.* Cartea era destul de nostimă pentru a fi citită si recitită în timpul zilei, dar totodată avea avantajul de a fi de ajuns de plicticoasă pentru ca un om care umblase cinci leghe călare şi care deşertase o sticlă cu vin de soi la masa de seară să nu fie câtuşi de puţin împiedicat să adoarmă citind-o.

Chicot ţinea foarte mult la cartea aceasta, pe care avusese grijă s-o ia cu dânsul la plecare, băgând-o în buzunarul vestei cu mâneci bufante, mai ales că-l şi cunoştea personal pe autorul ei. Cardinalul Du Perron o supranumise breviarul oamenilor cinstiţi: iar Chicot, care era în măsură să aprecieze cum se cuvine priceperea şi inteligenţa cardinalului, Chicot, precum ziceam, era gata oricând să ia drept breviar *Eseurile* primarului din Bordeaux.

Nu ştiu cum se făcu totuşi că, în timp ce citea capitolul opt, se cufundă într-un somn adânc.

Opaiţul continua să ardă; uşa în care proptise dulapul şi masa continua să rămână ferecată: spada se afla în continuare la căpătâiul său împreună cu banii. Însuşi arhanghelul Mihail ar fi dormit dus ca Chicot, fără să se sinchisească de satana, chiar dacă ar fi auzit leul răgind de partea cealaltă a uşii zăvorâte pe dinăuntru.

Afară, aşa cum am arătat mai înainte, bătea un vânt amarnic; şuierăturile acestui şarpe uriaş se strecurau pe sub uşă, dând glas unor melodii ce făceau să ţi se ridice părul în cap şi învolburau aerul într-un fel ciudat; vântul este cea mai desăvârşită imitaţie sau, mai bine zis, cea mai necruţătoare zeflemisire a vocii omeneşti: când scânceşte ca un copil, când se burzuluieşte ca un soţ înfoiat de mânie care se ceartă cu nevasta.

Chicot era familiarizat cu furtunile; după un ceas, vacarmul ce-l înconjura devenise pentru el un izvor de linişte; era bine înarmat împotriva urgiilor anotimpului:

Împotriva frigului, cu pologul de la pat. Împotriva vijeliei, cu sforăiturile sale.

Cu toate astea, deşi dormea buştean, Chicot avea impresia că furtuna se înteţea tot mai mult şi, mai cu seamă, că se apropia într-un fel cu totul neobişnuit.

Deodată o răbufnire de vânt de o putere covârşitoare zgâlţâi uşa, smulse zăvoarele cu verigi cu tot şi împinse dulapul,

care se aplecă într-o rână şi căzu peste opaiţ, stingându-l şi peste masă, făcând-o să trosnească din încheieturi.

Chicot avea însuşirea ca, oricât de adânc ar fi dormit, să se trezească din somn într-o clipă, redobândindu-şi pe loc prezenţa de spirit: această prezenţă de spirit îi dădu de ştire c-ar fi mai cuminte să se lase binişor să lunece în cotlonul dintre pat şi perete decât să se ridice din aşternut. Şi în timp ce se strecura uşurel în cotlon, mâinile sale agere şi iscusite se repeziră, cea din stânga să înşface săculeţul cu bani, cea din dreapta să apuce mânerul spadei.

Chicot deschise ochii mari. Întuneric beznă.

Chicot deschise atunci urechile şi i se păru că bezna era literalmente sfâşiată de încrâncenarea celor patru vânturi, care se luaseră la harţă pentru a pune stăpânire pe lucrurile din odaie, începând cu dulapul ce se lăsa tot mai greu peste masă, strivind-o şi sfârşind cu scaunele, care se rostogoleau de colo până colo şi se ciocneau între ele, cramponându-se de celelalte mobile.

În mijlocul răzmeriţei ce se iscase, Chicot avea impresia că cele patru vânturi năvăliseră la el în odaie în carne şi oase şi că nici mai mult nici mai puţin, avea de-a face cu Eurus, cu Notus, cu Acvilon şi cu Boreu în persoană, cu obrajii lor bucălaţi şi, mai cu seamă, cu picioarele lor butucănoase.

Resemnat, deoarece îşi dădea seama că nu avea nici o putere împotriva zeilor din Olimp, se lăsă pe vine, ghemuindu-se în cotlonul lui, întocmai ca fiul lui Oileu, în urma uneia din măreţele sale izbucniri mânioase despre care vorbeşte Homer.

Numai că Chicot ţinea vârtos spada în mână cu vârful îndreptat în direcţia vântului sau, mai bine zis, în direcţia vânturilor, pentru ca, în cazul când mitologicele personaje ar fi săvârşit nerozia de a se apropia de dânsul, să se înfigă singure în ascuţişul ei, chiar dacă lucrul acesta ar fi avut aceleaşi consecinţe ca şi rana pe care Diomede i-o pricinuise Venerei.

Numai că Chicot, după câteva minute în care încăperea fu bântuită de cea mai cumplită zarvă ce va fi spart cândva urechile unui om, se grăbi să profite de un scurt răgaz pe care i-l lăsă vijelia, căutând să acopere cu glasul său stihiile dezlănţuite şi hodorogeala mobilelor ce purtau între ele nişte discuţii mult prea zgomotoase pentru a fi întru totul fireşti.

Chicot se porni să strige şi să zbiere cât îl ţinea gura:

— Ajutor!

În sfârşit, Chicot făcu atâta hărmălaie de unul singur, încât stihiile se liniştiră, ca şi când însuşi Neptun în persoană ar fi rostit faimosul său *Quos ego (Ar trebui) şi* după vreo şase sau opt minute în care Eurus, Notus, Boreu şi Acvilon începură a bate în retragere, hangiul sosi cu un felinar spre a lumina locul dramei.

Scena pe care se petrecuse toată dandanaua înfăţişa o privelişte cu drept cuvânt jalnică, foarte asemănătoare cu priveliştea unui câmp de bătălie. Dulapul masiv prăbuşit peste masa sfărâmată lăsa să se vadă uşa smulsă din ţâţâni, care rămăsese aninată numai de unul dintre zăvoare, fluturând ca pânza unei corăbii; cele trei sau patru scaune ce completau mobilierul stăteau răsturnate cu picioarele în sus; în fine, vasele de faianţă ce împodobeau masa zăceau ciobite sau crăpate pe pardoseală.

— Ce-i asta? Nu cumva am nimerit în iad? exclamă Chicot, recunoscându-l pe hangiu la lumina felinarului.

— Vai, domnule! se tângui hangiul, dând cu ochii de înfricoşătorul prăpăd ce năruise totul în cameră. Vai, domnule, dar ce s-a întâmplat? se jelui el, ridicând mâinile la cer şi, o dată cu ele şi felinarul.

— Câţi diavoli găzduieşti aici, la dumneata, omule? răcni Chicot.

— O, Doamne Isuse, ce vremuri! răspunse hangiul cu acelaşi gest patetic.

— La naiba, dar chiar aşa şubrede să fie zăvoarele? continuă Chicot. Casa asta e de mucava? Nu mai rămân nici o clipă aici: mai bine-i afară pe câmp.

Chicot se ridică din cotlonul unde se aciuase şi ieşi la iveală, ţinând spada în mână, în intervalul dintre picioarele patului şi perete.

— Vai, vai, bietele mele lucruşoare! se jeli hangiul.

— Şi hainele mele! strigă Chicot. Unde sunt hainele pe care le-am lăsat pe scaunul ăsta?

— Hainele dumneavoastră, dragă domnule?! rosti hangiul cu naivitate. Păi, dacă au fost acolo, tot acolo trebuit să fie şi acum.

— Cum aşa: dacă au fost? Doar nu-ţi închipui cumva că am sosit ieri, aici, în halul în care mă vezi?

Chicot încercă fără folos să-şi acopere goliciunea cu cămaşa-i subţire.

— Ei. Doamne! suspină hangiul. Încurcat, neştiind ce să răspundă la acest argument. Cred şi eu că aţi venit îmbrăcat, domnule.

— Bine cel puţin că recunoşti.

— Dar...

— Dar ce?

— Vântul a răbufnit peste tot şi a împrăştiat toate lucrurile.

— Aha! E şi asta o explicaţie!

— Ei, vedeţi! se grăbi hangiul să dea cu gura.

— Totuşi — adăugă Chicot — urmăreşte bine judecata mea, iubitule. Pentru ca vântul să pătrundă undeva şi probabil că a pătruns şi aici în odaie, nu-i aşa, de vreme ce a lăsat o asemenea harababură...

— De bună seamă...

— Aşadar, pentru ca vântul să pătrundă undeva, trebuie să vină de afară, da?

— Sigur că da, domnule.

— Nu tăgăduieşti?

— Ar fi o nerozie.

— În cazul acesta, pătrunzând aici, vântul ar fi trebuit să aducă hainele altora la mine în odaie, în loc să le ia pe ale mele şi să le ducă cine ştie unde.

— Păi, de, ce să zic, cam aşa ar fi trebuit. Totuşi se dovedeşte sau se pare că s-a întâmplat tocmai pe dos.

— Jupâne — spuse Chicot — care între timp cercetase podeaua cu ochiul său iscoditor. Jupâne, pe unde crezi dumneata c-a apucat-o vântul ca s-ajungă aici la mine?

— Cum aţi spus, domnule?

— Te-am întrebat de unde a venit vântul ăsta?

— De la nord, domnule, de la nord.

— Se vede c-a umblat prin noroi, căci uite-i paşii întipăriţi pe pardoseală.

Într-adevăr. Chicot îi arătă pe dale urmele proaspete ale unor încălţări noroioase.

Hangiul se schimbă la faţă.

— Şi acum, iubitule — spuse Chicot — aş vrea să-ţi dau o povaţă şi anume să fii cu luare-aminte şi să nu scapi din ochi

pârdalnicele astea de vânturi care pătrund în hanuri, dau buzna prin camere, spărgând uşile, ca după aceea să-şi ia tălpăşiţa, furând hainele călătorilor.

Hangiul se trase doi paşi îndărăt ca să scape din vălmăşagul mobilelor ce-i încurcau drumul şi să fie mai aproape de uşa ce răspundea în coridor.

Apoi, când simţi că poate oricând da bir cu fugiţii, se răţoi:

— De ce mă faci hoţ?

— Ia te uită! Ce s-a întâmplat cu mutra dumitale blajină?! se miră Chicot. Am impresia că te-ai schimbat dintr-o dată, iubitule!

— M-am schimbat fiindcă mă insultaţi.

— Cine, eu?

— Păi cine! M-aţi făcut hoţ — răspunse hangiul, ridicând şi mai vârtos glasul, pe un ton ce aducea foarte mult cu o ameninţare.

— Te-am făcut hoţ pentru că dumneata, pare-mi-se, eşti răspunzător de lucrurile mele şi pentru că lucrurile mele au fost furate. Doar n-o să-mi spui acum că nu-i aşa?

Chicot făcu la rândul său un gest ameninţător, ca un maestru de scrimă ce-şi pune la încercare adversarul.

— Săriţi, oameni buni! strigă hangiul. Săriţi, ajutor!

La chemarea lui, patru vlăjgani înarmaţi cu ciomege ţâşniră pe scară.

— Aha! Ian te uită pe Eurus, pe Notus, pe Acvilon şi pe Boreu! exclamă Chicot. Dracu să vă ia! De vreme ce tot mi s-a ivit prilejul, am să mătur de pe faţa pământului vântul de nord: e cel mai mare bine pe care-l pot face omenirii; în felul acesta, lumea o să se bucure de-o veşnică primăvară.

Şi-şi repezi cu atâta putere înfricoşata-i spadă asupra celui mai apropiat dintre agresori, încât, dacă respectivul n-ar fi făcut în momentul acela un salt de-a-ndăratelea, cu sprinteneala unui adevărat vlăstar al lui Eol, ar fi fost străpuns ca o frunză.

Cum însă, din nefericire, făcând saltul acesta, se uita la Chicot şi deci nu putea să vadă ce era în spatele lui, alunecă pe marginea primei trepte şi, nefiind în stare să-şi menţină echilibrul, se duse de-a rostogolul pe scări în jos atât de vijelios, încât se stârni o zarvă nemaipomenită.

Întâmplarea aceasta dădu semnalul de retragere pentru

ceilalţi trei, care o şterseseră numaidecât prin spărtura făcută în faţă sau mai bine zis îndărătul lor, cu repeziciunea unor fantome ce s-ar fi scufundat într-o trapă.

Ultimul care o tulise însă avusese totuşi răgazul, în timp ce ortacii săi coborau treptele, să-i şoptească ceva la ureche hangiului.

— Bine, bine! bombăni acesta. Ne vom strădui să dăm de urma hainelor dumneavoastră.

— Păi tocmai asta voiam şi eu.

— Şi să vi le aducem.

— Să fii sănătos! N-aş vrea să umblu în pielea goală. Sper că este o dorinţă cât se poate de îndreptăţită, cel puţin asta-i părerea mea.

I se aduseră, într-adevăr, hainele, dar jerpelite într-un hal fără hal.

— Măi să fie — se minună Chicot — dar multe cuie mai sunt pe scările dumitale! Afurisitele astea de vânturi, dracu să le ia! Orişicum, însă, se cuvine să spăl ruşinea pe care ţi-am făcut-o. Cum am putut să te bănuiesc pe dumneata? Ai o figură atât de cinstită!

Hangiul zâmbi îmbunat.

— Şi acum — spuse el — cred c-o să vă culcaţi din nou, nu-i aşa?

— Nu, mulţumesc, mi-ajunge cât am dormit.

— Şi ce-o să faceţi atunci?

— Ai să fii atât de bun să-mi laşi felinarul dumitale — îi răspunse Chicot, cu acelaşi aer binevoitor — ca să pot citi mai departe.

Hangiul îşi înghiţi limba; se mulţumi deci să-i întindă lui Chicot felinarul şi se duse pe aci încolo.

Chicot ridică dulapul răsturnat şi-l propti în uşă, apoi se strecură din nou în aşternut.

Noaptea fu liniştită; vântul se potolise, ca şi când spada lui Chicot ar fi străpuns foalele ce-l făceau să se învolbure.

În zorii zilei, solul ceru să i se aducă bidiviul, plăti socoteala şi plecă spunându-şi: "Vom vedea ce-o mai fi şi la noapte".

Capitolul XXXVI Cum s-a desfăşurat mai departe călătoria lui Chicot şi ce i-a fost dat să păţească

Toată dimineaţa Chicot nu făcu decât să se felicite pentru sângele rece şi răbdarea de care dăduse dovadă, aşa cum am arătat, în încercările prin care trecuse în noaptea aceea.

"Dar — chibzui el — nimeni nu s-ar gândi să întindă unui lup bătrân de două ori aceeaşi capcană. Nu încape nici o îndoială că pe ziua de azi vor căuta să născocească o nouă drăcovenie în pofida mea: să fim deci cu ochii în patru."

După ce cumpăni astfel lucrurile cu multă înţelepciune, ca urmare Chicot o întinse la drum voiniceşte toată ziua, executând o manevră pe care, de bună seamă, Xenofon n-ar fi socotit-o nevrednică să dăinuiască pururea în amintirea oamenilor, zugrăvind-o în retragerea Celor Zece Mii.

Orice copac, orice dâmbuleţ, orice zid îi slujeau drept punct de observaţie sau drept fortificaţie naturală. Mai mult chiar: reuşise să încheie pe drum nişte alianţe, dacă nu ofensive, în orice caz defensive.

Într-adevăr, patru mari negustori de băcănii din Paris, care se duceau la Orléans să comande dulceţuri de Cotignac şi la Limoges fructe uscate, catadicsiră să-l primească în mijlocul lor pe Chicot, care se dăduse drept ciorăpar din Bordeaux, spunându-le că se întorcea acasă deoarece mântuise cu treburile. Şi cum Chicot, gascon din născare, nu-şi pierduse accentul, pe care avea grijă să-l lepede numai atunci când era neapărată nevoie, nu le trezi nici cea mai mică bănuială tovarăşilor săi de călătorie.

Oastea lor era deci alcătuită din cinci stăpâni şi patru băieţi de prăvălie: nu era deci câtuşi de puţin de nesocotit nici ca număr, nici ca însufleţire, dat fiind deprinderile războinice ce se înrădăcinaseră de la înfiinţarea Ligii în viaţa băcanilor din Paris.

N-am putea spune că Chicot mărturisea un respect deosebit pentru vitejia însoţitorilor săi; aşa stând lucrurile, se cuvine să dăm dreptate zicalei care spune că trei fricoşi laolaltă au mai mult curaj decât un viteaz singur cuc.

Chicot nu mai avu nici o umbră de teamă din clipa în care intră în cârdul celor patru fricoşi; nici nu se mai învrednici măcar

să se uite îndărăt, aşa cum făcuse până atunci, să vadă dacă nu-l urmăreşte cineva.

În felul acesta sosiră cu bine, fără să întâmpine nici o piedică, punând mereu ţara la cale şi lăudându-se pe întrecute în gura mare, în oraşul unde trebuia să cineze şi să doarmă toată trupa.

Se ospătară, băură vârtos, apoi fiecare se retrase în camera lui.

În timpul ospăţului, Chicot nu-şi cruţase limbuţia mucalită, ce stârnea hazul însoţitorilor săi, după cum nu numărase nici paharele de muscat şi de vin de Bourgogne ce-i dezlegau limba. Nu se scumpiseră la nimic, aşa cum se şi cuvine între negustori, adică între nişte oameni liberi, supuşi ai maiestăţii sale regelui Franţei şi ai tuturor celorlalte maiestăţi, fie ele ale Lorenei, ale Navarei, ale Flandrei sau ale altor meleaguri din lume.

În sfârşit, Chicot se duse la culcare, după ce le dăduse întâlnire pentru ziua următoare celor patru băcani, care-l purtară, ca să zicem aşa, în triumf până la dânsul în cameră.

Jupân Chicot era deci păzit ca un cap încoronat de cei patru călători ale căror odăi se înşiruiau una lângă alta pe acelaşi coridor, odaia lui fiind ultima, adică aşezată tocmai în fundul coridorului şi de aceea inexpugnabilă, datorită alianţelor presărate în cale.

Într-adevăr, cum pe vremea aceea drumurile erau bântuite de primejdii chiar şi pentru cei ce nu aveau nici o misiune de dus la bun sfârşit afară de propriile lor socoteli, fiecare se bizuia, la o adică, pe sprijinul vecinului său.

Chicot, care se ferise să pomenească ceva despre păţaniile sale din noaptea trecută, ţinuse cu tot dinadinsul, se înţelege de la sine, să se introducă articolul de mai sus în tratatul pe care-l încheiaseră, articol ce fusese, de altminteri, adoptat în unanimitate.

Prin urmare, Chicot putea foarte bine, fără a nesocoti prudenţa lui obişnuită, să se culce şi să doarmă liniştit. Putea cu atât mai mult să facă lucrul acesta, cu cât, pentru a-şi lua toate măsurile cuvenite, cercetase odaia pe îndelete, zăvorâse uşa şi închisese obloanele de la unica fereastră din tot apartamentul; nu mai e nevoie să spun că nu uitase să iscodească şi pereţii, lovindu-i cu pumnul, si că pretutindeni unde-l ciocănise zidul sunase în chip mulţumitor.

Abia apucase să adoarmă însă şi se petrecu o trăsnaie pe care însuşi sfinxul, care este cel mai iscusit ghicitor, n-ar fi putut o dată cu capul s-o prevadă; fapt este că diavolului îi căşunase să-şi vâre coada în treburile lui Chicot şi diavolul, când vrea el, e mult mai dibaci decât toţi sfincşii din lume.

Pe la orele nouă şi jumătate cineva ciocăni cu sfială la uşa băieţilor de prăvălie, care fuseseră găzduiţi câteşipatru într-o chichineaţă păcătoasă, deasupra coridorului în care dădeau camerele negustorilor, jupânii lor. Unul dintre ei se ridică îmbufnat să deschidă şi se pomeni nas în nas cu hangiul.

— Domnilor — le spuse acesta — îmi pare bine că v-aţi culcat îmbrăcaţi; m-am gândit c-aş putea să vă fiu de mare folos. Stăpânii dumneavoastră s-au înfierbântat peste măsură la masă, punând ţara la cale. Se pare că un pârgar din oraş i-a auzit şi s-a dus să-i pârască primarului, împărtăşindu-i cuvânt cu cu vânt tot ce-au vorbit; numai că, vedeţi dumneavoastră, oraşul nostru este credincios măriei sale şi se mândreşte cu asta; primarul a trimis mai adineauri straja care i-a umflat frumuşel pe jupânii dumneavoastră şi i-a dus la primărie să dea lămuriri. Închisoarea e la doi paşi de primărie; aşa că aţi face bine, băieţi, s-o luaţi la picior; catârii vă aşteaptă jos şi, oricum, jupânii voştri au să vă ajungă din urmă.

Câteşipatru băieţii săriră-n sus ca nişte iezi, coborâră scara pe furiş, se urcară tremurând vargă pe catâri şi făcură calea întoarsă spre Paris, după ce-i lăsară în grijă hangiului să spună jupânilor că plecaseră şi încotro anume o apucaseră, în cazul când stăpânii lor s-ar înapoia la han.

Acestea fiind zise, după ce-i văzu pe băieţi dând colţul străzii, hangiul se duse să bată tot atât de discret la prima uşă de pe coridor.

Cu atâta stăruinţă ciocăni la uşă, că primul băcan strigă cu voce de stentor:

— Cine-i acolo?

— Nu ţipa aşa, păcatele mele! spuse hangiul. Vino-ncoace la uşă şi ia seama, mergi în vârful picioarelor!

Negustorul se supuse: dar cum era un om grijuliu, se mulţumi să-şi lipească urechea de uşă, fără s-o deschidă şi întrebă:

— Da' cine eşti dumneata?

— Hangiul! Nu mă recunoşti după glas?

— Adevărat! Bată-te să te bată! Da' ce s-a întâmplat?

— Ce să se întâmple? Adineauri, la masă, v-aţi apucat să vorbiţi despre rege şi v-aţi cam dat drumul la gură; se vede c-a fost vreo iscoadă care l-a înştiinţat pe primar, că, uite, m-am pomenit aici cu straja. Noroc că mi-a trăsnit prin cap să-i arăt camera băieţilor dumneavoastră, aşa că, deocamdată, i-am dat de lucru: în loc să vină aici să vă aresteze pe dumneavoastră, s-a dus sus să-i ridice pe băieţi.

— Vai de mine! Ce vorbeşti?

— Adevărul adevărat. Hai, întinde-o repede, cât nu e nimeni pe scară...

— Şi tovarăşii mei?

— Oh! Nu mai e vreme să-i înştiinţezi.

— Săracii, vai de ei!

Şi negustorul începu să se îmbrace în pripă.

Între timp, hangiul, ca luminat de o idee neaşteptată, bătu cu degetul în peretele de scânduri ce despărţea camera primului negustor de odaia celui de-al doilea.

Trezit cu aceleaşi cuvinte şi cu aceleaşi scorneli, cel de-al doilea deschise binişor uşa; sculat din somn, la rândul său, cel de-al treilea îi dădu de ştire celui de-al patrulea negustor; şi câteşipatru atunci, uşori ca un stol de rândunele, îşi luară valea, ridicând braţele la cer şi păşind în vârful degetelor.

— Bietul ciorăpar! îl căinau negustorii. El o să tragă toate ponoasele; ce-i drept, a trăncănit mai mult decât toţi. Şi-acum să te ţii, nenişorule, fiindcă hangiul n-a mai avut vreme să-l înştiinţeze ca pe noi!

Într-adevăr, jupân Chicot, se înţelege de la sine, habar n-avea de nimic.

În momentul în care negustorii îşi luau picioarele la spinare, rugându-se Celui de Sus să-l ocrotească, el dormea dus.

Hangiul căută să se încredinţeze, lipind urechea de uşă, pe urmă coborî în sala de jos, a cărei uşă ferecată cu grijă se deschise la semnalul convenit, îşi scoase boneta şi intră.

Înăuntru se aflau şase oameni înarmaţi, dintre care unul părea să fie comandantul celorlalţi.

— Ei, cum a fost? întrebă acesta din urmă.

— Păi cum să fie, domnule ofiţer, am făcut tot ce mi-aţi spus.

— N-a mai rămas nimeni în tot hanul?

— Nici un suflet de om.

— Persoana despre care ţi-am vorbit n-a fost nici înştiinţată şi nici nu s-a trezit cumva din somn?

— N-a fost înştiinţată şi nici nu s-a trezit.

— Domnule hangiu, cred că ştii în numele cui am venit aici; cunoşti, nu-i aşa, cauza pe care o slujim, de vreme ce dumneata însuţi te numeri printre apărătorii ei?

— Fireşte că da, domnule ofiţer; tocmai de aceea, precum vedeţi, m-am lăsat păgubaş, ca să-mi ţin legământul, de banii pe care muşteriii mei i-ar fi cheltuit la mine, la han; căci, făcând acest legământ am mărturisit: "Voi jertfi avutul meu pentru apărarea sfintei credinţe catolice".

— Şi viaţa... ai uitat un cuvânt — rosti ofiţerul cu semeţie.

— Doamne Sfinte! se tângui hangiul împreunând mâinile. Nu cumva îmi cereţi şi viaţa? Am nevastă şi copii!

— S-ar putea să ţi-o cerem, dacă nu te supui orbeşte şi nu faci tot ce-ţi vom porunci.

— Fac tot ce vreţi, să n-aveţi nici o grijă.

— Ei, atunci, du-te şi te culcă, încuie bine uşile şi, orice s-ar întâmpla să auzi sau să vezi, nu cumva să ieşi din odaie, chiar de ar fi să ia casa foc ori să se prăbuşească peste dumneata. Fii pe pace deci, tot ce ai de făcut e floare la ureche.

— Vai de păcatele mele! Am să rămân pe drumuri — bolborosi hangiul.

— Mi s-a poruncit să te despăgubesc — îl linişti ofiţerul Uite, ţine ici treizeci de scuzi.

— Adicătelea numai treizeci de scuzi face casa mea! rosti amărât hangiul.

— Ei, Doamne sfinte! Nu te mai milogi atâta, că n-o să-ţi spargem nici măcar un geam... Ptiu! Şi ăştia se cheamă că sunt ostaşii sfintei Ligi, vai de capul lor!

Hangiul plecă pentru a se fereca la el în cameră, ca un membru al parlamentului care ar fi fost înştiinţat că oraşul urmează a fi jefuit. Ofiţerul ordonă atunci la doi dintre oamenii săi mai bine înarmaţi să se posteze sub fereastra lui Chicot. Pe urmă, împreună cu ceilalţi trei, se urcă sus la etaj unde se afla odaia bietului ciorăpar, cum îl căinau tovarăşii săi de drum, care ieşiseră de mult din oraş.

— Ştiţi ordinul? întrebă ofiţerul. Dacă deschide, dacă ne lasă să-l percheziţionăm şi dacă găsim asupra lui ceea ce

căutăm, nu-i facem nici cel mai mic rău; dar dacă lucrurile iau altă întorsătură, îi scurtăm zilele cu o lovitură bună de pumnal, aţi înţeles? Nici cu pistolul, nici cu archebuza. De altminteri, cred că nici n-o să fie nevoie, noi fiind patru, iar el unul singur.

Între timp ajunseseră la uşă. Ofiţerul ciocăni.

— Cine-i acolo? întrebă Chicot, trezit brusc din somn.

— Dracu să te ia! murmură ofiţerul. Să fim şmecheri. Prietenii dumitale, băcanii, care au să-ţi spună ceva important.

— Măi, măi! se miră Chicot. Vinul de-aseară, cum se vede, v-a îngroşat rău de tot glasul, iubiţilor.

Ofiţerul îşi îndulci vocea, străduindu-se să ia un ton cât mai convingător:

— Dar deschide odată, scumpul nostru tovarăş de drum şi confrate.

— Să fie al dracului! Băcănia domniilor voastre miroase cale de o poştă a fierărie! spuse Chicot.

— Aşa! Va să zică nu vrei să deschizi! strigă ofiţerul, pierzându-şi răbdarea. Pe el, băieţi, spargeţi uşa!

Chicot alergă la fereastră, trase canaturile în lături şi văzu jos în curte două spade scoase din teacă.

— M-au încolţit! se încruntă el.

— Aha, cumetre! îl luă în răspăr ofiţerul, care auzise deschizându-se fereastra. Ţi-e teamă să nu-ţi frângi gâtul sărind jos şi pe bună dreptate. Hai, mai bine deschide, deschide odată!

— Nici nu mă gândesc — răspunse Chicot. Uşa e zdravănă şi, dacă faceţi cumva tărăboi, are cine să-mi sară într-ajutor.

Ofiţerul izbucni în râs şi dădu ordin soldaţilor să smulgă uşa din ţâţâni. Chicot începu să strige în gura mare, chemându-i pe negustori.

— Zevzecule! zise ofiţerul. Doar nu-ţi închipui c-a mai rămas cineva care să-ţi vină în ajutor? Culcă-te pe urechea cealaltă, eşti singur cuc, aşa că te-ai dus pe copcă, vere! N-ai încotro, înghite găluşca şi taci!... Daţi-i drumul, băieţi!

Chicot auzi răbufnind loviturile date cu paturile celor trei muschete ce izbeau în cadenţă şi cu toată puterea uşa, ca trei berbeci.

"Aici — cumpăni el în minte — sunt trei muschete şi un ofiţer; jos numai două spade: să-ţi faci vânt de la o înălţime de cincisprezece picioare, e o dandana întreagă. Orişicum însă, tot mai bine-i să ai de-a face cu spadele decât cu muschetele."

Şi agăţându-şi săculeţul de cingătoare, se urcă fără să stea la gânduri pe pervazul ferestrei, ţinând sabia în mână.

Cei doi oameni puşi de strajă în curte pândeau să-l prindă în vârful spadelor.

Chicot însă îşi făcuse bine socoteala. Nici un om de pe lume, fie el Goliat în persoană, nu stă liniştit să-i cadă în cap un alt om, fie el un pigmeu, dacă, prăbuşindu-se, omul acela ar putea să-l strivească, murind o dată cu el.

Soldaţii schimbară tactica pe loc şi se retraseră, chitind să-l lovească pe Chicot după ce va fi căzut jos.

Tocmai asta voia şi gasconul. Făcându-şi vânt, sări jos, ca un om încercat, pe vârful picioarelor şi rămase chincit în poziţia în care căzuse. În aceeaşi clipă unul dintre ostaşi se repezi să-l împungă cu spada, lovindu-l atât de năprasnic, încât ar fi putut străpunge şi un zid.

Chicot nici nu-şi dădu măcar osteneala să pareze, primind lovitura drept în piept; mulţumită însă cămăşii de zale a lui Gorenflot, spada potrivnicului său se frânse ca o surcea.

— E înzăuat! spuse unul dintre soldaţi.

— Ba bine că nu! răspunse Chicot, care îi şi crăpase capul cu tăişul spadei.

Celălalt începu să strige, mulţumindu-se doar să pareze loviturile, deoarece Chicot pornise la atac. Din nefericire pentru el, ca spadasin nu era nici măcar de talia lui Jacques Clement. Chicot îl culcă la pământ la cel de-al doilea asalt, alături de camaradul său. Aşa că, după ce uşa fu spartă, uitându-se afară pe fereastră, ofiţerul avu parte să-şi vadă doar santinelele sale zăcând într-o baltă de sânge.

Chicot, care apucase să se depărteze vreo cincizeci de paşi de cei doi muribunzi, îşi luase tălpăşiţa liniştit.

— E dracul gol! exclamă ofiţerul. Nici fierul nu poate să-l răpună.

— Poate fierul, dar nu şi plumbul — spuse unul dintre soldaţi, luându-l la ochi cu muscheta.

— Nepricopsitule! se răsti la el ofiţerul, împingând în sus ţeava armei. Nu trage! Vrei să ridici tot oraşul în picioare! Las' că dăm noi de urma lui mâine.

— Păi, de! zise cu un aer firoscos un alt ostaş. Ar fi trebuit să rămână patru oameni în curte şi numai doi să urce sus.

— Eşti un dobitoc! i-o reteză ofiţerul.

— Să vedem ce-o să spună domnul duce că eşti dumneata — bombăni ostaşul, ca să-şi răcorească inima.

Şi puse din nou muscheta la picior.

Capitolul XXXVII A treia zi de călătorie

Chicot nu s-ar fi încumetat să spele putina atât de tacticos dacă n-ar fi ştiut că se afla la Etampes, adică în mijlocul unui oraş aflat sub ocrotirea unui anumit număr de magistraţi, care ar fi dat urmare cererii sale de îndată ce ar fi solicitat sprijinul justiţiei şi care n-ar fi pregetat să-l aresteze chiar şi pe domnul de Guise în persoană.

Agresorii săi înţeleseră foarte bine cât de şubredă era poziţia lor.

Tocmai de aceea, ofiţerul, precum am văzut, îi oprise pe ostaşi să se folosească de arme detunătoare, chit că-l lăsa pe Chicot s-o şteargă nestingherit. Şi tot din aceeaşi cauză se feri să-l urmărească pe gascon, care în clipa când ar fi prins de veste că vor să se ţină după el, ar fi tras nişte ţipete, de-ar fi trezit toată suflarea din oraş.

Micşorat cu o treime, pâlcul de ostaşi se mistui, aşadar, în întunericul nopţii, părăsind, de teamă să nu se dea cumva de gol, leşurile celor doi soldaţi, fiecare cu spada lângă el, ca să se creadă că se spintecaseră unul pe altul.

Chicot îi căută multă vreme prin tot cartierul pe prietenii săi, negustorii şi pe băieţii lor de prăvălie, dar fără nici un folos.

Pe urmă, cum era aproape convins că cei cu care avusese de furcă, văzând că lovitura pusă la cale dăduse greş, cu nici un preţ nu vor mai rămâne o clipă în oraş, chibzui că lucrul cel mai înţelept ar fi să rămână el, în schimb.

Mai mult chiar: după ce făcuse un ocol şi, din colţul unei străzi învecinate, auzise tropotul cailor pierzându-se în depărtare, îşi luă inima în dinţi şi se întoarse la han.

Dădu ochi din nou cu hangiul, care nu reuşise încă să-şi vină în fire şi care-l lăsă să-şi înşăueze calul în grajd, uitându-se la el cu gura căscată ca şi când ar fi văzut un strigoi.

Chicot se folosi de această îngăduitoare uimire pentru a nu plăti socoteala, iar hangiul, la rândul său, se feri, cum era şi

de aşteptat, să-i ceară vreun ban. Pe urmă se duse să-şi petreacă restul nopţii în cârciuma unui alt han, în mijlocul băutorilor care cinsteau pe la mese şi cărora nici prin gând nu le-ar fi trecut că găliganul acela ce nu părea să fie de prin partea locului, cu o mutră zâmbitoare şi prietenoasă, doar cu puţin mai înainte scăpase ca prin urechile acului de la moarte, omorând în schimb cu mâna lui doi oameni.

Zorii zilei îl aflară pe drum, cu sufletul bântuit de nelinişti ce sporeau din clipă în clipă. Două încercări fuseseră din fericire zădărnicite; cea de-a treia însă putea foarte bine să-i curme zilele.

În momentul acela ar fi fost în stare să intre în cârdăşie cu toţi partizanii ducilor de Guise, chit că ar fi trebuit să le toarne tot felul de minciuni gogonate, aşa cum numai el ştia să scornească.

La vederea unui pâlc de arbori avea o strângere de inimă pe care nici un cuvânt din lume n-ar putea-o zugrăvi: trecând prin dreptul unui şanţ, simţea o furnicătură în tot corpul, iar în faţa unui zid ceva mai înalt era gata să facă numaidecât calea întoarsă.

În răstimpuri îşi punea în gând ca, de îndată ce va fi ajuns la Orléans, să trimită regelui o ştafetă spre a-i cere o escortă care să-l însoţească din oraş în oraş.

Cum însă până la Orléans nu întâlni ţipenie de om pe drum şi nu mai întâmpină nici o primejdie, Chicot socoti că n-are nici un rost să se arate fricos, că treaba asta ar strica buna părere pe care monarhul o avea despre Chicot şi că o escortă l-ar stingheri peste măsură; de altminteri, apucase să treacă pe lângă o sută de şanţuri, cincizeci de garduri vii, douăzeci de ziduri şi zece crânguri fără să fi întrezărit nici un lucru suspect, fie el cât de neînsemnat, printre crengi sau pe coama zidurilor.

Dar, după ce ieşi din Orléans, Chicot simţi înteţindu-i-se spaima; era cam pe la ceasurile patru, adică pe înserat. Drumul se întindea străjuit de hăţişuri stufoase ca o pădure şi urca drept ca o scară; călătorul se desluşea tot atât de lămurit pe şoseaua cenuşie, ca şi figura din mijlocul unui panou de tragere la ţintă, pentru oricine ar fi avut chef să slobozească asupra lui un glonţ de archebuză.

Deodată Chicot auzi în depărtare un zgomot ce aducea cu tropotul unor cai în galop pe pământul înţelenit. Întorcând capul,

zări la poalele dealului, pe care el îl urcase cam până la jumătate, un grup de călăreţi ce înfruntau urcuşul în goana mare. Îi numără: erau şapte în cap. Patru dintre ei aveau muschetele la umăr. Soarele ce asfinţea aşternea o dâră scânteietoare şi sângerie pe ţevile armelor.

Gonacii călăreţilor erau mult mai iuţi decât bidiviul lui Chicot. De altfel, Chicot nici nu se gândea măcar să se ia la întrecere cu ei, deoarece ar fi însemnat să-şi împuţineze puterile în cazul când ar fi fost atacat. Se mulţumi deci să-şi mâne calul în zigzag pentru ca archebuzierii să nu-l poată lua la ochi.

Folosind această tactică, Chicot dovedea o deplină cunoaştere a archebuzelor, în general şi a archebuzierilor în particular, căci, în momentul în care călăreţii ajunseră la cincizeci de paşi de el, fu salutat cu patru focuri de armă; gloanţele trecură însă pe deasupra capului său, potrivit direcţiei în care trăseseră ţintaşii.

Precum am văzut, Chicot se aştepta la această salvă do archebuze, aşa încât îşi croise dinainte un plan. În clipa când auzi gloanţele şuierând, lăsă frâul din mână şi alunecă jos de pe cal. Avusese însă grijă să scoată sabia din teacă, iar în mâna stângă ţinea un pumnal în trei muchii, cu lama tăioasă ca un brici şi ascuţit la vârf ca un ac.

Cum spuneam deci, căzu jos de pe cal, îndoind sub el picioarele ca nişte arcuri strâns încordate, gata să se destindă în orice clipă; în acelaşi timp, mulţumită poziţiei pe care o luase în cădere, capul său era ocrotit de pieptul gonaciului.

Un strigăt de bucurie izbucni din piepturile călăreţilor, care, văzându-l pe Chicot la pământ, îşi închipuiră că fusese răpus.

— Ce v-am spus eu, zevzecilor?! îi luă la zor, sosind în galop, un om a cărui faţă era acoperită de o mască. Aţi stricat totul, fiindcă nu v-aţi învrednicit să urmaţi întocmai ordinele mele. Cel puţin de astă dată i-am venit de hac: viu ori mort, scotociţi-i hainele şi, dacă face cumva vreo mişcare, miruiţi-l!

— Da, domnule — răspunse smerit unul dintre ostaşi.

Şi descălecară îndată cu toţii, afară de un singur soldat care luă frâiele din mâinile celorlalţi şi rămase să păzească bidivii.

Chicot, de felul său, nu era ceea ce se cheamă un om evlavios; dat fiind însă împrejurările în care se afla, se gândi că

exista un Dumnezeu, că în momentul acela Dumnezeu îl aştepta cu braţele deschise, poate şi că, în mai puţin de cinci minute, păcătosul va sta în faţa judecătorului său.

Bolborosi atunci o tristă şi fierbinte rugăciune care, de bună seamă, fu ascultată în slăvile cereşti.

Doi dintre ostaşi se îndreptară spre Chicot; amândoi aveau spada în mână. Era limpede că Chicot nu-şi dăduse încă obştescul sfârşit, judecând după gemetele lui.

Cum nu făcea nici o mişcare şi, pe cât se părea, nici nu avea de gând să se apere, cel mai zelos dintre ostaşi săvârşi nesăbuinţa de a se apropia mai mult decât s-ar fi cuvenit de braţul său stâng; cât ai clipi din ochi, pumnalul, împins ca de un arc, i se împlântă atât de adânc în grumaz, încât garda se întipări în carne ca într-un boţ de ceară. În acelaşi timp, spada pe care Chicot o ţinea în dreapta se cufundă pe jumătate în şalele celui de-al doilea călăreţ, care tocmai se pregătea s-o şteargă.

— Trăsni-l-ar Dumnezeu! strigă comandantul. Ne-a tras pe sfoară! Încărcaţi archebuzele! Netrebnicul e teafăr, sănătos!

— Sigur că sunt teafăr, te mai îndoieşti cumva? spuse Chicot, din ochii căruia ţâşneau fulgere, şi, iute ca gândul, tăbărî asupra comandantului, cu vârful pumnalului îndreptat spre masca lui.

Dar până să facă vreun gest, doi soldaţi îl şi încolţiseră: Chicot se răsuci pe călcâie, fandă atâta cât să-i ţină în vârful spadei şi scăpă din strânsoare.

— Băieţi, băieţi! strigă comandantul. Archebuzele, ce naiba!

— Până să pună ei în bătaie archebuzele — scrâşni Chicot — ţi-am şi scos măruntaiele afară, tâlharule şi ţi-am tăiat băierile măştii, ca să ştiu cine eşti.

— Ţine-te bine, domnule, ţine-te bine, că te apăr eu — auzi Chicot un glas ce părea să vină din cer.

Era glasul unui tânăr chipeş, încălecat pe un murg focos. Tânărul, care avea în fiece mână câte un pistol, îi strigă lui Chicot:

— Apleacă-te, apleacă-te, drăcia dracului! Ci apleacă-te odată, omule!

Chicot se supuse.

În momentul acela unul din pistoale detună şi un ostaş se

rostogoli la picioarele lui Chicot, scăpând spada din mână.

Între timp, caii începuseră să se smucească; cei trei călăreţi care mai rămăseseră în viaţă se căzneau în zadar să pună piciorul în scară; tânărul trase un al doilea foc de pistol în mijlocul vălmăşagului şi mai culcă încă un om la pământ.

— Doi la doi! spuse Chicot. Inimosul meu izbăvitor, ia-l în primire pe-al dumitale şi lasă-mi-l mie pe-ăsta.

Şi se năpusti asupra călăreţului mascat, care, tremurând tot, de mânie sau de frică, îi ţinu totuşi piept, ca un om priceput în meşteşugul armelor.

La rândul său, tânărul îşi înşfăcase potrivnicul de mijloc, îl trântise jos, fără să pună mâna pe spadă şi se apucase să-l lege fedeleş cu centironul său, ca pe o oaie la abator.

Vâzându-se în faţa unui singur adversar, Chicot îşi redobândise sângele rece, simţindu-se din nou stăpân pe situaţie.

Îşi atacă deci cu înverşunare vrăjmaşul, care, de felul său, era un ins destul de trupeş, îl sili să se retragă până în dreptul şanţului de la marginea drumului şi, executând o fentă cu arma în poziţia a doua, îl împunse cu vârful spadei între coaste.

Omul se prăbuşi.

Chicot se grăbi să pună piciorul pe spada învinsului, ca să nu se mai poată sluji de ea şi tăie cu pumnalul băierile măştii.

— Domnul de Mayenne!... exclamă el. Măi să fie al dracului! Bănuiam eu ceva...

Ducele nu-i răspunse; căzuse în nesimţire, fie din pricina sângelui pe care-l pierduse, fie pentru că bufnise cu toată greutatea de pământ.

Chicot îşi scărpină nasul, ca întotdeauna când avea de făcut un lucru de o deosebită însemnătate; pe urmă, după ce rămase pe gânduri preţ de vreo jumătate de minut, îşi suflecă mâneca, apucă pumnalul şi se apropie de duce cu gândul de a-i reteza pur şi simplu capul. În momentul acela însă simţi o mână de fier încleştându-i braţul şi auzi un glas dojenindu-l:

— Uşurel, domnule! Nu se cade să ucizi un duşman doborât la pământ.

— Tinere — îi răspunse Chicot — mi-ai scăpat viaţa, recunosc şi-ţi mulţumesc din toată inima; te-aş ruga totuşi să primeşti unele învăţăminte cât se poate de folositoare în vremurile astea de decădere morală în care trăim. Când un om

a fost de trei ori atacat trei zile de-a rândul, când de trei ori în şir viaţa lui a atârnat numai de un fir de aţă, când omul acela este cald încă de sângele vrăjmaşilor care au tras asupra lui de departe, fără ca el să-i fi provocat câtuşi de puţin, patru focuri de archebuză, căutând să-l răpună ca pe un lup turbat, atunci, tinere, dă-mi voie să-ţi spun că voinicul acesta poate săvârşi fără nici o şovăială ceea ce am de gând să fac.

Spunând acestea, Chicot se aplecă din nou peste grumazul duşmanului său pentru a-şi aduce gândul la îndeplinire.

Dar şi de astă dată tânărul îl opri.

— N-ai să faci una ca asta, domnule, cel puţin atâta timp cât sunt eu de faţă. Nu se poate să risipeşti cu atâta uşurinţă un sânge atât de preţios cum e cel ce ţâşneşte din rana pe care ai pricinuit-o.

— Ei, ba nu! rosti Chicot, mirat. Cunoşti va să zică pe nemernicul ăsta?

— Nemernicul ăsta este domnul duce de Mayenne, un prinţ ce poartă un nume tot atât de strălucit ca multe capete încoronate.

— Cu atât mai mult... — zise Chicot cu un glas mohorât. Dar dumneata cine eşti?

— Sunt cel ce ţi-a scăpat viaţa, domnule — răspunse tânărul cu răceală.

— Şi care acum trei zile, în apropiere de Charenton, dacă nu mă-nşel, mi-a înmânat o scrisoare din partea regelui?

— Întocmai.

— Asta înseamnă că eşti în slujba regelui, domnule?

— Spre cinstea mea — răspunse tânărul, înclinându-se.

— Şi fiind în slujba regelui, dumneata eşti în stare să-l cruţi pe domnul de Mayenne? Ei, drăcia dracului! Dă-mi voie să-ţi spun, domnule, că un slujitor credincios n-ar face aşa ceva.

— Dimpotrivă, cred că eu sunt slujitorul cel credincios al regelui în clipa de faţă.

— Se prea poate — încuviinţă Chicot, melancolic — se prea poate. Dar nu-i acum momentul să facem filozofie. Care-i numele dumitale?

— Ernauton de Carmainges, domnule.

— Ei bine, domnule Ernauton, ce crezi dumneata că ar fi de făcut cu hoitul ăsta ce poartă un nume tot atât de strălucit ca

oricare os domnesc de pe faţa pământului, fiindcă eu te înştiinţez că am de gând să-mi iau valea?

— O să am eu grijă de domnul de Mayenne, domnule.

— Dar cu camaradul de colo care trage cu urechea, cum rămâne?

— N-aude nimic, sărmanul: pare-mi-se că l-am strâns prea tare şi şi-a pierdut cunoştinţa.

— Ei, domnule de Carmainges, mi-ai scăpat viaţa azi, ce-i drept, dar nici nu ştii ce cumplite primejdii mă pasc mai târziu din pricina dumitale.

— Nu mi-am făcut decât datoria pe ziua de azi, mai încolo o să aibă grijă Dumnezeu.

— Fie deci cum doreşti. De altfel, cinstit vorbind, mi-ar fi silă să omor un om lipsit de apărare, chiar dacă omul acesta este cel mai crâncen duşman al meu. Şi acum, rămâi cu bine, domnule!

Chicot îi strânse mâna lui Ernauton.

"S-ar putea să aibă dreptate" — se gândi el, ducându-se să-şi ia calul.

După câţiva paşi însă se întoarse din drum.

— De fapt — spuse el — au rămas şapte gonaci sprinteni: cred că vreo patru dintre ei ar fi partea ce mi se cuvine; ajută-mă, te rog, să aleg... Te pricepi la cai?

— Ia-l pe-al meu — răspunse Ernauton. Acesta, cel puţin, ştiu câte parale face.

— O, nu, mulţumesc, eşti prea mărinimos, opreşte-l pentru dumneata.

— De ce? Eu nu sunt chiar atât de grăbit.

Chicot nu aşteptă să fie rugat; încălecă pe calul lui Ernauton şi plecă pe-aci încolo.

Capitolul XXXVIII Ernauton de Carmainges

Ernauton rămase destul de încurcat pe câmpul de bătaie, neştiind ce să facă, singur cum era, cu cei doi adversari care, în scurtă vreme, aveau să deschidă ochii în braţele lui.

Până una alta, cum nu era nici un pericol ca vreunul dintre ei s-o şteargă şi cum, pe de altă parte, probabil nici jupân Robert Briquet, căci acesta era numele sub care Ernauton, dacă vă mai amintiţi, îl cunoştea pe Chicot, cum pe de altă parte, zic,

jupân Robert Briquet probabil nu avea de gând să se întoarcă din drum ca să-i răpună, tânărul plecă în căutarea cuiva care să-i dea o mână de ajutor şi în scurtă vreme avu parte să găsească ceea ce căuta chiar pe şosea.

O căruţă, cu care pesemne Chicot se întâlnise pe drum în goana calului, ieşi la iveală pe muchia dealului, puternic conturată pe cerul împurpurat de văpăi le asfinţitului. Căruţa era trasă de o pereche de boi, mânaţi de un ţăran.

Ernauton intră în vorbă cu omul care mâna dobitoacele şi care, dând cu ochii de el, cu dragă inimă ar fi lăsat de izbelişte şi căruţă şi tot şi ar fi zbughit-o în bunget, şi-i povesti că puţin mai înainte avusese loc o ciocnire între hughenoţi şi catolici, că patru dintre ei fuseseră ucişi în luptă şi numai doi scăpaseră cu viaţă.

Ţăranul, destul de speriat de buclucul pe care i l-ar fi putut pricinui o asemenea faptă bună, dar şi mai speriat de înfăţişarea războinică a lui Ernauton, se grăbi să-i dea ajutor tânărului să ridice de jos şi să aşeze în căruţă mai întâi pe domnul de Mayenne, apoi şi pe ostaşul care, că-şi pierduse sau nu cunoştinţa, stătea mai departe cu ochii închişi.

Mai rămăseseră cei patru morţi.

— Domnule — întrebă ţăranul — ăştia patru erau catolici sau hughenoţi?

Ernauton îl văzuse puţin mai înainte, în clipa când îl încolţise spaima, făcându-şi semnul crucii.

— Hughenoţi — răspunse el.

— Păi atunci — urmă ţăranul — dacă-s eretici, nu-i nici un păcat să scotocesc prin hainele lor, nu-i aşa?

— Nici unul — îl încredinţă Ernauton, căruia îi era totuna dacă lucrurile răposaţilor aveau să fie moştenite de ţăranul cu care avea de-a face sau de primul om ce-ar fi trecut pe-acolo.

Căruţaşul nu aşteptă să-i spună de două ori şi se apucă să buzunărească morţii.

Ostaşii avuseseră, de bună seamă, o simbrie destul de mărişoară cât trăiseră, căci, după ce mântui treaba, fruntea ţăranului se descreţi. Drept aceea, datorită mulţumirii ce-i încălzea deopotrivă trupul ca şi sufletul, îşi îndemnă mai vârtos boii la drum, îmboldindu-i de zor, grăbit să ajungă mai curând la coliba lui.

Domnul de Mayenne nu-şi recăpătă cunoştinţa decât în

staulul acestui catolic desăvârşit, pe un aşternut gros de paie. Până atunci, cu toate durerile pricinuite de hurducăturile căruţei, nu reuşise să-şi vină în simţiri; în clipa când îi turnaseră apă rece peste rană, făcând să picure câţiva stropi de sânge purpuriu, ducele deschise ochii şi se uită la oamenii şi la lucrurile din jur cu o mirare lesne de înţeles.

În clipa în care domnul de Mayenne se trezi din leşin, Ernauton îi porunci ţăranului să plece.

— Cine eşti dumneata, domnule? întrebă Mayenne.

Ernauton zâmbi.

— Nu mă recunoaşteţi, domnule? spuse el.

— Ba da — răspunse ducele, încruntându-se — eşti cel ce a sărit în ajutorul duşmanului meu.

— Da — încuviinţă Ernauton — dar totodată sunt şi cel ce l-a împiedicat pe duşmanul domniei voastre să vă omoare.

— Aşa o fi — spuse Mayenne — de vreme ce mai sunt încă în viaţă, doar dacă n-o fi crezut cumva c-am murit.

— Când a plecat ştia prea bine că trăiţi, domnule.

— Sau poate îşi închipuia că rana pe care mi-a făcut-o o să-mi scurteze zilele?

— Nu ştiu, dar în orice caz, dacă nu m-aş fi împotrivit, era în stare să vă mai facă una, care, într-adevăr, vi le-ar fi scurtat.

— Păi atunci, domnule, de ce l-ai ajutat să-mi secere oamenii, ca după aceea să-i ţii piept, împiedicându-l să mă omoare?

— Nimic mai simplu, domnule şi mă miră că un gentilom, fiindcă sunteţi un gentilom judecând după înfăţişare, nu înţelege purtarea mea. Întâmplarea a făcut să am acelaşi drum ca şi domnia voastră; la un moment dat am zărit un călător împresurat de câţiva oameni care săriseră asupra lui şi m-am grăbit să iau apărarea celui năpăstuit; pe urmă, când viteazul în ajutorul căruia sărisem — căci, oricine ar fi el, domnule, omul acesta este cu drept cuvânt un viteaz — pe urmă, când viteazul acesta, zic, rămânând faţă în faţă cu domnia voastră, a câştigat biruinţa în urma loviturii ce v-a doborât, văzând că vrea să se folosească în chip nevrednic de biruinţa dobândită, luându-vă viaţa, am pus între domnia voastră şi el spada mea.

— Va să zică mă cunoşti? întrebă Mayenne, cercetându-l cu o privire pătrunzătoare.

— N-am nevoie să vă cunosc, domnule. Ştiu doar atât că

sunteţi un om rănit şi asta mi-e de ajuns.

— Fii cinstit, domnule — stărui Mayenne — mă cunoşti, nu-i aşa?

— Mi se pare ciudat, domnule, că nu vreţi de loc să mă înţelegeţi. În ce mă priveşte, drept să vă spun, nu găsesc că este mai nobil să ucizi un om lipsit de apărare, decât să taberi asupra unui biet călător silit să înfrunte singur şase oameni.

— Recunoşti totuşi că orice lucru trebuie să aibă un motiv?

Ernauton se mulţumi să se încline, fără să răspundă nimic.

— Sper că ai văzut, nu-i aşa — continuă Mayenne — că am fost singurul care a încrucişat spada cu omul acela?

— Am văzut, într-adevăr.

— De altfel, trebuie să ştii că omul acela este cel mai crunt duşman al meu.

— Cred, fiindcă şi el mi-a spus tot aşa despre domnia voastră.

— Şi dacă rana o să se vindece şi am să scap totuşi cu viaţă?

— De aci înainte eu nu mai am nici un amestec, domnule; veţi face cum veţi socoti de cuviinţă.

— Crezi cumva că rana mea e chiar atât de primejdioasă?

— Am cercetat-o cu luare-aminte, domnule şi cred că, deşi e destul de gravă, nu pune nicidecum în primejdie viaţa domniei voastre. Tăişul sabiei a alunecat de-a lungul coastelor, pe cât se pare, fără să pătrundă în piept. Trageţi aer în piept şi, dacă-i aşa cum gândesc eu, veţi vedea că n-o să simţiţi nici o durere în plămâni.

Mayenne respiră cu greutate, într-adevăr, dar fără să-l încerce vreun junghi în piept.

— Ai dreptate — mărturisi el. Dar ce s-a întâmplat cu oamenii care mă însoţeau?

— Au murit toţi, afară de unul singur.

— Au rămas acolo, în mijlocul drumului ?

— Da.

— I-a scotocit careva?

— Ţăranul pe care probabil l-aţi văzut adineauri când aţi deschis ochii şi în casa căruia sunteţi găzduit, a avut grijă de treaba asta.

— Şi ce-a găsit asupra lor?

— Ceva bani.

— Şi nici o hârtie?

— Nu, după câte ştiu.

— Aşa! suspină Mayenne cu vădită mulţumire.

— De altminteri, îl puteţi întreba pe cel care trăieşte.

— Şi cel care trăieşte unde este acum?

— În şură, aici, la doi paşi.

— Fii bun şi du-mă la el sau, mai bine, aduceţi-l pe el aici şi, dacă eşti om de cuvânt — şi sunt convins de asta — jură-mi că n-o să-i pui nici o întrebare.

— Nu sunt deloc curios, domnule şi după întâmplarea asta ştiu tot ce m-ar putea interesa.

Ducele îl privi pe Ernauton cu o umbră de îngrijorare.

— Domnule — spuse tânărul — v-aş fi îndatorat dacă aţi încredinţa altcuiva sarcina pe care binevoiţi să mi-o daţi.

— Am greşit, domnule, recunosc — mărturisi Mayenne. Fii atât de bun, te rog şi fă-mi serviciul pe care ţi l-am cerut.

După vreo cinci minute, soldatul intră în staul. Dând cu ochii de Mayenne, omul scăpă un strigăt; rănitul însă mai găsi în el destulă putere spre a duce un deget la buze. Soldatul tăcu mâlc.

— Domnule — i se adresă ducele de Mayenne lui Ernauton — te rog să mă crezi că-ţi voi purta o veşnică recunoştinţă şi sunt convins că ne va fi dat să ne întâlnim din nou cândva în împrejurări mai fericite; îmi îngădui să te întreb cu cine am cinstea să vorbesc?

— Sunt vicontele Ernauton de Carmainges, domnule.

Mayenne se aştepta să-i mai dea unele amănunte, dar de astă dată tânărul se arătă la rândul său cumpătat la vorbă.

— Vă duceaţi la Beaugency, domnule? continua Mayenne.

— Da, domnule.

— Atunci înseamnă că v-am întors din drum şi n-o să mai puteţi călători în noaptea asta?

— Dimpotrivă, domnule, sper să pot pleca îndată mai departe.

— Spre Beaugency?

Ernauton se uită la Mayenne, ca şi când stăruinţa acestuia l-ar fi nemulţumit peste măsură.

— Nu, spre Paris — răspunse el.

Ducele se arătă mirat:

— Să-mi fie cu iertăciune, domnule, dar mi se pare ciudat că, ducându-vă la Beaugency şi fiind silit să vă întrerupeţi drumul datorită unor împrejurări cu totul neaşteptate, renunţaţi cu atâta uşurinţă la un lucru pentru care aţi făcut această călătorie, fără să aveţi un motiv destul de temeinic.

— Nimic mai simplu domnule — îl lămuri Ernauton — de vreme ce mă duceam la o întâlnire. Păţania noastră, silindu-mă să mă opresc aici, m-a făcut să pierd această întâlnire, aşa că nu-mi rămâne decât să mă întorc îndărăt.

Mayenne încercă în zadar să citească pe chipul nepăsător al lui Ernauton alte gânduri decât cele pe care le mărturiseau cuvintele sale.

— Dragă domnule — rosti el în cele din urmă — de ce nu mai rămâi câteva zile cu mine? Aş trimite atunci pe soldatul ăsta la Paris, după un felcer, fiindcă, îţi dai seama, nu-i aşa, că nu pot să rămân singur aici cu nişte oameni pe care nu-i cunosc?

— Pentru ce să nu rămână mai bine soldatul cu domnia voastră, domnule — replică Ernauton — şi să vă trimit eu felcerul?

Mayenne stătu în cumpănă.

— Ştii cum se numeşte duşmanul meu? întrebă el.

— Nu, domnule.

— Cum, dumitale, care l-ai scăpat de la moarte, se poate să nu-ţi fi spus cum îl cheamă?

— Nu l-am întrebat.

— Chiar nu l-ai întrebat?

— Şi pe dumneavoastră v-am scăpat de la moarte, domnule. V-am întrebat oare cum vă numiţi? În schimb însă şi unul şi celălalt cunoaşteţi numele meu. Ce nevoie are binefăcătorul să afle cum se numeşte cel pe care l-a îndatorat? Mai curând acesta trebuie să ştie numele celui ce l-a scăpat din impas.

— Cum văd eu, domnule — spuse Mayenne — nu-i chip de aflat nimic de la dumneata, deoarece eşti tot atât de discret pe cât te-ai arătat de viteaz.

— Şi mie, domnule, mi se pare că desluşesc o umbră de mustrare în cuvintele domniei voastre şi vă rog să mă credeţi că-mi pare rău; căci, la drept vorbind, ceea ce vă îngrijorează ar trebui, dimpotrivă, să vă liniştească. Cineva care este nespus de

discret faţă de o anumită persoană nu se poate să nu fie mai mult sau mai puţin discretă şi faţă de celelalte.

— Ai dreptate! Dă-mi mâna, domnule de Carmainges.

Ernauton îi întinse mâna fără să dea câtuşi de puţin de bănuit, prin felul în care făcu gestul acesta, c-ar fi ştiut cumva că mâna pe care o strânge este a unui prinţ.

— Mi-aţi reproşat purtarea mea, domnule — continuă Mayenne. Din păcate, n-aş putea să mă dezvinovăţesc decât împărtăşindu-vă unele secrete mult prea importante: ar fi mai bine, cred, să nu mergem prea departe cu destăinuirile.

— Nu înţeleg, domnule — răspunse Ernauton — de ce vreţi să vă apăraţi, când eu nu v-am adus nici o învinuire. Dinspre partea mea, vă rog să mă credeţi, sunteţi liber să faceţi aşa cum poftiţi, să vorbiţi deschis sau să nu-mi spuneţi nimic.

— Mulţumesc, domnule, prefer să tac. Aş vrea totuşi să ştii că sunt un gentilom dintr-o familie mare şi că aş putea fi în măsură să-ţi fac toate plăcerile, pe care aş vrea să ţi le îndeplinesc.

— Să ne oprim aici, domnule — îi tăie cuvântul Ernauton — şi vă rog să fiţi încredinţat că voi fi tot atât de puţin curios în privinţa trecerii de care vă bucuraţi, pe cât am fost şi în privinţa numelui domniei voastre. Trebuie să vă spun că, mulţumită stăpânului pe care-l slujesc, n-am nevoie de sprijinul nimănui.

— Stăpânul dumitale? întrebă Mayenne, neliniştit. Care stăpân, dacă-mi îngădui să te întreb?

— Oh! Am încheiat cu destăinuirile, aşa cum aţi spus mai adineauri chiar domnia voastră, domnule, răspunse Ernauton.

— Întocmai.

— Şi pe urmă mi se pare să rana începe să se obrintească; ar fi bine să vorbiţi mai puţin, domnule, vă rog să mă credeţi.

— Ai dreptate. Ah! Aş avea nevoie de felcerul meu.

— De vreme ce tot mă întorc la Paris, aşa cum am avut cinstea să vă spun, daţi-mi adresa lui.

Mayenne îi făcu un semn ostaşului, care se apropie de el şi amândoi începură să se sfătuiască în şoaptă. Discret ca întotdeauna, Ernauton se dădu deoparte. În sfârşit, după câteva minute de chibzuinţă, ducele îl chemă pe Ernauton.

— Domnule de Carmainges — spuse el — îmi dai cuvântul dumitale de onoare că, dacă îţi încredinţez o scrisoare pentru

cineva, scrisoarea aceasta va ajunge neapărat în mâinile acelei persoane?

— Aveţi cuvântul meu, domnule.

— Şi mă bizui pe el; eşti un om prea mărinimos ca să nu am o încredere oarbă în dumneata.

Ernauton se înclină.

— Trebuie să-ţi mărturisesc măcar unul din secretele mele — spuse Mayenne. Află deci că fac parte din garda doamnei ducese de Montpensier.

— Da?! se miră Ernauton cu toată candoarea. Doamna ducesă de Montpensier are o gardă? N-am ştiut.

— În aceste vremuri frământate, domnule — continuă Mayenne — toată lumea caută să se păzească pe cât poate şi familia ducilor de Guise fiind de obârşie regească...

— Nu vă cer nici un fel de lămuriri, domnule; faceţi parte din garda doamnei ducese de Montpensier, n-am nevoie să ştiu mai mult.

— Mai departe: eram în drum spre Amboise, unde fusesem trimis cu o misiune, când mi-a ieşit în cale duşmanul meu. Pe urmă ştii ce s-a mai întâmplat.

— Da — răspunse scurt Ernauton.

— Fiind silit să-mi întrerup călătoria din cauza acestei răni înainte de a fi apucat să-mi îndeplinesc misiunea, mă simt dator să-i dau socoteală doamnei ducese de pricina pentru care am întârziat.

— Aşa cum se şi cuvine.

— Vei fi deci atât de bun să predai chiar în mâinile domniei sale scrisoarea pe care voi avea cinstea să i-o scriu.

— Numai dacă s-o fi găsind hârtie şi cerneală pe aceste coclauri — răspunse Ernauton, pregătindu-se să plece în căutarea celor trebuincioase.

— Nu-i nevoie — îl opri Mayenne. Ostaşul meu trebuie să aibă la dânsul tabletele mele.

Într-adevăr, soldatul scoase din buzunar nişte tablete ferecate cu o încuietoare. Mayenne se întoarse cu faţa la perete pentru a pune în mişcare mecanismul secret: tabletele se deschiseră; după aceea scrise cu condeiul câteva rânduri şi închise la loc tabletele, tot pe furiş.

Din clipa în care erau zăvorâte, nimeni pe lume, dacă nu cunoştea secretul, n-ar mai fi putut să le desfacă decât doar

sfărâmându-le.

— Domnule — făgădui tânărul gentilom — de azi în trei zile tabletele acestea vor fi înmânate.

— Chiar domniei sale?

— Chiar doamnei ducese de Montpensier în persoană.

Ducele strânse mâinile îndatoritorului său însoţitor şi, obosit deopotrivă de convorbirea pe care o avusese până atunci, ca şi de scrisoarea pe care o scrisese ceva mai înainte, se lăsă să cadă, cu fruntea îmbrobonată de sudoare, pe aşternutul răcoros de paie.

— Domnule — spuse soldatul, folosind un limbaj care i se păru lui Ernauton prea puţin potrivit cu îmbrăcămintea lui — e drept că m-aţi legat fedeleş ca pe un viţel, dar, cu voia sau fără voia domniei voastre, de aci înainte legătura aceasta va fi pentru mine o verigă a prieteniei, lucru pe care îl voi dovedi la locul şi la timpul potrivit.

Şi-i întinse o mână a cărei albeaţă îl izbise din capul locului pe tânărul gmtilom.

— De ce nu! spuse râzând Carmainges. Cum văd eu, m-am ales cu încă doi prieteni!

— Nu râdeţi, domnule — îl dojeni soldatul — oricâţi ar fi, niciodată nu sunt prea mulţi.

— Ai dreptate, camarade! răspunse Ernauton.

Şi plecă.

Capitolul XXXIX Curtea echipajelor

Ernauton porni fără a mai zăbovi o clipă şi, cum luase calul ducelui în locul fugarului său, pe care-l dăduse lui Robert Briquet, se aşternu la drum ca vântul, aşa că în cea de-a treia zi, pe la amiază, sosi la Paris.

La ceasurile trei după prânz intra la corpul de gardă de la palat al celor Patruzeci şi Cinci.

De altminteri, nici un eveniment mai deosebit nu anunţase întoarcerea lui. Văzându-l, gasconii îl întâmpinară cu strigăte de mirare.

Domnul de Loignac, auzind zarva ce se iscase, intră înăuntru şi, dând cu ochii de Ernauton, luă o mutră încruntată

nevoie mare, cea ce nu-l împiedică pe Ernauton să se ducă întins la el.

Domnul de Loignac îi făcu semn tânărului să treacă în biroul din fundul dormitorului, un fel de tribunal unde acest neînduplecat judecător îşi pronunţa de obicei sentinţele.

— Aşa înţelegi dumneata să te porţi, domnule? îl luă el în primire din capul locului. Se împlinesc, dacă nu mă înşel, cinci zile şi cinci nopţi de când ai plecat. Tocmai dumneata, domnule, dumneata pe care-l credeam cel mai cu scaun la cap dintre toţi, să dai un exemplu atât de prost, nesocotind regulamentul?!

— Domnule — răspunse Ernauton, înclinându-se — n-am făcut nimic altceva decât ceea ce mi s-a spus să fac.

— Şi ce ţi s-a spus, mă rog, să faci?

— Să-l urmăresc pe domnul de Mayenne şi l-am urmărit.

— Cinei zile şi cinci nopţi în şir?

— Cinci zile şi cinci nopţi, domnule.

— Nu cumva ducele a părăsit oraşul?

— Chiar în aceeaşi seară şi asta mi-a dat de gândit.

— Şi pe bună dreptate, domnule. Şi pe urmă?

Ernauton îi povesti pe scurt, dar cu însufleţirea şi râvna unui om inimos, păţania întâmplată pe drum şi urmările pe care această păţanie le avusese. Pe măsură ce depăna peripeţiile prin care trecuse, chipul nespus de expresiv al lui Loignac se lumina, oglindind rând pe rând emoţiile pe care povestitorul le trezea în sufletul său.

Când însă Ernauton pomeni de scrisoarea pe care i-o încredinţase domnul de Mayenne, îl întrebă grăbit:

— Scrisoarea asta o ai la dumneata?

— Da, domnule.

— Ei, drăcie! Asta nu-i chiar un lucru de lepădat — spuse căpitanul. Aşteaptă-mă aici, te rog, domnule, sau nu, mai bine vino cu mine.

Ernauton îl urmă pe Loignac, lăsându-se călăuzit de el prin palat şi ajunse în curtea echipajelor de la Luvru.

Se făceau pregătiri în vederea unei plimbări pe care monarhul voia s-o facă afară din oraş: echipajele erau tocmai pe calc să se alcătuiască. Domnul d'Épernon ieşise să asiste la încercarea a doi cai de curând sosiţi din Anglia, darul reginei Elisabeta pentru Henric: cei doi bidivii, ale căror proporţii erau cit se poate de armonios cumpănite, urmau să fie înhămaţi

pentru prima oară la caleaşca regelui.

Ernauton rămase la poartă, iar domnul de Loignac se apropie de domnul d'Épernon şi-i atinse poalele mantiei.

— Veşti importante, domnule duce — îl înştiinţă el — veşti importante!

Ducele se desprinse din grupul în care se afla şi se îndreptă spre scara pe unde trebuia să coboare monarhul.

— Ce este, domnule de Loignac, să auzim.

— Domnul de Carmainges a sosit chiar acum dintr-un sat de lângă Orléans: domnul de Mayenne se află acolo, foarte grav rănit.

Ducele scăpă un strigăt.

— Rănit! se minună el.

— Ba mai mult! adăugă Loignac. I-a trimis doamnei de Montpensier o scrisoare, care se găseşte în clipa de faţă în buzunarul domnului de Carmainges.

— Ei, nu mai spune! exclamă d'Épernon. Comedia dracului! Cheamă-l numaidecât pe domnul de Carmainges, vreau să stau de vorbă cu el.

Loignac se duse şi-l luă de mână pe Ernauton, care, aşa cum am spus, se ţinuse deoparte, în semn de respect, tot timpul cât tăinuiseră şefii săi.

— Domnule duce — spuse el — iată-l pe călătorul nostru.

— Bravo, domnule! După cum am auzit, se pare că ai asupra dumitale o scrisoare a domnului duce de Mayenne?

— Da, monseniore.

— Scrisă dintr-un cătun de lângă Orléans?

— Da, monseniore.

— Şi adresată doamnei de Montpensier?

— Da, monseniore.

— Fii atât de bun, te rog şi dă-mi mie scrisoarea asta.

Şi ducele întinse mâna cu dezinvoltura nepăsătoare a omului care ştie că este destul să-şi mărturisească orice dorinţă, pentru ca dorinţa să-i fie pe loc împlinită.

— Vă rog să mă iertaţi, monseniore — răspunse Ernauton — am înţeles eu bine sau mi-aţi spus cumva să vă înmânez scrisoarea trimisă de domnul de Mayenne surorii sale?

— Fireşte!

— Scrisoarea mi-a fost încredinţată mie; poate că domnul duce nu ştie lucrul acesta.

— Ei, şi, ce-are a face?

— Ba are-a face, monseniore şi încă foarte mult; mi-am dat cuvântul faţă de domnul duce că scrisoarea va ajunge în mâinile ducesei.

— Dumneata eşti în slujba regelui ori a domnului de Mayenne?

— În slujba regelui, monseniore.

— Ei bine, regele doreşte să vadă scrisoarea.

— Îmi pare rău, monseniore, dar nu sunteţi dumneavoastră regele.

— Am impresia că nu-ţi dai seama probabil cu cine vorbeşti, domnule de Carmainges?! spuse d'Épernon, îngălbenindu-se de mânie.

— Dimpotrivă, ştiu foarte bine, monseniore şi tocmai de aceea sunt nevoit să refuz.

— Refuzi va să zică, ai spus că refuzi, dacă nu mă înşel, domnule de Carmainges?

— Întocmai.

— Domnule de Carmainges, nesocoteşti jurământul dumitale de credinţă!

— După câte ştiu, monseniore, până în ziua de azi n-am jurat credinţă decât unei singure persoane şi această persoană este maiestatea sa. Dacă regele îmi cere scrisoarea, fireşte că i-o voi da, căci regele este stăpânul meu, dar regele nu se află de faţă.

— Domnule de Carmainges — spuse ducele, care, se vedea bine că începuse să-şi iasă din sărite, în vreme ce Ernauton, dimpotrivă, cu cât se încăpăţâna mai mult sa-i ţină piept, cu atât părea mai stăpân pe sine — domnule de Carmainges, eşti la fel ca toţi compatrioţii dumitale: de când îţi merge bine ţi s-a întunecat vederea; norocul te orbeşte, scumpul meu gentilom. Faptul că ţi-a picat în mână un secret de stat ţi-a tulburat minţile ca o lovitură de măciucă.

— Ceea ce mă tulbură, domnule duce, este gândul că sunt pe cale să pierd bunăvoinţa înălţimii voastre şi nicidecum norocul meu, care, îmi dau bine seama — de ce m-aş ascunde după deget? — se află pe muchie de cuţit de vreme ce n-am înţeles să mă supun poruncii domniei voastre. Pentru mine însă e vorba de un lucru important; nu fac decât ceea ce trebuie şi nu voi face nimic altceva şi nimeni, afară de maiestatea sa, nu

va avea scrisoarea pe care mi-o cereţi, decât doar persoana căreia îi este adresată.

Domnul d'Épernon se făcu foc şi pară.

— Loignac — ordonă el — ai să-l trimiţi chiar acum la carceră pe domnul de Carmainges.

— În felul acesta, cu siguranţă că nu voi mai putea înmâna doamnei de Montpensier — spuse Carmainges, surâzând — scrisoarea pe care o am asupra mea, cel puţin atâta timp cât voi sta la închisoare, dar când am să scap...

— Dacă ai să mai scapi vreodată — adăugă d'Épernon.

— Am să scap, domnule, fiţi pe pace, numai dacă nu veţi pune cumva să fiu omorât — spuse Ernauton cu o hotărâre care, pe măsură ce vorbea, era mai aprigă şi mai nestrămutată — da, am să scap, mai lesne se vor clinti zidurile decât voinţa mea. Şi când am să scap, monseniore..

— Ce-ai să faci când o să scapi?

— Ei bine, am să-i vorbesc regelui şi regele o să-mi spună ce am de făcut.

— La carceră! La carceră! zbieră d'Épernon, pierzându-şi cu totul firea. La carceră şi luaţi-i scrisoarea!

— Nu se atinge nimeni de ea! strigă Ernauton, făcând un salt înapoi şi scoţând din sân tabletele încredinţate de Mayenne. Mai bine le rup în bucăţi, dacă n-am la îndemână alt mijloc ca să salvez scrisoarea; şi sunt convins că domnul de Mayenne va încuviinţa fapta mea şi că maiestatea sa mă va ierta.

Şi, într-adevăr, stăruind să se împotrivească în dorinţa de a-şi respecta cuvântul dat, tânărul gentilom se pregătea să rupă în două preţioasa ferecătură, când simţi o mână apucându-l binişor de braţ.

Dacă l-ar fi smucit, înşfăcându-l năprasnic de braţ, fără îndoială că tânărul s-ar fi înverşunat şi mai mult şi ar fi căutat cu orice preţ să distrugă scrisoarea; în faţa acestui gest delicat însă, se opri scurt şi se uită peste umăr.

— Regele! exclamă el.

Într-adevăr, monarhul, care tocmai ieşise din palat, coborâse scara şi, oprindu-se o clipă pe ultima treaptă, auzise sfârşitul acestui schimb de cuvinte şi întinsese braţul spre a stăvili braţul lui Carmainges.

— Ce s-a întâmplat, domnilor? întrebă suveranul cu un glas căruia ştia să-i dea, atunci când voia, o copleşitoare

autoritate.

— Ce să se întâmple, sire?! izbucni d'Épernon, fără a se mai strădui să-şi stăpânească mânia. S-a întâmplat că omul acesta, care, de altfel, este unul din cei Patruzeci şi Cinci, dar care, din clipa de faţă, nu va mai face parte din garda maiestăţii voastre, s-a întâmplat, zic, că omul acesta trimis de mine în numele maiestăţii voastre să-l supravegheze pe domnul de Mayenne în timpul şederii sale la Paris, l-a urmărit pe duce până dincolo de Orléans şi că, ajungând acolo, a primit din mâinile sale o scrisoare adresată doamnei de Montpensier.

— Ai primit de la domnul de Mayenne o scrisoare pentru doamna de Montpensier?

— Da, sire — mărturisi Ernauton — numai că domnul duce d'Épernon a uitat să vă spună în ce împrejurări.

— Şi scrisoarea aceasta — întrebă regele — unde se află acum?

— Tocmai din pricina ei s-a iscat toată discuţia, sire: domnul de Carmainges nu vrea cu nici un preţ să mi-o dea, ba mai mult chiar, ţine morţiş s-o ducă persoanei căreia îi este adresată, ceea ce, după părerea mea, din partea unui slujitor nu poate fi decât o dovadă de rea credinţă.

Regele se uită la Carmainges.

Tânărul puse un genunchi în pământ.

— Sire — spuse el — nu sunt decât un biet gentilom şi un om de onoare, atâta tot. Am salvat viaţa solului maiestăţii voastre, pe care domnul de Mayenne împreună cu cinci dintre ciracii săi erau cât pe ce să-l omoare, căci, sosind chiar în toiul bătăliei, am făcut ca izbânda să fie de partea lui.

— Şi în timpul bătăliei domnul de Mayenne n-a păţit nimic? întrebă regele.

— Ba da, sire, a fost rănit şi chiar destul de grav.

— Foarte bine! spuse monarhul. Şi pe urmă?

— Pe urmă, sire?

— Da.

— Solul maiestăţii voastre, care, pare-se c-ar avea anumite motive să-l urască pe domnul de Mayenne...

Regele zâmbi.

— Solul maiestăţii voastre, sire, ar fi vrut să ridice viaţa vrăjmaşului său şi poate că avea tot dreptul s-o facă, dar m-am gândit atunci că, fiind eu de faţă, fiind, adică, de faţă un om a

cărui spadă se află în slujba maiestăţii voastre, răzbunarea aceasta ar fi putut fi privită ca un asasinat politic şi...

Ernauton şovăi.

— Spune, îl îndemnă monarhul.

— L-am scăpat pe domnul de Mayenne din mâinile soldatului, aşa cum îl scăpasem mai înainte pe solul maiestăţii voastre din mâinile domnului de Mayenne.

D'Epernon ridică din umeri, Loignac îşi muşcă mustaţa lui falnică, regele însă nici nu clipi măcar.

— Mai departe — spuse regele.

— Cum domnul de Mayenne nu mai rămăsese decât cu un singur om, ceilalţi patru fiind ucişi, cum domnul de Mayenne, zic, nu mai rămăsese decât cu un singur om, de care nu se îndura să se despartă, nebănuind că sunt în slujba maiestăţii voastre, a avut destulă încredere în mine ca să mă roage să duc surorii sale o scrisoare din partea sa. Scrisoarea se află la mine, uitaţi-o; o depun în mâinile maiestăţii voastre, sire, spre a hotărî soarta ei aşa cum ar hotărî propria mea soartă. Onoarea mea mi-e tot atât de scumpă ca şi lumina zilei, sire, dar, de vreme ce am chezăşia voinţei regale pentru a fi cu conştiinţa împăcată, nu mă mai gândesc la onoarea mea, ştiind că se află în mâini bune.

Stând mai departe îngenuncheat, Ernauton întinse tabletele regelui.

Suveranul le respinse blând cu mâna.

— Ce spuneai adineauri d'Épernon? Domnul de Carmainges este un om cinstit şi un slujitor credincios.

— Eu, sire?! se miră d'Épernon. Maiestatea voastră m-a întrebat ce spuneam?

— Da. Parcă am auzit adineauri, în timp ce coboram treptele, pronunţându-se cuvântul carceră? Pe naiba! Dimpotrivă, când întâmplarea îţi scoate în cale un om de felul domnului de Carmainges, mai curând s-ar cuveni să vorbeşti de cununi de lauri şi de recompense, aşa cum se obişnuia în vechime, la romani. O scrisoare, duce, aparţine celui ce trebuie s-o ducă la destinaţie sau celui căruia îi este destinată.

D'Épernon se înclină bombănind.

— Vei duce scrisoarea la destinaţie, domnule de Carmainges!

— Dar bine, sire, gândiţi-vă, cine ştie ce-o fi scriind înăuntru — replică d'Épernon. N-are rost să umblăm cu mănuşi

când viaţa maiestăţii voastre e în joc.

— Vei duce scrisoarea la destinaţie, domnule de Carmainges — repetă monarhul fără a catadicsi să răspundă favoritului său.

— Mulţumesc, sire — zise Carmainges, dând să plece.

— Unde o duci?

— Doamnei ducese de Montpensier, aşa după cum mi se pare că am avut cinstea să spun maiestăţii voastre.

— Nu m-ai înţeles. La ce adresă, am vrut să zic. La palatul Guise, la palatul Saint-Denis ori la Bel...?

Regele se opri brusc văzând privirea pe care i-o aruncă d'Épernon.

— Domnul de Mayenne nu mi-a dat nici un fel de desluşire în privinţa asta, sire. Mă gândesc deci să mă duc cu scrisoarea la palatul Guise şi acolo am să aflu cu siguranţă unde o pot găsi pe doamna de Montpensier.

— Înseamnă că abia acum porneşti în căutarea ducesei?

— Da, sire.

— Şi după ce vei fi găsit-o?

— Îi voi înmâna mesajul.

— Prea bine. Şi acum, domnule de Carmainges..

Regele se uită drept în ochii tânărului gentilom.

— Poruncă, sire.

— Ai mai jurat ori ai mai făgăduit domnului de Mayenne altceva decât să înmânezi surorii sale această scrisoare?

— Nu, sire.

— N-ai făgăduit cumva, bunăoară — stărui regele — că nu vei dezvălui nimănui locul unde s-ar putea s-o găseşti pe ducesă?

— Nu, sire, n-am făgăduit aşa ceva.

— În cazul acesta nu-ţi cer decât un singur lucru, domnule.

— Sire, sunt sclavul maiestăţii voastre.

— Vei preda scrisoarea doamnei de Montpensier şi, de îndată ce îi vei fi înmânat-o, vei veni după mine la Vincennes, unde voi fi astă-seară.

— Da, sire.

— Şi-mi vei spune de-a fir-a-păr unde ai găsit-o pe ducesă.

— Sire, maiestatea voastră se poate bizui pe mine.

— Fără alte explicaţii sau destăinuiri, mă înţelegi?

— Sire, îmi dau cuvântul.

— Ce imprudenţă! interveni ducele d'Épernon. Ah, sire!

— Nu cunoşti oamenii, sau, cel puţin, anumiţi oameni. Omul acesta ţine să fie cinstit faţă de domnul de Mayenne şi deci va fi cinstit şi faţă de mine.

— Faţă de maiestatea voastră, sire — protestă Ernauton — aş fi mai mult decât cinstit, aş fi credincios!

— Şi acum, d'Épernon — spuse monarhul — nu-mi place să ştiu că sunt zânzanii între voi, aşa că vei avea bunătatea să ierţi chiar acum acestui slujitor ceea ce dumneata consideri o nesocotire a legământului său de credinţă şi ceea ce în ochii mei este mărturia unui suflet cinstit.

— Sire — zise Carmainges — domnul duce d'Épernon este un om prea ales pentru a nu-şi fi dat seama, cu toate că n-am vrut să mă supun ordinelor sale, lucru pentru care îl rog să mă creadă că-mi pare rău din toată inima, cât de mult îl respect şi-l iubesc; numai că, mai presus de orice, am înţeles să face ceea ce socoteam a fi de datoria mea.

— Comedia dracului! exclamă ducele, schimbându-şi fizionomia cu uşurinţa cu care cineva şi-ar fi pus ori şi-ar fi scos o mască de pe obraz. Spre lauda dumitale, dragul meu Carmainges, văd că ai ieşit cu bine din această încercare. Eşti, într-adevăr, un băiat drăguţ; nu-i aşa, Loignac? Până una alta însă, l-am băgat în sperieţi, bietul om!

Şi ducele izbucni într-un hohot de râs.

Loignac făcu stânga-mprejur spre a nu fi nevoit să răspundă: oricât era el de gascon, nu se simţea capabil să mintă cu atâta neruşinare ca ilustrul său comandant.

— Va să zică ai vrut să-l pui la încercare? întrebă monarhul cu oarecare îndoială. Cu atât mai bine, d'Épernon, dacă n-a fost decât o încercare; dar nu te-aş sfătui să faci asemenea încercări cu oricine: tare mă tem că mulţi vor cădea în capcană.

— Cu atât mai bine — se bucură la rândul său Carmainges — cu atât mai bine, domnule duce, dacă a fost vorba de o încercare; pot fi liniştit deci că n-am pierdut bunăvoinţa monseniorului.

Rostind însă aceste cuvinte, tânărul gentilom părea tot atât de puţin convins ca şi monarhul.

— Şi acum că s-au lămurit toate lucrurile, domnilor — spuse Henric — putem pleca.

D'Épernon se înclină.

— Vii cu mine, duce?

— Adică voi însoţi pe maiestatea voastră călare: dacă nu mă înşel, aşa glăsuieşte porunca?

— Da. Şi cine va străjui cealaltă portieră? întrebă Henric.

— Un slujitor credincios al maiestăţii voastre — răspunse d'Épernon. Domnul de Sainte-Maline.

Şi se uită să vadă ce mutră face Ernauton la auzul acestui nume. Ernauton însă nu păru câtuşi pe puţin tulburat.

— Loignac — porunci ducele — cheamă-l pe domnul de Sainte-Maline.

— Domnule de Carmainges — spuse monarhul, înţelegând ce urmărea ducele d'Épernon — după ce îţi vei fi împlinit însărcinarea, la întoarcere, vii direct la Vincennes, nu-i aşa?

— Da, sire.

Şi, cu toată înţelepciunea lui, Ernaulon se simţi fericit că poate pleca spre a nu fi de faţă la triumful ce avea să ridice în slavă inima însetată de onoruri a lui Sainte-Maline.

Capitolul XL Cele şapte păcate ale Magdalenei

Monarhul îşi aruncase ochii asupra telegarilor şi, văzând cât erau de voinici şi cum băteau din picioare nerăbdători, nu se încumetase să înfrunte singur primejdiile unei călătorii în caleaşcă: drept care, după ce-i dăduse, aşa cum am văzut mai înainte, deplină dreptate lui Ernauton, îi făcuse un semn ducelui, poftindu-l să ia loc în trăsură.

Loignac şi Sainte-Maline se aşezară de o parte şi de alta în dreptul portierelor, în timp ce un olăcar alerga înaintea caretei.

Ducele şedea singur pe scaunul din faţă al impunătorului vehicul, iar regele se instalase cu droaia lui de căţei pe canapeaua din fund.

Printre cotarlele lui era una pe care o răsfăţa mai cu osebire: căţeluşul pe care îl ţinuse tot timpul în braţe în balcon, la primărie şi care pirotea acum, tolănit pe o pernă numai lui

hărăzită.

În dreapta suveranului se afla o meseioară ale cărei picioare erau înţepenite în podeaua caroseriei; pe masă stăteau risipite o mulţime de desene colorate pe care maiestatea sa le decupa cu o iscusinţă pe drept cuvânt uimitoare, în ciuda zguduiturilor trăsurii.

Cea mai mare parte erau imagini din Sfânta Scriptură. Totuşi, cum la vremea aceea ideile păgâne se bucurau de o largă toleranţă, împletindu-se adeseori cu credinţele religioase, mitologia era cu prisosinţă reprezentată în gravurile cu subiecte cuvioase ce se aflau dinaintea regelui.

Deocamdată, Henric, chibzuit ca de obicei, alesese câteva din aceste gravuri şi îşi făcea de lucru decupând scene din viaţa păcătoasei Magdalena.

Subiectul era de la sine destul de pitoresc şi pictorul, cu imaginaţia lui, nu făcuse decât să amplifice tendinţele fireşti ale subiectului: ilustraţiile înfăţişau o Magdalena tânără, frumoasă şi sărbătorită; nu lipseau din colecţie nici băile somptuoase, nici petrecerile cu dansuri, nici multe alte desfătări de tot felul.

Artistul avusese ingenioasa idee, pe care o va folosi mai târziu şi Callot atunci când va zugrăvi *Ispitirea sfântului Antoniu*, artistul, ziceam, avusese ingenioasa idee de a justifica fanteziile năstruşnice ale stiletului său de gravor, punându-le sub pavăza autorităţii ecleziastice; astfel, fiecare din aceste stampe, care, potrivit titlului general, trebuia să oglindească cele şapte păcate capitale, purta câte o inscripţie menită să-i explice conţinutul:

Magdalena biruită de păcatul mâniei.

Magdalena biruită de păcatul lăcomiei.

Magdalena biruită de păcatul mândriei.

Magdalena biruită de păcatul desfrâului.

Şi aşa mai departe până la cel de-al şaptelea şi ultimul păcat capital.

Ilustraţia pe care monarhul se ostenea s-o decupeze în momentul când ieşiră pe poarta Saint-Antoine o arăta pe Magdalena biruită de păcatul mâniei.

Frumoasa păcătoasă, întinsă într-o rână pe nişte perne, cu trupul acoperit numai de minunatele-i plete de aur cu care mai apoi avea să şteargă picioarele parfumate ale lui Hristos, frumoasa păcătoasă, ziceam, poruncise tocmai să fie azvârlit în bazinul din dreapta, plin cu lam-prete ale căror boturi flămânde

se vedeau iţindu-se deasupra apei ca nişte capete de şerpi, un sclav care fărâmase un vas de preţ, în timp ce în stânga era biciuită o femeie — şi mai despuiată decât ea, dat fiind că purta părul strâns într-un coc — deoarece femeia, pieptănându-şi stăpâna, smulsese câteva fire din strălucitoarele-i plete, destul de bogate pentru ca Magdalena să poată trece cu vederea o greşeală atât de neînsemnată.

În fund se vedeau nişte câini bătuţi pentru că lăsaseră să intre nestingheriţi în casă nişte bieţi calici care umblau cu cerşitul şi nişte cocoşi spintecaţi pentru că îndrăzniseră să trâmbiţeze prea tare şi prea de dimineaţă.

Când sosiră la Croix-Faubin, regele reuşise să decupeze toate figurile din această imagine şi se pregătea să treacă la următoarea, intitulată:

"Magdalena biruită de păcatul lăcomiei".

Desenul cu pricina o arăta pe nurlia păcătoasă întinsă pe un pat aurit şi acoperit cu purpură, aşa cum obişnuiau să şadă la ospeţe cei din vechime: cele mai alese cărnuri, peşte şi fructe cunoscute de gastronomii romani, înccpând cu hârciogii gătiţi cu miere şi roşioarele fierte în vin de Falerno şi sfârşind cu langustele de Stromboli şi cu naramzele de Sicilia, împodobeau masa. Pe podea nişte câini se băteau pe un fazan în timp ce aerul era împânzit de păsări în mii şi mii de culori care şterpeleau de pe blagoslovita masă smochine, fragi şi cireşe, scăpându-le uneori din cioc asupra unui sodom de şoareci care aşteptau, adulmecând cu botul pe sus, să le pice în gură această mană cerească.

Magdalena ţinea în mână o cupă plină cu o licoare blondă ca topazul şi având o formă curioasă, aidoma celor descrise de Petroniu la ospăţul lui Trimalhio.

Absorbit cum era de această importantă îndeletnicire, monarhul abia catadicsi să ridice ochii atunci când trecură prin dreptul mânăstirii iacobinilor, al cărei clopot bătea din răsputeri de vecernie.

De altminteri, toate uşile şi toate ferestrele susnumitei chinovii erau închise, aşa încât ai fi putut crede că nu se afla ţipenie de om înăuntru, dacă nu s-ar fi auzit răsunând între zidurile mânăstirii dangătul clopotului.

După această privire fugară, monarhul îşi văzu mai departe de treabă cu şi mai multă sârguinţă.

Dar, după o sută de paşi, cineva care l-ar fi urmărit cu luare-aminte l-ar fi văzut aruncând o privire ceva mai curioasă decât prima asupra unei case arătoase de pe partea stângă a şoselei, casă care, clădită în mijlocul unei grădini încântătoare, privea printre lăncile aurite ale grilajului de fier spre drumul mare. Conacul acesta se numea Bel-Esbat.

Spre deosebire de mânăstirea iacobinilor, Bel-Esbat avea toate ferestrele deschise, afară de una singură, acoperită de o jaluzea.

În clipa când monarhul trecu prin dreptul conacului, o imperceptibilă înfiorare făcu să tremure jaluzeaua. Regele schimbă o ocheadă şi un surâs cu d'Épernon şi se apucă să foarfece un alt păcat capital.

De astă dată era înfăţişat păcatul desfrâului.

Artistul îl zugrăvise în culori atât de înfricoşătoare, înfierându-l cu atâta curaj şi atâta îndârjire, încât nu ne putem îngădui să menţionăm decât un singur detaliu, deşi e vorba de un detaliu cu totul secundar. Îngerul păzitor al Magdalenei îşi lua zborul spre ceruri, peste măsură de înspăimântat, acoperindu-şi ochii cu palmele.

Imaginea aceasta, executată cu foarte multă migală, absorbea până într-atât atenţia regelui, încât el îşi continuă drumul fără să bage de seamă trufia ce se lăfăia în dreptul portierei din stânga echipajului. Păcat, zău, fiindcă Sainte-Maline plutea în slăvile cerului de fericire şi era mândru de nu-şi mai încăpea în piele, călare pe bidiviul lui.

El, să fie la doi paşi de monarh, el, cadetul gascon, să audă cu urechile lui pe maiestatea sa regele preacucernic dojenindu-şi căţelul:

— Fii cuminte, master Love, nu mă plictisi!

Sau spunându-i domnului duce d'Épernon, comandantul infanteriei regale:

— Tare mi-e teamă, duce, că telegarii ăştia au să-mi frângă gâtul!

Când şi când totuşi, ca şi cum ar fi vrut să-şi umilească mândria, Sainte-Maline îşi arunca ochii spre cealaltă portieră păzită de Loignac, pe care obişnuinţa onorurilor îl făcea să rămână cu totul indiferent la aceste onoruri; şi găsind că gentilomul din dreapta lui, cu liniştea desăvârşită ce se zugrăvea pe chipul său şi cu ţinuta lui milităroasă plină de

modestie, era mai falnic decât putea fi el, cu toate ifosele lui de *capitano*, Sainte-Maline căuta să se înfrâneze; puţin mai apoi însă anumite gânduri ce-i încolţeau în minte zgândăreau din nou sălbatica-i trufie, lăsând-o să se reverse din plin.

"Toată lumea mă vede, se uită la mine — îşi spunea el — şi se întreabă: "Cine o fi fericitul gentilom care-l însoţeşte pe rege?"

Dat fiind tărăgăneala cu care mergeau şi care nu îndreptăţea câtuşi de puţin temerile monarhului, fericirea lui Sainte-Maline era sortită să ţină încă multă vreme, căci telegarii Elisabetei, împovăraţi de hamuri grele, împodobite cu ţinte de argint şi cu tot felul de ceaprazuri şi încătuşaţi în nişte şleauri puternice, de parcă ar fi trebuit să tragă arca lui David, nu înaintau prea repede pe drumul spre Vincennes.

Dar cum se umflase prea mult în pene, ceva ca o mustrare din ceruri veni să-i domolească bucuria, ceva care, mai mult chiar, avu darul să-l întristeze peste măsură! Într-un răstimp îl auzi pe monarh rostind numele lui Ernauton.

De vreo două sau trei ori în câteva minute, regele pomeni numele acesta. Merita, într-adevăr, să-l vezi pe Sainte-Maline aplecându-se în şa pentru a prinde din zbor cheia acestei interesante enigme. Însă, ca toate lucrurile pe drept cuvânt interesante, enigma rămânea nedezlegată din pricina cine ştie cărui incident sau a unui zgomot ce-i curma firul.

Regele scotea câte o exclamaţie de necaz pentru că, la un moment dat, tăiase alandala cu foarfecele ilustraţia sau îi poruncea să tacă, punând cât mai multă dulceaţă în glas, lui master Love, care lătra de zor, cu pretenţia neîntemeiată, dar vădită, de a face tot atâta larmă ca şi un dog.

Fapt este că, de la Paris şi până la Vincennes, numele lui Ernauton reveni de cel puţin zece ori pe buzele regelui şi de încă patru ori, cel puţin, pe buzele ducelui, fără ca Sainte-Maline să se poată dumeri cu ce prilej fusese repetat de atâtea ori.

În cele din urmă îşi închipui — aşa e omul făcut să caute întotdeauna să se amăgească singur — că probabil suveranul ţinuse să afle pricina pentru care Ernauton nu se mai arătase de loc şi că d'Épernon îi împărtăşise, la rândul său, motivul prezumtiv sau adevărat.

În sfârşit, ajunseră la Vincennes.

Monarhul mai avea încă trei păcate de forfecat. Aşa că, de

îndată ce coborî din caleaşcă, maiestatea sa se grăbi să se închidă în camera domniei sale, chipurile pentru a se dedica acestei mult prea serioase îndeletniciri.

Bătea un vânt îngheţat ce te pătrundea până la os; drept care, Sainte-Maline abia apucase să se aciueze la gura unui cămin impunător, în speranţa că va reuşi să se încălzească şi, încălzindu-se, să tragă un pui de somn, când Loignac îi puse mâna pe umăr.

— Eşti de corvoadă azi — îi spuse el, ritos, cu glasul omului care, deprins ani de-a rândul să se supună fără a crâcni, ştie la rândul lui să se facă ascultat. Ai să dormi altă dată. Drepţi, domnule de Sainte-Maline!

— Pot să veghez şi două săptămâni încheiate dacă-i nevoie — răspunse gentilomul.

— Îmi pare rău că n-am pe nimeni la îndemână — se scuză Loignac, uitându-se în jur ca şi cum ar fi căutat pe cineva.

— Domnule — îi tăie cuvântul Sainte-Maline — n-are rost să vă adresaţi altcuiva. Dacă trebuie, sunt în stare să nu dorm o lună întreagă.

— O, nu suntem chiar atât de pretenţioşi, fii pe pace.

— Ce trebuie să fac, domnule?

— Să încaleci pe cal şi să te întorci la Paris.

— Sunt gata; mi-am legat calul de iesle aşa cum era înşeuat.

— Foarte bine. Te duci întins la cazarma celor Patruzeci şi Cinci.

— Da, domnule.

— Ajungând acolo, scoli toată lumea din somn, dar în aşa fel, încât nimeni altul, afară de cei trei comandanţi pe care am să ţi-i numesc îndată, să nu ştie unde trebuie să meargă şi ce are de făcut.

— Voi îndeplini cuvânt cu cuvânt tot ce mi-aţi spus până acum.

— Pe urmă: paisprezece din aceşti domni vor rămâne la poarta Saint-Antoine, alţi cincisprezece se vor opri la jumătatea drumului, iar cu ceilalţi paisprezece te vei întoarce aici.

— S-a făcut, domnule de Loignac. Dar la ce oră va trebui să ieşim din oraş?

— După ce se va fi întunecat.

— Călare sau pe jos?

— Călare.

— Şi cum înarmaţi?

— Cu tot ce aveţi: pumnal, spadă şi pistoale.

— Cu platoşa pe noi?

— Da, cu platoşa.

— Alte instrucţiuni mai aveţi să-mi daţi, domnule?

— Uite, ai aici trei scrisori: una pentru domnul de Chalabre, una pentru domnul de Biran şi una pentru dumneata. Domnul de Chalabre va lua comanda primei grupe, domnul de Biran a celei de-a doua, iar cea de-a treia rămâne pe seama dumitale.

— Am înţeles, domnule.

— Aceste scrisori nu vor fi deschise decât la locul cuvenit, în clipa când va suna ceasul şase. Ceea ce înseamnă că domnul de Chalabre o va deschide pe a sa la poarta Saint-Antoine, domnul de Biran la Croix-Faubin, iar dumneata la poarta donjonului.

— Trebuie să venim repede?

— În goana cailor, dar fără să daţi cumva de bănuit şi fără să bage nimeni de seamă. Fiecare va ieşi deci prin altă parte din Paris: domnul de Chalabre pe poarta Bourdelle, domnul de Biran pe poarta Temple, iar dumneata, fiindcă ai o cale mai lungă de făcut, vei căuta s-o tai de-a dreptul, adică pe poarta Saint-Antoine.

— Am înţeles, domnule.

— Celelalte instrucţiuni sunt cuprinse în aceste trei scrisori. Du-te acum.

Sainte-Maline salută şi dădu să plece.

— O clipă numai — îl opri Loignac. De aici şi până la Croix-Faubin poţi merge cât de repede pofteşti, dar de la Croix-Faubin şi până la barieră ia-o la pas. Mai sunt încă două ore până să se întunece, aşa că ai timp berechet.

— Prea bine, domnule.

— Ai înţeles sau vrei cumva să-ţi mai repet ordinul încă o dată?

— Nu e nevoie, domnule.

— Drum bun, domnule de Sainte-Maline!

Şi, pocnind din pinteni, Loignac reintră în apartamentele regale.

"Paisprezece în primul detaşament, cincisprezece în cel

de-al doilea şi cincisprezece într-al treilea; înseamnă că nu l-a mai pus pe Ernauton la socoteală, e limpede ca lumina zilei şi că, prin urmare, nu mai face parte din garda celor Patruzeci şi Cinci."

Umflându-se în pene, Sainte-Maline îşi îndeplini misiunea ca un om de vază, dar cât se poate de conştiincios.

O jumătate de oră după plecarea lui de la Vincennes, ţinându-se întocmai de instrucţiunile primite din partea lui Loignac, apucase să treacă dincolo de bariera oraşului. Un sfert de ceas mai apoi intra în cazarma celor Patruzeci şi Cinci.

Cei mai mulţi dintre domniile lor se desfătau adulmecând, fiecare din odăiţa lui, aburii bucatelor pentru cină ce fumegau în bucătăriile respective privegheate de gospodinele lor.

Astfel, preacinstita Lardille de Chavantrade pregătise o friptură de berbec cu carote, dreasă din belşug cu fel şi fel de mirozne, după obiceiul gascon, o mâncare nespus de gustoasă de care Militor se îngrijea deopotrivă, în măsura puterilor sale, adică mânuind o furculiţă de fier cu ajutorul căreia încerca fie carnea, fie legumele, să vadă dacă erau destul de bine prăjite.

La rândul său, Pertinax de Montcrabeau, ajutat de acel slujitor ciudat pe care se ferea să-l tutuiască, dar care, dinspre partea lui, nu pregeta să-i spună pe nume, Pertinax de Montcrabeau, zic, îşi întrebuinţa talentele culinare în folosul unei întregi grupe ce se gospodărea în comun. Popota înfiinţată de acest iscusit econom întrunea şase asociaţi, care îşi aduceau obolul dând câte şase gologani pentru fiecare masă.

Domnul de Chalabre, pe cât se părea, nu mânca niciodată; s-ar fi zis că este o fiinţă mitologică, o fiinţă care, prin firea ei, era scutită de orice trebuinţă. Faptul că era numai piele şi os te făcea totuşi să te îndoieşti de obârşia-i divină.

Domnul de Chalabre se uita la camarazii săi cum îşi puneau stomacul la cale dimineaţa, la prânz şi seara, ca o pisică fudulă care, deşi este flămândă, nu vrea să se milogească mulţumindu-se să-şi lingă mustăţile ca să-şi astâmpere foamea. Se cuvine totuşi să spunem că atunci când îl îmbia cineva — şi asta se întâmpla destul de rar — se grăbea să refuze, zicând, chipurile, că abia isprăvise de mestecat ultima îmbucătură şi, îndeobşte, aceste îmbucături erau, nici mai mult nici mai puţin, fie de potârniche, fie de fazan, fie de prepeliţă, de ciocârlii, de pateuri de gotcan sau de cei mai aleşi peşti. Toate stropite din

belşug cu vinuri din Spania sau din arhipelagul grecesc, din cele mai vestite podgorii, bunăoară Malaga, Cipru sau Siracuza.

Precum se vede, cinstita adunare cheltuia după bunul ei plac banii maiestăţii sale Henric al III-lea.

De altfel, îţi puteai da lesne seama de felul de a fi al fiecăruia dintre ei văzând cum arăta chilia în care locuia. Unii iubeau florile şi creşteau într-o ulcică aşezată pe fereastră câte un trandafir plăpând sau câte o sipică ofilită; alţii aveau, ca şi regele, mania pozelor, fără a şti să le decupeze însă cu aceeaşi îndemânare; alţii, în fine, ca nişte adevărate feţe bisericeşti, îşi aduseseră în casă câte o menajeră sau câte o nepoţică.

Domnul d'Épernon îi şoptise lui Loignac că cei Patruzeci şi Cinci nu locuiau în incinta palatului şi deci putea să închidă ochii asupra acestor lucruri, iar Loignac închidea ochii.

Totuşi, atunci când suna goarna, fiecare din ei devenea într-o clipă un ostaş deprins să se supună orbeşte celei mai neînduplecate discipline, sărea pe cal şi era gata să înfrunte orice.

Iarna se culcau la orele opt, iar vara la zece, dar numai cincisprezece dintre ei dormeau cu adevărat, alţi cincisprezece dormeau iepureşte, iar ceilalţi nu dormeau de loc.

Cum nu era decât ora cinci şi jumătate după-amiaza, Sainte-Maline îi găsi pe toţi în picioare şi în cele mai gastronomice dispoziţii de pe faţa pământului.

Cu un singur cuvânt însă făcu să zboare în aer toate blidele.

— Pe cai, domnilor! porunci el.

Şi lăsând droaia de martiri în mijlocul harababurii pricinuite de această deplasare neaşteptată, se grăbi să dea desluşiri domnilor de Biran şi de Chalabre în privinţa ordinului.

Încingându-se cu centironul şi încătărămându-şi platoşa, unii dintre ei înfulecară la repezeală câteva îmbucături stropite cu o duşcă bună de vin; alţii, care abia apucaseră să se înfrupte din bucate, se înarmară suspinând resemnaţi.

Numai domnul de Chalabre, strângând cu încă o gaură cureaua de care era atârnată spada, declară ritos că cinase de mai bine de un ceas.

Se făcu apelul.

Doar patruzeci şi patru dintre ei, printre care şi Sainte-Maline, erau prezenţi.

— Domnul Ernauton de Carmainges lipseşte — spuse domnul de Chalabre, căruia îi venise rândul să împlinească slujba de furier.

O bucurie nemăsurată cotropi inima lui Sainte-Maline, răsfrângând-o pe buzele sale, care schimonosiră un zâmbet, lucru rar pentru un om cu o fire atât de închisă şi înveninat de invidie.

Într-adevăr, în ochii lui Sainte-Maline, prin absenţa aceasta nemotivată cu prilejul unei expediţii atât de însemnate, Ernauton îşi tăia cu desăvârşire craca de sub picioare.

În sfârşit, cei Patruzeci şi Cinci sau, mai bine, zis cei Patruzeci şi Patru plecară, fiecare pluton îndreptându-se într-altă direcţie, aşa cum li se pusese în vedere: adică domnul de Chalabre împreună cu treisprezece oameni spre poarta Bourdelle. Domnul de Biran cu alţi paisprezece spre poarta Temple. Iar Sainte-Maline, cu ultimii paisprezece, spre poarta Saint-Antoine.

Capitolul XLI Bel-Esbat

Nu mai e nevoie să spunem, cred, că Ernauton, pe care Sainte-Maline îl socotea pierdut fără scăpare, continua, dimpotrivă, să-şi urmeze liniştit drumul deschis pe neaşteptate de soarta lui norocoasă.

În primul moment chibzuise, aşa cum ora şi firesc, că ducesa de Montpensier, pe care avea îndatorirea s-o găsească, nu putea să fie decât la palatul Guise, de vreme ce se afla în Paris.

Ernauton se îndreptă deci din capul locului spre palatul Guise.

Când, după ce bătu la poarta cea mare a palatului, care se deschise, în fine, cu foarte multă prudenţă, solicită cinstea de a fi primit de doamna ducesă de Montpensier, portarul îi râse în nas cu sfruntare. Pe urmă, în faţa stăruinţelor lui, i se răspunse că ar fi trebuit să ştie de la bun început că alteţa sa locuia la Soissons şi nicidecum la Paris.

Ernauton, care se aştepta la o asemenea primire, nu-şi

pierdu câtuşi de puţin cumpătul.

— Îmi pare nespus de rău că nu-i aici — se întristă el. Trebuia să-i comunic alteţei sale un lucru de cea mai mare importanţă din partea domnului duce de Mayenne.

— Din partea domnului duce de Mayenne? întrebă portarul. Şi cine, mă rog, ţi-a încredinţat această însărcinare?

— Chiar domnul duce de Mayenne în persoană.

— Cine, ducele? Zici că el ţi-a încredinţat-o?! exclamă portarul, ticluindu-şi cu iscusinţă o mutră cât se poate de mirată. Şi unde, mă rog, ţi-a încredinţat această însărcinare? Fiindcă nici domnul duce şi nici doamna ducesă nu sunt la Paris.

— Crezi că nu ştiu? răspunse Ernauton. Dar tot atât de bine s-ar putea să nu fi fost nici eu la Paris; s-ar putea să mă fi întâlnit cu domnul duce într-altă parte decât la Paris, bunăoară, în drum spre Blois.

— În drum spre Blois? zise portarul, ciulind urechea.

— S-ar putea să mă fi întâlnit pe drum şi să-mi fi încredinţat un mesaj pentru doamna de Montpensier.

O umbră de nelinişte flutură pe obrazul interlocutorului său, care, de teamă poate ca drumeţul să nu dea buzna înăuntru, tot timpul ţinuse poarta abia întredeschisă.

— Şi ce-i cu mesajul ăsta? întrebă el.

— E la mine.

— Asupra dumitale?

— Uite aici — spuse Ernauton, bătându-se cu palma peste vestă.

Slujitorul, care părea să fie nespus de credincios stăpânilor săi, îl cercetă pe Ernauton cu o privire iscoditoare.

— Şi zici că ai mesajul asupra dumitale? întrebă el.

— Da, domnule.

— Şi că e vorba de ceva important?

— De cea mai mare importanţă.

— Eşti bun să mi-l arăţi numai puţin?

— Cu plăcere.

Şi Ernauton scoase din sân scrisoarea domnului de Mayenne.

— Ia te uită! se miră portarul. Ce curioasă cerneală!

— E scrisă cu sânge — răspunse Ernauton, liniştit.

Auzind acest lucru, slujitorul se îngălbeni, cu atât mai mai mult cu cât se gândise, desigur, că s-ar fi putut să fie chiar

sângele domnului de Mayenne.

Pe vremea aceea era o lipsă cumplită de cerneală, în timp ce sângele curgea gârlă pe toate drumurile; în consecinţă, adeseori îndrăgostiţii scriau iubitelor lor, iar oamenii însuraţi, celor de acasă, cu lichidul mai răspândit îndeobşte.

— Domnule — vorbi slujitorul cu însufleţire — nu ştiu dacă vei putea da de urma doamnei ducese de Montpensier în Paris sau în împrejurimile oraşului, dar, în orice caz. du-te chiar acum, dacă nu te superi, în cartierul Saint-Antoine, unde se află o casă care se numeşte Bel-Esbat, e casa doamnei ducese: ai s-o recunoşti numaidecât, fiindcă e prima pe stânga după mânăstirea iacobinilor, cum te duci spre Vincennes; cu siguranţă că ai să găseşti acolo pe vreunul din slujitorii doamnei ducese sau o persoană destul de apropiată de domnia sa ca să fie în măsură să-ţi spună unde ar putea fi acum doamna ducesă.

— Prea bine, mulţumesc! zise Ernauton, înţelegând că slujitorul nu putea sau nu voia să-i spună mai mult decât atât.

— În cartierul Saint-Antoine — stărui slujitorul — toată lumea cunoaşte şi poate să-ţi arate unde se află Bel-Esbat, deşi nu prea se ştie, cred, că este conacul doamnei de Montpensier, deoarece doamna ducesă l-a cumpărat abia de curând, ca să aibă un loc unde să se retragă.

Ernauton dădu din cap şi-şi îndreptă paşii spre cartierul Saint-Antoine.

Nu trebui să umble prea mult pentru a găsi, chiar fără să întrebe pe cineva, conacul Bel-Esbat, care se afla în imediata apropiere a mânăstirii iacobinilor.

Trase de clopoţel şi poarta se deschise.

— Intră! se auzi îmbiat de un glas.

Intră în curte şi poarta se închise după el.

Cel ce-i dăduse drumul înăuntru aştepta, probabil, pe cât se părea, să-l audă rostind vreo parolă; dar cum Ernauton se mulţumea să privească în jur fără un cuvânt, îl întrebă ce dorea.

— Aş vrea să vorbesc cu doamna ducesă — spuse tânărul getilom.

— Şi pentru ce o căutaţi pe doamna ducesă la Bel-Esbat? întrebă valetul.

— Pentru că portarul palatului Guise m-a trimis aici — răspunse Ernauton.

— Doamna ducesă nu este la Bel-Esbat, aşa cum nu este

nici la Paris — replică valetul.

— Atunci — spuse Ernauton — nu-mi rămâne decât să aştept un moment mai prielnic pentru a-mi îndeplini faţă de dânsa misiunea pe care mi-a încredinţat-o domnul duce de Mayenne.

— O misiune? Pentru dânsa, pentru doamna ducesă?

— Pentru doamna ducesă.

— Din partea domnului duce de Mayenne?

— Întocmai.

Feciorul rămase în cumpănă un moment.

— Domnule — spuse el în cele din urmă — eu nu sunt în măsură să vă dau un răspuns — dar e aici cineva mai mare ca mine cu care trebuie să mă sfătuiesc. Fiţi bun şi aşteptaţi o clipă.

"Rar mi-a fost dat să văd asemenea slujitori, să fiu al dracului, toţi aleşi pe sprânceană. Ce ordine, ce disciplină, câtă străşnicie! Tare primejdioşi trebuie să fie oamenii ăştia, dacă simt nevoia să se păzească aşa. Aş vrea să văd cine poate intra în palatul ducilor de Guise atât de uşor cum se intră la Luvru! Zău dacă nu-mi vine să cred că adevăratul rege al Franţei nu este cel pe care-l slujesc."

Şi se uită roată împrejur: curtea era pustie, dar toate uşile grajdurilor stăteau larg deschise, ca şi când s-ar fi aşteptat să sosească o trupă de ostaşi pentru care totul era pregătit spre a fi încartiruită.

Ernauton fu întrerupt în cercetarea sa de valetul care se întorcea însoţit de un alt valet.

— Lăsaţi calul în seama mea, domnule şi duceţi-vă cu camaradul meu — îi spuse el. Veţi sta de vorbă cu cineva care vă poate da mai multe desluşiri decât mine.

Ernauton porni în urma valetului, aşteptă puţin într-un fel de anticameră şi, după câteva clipe, slujitorul care se dusese să ceară instrucţiuni, îl pofti în încăperea alăturată, unde o femeie simplu îmbrăcată, dar cu oarecare eleganţă, lucra la gherghef.

Femeia şedea cu spatele la Ernauton.

— Doamnă — o încunoştiinţă valetul — cavalerul care a venit din partea domnului de Mayenne este aici.

În momentul în care femeia se întoarse, Ernauton scoase un strigăt de mirare.

— Dumneavoastră, doamnă! exclamă el, recunoscând totodată pe fostul său paj şi pe necunoscuta din litieră, pe care o întâlnea acum pentru a treia oară sub o nouă înfăţişare.

— Dumneata?! rosti la rândul său doamna, scăpând ghergheful din mână, cu ochii la Ernauton. Apoi, făcând un semn lacheului, îi porunci: Poţi pleca!

— Sunteţi din suita doamnei ducese de Montpensier, doamnă? întrebă Ernauton, uimit.

— Da — mărturisi necunoscuta. Dar dumneavoastră, domnule, cum aţi ajuns să aduceţi un mesaj din partea domnului de Mayenne?

— Datorită unor împrejurări neaşteptate la care nici cu gândul nu m-aş fi gândit vreodată şi pe care mi-ar fi greu să vi le împărtăşesc, fiindcă aş avea prea multe de spus — răspunse Ernauton cu cea mai mare prudenţă.

— Oh, văd că sunteţi foarte discret, domnule — adăugă ea, zâmbind.

— Da, atunci când trebuie să fiu, doamnă — încuviinţă el.

— Totuşi nu văd de ce ar fi nevoie de atâta discreţie în cazul de faţă — se miră necunoscuta — căci, dacă într-adevăr aţi adus, cum ziceţi, un mesaj din partea persoanei pe care aţi numit-o...

Ernauton făcu un gest.

— O, nu încape nici o supărare! Dacă, într-adevăr, aţi adus un mesaj din partea acestei persoane, cred că este un lucru destul de important, pentru ca, în amintirea legăturilor noastre, deşi trecătoare, să-mi spuneţi şi mie despre ce anume e vorba.

Doamna căută să pună în ultimele cuvinte toată drăgălăşenia şăgalnică, alintată şi seducătoare de care este în stare o femeie frumoasă atunci cînd are o rugăminte de făcut.

— Doamnă — răspunse Ernauton — n-aş putea să vă spun ceea ce eu însumi nu ştiu.

— Cu atât mai puţin ceea ce nu vreţi să spuneţi, nu-i aşa?

— Las la aprecierea dumneavoastră, doamnă — rosti Ernauton, înclinându-se.

— Fiind vorba de un lucru ce trebuie comunicat prin viu grai, veţi face aşa cum credeţi, domnule.

— N-am de comunicat nimic prin viu grai, doamnă! Misiunea mea este să înmânez o scrisoare alteţei sale.

— Unde-i scrisoarea? întrebă necunoscuta, întinzând mâna.
— Scrisoarea? repetă Ernauton.
— Sunteţi bun să mi-o daţi?
— Doamnă — răspunse Ernauton — cred că am avut cinstea să vă spun că scrisoarea este destinată doamnei ducese de Montpensier.
— Dar cum ducesa nu este aici — stărui doamna, care începuse să-şi piardă răbdarea — îi ţin eu locui. Puteţi deci...
— Nu pot.
— Nu aveţi încredere în mine, domnule?
— Aşa s-ar cuveni, doamnă — spuse tânărul gentilom, cu o privire a cărei expresie era destul de lămurită pentru a nu îngădui nici un fel de îndoială — dar, cu toată purtarea dumneavoastră misterioasă, trebuie să vă mărturisesc că mi-aţi inspirat cu totul alte sentimente decât cele despre care vorbiţi.
— Adevărat?! se miră doamna, îmbujorându-se puţin sub privirea înflăcărată a lui Ernauton.
Tânărul se înclină.
— Luaţi seama, domnule mesager — rosti ea, râzând — am impresia că îmi faceţi o declaraţie de dragoste.
— Bineînţeles, doamnă — stărui Ernauton. Nu ştiu dacă voi avea parte să vă mai văd vreodată şi prilejul acesta este, într-adevăr, mult prea fericit ca să-l pierd.
— Acum înţeleg, domnule.
— Aţi înţeles că vă iubesc, doamnă? De altfel nici nu era prea greu de înţeles.
— Nu înţeleg cum aţi ajuns aici.
— Mă iertaţi, doamnă — spuse Ernauton — dar de astă dată nu mai înţeleg eu.
— Da, îmi dau seama că aţi vrut să mă vedeţi şi de aceea v-aţi folosit de un pretext pentru a putea pătrunde aici.
— Eu, doamnă, să mă folosesc de un pretext?! Vă rog să credeţi că mă judecaţi greşit; nu aveam de unde să ştiu că-mi va fi dat să vă mai întâlnesc vreodată şi aşteptam ca norocul, care de două ori până acum m-a scos în calea domniei voastre, să se îndure iarăşi de mine; dar ca să mă folosesc de un pretext, asta o dată cu capul n-aş face-o! Trebuie să ştiţi că am o fire sucită şi că nu gândesc îndeobşte la fel ca toată lumea.
— Cum aşa?! Un om îndrăgostit, cum ziceţi că sunteţi

dumneavoastră, mai poate avea şovăieli şi mai stă să-şi aleagă mijloacele când e vorba să vadă persoana pe care o iubeşte? Într-adevăr, e lăudabil din partea dumneavoastră, domnule — rosti necunoscuta cu o aroganţă puţin zeflemitoare. Ei bine, drept să vă spun, bănuiam că sunteţi un om dintr-o bucată.

— Şi ce v-a făcut, doamnă, să aveţi asemenea bănuieli, dacă nu vi-e cu supărare? întrebă Emauton.

— Deunăzi, când m-aţi întâlnit, eram în litieră, dar, cu toate că m-aţi recunoscut, nu v-aţi gândit să mă urmăriţi.

— Luaţi seama, doamnă — îi atrase atenţia Ernauton — înseamnă să mărturisiţi că v-aţi uitat la mine.

— Grozavă mărturisire, zău! Nu ne-am întâlnit oare în nişte împrejurări care, mie, cel puţin, îmi îngăduie să scot capul pe fereastra litierei dacă s-ar întâmpla să-mi ieşiţi în cale? Domnul însă n-a găsit altceva mai bun de făcut decât să se îndepărteze în goana calului, după ce a dat un ţipăt ce m-a făcut să tresar în fundul litierei.

— Eram obligat să plec, doamnă.

— Cine vă obliga: conştiinţa dumneavoastră?

— Nu, doamnă, datoria.

— Ei, bravo! spuse doamna, râzând. Văd că sunteţi un îndrăgostit cu capul pe umeri, foarte prudent şi care se teme, mai presus de ori ce, să nu se compromită cumva.

— Şi chiar dacă aş fi avut unele temeri în legătură cu dumneavoastră, doamnă, vă prinde mirarea? Spuneţi-mi, vă rog, e firesc oare ca o femeie să umble îmbrăcată bărbăteşte, să intre cu forţa în oraş, deşi barierele sunt închise şi să se ducă pe urmă în Piaţa Grève pentru a privi caznele unui biet nefericit sfârtecat în bucăţi, făcând tot felul de gesturi mai mult decât bizare? Spuneţi: am dreptate?

Doamna păli uşor, apoi căută să-şi ascundă paloarea, dacă se poate spune aşa, sub un zâmbet.

— E firesc, în sfârşit, ca, după ce şi-a împlinit această ciudată plăcere, onorata doamnă s-o rupă la fugă ca o hoaţă, de teamă să nu fie arestată, cu toate că se află în slujba unei prinţese atât de puternice, chiar dacă nu e bine văzută la curte, ca doamna de Montpensier?

Necunoscuta zâmbi din nou, de astă dată cu o ironie şi mai vădită.

— Îmi pare rău că trebuie să vă spun, domnule — rosti ea

— dar perspicacitatea dumneavoastră lasă de dorit, deşi sunteţi convins că aveţi ochiul ager; căci, cu puţină chibzuinţă, tot ceea ce vi se pare de neînţeles s-ar fi lămurit pe loc. Nu era firesc, în primul rând, ca doamna ducesă de Montpensier să se intereseze de soarta domnului de Salcède, de ceea ce ar fi putut să spună, de destăinuirile mincinoase sau adevărate pe care ar fi putut să le facă şi care ar fi fost în măsură să compromită, după cum cred că vă daţi seama, toată casa de Lorena? Şi dacă lucrul acesta era firesc, domnule, nu era tot atât de firesc oare ca doamna ducesă să trimită o persoană de încredere, apropiată, pe care să se poată pe deplin bizui, ca să asiste la execuţie şi să constate *de visu*, cum se spune, la palatul de justiţie, pas cu pas, cum se desfăşoară lucrurile, fără să scape nici un amănunt? Ei bine, această persoană, domnule, eram eu, eu, fiinţa cea mai apropiată, căreia alteţa sa îi încredinţează toate tainele sale. Şi acum, spuneţi-mi, vă rog, credeţi cumva că m-aş fi putut duce în Piaţa Grève îmbrăcată în straie femeieşti? Credeţi cumva, în sfârşit, că puteam să privesc nepăsătoare, acum când cunoaşteţi situaţia pe care o am în casa ducesei, chinurile osânditului, văzând că din clipă în clipă era pe cale să facă destăinuiri?

— Aveţi perfectă dreptate, doamnă — recunoscu Ernauton, înclinându-se — şi vă mărturisesc cu mâna pe conştiinţă că admir inteligenţa şi felul dumneavoastră de a judeca lucrurile, aşa cum adineauri admiram frumuseţea dumneavoastră.

— Mulţumesc mult, domnule. Şi acum, fiindcă ne cunoaştem şi unul şi celălalt şi totul s-a lămurit pe deplin între noi, daţi-mi scrisoarea, de vreme ce scrisoarea există şi nu este un simplu pretext.

— Cu neputinţă, doamnă.

Necunoscuta se sili să se stăpânească.

— Cu neputinţă?! repetă ea.

— Da, cu neputinţă, deoarece i-am jurat domnului duce de Mayenne să nu încredinţez scrisoarea decât doamnei ducese de Montpensier în persoană.

— Spuneţi mai bine — izbucni doamna, începând să-şi piardă răbdarea — spuneţi mai bine că scrisoarea nici nu există. De ce nu mărturisiţi că, în ciuda pretinselor dumneavoastră ezitări, scrisoarea n-a fost decât un pretext ca să puteţi

pătrunde aici? De ce nu mărturisiţi că n-aţi vrut decât să mă vedeţi şi atâta tot? Ei bine, domnule, acum cred că sunteţi mulţumit; nu numai că aţi reuşit să intraţi în casă, nu numai că aţi reuşit să mă vedeţi, dar, pe deasupra, mi-aţi şi spus că mă adoraţi.

— Ceea ce este tot atât de adevărat, doamnă, ca şi celelalte lucruri pe care vi le-am spus.

— Fie cum ziceţi! Mă adoraţi deci, aţi vrut neapărat să mă vedeţi, v-am prilejuit această plăcere în schimbul serviciului pe care mi l-aţi făcut. Prin urmare, suntem chit, drum bun!

— Mă supun, doamnă — răspunse Ernauton — şi, de vreme ce doriţi să plec, nu-mi rămâne decât să vă împlinesc dorinţa.

De astă dată doamna se supără cu tot dinadinsul.

— Adevărat? se încruntă ea. Dar dacă dumneavoastră mă cunoaşteţi, eu, în schimb, nu ştiu cine sunteţi. Nu vi se pare că sunteţi mult mai avantajat decât mine? Ah, nu cumva vă închipuiţi că e de ajuns să intraţi, sub un pretext oarecare, în casa unei prinţese, fiindcă vă aflaţi în casa doamnei de Montpensier. domnule şi să spuneţi: "Mi-a reuşit vicleşugul, acum pot să plec"? Cinstit vorbind, domnule, o asemenea purtare nu poate fi a unui om manierat.

— Mi se pare, doamnă, că judecaţi cu prea mare asprime — ripostă Ernauton — ceea ce ar putea fi, în cel mai rău caz, şiretlicul unui îndrăgostit dacă, aşa cum am avut cinstea să vă spun, n-ar fi la mijloc un lucru de cea mai mare importanţă şi cât se poate de adevărat. Nu voi lua în seamă vorbele grele pe care le-aţi rostit, doamnă, şi, de vreme ce nu găsesc nici o îndurare în ochii domniei voastre, voi căuta să uit cu desăvârşire toate cuvintele calde şi duioase pe care mi-am îngăduit să vi le spun. Dar nu vreau să plec de aici împovărat de învinuirile jignitoare cu care m-aţi copleşit. Am într-adevăr asupra mea o scrisoarea din partea domnului de Mayenne, pe care trebuie s-o înmânez doamnei de Montpensier şi ca să vă convingeţi, iată, e scrisă chiar de mâna domniei sale, după cum se poate vedea după adresă.

Ernauton îi întinse doamnei scrisoarea, fără s-o lase din mână. Necunoscuta îşi aruncă ochii asupra ei şi dădu un ţipăt:

— Sânge! E scrisul lui!

Ernauton vârî la loc scrisoarea în buzunar, fără să spună

nimic, se înclină din nou, ceremonios ca întotdeauna, şi, palid la faţă şi cu moartea în suflet, se îndreptă spre uşă. De astă dată tânărul auzi nişte paşi alergând după el şi se pomeni prins de mantie, ca Iosif în vechime.

— Ce doriţi, doamnă? întrebă el.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule — căută să-l înduplece doamna — vă rog din suflet! Ce este cu ducele, i s-a întâmplat ceva?

— Iertarea mea, doamnă — răspunse Emaulon — nu schimbă cu nimic lucrurile. Cât priveşte scrisoarea, de vreme ce nu v-aţi îndurat să-mi cereţi iertare decât ca s-o puteţi citi şi cum nimeni altcineva afară de doamna de Montpensier n-o va citi...

— Dar bine, smintitule — strigă mânioasă ducesa, înfruntându-l — nu mă recunoşti, sărmane, sau, mai bine zis, nu-ţi dai seama că eu sunt stăpâna care porunceşte aici şi-ţi închipui cumva că privirile acestea scânteietoare pot fi ale unei slujnice? Eu sunt ducesa de Montpensier! Fă bine şi dă-mi scrisoarea!

— Dumneavoastră, ducesa? exclamă Ernauton, dându-se înapoi înspăimântat.

— Bineînţeles. Hai, hai, dă-mi-o ! Nu vezi că sânt nerăbdătoare să aflu ce s-a întâmplat cu fratele meu?

În loc să se execute însă, aşa cum îşi închipuia ducesa, tânărul gentilom, care în primul moment se pierduse cu firea, dezmeticindu-se, în sfârşit, îşi încrucişă braţele pe piept.

— Cum vreţi să mă bizui pe cuvintele domniei voastre — răspunse el — când buzele ce le-au rostit m-au minţit de două ori până acum?

În ochii a căror privire ducesa o invocase puţin mai înainte în sprijinul spuselor sale scăpărară două fulgere ucigătoare. Ernauton însă întâmpină fără să clipească săgeţile lor de foc.

— Cum, te mai îndoieşti încă? Mai e nevoie de alte dovezi când ai mărturia mea? exclamă cu trufie femeia, destrămându-şi cu unghiile, mânioasă, manşetele de dantelă.

— Da, doamnă — răspunse netulburat Ernauton.

Necunoscuta de repezi la un clopoţel de pe masă, pe care îl lovi cu atâta înverşunare, încât puţin lipsi să nu-l spargă.

Sunetul pătrunzător al clopoţelului se răspândi în toate încăperile şi, înainte chiar de a fi apucat să se stingă, un valet se

şi ivi în uşă.

— Ce doreşte doamna? întrebă valetul.

Necunoscuta bătu din picior furioasă.

— Mayneville — porunci ea — să vină Mayneville! Nu-i aici?

— Ba da, doamnă.

— Ce mai aştepţi? Să vină odată!

Slujitorul o zbughi pe uşă şi, după câteva clipe, Mayneville intră grăbit în cameră.

— Poruncă, doamnă! rosti Mayneville.

— Doamnă?! De când se obişnuieşte oare să mi se spună aici în casă doamnă, domnule de Mayneville? îl luă la rost ducesa, exasperată.

— Poruncă, alteţa voastră! repetă, îndoit din şale, Mayneville, căruia nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— Foarte bine! spuse Ernauton. Căci am de-a face cu un gentilom şi, dacă a încercat cumva să mă înşele, cerul mi-e martor, voi şti cel puţin cui să cer socoteală.

— Acum te-ai convins, în sfârşit? întrebă ducesa.

— Da, doamnă, m-am convins şi, ca dovadă, poftiţi scrisoarea!

Şi, făcând o plecăciune, tânărul încredinţă doamnei de Montpensier scrisoarea ce prilejuise o atât de îndelungată discuţie.

Capitolul XLII Scrisoarea domnului de Mayenne

Ducesa îi smulse scrisoarea din mână, o deschise şi o citi cu nesaţ, fără a căuta măcar să ascundă impresiile ce se perindau pe chipul ei, ca norii pe fundalul unui cer învolburat de furtună.

După ce o citi până la capăt, îi întinse lui Mayneville, care părea tot atât de neliniştit ca şi dânsa, misiva adusă de Emauton şi care era ticluită în chipul următor:

"Surioară, am vrut să îndeplinesc cu mâna mea un lucru pe care s-ar fi cuvenit să-l facă mai curând un căpitan sau un maestru de scrimă şi am fost pedepsit.

Am primit o lovitură straşnică de spadă din partea secăturii pe care o ştii şi cu care am mai de mult o răfuială. Cea mai mare nenorocire este însă c-a răpus cinci dintre oamenii mei, printre care Boularon şi Desnoises, adică doi dintre cei mai de ispravă; pe urmă a dat bir cu fugiţii.

Trebuie să spun că a fost foarte mult ajutat să câştige această biruinţă de către aducătorul scrisorii de faţă, un tânăr încântător, după cum vei putea să-ţi dai singură seama: ţi-l recomand, este discreţia întruchipată.

Meritul său, pe care cred că-l vei preţui cum se cuvine, scumpa mea surioară, este de a-l fi împiedicat pe învingătorul meu să-mi reteze capul, lucru pe care sus-numitul învingător l-ar fi înfăptuit cu draga inimă, dat fiind că mi-a smuls masca de pe obraz în timp ce zăceam fără cunoştinţă şi şi-a dat seama cu cine are de-a face.

Ţi-aş fi îndatorat, surioară, dacă ai căuta să afli care este numele acestui cavaler atât de discret şi cu ce se îndeletniceşte; deşi mi-e simpatic, trebuie să recunosc totuşi că-mi dă de bănuit. Am încercat să-i fiu cumva de folos, dar la toate îmbierile mele s-a mulţumit să-mi răspundă că stăpânul pe care-l slujeşte are grijă să nu ducă lipsă de nimic.

N-aş putea să-ţi spun mai mult decât atât despre el, deoarece ţi-am împărtăşit tot ce ştiu; chipurile, zice că nu mă cunoaşte. Vezi dacă-i adevărat.

Mi-e foarte rău, dar nu cred că viaţa mea poate fi în primejdie. Trimite-mi cât mai repede felcerul meu; zac pe un aşternut de paie ca un cal. Aducătorul îţi va spune unde anume.

Fratele dumitale care te iubeşte,

MAYENNE"

Isprăvind de citit, scrisoarea, ducesa şi Mayneville se uitară unul la altul, la fel de miraţi. Ducesa se grăbi să rupă tăcerea, pe care Ernauton ar fi putut până la urmă s-o înţeleagă greşit.

— Vreţi să ne spuneţi, domnule — întrebă ducesa — cui datorăm binele nepreţuit pe care aţi avut bunătatea să ni-l faceţi?

— Unui om care, ori de câte ori are prilejul, doamnă, caută să vină în ajutorul celui mai slab împotriva celui mai tare.

— Sunteţi bun să-mi daţi câteva desluşiri, domnule? stărui

doamna de Montpensier.

Ernauton povesti tot ce ştia şi arătă unde se afla adăpostul ducelui. Doamna de Montpensier şi Mayneville îl ascultară cu un interes cât se poate de firesc.

Pe urmă, când sfârşi tot ce avea de spus, ducesa îl întrebă:

— Aş putea nădăjdui, domnule, că veţi împlini mai departe lucrul pe care l-aţi început atât de frumos şi că veţi rămâne credincios casei noastre?

Cuvintele acestea, rostite cu dulceaţa pe care ducesa se pricepea atât de bine s-o pună în glas, aveau un înţeles cât se poate de măgulitor, după mărturisirea pe care Ernauton o făcuse doamnei de onoare a ducesei; lăsând însă amorul-propriu deoparte, tânărul gentilom îşi dădu seama că erau pornite dintr-o simplă curiozitate. De altfel, ştia prea bine că, destăinuindu-şi numele şi rosturile sale, ar fi însemnat să deschidă ochii ducesei asupra urmărilor pe care le-ar fi putut avea această întâmplare; de asemenea bănuia că, atunci când îi pusese condiţia de a-i dezvălui unde se afla reşedinţa ducesei, regele avusese în vedere cu totul altceva decât să culeagă o simplă informaţie.

Două năzuinţe deosebite se înfruntau, aşadar, în sufletul său: ca îndrăgostit, ar fi putut jertfi una din ele; ca om de onoare, nu se îndura să renunţe la cealaltă. Ispita era cu atât mai puternică, cu cât, descoperindu-i situaţia pe care o avea în preajma regelui, s-ar fi ridicat paste măsură de mult în ochii ducesei şi pentru un tânăr abia sosit din fundul Gasooniei nu era chiar o bagatelă faptul de a câştiga oarecare prestigiu în faţa unei ducese de Montpensier.

Sainte-Maline n-ar fi stat nici o clipă în cumpănă.

Toate aceste gânduri ce se învolburau în mintea lui Carmainges nu reuşiră decât să-i sporească mândria, adică să-l facă şi mai dârz ca înainte.

Era lucru mare să ştie că înseamnă ceva în momentul acela, un lucru cu atât mai măgulitor pentru ei, cu cât până atunci fusese, de bună seamă, privit ca un om de nimic.

Ducesa aştepta deci un răspuns la întrebarea pe care i-o pusese: "N-aţi vrea cumva să rămâneţi credincios casei noastre?"

— Doamnă — îi mărturisi Ernauton — am avut mai înainte

cinstea să-i spun domnului de Mayenne că stăpânul meu este atât de bun şi se poartă în aşa fel cu mine, încât îmi scuteşte osteneala de a căuta un altul mai bun decât dânsul.

— După cum îmi arată fratele meu în scrisoare, domnule, s-ar părea că nu l-aţi recunoscut. Cum se face atunci că, deşi acolo nu l-aţi recunoscut, v-aţi folosit de numele său pentru a pătrunde până la mine?

— Mi s-a părut că domnul de Mayenne dorea să rămână necunoscut, doamnă, aşa că m-am socotit dator să nu arăt că ştiu cine este şi, pe bună dreptate, deoarece n-ar fi fost înţelept ca ţăranii care l-au adăpostit acolo să afle ce nume strălucit poartă rănitul pe care-l găzduiesc. Aici însă nu mai exista acest neajuns; dimpotrivă, numele demnului de Mayenne era în măsură să-mi deschidă uşile ca să ajung până la dumneavoastră, aşa că n-am mai pregetat să-l folosesc. Şi într-un caz şi în celălalt, cred că m-am purtat ca un om binecrescut.

Mayneville îi aruncă o privire ducesei ca şi cum ar fi vrut să-i spună: ,,E un băiat dezgheţat, doamnă".

Ducesa îi ghici gândul.

— Nimeni n-ar fi ştiut să răspundă cu atâta iscusinţă la o întrebare neplăcută — zise ea, privindu-l surâzătoare pe Ernauton — şi trebuie să recunosc că sunteţi un om deosebit de inteligent.

— Nu văd nici un fel de inteligenţă în cuvintele pe care am avut cinstea să vi le spun, doamnă — răspunse Ernauton.

— În sfârşit, domnule — replică ducesa, puţin impacientată — tot ce am putut înţelege mai lămurit deocamdată este că nu vreţi să spuneţi nimic. Poate că nu vă daţi seama îndeajuns ce grea povară este recunoştinţa pentru cineva care poartă un nume ca al meu: nu vă gândiţi că sunt o femeie, că de două ori până acum mi-aţi fost de folos şi că, dacă aş vrea cu tot dinadinsul să aflu numele dumneavoastră sau, mai curând, cine sunteţi...

— Prea bine, doamnă, sunt convins că veţi putea afla cu uşurinţă toate astea, dar veţi afla de la altcineva şi nu de la mine; aşa ştiu cel puţin că eu nu v-am spus nimic.

"Totdeauna are dreptate!" constată ducesa, învăluindu-l pe Ernauton cu o privire care, dacă tânărul gentilom s-ar fi priceput să desluşească tot ceea ce oglindea, ar fi trebuit să-i

facă mai multă plăcere decât orice altă privire întâlnită până atunci.

De aceea se declară mulţumit cu atât şi, întocmai ca un om cu gusturi fine, care se ridică de la masă în momentul când s-a convins c-a băut vinul cel mai de soi din câte s-au servit la ospăţ, Ernauton se înclină şi ceru voie ducesei să se retragă, bucuros de această mărturie de bunăvoinţă.

— Va să zică, domnule, asta-i tot ce aveţi să-mi spuneţi? îl întrebă ducesa.

— Mi-am îndeplinit misiunea — rosti tânărul. Nu-mi mai rămâne decât să aştern umilele mele omagii la picioarele alteţei voastre.

Ducesa îl petrecu doar cu privirea, fără să-i răspundă la salut, apoi, când uşa se închise după el, porunci bătând din picior:

— Mayneville, pune pe cineva să-l urmărească pe băiatul ăsta!

— Cu neputinţă, doamnă — răspunse Mayneville — toţi oamenii noştri sunt gata să pornească; eu însumi aştept nerăbdător clipa cea mare; nu este o zi nimerită să facem altceva decât ceea ce am pus la cale.

— Ai dreptate, Mayneville, într-adevăr, mi-am pierdut minţile; dar mai târziu...

— O, mai târziu, se schimbă socoteala; va fi aşa cum doriţi, doamnă.

— Da, fiindcă şi mie ca şi fratelui meu mi se pare suspect.

— Suspect sau nu — răspunse Mayneville — e un băiat de treabă şi oamenii de treabă nu se găsesc chiar pe toate drumurile. Trebuie să recunoaştem totuşi că am avut noroc; gândiţi-vă numai cât bine ne-a făcut şi cine? Un străin, un necunoscut picat din cer!

— N-are a face, n-are a face, Mayneville; dacă suntem siliţi să-l lăsăm în pace deocamdată, cel puţin mai târziu ai grijă şi nu-l scăpa din ochi.

— O, doamnă, mai târziu sper că nu va mai fi nevoie să urmărim pe nimeni — spuse Mayneville.

— Hotărât lucru, astă-seară nu mai îmi dau seama ce vorbesc. Ai dreptate, Mayneville, mi-am pierdut capul.

— Un general ca domnia voastră, doamnă, are tot dreptul să fie frământat în preajma unei bătălii hotărâtoare. Valois se

înapoiază de la Vincennes pe înnoptat.

— Într-adevăr, s-a întunecat afară, Mayneville şi Valois se înapoiază de la Vincennes pe înnoptat.

— O, avem timp berechet; nu este încă ora opt, doamnă, şi, de altminteri, n-au sosit nici oamenii noştri.

— Cunosc cu toţii ordinul, nu-i aşa?

— Toţi până la unul.

— Sunt oameni de încredere?

— Încercaţi, doamnă.

— Şi cum vin încoace?

— Răzleţi, ca şi când s-ar plimba.

— Cam câţi crezi că vor fi?

— Cincizeci în cap; mai mulţi decât avem nevoie; gândiţi-vă că, afară de aceşti cincizeci de oameni, mai avem încă două sute de călugări, care, la drept vorbind, fac cel puţin cât tot atâţia soldaţi, dacă nu şi mai bine.

— De îndată ce oamenii noştri vor fi sosit, pune-i pe călugării dumitale să străjuiască şoseaua.

— Le-am şi trimis vorbă, doamnă! Monahii vor sta îngrămădiţi de-a curmezişul drumului, ai noştri vor mâna trăsura spre ei, porţile mănăstirii vor fi larg deschise şi se vor închide numai după ce caleaşca va fi intrat în curte.

— Să mergem atunci la masă, Mayneville, ca să ne mai treacă timpul. Sunt atât de nerăbdătoare, încât îmi vine să împing acul pendulei.

— O să vină şi ceasul aşteptat, fiţi fără grijă.

— Dar oamenii noştri, ce-i cu oamenii noştri?

— Vor sosi la timp: de-abia a bătut de opt, n-am pierdut nici un moment.

— Mayneville, Mayneville! Fratele meu, sărmanul, îmi cere să-i trimit felcerul; cel mai iscusit felcer, cel mai bun balsam pentru rana lui Mayenne ar fi o şuviţă din părul lui Valois, după ce-i voi fi tuns scâfârlia şi cel ce va pleca să-i ducă ploconul acesta poate fi convins că va fi primit cu braţele deschise.

— Peste două ceasuri, doamnă, omul acesta va pleca să-l caute pe scumpul nostru duce în tainiţa sa; şi după ce alteţa sa a ieşit pe furiş din Paris deunăzi ca un fugar, acum o să se înapoieze ca un învingător.

— Încă ceva, Mayneville — spuse ducesa, oprindu-se în

uşă.

— Ce anume, doamnă?

— Prietenii noştri au fost înştiinţaţi?

— Care prieteni?

— Partizanii noştri din Ligă.

— Ferească Sfântul, doamnă! Să încredinţezi o taină unui burghez, e ca şi când ai trage clopotul mare de la Notre-Dame. Gândiţi-vă că, după ce lovitura va fi reuşit, înainte ca să prindă de veste cineva, avem la îndemână cincizeci de ştafete pe care le putem trimite care încotro: în momentul acela, ostaticul va fi zăvorât în mânăstire şi vom fi în măsură să ţinem piept unei întregi oştiri. La nevoie, cum n-o să mai avem a ne teme de nimic, putem da sfoară în ţară de pe acoperişul mânăstirii: "Preacinstitul Valois este în mâinile noastre!"

— Văd eu că eşti un om destoinic şi chibzuit, Mayneville! Pe bună dreptate Bearnezul te-a poreclit *Mèneligue*[12]. Şi eu mă gândeam să procedez cam tot aşa cum ai spus dumneata, numai că nu mi se lămuriseră încă îndeajuns lucrurile. Îţi dai seama ce răspundere apasă pe umerii mei, Mayneville şi că niciodată, de când e lumea lume, o femeie nu s-a încumetat să pună la cale şi să ducă la bun sfârşit o lovitură ca asta pe care am visat-o eu?

— Cum să nu-mi dau seama, doamnă! De aceea stau cu inima pierită, deşi sunt sfetnicul dumneavoastră.

— Aşadar, să recapitulăm — rosti ducesa, poruncitoare. Călugării înarmaţi sub anteriile lor?

— Sunt.

— Ostaşii înşiraţi de-a lungul drumului?

— Trebuie să fie la ora asta.

— Burghezii înştiinţaţi după lovitură?

— N-avem nevoie decât de trei ştafete: în zece minute Lachapelle-Marteau. Brigard şi Bussy-Leclerc vor afla ce s-a întâmplat şi, la rândul lor, le vor da de ştire celorlalţi.

— Pune în primul rând să-i omoare pe cei doi nătărăi care păzeau portierele când a trecut pe aici caleaşca: în felul acesta vom putea înfăţişa lucrurile cum vom socoti noi că ne-ar prinde mai bine să arătăm că s-au petrecut.

— Bieţii băieţi! De ce să-i ucidem! protestă Mayneville. Credeţi, într-adevăr, că trebuie neapărat să-i ucidem, doamnă?

---

[12] Joc de cuvinte: *Mèneligue* – sufletul Ligii.

— Cine, Loignac? Atâta pagubă!

— Este un ostaş viteaz.

— Un neisprăvit care s-a ajuns, ca şi găliganul celălalt care călărea în stânga trăsurii, acela oacheş la faţă şi cu ochii ca nişte cărbuni aprinşi.

— De acela nu mi-e chiar aşa milă, fiindcă nici nu-l cunosc; de altfel, împărtăşesc părerea dumneavoastră, doamnă: are o mutră destul de urâcioasă.

— Îl laşi va să zică pe mâna mea — spuse ducesa, râzând.

— Cu dragă inimă, doamnă.

— Într-adevăr, am şi pentru ce să-ţi mulţumesc.

— Ei, Doamne, vă rog să mă credeţi că nu vreau câtuşi de puţin să vă contrazic; tot ce vă spun e numai spre binele domniei voastre, având în vedere numele pe care-l purtaţi şi cinstea partidului pe care-l reprezentăm.

— Bine, bine, Mayneville, toată lumea ştie că eşti un om virtuos şi, dacă e nevoie, îţi putem da şi o adeverinţă. Dumneata n-o să ai nici un amestec în toată povestea asta: amândoi au apărat, pasămite, casa de Valois şi au apărat-o cu preţul vieţii lor. Singurul de care îţi cer să ai grijă este tânărul acesta.

— Care tânăr?

— Cel care a ieşit de aici adineauri. Vezi dacă a plecat într-adevăr şi dacă nu este cumva vreo iscoadă trimisă de duşmanii noştri.

— Doamnă — rosti Mayneville — porunca dumneavoastră va fi împlinită.

Se duse apoi la fereastra balconului, o întredeschise şi scoase afară capul încercând să vadă ceva.

— O, ce noapte întunecoasă! exclamă el.

— Sfântă, binecuvântată noapte! spuse ducesa. Cu atât mai binecuvântată, cu cât este mai întunecoasă. Curaj, deci, căpitane!

— Da, numai că n-o să putem vedea nimic, doamnă şi dumneavoastră trebuie să vedeţi neapărat ce se întâmplă.

— Dumnezeu, a cărui lege o apărăm, priveghează pentru noi, Mayneville.

Mayneville, care, cel puţin aşa se părea, nu punea chiar atâta temei ca doamna de Montpensier pe amestecul Celui de Sus în tărăşeniile de felul acesta, Mayneville, zic, se aşeză din nou la fereastră şi nu se mai clinti de acolo, străduindu-se pe cât

putea să sfredelească bezna nopţii cu privirea.

— Se vede trecând cineva? întrebă ducesa, stingând din prudenţă luminile.

— Nu, dar se aude un tropot de cai.

— Bravo, bravo, ei sunt, Mayneville! Totul merge strună.

Şi ducesa se uită dacă mai avea la cingătoare faimoasa pereche de foarfeci sortită să joace un rol atât de important în istorie.

Capitolul XLIII Cum a ajuns dom Modeste Gorenflot să-l binecuvînteze pe rege cu prilejul trecerii sale prin faţa mânăstirii iacobinilor

Ernauton părăsi conacul cu inima copleşită de toate cele întâmplate, dar în acelaşi timp cu conştiinţa împăcată; avusese nemaipomenita fericire de a-şi mărturisi dragostea unei principese şi de a reuşi apoi, în urma discuţiei foarte serioase ce avusese loc după aceea, să facă în aşa fel ca mărturisirea lui să fie uitată, dar numai atât cât trebuia pentru ca să nu-i pricinuiască nici un neajuns în momentul de faţă şi să dea roade mai târziu.

Mai mult încă, avusese norocul să nu-l trădeze nici pe monarh, nici pe domnul de Mayenne şi să nu se trădeze nici pe sine.

Prin urmare, putea fi mulţumit, deşi mai avea încă atâtea dorinţe pe care ar fi vrut să şi le împlinească şi printre aceste dorinţe şi aceea de a se întoarce cât mai repede la Vincennes spre a-i împărtăşi regelui tot ce aflase.

În sfârşit, după ce-l va fi încunoştiinţat pe rege, nu mai dorea decât să se culce şi să viseze.

Să viseze este suprema fericire a oamenilor de acţiune, singura odihnă pe care şi-o pot îngădui.

De aceea, cum ieşi pe poarta conacului Bel-Esbat, Ernauton dădu pinteni calului, pornind la galop, dar abia făcu o sută de paşi, purtat în goană de tovarăşul său credincios, supus la atâtea încercări în ultimele zile, că se văzu dintr-o dată silit să se oprească în loc din pricina unui obstacol pe care ochii săi orbiţi de lumina de la Bel-Esbat şi încă nedeprinşi îndeajuns cu

întunecimea de afară nu apucaseră să-l zărească şi deci nu puteau nici să-l măsoare.

Era vorba de un pâlc de călăreţi care îl învăluiseră dintr-o parte şi alta a şoselei şi-i tăiaseră calea, punându-i în piept o jumătate de duzină de spade şi tot atâtea pistoale şi pumnale.

Oricum, erau prea multe pentru un singur om.

— Ce-i asta?! se miră Ernauton. Au început să iasă tâlharii la drumul mare doar la o leghe de Paris? Naiba s-o ia de ţară! Înseamnă că prefectul regelui nu face nici două parale! L-aş sfătui să pună altul în locul lui!

— Linişte, vă rog! porunci un glas care i se păru cunoscut lui Ernauton. Spada şi armele dumneavoastră şi fără multă vorbă!

Unul din oameni apucă bidiviul de dârlogi, alţi doi îl jefuiră pe Ernauton de arme.

"Ai dracului! Ce îndemânatici sunt!" şopti printre dinţi Ernauton. Pe urmă, întorcându-se către cei ce se pregăteau să-l aresteze, zise:

— Domnilor, sunteţi atât de buni să-mi spuneţi măcar...

— Bine, dar e domnul de Carmainges! exclamă căpetenia tâlharilor, ţinând încă în mână spada tânărului gentilom pe care o înhăţase o clipă mai înainte.

— Domnul de Pincornay! se minună Ernauton. Pfui! Urâtă meserie ţi-ai găsit.

— Tăcere am spus! repetă la câţiva paşi de ei glasul poruncitor. Duceţi-l la închisoare.

— Păi să vezi, domnule de Sainte-Maline — spuse Perducas de Pincornay — omul pe care l-am arestat...

— Ce-i cu el?

— E camaradul nostru, domnul Ernauton de Carmainges.

— Cine, Ernauton? exclamă Sainte-Maline, îngălbenindu-se de ciudă. Ce caută aici?

— Bună seara, domnilor! îi întâmpină liniştit Carmainges. Drept să spun, nu mi-aş fi închipuit c-o să am parte de o societate atât de agreabilă.

Sainte-Maline nu scoase un cuvânt.

— Am impresia că vreţi să mă arestaţi — continuă Ernauton — căci nu-mi vine să cred că aveţi de gând să mă prădaţi.

— Ei, drăcia dracului! bombăni Sainte-Maline. Numai la

asta nu m-aş fi aşteptat.

— Nici eu, pe legea mea! mărturisi Carmainges, râzând.

— Ce încurcătură! Ia spune, ce făceai pe şosea?

— Dacă ţi-aş pune aceeaşi întrebare, domnule de Sainte-Maline, ai binevoi să-mi răspunzi?

— Nu.

— Atunci n-ai să te superi dacă am să procedez la fel ca dumneata.

— Nu vrei să spui, aşadar, ce făceai pe şosea?

Ernauton se mulţumi să zâmbească, fără să răspundă nimic.

— Nici unde te duceai?

Aceeaşi tăcere.

— În cazul acesta, domnule — spuse Sainte-Maline — de vreme ce nu vrei să-mi dai nici un fel de lămuriri, mă văd silit să te tratez ca pe oricare cetăţean.

— Treaba dumitale! Ţin totuşi să-ţi atrag atenţia că vei da socoteală pentru faptele dumitale.

— Cui să-i dau socoteală? Domnului de Loignac?

— Cuiva mai mare.

— Domnului d'Épernon?

— Altcuiva şi mai mare.

— Fie orice-o fi! Aşa am primit ordin, trebuie să te trimit la Vincennes.

— La Vincennes? Minunat! Chiar acolo mă şi duceam, domnule.

— Sunt încântat, domnule — spuse Sainte-Maline — că această scurtă călătorie se potriveşte atât de bine cu dorinţele dumitale.

Doi oameni cu pistolul în mână luară numaidecât în primire ostaticul, pe care-l escortară o bucată de drum, până în dreptul altor doi ostaşi ce vegheau la o distanţă de cinci sute de paşi de primii. La rândul lor, ultimii doi făcură acelaşi lucru, aşa încât Ernauton avu parte să fie petrecut tot timpul până în curtea donjonului de camarazii săi.

În curte, Carmainges zări în mijlocul unei cete de o sută cincizeci de soldaţi din cavaleria uşoară veniţi de la Nogent şi de la Brie cincizeci de călăreţi dezarmaţi, care, palizi la faţă şi cu nişte mutre plouate, îşi deplângeau soarta vitregă, convinşi că isprava începută în împrejurări atât de fericite era sortită să aibă

un deznodământ destul de ticălos.

Toţi aceşti oameni fuseseră prinşi, care prin vicleşug, care cu anasâna, de către cei Patruzeci şi Cinci, care îndepliniseră astfel prima lor misiune de când intraseră în slujbă, fie tăbărând câte zece asupra a doi-trei dintre ei, fie aţinând calea în chipul cel mai politicos celor pe care-i socoteau mai primejdioşi şi punându-le pe nepusă masă pistolul sub nas, tocmai când adversarii erau încredinţaţi că se întâlniseră cu nişte camarazi şi că era vorba de un schimb de amabilităţi.

În consecinţă, nu avusese loc nici o încăierare şi nu se auzise nici cel mai mic strigăt, iar cu prilejul unei asemenea întâlniri în care partizanii Ligii fuseseră opt contra douăzeci, în momentul când unul dintre şefii lor pusese mâna pe pumnal ca să se apere şi deschisese gura să ţipe, fusese înşfăcat de cei Patruzeci şi Cinci, care-i puseseră căluşul în gură, mai-mai să-l înăbuşe, şi-l făcuseră să dispară cu uşurinţa cu care echipajul unei corăbii deapănă o parâmă petrecând-o prin mâinile unui şir întreg de oameni.

Cu siguranţă că lui Ernauton i-ar fi crescut inima de bucurie să fi ştiut lucrul acesta, dar tânărul gentilom privea fără să înţeleagă nimic deocamdată, ceea ce îi întunecă un pic sufletul timp de zece minute. Totuşi, când îşi dădu seama din cine era alcătuit grupul de prizonieri din care urma să facă şi el parte, îi spuse lui Sainte-Maline:

— Precum se vede, domnule, ai aflat că aveam o misiune importantă de îndeplinit şi, ca un bun şi îndatoritor camarad, temându-te să nu am de întâmpinat vreo neplăcere pe drum, ai avut grijă să-mi dai o escortă care să mă însoţească; acum însă pot să-ţi mărturisesc, în sfârşit, că ideea dumitale a fost cât se poate de binevenită: regele mă aşteaptă şi am, într-adevăr, să-i aduc la cunoştinţă unele lucruri cât se poate de importante. Vreau să-ţi mai spun de asemenea că, dacă n-ai fi fost dumneata, poate că n-aş fi reuşit să ajung aici şi că voi avea cinstea să-i arăt monarhului tot ce-ai făcut pentru a-i fi de folos.

Sainte-Maline se împurpură la faţă, aşa cum mai înainte se îngălbenise de mânie; dar, ca un om inteligent ce era atunci când patima nu-i întuneca vederea, se dumeri numaidecât că Ernauton spunea adevărul şi că era aşteptat. Ştia, de asemenea, că nu era de glumit nici cu domnul de Loignac şi nici cu domnul d'Épernon, aşa că se mulţumi să răspundă:

— Eşti liber, domnule Ernauton. Îmi pare bine ca am putut să-ţi fiu de ajutor.

Ernauton se desprinse din grup şi începu să urce treptele ce duceau spre camera regelui.

Sainte-Maline, care-l urmărise cu privirea, îl văzu pe Loignac întâmpinându-l pe domnul de Carmainges la jumătatea scării şi făcându-i semn să-şi continue drumul. La rândul său, Loignac coborî în curte pentru a număra prizonierii.

Se dovedi, potrivit constatărilor lui Loignac, că, în urma arestării celor cincizeci de oameni, drumul era slobod, în sfârşit şi avea să rămână slobod până a doua zi dimineaţă, deoarece trecuse ora la care aceşti cincizeci de oameni trebuiau să se întrunească la Bel-Esbat.

Regele putea deci să se întoarcă fără nici o grijă la Paris.

Loignac îşi făcuse însă socoteala, fără să ţină seama nici de mânăstirea iacobinilor, nici de artileria şi de muschetele cuvioşilor părinţi.

D'Épernon, în schimb, cunoştea de-a fir-a-păr toată situaţia, din gura lui Nicolas Poulain. Aşa că, atunci când Loignac veni să-i dea de ştire comandantului său: "Domnule, toate drumurile sunt deschise", d'Épernon îi răspunse:

— Bine. Regele a poruncit să se alcătuiască trei plutoane din garda celor Patruzeci şi Cinci, unul înainte şi celelalte două de-a dreapta şi de-a stânga portierelor; şi câteşitrele să înconjoare strâns caleaşca pentru ca nu cumva să fie în bătaia gloanţelor, dacă s-ar întâmpla să tragă asupra noastră.

— Am înţeles — spuse Loignac cu sângele rece al unui adevărat militar. Cât priveşte gloanţele, cum nu văd de unde ar putea să iasă muschetele, nu văd nici cine ar putea să tragă asupra noastră.

— În dreptul iacobinilor, domnule, veţi strânge rândurile! zise d'Épernon.

Convorbirea fu întreruptă de forfota ce se iscase pe scară.

Regele cobora treptele, pregătindu-se de plecare: în urma lui veneau câţiva gentilomi, printre care, cu o strângere de inimă lesne de înţeles, Sainte-Maline îl recunoscu şi pe Ernauton.

— Domnilor — întrebă suveranul — cei Patruzeci şi Cinci de viteji ai mei s-au adunat?

— Da, sire — răspunse Ernauton, arătându-i o ceată de

călăreţi ce se întrezărea sub bolţi.

— Ordinele au fost date?

— Da, sire şi vor fi întocmai respectate.

— Să mergem, atunci! porunci maiestatea sa.

Loignac ordonă să sune înşeuarea.

Se făcu apelul cu voce scăzută şi se constată că cei Patruzeci şi Cinci erau toţi în păr: nici unul nu fusese dat lipsă.

Oamenii lui Mayneville şi ai ducesei fură lăsaţi în seama ostaşilor din cavaleria uşoară, care trebuiau să-i încarcereze; nimeni însă nu avea voie, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, să schimbe un singur cuvânt cu ei. În sfârşit, regele se urcă în trăsură, având grijă să pună lângă el spada scoasă din teacă.

Domnul d'Épernon bombăni "Comedia dracului!" şi încercă, la rândul său, curtenitor spada, să vadă dacă poate fi trasă cu uşurinţă din teacă.

Ornicul donjonului bătu orele nouă: alaiul porni.

Trecuse un ceas de la plecarea lui Ernauton şi domnul de Mayneville încă mai şedea la fereastra de la care, precum ştim, se străduise în zadar să-l urmărească pe tânărul gentilom ce se mistuise în noapte; atâta doar că era mult mai puţin liniştit acum, după un ceas de aşteptare, şi, mai cu seamă, ceva mai mult îndemnat a-şi pune nădejdea în ajutorul Celui de Sus, căci începuse să creadă că nu se mai poate bizui pe ajutorul oamenilor.

Nici picior de soldat nu se arătase până în momentul acela; doar uneori, în răstimpuri îndepărtate, drumul tăcut şi învăluit în zăbranicul nopţii răsuna de ropotul unor cai mânaţi în goana mare spre Vincennes.

Auzind zgomot, domnul de Mayneville şi ducesa căutau să-şi afunde privirea în beznă, cu speranţa că vor recunoaşte pe oamenii lor, că vor desluşi cumva ce se petrece sau că vor afla pentru ce întârziaseră.

Îndată însă ce zgomotul se stingea, tăcerea se aşternea din nou peste tot cuprinsul.

Toată această necurmată frământare, sortită să se irosească în van, ajunsese să-l neliniştească pe Mayneville în asemenea măsură, încât poruncise unuia dintre slujitorii ducesei să încalece pe cal şi să se ducă să afle ce se întâmplă de la primul pâlc de călăreţi ce-i va ieşi în cale.

Ştafeta însă nu se mai înapoiase.

Ducesa, care stătea ca pe ghimpi, trimisese atunci o a doua ştafetă, care, de asemenea, nu se mai întorsese acasă.

— Probabil că ofiţerul nostru — îşi dădu cu părerea ducesa, care obişnuia să vadă totul în roz — probabil că ofiţerul nostru s-o fi temut că n-are destui ostaşi şi a păstrat de rezervă oamenii pe care i-am trimis; e un lucru înţelept, dar cam neliniştitor pentru noi.

— Neliniştitor, într-adevăr, cât se poate de neliniştitor — răspunse Mayneville cu privirea aţintită în adâncul zărilor întunecoase.

— Oare ce s-o fi întâmplat, Mayneville?

— Am să dau chiar eu o raită călare şi, până la urmă, trebuie să aflăm, doamnă.

Şi Mayneville se pregăti să plece.

— Nu-ţi dau voie! strigă ducesa, oprindu-l. Cine rămâne atunci cu mine, Mayneville? De unde vrei să-i cunosc eu pe toţi ofiţerii şi prietenii noştri, când va sosi momentul? Nu se poate, Mayneville! Stai aici! E firesc să ţi se năzare tot felul de gânduri când e vorba de o taină atât de înfricoşătoare; în tot cazul însă, planul era prea admirabil întocmit ca să nu reuşească, cu atât mai mult cu cât ştii bine că secretul a fost păstrat cu cea mai mare străşnicie.

— Ora nouă — murmură Mayneville, ca şi când ar fi răspuns mai curând inimii sale stăpânite de îngrijorare decât cuvintelor ducesei. Ah, uite că iacobinii au început să iasă din mânăstire şi să se înşiruie pe lângă ziduri; poate că vor fi primit ei vreo înştiinţare.

— Ia taci! strigă ducesa, întinzând mâna ca şi cum i-ar fi arătat ceva în zare.

— Ce e?

— Taci! N-auzi nimic?

În depărtare începuse să se audă un bubuit ca de tunet.

— Vin călăreţii! izbucni ducesa. Ni-l aduc plocon, ni-l aduc aici!

Şi, cu firea ei pătimaşă, trecând cu înlesnire de la teamă la cea mai zănatică bucurie, începu să bată din palme strigând:

— E în mâna mea acum! E în mâna mea!

Mayneville trase din nou cu urechea.

— Da — spuse el — într-adevăr, se aude duruind o caretă

şi nişte cai alergând. Şi porunci, răcnind din fundul plămânilor: Afară, sfinţiile voastre, afară din mânăstire!

Îndată poarta cea mare din zăbrele de fier a chinoviei se deschise, lăsând să iasă afară, într-o ordine desăvârşită, cei o sută de călugări înarmaţi în frunte cu Borromée.

Monahii ocupară drumul, aşezându-se în curmezişul lui.

În momentul acela se auzi glasul lui Gorenflot, care striga:

— Staţi puţin! Aşteptaţi-mă şi pe mine! Trebuie să fiu în fruntea soborului, să primim cum se cuvine pe maiestatea sa.

— În balcon, preacuvioase, în balcon! strigă Borromée. Ştiţi doar că trebuie să fiţi mai presus decât noi. Nu spune oare Sfânta Scriptură: "Te vei ridica mai presus decât ei, precum cedrul se ridică deasupra isopului"?

— Aşa e — încuviinţă Gorenflot — ai dreptate! Uitasem că mi-am ales singur locul; noroc că te am pe dumneata, frate Borromée, ca să-mi aduci aminte, mare noroc!

Borromée dădu un ordin în şoaptă şi patru fraţi se grăbiră să se urce în balcon, aşezându-se de-a dreapta şi de-a stânga cucernicului stareţ, chipurile, spre a-i spori cinstea şi slava.

Puţin mai apoi, drumul care făcea o cotitură la oarecare distanţă de mânăstire fu luminat de o mulţime de facle, în bătaia cărora ducesa şi Mayneville văzură scânteind nişte platoşe şi sclipind tăişurile unor spade.

— Du-te repede, Mayneville — porunci ducesa, neputându-se stăpâni — şi adu-mi-l aici legat fedeleş, între străji!

— Bine, bine, doamnă — spuse gentilomul cu gândul aiurea. Totuşi e ceva care mă nelinişteşte.

— Ce anume?

— N-am auzit semnalul, aşa cum ne-am înţeles.

— Ce rost mai are semnalul, când a încăput în mâinile noastre?

— Dar după câte ştiu trebuia să fie arestat aici, în dreptul mânăstirii.

— Vor fi găsit o ocazie mai prielnică poate ceva mai încolo.

— Nu văd unde e ofiţerul nostru.

— Las' că l-am văzut eu.

— Unde-i?

— Uite, panaşul acela roşu!

— Păcatele mele, doamnă!

— Ce e?

— Panaşul roşu...

— Zi odată!

— E domnul d'Épernon, domnul d'Épernon cu spada în mână.

— Cum, i-au lăsat spada?

— Să mă bată Dumnezeu! Văd că dă ordine.

— Cui, oamenilor noştri? Nu cumva ne-au trădat?

— Vai, doamnă, nu sunt oamenii noştri.

— Ţi-ai pierdut minţile, Mayneville.

În momentul acela, Loignac, care avea comanda primului pluton din garda celor Patruzeci şi Cinci, învârtind prin aer vajnica-i spadă, strigă:

— Trăiască regele!

— Trăiască regele! repetară cu puternicul lor accent gascon, făcând să clocotească văzduhul, cei Patruzeci şi Cinci, plini de înflăcărare.

Ducesa păli, prăbuşindu-se peste marginea ferestrei, gata-gata să-şi piardă cunoştinţa.

Întunecat la faţă şi cu un aer hotărât, Mayneville apucă spada. Nu putea şti dacă, în trecere, oamenii aceştia nu aveau cumva de gând să năvălească în casă.

Alaiul înainta mereu ca un vârtej năprasnic de zgomot şi de lumină. Ajunsese în dreptul conacului Bel-Esbat şi peste puţin avea să ajungă în dreptul mânăstirii.

Borromée făcu trei paşi înainte. Loignac îşi mână calul drept spre călugărul care, aşa îmbrăcat cum era cu rasa lui de şiac, părea c-ar fi vrut să-l provoace la luptă. Borromée însă, care era un om cu capul pe umeri, îşi dădu seama că totul este pierdut şi hotărî numaidecât ce să facă.

— La o parte! La o parte! strigă cu străşnicie Loignac. Faceţi loc regelui!

Borromée, care apucase să tragă sabia pe sub rasa călugărească, o vârî înapoi în teacă.

Însufleţit de urale şi de zăngănitul armelor şi orbit de pâlpâirea strălucitoare a faclelor, Gorenflot ridică dreapta lui viguroasă şi, cu degetul arătător şi cel mijlociu întinse, îl binecuvântă pe rege de sus, din balcon.

Henric, care se uita pe ferestruica portierei, îl văzu şi-l

salută surâzând.

Zâmbetul monarhului, care era cea mai netăgăduită dovadă că preacucernicul stareţ al iacobinilor era privit cu ochi buni la curte, făcu să se încingă deodată inima lui Gorenflot, care strigă la rândul său "Trăiască regele!" cu un glas atât de puternic, încât ar fi fost în stare să spargă bolţile unei catedrale.

Ceilalţi călugări însă rămaseră cu gurile încleştate. Într-adevăr, se aşteptau la cu totul alt deznodământ după două luni de exerciţii militare şi după răscoala armată care urmase.

Borromée însă, ca un adevărat mercenar ce era, socotise dintr-o aruncătură de ochi numărul apărătorilor monarhului şi văzuse că aveau într-adevăr o ţinută războinică. Lipsa partizanilor ducesei mărturisea faptul că lovitura dăduse greş: a pregeta să se supună în aceste împrejurări, ar fi însemnat să-şi taie craca de sub picioare.

Nu mai stătu deci la îndoială şi, în clipa când calul lui Loignac era gata să-l ia în piept, strigă "Trăiască regele!" cu o voce aproape tot atât de răsunătoare ca şi a lui Gorenflot.

Toată mânăstirea răcni atunci într-un glas "Trăiască regele! ", fluturând armele.

— Mulţumesc, sfinţiile voastre, mulţumesc! strigă cu o voce pătrunzătoare Henric al III-lea.

Şi trecu prin faţa mânăstirii, între zidurile căreia ar fi trebuit să se încheie călătoria sa, ca un vârtej de foc, de vuiet şi de slavă, lăsând în urmă Bel-Esbat cufundat în noapte.

De sus, din balconul casei, ascunsă de stema de fier poleit îndărătul căreia căzuse în genunchi, ducesa privea, iscodea, sorbea din ochi fiecare chip scăldat în lumina învăpăiată a faclelor.

— Ah! dădu ea un ţipăt la un moment dat, arătând cu mâna spre unul dintre călăreţii ce escortau caleaşca. Ia uite, ia uite, Mayneville!

— Tânărul de adineauri, mesagerul domnului duce de Mayenne, e omul regelui! exclamă gentilomul.

— Suntem pierduţi! murmură ducesa.

— Trebuie să fugim şi cât mai repede, doamnă — îşi dădu cu părerea Mayneville — căci mâine Valois va căuta să profite de biruinţa pe care a câştigat-o azi.

— Am fost trădaţi! se tângui ducesa. Băiatul ăsta ne-a trădat! Ştia tot!

Regele însă era departe; se făcuse nevăzut, mistuindu-se împreună cu toată suita lui sub bolta porţii Saint-Antoine, care se deschise în faţa sa, pentru a se închide la loc în urma caleştii.

Sfârşitul volumului I

* * *

ALEXANDRE DUMAS

Cei Patruzeci si Cinci

sau Les Quarante-Cinq

Volumul 2

Continuarea romanului: "Cei Patruzeci şi Cinci vol. 1".

Capitolul XLIV Cum a ajuns Chicot să-l binecuvânteze pe regele Ludovic al XI-lea pentru că născocise poşta cu cai şi cum s-a hotărât să se folosească de această născocire

Chicot, la care, cu permisiunea cititorilor noştri, ne vom îngădui să ne întoarcem, Chicot, aşadar, după însemnata descoperire pe care o făcuse dezlegând băierile măştii domnului de Mayenne, nu mai avea nici un moment de pierdut dacă voia să scape cât mai degrabă de urmările pe care ar fi putut să le aibă această întâmplare.

Era de la sine înţeles că, de aici înainte, între duce şi el avea să se dea o luptă pe viaţă şi pe moarte. Rănit mult mai puţin dureros în făptura sa de carne decât în amorul său propriu, Mayenne, care, după ce fusese lovit cândva cu teaca spadei, mai primise deunăzi o lovitură şi cu tăişul, Mayenne, zic, în vecii vecilor nu l-ar mai fi iertat.

— Haide, haide! îşi spuse viteazul gascon, îndemnându-şi calul la drum cu tot mai multă râvnă spre Beaugency — acum ori niciodată am prilejul să cheltuiesc cu caii de poştă suma de bani încropită de cele trei strălucite figuri care se numesc Henric de Valois, dom Modeste Gorenflot şi Sébastien Chicot.

Priceput cum era să mimeze cu iscusinţă nu numai orice sentiment, dar şi orice stare socială, Chicot îşi însuşi pe loc ifosele unui mare senior, aşa cum mai înainte, în împrejurări mai puţin îndoielnice, îşi ticluise de minune mutra unui burghez cumsecade. Aşa încât nici un prinţ de pe faţa pământului nu va fi avut parte să fie slujit cu atâta osârdie ca jupân Chicot, când, după ce vându gonaciul lui Ernauton, stătu la taifas un sfert de oră cu căpitanul de poştă.

În clipa în care se văzu în şa, Chicot îşi puse în gând cu tot dinadinsul să nu se mai oprească decât atunci când va socoti că se află în siguranţă: o porni deci la galop, gonind cât de repede îi îngăduiră poştalionii, pe care-i schimbă mereu la fiecare din cele treizeci de popasuri. El, în schimb, părea făcut din oţel, căci, după şaizeci de leghe străbătute în douăzeci şi patru de ore, nu dădea nici cel mai mic semn de oboseală.

Când, mulţumită acestei goane turbate, reuşi să ajungă, după o călătorie de trei zile, la Bordeaux, Chicot se gândi că-i era îngăduit, în fine, să-şi mai tragă sufletul.

În timp ce calul te poartă ca vântul, ai tot răgazul să chibzuieşti; ba chiar nici nu-ţi rămâne altceva de făcut

Chicot chibzui deci pe îndelete.

Misiunea sa, care, pe măsură ce se apropia de ţelul călătoriei, se dovedea din ce în ce mai serioasă, misiunea sa i se înfăţişa acum în cu totul altă lumină, deşi n-am putut arăta desluşit în ce fel de lumină i se înfăţişa.

Ce neam de om putea să fie oare Henric, ipochimenul acesta ciudat, despre care unii spuneau c-ar fi un nătărău, alţii un mişel, iar alţii un apostat de duzină?

Chicot avea însă cu totul alte păreri decât ceilalţi oameni. De când se statornicise la Navara, firea lui Henric, întocmai ca pielea cameleonului, ce are însuşirea de a răsfrânge culoarea obiectului pe care se află, firea lui Henric, cum spuneam, din clipa când acesta pusese piciorul pe pământul de baştină, suferise unele mici schimbări.

Fapt este că Henric ştiuse să se ferească, punând o distanţă destul de mare între gheara regală şi această piele atât de preţioasă, pe care o cruţase de orice zgârieturi cu atâta iscusinţă, încât avea tot dreptul să nu se mai teamă că ar putea să păţească ceva.

Politica sa externă rămăsese totuşi aceeaşi; căuta să treacă neobservat în zarva generală, atenuând în preajma lui, o dată cu propria sa strălucire, strălucirea unor nume vestite care, spre mirarea lumii franceze, îşi revărsau lumina asupra palidelor culori ale Navarei. Ca şi la Paris, făcea o curte înfocată soţiei sale, a cărei influenţă, la două sute de leghe de Paris, nu părea totuşi să mai poată fi de vreun folos. Într-un cuvânt, trăia de pe o zi pe alta, bucurându-se de viaţă.

Pentru fiinţele de rând era un motiv de hiperbolice ironii.

Pentru Chicot era un subiect de adâncă meditaţie.

Chicot, oricât de puţin ar fi dat această impresie, avea darul înnăscut de a şti să citească în sufletul celorlalţi, desluşind fondul ascuns sub aparenţe. Pentru Chicot, Henric de Navara, chiar dacă nu era încă o taină pe deplin desluşită, era în orice caz o taină.

A şti că Henric de Navara era o taină şi nicidecum un fapt

lămurit însemna, oricum, foarte mult. Chicot se dovedea a fi deci mai savant decât toată lumea, ştiind, aidoma bătrânului înţelept din Grecia de odinioară, că nu ştie nimic, într-o împrejurare în care oricine ar fi păşit cu fruntea sus, cu limba slobodă şi cu inima deschisă, Chicot îşi dădea seama că trebuie să meargă cu inima strânsă, cu vorba meşteşugită şi sulemenit la faţă ca un actor.

Gândul că trebuie neapărat să se prefacă era, în primul rând, rodul isteţimii cu care fusese înzestrat din născare, iar în al doilea rând fusese iscat de priveliştea locurilor pe care le străbătea.

De îndată ce păşi în cuprinsul micului principat al Navarei, ţară a cărei sărăcie era proverbială în Franţa, spre marea lui nedumerire, Chicot nu mai avu parte să vadă întipărite, pe fiecare chip omenesc, pe fiecare casă, pe fiecare piatră, urmele mizeriei crâncene ce măcina cele mai frumoase provincii ale minunatei Franţe, dintre hotarele căreia tocmai ieşise.

Tăietorul de lemne care trecea, odihnindu-şi braţul pe jugul dobitocului drag; fetişcana cu fustă scurtă şi mersul sprinten care purta pe creştetul capului urciorul cu apă, aidoma coeforelor din antichitate; moşneagul care îngâna un cântec din tinereţea lui, clătinând capul nins de vreme; păsărica răsfăţată de toată familia ce piuia în colivia ei, ciugulind din găvănoşelul plin cu grăunţe; copilul ars de soare, cu braţe şi picioare subţiri, dar pline de neastâmpăr, care se juca pe un maldăr de pănuşe de porumb, totul îi vorbea lui Chicot o limbă vie, limpede, desluşită, totul îi striga la fiecare pas pe care-l făcea: "Ia uite ce fericiţi trăim aici !"

Uneori, auzind scârţâitul unor roţi pe făgaşurile adâncite în pământ, Chicot îngheţa de spaimă. Îşi aducea aminte de artileria grea ce desfunda drumurile Franţei. Dar la cotitură îi ieşea înainte căruţa vreunui podgorean ce venea de la culesul viei, cu căzile pline cu struguri şi cu o droaie de copii rumeni la faţă. Când căsca ochii zărind de departe ţeava unei archebuze ce răsărea din spatele unui hăţiş de smochini sau de curpeni de viţă, Chicot se gândea la cele trei capcane din care scăpase ca prin urechile acului, ca până la urmă să iasă la iveală un vânător urmat de copoii lui, care străbătea câmpia împânzită de iepuri pentru a ajunge la poalele muntelui unde forfoteau ieruncile şi gotcanii.

Deşi era spre sfârşitul toamnei şi, la plecare, Chicot lăsase Parisul învăluit în ceaţă şi acoperit de brumă, vremea era senină şi caldă. Copacii falnici, care nu-şi lepădaseră încă frunzele, căci în ţinuturile de miazăzi arborii nu rămân niciodată cu desăvârşire despuiaţi, copacii falnici, zic, revărsau din înaltul bolţilor ruginii o umbră albăstrie peste pământul cretos. Zările limpezi şi delicat conturate, în culori ce se stingeau treptat topindu-se unele într-altele, scânteiau în bătaia soarelui, smălţate de sate cu căsuţe albe.

Ţăranul din Béarn, cu bereta trasă pe o ureche, păştea în imaşuri, şfichiuind cu nuiaua caii aceia mărunţi, de trei scuzi bucata, care saltă neobosiţi pe picioarele lor de oţel, fac dintr-o întinsoare câte douăzeci de leghe şl, fără să fie vreodată ţesălaţi sau acoperiţi cu pătura să nu răcească, se scutură în clipa când ajung la capătul drumului şi se duc să pască cea dintâi tufă de mărăcini ce le iese înainte, unicul lor tain de nutreţ cu care îşi potolesc pe deplin foamea.

"Să-mi sară ochii — îşi spuse Chicot — dacă am văzut vreodată atâta belşug în Gasconia! Bearnezul trăieşte, zău aşa, ca-n rai! De vreme ce este fericit, are tot dreptul să creadă, aşa cum spune fratele său, regele Franţei, că este şi... bun; ceea ce poate că el n-o să mărturisească. Într-adevăr, deşi tălmăcită în latineşte, scrisoarea asta tot îmi stă ca o piatră pe inimă; parcă aş zice c-ar fi mai bine s-o tălmăcesc în greceşte. Dar n-are a face, n-am auzit niciodată spunându-se, după câte mi-aduc aminte, că micuţul Henric, cum îi spunea frate-său Carol al IX-lea, ar şti latineşte. Am să-i fac din tălmăcirea mea latinească o tălmăcire franceză *expurgata*, cum se zice la Sorbona."

Şi în timp ce vorbea astfel cu sine însuşi în şoaptă, Chicot întreba pe unul şi pe altul cu glas tare unde se afla regele.

Regele era la Nérac. La început se crezuse că ar fi la Pau, drept care solul nostru îşi urmase drumul spre Mont-de-Marsan. Până să ajungă acolo, topografia curţii fusese modificată, aşa că Chicot o apucase la stânga ca să iasă în drumul spre Nérac, pe care-l găsi înţesat de lumea ce se întorcea de la târgul din Condom.

Avu astfel prilejul să afle — căci, dacă vă mai amintiţi, Chicot se dovedea cât se poate de prudent când era vorba să răspundă la o întrebare, dar, în schimb, se pricepea de minune să descoasă oamenii — avu prilejul să afle, precum ziceam, că

regele Navarei îşi petrecea în chipul cel mai plăcut viaţa, schimbând necontenit iubitele, fără să-şi îngăduie o clipă de răgaz.

Tot bătând drumurile, Chicot avusese norocul să întâlnească un tânăr preot catolic, un negustor de oi şi un ofiţer, care duceau casă bună împreună de la Mont-de-Marsan şi se aşezau la taclale, trăgând şi câte un pui de chef ori de câte ori făceau vreun popas.

Cei trei tovarăşi de drum i se părură că întruchipează în chipul cel mai strălucit, datorită acestei însoţiri cu totul întâmplătoare, lumea luminată, negustorimea şi armata Navarei. Clericul îi recită sonetele ticluite pe seama legăturilor amoroase ale monarhului cu frumoasa Fosseuse, fiica lui René de Montmorency, baron de Fosseux.

— Staţi puţin, staţi puţin — spuse Chicot — să ne înţelegem: toată lumea e convinsă la Paris că maiestatea sa regele Navarei este îndrăgostit lulea de domnişoara Le Rebours.

— O! exclamă ofiţerul. Asta era la Pau.

— Da, da — întări preotul — la Pau.

— Aşa? La Pau va să zică?! se miră negustorul, care, fiind doar un burghez de rând, părea să ştie mult mai puţine lucruri decât ceilalţi trei.

— Cum adică? întrebă Chicot. Regele are câte o iubită în fiecare oraş?

— Se prea poate — răspunse ofiţerul — căci, după câte ştiu, pe vremea când eram în garnizoană la Castelnaudary, era iubitul domnişoarei Dayelle.

— Un moment te rog — îi tăie vorba Chicot. Domnişoarei Dayelle, o grecoaică?

— Întocmai — încuviinţă preotul — din Cipru.

— S-avem iertare — interveni negustorul, încântat că-şi poate spune şi el cuvântul. Vedeţi că eu, ca să zic aşa, sunt din Agen.

— Ei, şi?

— Şi pot să vă spun că regele a cunoscut-o pe domnişoara de Tignonville la Agen.

— Sfinte Sisoe! se minună Chicot. Ce inimă focoasă! Dar fiindcă veni vorba de domnişoara Dayelle, i-am cunoscut familia...

— Domnişoara Dayelle era geloasă şi-l ameninţa mereu;

avea un pumnal mic şi drăguţ, încovoiat la vârf, pe care-l ţinea tot timpul pe măsuţa ei de lucru, până ce, într-o bună zi, regele a plecat şi a luat cu el şi pumnalul, zicând că nu vrea să i se întâmple vreo nenorocire urmaşului său.

— Aşa că, în momentul de faţă, maiestatea sa e credincios domnişoarei Le Rebours? întrebă Chicot.

— Da' de unde, da' de unde — tăgădui preotul. S-au certat: domnişoara Le Rebours era fata unui preşedinte de tribunal şi, ca atare, cunoştea prea bine procedura. Şi a pledat cu atâta râvnă împotriva reginei, sub înrâurirea vorbelor viclene ale reginei mame, încât biata fată a căzut bolnavă la pat. Atunci regina Margot, care nu este proastă, a căutat să se folosească de prilej şi l-a înduplecat pe rege să părăsească Pau pentru Nérac şi în felul acesta iubirea lor s-a destrămat.

— Atunci — întrebă Chicot — noua pasiune a maiestăţii sale este La Fosseuse?

— O, Doamne iartă-mă, da! Mai cu seamă că este şi însărcinată; e o adevărată nebunie.

— Şi ce zice regina?

— Regina?! se miră ofiţerul.

— Da, regina.

— Regina aşterne toate suferinţele sale la picioarele crucifixului — răspunse preotul.

— De altfel — adăugă ofiţerul — regina habar n-are de nimic.

— Ei, asta e! spuse Chicot. Nu-mi vine să cred.

— Şi de ce nu? întrebă ofiţerul.

— Pentru că Nérac nu este un oraş chiar atât de mare, ca să nu se vadă totul ca prin sticlă.

— A, în privinţa asta, domnule — îl linişti ofiţerul — trebuie să ştiţi că avem aici un parc, iar în parcul acesta nişte alei lungi de peste trei mii de paşi, sădite toate cu chiparoşi, cu platani şi cu sicomori de toată frumuseţea; umbra este atât de deasă, că nu se poate vedea la zece paşi în toiul zilei. Gândiţi-vă numai cum trebuie să fie noaptea.

— Şi pe urmă, regina nu are vreme de aşa ceva, domnule — adăugă clericul.

— Ei, aş! Cum să nu aibă vreme?

— Foarte bine.

— Şi ce face, dacă mi-e îngăduit să întreb?

— Tot timpul, domnule, e cu gândul la Dumnezeu — răspunse preotul cu ifos.

— La Dumnezeu! exclamă Chicot.

— Şi de ce nu?

— Aşa! Regina e chiar atât de credincioasă?

— Foarte credincioasă.

— Îmi închipui totuşi că nu se slujeşte liturghia la palat?

— Şi foarte rău faci că-ţi închipui aşa ceva, domnule. Cum să nu se slujească liturghia? Dar ce credeţi, că suntem păgâni? Aflaţi atunci, domnule, că, dacă regele se duce la predică împreună cu gentilomii săi, regina ţine să asculte liturghia în capela sa personală.

— Regina?

— Da, da.

— Regina Margareta?

— Regina Margareta; şi cea mai bună dovadă este că eu, un biet preot nevrednic, am primit doi scuzi pentru că am slujit de două ori în această capelă; mai mult chiar, am ţinut şi o predică de toată frumuseţea pe tema: "Dumnezeu a despărţit grâul curat de neghină". E drept că Evanghelia spune: "Dumnezeu va despărţi", dar am socotit că, de vreme ce a trecut atâta timp de când a fost scrisă Evanghelia, lucrul acesta probabil s-a şi întâmplat.

— Monarhul ştie cumva de predica asta?

— A şi ascultat-o.

— Şi nu s-a supărat?

— Dimpotrivă, a fost cât se poate de încântat.

— Zău dacă mai ştiu ce să cred! răspunse Chicot.

— Se cuvine totuşi să adaug — interveni ofiţerul — că lumea pe aici mai are şi alte treburi decât să stea s-asculte predici şi liturghii; la castel, bunăoară, au loc ospeţe îmbelşugate, ca să nu mai vorbesc de plimbări; aş zice chiar că nicăieri în Franţa mustăţile nu sunt atât de mult plimbate ca pe aleile din Nérac.

Chicot reuşise astfel să culeagă mult mai multe informaţii decât i-ar fi trebuit ca să urzească un plan.

O cunoştea pe Margareta de pe vremea când avea curtea ei la Paris şi ştia, de altfel, că, dacă se dovedea lipsită de perspicacitate în dragoste, asta se întâmpla numai atunci când avea un motiv oarecare să se lege singură la ochi.

"Buclucul dracului! se zbârli el. Aleile astea de chiparoşi şi cei trei mii de paşi învăluiţi în umbră îmi tot umblă prin cap de m-au ameţit, zău aşa! Să vin tocmai de la Paris la Nérac ca să le spun adevărul în faţa unor oameni care au nişte alei de câte trei mii de paşi şi o umbră atât de deasă, încât nevestele nu reuşesc să-şi vadă bărbaţii plimbându-se cu ibovnicele lor! Păcatele mele! Au să mă rupă în bucăţi ca să mă-nveţe minte să nu mai tulbur nişte plimbări atât de plăcute. Spre norocul meu însă, cunosc filozofia regelui şi-mi pun toată nădejdea în ea. De altminteri, se cheamă oricum că sunt ambasador şi deci nimeni nu se poate atinge de viaţa mea. Să mergem, aşadar!"

Şi Chicot îşi mână din nou calul la drum.

Intră în Nérac pe înserat, chiar la ora când aveau loc plimbările care dădeau atâta de gândit regelui Franţei ca şi ambasadorului său.

De altfel, Chicot avu prilejul să se convingă de simplitatea moravurilor regale, după felul cum fu primit în audienţă.

Un simplu fecior de casă îi deschise uşile unui salon rustic, jur împrejur smălţat cu flori; deasupra salonului se aflau anticamera regelui şi camera în care îi plăcea să şadă în timpul zilei şi unde se desfăşurau de obicei audienţele, pe care monarhul le acorda cu foarte mare generozitate, ca şi când pentru el ar fi fost floare la ureche.

De câte ori se înfăţişa câte cineva spre a fi primit, un ofiţer sau chiar vreun paj, câteodată, se repezea să-i dea de ştire. Ofiţerul sau pajul porneau în căutarea monarhului şi nu se lăsau până nu-l descopereau în cele din urmă, oriunde s-ar fi aflat. Regele sosea îndată ce era înştiinţat, ca să-l primească pe solicitator.

Chicot fu adânc impresionat de această lipsă de etichetă atât de îmbietoare. Îşi dădu cu socoteala că suveranul trebuie să fie un om bun şi un suflet nevinovat, îndrăgostit până peste urechi.

Cu atât mai mult se încredinţă de lucrul acesta când îl zări, în capătul unei alei şerpuitoare, mărginite de leandri înfloriţi, cu o tocă ponosită pe cap, cu o vestă cu mâneci bufante de culoarea frunzelor tomnatice şi cu nişte cizme cenuşii în picioare, pe regele Navarei, care se îndrepta spre el plin de voioşie, ţinând un bilbochet în mână.

Henric avea fruntea senină, ca şi când grijile s-ar fi păzit

să i-o atingă cu aripa lor, o fluturare de zâmbet pe buze şi privirea strălucitoare de sănătate şi nepăsare. În treacăt, regele smulgea cu mâna stângă câte o floare din leandrii de pe margine.

— Cine vrea să-mi vorbească? îl întrebă pe paj.

— Sire, răspunse copilandrul — un om care pare jumătate gentilom, jumătate militar.

Auzind ultimele cuvinte, Chicot se apropie cu sfială.

— Eu sunt, sire — rosti el.

— Nu mă-nnebuni! exclamă regele, ridicând braţele la cer. Domnul Chicot în Navara, domnul Chicot aici, la noi! Pe toţi dracii! Bine-ai venit, iubite domnule Chicot!

— Cu plecăciune, sire!

— Slavă Domnului, trăieşti.

— Cel puţin aşa sper, iubite sire — răspunse Chicot, într-al şaptelea cer.

— Ba nu, zău! spuse Henric. Trebuie să ciocnim împreună un păhărel de vin de Limoux, să vedem ce părere ai. Nici nu ştii ce bine îmi pare, domnule Chicot! Stai aici.

Şi-i arătă o bancă de gazon.

— Ferească Sfântul, sire! protestă Chicot.

— Pot eu să te las să stai în picioare, când ai făcut două sute de leghe ca să vii să mă vezi? Nici să nu te gândeşti, domnule Chicot! Stai jos, stai jos! Nu poţi schimba o vorbă pe îndelete decât aşezat.

— Dar bine, sire, ce facem cu respectul?

— Respect la noi, în Navara? Eşti nebun, sărmane Chicot! Cine se sinchiseşte de aşa ceva?

— Nu, sire, nu sunt nebun — răspunse Chicot — sunt ambasador.

O cută uşoară brăzdă fruntea senină a monarhului, pentru a se şterge însă numaidecât, atât de repede, încât, oricât era de ager ochiul lui Chicot, nu reuşi să desluşească nici cea mai mică urmă.

— Ambasador?! spuse Henric cu o uimire căreia căută să-i dea un aer de naivitate. Ambasadorul cui?

— Ambasadorul regelui Henric al III-lea. Vin de la Paris, sire, de la Luvru.

— Aşa! Atunci se schimbă socoteala — zise regele şi se ridică suspinând de pe banca de gazon. Du-te, copile, lasă-ne

singuri. Şi adu nişte vin în camera mea, la etaj; adică nu, în biroul meu. Vino cu mine, Chicot, să-ţi arăt drumul.

Chicot porni în urma regelui Navarei. Henric părea ceva mai grăbit acum decât în clipa când îl văzuse venind pe aleea de leandri.

"Ce nenorocire — îşi spuse în gând Chicot — să vin aici să tulbur tihna unui biet om cumsecade, care trăieşte liniştit fără să aibă habar de nimic! Ce să-i faci? Asta o să-l ajute să devină filozof!"

Capitolul XLV Cum a ghicit regele Navarei că Turennius înseamnă Turenne şi Margota Margot

Camera de lucru a regelui Navarei nu era prea făloasă, se înţelege de la sine. Maiestatea sa, suveranul din Béarn, nu înota în bănet şi nu-şi îngăduia să risipească în chip nesăbuit ce brumă de avere îi rămăsese. Împreună cu dormitorul de gală, camera de lucru ocupa toată aripa dreaptă a castelului; un coridor, mărginit de o parte de anticameră sau de camera gărzilor, iar de cealaltă, de odaia de culcare, ducea spre birou.

Această cameră spaţioasă şi destul de frumos mobilată, dar fără nici un fel de fast împărătesc, avea o privelişte largă asupra unor pajişti încântătoare ce se întindeau pe malul râului.

Copaci înalţi, sălcii şi platani ascundeau şerpuirile apei, lăsând totuşi ochiul să fie orbit de lumină pe alocuri unde râul, ieşind din frunzişuri, aidoma unui zeu mitologic, se răsfăţa scânteindu-şi în bătaia soarelui solzii de aur sau, la miezul nopţii, sub razele lunii, faldurile sale de argint.

Ferestrele se deschideau, într-o parte asupra acestei privelişti fermecate, zăgăzuite în zare de un lanţ de coline, dogorite de soare în timpul zilei, dar care, pe înserat, tiveau poalele cerului cu nişte nuanţe liliachii minunat de limpezi, iar în partea cealaltă, spre curtea castelului. Primind astfel lumina dinspre răsărit, ca şi dinspre apus, prin două rânduri de ferestre aşezate faţă-n faţă, învăpăiată într-o parte, iar în cealaltă albăstrie, încăperea avea într-adevăr o înfăţişare măreaţă atunci când găzduia cu aceeaşi bunăvoinţă primele raze ale soarelui sau boarea azurie, cu luciri de sidef, a răsăritului de lună.

Chicot însă, la drept vorbind, era mult mai puţin interesat de frumuseţile naturii, decât de felul cum era întocmită încăperea în care şedea de obicei Henric. În fiecare mobilă, iscusitul ambasador căuta parcă să descifreze o literă, cu atât mai multă luare-aminte, cu cât, aşezate unele lângă altele, literele acestea trebuiau să-i dea cheia enigmei pe care se străduia de atâta vreme şi mai cu osebire în timpul călătoriei sale, s-o dezlege.

Regele se aşeză, blajin ca întotdeauna şi cu zâmbetul pe buze, într-un fotoliu din piele de căprioară, cu ţinte aurite dar cu franjuri de argint; ca să nu-l supere, Chicot trase până în dreptul lui un scaun pliant sau, mai bine zis, un taburet îmbrăcat în aceeaşi piele şi dichisit cu aceleaşi podoabe.

Henric era numai ochi, uitându-se la Chicot cu zâmbetul pe buze, aşa cum am spus, dar în acelaşi timp cu o atenţie pe care un curtean ar fi găsit-o obositoare.

— O să ţi se pară poate că sunt prea curios, dragă domnule Chicot — rosti în cele din urmă suveranul ,dar este ceva mai presus de voinţa mea; e atâta timp de când m-am deprins să te socotesc printre cei duşi de pe lume, încât, cu toată bucuria care mi-a prilejuit-o învierea dumi-tale din morţi, parcă tot nu-mi vine să cred că trăieşti. Spune-mi, te rog, ce s-a întâmplat de ai dispărut aşa dintr-o dată de pe faţa pământului?

— De, sire — răspunse Chicot, obişnuit să vorbească pe şleau, aşa cum îi era felul. Şi maiestatea voastră a dispărut cândva de la Vincennes. Fiecare se dă la fund cum şi când socoteşte cu cale.

— Eşti mucalit ca întotdeauna, dragă domnule Chicot, aşa cum nu cred să fie alt om pe lume — zâmbi Henric — şi asta mă face să-mi dau într-adevăr seama că nu stau de vorbă cu strigoiul dumitale. Dar — adăugă el, devenind serios — n-ai vrea să lăsăm gluma deoparte şi să vorbim despre treburile noastre?

— Sunt la dispoziţia maiestăţii voastre dacă lucrul acesta n-o oboseşte prea tare.

— Să mă obosească? rosti regele cu o scăpărare în ochi. Pe urmă, schimbând glasul, mărturisi liniştit: E adevărat că am cam început să mucezesc aici, dar n-am de ce să fiu obosit atâta timp cât nu fac nimic. Şi dacă pe ziua de azi Henric de Navara a tot umblat încolo şi încoace, regele, în schimb, n-a avut încă prilejul să-şi muncească mintea.

— Mă bucur, sire — răspunse Chicot — deoarece ca ambasador al unui monarh, care este totodată neam şi prieten cu maiestatea voastră, am de îndeplinit anumite misiuni cât se poate de gingaşe, pe lângă luminata voastră faţă.

— Spune mai repede atunci, fiindcă mi-ai stârnit curiozitatea.

— Sire...

— Mai înainte însă aş vrea să văd scrisorile dumitale de acreditare, cu toate că îmi dau seama că-i o formalitate de prisos, fiind vorba de dumneata; ţin totuşi să-ţi arăt că, deşi un biet ţăran din Béarn, aşa cum s-ar părea că suntem, cunoaştem totuşi îndatoririle noastre regale.

— Sire, cer iertare maiestăţii voastre — răspunse Chicot — dar toate scrisorile de acreditare pe care le aveam s-au irosit, fie că le-am dat pe gârlă, fie că le-am aruncat în foc, fie că le-am risipit în vânt.

— Şi pentru ce, mă rog, iubite domnule Chicot?

— Fiindcă nu-i totuna să te duci în Navara având o solie de îndeplinit, ori să te repezi până la Lyon ca să cumperi nişte pânzeturi şi fiindcă atunci când ai cinstea — o cinste, ca să zicem aşa, destul de primejdioasă — de a ţi se fi încredinţat nişte scrisori purtând semnătura regelui, se poate foarte bine să ajungi cu ele pe lumea cealaltă.

— Ai dreptate — recunoscu Henric cu aerul cel mai blajin din lume — drumurile nu sunt prea sigure şi la noi, aici, în Navara, suntem nevoiţi, din lipsă de mijloace, să ne bizuim pe cinstea oamenilor din popor, care de altfel, nu prea obişnuiesc să fure.

— Mai încape vorbă! exclamă Chicot. Sunt nişte mieluşei, nişte îngeraşi, sire, dar numai în Navara.

— Chiar aşa?! se miră Henric.

— Da, dar numai în Navara, căci, în afara graniţelor ei, lupii şi vulturii roiesc în jurul fiecărei prăzi; şi dat fiind că eram o pradă, sire, am avut şi eu parte de vulturii şi de lupii mei.

— Care, de altminteri, nu te-au mâncat de tot, precum se vede, din fericire.

— Dar nu din vina lor, sire, bată-i pustia! Fiindcă dinspre partea lor au făcut tot ce le-a stat în putere. Au găsit însă că am pielea prea scorţoasă şi n-au putut să-şi înfigă colţii în ea. Dar să lăsăm deoparte, sire, peripeţiile călătoriei mele, căci nu-şi au

rostul aci şi să vorbim despre scrisoarea mea de acreditare.

— Din moment ce zici că n-o mai ai, iubite domnule Chicot — întâmpină regele — nu văd pentru ce am mai vorbi despre ea.

— Am vrut să spun că n-o mai am în clipa de faţă, dar că am avut totuşi una.

— Aşa? Cu atât mai bine! Fii bun şi dă-mi-o atunci, domnule Chicot — zise Henric, întinzând mâna.

— Aici e buba, sire — replică Chicot. Purtam într-adevăr asupra mea o scrisoare, precum am avut cinstea să spun maiestăţii voastre, o scrisoare de toată frumuseţea, aşa cum nimeni nu cred să fi purtat vreodată.

— Şi ai pierdut-o?

— M-am grăbit s-o distrug, sire, fiindcă domnul de Mayenne alerga după mine să mi-o şterpelească.

— Vărul Mayenne?

— Dumnealui în persoană.

— Noroc că nu este prea iute de picior. S-a mai îngrăşat?

— Păcatele mele, mă prind că nu, cel puţin în clipa de faţă.

— Şi de ce nu?

— Pentru că, alergând după mine, vă daţi seama, sire, că la un moment dat a avut ghinionul să mă ajungă din urmă şi, întâlnindu-ne piept în piept, pe legea mea, s-a ales cu o lovitură straşnică de spadă.

— Şi scrisoarea?

— Nici pomeneală datorită măsurilor pe care le luasem.

— Bravo! Rău faci că nu vrei să-mi istoriseşti peripeţiile călătoriei dumitale, domnule Chicot. Spune-mi, te rog, de-a fir-a-păr totul cum s-a întâmplat. Nici nu ştii cât mă interesează povestea asta.

— Maiestatea voastră este bunătatea întruchipată.

— Un singur lucru mă nelinişteşte.

— Ce anume?

— Dacă scrisoarea a fost distrusă pentru domnia sa, domnul de Mayenne, înseamnă că este distrusă şi pentru mine; cum am să ştiu atunci ce îmi scria dragul meu frate Henric, de vreme ce scrisoarea nu mai există?

— Să-mi fie cu iertăciune, sire; există totuşi în mintea mea.

— Cum aşa?

— Înainte de a o rupe în bucăţele, am avut grijă s-o învăţ pe dinafară.

— Minunată idee, domnule Chicot, minunată, într-adevăr, aşa cum numai mintea isteaţă a unui compatriot de-al meu putea să născocească. Înseamnă deci că poţi să mi-o spui pe dinafară, nu-i aşa?

— Cu dragă inimă, sire.

— Aşa cum era, fără să schimbi nici un cuvânt?

— Fără să răstălmăcesc nimic.

— Ce-ai zis?

— Ziceam c-am să v-o spun întocmai, cuvânt cu cuvânt: deşi nu cunosc limba, am o memorie straşnică.

— Ce limbă?

— Păi limba latină.

— Nu te-nţeleg — spuse Henric, aţintindu-şi privirea sa limpede asupra lui Chicot. Ai pomenit de limba latină, de o scrisoare care...

— Într-adevăr.

— Vorbeşte desluşit. Scrisoarea fratelui meu era scrisă cumva în latineşte?

— Da, sire.

— Şi pentru ce tocmai în latineşte?

— Ah, sire, pesemne pentru că limba latină este o limbă cutezătoare, o limbă care e în măsură să spună orice, limba în care Persius şi Iuvenal au înfăţişat nebunia şi rătăcirile regilor, lăsându-le spre veşnică amintire.

— Rătăcirile regilor?

— Şi ale reginelor, sire.

Sprâncenele monarhului se încruntară deasupra ochilor adânciţi în orbite.

— Vreau să zic ale împăraţilor şi ale împărăteselor — se corectă Chicot.

— Aşadar, dumneata ştii latineşte, domnule Chicot? întrebă, ceva mai puţin prietenos, Henric.

— Da şi nu, sire.

— Ferice de dumneata dacă ştii; înseamnă că eşti cu mult mai norocos decât mine, care nu ştiu o boabă; de aceea n-am putut asculta niciodată cu sfinţenie liturghia, tocmai pentru că nu cunosc afurisita asta de limbă. Va să zică dumneata ştii

latineşte?

— Am învăţat numai să citesc, sire, aşa cum am învăţat şi greaca şi ebraica.

— Mare înlesnire pentru dumneata, domnule Chicot. Cum s-ar zice, eşti ca o carte însufleţită.

— Maiestatea voastră a găsit cuvântul potrivit. Într-adevăr, asta sunt: o carte pe două picioare. Cine vrea îmi întipăreşte câteva pagini în minte, mă trimite pe urmă unde are nevoie şi, sosind acolo, mă citeşte cine trebuie şi se lămureşte.

— Sau nu se lămureşte deloc.

— Cum adică, sire?

— Ei, Doamne! Dacă nu ştie limba în care eşti tipărit?!

— Nu se poate, sire, suveranii ştiu tot.

— Asta e ceea ce i se spune de obicei poporului, domnule Chicot şi ceea ce linguşitorii spun, la rândul lor, suveranilor.

— Atunci, sire, n-are rost să mai împărtăşesc maiestăţii voastre cuprinsul acestei scrisori pe care mi-am dat osteneala s-o învăţ pe dinafară, de vreme ce nici unul dintre noi n-o să priceapă o iotă.

— Oare limba latină nu seamănă destul de bine cu italiana?

— Aşa se spune, sire.

— Şi cu spaniola?

— Chiar foarte bine, pe cât se pare.

— Ia să încercăm atunci: ştiu puţin italieneşte, graiul pe care-l vorbim în Gasconia seamănă mult cu spaniola şi poate că aşa o s-ajung să înţeleg latineasca, fără s-o fi învăţat vreodată.

Chicot se înclină:

— Maiestatea voastră porunceşte, aşadar?

— Adică te rog, iubite domnule Chicot.

Chicot începu cu fraza următoare, pe care o dezvoltă, adăugându-i tot felul de întorsături, spre a-i sluji drept introducere:

— Frater carissime,

Sincerus amor quo te prosequebatur germanus noster Carolus nonus, functus, nuper, colit usque regiam nostram et pectori meo pertinaciter adhaeret.

Henric nici nu clipi măcar; doar la ultimul cuvânt făcu un

gest spre a-l întrerupe.

— Dacă nu mă înşel — spuse regele — pare-mi-se că în fraza aceasta e vorba de dragoste, de stăruinţă şi de fratele meu Carol al IX-lea?

— N-aş putea tăgădui — răspunse Chicot. Limba latină este atât de frumoasă, încât ar putea să cuprindă într-o singură frază toate lucrurile astea.

— Mai departe — îl îmbie regele.

Chicot îşi continuă cuvântarea.

Bearnezul ascultă la fel de flegmatic toate pasajele în care se vorbea despre soţia sa şi despre vicontele de Turenne, dar în momentul când auzi numele celui din urmă, întrebă:

— *Turennius* nu înseamnă oare Turenne?

— Cred că da, sire.

— Şi *Margota* n-ar putea fi cumva numele cu care fraţii mei Carol al IX-lea şi Henric al III-lea o alintau pe sora lor şi iubita mea soţie Margareta?

— Tot ce se poate — răspunse Chicot.

Şi recită mai departe scrisoarea până la capăt, frază cu frază, fără ca expresia întipărită pe chipul monarhului să sufere cea mai mică schimbare.

În sfârşit, stărui îndelung asupra peroraţiei, al cărei stil îl şlefuise pe îndelete, împănându-l cu nişte cuvinte atât de sforăitoare, încât s-ar fi zis că cita un paragraf din *Verine* sau din discursul închinat poetului Arhias.

— Gata? întrebă Henric.

— Da, sire.

— Într-adevăr, trebuie să fie de o neasemuită frumuseţe.

— Nu-i aşa, sire?

— Ce păcat că n-am înţeles decât două cuvinte: *Turennius* şi *Margota*, ba încă şi acelea...

— Mare păcat, sire! Doar dacă maiestatea voastră nu socoteşte cu cale să încredinţeze scrisoarea unui cărturar s-o tălmăcească.

— Asta ar mai lipsi — spuse cu însufleţire Henric. Tocmai dumneata, domnule Chicot, care ţi-ai îndeplinit cu atâta discreţie sclia, încât ai făcut să dispară manuscrisul original, tocmai dumneata găseşti de cuviinţă să mă sfătuieşti, dacă am înţeles eu bine, să dau în vileag scrisoarea aceasta?

— N-am vrut să spun asta, sire.

— Dar ai gândit-o?

— M-am gândit, ca să răspund la întrebarea pusă de maiestatea voastră, că scrisoarea fratelui său, regele Franţei, de vreme ce mi-a fost încredinţată cu atâta grijă şi expediată maiestăţii voastre printr-un trimis special, s-ar putea să cuprindă şi unele lucruri bune, de pe urma cărora maiestatea voastră ar avea prilejul să tragă foloase.

— Da, dar ca să dau pe mâna cuiva aceste lucruri bune, ar trebui să am deplină încredere în persoana aceea.

— Nici vorbă.

— Ştii ce ar trebui să faci? spuse Henric, ca străfulgerat de o idee.

— Ce anume?

— Să te duci s-o cauţi pe soţia mea Margota; dânsa este tobă de carte. Spune-i ce cuprinde scrisoarea şi cu siguranţă că ea o să înţeleagă. Şi atunci, fireşte, o să mă lămurească şi pe mine.

— Minunată idee, maiestatea voastră! exclamă Chicot. Parcă v-a ieşit un porumbel din gură.

— Nu-i aşa? Du-te chiar acum.

— Alerg, sire.

— Şi, mai cu seamă, ai grijă să nu schimbi nici un cuvânt.

— Nici n-aş putea; ar trebui să cunosc limba latină şi eu nu ştiu nici o boabă; doar cel mult vreun barbarism.

— Du-te, atunci, dragul meu, du-te!

Chicot ceru unele desluşiri spre a o putea găsi pe doamna Margareta şi plecă mai convins ca oricând că regele era într-adevăr o taină.

Capitolul XLVI   Aleea celor trei mii de paşi

Regina locuia în aripa cealaltă a castelului, aproape la fel împărţită ca şi aceea pe care Chicot tocmai o părăsise.

Mai tot timpul se auzea venind dintr-acolo câte o adiere de cântec sau se zărea câte un panaş dând târcoale prin apropiere.

Faimoasa alee a celor trei mii de paşi, despre care s-a vorbit atâta mai înainte, începea chiar sub ferestrele Margaretei,

a cărei privire se putea odihni în orice clipă asupra unor lucruri îmbietoare, bunăoară ronduri încărcate de flori, bolţi de verdeaţă etc.

S-ar fi zis că biata prinţesă căuta să alunge, cu ajutorul acestor suave privelişti, gândurile negre ce sălăşluiau în adâncul cugetului său.

Un poet din Périgord — Margareta, atât în provincie cât şi la Paris, era muza poeţilor — un poet din Périgord compusese un sonet în cinstea ei.

"Prin grija cu care se osteneşte — spunea stihuitorul — să-şi înarmeze cugetul său, regina încearcă să risipească întristatele amintiri."

Născută la picioarele tronului, fiică, soră şi soţie de rege, Margareta avusese parte, într-adevăr, de grele suferinţe.

Filozofia ei, cu mai multe ifose decât a regelui Navarei, era mai puţin temeinică fiind artificială, agonisită prin îndelungate lecturi, în timp ce filozofia regelui era izvorâtă din adâncul fiinţei sale. De aceea, Margareta, oricât ar fi fost de filozoafă sau, mai bine zis, ar fi vrut să fie, lăsase vremea şi suferinţele să-i brăzdeze obrazul, făcând să se imprime pe chipul ei pecetea lor atât de grăitoare.

Cu toate acestea, regina era încă de o izbitoare frumuseţe, o frumuseţe mai curând expresivă, care, dacă trece de obicei nebăgată în seamă la oamenii de rând, în schimb, are darul de a fi deosebit de atrăgătoare la persoanele ce poartă un nume strălucit şi cărora lumea este în genere îndemnată să le acorde supremaţia frumuseţii fizice.

Margareta avea un zâmbet voios şi blând, privirea umedă şi strălucitoare, gesturile mlădioase şi învăluitoare; Margareta, aşa cum am spus, era o făptură plină de farmec.

Femeie, păşea ca o prinţesă; regină, avea mersul unei femei încântătoare. De aceea era divinizată la Nérac, unde adusese cu dânsa eleganţa, veselia şi viaţa.

Faptul că o prinţesă pariziană ca dânsa reuşise să se împace cu existenţa pe care o ducea în provincie, era o calitate în sine pentru care provincialii îi rămâneau cât se poate de recunoscători.

Curtea sa nu era numai o curte de gentilomi şi de doamne; toată lumea o iubea deopotrivă, atât ca regină cât şi ca femeie; şi, de fapt, sunetele armonioase ale flautelor şi

lăutelor sale, ca şi mireasma şi resturile ospeţelor sale erau pentru toată lumea.

Margareta se pricepea să-şi folosească timpul cu atâta iscusinţă, încât fiecare zi pe care o trăia să fie o zi câştigată pentru dânsa şi nici una dintre ele să nu fie pierdută pentru cei din jur.

Plină de fiere împotriva vrăjmaşilor săi, dar ştiind să se stăpânească şi să aştepte pentru a se putea răzbuna; simţind instinctiv, sub aparenta indiferenţă şi nestrămutata răbdare a lui Henric de Navara, o rea voinţă faţă de dânsa îngemănată cu conştiinţa pururea trează a tuturor infidelităţilor sale; fără rude, fără prieteni în preajmă, Margareta se obişnuise să trăiască înfruptându-se din plă-cerile dragostei sau, cel puţin, a ceea ce părea să semene cu dragostea şi să înlocuiască familie, soţ, prieteni şi toate celelalte, prin desfătările pe care i le puteau oferi poezia şi huzurul.

Nimeni, afară de Caterina de Medicis, nimeni, afară de Chicot, nimeni afară de câteva melancolice umbre care s-ar fi întors din mohorâta împărăţie a morţii, nimeni n-ar fi putut spune pentru ce obrajii Margaretei erau atât de palizi acum, pentru ce ochii ei se înnegurau fără vrere, adumbriţi de nebănuite tristeţi, pentru ce, în sfârşit, adâncul inimii sale lăsa să se oglindească pustiul de care era bântuit, chiar şi în privirea odinioară atât de expresivă.

Margareta nu mai avea cui să-şi deschidă sufletul.

Biata regină nici nu mai dorea să aibă vreun confident, de când cei pe care-i avusese până atunci îi vânduseră pentru un pumn de bani şi încrederea şi cinstea.

Rămăsese, aşadar, singură şi faptul acesta sporea şi mai mult în ochii navarezilor, poate chiar fără ştirea lor, măreţia atitudinii sale ce se reliefa cu atât mai lămurit în singurătatea de care era înconjurată.

De altfel, ostilitatea pe care i se părea că o simte din partea lui Henric era doar o bănuială instinctivă, prilejuită mai curând de conştiinţa propriilor sale păcate decât de mărturiile bearnezului.

Henric se purta cu mănuşi faţă de dânsa, alintând-o ca pe un vlăstar al Franţei; totdeauna îi vorbea cu o politeţe aproape servilă sau cu o încredere plină de gingăşie; în orice împrejurare şi în orice privinţă, regele înţelegea să fie un soţ şi în acelaşi

timp un prieten pentru dânsa.

De aceea curtea de la Nérac, ca oricare altă curte domnească a cărei existenţă e întemeiată pe relaţii frivole, era o bogată îmbinare de armonii, atât fizice cât şi spirituale.

Cam acestea erau constatările şi reflecţiile pe care le făcea, pe temeiul unor aparenţe mult prea fragile încă, Chicot, cel mai iscoditor şi cel mai meticulos dintre toţi oamenii de pe faţa pământului.

Se dusese mai întâi la palat, potrivit îndrumărilor date de Henric, dar nu găsise pe nimeni.

Margareta se afla, după cum fusese înştiinţat, tocmai la capătul aleii ce se întindea paralel cu albia râului, vestita alee a celor trei mii de paşi; Chicot porni într-acolo, pe aleea mărginită de leandri. Trecând de jumătatea ei, zări în capăt, la umbra unui boschet de iasomie de Spania, de grozamă şi de clematite, un grup înzorzonat cu fel de fel de panglici, pene şi săbii de catifea; poate că toate marafeturile acestea frumoase erau de modă mai veche, de un gust puţin depăşit; pentru Nérac însă erau tot ce putea fi mai elegant, ba chiar de o strălucire orbitoare. Chicot, care venea de-a dreptul de la Paris, se arătă totuşi mulţumit de ceea ce i se înfăţişa ochilor.

Cum Chicot era însoţit de un paj, care mergea înainte, regina, ale cărei priviri rătăceau încolo şi încoace, stăpânite de neliniştea pururea neistovită a sufletelor melancolice, regina, zic, recunoscu uniforma slujitorilor de la curtea Navarei şi-l chemă.

— Ce cauţi, d'Aubiac? îl întrebă ea.

Tânărul, sau, mai bine zis, copilul, căci abia împlinise doisprezece ani, se îmbujoră tot şi puse un genunchi în pământ dinaintea Margaretei.

— Doamnă — rosti el în limba franceză, căci, după dorinţa reginei, era cu desăvârşire oprit să se întrebuinţeze dialectul local atât în relaţiile de serviciu cât şi în treburile obşteşti — un gentilom de la Paris, trimisul Luvrului către maiestatea sa regele Navarei şi pe care maiestatea sa regele Navarei l-a trimis aici, doreşte să vorbească maiestăţii voastre.

Chipul minunat al Margaretei se rumeni deodată ca dogorit de o văpaie; regina se întoarse brusc, cu o strângere de inimă pe care, ca toate fiinţele a căror mândrie a fost multă vreme umilită, o încerca aproape în orice împrejurare.

Chicot stătea în picioare, neclintit, la douăzeci de paşi de dânsa.

Privirea ei ageră se dumeri numaidecât, după ţinuta şi după înfăţişarea gasconului, a cărui siluetă se contura lămurit pe cerul scăldat într-o lumină portocalie, că era vorba de o persoană cunoscută şi, în loc să-i poruncească noului venit să se apropie, regina se desprinse din grup.

Întorcându-se totuşi spre a-şi lua rămas bun de la societate, îi făcu un semn uşor cu mâna unuia dintre cei mai chipeşi şi mai elegant îmbrăcaţi gentilomi. Semnul acela adresat tuturor era de fapt hărăzit unuia singur. Dar cum cavalerul cel norocos părea puţin îngrijorat, cu toate că regina fluturase anume mâna spre el ca să-l liniştească şi cum unei femei nu-i scapă nimic, Margareta îl rugă:

— Domnule de Turenne, fii bun şi spune-le doamnelor că mă înapoiez într-o clipă.

Chipeşul gentilom, care purta o vestă cu mâneci bufante albă cu albastru, se înclină cu mai multă dezinvoltură decât ar fi făcut-o un curtean oarecare.

Regina se îndreptă grăbită spre Chicot, care privise, fără a se clinti din loc, această scenă ce se potrivea atât de bine cu lucrurile arătate în scrisoarea adusă de el.

— Domnul Chicot! exclamă Margareta, uimită, apropiindu-se de gascon.

— Sluga plecată a maiestăţii voastre — rosti Chicot — a maiestăţii voastre pururea milostivă, pururea frumoasă şi pururea regină la Nérac la fel ca şi la Luvru.

— E o minune că te văd aici, domnule, atât de departe de Paris.

— Să-mi fie iertat, doamnă, dar ideea de a săvârşi această minune n-a încolţit în mintea bietului Chicot.

— Cred şi eu. De altfel se vorbea că ai fi murit.

— Făceam numai pe mortul.

— Şi ce doreşti de la noi, domnule Chicot? S-ar putea oare să am fericirea de a-şi mai aminti cineva în Franţa de regina Navarei?

— O, doamnă — protestă Chicot, surâzând — fiţi fără grijă, reginele nu sunt chiar atât de lesne uitate la noi, atunci când au vârsta şi mai ales frumuseţea domniei voastre.

— Va să zică oamenii sunt tot atât de curtenitori la Paris?

— Asta l-a şi făcut pe regele Franţei — continuă Chicot fără să răspundă la ultima întrebare — să-i scrie regelui Navarei.

Margareta se înroşi.

— Să-i scrie?! se miră ea.

— Da, doamnă.

— Şi scrisoarea ai adus-o dumneata?

— De adus, n-am adus-o, pentru anumite motive pe care vi le va desluşi regele Navarei, dar am învăţat-o pe dinafară, aşa că am putut să i-o spun din memorie.

— Înţeleg. Era o scrisoare importantă şi ţi-a fost teamă să nu se piardă sau să nu ţi-o fure cineva.

— Întocmai, doamnă! Şi acum, să mă ierte maiestatea voastră, dar scrisoarea era scrisă în latineşte.

— Foarte bine! se bucură regina. Dacă-ţi aminteşti, cunosc limba latină.

— Dar regele Navarei o ştie? întrebă Chicot.

— E foarte greu de ştiut, dragă domnule Chicot, ce ştie şi ce nu ştie regele Navarei.

— Aşa! se lumină Chicot, văzând că nu era singurul care se străduia să dezlege această enigmă.

— Judecând după aparenţe — adăugă Margareta — n-o prea cunoaşte, căci niciodată nu înţelege sau nu pare să înţeleagă atunci când vorbesc latineşte cu câte cineva de la curte.

Chicot îşi muşcă buzele.

— Ei, drăcie! o sfecli el.

— Şi i-ai spus ce scria în ea? întrebă Margareta.

— Da, deoarece era pentru dânsul.

— Şi ai avut impresia că a înţeles?

— Numai două cuvinte.

— Care?

— *Turennius* şi *Margota.*

— *Turennius* şi *Margota?*

— Da, amândouă sunt pomenite în scrisoare.

— Şi ce-a spus?

— M-a trimis la domnia voastră, doamnă.

— La mine?

— Da, sub cuvânt că scrisoarea pare să cuprindă veşti mult prea importante pentru ca s-o poată încredinţa unui străin s-o tălmăcească, lucru pe care ar fi mai bine să-l faceţi domnia

voastră, cea mai frumoasă dintre femeile savante şi cea mai savantă dintre frumoase.

— Sunt gata să te ascult, domnule Chicot, de vreme ce aşa a poruncit regele.

— Vă mulţumesc, doamnă. Unde doreşte maiestatea voastră să mă asculte?

— Aici; ba nu, mai bine la mine: vino în camera mea de lucru, te rog.

Margareta se uită adânc în ochii lui Chicot, care, milostivindu-se de dânsa, poate, o lăsase să întrezărească dinainte o frântură de adevăr.

Biata femeie simţi nevoia unui sprijin sau poate a unei ultime clipe de dragoste înainte de a înfrunta încercarea ce o pândea.

— Viconte — i se adresă ea domnului de Turenne — dă-mi braţul până la castel. Fii atât de bun, te rog, domnule Chicot şi ia-o înainte.

Capitolul XLVII   Camera de lucru a Margaretei

N-am vrea să ni se arunce în spinare ponosul că nu avem altceva mai bun de făcut decât să zugrăvim în amănunţime ciubucării şi festoane şi că abia dacă-i îngăduim bietului cititor să dea câte o raită prin grădină, dar, vorba cântecului, cum e stăpânul şi casa şi dacă n-a fost de prisos să descriem aleea celor trei mii de paşi sau biroul lui Henric, credem că ar fi totuşi interesant, într-o oarecare măsură, să înfăţişăm şi camera de lucru a Margaretei.

Simetric aşezată faţă de biroul regelui şi prevăzută cu mai multe ieşiri ce răspundeau în odăile şi culoarele învecinate, cu ferestre tot atât de complezente şi de tăcute ca şi uşile, cu obloane de fier în chip de jaluzele, înzestrate cu încuietori în care cheia se răsucea fără zgomot, iată cum arăta, privită dinafară, camera de lucru a reginei.

În interior se aflau mobile moderne, tapiserii lucrate, de asemenea, după moda timpului, tablouri, vase de email sau de faianţă, arme de preţ, cărţi şi manuscrise greceşti, latineşti şi franceze îngrămădite pe toate mesele, păsări în colivii, câini

tolăniţi pe covoare, în sfârşit, o lume întreagă, plante şi animale, care împărtăşea viaţa Margaretei.

Oamenii cu o inteligenţă superioară sau cu o vitalitate gâlgâitoare nu pot să-şi petreacă singuri existenţa şi caută să asocieze fiecare din simţurile sau înclinaţiile lor cu toate lucrurile ce se pot armoniza cu ele şi pe care puterea lor de atracţie le târăşte în vârtejul ei, aşa încât, în loc să trăiască şi să simtă ca nişte oameni obişnuiţi, ajung desigur să-şi sporească înzecit senzaţiile şi să-şi trăiască mult mai intens viaţa.

Epicur este fără îndoială unul dintre eroii omenirii; cu toate acestea n-a fost înţeles nici chiar de pagini: filozofia lui într-adevăr era austeră, dar, stăruind cu tot dinadinsul ca nici unul din imboldurile şi nici una din calităţile cu care suntem înzestraţi să nu se irosească în van, reuşea, datorită unei stricte economii, să pună o seamă de plăceri la îndemâna oricărui om care, altmin-teri, limitându-se la o existenţă pur spirituală sau exclusiv animalică, n-ar fi avut parte decât de privaţiuni sau de suferinţe.

Fapt este că Epicur a fost cu prisosinţă hulit, fără a fi cunoscut şi că în schimb au fost ridicaţi în slavă, tot aşa, fără a fi cunoscuţi, cuvioşii pustnici din Tebaida, care căutau să stârpească tot ceea ce este urât în firea omenească, distrugând totodată şi ceea ce poate fi frumos în ea. A ucide omul, înseamnă a ucide, fără doar şi poate, o dată cu el şi patimile de care este stăpânit, dar înseamnă totuşi a ucide, lucru pe care Dumnezeu îl opreşte cu desăvârşire prin toate legile sale.

Regina era o femeie în măsură să-l înţeleagă pe Epicur în primul rând pentru că ştia greceşte, ceea ce era unul din meritele sale cele mai puţin însemnate; în orice caz se pricepea să-şi trăiască atât de bine viaţa, încât, dintr-o mie de necazuri, reuşea să înfiripe o plăcere, ceea ce, fiind creştină, îi dădea dreptul să-l binecuvânteze pe Domnul mai mult decât oricare femeie, fie că se numea Dumnezeu sau Theos, Iehova sau Magog.

Toată această digresiune dovedeşte cât se poate de lămurit că era într-adevăr necesar să descriem apartamentul Margaretei.

Chicot fu poftit să se aşeze într-un fotoliu elegant şi comod, îmbrăcat cu o tapiserie ce înfăţişa un amoraş risipind un noian de flori; un paj, care de astă dată nu mai era d'Aubiac, ci

un copil de casă mai drăguţ şi mai ferchezuit, veni să-l îmbie cu alte răcoritoare pe ambasador.

Chicot nu voi să ia nimic şi, fără a mai sta la gânduri, de îndată ce vicontele de Turenne părăsi încăperea, începu să spună din memorie, fără să se poticnească o singură dată, scrisoarea trimisă de regele Franţei şi al Poloniei prin graţia lui Dumnezeu.

Cunoaştem scrisoarea, pe care am avut prilejul s-o citim o dată cu Chicot, aşa că socotim de prisos să transcriem aici şi versiunea latină. Chicot se străduia s-o recite cu un accent cât mai năstruşnic cu putinţă, pentru ca regina să-şi bată cât mai mult capul ca s-o înţeleagă; dar cu oricâtă îndemânare căuta să schimonosească propria sa tălmăcire, Margareta prindea din zbor înţelesul cuvintelor şi nici măcar nu se ostenea să-şi ascundă mânia şi indignarea de care era cuprinsă.

Pe măsură ce dădea în vileag cuprinsul scrisorii, Chicot simţea cum se înfundă tot mai rău în încurcătura în care cu bună ştiinţă intrase; de câte ori avea de rostit anumite lucruri ceva mai deocheate, lăsa nasul în jos, întocmai ca un duhovnic stingherit de mărturisirile pe care îi este dat să le asculte; jocul acesta de fizionomie îi era cât se poate de priincios, căci în momentele acelea nu mai putea să vadă cât de aprig scăpărau ochii reginei şi cum se crispa toată auzind cât de răspicat erau enunţate toate păcatele ei conjugale.

Margareta cunoştea îndeajuns perfidia atât de rafinată a fratelui său; avusese destule prilejuri să se convingă de lucrul acesta; ştia, de asemenea, căci nu era ea femeia care să se ascundă după deget, ştia, de asemenea, câte parale făceau pretextele pe care le folosise ca şi cele pe care avea să le mai folosească şi de aici înainte; aşa că, pe măsură ce Chicot recita scrisoarea, mânia îndreptăţită ce se stârnise în sufletul ei începuse a fi cumpănită de o teamă înţeleaptă.

Să se indigneze la momentul potrivit, să fie prudentă când va trebui să preîntâmpine pericolul, respingând clevetirile, să aducă dovezi că era nedreptăţită, dar, pe de altă parte, să ţină seama de acest avertisment, iată planul vast ce se înfiripa în mintea Margaretei, în vreme ce Chi-cot depăna mai departe relatarea lui epistolară.

Să nu vă închipuiţi însă că Chicot stătea tot timpul cu nasul în pământ; când şi când ridica ba un ochi, ba pe celălalt şi

se simţea ceva mai împăcat văzând că regina, uşor încruntată, chibzuia pe îndelete ce să facă.

Rosti, aşadar, destul de liniştit salutările cu care se încheia misiva regală.

— Sfântă Fecioară! exclamă regina, după ce Chicot isprăvi. Frumos mai scrie fratele meu în latineşte; câtă pasiune clocotitoare şi ce stil! N-aş fi crezut niciodată că ar putea fi atât de iscusit.

Chicot ridică din sprânceană şi deschise mâinile, ca un om care se simte obligat să încuviinţeze numai din politeţe, fără să fi înţeles nimic.

— N-ai înţeles? îşi arată mirarea regina, care se pricepea să desluşească orice limbaj, chiar şi acela al mimicii. Şi eu care eram convinsă că eşti un latinist de mâna întâi, domnule.

— Din păcate, nu mai ţin minte nimic, doamnă; tot ce mai ştiu azi, tot ce mi-a mai rămas din savantlâcul meu de odinioară este că limba latină nu are articol, că există un vocativ şi că substantivul *cap* este de genul neutru.

— Ei, nu mai spune! exclamă cineva oare tocmai intra pe uşă zgomotos, râzând cu poftă.

Chicot şi regina se întoarseră în aceeaşi clipă.

Era regele Navarei.

— Cum aşa? urmă Henric, apropiindu-se. *Cap* în latineşte va să zică este de genul neutru, domnule Chicot? Şi de ce nu de genul masculin?

— De, sire, n-aş putea să vă spun, dat fiind că şi eu sunt la fel de mirat ca şi maiestatea voastră.

— Şi eu sunt mirată — adăugă Margot cu un aer gânditor.

— Probabil — îşi dădu cu părerea monarhul — pentru că într-o casă porunceşte fie bărbatul, fie femeia, potrivit cu firea unuia sau a altuia dintre ei.

Chicot se înclină.

— Într-adevăr — recunoscu el — o explicaţie mai bună decât asta, sire, nu cred să existe.

— Cu atât mai bine, mă bucur că sunt un filozof mult mai serios decât mi-aş fi închipuit. Şi acum să vedem ce-i cu scrisoarea. Trebuie să ştii, doamnă, că ard de nerăbdare să aflu noutăţi de la curtea Franţei, şi, ca un făcut, cele pe care simpaticul nostru domn Chicot s-a ostenit să mi le aducă sunt într-o limbă necunoscută mie; altminteri...

— Altminteri? stărui Margareta.

— Altminteri, pe toţi dracii, m-aş fi amuzat! Ştii doar că mor după noutăţi, mai ales după noutăţile scandaloase pe care fratele meu Henric de Valois le povesteşte cu atâta haz. Şi Henric de Navara se aşeză, frecându-şi mâinile. Ei, domnule Chicot — urmă regele, bucuros ca un om care se pregăteşte să asculte ceva de toată nostimada — ai apucat să-i împărtăşeşti soţiei mele faimoasa scrisoare?

— Da, sire.

— Vrei să-mi spui şi mie atunci, porumbiţo, despre ce-i vorba în această năzdrăvană misivă?

— Nu v-aţi gândit, sire — spuse Chicot, văzând familiaritatea de care dădeau dovadă cele două capete încoronate şi care îl făcea să se simtă la largul lui — că limba latină în care a fost scrisă scrisoarea cu pricina ar putea fi de rău augur?

— Şi de ce, mă rog?! se miră regele. Apoi, întorcându-se către soţia sa, o întrebă: Ce spui, doamnă?

Margareta rămase pe gânduri câteva clipe, ca şi cum ar fi depănat în minte, una câte una, spre a le descoperi tâlcul, fiecare din frazele auzite din gura lui Chicot.

— Solul nostru are dreptate, sire — rosti ea, după ce le cântări pe toate şi hotărî ce avea de făcut. Limba latină este de rău augur.

— Cum adică? sări Henric. E cu putinţă ca această preţioasă scrisoare să cuprindă cumva şi cuvinte murdare? Gândeşte-te, porumbiţo, că fratele domniei tale, regele, este un eminent cărturar şi un om de o politeţe desăvârşită.

— Chiar atunci când sunt insultată în litieră din îndemnul său, aşa cum mi s-a întâmplat la câteva leghe de Sena, în ziua când am plecat de la Paris după domnia ta, sire?

— Când ai un frate care înţelege să ducă o viaţă austeră — răspunse Henric pe un ton echivoc, aşa încât niciodată nu puteai şti dacă glumeşte sau dacă vorbeşte serios — un frate domnitor, un frate atât de exigent...

— Aşa cum ar trebui să fie, dacă ţine cu adevărat să apere cinstea surorii şi a familiei sale; căci, orişicum, n-aş putea să cred, sire, că dacă sora domniei tale, Catherine d'Albert, ar prilejui cumva un scandal, domnia ta ai fi în stare să pui un căpitan de gardă să trâmbiţeze acel scandal.

— O, eu sunt un biet burghez blajin şi patriarhal — spuse Henric — eu nu sunt rege, sau sunt numai aşa, în glumă şi zău dacă nu-mi vine să râd; dar scrisoarea, scrisoarea, de vreme ce era pentru mine, aş vrea totuşi să ştiu ce scrie în ea.

— Este o scrisoare perfidă, sire.

— Ce vorbeşti!

— Chiar aşa şi care cuprinde o mulţime de clevetiri, mai multe chiar decât ar trebui ca să despartă un om nu numai de soţia lui, dar şi de toţi prietenii săi.

— Cum, cum? rosti Henric, înălţând capul şi aşezând pe chipul său, de obicei atât de sincer, de deschis, masca unei prefăcute neîncrederi. Să despartă un soţ de soţie, adică pe domnia ta de mine?

— Pe domnia ta de mine, sire.

— Şi în ce fel, porumbiţo?

Chicot stătea ca pe ghimpi şi ar fi dat orice, deşi era lihnit de foame, să se poată duce la culcare fără a mai pune nimic în gură.

"Acum se sparge buba — murmura în sinea lui — acum se sparge, uite-acum..."

— Sire — răspunse regina — îmi pare nespus de rău că maiestatea voastră a uitat limba latină, pe care bănuiesc totuşi c-a învăţat-o la vremea sa.

— Doamnă, din toată latineasca pe care am învăţat-o nu mai ţin minte decât o singură propoziţie: *Dens et virtus aeterna*; o curioasă împerechere de genuri — masculin, feminin şi neutru — pe care dascălul meu n-a fost în stare să mi-o lămurească decât cu ajutorul limbii greceşti şi trebuie să ştii că mă împăcăm şi mai puţin cu greaca decât cu latina.

— Sire — continuă regina — dacă ai înţelege limba, ai vedea că scrisoarea e plină de cuvinte măgulitoare la adresa mea.

— Cu atât mai bine — spuse regele.

— Optime — adăugă Chicot.

— Dar nu văd totuşi — se miră regele — în ce fel nişte laude aduse domniei tale ar putea să ne despartă, doamnă? Căci, oricum, atâta timp cât fratele meu Henric va găsi cu cale să te măgulească, voi fi de părerea fratelui meu Henric; dar dacă s-ar întâmpla cumva să te ponegrească în scrisoare, atunci se schimbă socoteala, doamnă, atunci pot, să-ţi spun că aş

înţelege politica fratelui meu.

— Cum, adică, dacă m-ar ponegri, ai înţelege politica lui Henric?

— Da, politica lui Henric de Valois, care, după câte ştiu, are anumite motive ca să dorească să ne despartă.

— Aşteaptă puţin, sire, fiindcă aceste linguşiri nu sunt decât o introducere vicleană pentru a strecura mai apoi unele insinuări mârşave împotriva prietenilor domniei tale şi ai mei.

După aceste cuvinte aruncate cu atâta îndrăzneală, Margareta s-ar fi aşteptat ca regele să protesteze.

Chicot lăsă nasul în jos; Henric se mulţumi să ridice din umeri.

— Ia vezi, porumbiţo, — rosti el — vezi dacă nu cumva, până la urmă, vei fi înţeles mai mult decât trebuie din toată latineasca asta şi dacă există într-adevăr asemenea intenţii urâte în scrisoarea fratelui meu.

Oricât de blând şi de mieros ar fi fost glasul cu care Henric rostise aceste cuvinte, regina Navarei îi aruncă o privire plină de neîncredere.

— Aş vrea să mă înţelegi cât mai bine, sire — zise ea.

— Nici nu doresc altceva, doamnă, martor mi-e Dumnezeu — răspunse Henric.

— Spune-mi, te rog, ai ori nu nevoie de slujitorii domniei tale?

— Dacă am nevoie, porumbiţo? Ce întrebare-i asta? Ce m-aş face fără ei, zău, de-ar fi să mă bizui numai pe slabele mele puteri!

— Ei, bine, sire, suveranul vrea să îndepărteze de domnia ta pe cei mai destoinici slujitori.

— Numai să poată.

— Bravo, sire! murmură Chicot.

— Nici vorbă — rosti convins Henric, cu aerul acela uimitor de blajin şi de credul, atât de caracteristic, de care până la sââârşitul vieţii sale toată lumea avea să se lase amăgit — fiindcă slujitorii mei sunt legaţi sufleteşte de mine şi nu din pricina vreunui interes oarecare. Se ştie doar că n-am nimic să le dau.

— Le dai toată dragostea şi toată încrederea dumitale, sire; e cea mai frumoasă răsplată pe care o poate da un monarh prietenilor săi.

— Da, porumbiţo! Ei, şi?

— Nu trebuie să mai ai încredere în ei, sire.

— Pe toţi dracii! N-aş putea face aşa ceva decât doar dacă m-ar obliga ei, vreau să zic dacă s-ar dovedi nevrednici de încrederea mea.

— Nu-i nimic, sire — întâmpină Margareta — ţi se va dovedi că sunt nevrednici de ea şi gata.

— Aşa! se încruntă regele. Dar cum?

Chicot puse din nou capul în pământ, aşa cum făcea de câte ori venea vorba despre un lucru mai deşănţat.

— N-aş putea să-ţi explic mai pe larg, sire — răspunse Margareta — fiindcă ar însemna să compromit...

Şi se uită împrejur. Chicot înţelese c-o stânjenea şi se trase deoparte.

— Iubite sol — îl pofti regele — fii bun te rog şi aşteaptă-mă la mine in birou: regina are să-mi spună ceva între patru ochi, ceva ce pare a fi, dacă-mi dau bine seama, de cel mai mare folos pentru mine.

Margareta rămase împietrită, mulţumindu-se să-i facă doar un semn uşor din cap, pe care Chicot socoti că nu-l observase decât el. Văzând, aşadar, că i-ar fi îndatorat pe amândoi soţii prin plecarea lui, se ridică din fotoliu şi părăsi încăperea, făcând o plecăciune în faţa amândurora.

Capitolul XLVIII   Împăciuire prin mijlocirea unei tălmăciri

Faptul de a fi reuşit să scape de prezenţa unui martor, despre care Margareta era convinsă că ştie mult mai multă latinească decât voia el să arate, era, în orice caz, o victorie pentru dânsa sau, cel puţin, o chezăşie că putea vorbi în deplină siguranţă; căci, aşa cum am spus, Margareta nu-l credea pe Chicot chiar atât de puţin învăţat pe cât voia el să mărturisească, în timp ce, rămânând singură cu soţul ei, îşi putea îngădui să dea un înţeles cât de larg fiecărui cuvânt latinesc sau mai multe tâlcuri decât vor fi dat vreodată toţi specialiştii în *us* lui Plaut ori lui Persius, aceşti doi străluciţi făuritori de versuri ai lumii latine, a căror creaţie constituie încă o enigmă.

Henric şi soţia sa se simţiră deci mulţumiţi că aveau, în sfârşit, posibilitatea să vorbească între patru ochi.

Pe chipul regelui nu se desluşea nici cel mai mic semn de nelinişte, nici cea mai uşoară umbră de ameninţare. Fără doar şi poate, monarhul nu ştia nici boabă de latinească.

— Aştept să fiu întrebată, domnule — spuse Margareta.

— Văd că scrisoarea asta îţi dă mult de gândit, porumbiţo — zise el. N-are rost să te frământi atâta.

— Sire, oricum, scrisoarea aceasta este sau ar trebui să fie un eveniment; îţi închipui doar că un monarh nu trimite o solie unui alt monarh fără să aibă motive cu totul deosebite.

— Ştii ce, porumbiţo, am face mai bine să nu ne gândim nici la solie, nici la sol — propuse Henric. Ia spune, n-ai nici o petrecere astă-seară sau vreun bal, ceva?

— Ba da, sire, aşa era vorba — răspunse Margareta. Nimic excepţional însă, ştii doar că mai în fiecare seară dansăm.

— Eu am pus la cale o mare vânătoare pe mâine, o vânătoare grozavă.

— Într-adevăr?

— Da, o vânătoare de lupi cu hăitaşi.

— Fiecare cu plăcerile lui, sire; domnia ta cu vânătorile, eu cu balurile; domniei tale îţi place să vânezi, iar mie să dansez.

— Da, porumbiţo — rosti regele, oftând — şi zău dacă e vreun păcat!

— Bineînţeles, dar nu ştiu de ce maiestatea voastră a oftat.

— Vreau să-ţi spun ceva, doamnă.

Margareta ciuli urechile.

— Sunt îngrijorat.

— Pentru ce, sire?

— Din pricina unui zvon ce s-a răspândit.

— A unui zvon?... Maiestatea voastră îşi poate face sânge rău din pricina unui zvon?

— Şi de ce nu, porumbiţo, când zvonul acesta ar putea să te mâhnească?

— Pe mine?

— Da, pe dumneata.

— Sire, nu te înţeleg.

— Nu ţi-a ajuns nimic la ureche? continuă Henric cu

acelaşi ton.

Margareta tremura toată, întrebându-se dacă nu cumva soţul său pornise atacul.

— Nu cred să existe pe lume o femeie mai puţin curioasă decât mine, sire — mărturisi ea — aşa că niciodată nu aud ceea ce unii sau alţii trâmbiţează la urechile mele. Trebuie să ştii, de altfel, că pun atât de puţin temei pe aceste zvonuri, aşa cum le numeşti domnia ta, încât, chiar dacă m-aş învrednici să le ascult, tot nu le-aş auzi, cu atât mai mult deci nu puteam să le aud de vreme ce-mi astup urechile când trec pe lângă mine.

— Părerea domniei tale este deci că se cuvine să nesocotim aceste zvonuri.

— Nu încape vorbă, sire, mai cu seamă noi, suveranii.

— Şi pentru ce noi, mai cu seamă, doamnă?

— Pentru că toată lumea vorbeşte despre noi, suveranii, aşa încât ar însemna să nu mai avem o clipă de răgaz, dacă ar fi să ne frământăm pentru orice cuvânt.

— Aşa e, cred că ai dreptate, porumbiţo şi chiar mă gândeam să-ţi dau un prilej minunat de a folosi această filozofie.

Margareta socoti că sosise momentul hotărâtor; îşi făcu deci curaj şi rosti fără nici o şovăială:

— Da, sire, cu dragă inimă.

Henric începu cu glasul unui om care se pregăteşte să-şi descarce sufletul de un greu păcat în faţa duhovnicului:

— Cred că ştii, nu-i aşa, câtă grijă am de micuţa Fosseuse, copila mea?

— Aşa! exclamă Margareta, cu un aer triumfător, văzând că nu era vorba de dânsa. Da, da, ştiu, micuţa Fosseuse, prietena domniei tale.

— Da, doamnă — răspunse Henric cu acelaşi ton — da, micuţa Fosseuse.

— Doamna mea de onoare?

— Doamna dumitale de onoare.

— Nebunia domniei tale, dragostea cea mare!

— Ah, porumbiţo, nu mi-aş fi închipuit să aud tocmai din gura domniei tale zvonurile pe care le osândeai adineauri.

— Într-adevăr, sire — încuviinţă Margareta, surâzând — îţi cer iertare cu toată umilinţa.

— Ai dreptate să spui, porumbiţo, că zvonurile acestea, purtate din gură în gură, sunt de cele mai multe ori mincinoase

şi noi, suveranii, avem tot interesul să dovedim această teoremă, făcând din ea o axiomă. Ia te uită pozna dracului! Am impresia, doamnă, că am început să vorbesc greceşte.

Şi Henric izbucni într-un hohot de râs. Margaretei i se păru a desluşi o ironie în izbucnirea aceea zgomotoasă de veselie şi, mai ales, în privirea subtilă ce o însoţea.

Neliniştea începu să-i dea din nou târcoale.

— Şi de ziceai de Fosseuse? întrebă ea.

— Fosseuse e bolnavă, porumbiţo şi medicii nu-şi dau seama ce are.

— Ce curios mi se pare, sire. Fosseuse, judecând după spusele maiestăţi voastre, a fost totdeauna o fată cuminte; Fosseuse, care, dacă ar fi să-ţi dau crezământ, ar fi fost în stare să înfrunte şi un rege, dacă regele i-ar fi făcut declaraţii de dragoste; Fosseuse, care este curată ca o floare şi limpede ca un cristal, n-ar avea de ce să se sfiască de ochiul ştiinţei, lăsându-l să pătrundă în adâncul bucuriilor şi suferinţelor sale.

— Din păcate însă nu-i aşa — rosti cu amărăciune Henric.

— Cum? exclamă regina cu acea aprigă răutate pe care o femeie, oricât de superioară, nu pierde niciodată prilejul s-o azvârle ca pe o săgeată asupra altei femei. Cum, va să zică Fosseuse nu este o floare nevinovată?

— N-am spus aşa ceva — răspunse răstit Henric. Mă ferească Dumnezeu să arunc vreo bănuială asupra cuiva! Am spus doar că Fosseuse, copila mea, suferă de o boală pe care se încăpăţânează s-o ascundă medicilor.

— Bine, medicilor mai înţeleg, dar domniei tale, părintele şi duhovnicului ei... mi se pare într-adevăr ciudat.

— Asta-i tot ce ştiu, porumbiţo — rosti Henric, lăsând să-i înflorească din nou pe buze zâmbetul său atât de fermecător — sau, dacă ştiu ceva mai mult, cred că-i mai bine totuşi să mă opresc aici.

— În cazul acesta, sire — întâmpină Margareta, începând să-şi dea seama, după întorsătura pe care o luase convorbirea, că ea avea poziţia cea mai puternică şi că, de unde până atunci crezuse că va fi nevoită să-şi ceară iertare, tot ea era cea care trebuia să ierte acum — în cazul acesta, sire, nu mai înţeleg ce doreşte maiestatea voastră şi aştept deci să fiu lămurită.

— Bine, dacă aşa vrei domnia ta, porumbiţo, am să caut să te lămuresc pe deplin.

Margareta schiţă un gest prin care voia să-i arate că era gata să asculte orice.

— Ar fi bine... — continuă Henric — dar asta înseamnă să-ţi cer prea mult, porumbiţo...

— Spune totuşi, sire.

— Ar fi bine dacă s-ar putea şi dacă ai vrea să fii atât de îndatoritoare să te duci s-o vezi pe copila mea, Fosseuse.

— Eu, să mă duc să văd o fată despre care se vorbeşte că ar avea cinstea să fie amanta domniei tale, cinste pe care, cum văd, domnia ta n-o respingi?

— Domol, domol, porumbiţo — căută s-o împace suveranul — nu striga aşa tare. S-ar putea să provoci un scandal, pe cuvântul meu şi nu ştiu, zău, dacă scandalul pe care l-ai face domnia ta n-ar fi privit cu satisfacţie la curtea Franţei, căci în scrisoarea pe care mi-a trimis-o cumnatul meu, regele şi pe care Chicot mi-a spus-o pe de rost, scria *quotidie scandalum*, ceea ce, după părerea unui biet umanist nepriceput ca mine, înseamnă: zilnic un prilej de scandal.

Margareta tresări.

— Nu-i nevoie, cred, să cunoşti limba latină ca să pricepi atâta lucru — adăugă Henric — e aproape ca în franţuzeşte

— Dar la cine se referă, sire, cuvintele acestea? întrebă Margareta.

— Ah, din păcate, tocmai asta n-am putut să înţeleg. Mă bizui însă că domnia ta, porumbiţo, care cunoşti limba latină, mă vei lămuri când vom ajunge la pasajul acesta.

Margareta se înroşi până în vârful urechilor, în timp ce Henric, cu capul în piept şi învârtind mâna prin aer, părea să caute cu toată candoarea la care dintre persoanele de la curte se puteau referi cuvintele *quotidie scandalum*.

— Prea bine, domnule — rosti în cele din urmă regina — vrei deci cu tot dinadinsul, în numele bunei înţelegeri ce trebuie să domnească între noi, să mă sileşti să fac un lucru umilitor; mă supun din respect pentru această bună înţelegere.

— Îţi mulţumesc, porumbiţo — spuse Henric — îţi mulţumesc!

— În ce scop însă trebuie să mă duc, domnule, s-o văd pe fata asta?

— E foarte uşor de înţeles, doamnă.

— E mai bine totuşi să-mi spui, fiindcă, precum vezi, sunt

prea naivă ca să-l ghicesc.

— Ei, uite atunci: ai s-o găseşti pe Fosseuse culcată la ea în pat în camera domnişoarelor de onoare. Femeiuştile astea sunt atât de curioase şi de indiscrete, cred că le cunoşti, nu-i aşa, încât mi-e teamă ca biata fată să nu facă cine ştie ce gest disperat.

— Dar de ce? Se teme oare de ceva? izbucni Margareta, învolburată din nou de mânie şi ură. Are vreun motiv să se ascundă?

— Nu ştiu nimic — spuse Henric — tot ce ştiu este că trebuie neapărat să părăsească dormitorul domnişoarelor de onoare.

— Dacă vrea cumva să se ascundă, să nu-şi închipuie că am să-i dau vreo mână de ajutor. Pot să trec cu vederea anumite lucruri, dar cu nici un preţ n-aş putea să le mijlocesc.

Şi Margareta aşteptă să vadă efectul acestui ultimatum.

Henric însă părea să nu fi auzit nimic; pusese capul în piept, luând din nou atitudinea meditativă care avusese darul s-o neliniştească pe Margareta o clipă mai înainte.

— *Margota* — murmură el pe gânduri — *Margota cum Turennio*. Da, astea sunt cuvintele pe care le căutam adineauri, doamnă, *Margota cum Turennio*.

De astă dată Margareta se făcu roşie ca sfecla.

— Minciuni, sire! protestă ea. Nu ştiu cum poţi pune temei pe asemenea clevetiri!

— Ce clevetiri?! se miră Henric cu aerul cel mai firesc din lume. Domnia ta ai impresia c-ar fi vorba de nişte clevetiri, doamnă? Uite, acum îmi amintesc tot pasajul acesta din scrisoarea fratelui meu: *Margota cum Turennio conveniunt in castello nomine Loignac*. Trebuie neapărat să pun un cărturar să-mi tălmăcească scrisoarea.

— Să dăm cărţile pe faţă, sire — rosti Margareta, tremurând toată — spune-mi, te rog, lămurit ce doreşti de la mine!

— Uite ce e, porumbiţo, aş vreo s-o desparţi pe Fosseuse de celelalte fete şi s-o laşi să stea singură într-o cameră; pe urmă să-i trimiţi un medic, nu mai mult decât unul şi cât mai discret, bunăoară medicul domniei tale.

— Ah, acum ştiu despre ce este vorba! exclamă regina. Fosseuse, care se împăuna cu virtutea ei, Fosseuse, care se

lăuda în gura mare c-ar fi, chipurile, fecioară, Fosseuse, pasămite, a rămas însărcinată şi acum e gata să nască.

— N-am spus aşa ceva, porumbiţo — tăgădui Henric — n-am spus aşa ceva; asta-i părerea domniei tale.

— Asta trebuie să fie, domnule, cu siguranţă că asta! izbucni Margareta. Glasul dumitale mieros, umilinţa asta prefăcută sunt cea mai bună dovadă. Există însă sacrificii pe care nici un soţ, fie el şi rege, nu le poate cere soţiei sale. Caută şi descurcă singur, sire, încurcătura în care a intrat domnişoara de Fosseuse; eşti complicele ei, treaba domniei tale: vinovatul trebuie să tragă ponoasele, nu cel care n-are nici un păcat.

— Vinovatul, da, da! Asta îmi aminteşte iarăşi de blestemata aceea de scrisoare.

— Cum adică?

— Da, vinovat în latineşte se spune *nocens*, nu-i aşa?

— Da, domnule, nocens.

— Ei bine, scrisoarea glăsuieşte aşa: *Margota cum Turennio, ambo nocentes, conveniunt in castello nomine Loignac*. O, Doamne, ce rău îmi pare că, având o memorie atât de bună, nu mi-am îmbogăţit mintea aşa cum s-ar fi cuvenit!

— *Ambo nocentes* — repetă în şoaptă Margareta, mai albă la faţă decât gulerul său plisat de dantelă. A priceput, nu se poate să nu fi priceput.

— *Margota cum Turennio*, *ambo nocentes*. Ce naiba o fi vrut să spună fratele meu prin *ambo*? urmă necruţător Henric de Navara. Pe toţi dracii! Mă mir, zău, porumbiţo, că, ştiind atât de bine latineşte cum ştii domnia ta, nu te-ai gândit să-mi tălmăceşti şi mie fraza asta cu care îmi bat capul de atâta vreme.

— Sire, după cum am avut cinstea să-ţi spun mai înainte...

— Ei comedie! îi tăie vorba monarhul. Uite-l pe *Turennius* cum se plimbă pe sub ferestrele domniei tale şi tot priveşte în sus ca şi cum te-ar aştepta, bietul băiat. Am să-i fac semn să vină aici: el, după câte ştiu, e tobă de carte şi cred că o să-mi poată lămuri ceea ce ţineam să aflu.

— Sire! Sire! exclamă Margareta, ridicându-se din fotoliu şi împreunând mâinile. Sire, trebuie să fii mai presus decât toţi intriganţii şi toţi clevetitorii din Franţa.

— Ei, porumbiţo, oamenii, pe cât se pare, sunt tot atât de puţin îngăduitori în Navara, ca şi în Franţa şi chiar domnia ta,

adineauri... te-ai arătat atât de neînduplecată faţă de biata Fosseuse...

— Eu, neînduplecată?! protestă Margareta.

— Ei, Doamne, se poate să nu-ţi mai aminteşti? Şi totuşi aici ar trebui să fim ceva mai îngăduitori, doamnă; trăim doar atât de liniştiţi, fiecare cu plăcerile lui, domnia ta cu balurile dumitale, eu cu vânătorile mele...

— Da, da, sire, ai dreptate — încuviinţă Margareta — trebuie să fim îngăduitori.

— Oh! Ştiam eu că eşti bună, porumbiţa mea!

— Asta înseamnă că mă cunoşti bine, sire.

— Da. Te duci atunci s-o vezi pe Fosseuse, nu-i aşa?

— Da, sire.

— Şi vei căuta s-o desparţi de fetele celelalte?

— Da, sire.

— Şi să-i trimiţi pe medicul domniei tale?

— Da, sire.

— Şi să nu-i pui nici o îngrijitoare. Dacă medicii sunt discreţi, în virtutea meseriei lor, îngrijitoarele sunt flecare, în virtutea obişnuinţei.

— Aşa e, sire, ai dreptate.

— Şi dacă, din nenorocire, ceea ce se vorbeşte este întemeiat şi, într-adevăr, biata fată va fi avut o clipă de slăbiciune şi va fi căzut în ispită... Henric ridică ochii la cer. Tot ce se poate — continuă el. Femeia este un lucru atât de gingaş, *res fragilis mulier*, precum spune Evanghelia.

— Sunt femeie, sire şi ştiu cât trebuie să fiu de îngăduitoare cu celelalte femei.

— Ah, domnia ta ştii atâtea lucruri, porumbiţo! Eşti, pe bună dreptate, cea mai desăvârşită dintre femei şi...

— Şi?

— Îngăduie-mi să-ţi sărut mâinile.

— Te rog să mă crezi, sire — stărui Margareta — că numai de dragul domniei tale m-am înduplecat să fac asemenea sacrificiu.

— O, nu, te cunosc prea bine, doamnă — răspunse Henric — după cum îl cunosc şi pe fratele meu, regele Franţei, care vorbeşte atât de frumos despre domnia ta în scrisoare, ca să adauge la sfârşit: *Fiat sanum exemplum statim, atque res certior eveniet*. Acest exemplu grăitor trebuie să fie, de bună

seamă, cel pe care-l dai domnia ta, porumbiţo. Şi regele sărută mâna aproape îngheţată a Margaretei. Apoi, oprindu-se în pragul uşii, îi aminti: Multe sărutări duioase micuţei Fosseuse din partea mea, doamnă. Şi te rog ai grijă de dânsa, aşa cum mi-ai făgăduit; eu plec la vânătoare; poate că n-o să ne mai vedem decât la întoarcere, poate chiar niciodată... lupii ăştia sunt nişte lighioane fioroase; vino să te strâng la piept, porumbiţo!

O îmbrăţişă aproape drăgăstos pe Margareta şi se despărţi de ea, lăsând-o uluită de tot ceea ce îi fusese dat să audă.

Capitolul XLIX Ambasadorul Spaniei

Regele se duse în camera lui de lucru, unde-l aştepta Chicot. Solul stătea ca pe ghimpi, îngrijorat de explicaţia ce bănuia că avea loc între soţi.

— Ei, Chicot? rosti Henric.

— Ei, sire? răspunse Chicot.

— Ştii ce spune regina?

— Nu.

— Regina spune că blestemata asta a ta de latinească o să ne strice căsnicia.

— Ei, sire, las-o sfântului de latinească, n-avem decât să nu ne mai gândim la ea şi gata. O bucată spusă pe de rost în latineşte nu-i totuna cu o scrisoare latinească aşternută pe hârtie, căci, dacă vântul spulberă vorbele celei dintâi, nu totdeauna focul ajunge s-o mistuie pe cea din urmă.

— Naiba să mă ia — spuse Henric — dacă nu mi-a ieşit cu totul din minte.

— Cu atât mai bine!

— Am altceva mai bun de făcut, te rog să mă crezi, decât să mă gândesc la aşa ceva.

— Cred şi eu, maiestatea voastră preferă să se distreze.

— Da, fiule — răspunse Henric, nemulţumit de tonul cu care Chicot rostise aceste ultime cuvinte — maiestatea mea preferă să se distreze.

— Îmi cer iertare, dar poate că stânjenesc cumva pe

maiestatea voastră?

— Ba nu, fiule — zise Henric, dând din umeri — ţi-am spus doar că aici nu suntem la Luvru. Aici totul se face la lumina zilei şi dragostea şi războiul şi politica.

Privirea monarhului era atât de blândă, zâmbetul său atât de dulce, încât Chicot se simţi încurajat.

— Mai multă dragoste şi ceva mai puţină politică sau război, nu-i aşa, sire?

— Aşa e, iubitule, ai dreptate, zău, de ce n-aş mărturisi: ţara asta este atât de încântătoare, vinurile din Languedoc atât de gustoase şi atât de frumoase femeile din Navara!

— Şi regina, sire? întrebă Chicot. S-ar părea că aţi uitat-o; ori poate navarezele sunt mai frumoase şi mai îndatoritoare decât dânsa? În cazul acesta nu-mi rămâne decât să mă închin în faţa navarezelor.

— Pe toţi dracii! Ai dreptate, Chicot, era să uit că eşti ambasador, că ai venit aici în numele regelui Henric al III-lea, că regele Henric al III-lea este fratele doamnei Margareta şi că, prin urmare, faţă de tine, măcar de politeţe, se cuvine să pun mai presus de toate femeile pe doamna Margareta! Nu trebuie să-mi iei în nume de rău această nesocotinţă, Chicot. Ce vrei, fiule, nu sunt obişnuit cu ambasadorii!

În momentul acela, uşa biroului se deschise şi d'Aubiac trâmbiţă în gura mare:

— Domnul ambasador al Spaniei.

Chicot, care şedea într-un fotoliu, sări ca ars, făcându-l pe rege să zâmbească.

— Să-ţi spun drept, nu m-aşteptam la o asemenea dezminţire. Ambasadorul Spaniei! Ce dracu o fi căutând aici?

— Într-adevăr se miră la rândul său Chicot — ce dracu o fi căutând aici?!

— Vom afla îndată — spuse Henric. Pesemne că vecinul nostru, spaniolul, are cu mine vreo răfuială de fruntarii, pe care vrea s-o lămurească.

— Atunci eu mă retrag — rosti Chicot, smerit. Trimisul maiestăţii sale Filip al II-lea trebuie să fie, cu siguranţă, un ambasador adevărat, pe când eu...

— Cum se poate! Ambasadorul Franţei să dea bir cu fugiţii în faţa spaniolului şi asta tocmai pe teritoriul Navarei? Pe toţi dracii! Nici să nu te gândeşti! Deschide biblioteca asta, Chicot şi

intră înăuntru.

— Bine, dar de-acolo, fără să vreau, o s-aud tot ce se vorbeşte, sire.

— Ei şi ce dacă ai să auzi? Mare pricopseală! N-am nimic de ascuns. Ia stai, să nu uit: mai ai să-mi spui ceva, domnule ambasador, din partea stăpânului dumitale regele?

— Nu, sire, nici un cuvânt mai mult.

— Prea bine, nu mai ai nimic altceva de făcut atunci decât să priveşti şi să asculţi, aşa cum fac toţi ambasadorii de pe faţa pământului; nici nu se poate un loc mai potrivit decât biblioteca asta pentru asemenea îndeletniciri. Priveşte deci cu toţi ochii şi ascultă cu toate urechile tale, iubite Chicot. Pe urmă adăugă: D'Aubiac, spune căpitanului de gardă să poftească aici pe domnul ambasador al Spaniei.

Auzind acest ordin, Chicot se grăbi să se strecoare în bibliotecă, acoperind-o apoi grijuliu cu tapiseria ce înfăţişa o scenă cu figuri omeneşti.

Un pas tacticos şi cadenţat se auzi răsunând pe parchet: era pasul ambasadorului maiestăţii sale Filip al II-lea.

După ce se încheie ceremonialul statornicit în amănunţime de protocol, Chicot avu prilejul să se încredinţeze din ascunzătoarea lui că bearnezul se pricepea de minune să primească în audienţă.

— Pot vorbi deschis maiestăţii voastre? întrebă trimisul în limba spaniolă, pe care orice gascon sau locuitor din Béarn o înţelege la fel de bine ca şi limba ţinutului său de baştină, datorită asemănărilor ce există de când lumea între ele.

— Puteţi vorbi, domnule — răspunse bearnezul.

Chicot căscă nişte urechi cât toate zilele. Curiozitatea lui era aţâţată în cel mai înalt grad.

— Sire — începu ambasadorul — am adus răspunsul maiestăţii sale catolice.

"Aha! îşi spuse Chicot. Dacă aduce un răspuns, înseamnă că a existat mai înainte o întrebare."

— În ce privinţă? se interesă Henric.

— În privinţa propunerilor făcute de maiestatea voastră luna trecută, sire.

— Zău dacă mai ştiu, sunt grozav de uituc — mărturisi Henric. Sunteţi atât de bun să-mi amintiţi, domnule ambasador, despre ce era vorba în aceste propuneri?

— Era vorba de incursiunile principilor loreni în Franţa.

— A, da şi îndeosebi de acelea ale cumătrului de Guise. Într-adevăr, acum mi-aduc aminte. Mai departe, domnule, mai departe.

— Sire — continuă spaniolul — regele, stăpânul meu, cu toate stăruinţele depuse pentru a semna un tratat de alianţă cu Lorena, consideră totuşi că o alianţă încheiată cu Navara ar fi mai leală şi, ca să vorbim fără înconjur, mai prielnică.

— Da, să vorbim fără înconjur — întări Henric.

— Voi fi sincer deci cu maiestatea voastră, deoarece cunosc intenţiile pe care le are stăpânul meu, regele, în privinţa maiestăţii voastre.

— S-ar putea să le cunosc şi eu?

— Sire, stăpânul meu, regele, este dispus să nu refuze nimic Navarei.

Chicot îşi lipi urechea de tapiserie, muşcându-şi degetul ca să se încredinţeze că nu visează cumva.

— Dacă mă bucur de atâta îngăduinţă — spuse Henric — să vedem ce aş putea să cer.

— Orice doreşte maiestatea voastră, sire.

— Ei, drăcie!

— Maiestatea voastră să spună deschis şi fără ocolişuri tot ce doreşte.

— Pe toţi dracii! Chiar tot, zău?! Asta mă pune într-o mare încurcătură!

— Maiestatea sa, regele Spaniei, vrea ca noul său aliat să fie cât mai mulţumit; propunerea pe care o voi face maiestăţii voastre este cea mai bună dovadă.

— S-auzim — spuse Henric.

— Regele Franţei înţelege să se poarte cu regina Navarei ca şi când ar socoti-o un duşman neîmpăcat; din moment ce, aşa cum s-a dovedit, n-a pregetat s-o acopere de ocară, înseamnă că-şi repudiază sora. Jignirile aduse de regele Franţei şi cer iertare maiestăţii voastre că-mi îngăduie să atac un subiect atât de gingaş...

— Atacă-l, atacă-l...

— Jignirile aduse de regele Franţei sunt binecunoscute de toată lumea; faptul că sunt de notorietate publică le consfinţeşte.

Henric făcu un gest, ca şi când ar fi încercat să

protesteze.

— Este un lucru de notorietate publică — stărui spaniolul — precum am fost informaţi. Repet, aşadar, sire: regele Franţei o repudiază pe sora sa Margareta, deoarece încearcă s-o înjosească, poruncind ca litiera ei să fie oprită în drum în văzul tuturor şi să fie percheziţionată de un căpitan de gardă.

— La urma urmei, domnule ambasador, unde vreţi să ajungeţi?

— În consecinţă, de vreme ce fratele şi-a repudiat sora, maiestatea voastră ar putea foarte bine să-şi repudieze, la rândul său, soţia.

Henric aruncă o privire spre tapiseria în spatele căreia Chicot aştepta cu ochii holbaţi de spaimă şi cu inima cât un purice urmarea acestei introduceri atât de pompos ticluită.

— În momentul în care regina va fi îndepărtată — continuă ambasadorul — alianţa între regele Navarei şi regele Spaniei...

Henric se înclină.

— Această alianţă — îşi desfăşură mai departe cuvântarea ambasadorul — este ca şi încheiată şi iată cum: regele Spaniei este dispus să acorde mâna fiicei sale regelui Navarei, iar maiestatea sa va lua în căsătorie pe doamna Caterina de Navara, sora maiestăţii voastre.

Un fior de mândrie îl străbătu din creştet până-n tălpi pe bearnez, în timp ce Chicot se simţea cuprins de răcorile morţii: unul vedea răsărind în zare steaua sa luminoasă ca soarele în faptul zilei; celălalt vedea scăpătând şi stingându-se steaua şi sceptrul casei de Valois.

Nepăsător şi scorţos, spaniolul nu vedea nimic altceva înaintea lui decât ordinele primite de la stăpânul său.

Timp de câteva clipe stărui o tăcere adâncă; în sfârşit, după aceste câteva clipe, regele Navarei rosti:

— Propunerea este, într-adevăr, cât se poate de strălucită, domnule şi mă simt copleşit de cinstea ce mi se face.

— Maiestatea sa — se grăbi să adauge trufaşul purtător de cuvânt, care se bizuia că oferta sa va fi primită cu toată ardoarea — maiestatea sa regele Spaniei nu-şi îngăduie să pună decât o singură condiţie maiestăţii voastre.

— Aha! O condiţie! spuse Henric. E de la sine înţeles. Să vedem despre ce este vorba.

— Sprijinind pe maiestatea voastră împotriva principilor loreni, deschizând adică drumul spre tron maiestăţii voastre, stăpânul meu ar dori să dobândească, mulţumită alianţei încheiate cu maiestatea voastră, mijlocul de a-şi menţine stăpânirea asupra Flandrei, pe care monseniorul duce de Anjou, în momentul de faţă caută cu tot dinadinsul s-o cotropească. Maiestatea voastră îşi dă prea bine seama, presupun, de precăderea pe care i-o acordă stăpânul meu faţă de principii loreni, de vreme ce domnii de Guise, aliaţii săi fireşti, în numele credinţei catolice, s-au unit spre a pune stavilă domnului duce de Anjou în Flandra. Iată care este această condiţie — unica de altfel — o condiţie pe cât de cumpătată, pe atât de blândă: maiestatea sa regele Spaniei se va alia cu maiestatea voastră printr-o dublă căsătorie. Vă va ajuta apoi să... (ambasadorul se opri o clipă, căutând cuvântul cel mai potrivit) să preluaţi succesiunea regelui Franţei, iar maiestatea voastră, în schimb, îi va garanta stăpânirea asupra Flandrei. Acestea fiind zise, cunoscând înţelepciunea maiestăţii voastre, îmi îngădui să cred că misiunea mea s-a încheiat în chip fericit.

O tăcere şi mai adâncă pogorî după rostirea acestor cuvinte, probabil pentru a lăsa să cadă cu toată greutatea răspunsul pe care îngerul răzbunării îl aştepta, ca să ştie asupra cui să-şi aplece braţul şi să lovească: asupra Franţei ori asupra Spaniei?

Henric de Navara făcu câţiva paşi prin încăpere.

— Aşadar, domnule — spuse el în cele din urmă — acesta este răspunsul pe care trebuia să mi-l aduceţi.

— Da, sire.

— Şi altceva nimic?

— Nimic altceva.

— Ei, bine — rosti Henric — resping propunerile maiestăţii sale regelui Spaniei.

— Cum, respingeţi mâna infantei?! exclamă spaniolul, cu o uimire dureroasă, ca şi când ar fi fost lovit pe neaşteptate de o suferinţă năprasnică.

— Este o cinste prea mare pentru mine, domnule — răspunse Henric, înălţând capul — dar pe care nu o pot socoti mai presus decât cinstea de a mă fi căsătorit cu un vlăstar din casa regală a Franţei.

— Da, numai că această primă căsătorie e menită să vă

sape mormântul, sire, pe când cea de-a doua vă netezeşte calea spre tron.

— Un noroc nepreţuit şi fără de seamăn, ştiu, domnule, dar pe care, o dată cu capul, n-aş putea să-l cumpăr cu sângele şi cu cinstea viitorilor mei supuşi. Cum? Îţi închipui cumva că aş fi în stare să trag spada din teacă împotriva cumnatului meu, regele Franţei şi în folosul regelui Spaniei, care este un străin pentru mine? Cum? Îţi închipui cumva că aş fi în stare să înfrunt stindardul Franţei, punându-mă în curmezişul drumului său victorios pentru a lăsa turnurile Castiliei şi leii regatului Leone să ducă la bun sfârşit ceea ce el a început? Cum? Îţi închipui cumva că aş putea să pun fraţii să se ucidă între ei, că aş putea îngădui străinilor să cotropească pământul patriei mele? Ascultă bine ce-ţi spun, domnule: am cerut vecinului meu, regele Spaniei, ajutor împotriva domnilor de Guise, nişte răzvrătiţi care jinduiesc moştenirea mea şi nicidecum împotriva ducelui de Anjou, care mi-e cumnat, nici împotriva regelui Henric al III-lea, care mi-e prieten, nici împotriva soţiei mele, care este sora regelui meu. Îi veţi ajuta atunci pe ducii de Guise, spui, le veţi acorda sprijinul dumneavoastră? N-aveţi decât; voi asmuţi asupra lor şi asupra dumneavoastră pe toţi protestanţii din Germania, ca şi pe cei din Franţa. Regele Spaniei vrea să recucerească Flandra, pe care a scăpat-o din mână? N-are decât să facă ceea ce a făcut şi părintele său Carol Cvintul: să-i ceară regelui Franţei îngăduinţa de a trece prin ţara sa ca să-şi revendice titlul de prim cetăţean al oraşului Gand şi-mi pun capul că regele Henric al III-lea va şti să-şi ţină cuvântul la fel de cinstit ca şi regele Francisc I. Că râvnesc tronul Franţei, spune maiestatea sa catolică? Se prea poate: numai că n-am nevoie de ajutorul său spre a-l dobândi; pot să-l iau şi singur cu mâna mea dacă e liber şi chiar în pofida tuturor maiestăţilor de pe faţa pământului. Drum bun, domnule, mergi sănătos! Spune-i fratelui meu Filip că-i mulţumesc din toată inima pentru aceste propuneri, dar că i-aş purta o ură neîmpăcată dacă aş şti că, făcându-mi-le, şi-a închipuit o singură clipă că aş fi în stare să le primesc. Drum bun, domnule!

Ambasadorul rămase cu gura căscată.

— Gândiţi-vă, sire — bolborosi el — că buna înţelegere între doi vecini se poate strica uneori din pricina unei vorbe rele.

— Să ştii un lucru, domnule ambasador — răspunse Henric. A fi regele Navarei, pentru mine, este totuna cu a nu fi

nimic. Coroana mea este atât de uşoară, încât nici n-aş simţi-o dacă mi-ar cădea de pe cap; de altfel, fii fără grijă, căci în momentul acela aş şti eu s-o opresc. Încă o dată, domnule, drum bun! Spune-i stăpânului dumitale, regele Spaniei, că năzuinţele mele sunt mult mai mari decât cele pe care m-a lăsat să le întrezăresc. Drum bun!

Şi redevenind, nu el însuşi, ci omul pe care toată lumea îl cunoştea, după ce se lăsase un moment dogorit de flacăra eroismului său, bearnezul, cu un zâmbet curtenitor pe buze, îl conduse pe ambasadorul regelui Spaniei până la uşa biroului.

Capitolul L Sărmanii regelui Navarei

Chicot era atât de năucit de ceea ce auzise, încât nici nu se mai gândi măcar, în momentul în care Henric rămase singur, să părăsească ascunzătoarea.

Bearnezul se duse să ridice tapiseria şi-l bătu pe umăr:

— Ei, ce zici, jupân Chicot, îţi place cum am ieşit din încurcătură?

— Minunat, sire, ce să zic! răspunse Chicot, care încă nu reuşise să se dezmeticească. Într-adevăr, însă pentru un monarh care nu primeşte prea des ambasadori, se pare ca atunci când îi primeşte, sunt tot unul şi unul.

— Totuşi numai din pricina fratelui meu Henric am parte de asemenea ambasadori.

— Cum aşa, sire?

— Foarte bine: dacă n-ar urgisi-o cu atâta înverşunare pe sora lui, sărmana de ea, nici ceilalţi nu s-ar gândi s-o urgisească. Crezi tu că dacă regele Spaniei n-ar fi auzit de jignirea adusă reginei Navarei în văzul tuturor, atunci când un căpitan de gardă a percheziţionat litiera în care se afla dânsa, crezi tu că ar fi îndrăznit să-mi propună cumva s-o repudiez?

— Mă bucur să văd, sire — răspunse Chicot — că orice încercare de felul acesta va fi în van şi că nimic nu va putea strica înţelegerea ce există între maiestatea voastră şi regină.

— Ei, dragul meu, se vede cât de colo însă că există oameni care au tot interesul să ne despartă...

— Vă mărturisesc, sire, că nu sunt chiar atât de ager la

minte pe cât vă închipuiţi.

— E limpede ca bună ziua că fratele meu Henric nu doreşte nimic altceva decât s-o repudiez pe sora sa.

— Cum se poate? Lămuriţi-mă şi pe mine, vă rog. Măi să fie! Zău dacă aş fi crezut c-o să am parte de un dascăl atât de luminat.

— Ştii oare că nici până acum n-am primit încă zestrea soţiei mele, Chicot?

— Nu, nu ştiam, sire; aveam doar unele bănuieli.

— Şi că zestrea aceasta cuprindea trei sute de mii de scuzi de aur?

— Frumoasă sumă, ce să zic!

— Şi câteva oraşe fortificate, printre care şi Cahors?

— Frumos oraş, zău aşa!

— Am cerut să-mi dea nu cei trei sute de mii de galbeni ce mi se cuveneau (cât aş fi eu de sărac, mă consider totuşi mai bogat decât regele Franţei), ci Cahors.

— Aşa! Aţi cerut oraşul Cahors, sire? Şi bine aţi făcut; să fi fost în locul maiestăţii voastre şi eu l-aş fi cerut. Să mă bată Dumnezeu dacă mint!

— De aceea, vezi — spuse bearnezul, cu zâmbetul lui plin de şiretenie — de aceea... acum înţelegi?

— Să mă ia dracu dacă înţeleg ceva!

— De aceea vor să vâre zâzanie între mine şi soţia mea, ca să mă facă s-o repudiez până la urmă. Nemaiavând soţie, îţi dai seama, nu-i aşa, Chicot, că nu mai poate fi vorba de zestre şi deci nu mai poate fi vorba nici de cele trei sute de mii de scuzi, nici de oraşe fortificate şi, mai cu seamă, nici de Cahors. E un mijloc ca oricare altul de a nesocoti cuvântul dat şi fratele meu Henric de Valois e foarte priceput la asemenea tertipuri.

— Cu toate astea, ţineţi foarte mult s-aveţi în mână cetatea asta, nu-i aşa, sire? întrebă Chicot.

— Bineînţeles! Păi gândeşte-te şi tu ce înseamnă, la urma urmei, regatul meu din Béarn? Un biet principat amărât, pe care cărpănoşia cumnatului şi a soacrei mele l-au micşorat într-atât, încât titlul de rege pe care este îndreptăţit să-l poarte cârmuitorul lui a devenit pur şi simplu ridicol.

— Da, în timp ce, dacă oraşul Cahors ar fi alipit la acest principat...

— Cahors ar fi citadela mea, salvarea celor de aceeaşi

credinţă cu mine.

— Ei bine, dragul meu sire, puteţi să-i puneţi cruce; căci, fie că aţi fi despărţit ori nu de doamna Margareta, regele Franţei n-o să se-nduplece în vecii vecilor să vă predea oraşul Cahors, afară de cazul când l-aţi ocupa...

— Ei! exclamă Henric. L-aş ocupa eu cu dragă inimă dacă n-ar fi atât de bine întărit şi dacă n-aş urî războiul.

— Cahors nu poate fi cucerit, sire — rosti Chicot.

Henric îşi potrivi pe obraz o mască de naivitate prin care nici o privire n-ar fi putut răzbate.

— Nu poate fi cucerit, vorba vine — întâmpină el. Să fi avut numai o armată... pe care n-o am.

— Ştiţi ce, sire — zise Chicot — n-am venit aici ca să ne spunem cuvinte dulci. Între gasconi, nu-i aşa, se obişnuieşte să se vorbească pe şleau. Ca să poată cuceri cineva Cahors-ul, care este apărat de domnul de Vesin, ar trebui să fie Hanibal sau Cezar, iar maiestatea voastră...

— Spune, ce-i cu maiestatea mea?... întrebă Henric, cu zâmbetul lui viclean.

— Maiestatea voastră zicea adineauri că nu poate suferi războiul.

Henric oftă; un fulger lumină o clipă ochii săi melancolici, dar înăbuşindu-şi numaidecât această destăinuire involuntară, îşi netezi cu mâna lui arsă de soare barba întunecată:

— Într-adevăr, niciodată n-am tras sabia din teacă — recunoscu el — şi nici nu cred că am să mă slujesc de ea vreodată; nu sunt decât un rege de paie şi un om paşnic; cu toate astea, Chicot, printr-o ciudăţenie a firii, îmi place să vorbesc despre bătălii; e ceva ce mi-a intrat în sânge. Sfântul Ludovic, strămoşul meu, care era un om crescut în frica lui Dumnezeu şi blajin din născare, avea fericirea de a se putea preschimba la nevoie într-un aprig luptător cu lancea în turnire şi de a mânui cu vitejie spada. Să vorbim, aşadar, dacă vrei, Chicot, despre domnul de Vesin, care se poate măsura cu Cezar şi cu Hanibal, spre deosebire de alţii.

— Să-mi fie iertat, sire, dacă s-a întâmplat cumva să vă jignesc sau chiar să vă tulbur. Nu v-am pomenit de domnul de Vesin decât pentru a stinge orice scânteie de nesăbuită înflăcărare pe care tinereţea şi necunoaşterea acestor lucruri ar fi putut s-o aprindă în inima voastră. Cahors, pasămite, este

prea bine apărat şi păzit cu toată străşnicia, fiind poziţia cheie a provinciilor de miazăzi.

— Din păcate! oftă Henric din adâncul sufletului. Crezi că nu ştiu?

— Cahors — continuă Chicot — înseamnă belşugul şi securitatea teritorială. A stăpâni Cahors, înseamnă a avea hambare, crame, haznale de bani, şure, locuinţe şi relaţii; a stăpâni Cahors, înseamnă a avea totul de partea ta; a fi lipsit de el, înseamnă a avea totul împotriva ta.

— Ei, pe toţi dracii! murmură regele Navarei. De aceea şi doream cu atâta înfocare să stăpânesc Cahors-ul, încât i-am spus maică-mi, sărmana, să-l ceară ca o condiţie *sine qua non* a căsătoriei mele. Ia te uită minune! Am început să vorbesc latineşte acum. Cahors era deci apana-jul soţiei mele; mi l-au promis şi erau datori să mi-l dea.

— Sire, de la a fi dator şi până la a-ţi plăti datoriile... — spuse Chicot.

— Ai dreptate, a datora şi a plăti sunt două lucruri deosebite, dragul meu; aşadar, tu crezi că n-o să-mi plătească datoria.

— Mi-e teamă că nu.

— Ei, drăcie! pufni Henric.

— Şi, cinstit vorbind... — adăugă Chicot.

— Spune, ce e?

— Cinstit vorbind, pe bună dreptate, sire.

— Pe bună dreptate?! Şi de ce, mă rog, iubitule?

— Pentru că n-aţi ştiut să vă faceţi meseria de rege, cu toate că v-aţi căsătorit cu un vlăstar din familia domnitoare a Franţei, pentru că n-aţi ştiut să-i siliţi, în primul rând, să vă plătească banii de zestre şi, în al doilea rând, să vă încredinţeze oraşele ce vi se cuveneau.

— Vai de păcatele tale! rosti Henric, surâzând cu amărăciune. Dar bine, omule, nu-ţi mai aminteşti cum bătea clopotul de alarmă la Saint-Germain-l'Auxerroir? Mi se pare că un mire care se aşteaptă să fie înjunghiat chiar în noaptea nunţii se gândeşte mai curând la viaţa lui decât la zestre.

— Bine! încuviinţă Chicot. Şi după aceea?

— După aceea? întrebă Henric.

— Da; au venit timpuri paşnice, pare-mi-se. Ei bine, ar fi trebuit să profitaţi de acest răgaz pentru a încheia diferite

înţelegeri: ar fi trebuit, să-mi fie iertat că vă spun aceste lucruri, sire, ar fi trebuit să negociaţi, în loc să vă îndeletniciţi cu desfătările dragostei. E mai puţin plăcut, fireşte, dar mult mai folositor. Spun asta, vă rog să mă credeţi, sire, atât pentru stăpânul meu, regele, cât şi pentru maiestatea voastră. Dacă Henric al Franţei ar avea în Henric de Navara un aliat puternic, Henric al Franţei ar fi, la rândul său, mai puternic decât toată lumea şi, în cazul când catolicii şi protestanţii ar putea să se unească în numele aceloraşi interese politice, chit că mai târziu vor căuta să se răfuiască pentru interesele lor religioase, catolicii şi protestanţii împreună, adică cei doi Henrici, ar face să tremure de frica lor tot neamul omenesc.

— O, eu, drept să spun — rosti Henric cu umilinţă — nu doresc să tremure nimeni de frica mea şi dacă aş fi sigur că nu trebuie să tremur nici eu de spaima cuiva... Dar, ştii ce, Chicot, mai bine să nu mai vorbim despre lucrurile astea ca să nu-mi fac sânge rău. Nu mi-e dat să fie al meu Cahors-ul, foarte bine, o să mă lipsesc de el şi pace.

— E destul de greu, dragul meu rege.

— Ce vrei să fac, de vreme ce tu însuţi crezi că în vecii vecilor Henric n-o să-mi predea oraşul.

— Aşa cred, sire, sunt absolut convins şi asta pentru trei motive.

— Spune-mi-le şi mie, Chicot.

— Cu dragă inimă. În primul rând, pentru că, ştiţi, Cahors e un oraş care aduce multe foloase şi de aceea regele Franţei preferă să-l păstreze pentru dânsul decât să-l dea altcuiva.

— Nu-i o socoteală prea cinstită, Chicot.

— Dar vrednică de un rege, sire.

— Aşa! E vrednic de un rege, va să zică, să ia tot ce-i place?

— Da, asta se cheamă să iei partea leului şi leul, precum se ştie, este regele animalelor.

— Am să ţin minte ceea ce-mi spui, Chicot, iubitule, dacă s-ar întâmpla vreodată să ajung rege. Al doilea motiv, fiule?

— Iată-l: doamna Caterina...

— Tot îşi mai vâră nasul în politică, iubita mea măicuţă Caterina? îl întrerupse Henric.

— Tot. Cum ziceam, doamna Caterina ar fi mai bucuroasă s-o ştie pe fiica sa la Paris mai degrabă decât La Nérac, lângă

dânsa mai degrabă decât lângă maiestatea voastră.

— Crezi? Totuşi n-aş zice că doamna Caterina se topeşte de dragul fiicei sale.

— Nu, dar doamna Margareta este un ostatic pentru maiestatea voastră, sire.

— Eşti un pehlivan şi jumătate, Chicot. Să mă ia dracul dacă mi-a trecut vreodată prin mine aşa ceva; dar, în sfârşit, se poate să ai dreptate; da, da, un vlăstar din casa regală a Franţei poate fi la nevoie un ostatic. Ei, şi?

— Şi, sire, atunci când mijloacele sunt drămuite, sunt drămuite şi plăcerile vieţii. Nérac este un oraş cât se poate de agreabil, cu un parc încântător şi cu nişte alei cum nu cred să existe nicăieri în lume; fiind însă lipsită de mijloace, doamna Margareta va începe să se plictisească la un moment dat la Nérac şi va tânji după Luvru.

— Prefer motivul pe care mi l-ai arătat mai înainte, Chicot — spuse Henric, clătinând din cap.

— Atunci am să vi-l spun şi pe cel de-al treilea. Între ducele de Anjou, care caută să-şi încropească un tron şi care vântură Flandra, între domnii de Guise, care tare ar mai dori să-şi făurească o coroană şi care vântură Franţa şi între maiestatea sa regele Spaniei, care ar dori să-şi croiască un drum spre monarhia universală şi care vântură lumea, maiestatea voastră, ca monarh al Navarei, sunteţi cumpăna menită să păstreze un anumit echilibru.

— Fugi de aici! Eu, care n-am nici o greutate?

— Tocmai de aceea. Gândiţi-vă la republica elveţiană. De îndată ce veţi deveni puternic, adică veţi trage în cumpănă, balanţa se va apleca în partea maiestăţii voastre. Nu veţi mai fi o contra-greutate, ci o greutate sadea.

— Să ştii că explicaţia aceasta îmi place mai mult, Chicot, mi se pare cea mai temeinic argumentată. Eşti un adevărat cărturar, Chicot.

— De, sire, fac şi eu ce pot — spuse Chicot, măgulit, oricât n-ar fi vrut să arate, de lauda monarhului şi lăsându-se fermecat de această bunăvoinţă regală, cu care nu era obişnuit.

— Asta crezi tu c-ar fi explicaţia situaţiei mele?

— Cea mai deplină, sire.

— Şi eu care habar n-aveam de nimic, Chicot, eu care încă mai trăgeam nădejde, mă înţelegi?

— Ei bine, sire, lucrul cel mai cuminte, dacă ar fi să vă dau o povaţă, este ca, dimpotrivă, să lăsaţi orice nădejde deoparte.

— În cazul acesta, datoria regelui Franţei va avea aceeaşi soartă, Chicot, ca şi datoriile fermierilor mei: atunci când nu sunt în măsură să-mi plătească arenda, pun câte un P în dreptul numelui lor.

— Asta înseamnă plătit?

— Întocmai.

— Puneţi atunci doi P, sire şi oftaţi.

Henric oftă.

— Asta şi fac, Chicot — spuse el. De altfel, dragul meu, vezi bine că se poate trăi şi aşa în Béarn şi că n-am neapărată nevoie de Cahors.

— Văd, fireşte şi aşa cum îmi şi închipuiam, sunteţi un monarh înţelept, un rege filozof... Dar ce-i gălăgia asta?

— Gălăgie? Unde?

— În curte mi se pare.

— Uită-te pe fereastră, dragul meu, vezi ce e.

Chicot se duse la geam.

— Sire — îl înştiinţă el — jos în curte sunt vreo zece-doisprezece oameni cam jerpeliţi.

— A, trebuie să fie sărmanii mei — spuse regele Navarei, ridicându-se.

— Maiestatea voastră obişnuieşte să dea de pomană?

— Bineînţeles! Dumnezeu nu ne îndeamnă oare să fim milostivi? Chiar dacă nu sunt catolic, Chicot, sunt, oricum, creştin.

— Bravo, sire!

— Vino cu mine, să coborâm în curte! Mă vei ajuta să împart milosteniile şi după aceea venim înapoi să cinăm.

— Sunt gata să vă urmez, sire.

— Ia punga aceea de pe poliţă, de lângă spada mea, o vezi?

— Am luat-o, sire...

— Foarte bine!

Coborâră amândoi treptele: între timp se înnoptase. Regele, care păşea lângă el, părea gânditor şi îngrijorat.

Chicot se uita la el şi avea remuşcări văzându-l aşa îngândurat.

"Cine dracu m-a pus — îşi spunea în sinea lui — să discut politică cu bietul monarh, care-i atât de cumsecade? L-am întristat de moarte, zău aşa! Zevzec şi netrebnic ce sunt!"

Ajungând jos în curte, Henric de Navara se apropie de grupul de cerşetori despre care îi pomenise Chicot.

Erau, într-adevăr, vreo zece sau doisprezece inşi, felurit îmbrăcaţi, de statură şi cu figuri diferite; nişte oameni pe care cineva mai puţin isteţ i-ar fi socotit, judecând după glas, după mers şi după gesturi, fie ţigani nomazi, fie venetici, fie nişte drumeţi mai aparte, dar în care un ochi mai ager ar fi descoperit numaidecât nişte gentilomi deghizaţi.

Henric luă punga din mâinile lui Chicot şi făcu un semn. Toţi cerşetorii păreau a fi înţeles desluşit tâlcul acestui semn. Veniră apoi rând pe rând să se închine regelui, cu o înfăţişare umilă, dar în acelaşi timp cu o privire plină de inteligenţă şi de îndrăzneală, care, aţintită numai asupra monarhului, voia parcă să-i dea de ştire: "Sub aceste veşminte bate o inimă arzătoare".

Henric le răspunse dând din cap, pe urmă, vârând două degete în punga pe care Chicot o ţinea desfăcută, scoase dinăuntru o monedă.

— Ia te uită! se miră Chicot. Ştiţi că-i de aur, sire?

— Da, dragul meu, ştiu.

— Măi să fie! Pesemne că aveţi o comoară.

— Nu vezi, iubitule — spuse Henric, surâzând — că, aşa cum i-am împărţit, cu un singur galben miluiesc doi calici? N-am nici o comoară, Chicot, dimpotrivă, sunt un om sărac, de aceea sunt nevoit să tai pistolii în două ca să-mi ajungă un timp mai îndelungat.

— Adevărat — răspunse Chicot cu o mirare sporită — înăuntru sunt numai jumătăţi de galbeni, cu nişte scrijelituri ciudate pe ele.

— Eh, am şi eu maniile mele ca şi fratele meu, suveranul Franţei, care se distrează tăind poze cu foarfecele. Eu, când n-am nimic de făcut, îmi omor timpul pilind ducaţii. Un bearnez sărac şi cinstit e iscusit ca un evreu.

— Oricum ar fi sire — spuse Chicot, clătinând din cap, deoarece bănuia că trebuie să fie la mijloc vreun mister — oricum ar fi, mi se pare totuşi ciudat să împărţi milostenii în felul acesta.

— De ce, tu ai face altfel în locul meu?

— Mai încape vorbă: în loc să mă căznesc tăind în două fiecare galben, l-aş da aşa cum se află unui singur om, spunându-i: "Împarte-l cu încă cineva".

— S-ar lua la bătaie, iubitule şi vrând să le fac bine, aş băga dihonia între ei.

— În sfârşit — bombăni Chicot, mărturisind prin acest cuvânt, care reprezintă chintesenţa tuturor filozofilor, că nu este câtuşi de puţin de acord cu ideile năstruşnice ale monarhului.

Henric luă, aşadar, o jumătate de galben din pungă şi, oprindu-se în faţa primului cerşetor, se uită la el fără să spună nimic, cu expresia aceea liniştită şi blajină pe care o avea de obicei întipărită pe faţă, dar cu o privire întrebătoare.

— Agen — rosti omul, făcând o plecăciune.

— Câţi?

— Cinci sute.

— Cahors.

Şi îi dădu moneda, după care luă alta din pungă.

Cerşetorul se ploconi şi mai adânc decât înainte şi plecă pe aci încolo. În locul lui veni altul, care făcu şi el o plecăciune smerită.

— Auch — rosti el, înclinându-se.

— Câţi?

— Trei sute cincizeci.

— Cahors.

Cel de-al doilea se făcu nevăzut la rândul lui. După el, se apropie un al treilea şi se înclină în faţa monarhului.

— Narbonne — spuse el.

— Câţi?

— Opt sute.

— Cahors.

Regele îi strecură în palmă cea de-a treia jumătate de galben şi luă alta din pungă.

— Montauban — rosti al patrulea.

— Câţi?

— Şase sute.

— Cahors.

Se perindară astfel cu toţii pe dinaintea suveranului; se ploconeau în faţa lui, rosteau numele unui oraş şi, după ce îşi primea fiecare partea sa din acea curioasă pomană, adăuga câte un număr; făcând socoteala, suma acestor numere se

ridica la opt mii.

Fiecăruia dintre ei Henric îi răspundea "Cahors", fără să se simtă nici cea mai mică schimbare în intonaţia pe care o dădea acestui cuvânt. Când se sfârşi împărţeala, punga era goală, iar în curte nu mai rămăsese nici un cerşetor.

— Gata! spuse Henric.

— Asta-i tot, sire?

— Da, am isprăvit.

Chicot îl trase de mânecă:

— Sire!

— Ce e?

— Mi-e îngăduit oare să fiu curios?

— De ce nu? Curiozitatea este ceva firesc.

— Ce vă spuneau golanii ăştia şi ce naiba le răspundeaţl maiestatea voastră?

Henric zâmbi.

— Zău, totul e misterios aici.

— Găseşti?

— Ba bine că nu; în viaţa mea n-am văzut asemenea pomeni.

— Aşa e obiceiul aici, la Nérac, dragă Chicot. Cunoşti zicala: "Câte bordeie, atâtea obiceie".

— Ciudat obicei, sire!

— Ba nicidecum, dracu să mă ia! E la mintea cocoşului: oamenii pe care i-ai văzut aici bat într-una drumurile, umblând după cerşit; numai că fiecare vine din alt oraş.

— Şi ce-are a face, sire?

— Are, fiindcă din pricina asta, ca să nu dau de pomană mereu la aceiaşi, fiecare din ei îmi spune mai întâi numele oraşului de unde vine; în felul acesta, îţi dai seama, dragă Chicot, pot să împart tuturor deopotrivă milosteniile mele şi să fiu de folos tuturor nevoiaşilor, din toate oraşele ţării mele.

— În sfârşit, sire, în privinţa oraşelor pe care vi le numeau, să zicem că m-am lămurit; dar de ce le răspundeaţi tuturor "Cahors"?

— Ce vorbeşti! spuse Henric, ticlindu-şi cu iscusinţă neîntrecută o mutră nespus de mirată. Aşa le-am răspuns; "Cahors"?

— Să mor eu!

— Crezi?

— Sunt sigur.

— Vezi tu, de când am vorbit de Cahors, cuvântul ăsta îmi umblă mereu prin gură. Aşa se întâmplă de obicei cu lucrurile care le-ai putea avea şi pe care le doreşti cu înfocare; fiind tot timpul cu gândul la ele, fără să-ţi dai seama te pomeneşti că-ţi vin pe buze.

— Hm! făcu Chicot, uitându-se neîncrezător în direcţia în care cerşetorii îşi luaseră tălpăşiţa. Nu-i chiar atât de limpede pe cât aş dori să fie, sire şi în afară de asta...

— Cum, mai e încă ceva?

— Mai sunt numerele acelea pe care le rosteau rând pe rând şi care, adunate laolaltă, fac opt mii şi ceva.

— Ah, cât priveşte numerele, Chicot, îţi mărturisesc că nici eu n-am priceput mai mult decât tine, dacă nu cumva, dat fiind că cerşetorii sunt şi ei împărţiţi în diferite bresle, precum cred că ştii, vor fi vrut să-mi împărtăşească numărul oamenilor care fac parte din fiecare dintre aceste bresle. Bănuiesc că asta trebuie să fie.

— Sire! Sire!

— Să mergem la masă, dragă Chicot! Nimic nu ascute mai bine mintea, după mine, decât mâncarea şi băutura. Vom căuta să descurcăm lucrurile la masă şi vei avea prilejul să-ţi dai seama că, dacă pistolii mei sunt piliţi, în schimb sticlele mele sunt pline.

Regele fluieră un paj şi-i porunci să servească la masă.

Pe urmă, luându-l prietenos de braţ pe Chicot, se urcă împreună cu el în camera sa de lucru, unde îi aşteptau bucatele pe masă.

Trecând prin dreptul apartamentului reginei, suveranul aruncă o privire spre ferestre şi văzu că nu erau luminate.

— Copile — îl întrebă pe paj — maiestatea sa regina nu este în palat?

— Maiestatea sa — răspunse pajul — s-a dus s-o vadă pe domnişoara de Montmorency, care se spune că ar fi greu bolnavă.

— Ah, biata Fosseuse! suspină Henric, Regina are într-adevăr o inimă de aur. Hai, Chicot, să mergem la masă.

Ospătară împreună într-o atmosferă cât se poate de veselă. Henric părea să aibă şi cugetul şi inima uşurate de orice povară şi când bearnezul se afla în astfel de toane, era o adevărată plăcere să stai la masă cu el.

La rândul său, Chicot se silea să-şi ascundă pe cât putea neliniştea ce-i încolţise în suflet din momentul când sosise ambasadorul Spaniei, care nelinişte continuase să-l stăpânească şi mai apoi când coborâse în curte, înteţindu-se tot mai mult cu prilejul împărţirii galbenilor la cerşetori, pentru a nu-l mai părăsi de atunci.

Henric ţinuse să ia masa numai cu amicul său Chtaot; la curtea regelui Henric, el avusese întotdeauna o mare slăbiciune pentru Chicot, aşa cum numai un om de duh poate avea pentru un alt om de duh; iar Chicot, la rândul lui, cu excepţia ambasadelor Spaniei, a cuvintelor cu tâlc strecurate cerşetorilor şi a galbenilor piliţi, Chicot simţea, de asemenea, o deosebită simpatie pentru regele Navarei.

Văzând că regele schimba mereu vinurile şi că se dovedea în toate privinţele un om care ştie să facă cinste unui ospăţ, Chicot hotărî să se mai cruţe un pic spre a nu scăpa nici unul din cuvintele scânteietoare pe care voioşia nestingherită a ospăţului şi însufleţirea stârnită de băutură le aduceau pe buzele Bearnezului.

Henric bea vârtos şi avea un fel al său de a-şi îmbia oaspeţii să-i ţină hangul, fel care nu-i îngăduia lui Chicot să rămână în urmă decât cel mult cu un pahar de vin la trei pocale.

Precum ştim însă, jupân Chicot nu-şi pierdea capul chiar aşa, cu una cu două. Cât priveşte pe Henric de Navara, vinurile servite la masă erau vinuri din partea locului, spunea el şi le deşerta pe gât de parcă ar fi fost apă chioară.

Toate acestea erau presărate cu sumedenie de cuvinte măgulitoare, pe care cei doi convivi şi le adresau unul altuia.

— Nici nu ştiţi cât vă fericesc — îi spunea Chicot monarhului. Ce plăcut e aici, la curte şi ce strălucire are viaţa pe care o duceţi, sire! Câte chipuri simpatice mi-a fost dat să

întâlnesc în casa aceasta atât de primitoare şi ce belşug pe plaiurile minunate ale Gasconiei!

— Dacă soţia mea ar fi aici, dragă Chicot, n-aş putea să-ţi spun ceea ce vei afla acum; nefiind însă de faţă, pot să-ţi mărturisesc, aşadar, că cele mai frumoase clipe din viaţa mea sunt cele pe care nu ţi-e dat să le cunoşti.

— Într-adevăr, sire, se vorbesc tot felul de minunăţii despre maiestatea voastră.

Henric se răsturnă în jilţul său şi-şi mângâie barba râzând.

— Da, da, nu-i aşa? zise el. Se spune chiar că domnesc mai mult asupra supuselor decât asupra supuşilor mei.

— E adevărul curat, sire şi totuşi asta mă miră.

— Şi de ce, mă rog, iubitule?

— Pentru că, sire, maiestatea voastră pare să aibă mult din firea neastâmpărată a marilor suverani.

— Da' de unde, Chicot, te înşeli — protestă Henric. Mai curând aş zice că sunt leneş decât neastâmpărat şi viaţa pe care o duc este cea mai bună mărturie. Dacă-mi dă ghies inima să iubesc, mă mulţumesc cu dragostea pe care o am mai la îndemână; dacă am chef să beau, iau sticla care se găseşte mai aproape de mine. În sănătatea ta, Chicot!

— Sire, e o mare cinste pentru mine — răspunse Chicot, deşertând paharul până la ultima picătură, deoarece regele îl urmărea cu privirea lui ageră, ce părea să pătrundă până în adâncurile cugetului său.

— Dar şi câte discuţii — continuă regele, ridicând ochii la cer — din pricina asta în căsnicia mea, vere!

— Da, îmi dau seama: toate domnişoarele de onoare ale reginei, care oftează după maiestatea voastră, sire!

— Ce vrei, Chicot?! Sunt în preajma mea.

— Păi de, sire, după teoria asta, dacă s-ar întâmpla să locuiţi la Saint-Denis în loc să staţi la Nérac, ar însemna ca regele să nu mai poată trăi atât de liniştit cum trăieşte acum.

Henric se posomorî.

— Regele! Ce tot spui tu, Chicot! protestă Henric de Navara. Regele! Dar ce-ţi închipui tu, că eu sunt ducele de Guise? Aş vrea să am Cahors, recunosc, dar numai pentru că din întâmplare Cahors este aici, peste drum, la doi paşi de mine: principiul meu deci rămâne în picioare, Chicot. Am ambiţii, într-adevăr, dar numai atâta vreme cât nu trebuie să mă mişc de la

locul meu; în momentul în care mă ridic în picioare, nu mai doresc nimic.

— Să mă bată Dumnezeu, sire — răspunse Chicot — dar ambiţia aceasta îndreptată spre lucrurile ce sunt la îndemâna maiestăţii voastre seamănă foarte mult cu aceea a lui Cezar Borgia, care îşi întocmea un regat, cucerindu-l oraş cu oraş şi care zicea că Italia este ca o anghinare ce trebuie mâncată frunză cu frunză.

— Cezar Borgia nu era un politician chiar atât de becisnic, pare-mi-se, cumetre Chicot — spuse Henric.

— Nu, dar era un vecin cât se poate de primejdios şi un frate hain.

— Ei, asta-i bună! Doar nu ţi-o fi trăsnit prin gând să mă compari cu feciorul unui papă, pe mine, şeful hughenoţilor! Ia vezi, domnule ambasador!

— Sire, nici nu-mi trece prin gând să vă asemuiesc cu cineva.

— Şi pentru ce, mă rog?

— Pentru că cel ce s-ar gândi să vă asemuiască neapărat cu altcineva decât domnia voastră sunt convins că se înşeală. Sunteţi ambiţios, sire.

— Ce bazaconie! se miră bearnezul. Uite un om care vrea cu tot dinadinsul să mă silească să doresc ceva.

— Mă ferească sfântul, sire! Dimpotrivă, doresc din toată inima ca maiestatea voastră să nu dorească nimic.

— Ştii ce, Chicot, nu te zoreşte nimic să te întorci la Paris, nu-i aşa?

— Nimic, sire.

— Mai stai atunci câteva zile cu mine.

— Dacă maiestatea voastră îmi face cinstea de a dori să-i ţin tovărăşie, nici nu poate fi bucurie mai mare pentru mine decât să-i dăruiesc o săptămână încheiată.

— O săptămână! Prea bine, s-a făcut, amice! Într-o săptămână vei avea tot răgazul să mă cunoşti ca pe un frate. Să bem, Chicot!

— Sire, nu mai mi-e sete — spuse Chicot, dându-şi seama că trebuie să renunţe la ideea ce-i încolţise în minte la început şi anume aceea de a-l îmbăta pe monarh.

— Atunci nu mai avem ce vorbi, vere! se supără Henric. Ce rost are să stai la masă fără să faci nimic? Să bem, am spus!

— La ce bun?

— Ca să putem dormi bine. Vinişorul ăsta de la noi te îmbie la somn şi dormi ca un îngeraş. Îţi place vânătoarea, Chicot?

— Nu prea, sire: dar dumneavoastră?

— E pasiunea mea; încă de pe vremea când eram la curtea regelui Carol al IX-lea.

— Pentru ce maiestatea voastră îmi face cinstea să se intereseze dacă îmi place vânătoarea? întrebă Chicot.

— Pentru că mâine mă duc la vânătoare şi mă gândeam să te iau cu mine.

— Sire, ar fi o mare cinste, dar...

— O, fii pe pace, vere Chicot, e vorba de o vânătoare făcută să încânte ochiul şi inima oricărui ostaş. Sunt un vânător iscusit, Chicot şi aş vrea să am şi eu cu ce să mă fălesc faţă de dumneata, ce naiba! Ţii să mă cunoşti, nu-i aşa?

— Să n-am parte de lumina zilei, sire, e una dintre cele mai înfocate dorinţe ale mele, vă mărturisesc cinstit.

— Ei bine, pot să-ţi spun atunci că e o latură pe care n-ai avut încă prilejul s-o cercetezi pentru a mă cunoaşte mai bine.

— Sire, voi face tot ce poate fi pe placul regelui.

— Bun! Atunci ne-am înţeles! A, uite un paj; ne strică tot cheful.

— Cine ştie pentru ce treburi importante de stat o fi venit, sire.

— Treburi de stat, când sunt la masă?! Ce-o fi oare în mintea lui Chicot, dragul de el, de-şi închipuie mereu că se află la curtea Franţei? Chicot, iubitule, trebuie să ştii un lucru şi anume că la Nérac...

— Da, sire?

— După ce s-a ospătat bine seara, lumea obişnuieşte să se culce.

— Şi atunci pajul ăsta?...

— Ei bine, nu crezi că pajul ăsta ar putea să-mi anunţe şi altfel de veşti? De ce ar fi vorba neapărat de treburile statului?

— Aha! înţeleg acum, sire. Mă duc la culcare.

Chicot se sculă de la masă; regele se ridică la rândul său şi-şi luă oaspetele de braţ. Graba pe care o arăta de a se descotorosi de el cât mai curând îi dădea de gândit lui Chicot, cu atât mai mult cu cât, din clipa când fusese anunţată sosirea

ambasadorului Spaniei, orice lucru începuse să i se pară suspect. Se hotărî deci să mai zăbovească un timp în biroul regelui, părăsindu-l cât mai târziu cu putinţă.

— Ce mai e şi asta? spuse el, clătinându-se pe picioare. Mare minune, sire!

Bearnezul zâmbi:

— Ce ţi se pare atât de ciudat, vere?

— Drăcia dracului! Mi se învârteşte capul. Cât am stat jos, era raiul pe pământ, dar în clipa când m-am ridicat, brrr!

— Fugi de aici, omule! spuse Henric. Abia dacă am pus pe limbă o picătură de vin.

— Frumos! O picătură, sire! Asta se cheamă pentru dumneavoastră o picătură? Bravo, sire! Înseamnă că sunteţi un băutor de mâna întâi şi mă închin în faţa maiestăţii voastre ca în faţa atotputernicului meu suzeran! Frumos, ce să zic! Aşadar, asta se cheamă pentru dumneavoastră o picătură de vin?

— Chicot scumpule — spuse bearnezul, cercetându-l cu privirea aceea pătrunzătoare, pe care nimeni altul decât el n-o avea, ca să se încredinţeze dacă Chicot era într-adevăr beat sau numai se sclifosea — Chicot scumpule, lucrul cel mai bun pe care-l ai de făcut acum e să te duci la culcare.

— Da, sire. Noapte bună, sire!

— Noapte bună, Chicot şi pe mâine!

— Da, sire, pe mâine! Maiestatea voastră are dreptate: lucrul cel mai cuminte pe care-l poate face Chicot este să se ducă la culcare. Noapte bună, sire!

Zicând acestea, Chicot se lungi pe duşumea. Văzând năzbâtia oaspetelui său, Henric aruncă o privire spre uşă. Oricât de fugară fusese această privire, Chicot totuşi o prinse din zbor. Henric veni lângă el:

— Chiar atât de beat eşti, Chicot, vai de tine, încât nu-ţi dai seama de un lucru?

— Care?

— Că scoarţele de la mine din birou sunt ceva mai tari decât patul tău?

— Chicot e un om călit în războaie, asta-i floare la ureche pentru el.

— Atunci nu-ţi dai seama de două lucruri.

— Aşa?... Şi care-i al doilea?

— Nu-ţi dai seama că aştept pe cineva?

— La masă? Foarte bine! Să mergem la masă.

Chicot dădu să se scoale de jos, dar se lăsă păgubaş.

— Pe toţi dracii! se burzului Henric. Dar repede ţi se mai suie vinul la cap, vere! Pleacă odată, ce dracu! Vezi bine doar că stă ca pe ghimpi mititica.

— Mititica?! se miră Chicot. Care mititică?

— Ei, drăcia dracului! Femeia pe care o aştept şi care acum face de strajă la uşă.

— O femeie! Păi de ce n-ai spus aşa, puiul tatii... Aha! Mă iertaţi — se scuză Chicot — credeam... credeam că vorbesc cu regele Franţei. Vedeţi, Henric, mititelul, m-a cam râzgâiat. De ce n-aţi spus aşa, sire? Mă duc, uite, mă duc.

— Bravo, eşti un adevărat gentilom, Chicot! Aşa, uşurel... Scoală-te şi du-te, o să petrec o noapte de vis, mă înţelegi, o noapte întreagă până-n zori.

Chicot se ridică, în sfârşit şi o porni spre uşă pe două cărări.

— Noapte bună, iubitule, noapte bună, somn uşor.

— Şi maiestatea voastră, sire?

— Sssst!

— Da, da, ssst! Şi deschise uşa: Vezi că pajul trebuie să fie pe coridor; o să-ţi arate el unde-i camera ta. Du-te!

— Mulţumesc, sire.

Şi făcând o plecăciune până la pământ, atâta cât putea să se aplece un om beat, Chicot ieşi din birou.

Însă îndată ce uşa se închise în urma lui, aburii beţiei se risipiră ca prin farmec; Chicot făcu trei paşi, după care, răzgândindu-se brusc, se întoarse înapoi şi se uită pe gaura cheii.

Henric pusese tocmai mâna pe clanţă spre a-i deschide uşa necunoscutei, pe care Chicot, curios ca orice ambasador, ţinea cu orice preţ s-o cunoască.

De unde însă şi-ar fi închipuit c-o să intre înăuntru o femeie, în locul ei se înfăţişă un bărbat.

În clipa în care bărbatul îşi scoase pălăria, Chicot recunoscu chipul nobil şi auster al lui Duplessis-Mornay, sfetnicul regelui Henric de Navara, un om scorţos şi vigilent.

"Ia te uită comedie! îşi spuse Chicot. Numai la asta nu se-aştepta bietul amorez. Cu siguranţă că vizita asta îl stinghereşte mai mult decât puteam să-l stingheresc eu adineauri."

Spre mirarea lui însă, Henric se luminase la faţă de bucurie în clipa când dăduse cu ochii de noul venit; îi strânse mâinile, împinse apoi masa deoparte, scârbit, şi-l pofti să şadă lângă el cu graba înfrigurată a unui îndrăgostit care doreşte să fie cât mai aproape de iubita lui.

Părea ahtiat să soarbă primele cuvinte rostite de sfetnicul său, când, deodată, înainte de a fi apucat Mornay să deschidă gura, se ridică de la locul lui, făcându-i semn să aştepte puţin, se duse la uşă şi împinse zăvoarele grijuliu, ceea ce-i dădu mult de gândit lui Chicot.

Pe urmă îşi aplecă privirea arzătoare asupra unor hărţi, planuri şi scrisori, pe care ministrul le perindă rând pe rând pe sub ochii săi.

Regele mai aprinse câteva lumânări şi se apucă să scrie şi să facă tot felul de semne pe nişte hărţi geografice.

"Ehehei! clătină din cap Chicot. Asta-i va să zică noaptea de vis a regelui Navarei! Dacă toate nopţile lui seamănă cu asta de acum, să fie al ciracului, tare mă tem că bietul Henric de Valois o să aibă multe vise urâte."

În momentul acela auzi nişte paşi îndărătul său: era pajul care, din ordinul regelui, păzea coridorul, aşteptându-l.

Temându-se să nu dea peste el, dacă mai şedea acolo la pândă, Chicot se înălţă cât era de lung şi-l întrebă pe copil unde era odaia sa. De altminteri, nu mai avea nimic de aflat: sosirea lui Duplessis îl lămurise pe deplin.

— Veniţi cu mine, domnule, vă rog — îl pofti d'Aubiac. Mi s-a spus să vă conduc în camera dumneavoastră.

Şi se grăbi să-l călăuzească pe Chicot, urcându-se împreună cu el la etajul al doilea, unde i se pregătise odaia de culcare.

Chicot nu mai păstra nici cea mai mică îndoială: reuşise să dezlege pe jumătate această şaradă, care se numea Henric de Navara. Aşa că, în loc să se culce, se aşeză pe marginea patului, îngândurat şi posomorât, în timp ce luna, ce coborâse până în colţul acoperişului, lăsa să curgă lumina sa azurie, ca prin ciocul unui ibric de argint, peste undele râului şi peste imaşuri.

— "Haida-de — chibzuia Chicot, încruntat — Henric este un rege în toată puterea cuvântului, Henric urzeşte ceva. Tot palatul ăsta, împreună cu parcul, cu oraşul ce-l înconjoară, cu

ţinuturile din preajma oraşului, totul este un cuib de uneltiri, toate femeile fac dragoste, dar o dragoste cu temeiuri politice, toţi bărbaţii făuresc planuri de viitor. Henric este un şmecher fără pereche, inteligenţa lui are o licărire de geniu; pare să aibă unele învoieli secrete cu Spania, ţara tuturor pehlivăniilor. Cine ştie dacă răspunsul pe care l-a dat cu atâta demnitate ambasadorului nu era ticluit anume ca să măsluiască adevăratele lui gânduri şi dacă nu cumva îi va fi atras atenţia ambasadorului, făcându-i cu ochiul sau prin cine ştie ce alt mijloc al cărui tâlc era cunoscut numai de ei şi pe care eu nu aveam cum să-l observ din ascunzătoarea mea. Henric are iscoade pe care le plăteşte sau cărora le trimite bani printr-unul din oamenii lui. Cerşetorii aceia se vedea cale de o poştă că erau nişte gentilomi deghizaţi. Galbenii lor tăiaţi în două cu atâta meş-teşug trebuie să fie cu siguranţă nişte semne de recunoaştere sau, ca să zicem aşa, nişte cuvinte de ordine palpabile, preschimbate în bani sunători. Henric face pe îndrăgostitul şi pe descreieratul şi, în timp ce toată lumea e convinsă că-şi pierde vremea cu amorurile lui, regele îşi petrece nopţile lucrând cu Mornay, care nu doarme niciodată şi nici nu ştie ce înseamnă dragostea. Ceea ce trebuia să văd, va să zică, am văzut. Regina Margareta are amanţi şi asta cu ştirea regelui, care îi cunoaşte şi-i trece cu vederea pentru că are nevoie de ei sau de dânsa, ori şi de ei şi de dânsa totodată. Nefiind priceput în meşteşugul armelor, este obligat să se înconjoare de căpitani şi, cum nu este prea bogat, vrând-nevrând, trebuie să-i lase să-şi ia singuri plata pe care o doresc. Henric de Valois îmi spunea că nu poate să doarmă. Să mă ia dracu! Bine face că nu doarme. Ce noroc totuşi că vicleanul ăsta de Henric este un gentilom paşnic, pe care Dumnezeu l-a înzestrat cu iscusinţa uneltirilor politice, dar a uitat, în schimb, să-l înzestreze şi cu energia trebuincioasă pentru a pune la cale ceva. Henric, după câte am auzit, se teme de bubuiturile muschetelor, iar când l-au luat, încă nevârstnic, în armată, toată lumea vorbeşte că nu era în stare să stea mai mult de un sfert de oră în şa. Mare noroc! repetă Chicot. Pentru că în vremurile de azi, dacă omul acesta, atât de priceput să tragă sforile, ar fi avut şi braţul de fier, ar fi ajuns stăpânul lumii. Mai e şi ducele de Guise, fireşte, care are amândouă aceste însuşiri: braţul de fier, ca şi iscusinţa uneltirilor; numai că, spre nefericirea lui, i-a mers vestea de om

viteaz şi dibaci, pe când nimeni nu l-ar bănui pe Bearnez. Cred că sunt singurul care l-am dibuit".

Chicot îşi frecă mâinile.

"Ei şi acum că i-am dat de căpătâi — continuă el — nu mai am ce căuta aici; aşadar, în timp ce regele lucrează sau doarme, am să ies tacticos şi pe tăcute din oraş. Nu cred să fie mulţi ambasadori pe lumea asta care să se poată lăuda că şi-au împlinit pe de-a-ntregul misiunea într-o singură zi, aşa cum am făcut eu. Prin urmare, am să ies din Nérac şi, în clipa când o să mă văd afară din oraş, am s-o pornesc la galop şi am s-o ţin tot aşa până în Franţa."

Se apucă deci să-şi pună pintenii, pe care avusese grijă să-i scoată înainte de a se înfăţişa suveranului.

Capitolul LII Despre mirarea care puse stapânire pe Chicot văzând cât era de popular în oraşul Nérac

Acum că-şi pusese în gând cu tot dinadinsul să părăsească incognito curtea regelui Navarei, Chicot începu să-şi strângă cele câteva mărunţişuri ce alcătuiau calabalâcul său, pregătindu-se de drum. Căută să-şi ia cât mai puţine buclucuri, potrivit principiului său, care spunea că omul, cu cât cântăreşte mai puţin, cu atât e mai iute de picior.

Partea cea mai împovărătoare din bagajele pe care voia să le ia cu sine o constituia cu siguranţă spada lui.

"Ia să vedem — se socoti Chicot, înnodându-şi bocceaua — cât timp mi-ar trebui ca să-i dau regelui de ştire lucrurile pe care le-am văzut şi, prin urmare şi cele de care mă tem? Două zile până să ajung într-un oraş al cărui guvernator, dacă e om cumsecade, ar putea să trimită în goana cailor nişte ştafete. Şi oraşul acesta ar putea fi Cahors, bunăoară, Cahors despre care mi-a vorbit atâta regele Navarei şi din pricina căruia şi pe bună dreptate, îşi munceşte atâta mintea. Ajungând acolo, aş avea, în sfârşit, răgaz să mă odihnesc, fiindcă, oricum, puterile omului sunt şi ele măsurate. Am să mă odihnesc deci la Cahors şi în locul meu vor alerga mai departe poştalionii. Hai, dragul meu Chicot, ia-ţi picioarele la spinare şi caută să fii sprinten şi să-ţi păstrezi sângele rece. Credeai că ţi-ai împlinit misiunea,

nătărăule şi când colo de-abia eşti la jumătatea drumului, ba poate nici chiar atât."

Cu aceste cuvinte, Chicot stinse lumânarea, deschise binişor uşa şi ieşi din odaie pe bâjbâite.

Chicot era un iscusit strateg; în timp ce-l urma pe d'Aubiac, avusese grijă să arunce o privire în dreapta, o privire în stânga, o privire înainte şi una îndărăt, făcând o recunoaştere amănunţită a terenului.

O anticameră, un coridor, o scară, iar la picioarele scării, curtea.

Nu apucase să facă însă nici patru paşi pe coridor şi se poticni de ceva care zvâcni deodată de jos. Acel ceva era un paj care se culcase pe un preş în dreptul camerei sale şi care, trezindu-se din somn, îl întâmpină cu cuvintele:

— Bună seara, domnule Chicot, bună seara!

Chicot recunoscu glasul lui d'Aubiac.

— A, bună seara, domnule d'Aubiac — răspunse el. Eşti atât de bun să te dai puţin la o parte? Mi-a venit chef să mă plimb.

— Da? Numai că, vedeţi, nimeni n-are voie să colinde noaptea prin castel, domnule Chicot.

— Şi de ce, mă rog, domnule d'Aubiac?

— Pentru că regele se teme de hoţi şi regina de curtezani.

— Ei, drăcie!

— Şi, pasămite, cine umblă creanga în toiul nopţii în loc să doarmă, decât hoţii şi îndrăgostiţii?

— Cu toate astea, scumpe domnule d'Aubiac — spuse Chicot cu cel mai fermecător surâs — eu nu sunt nici hoţ, nici îndrăgostit, ci doar un biet ambasador şi încă un ambasador frânt de oboseală, după ce a vorbit latineşte cu regina şi după ce a stat la masă cu regele; căci regina este o latinistă de mâna întâi, iar regele un băutor neîntrecut. Lasă-mă deci să trec, drăguţă, căci tare bine mi-ar face să mă plimb.

— Prin oraş, domnule Chicot?

— O, nu, prin grădină.

— Drace! Prin grădină nu e voie mai abitir decât prin oraş.

— Drăguţă — spuse Chicot — vigilenţa de care dai dovadă la vârsta dumitale e, într-adevăr, de mirare şi merită toate laudele. Spune-mi te rog, n-ai altceva mai bun de făcut ca să-ţi omori timpul?

— Nu.

— Nu-ţi plac jocurile de noroc, nici nu eşti îndrăgostit?

— Ca să joci, trebuie să ai bani, domnule Chicot; iar ca să fii îndrăgostit, trebuie să ai o ibovnică.

— Nici vorbă — încuviinţă Chicot.

Şi începu a scotoci în buzunar.

Pajul se uita să vadă ce face.

— Caută bine în minte, scumpule — îl povăţui el — şi mă prind că ai să găseşti vreo femeiuşcă nurlie căreia te rog să-i cumperi un maldăr de panglicuţe şi să-i cânţi serenade peste serenade cu asta.

Chicot strecură în mâna pajului zece pistoli, care nu erau piliţi ca galbenii bearnezului.

— Ce-i drept e drept, domnule Chicot — îl linguşi pajul — se vede cât de colo că veniţi de la curtea Franţei. Când un om este atât de manierat ca domnia voastră, cum ar putea cineva să i se împotrivească? Puteţi ieşi din cameră, numai să aveţi grijă să nu faceţi cumva zgomot.

Chicot nu mai aşteptă să-l poftească a doua oară şi se strecură ca o nălucă pe coridor, iar de pe coridor pe scară; dar, ajungând jos, în peristil, dădu peste un ofiţer el palatului care dormea pe un scaun.

Omul stătea proptit cu toată greutatea corpului în uşa pe care o ţinea astfel baricadată; ca să încerce să iasă pe acolo ar fi fost o nebunie.

"Ah, puşlama mică — bombăni Chicot, ocărându-l pa paj. Ai ştiut treaba asta şi n-ai suflat un cuvânt."

Colac peste pupăză, ofiţerul părea doar aţipit şi tresărea mereu în somn mişcându-şi ba o mână, ba un picior; la un moment dat chiar întinse braţul, ca şi când ar fi fost gata să se trezească.

Chicot se uită jur împrejur, căutând vreo ieşire oarecare pe unde, mulţumită picioarelor sale de o poştă şi mâinilor lui vânjoase, ar fi putut s-o şteargă fără a mai fi nevoit să deschidă uşa.

În cele din urmă descoperi ceea ce căuta.

Era o ferestruică boltită, un aşa-numit impost, care fusese lăsată vraişte, cu geamurile sparte, fie pentru aerisire, fie pentru că regele Navarei, care era un proprietar prea puţin grijuliu, nu socotise de cuviinţă să pună alte geamuri.

Chicot făcu recunoaşterea peretelui pe pipăite: măsură cu buricele degetelor fiecare distanţă cuprinsă între ornamentele ieşite în afară şi se sluji de ele pentru a-şi sprijini piciorul, urcându-se ca pe nişte trepte. În sfârşit, reuşi să se caţăre până sus — cititorii noştri ştiu cât era de îndemânatic şi de uşor — fără să facă mai mult zgomot decât ar fi făcut o frunză uscată ce ar fi atins în treacăt peretele, purtată de vântul toamnei.

Fereastra însă avea o curbură atât de adâncă, încât elipsa pe care o forma deschizătura ei nu putea cuprinde nici pântecele şi nici umerii lui Chicot, cu toate că pântecele era ca şi inexistent, iar umerii, tot atât de flexibili ca şi coapsele unei pisici, păreau gata să se desprindă din încheieturi şi să se facă una cu trupul pentru a ocupa cât mai puţin loc.

Aşa stând lucrurile, în momentul în care Chicot îşi petrecu capul şi unul din umeri prin deschizătură, desprinzând totodată piciorul de pe ciubucul peretelui, se pomeni suspendat între cer şi pământ, fără să se poată mişca nici înainte, nici înapoi.

Încercă atunci să se opintească şi să se smucească în fel şi chip, dar până una alta nu reuşi decât să-şi rupă vesta cu mâneci bufante şi să-şi jupoaie pielea.

Ceea ce îi îngreuna şi mai mult situaţia era faptul că spada nu voia cu nici un preţ să treacă dincolo din pricina mânerului, care stătea ca un crampon înăuntru, aşa încât bietul Chicot rămăsese înţepenit în cerceveaua ferestrei.

Chicot îşi adună toate puterile, toată răbdarea şi toată iscusinţa pentru a desface catarama centironului. Din păcate, catarama se afla chiar sub pieptul său, care o apăsa cu toată greutatea; se văzu deci nevoit să schimbe tactica; de bine de rău, izbuti să-şi prelingă braţul pe lângă corp, ducându-l la spate şi să scoată spada din teacă, iar din moment ce reuşi s-o tragă afară, îi veni mult mai uşor să găsească, datorită trupului său colţuros, un gol prin care să strecoare mânerul; spada căzu deci mai înainte pe lespezi, după care Chicot, lunecând ca un ţipar prin deschizătură, îşi dădu la rândul său drumul jos, proptindu-se în palme ca să nu sufere prea tare de pe urma că-zăturii.

Lupta asta crâncenă a lui Chicot împotriva cercevelelor de fier ale ferestrei nu se putea înfăptui fără să stârnească oarecare zgomot; aşa încât, în clipa când se ridica de jos, fugarul se pomeni faţă-n faţă cu un ostaş.

— Doamne, Maica Domnului, n-aţi păţit ceva, domnule

Chicot? îl întrebă ostaşul, întinzând spre el capătul halebardei ca să aibă de ce să se prindă.

"Încă unul!" se zbârli în sinea lui Chicot.

Pe urmă, gândindu-se la interesul pe care i-l arătase bietul om, îl linişti:

— Nu, dragul meu, n-am păţit nimic.

— Mare noroc aţi avut — spuse soldatul. Aş vrea să văd şi eu pe cineva care să poată face asemenea scamatorie fără să-şi spargă capul. Într-adevăr, numai dumneavoastră sunteţi în stare de aşa ceva, domnule Chicot.

— Dar de unde naiba ştii cum mă cheamă?! se miră Chicot, dând să plece mai departe.

— Ştiu fiindcă v-am văzut azi la palat şi am întrebat: "Cine-i gentilomul acela atât de falnic, care stă de vorbă cu regele?" "E domnul Chicot", mi-a spus cineva. Şi uite aşa am aflat.

— Foarte drăguţ din partea dumitale — spuse Chicot — dar, cum sunt din cale afară de grăbit, o să-mi îngădui, prietene...

— Ce anume, domnule Chicot?

— Să te părăsesc şi să mă duc la treaba mea.

— Dar nimeni n-are voie să iasă noaptea din palat; am ordin.

— Vezi bine totuşi că se poate ieşi, de vreme ce am ieşit.

— E într-adevăr o dovadă, ştiu, dar...

— Dar?

— O să vă-ntoarceţi înapoi şi gata, domnule Chicot.

— A, nu!

— Cum nu?

— În orice caz, nu pe aici: e un drum destul de păcătos.

— Dacă aş fi fost ofiţer, în loc să fiu soldat prost, v-aş fi întrebat pentru ce aţi ieşit pe-acolo; dar asta nu-i treaba mea; treaba mea este să vă întoarceţi înapoi. Intraţi, vă rog, înăuntru, domnule Chicot!

Soldatul îi făcuse această rugăminte cu un ton atât de convingător, încât Chicot se simţi mişcat. Drept care scotoci din nou în buzunar şi scoase zece pistoli.

— Eşti un om prea chibzuit, prietene — îi spuse el — ca să nu-ţi dai seama că, de vreme ce mi-am rupt hainele într-un hal fără hal ieşind pe fereastră, aş păţi-o şi mai rău dacă aş încerca

să mă întorc înapoi tot pe-acolo; ar însemna atunci să le fac ferfeniţă şi să umblu gol, ceea ce, cred, ar fi cât se poate de necuviincios când te gândeşti că aici, la curte, sunt atâtea femei tinere şi frumoase, începând cu regina. Dă-mi voie deci să ies, dragul meu, ca să caut un croitor.

Şi-i puse în palmă cei zece pistoli.

— Atunci ieşiţi repede, domnule Chicot, repede, vă rog.

Şi vârî banii în buzunar.

Chicot se strecură afară în stradă şi încercă să se dumerească încotro s-o apuce: ca să ajungă la palat, străbătuse tot oraşul; însemna deci că trebuie să pornească în direcţia opusă ca să poată ieşi din oraş pe poarta opusă celei pe care intrase. Nimic mai uşor.

Noaptea, senină şi luminoasă, nu era câtuşi de puţin prielnică unei evadări. Chicot se gândea cu părere de rău la binecuvântatele nopţi neguroase ale Franţei, mulţumită cărora, la ora aceea, pe oricare stradă din Paris doi oameni puteau trece unul pe lângă altul la o distanţă de cî-ţiva paşi fără să se vadă; pe de altă parte, pe uliţele pardosite cu pietre de râu ale oraşului, ghetele lui potcovite răsunau ca nişte copite de cal.

Ambasadorul, căruia totul părea să-i meargă pe dos în seara aceea, nici nu apucă bine să dea colţul străzii şi se întâlni cu o patrulă. Se opri deci locului de bună voie, gândindu-se că ar putea să trezească bănuieli dacă ar încerca să se ascundă sau să treacă mai departe valvârtej.

— A, bună seara, domnule Chicot! îl întâmpină comandantul, dându-i onorul cu spada. Nu vreţi să vă conducem la palat? Pare-mi-se că v-aţi rătăcit şi căutaţi drumul.

— Ei, fir-ar să fie, oare toată lumea mă cunoaşte aici? mormăi Chicot printre dinţi. Doamne păzeşte! Mi se pare foarte curios. Apoi cu glas tare, silindu-se să se arate cât mai degajat cu putinţă: Nu, cornet — spuse el — te înşeli, nu mă duceam la palat.

— Rău faceţi, domnule Chicot — răspunse grav ofiţerul.

— Şi de ce, domnule?

— Pentru că există un decret care opreşte cu cea mai mare străşnicie pe locuitorii oraşului Nérac să iasă noaptea pe stradă, fără o învoire specială şi fără felinar decât doar dacă e ceva urgent.

— Să avem iertare, domnule — îi ţinu piept Chicot — dar

decretul acesta nu mă priveşte pe mine.

— De ce?

— Pentru că eu nu sunt din Nérac.

— Da, dar sunteţi în Nérac... A fi locuitor nu înseamnă să fii din... ci să locuieşti în cutare oraş. N-o să pretindeţi acum că nu locuiţi în Nérac de vreme ce v-am întâlnit pe o stradă din Nérac.

— E foarte logic ce spuneţi, domnule; din păcate însă sunt grăbit. Ce-ar fi dacă aţi călca măcar o singură dată ordinul? Faceţi-mi, vă rog, hatârul acesta şi lăsaţi-mă să trec.

— O să vă rătăciţi, domnule Chicot: Nérac este un oraş întortocheat, s-ar putea să cădeţi în cine ştie ce groapă urât mirositoare, trebuie deci să vă călăuzească cineva; îngăduiţi-mi să vă dau trei oameni ca să vă însoţească până la palat.

— Dar nu ţi-am spus că nu mă duc la palat?

— Atunci unde vă duceţi?

— Nu pot să dorm noaptea şi de aceea am ieşit să mă plimb. Nérac este un oraş încântător şi plin de surprize, pe cât am putut să-mi dau seama: vreau să-l cunosc, să-l cercetez.

— Oamenii mei au să vă conducă oriunde poftiţi, domnule Chicot. Hei! Să vină trei oameni.

— Vă rog din suflet, domnule, lăsaţi-mă să mă bucur în voie de farmecul acestei plimbări; îmi place să umblu singur.

— Să nu vă iasă în cale hoţii şi să vă omoare.

— Am luat spada cu mine.

— Adevărat, n-am văzut-o până acum; atunci s-ar putea să vă aresteze prefectul pentru că umblaţi înarmat.

Chicot îşi dădu seama că nu era chip s-o scoată la capăt cu fineţuri: îl luă deci pe ofiţer deoparte:

— Uite ce e, domnule, eşti băiat tânăr şi chipeş şi ştii ce înseamnă dragostea: e cel mai neînduplecat tiran.

— Fără îndoială, domnule Chicot, fără îndoială.

— Ei bine, sunt îndrăgostit lulea, cornet, îmi ard călcâiele. Vreau neapărat să dau ochii cu o anumită doamnă.

— Unde stă?

— Într-un anumit cartier.

— Tânără?

— Douăzeci şi trei de ani.

— Nostimă?

— Ca un amoraş.

— Felicitările mele, domnule Chicot!
— Muţumesc. Îmi dai voie atunci să trec?
— De, ştiu eu? Pare-mi-se că-i urgent!
— Urgent, ăsta-i cuvântul, domnule.
— Puteţi trece, în cazul acesta.
— Dar singur, nu-i aşa? Îţi dai seama că nu pot să compromit?...
— Mai încape vorbă... Treceţi, domnule Chicot, treceţi.
— Eşti un băiat de zahăr, cornet.
— Îmi pare rău, domnule.
— Ba nu, să mor dacă te mint! E un gest frumos. Dar ia spune-mi, de unde mă cunoşti?
— V-am văzut cu regele, la palat.
"Ca să vezi ce înseamnă un oraş mic — chibzui în sinea lui Chicot. Să fi fost atât de cunoscut la Paris, de câte ori n-aş fi avut pielea ciuruită, în loc să scap doar cu câteva rupturi la haine!"
Şi strânse mâna ofiţerului.
— O clipă — spuse acesta. Încotro mergeţi?
— Spre poarta Agen.
— Aveţi grijă să nu vă rătăciţi.
— Nu-i ăsta drumul?
— Ba da: mergeţi înainte şi să dea Dumnezeu să nu vă întâlniţi cu cine nu trebuie; asta-i tot ce vă urez.
— Mulţumesc.
Chicot plecă mai sprinten şi mai voios ca oricând.
Nici nu apucase să facă însă o sută de paşi, că se şi întâlni nas în nas cu straja.
"Măi, să fie al dracului! Straşnic mai e păzit oraşul ăsta!" îşi spuse Chicot.
— Stai! strigă prefăcut o voce tunătoare.
— Totuşi, domnule — se împotrivi Chicot — aş vrea să... să...
— Ah! Domnul Chicot! Dumneavoastră eraţi? De ce umblaţi prin oraş pe o vreme atât de friguroasă? întrebă ofiţerul magistrat.
"Hotărât lucru, s-au înţeles între ei" se gândi Chicot, cât se poate de neliniştit.
Îl salută pe ofiţer şi dădu să treacă mai departe.
— Luaţi seama, domnule Chicot — îi atrase atenţia

prefectul.

— La ce să iau seama, domnule magistrat?

— Aţi luat-o pe un drum greşit: pe aici ajungeţi la porţile oraşului.

— Păi asta şi vreau.

— Atunci nu vă dau voie să treceţi, domnule Chicot.

— Nici să nu vă gândiţi, domnule prefect. Ce dracu! Frumoasă boroboaţă aţi face!

— Totuşi...

— Veniţi mai încoace, domnule magistrat, să nu audă soldaţii ce vorbim.

Prefectul se apropie.

— Vă ascult — spuse el.

— Regele mi-a încredinţat o ştafetă pentru locotenentul de la poarta dinspre Agen.

— Aşa! rosti prefectul, cu o mutră nedumerită.

— Vă miră treaba asta?

— Da.

— Totuşi n-ar trebui să vă miraţi, de vreme ce ştiţi cine sunt.

— Ştiu pentru că v-am văzut cu regele la palat.

Chicot bătu din picior; începuse să-şi piardă răbdarea:

— Cred că nu mai e nevoie de altă dovadă ca să vă daţi seama că mă bucur de încrederea maiestăţii sale.

— Fireşte, fireşte! Duceţi-vă să duceţi ştafeta regelui, domnule Chicot. Nu vă mai opresc.

"E curios, zău, dar, în acelaşi timp e foarte plăcut — se gândi Chicot. Mereu mă poticnesc în drum şi totuşi picioarele mă duc mai departe. Să fiu al dracului: uite o poartă, trebuie să fie cea dinspre Agen; în cinci minute am ieşit din oraş."

Într-adevăr, puţin mai apoi se afla în faţa porţii păzite de o santinelă care se plimba de colo până colo, cu muscheta pe umăr.

— Dacă nu te superi, prietene — îi spuse Chicot — fii atât de bun, te rog şi da ordin să mi se deschidă poarta.

— N-am dreptul să dau ordine, domnule Chicot, de vreme ce, după cum vedeţi, nu sunt decât soldat prost.

— Cum şi tu mă cunoşti? exclamă Chicot, scos din sărite.

— Am această cinste, domnule Chicot; eram de gardă azi-dimineaţă la palat şi v-am văzut stând de vorbă cu regele.

— Foarte bine! Atunci, prietene, fiindcă mă cunoşti, trebuie să ştii un lucru.

— Ce anume?

— Că regele mi-a încredinţat o ştafetă, care trebuie să ajungă cât mai grabnic la Agen; deschide-mi măcar poarta secretă.

— Cu dragă inimă v-aş deschide, domnule Chicot, numai că, din păcate, nu ţin eu cheile.

— Dar cine le ţine?

— Ofiţerul de serviciu.

Chicot suspină.

— Şi unde este ofiţerul de serviciu? întrebă el.

— O, nu trebuie să vă osteniţi domnia voastră.

Ostaşul trase de şnurul unui clopoţel al cărui clinchet îl trezi pe ofiţerul ce adormise în post.

— Ce este? întrebă acesta, scoţând capul pe ferestruică.

— Don' locotenent, e un domn care vrea să-i deschidem poarta ca să iasă din oraş.

— A, domnul Chicot! strigă ofiţerul. Vă cer iertare, îmi pare nespus de rău că v-am făcut să aşteptaţi. O clipă numai şi sunt al dumneavoastră, cobor numaidecât.

Chicot îşi rodea unghiile, simţind că turbează.

"Ce-o mai fi şi asta, nu întâlnesc un singur om care să nu mă cunoască? Oraşul ăsta, zău, e ca un felinar, iar eu sunt lumânarea aprinsă înăuntru!"

Ofiţerul se arătă în pragul uşii.

— Vă rog să mă iertaţi, domnule Chicot, — spuse el, ieşindu-i grăbit în întâmpinare — dar m-a furat somnul.

— Mai încape vorbă, domnule! protestă Chicot. Doar pentru ce-i făcută noaptea, dacă nu pentru dormit! Eşti bun, te rog, să spui să-mi deschidă poarta? Din păcate, eu nu pot să dorm. Regele, cred că ştii şi dumneata, nu-i aşa, că regele mă cunoaşte?

— V-am văzut stând de vorbă cu maiestatea sa azi, la palat.

— Nici nu se putea altfel — mormăi printre dinţi Chicot. Fie cum zici, dar dacă m-ai văzut stând de vorbă cu regele, de auzit în orice caz nu m-ai auzit.

— Nu, domnule Chicot, eu nu spun decât ce este adevărat.

— Şi eu tot aşa. Aşadar, stând de vorbă cu mine, regele mi-a cerut să mă duc în noaptea asta la Agen, cu o misiune; asta e poarta care dă spre Agen, nu-i aşa?

— Da, domnule Chicot.

— E închisă?

— Precum vedeţi.

— Fii atât de bun să spui atunci, te rog, să mi-o deschidă.

— Bineînţeles, domnule Chicot, mai încape vorbă! Anthenas, Anthenas, deschide-i poarta domnului Chicot! Hai, repede repede!

Chicot făcu nişte ochi mari şi răsuflă adânc, întocmai ca un înotător care iese la suprafaţă după ce-a sărit în apă şi a stat cufundat cinci minute.

Poarta scârţii din balamale: o adevărată poartă a raiului pentru bietul Chicot, care întrezărea de partea cealaltă a ei toate bucuriile libertăţii.

Îl salută cu căldură pe ofiţer şi se pregăti să intre sub boltă.

— Rămas bun — spuse el — mulţumesc mult!

— Mergeţi sănătos, domnule Chicot, drum bun!

Chicot făcu încă un pas spre poartă.

— O clipă numai! strigă ofiţerul, alergând după Chicot şi apucându-l de mânecă. Zăpăcit mai sunt! Era să uit, stimate domnule Chicot, să vă cer biletul de voie.

— Cum? Ce bilet de voie?

— Bineînţeles; sunteţi militar, domnule Chicot şi ştiţi, cred, nu-i aşa, ce este un bilet de voie? Nimeni nu poate ieşi, vă daţi seama, dintr-un oraş ca Nérac, mai ales că în oraşul acesta se află curtea domnească, fără învoirea regelui.

— Şi de cine trebuie să fie semnat biletul acesta de voie?

— Chiar de suveran, cu mâna sa. De vreme ce chiar maiestatea sa v-a trimis în misiune afară de oraş, fireşte că n-a uitat să vă semneze un bilet de voie.

— Ei, asta-i bună! Nu cumva te îndoieşti că m-a trimis regele? spuse Chicot, cu o privire scăpărătoare, căci îşi dădea seama că e pe cale să se înece la mal şi mânia făcuse să-i încolţească în minte gândul amarnic de a ucide atât pe ofiţer cât şi pe portar şi de a o rupe la fugă pe poartă cu orice risc, chiar dacă ar şti că s-ar trage după el o sută de focuri de archebuză.

— Nu mă îndoiesc de nimic, domnule Chicot, mai cu

seamă de lucrurile pe care mi-aţi făcut cinstea să mi le destăinuiţi, dar, gândiţi-vă şi dumneavoastră că, de vreme ce regele v-a încredinţat această misiune...

— Chiar maiestatea sa în carne şi oase, domnule, în carne şi oase!

— Cu atât mai mult. Maiestatea sa ştia deci că trebuie să ieşiţi pe poartă.

— Drăcia dracului! izbucni Chicot. Cred şi eu că ştia.

— Atunci înseamnă c-o să-i pot preda mâine dimineaţă domnului guvernator al oraşului biletul de voie.

— Şi guvernatorul oraşului cine e? se interesă Chicot.

— Domnul de Mornay, care nu glumeşte cu ordinele, domnule Chicot, aşa cum bine ştiţi şi care ar porunci să fiu executat dacă aş nesocoti ordinul pe care l-am primit.

Chicot începuse tocmai să alinte cu palma mânerul spadei, când, întorcând capul, văzu că poarta era străjuită pe dinafară de o patrulă ce fusese pusă anume acolo ca să-l împiedice pe Chicot să iasă, chiar dacă i-ar fi făcut de petrecanie şi locotenentului şi santinelei şi portarului.

"S-a isprăvit — îşi spuse Chicot, oftând — mi-au jucat un renghi de toată frumuseţea! Sunt un dobitoc, nu mai e nimic de făcut!"

Şi se răsuci pe călcâie.

— Vreţi să vă conducem, domnule Chicot? întrebă ofiţerul.

— Mulţumesc, nu-i nevoie! răspunse Chicot.

Se întoarse deci înapoi la palat, dar pătimirile lui, din păcate, nu se încheiaseră.

Pe drum se întâlni din nou cu prefectul, care-l luă în primire:

— A, ia te uită! Domnul Chicot! Cum aşa, v-aţi şi îndeplinit misiunea? Halal! Numai un om iute ca domnia voastră putea să facă aşa ceva!

Ceva mai încolo, la colţul străzii, cornetul îl întâmpină strigându-i:

— Bună seara, domnule Chicot! Ei, cum a rămas cu cuconiţa aceea, ştiţi?... Vă place aici la noi, la Nérac, domnule Chicot?

În sfârşit, ostaşul din peristilul palatului, care stătea încă de strajă la postul lui, îl luă la rândul său în focuri:

— Bată-l nevoia de croitor, domnule Chicot, că tare prost

v-a mai cârpit hainele, să mă ierte Dumnezeu, dar sunteţi mai jerpelit acum decât la plecare.

Chicot nu se mai încumetă să se strecoare înăuntru pe ferestruica îngustă ca o filieră, de teamă să nu rămână jupuit ca un iepure şi se mulţumi să se culce pe jos, în faţa uşii, prefăcându-se că doarme. Din întâmplare sau poate mai curând de milă, uşa se deschise, în sfârşit şi putu să intre astfel, copleşit de ruşine şi cu coada între picioare, în palat.

Mutra lui înspăimântată avu darul să-l înduioşeze pe pajul care nu se clintise din locul unde-l lăsase.

— Dragă domnule Chicot — îi spuse el — vreţi să vă dau cheia tuturor acestor dandanale?

— Dă-mi-o, năpârcă, dă-mi-o! bolborosi Chicot.

— Ei bine, regele vă îndrăgeşte atât de mult, încât a ţinut neapărat să vă păstreze.

— Ştiai va să zică, pungaşule şi nu mi-ai spus nimic!

— Cum puteam să vă spun, domnule Chicot, când era un secret de stat!

— Totuşi te-am mituit, ticălosule!

— Ei, da, dar secretul făcea mai mult decât zece pistoli, dragă domnule Chicot, cred că recunoaşteţi şi dumneavoastră.

Chicot intră la el în cameră şi adormi de necaz.

Capitolul LIII Maestrul de vânatoare al regelui Navarei

Părăsindu-l pe rege, Margareta se îndreptase, fără să stea o clipă în cumpănă, spre apartamentul domnişoarelor de onoare.

În treacăt îl luase cu dânsa şi pe medicul său Chirac, care era găzduit la palat şi intrase împreună cu el în odaia bietei Fosseuse, care, palidă şi înconjurată de priviri pline de curiozitate, se plângea de dureri la stomac, fără a se Învrednici, atât erau de cumplite durerile ce o chinuiau, să răspundă la vreo întrebare, nici să primească vreo îngrijire ce i le-ar fi putut uşura.

Fosseuse avea pe vremea aceea între douăzeci şi douăzeci şi unu de ani; era o făptură frumoasă şi înaltă, cu ochi albaştri şi părul blond, cu trupul zvelt şi plin de nuri şi cu o înfăţişare distinsă; numai că de vreo trei luni nu mai ieşea de loc din casă şi se plângea de o slăbiciune ce nu-i îngăduia să se

ridice în picioare; de aceea stătea mai tot timpul întinsă pe o canapea, pentru ca, în cele din urmă, să treacă de pe canapea în patul său.

Chirac începu prin a le spune celor de faţă să iasă din încăpere, după care se aşeză la căpătâiul bolnavei, rămânând singur cu ea şi cu regina.

Înfricoşată de aceste preparative, cărora cele două chipuri din preajma sa, al lui Chirac şi al reginei, unul cu desăvârşire nepăsător, iar celălalt ca un sloi de gheaţă, îi dădeau o anumită solemnitate, Fosseuse se ridică ceva mai sus pe pernă şi îngăimă o mulţumire pentru cinstea pe care i-o făcea stăpâna sa, regina.

Margareta era şi mai palidă la obraz decât Fosseuse, ceea ce arată că suferinţele mândriei rănite sunt mai mistuitoare decât cele pe care le poate pricinui cruzimea sau boala.

Chirac cercetă pulsul tinerei fete, mai mult fără voia ei.

— Ce vă supără? întrebă el, după ce-i ţinu mâna câteva clipe.

— Mă doare stomacul, domnule — răspunse biata copilă. N-ar fi nimic însă, vă rog să mă credeţi, dacă cel puţin aş avea parte de linişte.

— Ce fel de linişte, domnişoară? întrebă regina.

Fosseuse izbucni în plâns.

— Nu trebuie să-ţi faci sânge rău, domnişoară — continuă Margareta — maiestatea sa m-a rugat să vin să te văd ca să te îmbărbătez.

— Oh, câtă bunătate, doamnă!

Chirac lăsă jos mâna bolnavei.

— Ştiu acum — spuse el — de ce boală suferiţi.

— Ştiţi? bolborosi Fosseuse, cutremurându-se.

— Da, ştim cât trebuie să suferi — adăugă regina.

Fosseuse stătea cu inima pierită de spaimă, văzându-se astfel la cheremul celor două chipuri împietrite, cel al ştiinţei şi cel al geloziei.

Margareta îi făcu semn lui Chirac, care ieşi numaidecât din încăpere. Fosseuse începu să tremure toată, îngrozită şi puţin lipsi ca să nu-şi piardă cunoştinţa.

— Domnişoară — rosti atunci Margareta — cu toate că de o bucată de vreme te porţi cu mine ca şi când aş fi o străină şi cu toate că în fiecare zi îmi ajung la ureche proastele servicii pe

care mi le faci faţă de soţul meu...

— Eu, doamnă?

— Nu mă întrerupe, te rog. Cu toate că, în sfârşit, ai năzuit să dobândeşti o mărire cu mult mai presus de ambiţiile pe care s-ar cuveni să le ai, prietenia pe care ţi-o purtam şi pe care am hărăzit-o tuturor domnişoarelor de onoare din suita mea, suită din care şi dumneata faci parte, mă îndeamnă să-ţi întind o mână de ajutor în restriştea în care te afli în momentul de faţă.

— Doamnă, vă jur că...

— Nu tăgădui şi aşa sunt destul de mâhnită. Caută deci şi nu pângări onoarea dumitale, în primul rând, şi, o dată cu ea şi pe a mea de vreme ce faci parte din suita mea şi deci am tot interesul, la fel ca şi dumneata, ca onoarea dumitale să rămână nepătată. Domnişoară, mărturiseşte-mi tot şi atunci îţi voi purta de grijă ca o mamă.

— Vai, doamnă! Puteţi crede oare ce spun gurile rele?

— Fă bine şi nu mă mai întrerupe, domnişoară, căci mă tem că nu avem timp de pierdut. Vreau să spun că în momentul acesta domnul Chirac, care cunoaşte boala dumitale — ţii minte ce zicea adineauri — domnul Chirac s-a oprit în anticameră, unde toată lumea va afla din gura lui că molima despre care se vorbeşte în ţară a pătruns în palat şi că s-ar putea să te fi molipsit şi dumneata. Totuşi am de gând, dacă mai e încă vreme, să te iau cu mine la Mas-d'Agenois, un conac care se află destul de departe de soţul meu, regele; acolo vom fi singure sau aproape singure; la rândul său, monarhul pleacă împreună cu suita sa la vânătoare şi cum, după spusele sale, această vânătoare o să ţină câteva zile, în tot acest timp o să fie plecat; aşa că vom rămâne la Mas-d'Agenois până ce vei fi născut.

— Doamnă, doamnă! se tângui sărmana Fosseuse, împurpurată de ruşine şi de suferinţă. Dacă, într-adevăr, credeţi ceea ce se vorbeşte pe socoteala mea, lăsaţi-mă atunci să mor ca un câine.

— Văd că nu ştii să preţuieşti cum se cuvine generozitatea mea, domnişoară şi, în acelaşi timp, te bizui prea mult pe prietenia regelui, care m-a rugat să nu te părăsesc.

— Regele!... Să fi spus regele oare...?

— Pui la îndoială cuvintele mele, domnişoară? Dacă n-aş vedea mărturiile adevăratei dumitale boli, dacă nu mi-aş da

seama după zvârcolirile dumitale că se apropie deznodământul, poate că aş fi înclinată să cred în tăgăduielile dumitale.

În momentul acela, ca şi când ar fi vrut să confirme spusele reginei, biata fată, răpusă de nişte dureri înfiorătoare, se prăbuşi în aşternut, vânătă la faţă şi gâfâind.

Margareta o privi câteva clipe fără duşmănie, dar şi fără milă.

— Mai pot oare să pun vreun temei pe tăgăduielile dumitale, domnişoară? o întrebă ea când, în cele din urmă, nefericita reuşi să se ridice în capul oaselor, cu faţa scăldată în lacrimi şi atât de răvăşită, încât ar fi înmuiat chiar şi inima Caterinei de Medicis.

În aceeaşi clipă, ca şi când Dumnezeu ar fi vrut să vină în ajutorul sărmanei copile, uşa se deschise şi regele intră precipitat înăuntru.

Henric, care, spre deosebire de Chicot, nu avea nici un motiv să doarmă, nu închisese ochii toată noaptea.

După ce lucrase un ceas întreg cu Mornay, în care timp pusese la cale toate pregătirile trebuincioase în vederea vânătorii anunţate cu atâta fală lui Chicot, se îndreptase grăbit spre pavilionul domnişoarelor de onoare.

— Ce-am auzit! spuse el, intrând în odaie. Fosseuse e tot bolnăvioară, draga de ea!

— Vedeţi, doamnă! exclamă tânăra fată, dând cu ochii de iubitul ei şi simţind că prinde viaţă, datorită sprijinului ce-i sosise. Vedeţi că regele n-a spus nimic şi că am făcut bine să tăgăduiesc?

— Domnule — îi tăie cuvântul regina, întorcându-se către Henric — fii bun te rog şi pune capăt odată acestei discuţii umilitoare. Mi s-a părut că înţeleg adineauri că maiestatea voastră mi-a făcut cinstea de a-mi acorda încrederea sa, dezvăluindu-mi starea în care se află domnişoara. Atrage-i atenţia deci că ştiu tot, ca să nu-şi mai îngăduie de aci înainte să pună la îndoială cuvintele mele.

— Fetiţo — întrebă Henric cu o duioşie pe care nici nu încercă măcar s-o ascundă — de ce te încăpăţânezi să tăgăduieşti?

— E o taină care nu-mi aparţine, sire — răspunse copila, care se dovedise atât de vitează până atunci — şi câtă vreme nu am primit din partea maiestăţii voastre încuviinţarea de a

mărturisi...

— Fosseuse, draga de ea, are o inimă vitează, doamnă — spuse Henric. Te rog din suflet s-o ierţi, iar dumneata, fetiţo, poţi avea toată încrederea în bunăvoinţa reginei dumitale. Recunoştinţa rămâne în seama mea şi voi avea grijă s-o dovedesc.

Şi luând mâna Margaretei, Henric i-o strânse cu însufleţire.

În momentul acela, tânăra fată fu cuprinsă de o nouă răbufnire de dureri năprasnice; pentru a doua oară, biruită de iureşul vijelios, Fosseuse se frânse în două ca lujerul unui crin, lăsându-şi capul în piept, cu un geamăt înăbuşit şi sfâşietor.

Văzând fruntea ei palidă, ochii înlăcrimaţi, părul jilav şi răvăşit, văzând tâmplele şi buzele bietei fete îmbrobonate de sudorile spaimei ce păreau să prevestească agonia, Henric se simţi cutremurat până în adâncul sufletului. Se repezi atunci ca scos din minţi spre ea, cu braţele deschise:

— Fosseuse, draga mea Fosseuse! murmură el, căzând în genunchi lângă pat.

Încruntată şi cu buzele încleştate, Margareta se duse la fereastră şi-şi lipi fruntea încinsă de geam.

Fosseuse mai găsi încă destulă putere în ea ca să-şi ridice braţele şi să şi le încolăcească pe după grumazul iubitului său, apoi îşi apăsă buzele pe gura lui, crezând că-i sunase ceasul şi că prin acest ultim şi suprem sărut îi dăruia lui Henric sufletul său, luându-şi totodată rămas bun de la el.

Pe urmă căzu pe pat în nesimţire.

Henric, la fel de palid, de mut şi de neînsufleţit ca şi ea, îşi lăsă capul să cadă peste aşternutul patului său de suferinţă ce părea gata să se preschimbe într-un linţoliu. Margareta se apropie de cei doi îndrăgostiţi, în atitudinea cărora durerea fizică se îngemăna cu suferinţa morală.

— Ridică-te, domnule şi dă-mi voie să-mi îndeplinesc datoria pe care m-ai obligat s-o iau asupra mea — îi spuse ea cu o fermitate plină de măreţie. Şi cum Henric părea neliniştit de această mărturisire şi se ridicase pe jumătate, lăsând numai un genunchi în pământ, regina îl linişti: O, n-avea nici o teamă, domnule, atunci când mândria mea este rănită, mă simt stăpână pe mine; dacă ar fi fost inima mea în joc, poate că n-aş mai fi avut atâta sânge rece; din fericire însă, inima mea n-are

nici un amestec aici.

Henric înălţă capul.

— Doamnă? rosti el.

— Nici un cuvânt mai mult, domnule — spuse Margareta, întinzându-i mâna — altminteri aş putea să cred că îngăduinţa dumitale are un tâlc. Suntem frate şi soră, ne vom înţelege deci.

Henric o conduse lângă patul sărmanei Fosseuse şi, luând mâna îngheţată a bolnavei, o puse în mâna fierbinte a Margaretei.

— Şi-acum pleacă, sire, du-te la vânătoare — spuse Margareta. În momentul de faţă, cu cât vei lua mai mulţi oameni cu domnia ta, cu atât vor rămâne mai puţini curioşi în jurul patului... domnişoarei.

— Totuşi n-am văzut pe nimeni în anticameră! se miră Henric.

— Nu, sire — răspunse Margareta, zâmbind — toate lumea crede c-ar fi vorba de ciumă. Grăbeşte-te deci şi caută-ţi alte plăceri.

— Doamnă — spuse Henric — mă pregăteam tocmai de plecare; mă duc să vânez pentru noi amândoi.

Învălui într-o ultimă privire plină de duioşie pe Fosseuse, care încă nu-şi venise în simţiri şi ieşi repede pe uşă.

În clipa când ajunse în anticameră, îşi scutură capul ca şi cum ar fi vrut să alunge o umbră de îngrijorare ce mai stăruia încă pe fruntea lui, apoi, cu o figură senină, luminată de surâsul acela viclean atât de caracteristic, se urcă la Chicot, care, precum am spus, dormea cu pumnii strânşi.

Regele ceru să i se deschidă uşa şi se apucă să-l zgâlţâie pe somnorosul ce lenevea în pat.

— Hei, vere, deşteptarea! îl luă el la zor. Sus, vere, sus, e ora două!

— Doamne păzeşte! spuse Chicot. Mă văzui acum şi vărul maiestăţii voastre, sire! Nu cumva mă asemuiţi cu ducele de Guise?

Într-adevăr, de câte ori venea vorba despre ducele de Guise, Hernie îl numea vărul său.

— Nu te asemuiesc cu nimeni. Nu eşti tu prietenul meu?

— De aceea mă ţineţi aici zălog, pe mine, ditai ambasadorul! Sire, nesocotiţi drepturile neamului omenesc.

Henric începu să râdă; Chicot, care mai presus de orice

era un om de duh, nu se putu opri să nu-i ţină tovărăşie.

— Zău dacă nu eşti nebun! Ce dracu te-a apucat de-ai vrut s-o ştergi de aici? Nu ne-am purtat oare destul de bine cu tine?

— Prea bine chiar, să nu-mi fie de deochi, mult prea bine! Parcă aş fi o gâscă pe care o ţineţi la îngrăşat în poiată. Toată lumea mă răsfaţă: "Ce drăguţ e Chicot, mititelul de el!", în schimb, mi s-au tăiat aripile şi nu pot să ies din casă fiindcă uşa-i încuiată.

— Chicot, băiatule, fii pe pace — îl linişti Henric, clătinând din cap — nu eşti destul de gras pentru ospeţele mele.

— Ei, dar ce s-a întâmplat, sire — spuse Chicot, ridicându-se în capul oaselor — de sunteţi aşa de bine dispus în dimineaţa asta? Veşti bune cumva?

— Ştii de ce? Pentru că plec la vânătoare şi, vezi tu, de câte ori mă duc să vânez, parcă toată lumea-i a mea. Hai, scoală-te, vere, scoală-te!

— Cum? Mă luaţi şi pe mine, sire?

— Vei fi istoriograful meu. Chicot.

— Adică ce să fac: să însemn pe răboj împuşcăturile trase?

— Întocmai.

Chicot clătină din cap.

— Ei, ce e? întrebă regele.

— Ce să fie, sire — răspunse Chicot — totdeauna am simţit o strângere de inimă când am văzut pe cineva vesel din cale afară.

— Nu mai spune!

— Da, e la fel ca atunci când soarele...

— Ei, ce se întâmplă?

— Păi, de, sire, înseamnă că ploaia, fulgerele şi trăsnetele sunt pe-aproape.

Henric îşi mângâie barba surâzând şi răspunse:

— Nu-i nimic, Chicot, dacă vine vreo furtună, pelerina mea este destul de largă ca să te acopere şi pe tine. Pe urmă, ieşind în anticameră, în timp ce Chicot se îmbrăca bombănind, porunci: Aduceţi-mi calul şi spuneţi-i domnului de Mornay că sunt gata.

— Aha! Va să zică domnul de Mornay este azi maestrul de vânătoare? întrebă Chicot.

— Domnul de Mornay este tot ce vrei aici, Chicot — răspunse Henric. Fiind atât de sărac, regele Navarei nu are destule mijloace pentru a împărţi dregătoriile sale la mai mulţi. Eu n-am decât un singur om, Chicot.

— Da, dar unul şi bun! oftă Chicot.

Capitolul LIV Cum se vânau lupii în Navara

Aruncând o privire asupra pregătirilor de plecare, Chicot nu se putu stăpâni să nu constate cu jumătate de gură că vânătorile regelui Henric de Navara erau mai puţin fastuoase decât cele ale regelui Henric al Franţei.

Suita maiestăţii sale era alcătuită doar din doisprezece sau cincisprezece gentilomi, printre care îl recunoscu pe domnul viconte de Turenne, pricina unor anumite neînţelegeri matrimoniale.

În afară de asta, cum toţi aceşti domni nu erau bogaţi decât doar de ochii lumii şi cum nu aveau venituri destul de mari pentru a-şi îngădui să azvârle banii pe lucruri prisoselnice, ba chiar uneori pe lucruri de folos, mai toţi aproape, în loc să fie îmbrăcaţi în costume de vânătoare, aşa cum cerea moda timpului, purtau coifuri şi platoşe, ceea ce îl făcu pe Chicot să întrebe dacă nu cumva lupii din pădurile Gasconiei aveau la îndemână muschete şi artilerie.

Auzind întrebarea, cu toate că nu-i fusese adresată lui, Henric se apropie de Chicot şi-l bătu pe umăr.

— Nu, fiule — îi răspunse el — lupii din Gasconia nu au nici muschete, nici artilerie, în schimb sunt nişte lighioane aprige, înzestrate cu colţi şi gheare puternice şi care îi poartă pe vânători prin nişte hăţişuri atât de dese, întât ar putea să-şi agaţe îmbrăcămintea în spini şi să şi-o sfâşie; şi dacă o haină de mătase sau de catifea sau chiar o tunică de postav ori din piele de bivol poate fi sfâşiată destul de lesne, o platoşă ar fi cam greu să se rupă.

— Este şi asta o explicaţie — mormăi Chicot — deşi nu-i prea grozavă.

— Ce să-ţi fac, alta n-am — spuse Henric.

— Trebuie deci să mă mulţumesc cu ea?

— Altceva mai bun n-ai de făcut, fătul meu.

— Fie şi aşa!

— Iată un *fie* ce lasă să se întrevadă o intenţie critică — zise Henric, râzând. Eşti supărat pe mine pentru că ţi-am stricat tabietul ca să te iau la vânătoare?

— Ca să spun drept, da.

— Şi cârteşti?

— Nu e voie?

— Dimpotrivă, dragul meu, dimpotrivă, cârteala este pe toate buzele în Gasconia.

— Ei, Doamne, trebuie să mă înţelegeţi, sire; vedeţi, eu nu sunt vânător — răspunse Chicot şi, oricum, trebuie să fac şi eu ceva, sărmanul de mine, care stau ca un trântor şi tai frunză la câini, în timp ce domniile voastre vă lingeţi mustăţile, adulmecând urma îmbietoare a bieţilor lupi pe care îi veţi încolţi toţi doisprezece sau cincisprezece câţi sunteţi aci.

— Aşa, bravo! spuse regele, zâmbind de aluziile ironice ale lui Chicot. Întâi te-ai legat de îmbrăcăminte şi acum de numărul nostru. Ia-ne la vale, Chicot, ia-ne la vale, scumpule, nu te sfii!

— Îmi pare rău, sire!

— Vreau totuşi să-ţi atrag atenţia că nu eşti de loc îngăduitor, fiule: Béarn nu este o ţară chiar atât de mare ca Franţa. Acolo regele este de obicei însoţit de câte două sute de vânători, pe când eu, precum vezi, trebuie să mă mulţumesc numai cu doisprezece.

— Da, sire.

— Dar — continuă Henric — poate c-o să crezi că mă laud ca orice gascon, trebuie să ştii că uneori, ceea ce presupun că nu se întâmplă pe acolo, uneori, zic, aflând că am plecat la vânătoare, unii gentilomi de la ţară îşi părăsesc castelele sau conacele şi vin de se alătură vânătorilor mei, aşa că mă trezesc câteodată cu o suită destul de frumoasă.

— Mă prind, sire, că nu voi avea parte să văd o asemenea minunăţie — spuse Chicot. Aşa sunt eu, sire, totdeauna am ghinion.

— Cine ştie? răspunse Henric, cu râsul lui zeflemitor.

Trecuse o bucată de vreme de când ieşiseră pe poarta oraşului, depărtându-se de Nérac şi cum mergeau aşa, pe câmp, în pasul cailor, de aproape o jumătate de oră, Henric îi spuse lui

Chicot, ducându-şi mâna streaşină la ochi:

— Ia uite, ia uite, cred că nu mă înşel.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Chicot.

— Priveşte acolo, spre marginea oraşului Moiras: nu se zăresc cumva nişte călăreţi?

Chicot se ridică în scări.

— Ba parcă da, sire, aşa mi se pare — spuse el.

— Mie nu mi se pare, ci sunt convins.

— Da, într-adevăr, nişte călăreţi — adăugă Chicot, uitându-se mai atent — dar nu vânători.

— De unde ştii că nu sunt vânători?

— Pentru că sunt împlătoşaţi mai dihai decât Roland şi decât Amadis — răspunse Chicot.

— N-are nici o importanţă îmbrăcămintea, dragă Chicot, ai avut doar prilejul să-ţi dai seama, văzându-ne pe noi, că nu haina face pe vânător.

— Dar, sire — exclamă Chicot — cred că sunt pe puţin vreo două sute de oameni acolo!

— Şi ce dovedeşte asta, fiule? Că Moiras este o moşie care-mi aduce venituri frumoase.

Chicot îşi simţea curiozitatea tot mai mult aţâţată.

Trupa al cărei efectiv Chicot îl apreciase cu zgârcenie, deoarece era alcătuită din două sute cincizeci de călăreţi, se alătură în tăcere alaiului domnesc; fiecare din oamenii ce făceau parte din ea era bine echipat, avea un cal voinic şi cu toţii se aflau sub comanda unui bărbat chipeş, care se apropie de Henric spre a-i săruta mâna, curtenitor şi cu devotament.

Trecură râul Gers prin vad; între Gers şi Garonne, într-o vâlcea, întâlniră o altă ceată de vreo sută de oameni; căpitanul ei ieşi înaintea lui Henric şi, după felul cum îi vorbi, părea că-şi cere iertare că nu-i adusese mai mulţi vânători. Henric se arătă convins de cuvintele lui şi-i întinse mâna.

Merseră mai departe până ce le tăie drumul fluviul Garonne. Aşa cum trecuseră râul Gers prin vad, trecură şi peste Garonne; numai că Garonne, fiind mai adâncă decât Gers, cam la o treime din lăţimea albiei, caii nu mai atinseră fundul cu picioarele şi îşi urmară calea înotând pe o distanţă de vreo treizeci-patruzeci de paşi; totuşi, împotriva tuturor aşteptărilor, ajunseră pe malul celălalt fără să fi păţit nimeni nimic.

— Sfinte Sisoe! se minună Chicot. Ce sunt scamatoriile

astea, sire? Când aveţi la îndemână poduri şi mai sus şi mai jos de Agen, pentru ce trebuie să intraţi cu platoşele în apă?

— Dragă Chicot — îl lămuri Henric — noi, ăştia de pe aici, vezi tu, suntem nişte sălbatici, aşa că trebuie să ne treci cu vederea unele lucruri. Răposatul meu frate Carol, dacă ţii minte, spunea că sunt mistreţul lui, iar mistreţul (dar tu nu eşti vânător şi deci n-ai de unde să ştii treaba asta) mistreţul, zic, niciodată nu se abate din drum: se duce glonţ înainte; mi-am însuşit şi eu obiceiurile lui, de vreme ce amândoi purtăm acelaşi nume: îmi place să nu mă abat din drum. Dacă se întâmplă să-mi iasă un fluviu în cale, intru în apă şi-l trec, iar dacă se înalţă o cetate în faţa mea — pe toţi dracii! — o înghit dintr-o îmbucătură ca pe plăcintă.

Cuvintele mucalite ale Bearnezului fură întâmpinate de cei din preajmă cu nestăvilite hohote de râs.

Numai domnul de Mornay, care nu se dezlipea o clipă de lângă monarh, nu catadicsi a râde cu poftă, mulţumindu-se doar să strângă din buze, ceea ce, din partea lui, era semnul unei veselii nemaipomenite.

— Mornay este în toane foarte bune azi — îi şopti la ureche Bearnezul, încântat, lui Chicot. L-ai văzut cum a râs de ghiduşiile mele?

Chicot se întreba de care din cei doi se cuvenea să râdă mai întâi: de stăpânul, care părea atât de fericit că reuşise să-şi înveselească slujitorul, sau de slujitorul, căruia nimic pe lume nu era în stare să-i descreţească fruntea. Mai presus de orice însă, în adâncul gândurilor lui Chicot stăruia nedumerirea.

După ce trecură pe malul celălalt al fluviului, la vreo jumătate de leghe de Garonne, Chicot văzu ieşind la iveală o ceată de trei sute de călăreţi ce stătuseră până atunci ascunşi într-o pădure de pini.

— O, Doamne, monseniore! îi suflă el lui Henric. Nu cumva oamenii ăştia or fi nişte cârcotaşi care, auzind că aţi plecat la vânătoare, de necaz, au venit acum să vă pună beţe în roate?

— Da' de unde! îl linişti Henric. Te înşeli şi de astă dată, fiule; oamenii aceştia sunt nişte prieteni care vin de la Puymirol ca să ne însoţească, nişte prieteni în lege.

— Maică Precistă! Până la urmă, sire, vor fi mai mulţi oameni în alaiul maiestăţii voastre decât copaci în pădure!

— Chicot, puiule, să mă ierte Dumnezeu, dar îmi vine să cred că probabil ţi-a mers vestea în toată ţara că ai sosit şi acum toată lumea aleargă de pretutindeni spre a cinsti pe regele Franţei, în numele căruia ai venit aici.

Chicot era prea isteţ ca să nu-şi dea seama că, de o bucată de vreme, regele îl lua peste picior. Fără să se supere câtuşi de puţin, deveni totuşi mai bănuitor.

Ziua se încheie la Monroy, unde gentilomii din partea locului, care se strânseseră să-i întâmpine ca şi când ar fi fost înştiinţaţi mai dinainte că regele Navarei urma să treacă pe acolo, dădură în cinstea lor un ospăţ de toată frumuseţea, la care Chicot luă parte cu cea mai mare însufleţire, dat fiind că însoţitorii săi nu socotiseră de cuviinţă să facă un scurt popas pentru o bagatelă fără nici o importanţă cum este mâncarea şi că, în consecinţă, nimeni nu pusese nimic în gură de când plecaseră din Nérac.

Henric fu găzduit în cea mai frumoasă casă din localitate, anume pregătită pentru el; jumătate din trupă se culcă pe jos, de-a lungul străzii pe care poposise regele, iar cealaltă jumătate la marginea oraşului.

— Dar când începe vânătoarea? îl întrebă Chicot pe Henric, care tocmai pusese un slujitor să-i tragă cizmele.

— N-am ajuns încă pe meleagurile lupilor, dragă Chicot — îi răspunse Henric.

— Şi când o să ajungem, sire?

— Eşti curios?

— Nu prea, sire, dar, vă daţi seama, orice om vrea să ştie unde se duce.

— Lasă c-ai să afli mâine, fiule. Deocamdată, culcă-te acolo, pe perne, în stânga mea: uite că Mornay a şi început să sforăie în dreapta mea.

— Să nu-i fie de deochi — spuse Chicot e mai guraliv când doarme decât atunci când e treaz.

— Într-adevăr — recunoscu Henric — nu este prea vorbăreţ de felul lui: trebuie să-l vezi însă la vânătoare şi o să ai prilejul să-l vezi.

Abia începuse să se lumineze de ziuă când Chicot şi regele Navarei deschiseră ochii, treziţi din somn de un tropot puternic de cai.

Un bătrân gentilom, care ţinuse să-l servească pe rege cu

mâna lui, îi adusese lui Henric pâine unsă cu miere şi vin dres cu mirodenii pentru a-şi întrema inima de dimineaţă.

Mornay şi cu Chicot fură serviţi, la rândul lor, de slujitorii bătrânului gentilom.

După ce îşi puseră burta la cale, se sună înşeuarea.

— Să mergem! spuse Henric. Avem de făcut o bucată bună de drum pe ziua de azi. Pe cai, domnilor, pe cai!

Spre mirarea lui, Chicot văzu că în timpul nopţii alaiul sporise cu încă cinci sute de călăreţi.

— Măi să fie! Bine, dar asta nu mai e o escortă, sire, nici chiar o trapă, ci o armată în toată puterea cuvântului.

Henric se mărgini să-i răspundă numai atât:

— Răbdare, încă un pic de răbdare!

La Lauzerte, şase sute de pedestraşi se încolonară în urma trupei de călăreţi.

— Infanteria! exclamă Chicot. Tălpaşii!

— Hăitaşii — i-o reteză scunt regele — nimic altceva decât hăitaşi!

Chicot se întunecă la faţă şi, din momentul acela, nu mai scoase un cuvânt.

De douăzeci de ori privirile lui făcură ocolul câmpiei, adică de douăzeci de ori îi fulgeră prin minte s-o facă la stânga împrejur. Din păcate însă, Chicot avea şi el garda lui de onoare, probabil în calitatea sa de purtător de cuvânt al regelui Franţei. Fapt este că Chicot fusese atât de stăruitor încredinţat respectivei gărzi, ca un obraz ales, cu foarte mare vază, încât nu putea să facă un singur gest fără ca gestul acesta să nu fie repetat de zece oameni deodată. Şi cum treaba asta nu părea să fie de loc pe placul lui, i se plânse monarhului.

— De, ce să-ţi fac? îi răspunse Henric. Tu singur eşti de vină, băieţaş: ai vrut s-o ştergi din Nérac şi mă tem să nu ţi se năzare cumva s-o ştergi şi de astă dată.

— Sire — îi făgădui Chicot — vă dau cuvântul meu de gentilom că nici n-am să încerc măcar.

— Ei, bravo, aşa îmi placi!

— De altfel, aş face o prostie.

— Ai face o prostie?

— Da; fiindcă, rămânând, cred că-mi va fi dat să văd unele lucruri ciudate.

— Îmi pare bine că ai ajuns la părerea asta, dragă Chicot,

căci şi eu tot aşa cred.

Cum în momentul acela tocmai străbăteau oraşul Montcuq, patru tunuri de calibru mic veniră să-şi ia locul în rândurile oştirii.

— Am avut dreptate să spun mai înainte, sire — constată Chicot — că lupii de pe aceste meleaguri sunt nişte lupi de soi, tot unul şi unul, căci, după cum văd, se bucură de o atenţie deosebită de care nu prea au parte lupii de rând; îi vânaţi cu artileria, sire?

— Ah, ai băgat de seamă! spuse Hernie. Vezi tu, locuitorii din Montcuq au o manie: de când le-am dat, ca să facă exerciţii cu ele, aceste patru tunuri cumpărate de mine din Spania şi trecute pe furiş peste graniţă, ori de câte ori se duc undeva, le cară cu ei.

— În sfârşit — bombăni Chicot — ajungem oare azi, sire?

— Nu, de-abia mâine.

— Mâine dimineaţă sau mâine seară?

— Mâine dimineaţă.

— Atunci — îşi dădu cu părerea Chicot — înseamnă c-o să vânăm la Cahors, nu-i aşa, sire?

— Prin partea locului — răspunse regele.

— Dar cum se face, sire, că, având infanterie, cavalerie, artilerie şi tot ce mai trebuie pentru o vânătoare de lupi, cum se face că aţi uitat totuşi să luaţi şi stindardul regal? Atunci, într-adevăr, se putea spune că aceste onorabile lighioane se bucură de toată cinstea cuvenită.

— Să nu-ţi închipui cumva că l-am uitat, Chicot. Pe toţi dracii, se putea să-l uităm?! Numai că-l ţinem înfăşurat ca să nu se murdărească. Dar dacă vrei cu tot dinadinsul un stindard, băieţaş, ca să ştii sub ce drapel te afli, o să-ţi arătăm unul de toată frumuseţea. Scoateţi drapelul din învelitoarea lui! porunci regele. Domnul Chicot doreşte să ştie cum arată stema Navarei.

— Nu, nu-i nevoie, n-are rost acum — protestă Chicot. Mai încolo, lăsaţi-l să stea unde e, că stă bine.

— De altminteri, fii pe pace — îl linişti regele — fiindcă o să-l vezi la locul şi la vremea potrivită.

Noaptea următoare o petrecură la Catus, cam tot aşa cum o petrecuseră şi pe cea dintâi; din clipa în care Chicot îşi dăduse cuvântul de onoare că nu va încerca să-şi ia tălpăşiţa, nimeni nu se mai sinchisea de el.

Dădu deci o raită prin sat, continuându-şi drumul până la avanposturi. Din toate părţile, stoluri de câte o sută, o sută cincizeci sau două sute de oameni veneau să se alăture oştirii. În noaptea aceea părea să aibă loc o adunare a infanteriştilor.

"Bine că nu ne ducem la Paris — îşi spuse Chicot. Dacă lucrurile merg tot aşa, am ajunge acolo cu o sută de mii de oameni."

A doua zi, la orele opt dimineaţa, se aflau în faţa oraşului Cahors, cu o mie de pedestraşi şi două mii de călăreţi. Cetatea era pregătită pentru apărare; nişte iscoade dăduseră sfoară în tot ţinutul şi domnul de Vesin se grăbise să ia măsurile cuvenite.

— Aşa! spuse regele când Mornay îi aduse la cunoştinţă faptul acesta. Au prins de veste, va să zică! Plicticoasă treabă!

— Trebuie să facem un asediu în toată regula, sire — îşi dădu cu părerea Mornay. Aşteptăm să ne mai vină încă două mii de oameni, adică tocmai bine pentru ca sorţii de izbândă să fie cel puţin egali.

— Să întrunim consiliul — se amestecă domnul de Turenne — şi să începem a săpa tranşeele.

Chicot privea şi asculta îngrozit tot ceea ce-i era dat să vadă şi să audă în preajma sa.

Figura îngândurată, ba chiar plouată, a regelui Navarei îi întărea bănuiala că Henric nu era de nici o ispravă pe câmpul de luptă şi convingerea aceasta avea darul să-l mai liniştească întrucâtva.

Henric lăsase toată lumea să spună ce crede şi, în timp ce unul sau altul îşi arăta punctul de vedere, tăcuse ca un peşte. Pe urmă, trezindu-se brusc din visarea sa, înălţă capul şi, cu tonul unui comandant de oşti, rosti:

— Domnilor, uite ce trebuie să facem: avem trei mii de oameni şi mai urmează să vină încă două mii, pe care ziceai că-i aştepţi, Mornay?

— Da, sire.

— Aşadar, cinci mii cu totul. Într-un asediu în toată puterea cuvântului, probabil că, în două luni de zile, o mie sau o mie cinci sute din oamenii noştri vor fi ucişi; moartea acestora îi va face pe ceilalţi să-şi piardă curajul; vom fi nevoiţi atunci să ridicăm asediul şi să batem în retragere; retrăgându-ne, vom pierde încă o mie de ostaşi, ceea ce înseamnă că forţele noastre vor fi înjumătăţite. În cazul acesta mă gândesc că-i mai bine să

jertfim de la bun început cinci sute de oameni şi să cucerim oraşul.

— Şi cum crede maiestatea voastră că s-ar putea face asta, sire? întrebă Moroay.

— Dragul meu, vom porni drept înainte spre poarta cea mai apropiată. În drum vom da cu siguranţă peste un şanţ, pe care îl vom umple cu faşine. Vom lăsa două sute de oameni jos, la poalele zidurilor, iar noi vom porni mai departe spre poartă.

— Şi pe urmă, sire?

— Pe urmă, când ajungem la poartă, o aruncăm în aer cu petarde şi pătrundem înăuntru. Cred că nu e cine ştie ce filozofie.

Chicot îl privea îngrozit pe Henric.

"Sigur că da — bodogăni el — se teme şi de umbra lui şi-i lăudăros nevoie mare, gascon sadea, din creştet până-n tălpi! Nu cumva o să te duci chiar tu să pui cu mâna ta petarda sub poartă?"

În aceeaşi clipă, ca şi când ar fi auzii bombănelile lui, Henric adăugă:

— Să nu pierdem vremea, domnilor, trebuie să batem fierul cât e cald. Înainte deci şi cine mă iubeşte să mă urmeze!

Chicot se apropie de Mornay, cu care nu avusese prilejul să schimbe un singur cuvânt tot drumul.

— Spuneţi-mi, vă rog, domnule conte — îi suflă el la ureche — aveţi cumva poftă să vă sfârtece pe toţi?

— Domnule Chicot, avem nevoie de asta ca să ne punem pe roate — îi răspunse liniştit Mornay.

— Bine, dar s-ar putea să-l omoare pe rege?!

— Da' de unde! Maiestatea sa are o platoşă solidă.

— De altminteri — spuse Chicot — sper că n-o fi chiar atât de nebun ca să intre în foc?

Mornay se mulţumi să dea din umeri şi-i întoarse spatele.

"Zău dacă nu-i mai simpatic când doarme — socoti în sinea lui Chicot — decât atunci când o treaz, când sforăie, decât când vorbeşte: cel puţin atunci e mai politicos.

Capitolul LV În ce fel înfruntă Henric de Navara botezul focului

Mica oştire înaintă până la o distanţă de două bătăi de tun de oraş; acolo poposi ca să prânzească. După-masă, atât ofiţerilor cât şi soldaţilor li se lăsă un răgaz de două ore spre a se odihni.

Era ora trei după-amiază, deci numai cu două ceasuri înainte de a coborî amurgul, când regele trimise vorbă ofiţerilor să se adune la el în cort.

Henric era galben ca ceara la faţă şi, de câte ori făcea câte un gest, îi tremurau atât de tare mâinile, încât degetele atârnau vlăguite, ca nişte mănuşi puse la zvântat.

— Domnilor — luă cuvântul regele — am venit aici ca să ocupăm oraşul Cahors: nu ne rămâne deci decât să-l ocupăm, de vreme ce pentru asta am venit; dar trebuie să-l ocupăm cu forţa, mă înţelegeţi? Adică deschizându-ne drum cu securea, cu patul muschetelor, cu pumnul.

"Nu-i rău de loc — îşi spuse Chicot, care asculta cu gândul de a-i găsi nod în papură şi dacă gesturile n-ar dezminţi, din păcate, cuvintele, mai mult decât atât nu i-am putea pretinde nici chiar domnului de Crillon.

— Domnul mareşal de Biron — continuă Henric — domnul mareşal de Biron, care a jurat să atârne în ştreang toţi hughenoţii până la unul, şi-a aşezat tabăra în câmp, la patruzeci şi cinci de leghe de aici. La ora asta, probabil, domnul de Vesin i-a şi trimis o ştafetă să-i dea de ştire. Aşa că peste patru-cinci zile ne va cădea în spate cu o armată de zece mii de oameni, deci vom fi prinşi ca într-un cleşte între zidurile oraşului şi oastea lui. Să cucerim deci cetatea înainte de sosirea sa şi atunci îl vom întâmpina aşa cum se pregăteşte să ne întâmpine domnul de Vesin, dar, sper, cu mai mult noroc. Iar dacă împrejurările ne vor fi potrivnice, atunci, cel puţin, va avea la îndemână grinzi catolice destul de zdravene ca să-i spânzure pe hughenoţi; oricum, îi datorăm şi noi această satisfacţie. Înainte deci, domnilor, înainte, în frunte cu mine şi să curgă loviturile, pe toţi dracii, să curgă ca grindina!

Cuvântarea monarhului se mărgini doar la aceste câteva fraze; părea să fi fost însă îndeajuns de convingătoare, deoarece fu întâmpinată cu un murmur plin de însufleţire de către soldaţi şi cu urale furtunoase de către ofiţeri.

"Bun de gură, ca orice gascon — îşi spuse în sinea lui

Chicot. Ferice de el că oamenii nu obişnuiesc să vorbească, de felul lor, cu mâinile: păcatele mele, ce s-ar fi bâlbâit atunci Bearnezul! De altminteri, vom vedea ce ispravă o să facă."

Mica oştire plecă sub comanda lui Mornay ca să-şi ocupe poziţiile. În clipa când oastea pornea în marş, regele se apropie de Chicot şi-i spuse:

— Prietene Chicot, te rog să mă ierţi fiindcă te-am tot purtat cu vorba şi te-am amăgit cu lupii şi cu vânătoarea sau mai ştiu eu cu ce baliverne, dar n-aveam încotro, trebuia să fac pasul ăsta; de altfel şi tu erai de aceeaşi părere, mi-ai spus-o doar răspicat. Un lucru e sigur: că regele Henric nu vrea să-i dea zestrea cuvenită surorii sale Margot, iar biata Margot ţipă şi plânge că vrea neapărat să aibă scumpul şi iubitul ei Cahors. Îţi dai şi tu seama, ca să poţi avea pace în căsnicie, trebuie să faci pe placul nevestei; aşa că voi încerca să cuceresc oraşul, dragă Chicot.

— Putea foarte bine atunci să vă ceară şi luna, sire, de vreme ce sunteţi un soţ atât de îndatoritor — îi răspunse Chicot, zgândărit de ghiduşiile regelui.

— Aş fi făcut-o şi pe-asta, Chicot, — răspunse Bearnezul. Nici nu ştii ce mult ţin la Margot, draga de ea!

— O, deocamdată cred că aveţi de ajuns de furcă, sire, cu Cahors. Să vedem cum o să vă descurcaţi.

— Ah, tocmai despre asta vroiam să-ţi vorbesc Ascultă, prietene Chicot: încercarea de faţă e hotărâtoare şi, ca să-ţi spun drept, cât se poate de neplăcută pentru mine. Nu vreau să-mi dau ifose faţă de tine; nu sunt viteaz de felul meu şi se încrâncenă carnea pe mine la fiecare salvă de archebuză. Chicot, iubitule, fii milostiv şi nu-ţi bate joc prea tare de bietul Bearnez, prietenul şi compatriotul tău. Dacă s-ar întâmpla să-mi fie frică şi bagi cumva de seamă, te rog nu mai spune la nimeni.

— Vă este frică, aţi spus?

— Da.

— Vi-e frică să nu vă fie frică?

— Chiar aşa.

— Păi atunci să-mi sară ochii dacă mai înţeleg ceva! De vreme ce sunteţi făcut aşa din născare, cine naiba vă pune să vă băgaţi în asemenea dandanale?

— De, ce să fac! Dacă trebuie...

— Domnul de Vesin este omul dracului!

— Ştiu, păcatele mele, ştiu!

— Şi n-o să cruţe pe nimeni.

— Aşa crezi tu, Chicot?

— În privinţa asta, pun capul. Oricine i-ar ieşi în faţă, fie el cu pană roşie sau albă în frunte, o să strige tunarilor: "Foc!", fără să ţină seama de nimic.

— Te-ai gândit la panaşul meu alb, Chicot?

— Întocmai, sire şi cum sunteţi singurul care purtaţi panaş de culoarea asta...

— Spune, ce este?

— V-aş sfătui să-l scoateţi, sire.

— Păi bine, dragul meu, doar de aceea l-am pus: ca lumea să mă recunoască. Dacă l-aş scoate...

— Atunci?

— Atunci înseamnă să nu-mi ating scopul, Chicot.

— Aşadar, sire, vreţi neapărat să-l păstraţi, cu toate că eu cred că nu faceţi bine?

— Da, ţin să-l păstrez cu orice preţ.

Şi, rostind aceste cuvinte ce mărturiseau o hotărâre nestrămutată, Henric tremura şi mai tare decât atunci când luase cuvântul în faţa ofiţerilor săi.

— Nu se poate, sire — spuse Chicot, care nu mai înţelegea nimic din purtarea atât de contradictorie a monarhului, cuvintele lui potrivindu-se ca nuca-n perete cu gesturile. Nu se poate, sire, mai e încă vreme să vă răzgândiţi, nu trebuie să faceţi asemenea nesăbuinţă. În halul în care sunteţi, n-o să vă puteţi ţine în şa.

— Sunt chiar atât de palid, Chicot?

— Palid ca un mort, sire.

— Bine! spuse monarhul.

— Cum, bine?

— Da, am vrut să zic.

În momentul acela se auzi bubuitul tunului din cetate, însoţit de răpăiala înverşunată a muschetelor; domnul de Vesin răspundea la somaţia lui Duplessis-Mornay, care-i pusese în vedere să se predea.

— Ei! exclamă Chicot. Vă place muzica asta, sire?

— Îmi place al dracului! Simt că-mi îngheaţă şi măduva din oase — răspunse Henric. Hai, aduceţi-mi calul, unde mi-e calul? strigă el cu un glas sacadat ce părea gata să se frângă ca

arcul unui ceasornic.

Chicot îl privea şi-l asculta fără să poată găsi nici o explicaţie pentru fenomenul acela atât de ciudat ce se petrecea sub ochii săi.

De bine de rău, Henric se urcă în şa, după ce încercă de vreo două ori.

— Hai, Chicot — îl îmbie monarhul — încalecă şi tu! Nici tu, pare-mi-se, nu eşti prea războinic din fire, nu-i aşa?

— Nu, sire.

— Atunci, vino cu mine, Chicot, cel puţin să tremurăm împreună de frică, vino să vezi bătălia, dragul meu! Hai, vino! Un cal voinic pentru domnul Chicot!

Chicot dădu din umeri şi, cu cel mai desăvârşit sânge rece, încălecă pe un cal spaniol de toată frumuseţea, pe care slujitorii i-l aduseră la porunca regelui. Henric dădu pinteni gonaciului, pornind în galop; Chicot se ţinu după el. Sosind pe linia de bătaie a micii sale oştiri, Henric ridică viziera coifului.

— Scoateţi drapelul! Scoateţi drapelul cel nou! strigă monarhul cu voce tremurată.

Soldaţii se grăbiră să scoată din învelitoare drapelul nou-nouţ, împodobit cu blazonul casei de Navara şi cel al casei de Bourbon, ce se desfăşură falnic în văzduh; alb ca neaua, stindardul purta, pe o parte, lanţurile de aur pe fond azuriu, iar pe cealaltă, florile de crin aurii cu o bandă transversală, zimţată, în mijloc.

"Tare mi-e teamă — îşi mărturisi Chicot în sinea lui — că drapelul ăsta o să aibă o soartă tristă, de bine ce i-au făcut safteaua."

În aceeaşi clipă, ca şi cum ar fi vrut să confirme temerile lui Chicot, tunul din cetate deschise focul, secerând un şir întreg de infanterişti, la zece paşi de monarh.

— Pe toţi dracii! exclamă acesta. Ai văzut, Chicot? Pare-mi-se că se îngroaşă gluma, nu-i aşa?

Şi-i clănţăneau dinţii în gură.

"Parcă-l văd c-o să leşine" — se gândi Chicot.

— Aşa! bombăni Henric. Aşa! Ţi-e frică, stârv ticălos, tremuri, te zgribuleşti! Stai tu, să vezi, stai tu, dacă-i vorba să tremuri, cel puţin să ai pentru ce!

Şi, înfigând amândoi pintenii în pântecele calului bălan pe care încălecase, o luă înaintea cavaleriei, pedestrimii şi artileriei

şi ajunse la o sută de paşi de fortăreaţa dogorită de focul bateriilor ce bubuiau de sus, de pe metereze, ca în toiul celei mai aprige vijelii, răsfrângându-şi văpaia în luciul armurii sale, ce părea luminată de razele soarelui în asfinţit.

Ajungând acolo, se opri locului timp de zece minute, strunindu-şi calul şi strigând în gura mare:

— Faşinele, pe toţi sfinţii! Aduceţi faşinele!

Mornay se luase după el, cu viziera ridicată, ţinând spada în mână.

La rândul său, Chicot porni după Mornay; se lăsase îmbrăcat cu platoşa, dar se feri să scoată sabia din teacă.

Însufleţiţi de exemplul lor, tinerii gentilomi hughenoţi se repeziră pe urmele celor trei, răcnind şi urlând:

— Trăiască Navara!

În fruntea tuturor se afla vicontele de Turenne, cu o faşină pe grumazul calului.

Fiecare din ei se apropie şi aruncă jos mănunchiul de nuiele cu care venise; în câteva clipe, şanţul de sub podul mobil al cetăţii se umplu până sus.

Artileriştii porniră în goana mare spre şanţ; în sfârşit, după ce, din patruzeci câţi fuseseră la început, nu mai rămaseră decât zece, reuşiră să aşeze petardele sub poartă.

Mitraliile şi gloanţele şuierau ca un vârtej năprasnic de foc în jurul lui Henric; într-o clipă, douăzeci de oameni se prăbuşiră sub ochii lui.

— Înainte! Înainte! strigă regele.

Şi îşi mână calul în mijlocul artileriştilor. Ajunse la marginea şanţului chiar în momentul când detuna prima petardă.

Poarta crăpase în două locuri.

Ostaşii aprinseră şi a doua petardă. Blănile de lemn plesniră din nou; numaidecât însă prin cele trei crăpături se strecurară ţevile a douăzeci de archebuze, împroşcându-i cu plumbi pe soldaţi şi pe ofiţeri.

Oamenii cădeau seceraţi ca spicele jur împrejurul monarhului.

— Sire — îl ruga Chicot, fără să se mai gândească la el — sire, pentru numele lui Dumnezeu, duceţi-vă înapoi!

Mornay nu spunea nimic, dar se vedea că era mândru de ucenicul său; doar din când în când căuta să-l apere, aşezându-

se în faţa lui; regele însă îl dădea la o parte cu un gest nervos.

Deodată Henric simţi cum i se îmbrobonează fruntea de sudoare şi cum i se lasă o perdea peste ochi.

— Ah, firea asta păcătoasă! se zbârli el. Stai tu, că nu mă dau bătut chiar aşa, cu una cu două! Pe urmă, sărind jos de pe cal, strigă: O secure, daţi-mi o secure!

Şi, cu un braţ vajnic, făcu să zboare ţevi de archebuză, aşchii de stejar şi piroane de bronz.

În sfârşit, se prăbuşi o bârnă, pe urmă unul din canaturile porţii şi o bucată de zid şi, în aceeaşi clipă, o sută de oameni se năpustiră înăuntru prin spărtura făcută, zbierând:

— Navara! Navara! Cahors e al nostru! Trăiască Navara!

Chicot se ţinuse pas cu pas după rege; se afla lângă ei sub bolta porţii, deoarece Henric intrase printre cei dintâi în oraş; la fiecare salvă de archebuze, însă, îl vedea tresărind şi vârându-şi capul între umeri.

— Pe toţi dracii! se oţărî Henric, furios. Ai văzut un om mai fricos ca mine, Chicot?

— Nu sire — îi răspunse Chicot — nu mi-a fost dat să văd până acum un fricos ca maiestatea voastră. Mi sa face părul măciucă, zău aşa!

În momentul acela, ostaşii domnului de Vesin încercară să-l împingă înapoi pe Henric împreună cu avangarda sa, care pusese slăpânire pe poartă şi pătrunsese în casele din vecinătate.

Henric îi întâmpină cu spada în mână. Apărătorii cetăţii asediate se dovediră însă mai tari, izbutind să respingă pe Henric şi pe oamenii săi până dincolo de şanţ.

— Pe toţi dracii! strigă regele. Văd că drapelul meu a început să dea îndărăt. Dacă-i aşa, am să-l port eu însumi, cu mâna mea.

Şi într-un elan plin de măreţie, smulgând steagul din mâinile celui care-l ducea, îl înălţă în văzduh şi intră pe poarta cetăţii, înfăşurat pe jumătate în faldurile lui ce fluturau în vânt.

— Să vedem, tot mai ţi-e frică? se dojeni el. Nu mai tremuri acum, mişelule?

Gloanţele şuierau, strivindu-se de armura lui cu un pocnet strident şi ciuruind pânza drapelului cu un foşnet scurt şi înăbuşit.

Domnul de Turenne, Mornay, împreună cu alţi o mie,

năvăliră pe poarta deschisă, urmându-l pe monarh.

Tunul încetase să mai bată sub zidurile cetăţii: lupta se dădea acum piept la piept şi corp la corp.

Biruind zungănitul armelor, împuşcăturile muschetelor şi hârşâitul spadelor încrucişate, glasul domnului de Vesin trâmbiţa:

— Ridicaţi baricade pe străzi! Săpaţi şanţuri! Faceţi metereze în fiecare casă!

— Asediul oraşului s-a isprăvit, Vesin, vai de tine! îi spuse domnul de Turenne, care era destul de aproape de el pentru ca Vesin să-l audă.

Şi ca şi cum ar fi vrut să-şi întărească spusele, trase asupra lui un foc de pistol, rănindu-l la braţ.

— Te înşeli, Turenne, te înşeli — îi răspunse domnul de Vesin. Cahors nu poate fi cucerit decât cu preţul a douăzeci de asedii; deci, dacă unul s-a încheiat, mai rămân încă nouăsprezece de făcut.

Timp de cinci zile şi cinci nopţi în şir, domnul de Vesin se strădui să apere oraşul stradă cu stradă şi casă cu casă.

Spre norocul lui Henric de Navara, căruia soarta începea să-i fie prielnică, comandantul cetăţii se bizuise prea mult pe tăria zidurilor şi a garnizoanei din Cahors, aşa încât pierduse din vedere să-l înştiinţeze pe domnul de Biron.

Timp de cinci zile şi cinci nopţi în şir, Henric comandă ca un căpitan de oaste şi luptă ca un ostaş. Timp de cinci zile şi cinci nopţi dormi cu o piatră drept căpătâi şi se trezi cu mâna pe secure.

În fiecare zi cucereau câte o stradă, câte o piaţă, câte o răspântie, în fiecare noapte garnizoana oraşului încerca să recâştige poziţiile pierdute peste zi.

În sfârşit, în noaptea celei de-a patra spre cea de-a cincea zi, inamicul, răpus de oboseală, părea să fi lăsat un pic de răgaz oştirii protestante. De astă dată, Henric porni la atac, luând cu asalt un post întărit, cu care prilej şapte sute de oameni îşi pierdură viaţa; cei mai destoinici ofiţeri fură mai toţi răniţi; domnul de Turenne fusese atins la umăr de un glonţ de archebuză, iar Mornay, lovit cu un vas de gresie în cap, văzuse moartea cu ochii.

Dintre toţi, regele era singurul care nu păţise nimic; după spaima pe care o încercase la început şi pe care o biruise cu

atâta vitejie, fusese cuprins de un neastâmpăr înfrigurat, dovedind o cutezanţă aproape smintită; toate legăturile armurii sale erau sfărâmate fie din pricina sforţărilor sale, fie datorită loviturilor pe care le primise în toiul încăierărilor. Izbea cu atâta sete, încât niciodată nu-şi rănea adversarul, ci îl omora pe loc.

După ce şi ultimul post fu cucerit, regele intră în fortăreaţă, însoţit de nelipsitul Chicot, care, tăcut şi posomorât, de cinci zile încoace, spre marea lui disperare, vedea crescând lângă el spectrul înfricoşător al unei monarhii menite să strivească suveranitatea casei de Valois.

— Ei, ce mai zici acum, Chicot? întrebă monarhul, ridicând viziera coifului, ca şi cum ar fi vrut să citească în sufletul bietului ambasador.

— Ce să zic, sire! bolborosi Chicot, abătut. Zic că sunteţi un rege în toată puterea cuvântului.

— Şi eu, sire — se repezi Mornay — spun că sunteţi imprudent! Se poate una ca asta?! Fără mănuşi în mână şi cu viziera ridicată, când vedeţi doar că din toate părţile se trage asupra maiestăţii voastre, şi... poftim, încă un glonţ!

Într-adevăr, în momentul acela un glonţ retezase şuierând una din penele ce împodobeau coiful lui Henric.

În aceeaşi clipă, ca o dovadă că temerile lui Mornay erau întru totul îndreptăţite, regele fu împresurat de vreo doisprezece archebuzieri din garda personală a guvernatorului.

Ostaşii, care fuseseră anume puşi acolo la pândă de domnul de Vesin, trăgeau în linie dreaptă, fără să greşească niciodată ţinta.

Calul monarhului fu omorât, iar cel încălecat de Mornay se alese cu un picior frânt. Regele căzu jos şi, cât ai clipi, zece spade se ridicară, gata să se abată asupra lui.

Chicot era singurul care rămăsese călare: descălecând numaidecât, sări să-l apere pe rege şi începu să învârtească spada prin aer atât de năprasnic, încât reuşi să-i îndepărteze pe cei ce se apropiaseră mai mult. Se aplecă apoi să-l ridice pe Henric, care îşi încurcase picioarele în harnaşamentul calului şi încredinţându-i bidiviul său, îi spuse:

— Sire, veţi fi martor faţă de regele Franţei că, dacă am tras spada împotriva ostaşilor săi, cel puţin n-am lovit pe nimeni.

Henric îl trase lângă el pe Chicot şi-l îmbrăţişă cu lacrimi

în ochi.

— Pe toţi dracii! rosti el. Rămâi cu mine, Chicot: ai să trăieşti şi ai să mori o dată cu mine, fătul meu! Ai să vezi, stăpânirea mea e tot atât de blândă ca şi inima.

— Sire — îi răspunse Chicot — n-am decât un stăpân, pe care înţeleg să-l urmez pe lumea asta şi acela este suveranul meu. Din păcate, vai, strălucirea lui a început să scadă, dar îi voi rămâne credincios în restrişte, dacă până acum am dispreţuit bucuriile pe care i le-a hărăzit soarta. Lăsaţi-mă deci să-l slujesc şi să-l iubesc pe regele meu atâta timp cât va trăi, sire. În curând voi rămâne singur cu dânsul, nu căutaţi să-i răpiţi şi ultimul slujitor.

— Să ştii că n-am să uit promisiunea dumitale, Chicot! îi răspunse Henric. Ai auzit? Eşti o fiinţă dragă şi sfântă pentru mine şi, după Henric al Franţei, ţine minte ce-ţi spun, te vei putea bizui pe prietenia lui Henric de Navara.

— Da, sire! se mulţumi să răspundă Chicot, sărutând respectuos mâna regelui.

— Şi acuma, dragul meu, precum vezi — continuă monarhul — Cahors se află în mâinile noastre. Domnul de Vesin este în stare să-şi jertfească toţi oamenii, dar, decât să dau înapoi şi eu aş fi în stare mai degrabă să-i jertfesc pe-ai mei.

Ameninţarea era de prisos şi Henric nu avu nevoie să se înverşuneze prea mult. Trupele sale, comandate de domnul de Turenne, capturaseră toată garnizoana; domnul de Vesin fusese făcut prizonier. Cetatea se predase.

Henric îl luă de mână pe Chicot şi intră cu el într-o casă care mai ardea încă, ciuruită de gloanţe şi în care se afla cartierul său general. Acolo îi dictă domnului de Mornay o scrisoare, pe care Chicot trebuia s-o ducă regelui Franţei. Scrisoarea era ticluită într-o latinească scâlciată şi se sfârşea cu aceste cuvinte:

"Quod mihi dixisti profuit multum. Cognosco meos devotos, nosce tuos. Chicotus caetera expediet".

Adică, într-o tălmăcire aproximativă:

"Ceea ce mi-ai spus, mi-a fost de mare folos. Îmi cunosc slujitorii credincioşi, caută să-i cunoşti pe ai domniei tale. Chicot

îţi va lămuri celelalte lucruri."

— Şi acum, prietene Chicot — spuse Henric — îmbrăţişează-mă, numai să ai grijă să nu te murdăreşti, căci, Dumnezeu să mă ierte, sunt plin de sânge ca un măcelar. Cu dragă inimă te-aş pofti să iei o parte din pradă, dacă aş şti că primeşti dar văd în ochii dumitale că nu te-aş putea îndupleca. Totuşi ţine inelul meu, ia-l, te rog, aşa vreau eu. Drum bun, Chicot, nu te mai opresc! Întoarce-te în Franţa; o să faci vâlvă mare la curte când ai să povesteşti ce-ai văzut.

Chicot primi inelul şi porni la drum. Trei zile în şir, până în momentul când ajunse în faţa casei, sub ferestrele căreia domnul de Joyeuse cânta serenade, căuta să se convingă cu tot dinadinsul că, într-adevăr, nu visase şi că nu se trezise chiar atunci din somn.

Capitolul LVI Ce se petrecea la Luvru în preajma zilei în care Chicot intrase în oraşul Nérac

Datorită împrejurărilor care ne-au obligat să-l însoţim pe Chicot până la capătul misiunii sale, a trebuit să ne îndepărtăm pentru un timp, cam îndelungat, ce-i drept, de palatul Luvru, lucru pentru care îi rugăm stăruitor pe cititorii noştri să ne ierte.

Ar fi totuşi nedrept să mai întârziem, dând prea multă vreme uitării relatarea amănunţită a întâmplărilor ce au urmat uneltirii de la Vincennes, ca şi pe cel care a fost ţinta acestei uneltiri.

După ce întâmpinase cu o inimă atât de vitează primejdia, regele fusese cuprins de un fel de emoţie retrospectivă, emoţie pe care o încearcă şi oamenii cei mai curajoşi, după ce pericolul a trecut: se înapoiase deci la palat fără să scoată un cuvânt, îşi făcuse apoi rugăciunile, zăbovind mai mult ca de obicei şi de vreme ce îşi încredinţase sufletul lui Dumnezeu cu atâta osârdie, uitase să mai mulţumească ofiţerilor, care se dovediseră atât de vigilenţi şi gărzilor sale credincioase, care îl ajutaseră să scape cu faţa curată din acest impas.

Pe urmă se urcă în pat, uimindu-i pe camerierii săi prin graba cu care se pregăti de culcare; s-ar fi zis că era nerăbdător

să pună capul jos şi să doarmă pentru ca să se scoale a doua zi cu mintea înviorată şi limpede.

De aceea d'Épernon, care rămăsese ultimul în iatacul regelui, tot aşteptând să audă un cuvânt de mulţumire, ieşi din odaie îmbufnat din cale afară, văzând că până la urmă cuvântul aşteptat nu sosise.

La rândul său, Loignac, care rămăsese în picioare lângă draperia de catifea, văzând că domnul d'Épernon trece pe lângă el fără să-i spună nimic, se întoarse brusc spre cei Patruzeci şi Cinci ca să-i înştiinţeze:

— Regele nu mai are nevoie de dumneavoastră, domnilor, duceţi-vă la culcare!

La orele două din noapte, toată lumea dormea în palat.

Taina acestei peripeţii fusese păstrată cu sfinţenie şi nimeni nu prinsese de veste. Bravii burghezi din Paris sforăiau deci sârguincioşi, fără să aibă habar că nu lipsise decât foarte puţin pentru ca să se urce pe tron o nouă dinastie.

Domnul d'Épernon pusese un slujitor să-i tragă cizmele şi, în loc să colinde oraşul, precum îi stătea în obicei, împreună cu alţi treizeci de călăreţi, se grăbi să urmeze exemplul ilustrului său stăpân şi se urcase în pat fără să schimbe o vorbă cu nimeni.

Numai Loignac, pe care nimic nu l-ar fi putut împiedica, întocmai ca pe omul *justum et tenacem* despre care vorbeşte Horaţiu, să-şi facă datoria, chiar dacă ar fi ştiut că vine sfârşitul lumii, numai Loignac porni să dea o raită pe la posturile elveţienilor şi ale gărzilor franceze, care îşi îndeplineau conştiincios slujba, dar fără să dea dovadă de un zel prea înfocat.

Trei încălcări destul de uşoare ale disciplinei fură pedepsite cu străşnicie în noaptea aceea ca nişte greşeli de neiertat.

A doua zi dimineaţa, Henric, pe care atâţia oameni îl aşteptau nerăbdători să se scoale, ca să afle mai curând în ce ape se scaldă, a doua zi de dimineaţă deci, Henric, după ce se ospătă în pat cu patru porţii de supă în loc de două, ca de obicei, trimise vorbă domnului d'O şi domnului Villequier să vină să lucreze la el în cabinet la întocmirea unui nou decret financiar.

Regina fu încunoştiinţată să ia masa singură şi cum se

arăta puţin neliniştită de starea sănătăţii monarhului, maiestatea sa binevoi a-i răspunde gentilomului care-i împărtăşise îngrijorarea reginei că în seara aceea va primi pe luminatele doamne şi le va oferi o gustare la el în cabinet.

Acelaşi răspuns îl căpătă şi un gentilom venit din partea reginei-mame, care, deşi de doi ani încoace trăia retrasă la palatul său din Soissons, nu uita să trimită zilnic pe câte cineva ca să se intereseze ce mai face feciorul său.

Domnii secretari de stat schimbară o privire temătoare. În dimineaţa aceea suveranul era atât de distrat, încât abuzurile nemăsurate săvârşite în încasarea impozitelor nu reuşiră să-i smulgă nici măcar un surâs maiestăţii sale.

Faptul că un rege este cu gândurile împrăştiate nu poate fi decât îngrijorător pentru nişte secretari de stat.

În schimb, Henric, jucându-se cu master Love, de fiecare dată când căţeluşul îşi înfigea dinţisorii albi în degetele sale subţiratice, îl dojenea:

— Aşa, va să zică, răzvrătitule! Şi tu vrei să mă muşti şi tu? Javră mică şi tu te ridici împotriva regelui tău? Cum văd, toată lumea are astăzi ceva împotriva lui! Apoi Henric, luându-se la trântă cu el, chipurile, cu preţul unor strădanii aproape tot atât de uriaşe ca şi cele depuse de Hercule, fiul Alcmenei, pentru a veni de hac leului din Nemeea, reuşea să supună fioroasa dihanie, nu mai mare decât pumnul, spunându-i cu o negrăită încântare: Te-am răpus, master Love, te-am răpus, ticălosule, împreună cu toţi mişeii tăi din Ligă, te-am răpus, răpus, răpus!

Erau singurele cuvinte pe care izbutiră să le prindă din zbor domnii d'O şi de Villequier, cei doi mari diplomaţi care credeau că nici o taină omenească nu poate să rămână nedezlegată pentru domniile lor. Cu excepţia acestor imputări adresate lui master Love, Henric fusese tot timpul cât se poate de tăcut.

Semnă tot ce avu de semnat şi ascultă tot ce avu de ascultat, închizând ochii cu un aer atât de firesc, încât nu puteai şti dacă asculta cu adevărat sau dacă aţipise.

În fine, ornicul bătu orele trei după-amiază.

Regele porunci să fie chemat domnul d'Épernon.

I se răspunse că ducele trecea în revistă trupele de cavalerie uşoară.

Ceru atunci să vină Loignac.

Loignac, i se spuse, încerca nişte cai de Limoges.

Era de aşteptat ca monarhul să dea semne de nemulţumire în faţa piedicilor de care dorinţele lui se izbiseră de două ori la rând. Nicidecum: împotriva tuturor aşteptărilor, regele, cu aerul cel mai nepăsător din lume, începu să fluiere o arie, imitând chemarea cornului de vânătoare, distracţie cu care se îndeletnicea de obicei când era pe deplin satisfăcut de sine.

Se vedea lămurit că, de unde toată dimineaţa regele nu se învrednicise să deschidă gura, începuse să aibă mâncărime la limbă.

În cele din urmă, mâncărimea aceasta se preschimbă într-o nevoie nestăvilită; dar cum nu avea pe nimeni la îndemână, suveranul se mulţumi să vorbească singur.

Ceru apoi să i se servească gustarea şi, în timp ce mânca, pofti să asculte o lectură menită să-i îndrepte cugetul spre gânduri cucernice.

— Cine a scris viaţa lui Sylla? întrebă el la un moment dat, silindu-l pe lector să se întrerupă. Plutarh, nu-i aşa?

Lectorul, care-i citea dintr-o carte cuvioasă, în faţa acestei întrebări profane, se uită nedumerit la monarh.

Regele repetă întrebarea.

— Da, sire — răspunse lectorul.

— Îţi mai aduci aminte de pagina aceea în care istoricul povesteşte cum a izbutit dictatorul să scape de la moarte?

Lectorul părea încurcat.

— Nu prea bine, sire — mărturisi el — nu l-am mai citit demult pe Plutarh.

În clipa aceea, eminenţa sa, cardinalul de Joyeuse, îşi anunţă sosirea.

— Ei, bravo! se bucură suveranul. Prietenul nostru, care este un om învăţat, cred că o să-mi poată răspunde fără nici o şovăială.

— Sire — spuse cardinalul — să fi fost oare chiar atât de norocos, încât prezenţa mea să fie bine venită? E, într-adevăr, un lucru rar pe lumea asta.

— Ba chiar aşa şi este. Ai auzit ce-am întrebat adineauri?

— Maiestatea voastră, dacă nu mă înşel, voia să ştie cum şi în ce împrejurări dictatorul Sylla a scăpat de la moarte.

— Întocmai. Poţi să-mi răspunzi, cardinale?

— Nimic mai uşor, sire.

— Cu atât mai bine.

— Viaţa lui Sylla, din pricina căruia au fost ucişi atâţi oameni, n-a fost niciodată ameninţată decât în bătălii: maiestatea voastră se referea desigur la o bătălie?

— Da; şi cu prilejul uneia dintre luptele pe care le-a purtat, pare-mi-se, dacă ţin bine minte, a văzut moartea cu ochii. Deschide, te rog, un Plutarh, cardinale, trebuie să fie unul pe-acolo, tradus de iscusitul nostru Amyot şi citeşte pagina aceea din viaţa ilustrului, unde se arată cum a reuşit să scape de suliţele vrăjmaşilor săi mulţumită calului său, care era iute de picior.

— Sire, nu e nevoie să deschid un Plutarh ca să vă spun; lucrul acesta s-a petrecut în bătălia pe care a dat-o împotriva lui Telesinus Samnitul şi a lui Lamponius Lucanianul.

— Domnia ta trebuie să ştii mai bine ca oricine treaba asta, dragă cardinale, fiindcă eşti atât de învăţat!

— Maiestatea voastră este prea îngăduitoare cu mine — răspunse cardinalul, înclinându-se.

— Şi acum — spuse regele, după o tăcere de câteva clipe — vrei să mă lămureşti cum se face că leul roman, care se ştie cât a fost de crud, n-a avut nici o supărare din partea duşmanilor săi?

— Sire, am să răspund maiestăţii voastre tot cu un citat din Plutarh.

— Prea bine, Joyeuse, răspunde-mi.

— Carbon, vrăjmaşul lui Sylla, obişnuia să spună: "În sufletul lui Sylla sălăşluiesc laolaltă un leu şi o vulpe şi trebuie să lupt cu amândoi deodată; dar cel mai mult îmi dă de furcă vulpea".

— Ce vorbeşti! răspunse Henric, pe gânduri. Cu vulpea?

— Aşa spune Plutarh, sire.

— Şi are dreptate, cardinale, are dreptate. Dar, fiindcă veni vorba de bătălii, ai mai primit veşti de la fratele dumitale?

— De la care dintre ei, sire? Maiestatea voastră îşi aminteşte, cred, că am patru fraţi.

— De la ducele d'Arques, prietenul meu.

— Nu încă, sire.

— Numai dacă domnul duce de Anjou, care până acum a ştiut să fie o vulpe atât de dibace, ar şti de aci înainte să facă un

pic şi pe leul.

Cardinalul nu mai răspunse nimic, deoarece, de astă dată, Plutarh nu-i mai putea fi de nici un ajutor; ca un abil curtezan ce era, se temea ca nu cumva, spunând un lucru agreabil despre ducele de Anjou, să nu fie dezagreabil monarhului.

De vreme ce cardinalul nu mai spunea nimic, Henric începu să se hârjonească iarăşi cu master Love; apoi, făcându-i semn prelatului să nu plece, se ridică şi, după ce se îmbrăcă somptuos, trecu în camera sa de lucru, unde îl aştepta curtea.

Nicăieri ca la o curte regală, oamenii nu-şi dau atât de bine seama, datorită unui instinct neîndoielnic pe care nu-l întâlneşti decât la locuitorii plaiurilor de munte, nicăieri deci ca la o curte regală oamenii nu simt atât de lămurit apropierea sau sfârşitul furtunilor: fără ca nimeni să fi scăpat vreun cuvânt, fără să fi dat cineva ochii cu regele, toată lumea se afla într-o stare sufletească pe deplin potrivită cu împrejurările.

Amândouă reginele erau vădit îngrijorate.

Palidă la faţă şi neliniştită, Caterina saluta în stânga şi-n dreapta şi vorbea puţin şi scurt, făcând pauze lungi între cuvinte.

Louise de Vaudemont nu privea pe nimeni şi nu asculta nimic.

Erau chiar momente când a fi putut crede că biata femeie este pe cale să-şi piardă minţile.

Suveranul intră, în sfârşit.

Avea o privire scânteietoare şi era rumen în obraji: judecând după figură, părea să fie în toane bune, ceea ce produse asupra chipurilor posomorâte din jur, care abia aşteptau să-l vadă la faţă pe monarh, efectul pricinuit de razele soarelui când se revarsă peste frunzişurile îngălbenite de toamnă.

Totul se polei, totul se îmbujoră ca prin farmec; într-o frântură de clipă, totul prinse a străluci.

Henric sărută mâna mamei şi aceea a soţiei sale cu o desăvârşită galanterie, ca şi când ar fi fost încă duce de Anjou. Se arătă cât se poate de curtenitor, spunându-le tot felul de cuvinte măgulitoare doamnelor, care de mult nu mai erau obişnuite cu asemenea atenţii, ba mai mult, chiar binevoi să le ofere şi bomboane.

— Eram îngrijoraţi de sănătatea domniei tale, fiule —

spuse Caterina, cercetând chipul monarhului cu o stăruinţă deosebită, ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze că obrajii lui nu erau rumeniţi cu sulimanuri şi că voioşia sa nu era doar o mască.

— Nu aveaţi nici un motiv, doamnă — răspunse regele — fiindcă în viaţa mea nu m-am simţit mai sănătos decât acum.

Şi îşi însoţi cuvintele cu un surâs ce se răsfrânse pe buzele tuturor.

— Şi cărei împrejurări norocoase, fiule — întrebă Caterina cu o nelinişte pe care nu reuşea s-o ascundă îndeajuns — se datorează îmbunătăţirea sănătăţii domniei tale?

— Am râs cu poftă, doamnă, asta e singura explicaţie — răspunse monarhul.

Toţi cei de faţă se priviră cu o adâncă mirare, ca şi când regele ar fi spus un lucru nemaiauzit.

— Ai râs cu poftă?! Domnia ta este în stare să râdă cu poftă, fiule? întrebă Caterina cu o figură, ca de obicei, neînduplecată. Atunci înseamnă că eşti fericit.

— Şi chiar şi sunt într-adevăr, doamnă!

— Şi cu ce prilej te-ai lăsat copleşit de o asemenea veselie nestăvilită?

— Trebuie să-ţi spun mai întâi, mamă, că ieri seară am fost în pădurea Vincennes.

— Ştiam.

— Aşa! Ai ştiut va să zică?

— Da, fiule; mă interesează tot ce este în legătură cu domnia ta. Cred că nu-ţi spun nici o noutate.

— Bineînţeles! Ieri seară deci am făcut o plimbare până la pădurea Vincennes, când, la întoarcere, iscoadele mele mi-au dat de ştire că drumul e tăiat de o armată duşmană ale cărei muschete se şi vedeau lucind de departe.

— O armată duşmană pe drumul dinspre Vincennes?

— Da, mamă.

— Şi unde anume?

— În dreptul heleşteului iacobinilor, lângă casa iubitei noastre verişoare.

— Lângă casa doamnei de Montpensier?! exclamă Louise de Vaudemont.

— Întocmai! Da, doamnă, lângă Bel-Esbat. M-am apropiat vitejeşte, gata să înfrunt bătălia, când am observat deodată...

— Dumnezeule! Spune, sire, ce-ai observat? rosti regina, frământându-se toată.

— O, linişteşte-te, doamnă!

Caterina aştepta cu sufletul la gură; nici un cuvânt însă şi nici un gest nu lăsa să se vadă ce se petrecea în sufletul ei.

— Am observat — urmă regele — nişte cuvioşi călugări, o mânăstire întreagă, care prezentau armele în cinstea mea, în mijlocul unor urale pline de avânt războinic.

Cardinalul de Joyeuse începu să râdă; toţi curtenii îşi însuşiră veselia sa, străduindu-se care mai de care să râdă mai zgomotos.

— Da, da — spuse regele — râdeţi, râdeţi, aveţi toată dreptatea, fiindcă multă vreme o să se vorbească despre istoria asta! Şi cum am în Franţa vreo zece mii de călugări şi mai bine, aş putea, la nevoie, să fac din ei zece mii de muşchetari şi, cu ocazia aceasta, aş înfiinţa o nouă dregătorie şi anume aceea de mare maestru al cuvioşilor muşchetari ai maiestăţii sale preacreştine, dregătorie pe care mă gândesc s-o încredinţez domniei tale, cardinale.

— Sire, primesc! Orice slujbă este binevenită pentru mine, dacă ştiu că poate fi pe placul maiestăţii voastre.

În timp ce regele stătea de vorbă cu cardinalul, doamnele se ridicaseră, după cum cerea eticheta vremii şi părăseau încăperea, după ce se duceau mai întâi, rând pe rând, să facă o reverenţă în faţa monarhului; regina le urmă împreună cu doamnele sale de onoare.

Regina-mamă era singura femeie care mai rămăsese în cameră; veselia atât de neobişnuită a suveranului ascundea totuşi o taină pe care ţinea s-o cerceteze mai îndeaproape.

— O clipă numai, cardinale! se adresă regele prelatului, care văzând că regina-mamă rămăsese în urmă şi bănuind că avea probabil ceva de vorbit cu feciorul său, fie pregătea tocmai să plece. Am uitat să te întreb ce face du Bouchage, fratele domniei tale?

— Îmi pare rău, sire, dar nu ştiu.

— Cum, nu ştii ce face?

— Nu. Îl văd rar sau, mai bine zis, nu-l mai văd deloc.

O voce gravă şi tristă se auzi atunci în fundul încăperii.

— Sunt aici, sire — rosti vocea.

— Ia te uită! E aici! se bucură Henric. Vino mai aproape,

conte, vino mai aproape!

Tânărul se supuse.

— Sfinte Dumnezeule! spuse regele, privindu-l cu mirare. Pe cuvântul meu de gentilom, ăsta nu mai este om în carne şi oase, ci o umbră pe două picioare!

— Munceşte mult, sire — bolborosi cardinalul, uimit el însuşi de schimbarea pe care ultima săptămână o adusese în felul de a fi şi în înfăţişarea fratelui său.

Într-adevăr, du Bouchage era palid ca o statuie de ceară şi, sub mătăsurile şi broderiile ce-i înveşmântau trupul, era cu drept cuvânt ţeapăn şi şui ca o umbră.

— Vino încoace, tinere! îl îmbie monarhul. Vino încoace! Îţi mulţumesc, cardinale, pentru citatul din Plutarh; ori de câte ori se va ivi o împrejurare de felul acesta, îţi făgăduiesc că am să cer ajutorul domniei tale.

Cardinalul înţelese că regele dorea să rămână singur cu Henri şi se strecură tiptil pe uşă.

Monarhul se uită după el cu coada ochiului, apoi îşi întoarse privirea spre mama sa, care nu voia cu nici un chip să se clintească din loc.

Nu mai rămăseseră în încăpere decât regina-mamă, domnul d'Épernon, care nu mai ştia cum să-i fie pe plac şi cum s-o măgulească şi du Bouchage.

Jumătate curtean, jumătate ostaş, Loignac stătea la uşă, mai mult pentru a-şi îndeplini îndatoririle decât pentru plăcerea lui.

Monarhul se aşeză şi-i făcu semn lui du Bouchage să se apropie.

— De ce stăteai ascuns în spatele doamnelor, conte? îl dojeni el. Nu ştii că-mi face plăcere să te văd?

— Cuvintele pline de bunăvoinţă ale maiestăţii voastre nu pot decât să mă onoreze, sire — răspunse tânărul, înclinându-se cu cel mai adânc respect.

— Spune-mi, conte, cum se face că de la o vreme nu te mai arăţi la palat?

— Nu mă mai arăt la palat, sire?

— Nu, într-adevăr şi chiar mă plângeam adineauri fratelui dumitale, cardinalul, care pot să-ţi spun că este şi mai învăţat decât mi-aş fi închipuit.

— Dacă maiestatea voastră nu m-a văzut — răspunse

Henri — înseamnă că n-a binevoit să arunce o privire în colţul acestui cabinet: în fiecare zi sunt aici la ora când apare suveranul şi tot aşa sunt zilnic de faţă la deşteptarea maiestăţii sale şi mă închin, de asemenea, cu tot respectul înaintea sa când iese de la consiliu. Niciodată nu s-a întâmplat să lipsesc şi nici n-o să se întâmple vreodată, atâta timp cât voi putea umbla; este o datorie sfântă pentru mine.

— Şi de aceea eşti aşa trist?

— O, sper că maiestatea voastră nu poate să creadă aşa ceva.

— Nu, sunt convins să fratele tău şi cu tine mă iubiţi.

— Sire!

— De altfel şi eu vă iubesc. Tocmai voiam să te întreb: ştii că Anne, bietul băiat, mi-a scris de la Dieppe?

— Nu ştiam, sire.

— Da, dar în schimb ştii, nu-i aşa, cât l-a amărât plecarea aceasta.

— Mi-a mărturisit că-i pare rău că trebuie să părăsească Parisul.

— Da, dar ştii ce mi-a spus? Că există un om care s-ar fi despărţit şi mai greu de Paris decât el şi că, dacă ai fost în locul lui şi ţi-aş fi încredinţat misiunea aceasta, ai fi murit de inimă rea.

— Se prea poate, sire.

— Mi-a spus chiar mai mult decât atât, fiindcă fratele tău este foarte limbut atunci când nu stă îmbufnat; mi-a spus că, în cazul când ai fi primit tu ordinul de plecare, ai fi fost în stare să nu te supui. E adevărat?

— Sire, maiestatea voastră are dreptate să pună moartea înaintea nesupunerii mele.

— Dar, în sfârşit, ce s-ar fi întâmplat dacă n-ai fi murit de inimă rea atunci când ai fi primit ordinul?

— Sire, pentru mine, gândul că am înfruntat ordinul maiestăţii voastre ar fi fost o suferinţă mult mai cumplită decât moartea; şi totuşi — mărturisi tânărul, plecându-şi fruntea palidă spre a-şi ascunde încurcătura — nu m-aş fi supus.

Regele îşi încrucişă braţele pe piept şi îl măsură din ochi pe Joyeuse.

— Frumos! spuse el. Pare-mi-se că nu eşti în toate minţile, sărmane!

Tânărul zâmbi cu tristeţe.

— Sunt chiar nebun de-a binelea, sire, din păcate — mărturisi el. Maiestatea voastră nu trebuie să-şi cântărească vorbele ca să mă cruţe.

— Atunci este într-adevăr ceva serios, dragul meu. Joyeuse îşi înăbuşi un oftat.

— Hai, povesteşte-mi. Să vedem despre ce-i vorba.

Tânărul îşi adună tot curajul pentru a surâde:

— Un rege luminat ca maiestatea voastră, sire, nu se poate coborî să asculte asemenea spovedanii.

— Ba da, Henri, ba da — stărui monarhul. Vorbeşte, spune-mi tot, asta o să mă mai distreze.

— Sire — răspunse tânărul cu semeţie — maiestatea voastră se înşală; trebuie să vă spun de la început că mâhnirea ma nu este câtuşi de puţin făcută să distreze un suflet ales.

Suveranul apucă mâna tânărului.

— Haide, haide, du Bouchage — căută el să-l îmbuneze — nu trebuie să te superi, ştii doar că regele tău a pătimit cândva din pricina unei dragoste nefericite.

— Da, sire, ştiu, mai demult...

— Sunt în măsură deci să înţeleg suferinţele tale.

— Prea multă bunătate din partea unui monarh.

— Nicidecum. Vezi tu, cum nu exista nimic mai presus de mine decât puterea cerească, atunci când am trecut prin aceleaşi încercări ca şi tine, în clipa aceea nu m am putut sprijini pe nimeni, în timp ce tu, fiule, te poţi sprijini pe mine.

— Sire!

— Şi, drept urmare — continuă Henric cu o duioasă tristeţe — sper să văd spulberându-se necazurile tale.

Tânărul clătină capul, neîncrezător.

— Du Bouchage — îi făgădui suveranul — vei fi fericit, sau atunci nu mai sunt vrednic să mă numesc regele Franţei!

— Eu, fericit! Vai, sire, nu este cu putinţă — spuse tânărul, cu un zâmbet plin de o negrăită amărăciune.

— Şi pentru ce?

— Pentru că nu mi-e hărăzit să am parte de fericire pe lumea asta.

— Henri — stărui regele — fratele tău, la plecare, mi te-a dat în grijă ca unui prieten. Doresc deci, fiindcă n-ai vrut să te laşi călăuzit spre a şti ce ai de făcut, nici de înţelepciunea tatălui

dumitale, nici de mintea luminată a fratelui dumitale, cardinalul, doresc deci să fiu pentru dumneata ca un frate mai mare. De aceea trebuie să ai încredere în mine. Hai spune-mi ce te-apasă şi te-asigur, du Bouchage, că puterea mea şi dragostea pe care ţi-o port vor izbuti să găsească un leac pentru orice, bineînţeles afară de moarte.

— Sire — răspunse, tânărul, căzând în genunchi în faţa regelui — sire, mă simt covârşit de toate aceste mărturii de bunătate pe care nu ştiu cum aş putea să le răsplătesc. Suferinţa mea este fără leac, de vreme ce această suferinţă este singura mea bucurie.

— Du Bouchage, eşti nebun de legat şi mi-e teamă că-ţi pierzi viaţa pentru nişte năluciri! Ascultă-mă ce-ţi spun.

— Ştiu prea bine, sire — răspunse liniştit tânărul.

— Dar, la urma urmei, ce vrei? izbucni regele, care începuse să-şi piardă răbdarea. Vrei cumva să te însori sau vrei să te ridici în ochii cuiva?

— Sire, vreau să câştig dragostea cuiva. Vedeţi doar că nimeni pe lume nu-mi poate mijloci această fericire: trebuie s-o dobândesc eu însumi şi numai pentru mine!

— Atunci nu văd pentru ce eşti atât de disperat ?

— Pentru că îmi dau seama că n-am s-o câştig niciodată, sire.

— Încearcă, încearcă, băiete! Eşti bogat, eşti tânăr! Care femeie ar putea să rămână nepăsătoare în faţa acestei întreite ispite: a frumuseţii, a dragostei şi a tinereţii? Nici una, du Bouchage, nici una.

— Câţi alţii în locul meu n-ar binecuvânta pe maiestatea voastră pentru nemăsurata sa îndurare şi pentru bunăvoinţa cu care mă copleşeşte. A fi iubit de un rege ca maiestatea voastră înseamnă tot atât de mult aproape ca şi a fi iubit de Dumnezeu.

— Aşadar, primeşti? Foarte bine. Nu-mi spune nimic dacă ţii neapărat să fii discret; voi căuta să mă interesez şi voi avea grijă să pun lucrurile la cale. Ştii, nu-i aşa, ce-am făcut pentru fratele tău? Sunt gata să fac tot atâta şi pentru tine: o sută de mii de scuzi nu pot fi o piedică pentru mine.

Du Bouchage luă mâna regelui şi se aplecă s-o sărute.

— Dacă maiestatea voastră mi-ar cere într-o bună zi să-mi jertfesc sângele, mi l-aş jertfi până la ultima picătură ca să-i dovedesc cât îi sunt de recunoscător pentru sprijinul său, pe

care îmi pare rău că nu pot să-l primesc.

Henric al III-lea îi întoarse spatele supărat.

— Într-adevăr — spuse el — băieţii ăştia din familia Joyeuse sunt nişte încăpăţânaţi fără pereche, mai încăpăţânaţi chiar decât cei din familia Valois. Parcă-l văd c-o să-mi iasă acum în fiecare zi înainte cu mutra asta plouată şi cu cearcăne la ochi! O să-mi facă o plăcere grozavă! Ca şi când şi aşa ar fi prea multe figuri vesele la curte!

— O, sire, puteţi fi fără grijă! protesta cu însufleţire tânărul. Voi lăsa focul ce mă mistuie să-mi îmbujoreze obrajii ca un suliman, aşternându-mi pe faţă culorile bucuriei, aşa încât, văzându-mă cu zâmbetul pe buze, toată lumea să fie convinsă că sunt omul cel mai fericit de pe pământ.

— Da, dar eu, eu am să ştiu că nu-i adevărat, încăpăţânatule, vai de tine şi gândul acesta mă va întrista.

— Maiestatea voastră îmi îngăduie să mă retrag? întrebă du Bouchage.

— Da, fiule, du-te şi caută să fii bărbat.

Tânărul sărută mâna regelui, se duse apoi şi făcu o plecăciune în faţa reginei şi, trecând ţanţoş pe lângă d'Épernon, care nu obişnuia să-l salute, părăsi încăperea.

— Închide, Nambu! strigă monarhul îndată ce du Bouchage ieşi pe uşă.

O clipă mai apoi, şambelanul care primise această poruncă anunţă un glas tare celor din anticameră că monarhul nu mai primeşte pe nimeni.

Henric se apropie de ducele d'Épernon şi, bătându-l pe umăr, îi zise:

— La Valette, ai grijă, te rog, să li se împartă nişte bani băieţilor tăi din garda celor Patruzeci şi Cinci şi dă-le o învoire de douăzeci şi patru de ore, adică noaptea asta şi ziua următoare. Vreau să se bucure şi ei. Pe sfânta liturghie, m-au salvat, puşlamalele, aşa cum l-a salvat pe Sylla calul său bălan!

— Salvat? rosti Caterina, mirată.

— Da, mamă.

— Salvat de la ce?

— Aici i-aici! întreabă-l pe d'Épernon.

— Şi de ce nu te-aş întreba pe domnia ta? Cred că-i mai firesc.

— Ei bine, doamnă, află că scumpa noastră verişoară,

sora domnului de Guise, bunul prieten al domniei tale... O, nu protesta, ştiu bine doar că este bunul prieten al domniei tale.

Caterina zâmbi, ca şi când ar fi spus: "Niciodată n-o să înţeleagă".

Monarhul văzu surâsul ei şi continuă, strângând din buze:

— Sora bunului dumitale prieten de Guise a încercat ieri să-mi întindă o cursă.

— O cursă?

— Da, doamnă! Puţin a lipsit ieri ca să fiu arestat, ba poate chiar ucis mişeleşte...

— De domnule de Guise?! exclamă Caterina.

— Nu-ţi vine să crezi, nu-i aşa?

— Nu, drept să-ţi spun — mărturisi Caterina.

— Pentru numele lui Dumnezeu, d'Épernon, fii atât de bun, dragul meu şi povesteşte-i maiestăţii sale regi-nei-mame toată întâmplarea de-a fir-a-păr. Dacă i-aş istorisi eu şi aş vedea-o dând din umeri aşa cum dă acum, ar însemna să-mi fac sânge rău şi zău dacă are vreun rost, fiindcă, oricum, trebuie să-mi cruţ sănătatea. Apoi întorcându-se către Caterina, adăugă: Rămâi cu bine, doamnă! N-ai decât să-l îndrăgeşti pe domnul de Guise, după pofta inimii domniei tale; n-a trecut mult de când am poruncit să fie executat domnul de Salcède, cred că-ţi aminteşti, nu-i aşa?

— Bineînţeles.

— Domnii de Guise să facă bine deci şi să nu uite nici ei lucrul acesta.

Rostind cuvintele de mai sus, monarhul ridică din umeri ceva mai ostentativ decât regina-mamă şi se retrase în apartamentul său, urmat de master Love, care alerga de zor ca să se poată ţine după el.

Capitolul LVII Pana roşie şi pana albă

După ce am vorbit despre oameni, să vorbim acum un pic şi despre lucruri.

Era pe la ceasurile opt seara şi casa lui Robert Briquet, singură-singurică şi peste măsură de tristă, fără nici o licărire de lumină, se profila ca o umbră triunghiuiară pe cerul acoperit de

nori, care, după cum se vedea, părea să anunţe mai curând o vreme ploioasă decât o noapte cu lună.

Biata casă oropsită, al cărei suflet se simţea că-şi luase zborul, era o pereche tocmai potrivită pentru clădirea misterioasă ce se înălţa peste drum de ea şi pe care am avut cinstea s-o înfăţişăm ceva mai înainte cititorilor noştri. Văzându-le cum şedeau aşa faţă-n faţă, filozofii, care pretind îndeobşte că nimic pe lume nu trăieşte, nu vorbeşte şi nu simte cu atâta intensitate ca lucrurile neînsufleţite, ar fi spus că amândouă căscau de plictiseală.

Puţin mai încolo se auzea un zdrăngănit puternic de arămuri amestecat cu o larmă de glasuri învălmăşite, cu un freamăt nedesluşit şi cu ţipete ascuţite ca nişte chelălăituri, ca şi când preoţii Cibelei ar fi oficiat într-o grotă misterele preamilostivei zeiţe.

Poate de aceea se tot plimba pe acolo şi chipeşul cavaler, un tânăr cu tocă violetă, cu pană roşie şi cu o mantie cenuşie, care, atras de toată zarva aceasta, se oprea locului câteva minute ca să asculte hărmălaia, ca după aceea să se întoarcă agale, cu capul în piept, îngândurat, spre casa jupânului Robert Briquet.

De fapt, această simfonie de arămuri ciocnite nu era nimic altceva decât un zăngănit de vase de bucătărie; freamătul nedesluşit era al oalelor ce clocoteau pe jeratic şi al frigărilor ce se răsuceau în crăcane; strigătele, ale lui jupân Fournichon, patronul *Mândrului Cavaler*, care purta de grijă cuptoarelor, iar chelălăiturile, ale coanei Fournichon, care pusese să se pregătească iatacurile din cele două foişoare.

După ce tânărul cu tocă violetă privea pe îndelete, adulmeca din plin boarea păsărilor fripte şi cerceta stăruitor perdelele de la ferestre, făcea stânga-mprejur, ca puţin mai apoi să se oprească iar locului pentru a iscodi.

Oricât de nestânjenită părea să fie, la prima vedere, plimbarea aceasta, exista totuşi o graniţă peste care tânărul nu se învrednicea niciodată să treacă: un fel de şanţ ce brăzda uliţa în curmeziş, din faţa casei lui Robert Briquet şi până în dreptul clădirii misterioase.

Se cuvine totuşi să spunem că, de fiecare dată când tânărul nostru ajungea la graniţa aceasta, găsea stând de strajă acolo, ca o vajnică santinelă, un alt cavaler cam de aceeaşi

vârstă, cu tocă neagră şi pană albă şi cu pelerină violetă, care, cu privirea pironită asupra lui, încruntat şi cu mâna pe spadă, părea să-i dea de ştire, aidoma uriaşului Adamastor:

"Un singur pas dacă mai faci, vei avea de înfruntat vijelia".

Cavalerul cu pană roşie, adică cel pe care l-am adus în scenă cel dintâi, era atât de adâncit în gândurile sale, încât se plimbă de vreo douăzeci de ori încolo şi încoace fără să bage de seamă nimic. Bineînţeles, nu se putea să nu fi observat că mai era încă cineva care măsura ca şi el, de colo până colo, strada; omul acela însă era prea bine îmbrăcat ca să poată fi un răufăcător şi, de altfel, în momentul acela nici că i-ar fi păsat de nimic altceva decât doar de ceea ce se întâmpla în lăcaşul *Mândrului Cavaler*.

Celălalt, în schimb, de câte ori pana roşie se întorcea înapoi, din mohorât cum era, se făcea negru la faţă; în cele din urmă, fluidul ostil pe care-l emana pana albă deveni atât de puternic, încât reuşi să destrame gândurile penei roşii, atrăgându-i luarea-aminte. Drept care, pana roşie înălţă capul şi desluşi pe chipul celui aflat în faţa sa pornirea vrăjmaşă ce părea s-o aibă împotrivă-i.

Faptul acesta îl făcu să se gândească, fireşte, că prezenţa lui îl stingherea probabil pe celălalt cavaler; pe urmă gândul acesta trezi în el dorinţa de a şti în ce fel anume îl stingherea.

Se apucă, prin urmare, să cerceteze cu atenţie casa lui Robert Briquet. De la casa aceasta trecu apoi la perechea ei de peste drum.

În sfârşit, după ce se uită pe îndelete şi la una şi la cealaltă, fără să se neliniştească sau, cel puţin, fără să se arate neliniştit de felul în care îl măsura cu privirea tânărul cu pană albă, îi întoarse spatele şi se apropie din nou de pâlpâirile învăpăiate ale cuptoarelor jupânului Fourni-chon.

Tânărul cu pană albă, fericit că-şi biruise adversarul, punându-l pe goană, căci pentru el mişcarea de întoarcerea la stânga-mprejur pe care acesta o executase era cea mai bună dovadă că fusese înfrânt, tânărul cu pană albă, zic, continuă să se plimbe ca mai înainte, mergând adică de la est spre vest, în timp ce vecinul său se îndrepta în direcţie opusă, adică de la vest spre est.

În momentul când însă fiecare dintre ei ajunse în punctul

pe care şi-l alesese în sinea lui, de la bun început, drept ţel al plimbării sale, amândoi se răsuciră pe călcâie şi porniră unul spre celălalt în linie dreaptă, o linie atât de dreaptă, încât, dacă n-ar fi fost între ei şanţul ca un nou Rubicon peste care ar fi fost nevoiţi să treacă, probabil că s-ar fi lovit nas în nas, atât de straşnic se feriseră şi unul şi altul să se abată cât de cât de la linia dreaptă.

Pana albă îşi răsuci mustăcioara, dând semne vădite de nerăbdare.

Pana roşie făcu o mutră mirată şi aruncă din nou o privire spre casa misterioasă.

Pana albă înaintă atunci cu încă un pas, pregătindu-se să treacă Rubiconul. dar, până una alta, pana roşie se şi îndepărtase: îşi continuă deci plimbarea, pornind în direcţie opusă.

Timp de cinci minute s-ar fi putut crede că nu le va mai fi dat să se întâlnească decât la antipozi; dar peste puţin, călăuziţi de acelaşi instinct şi cu aceeaşi exactitate ca şi prima oară, amândoi se întoarseră din drum în aceeaşi clipă.

Ca doi nori care, mânaţi de vânturi potrivnice, străbat aceeaşi zonă a cerului, îndreptându-se unul spre altul şi desfăşurându-şi cu prudenţă întunecaţii vălătuci în chip de avangărzi, cei doi pietoni ajunseră de astă dată unul în faţa celuilalt, ferm hotărâţi să se calce mai curând pe picioare decât să dea înapoi fie şi cu un pas.

Mai nerăbdător, de bună seamă, decât cel ce venea în întâmpinarea lui, tânărul cu pană albă, în loc să rămână, aşa cum făcuse până atunci, la marginea şanţului, trecu peste numitul şanţ, silindu-l să dea înapoi pe adversarul său, care, fiind luat pe nepregătite, deoarece nu se aştepta la o asemenea încălcare şi având amândouă braţele încurcate în faldurile mantiei, fu cât pe ce să-şi piardă echilibrul.

— Ce înseamnă asta, domnule? protestă cel de-al doilea cavaler. Eşti nebun sau ai făcut-o dinadins ca să mă înfrunţi?

— Am făcut-o dinadins, domnule, ca să înţelegi că prezenţa dumitale mă stinghereşte din cale afară. La un moment dat mi s-a părut că ţi-ai dat singur seama de asta, fără a mai fi nevoie să ţi-o spun.

— Câtuşi de puţin, domnule, căci din principiu nu văd niciodată ceea ce nu vreau să văd.

— Există totuşi anumite lucruri care sper că ar putea să-ţi atragă atenţia în clipa când le-ai vedea strălucind sub ochii domniei tale.

Şi însoţind vorba cu fapta, tânărul cu pană albă îşi lepădă pelerina de pe umeri şi scoase din teacă spada, făcând-o să scânteieze în bătaia unei raze de lună care chiar atunci se strecurase printre nori.

Cavalerul cu pana roşie rămase locului neclintit.

— S-ar zice, domnule — îi răspunse el, dând din umeri — că în viaţa dumitale n-ai tras o sabie din teacă, judecând după graba cu care vrei să te foloseşti de ea împotriva unui om care, vezi bine, nu încearcă deloc să se apere.

— Da, dar care sper totuşi că se va apăra.

Pana roşie zâmbi cu o seninătate care avu darul să sporească şi mai mult enervarea potrivnicului său.

— Şi pentru ce, mă rog? Cu ce drept mă opreşti dumneata să mă plimb pe stradă?

— Pentru ce trebuie să te plimbi tocmai pe strada asta?

— Ei. drăcie, nostimă întrebare! Fiindcă aşa îmi place.

— Aha! Îţi place va să zică.

— Bineînţeles! Dumneata cum te plimbi? Sau poate dumneata ai o învoire specială pentru a bate singur pavelele străzii Bussy?

— Dacă am sau nu învoire, asta nu te priveşte pe dumneata.

— Te înşeli; dimpotrivă, mă priveşte şi chiar foarte mult; sunt un supus credincios al maiestăţii sale şi n-aş vrea să trec peste voinţa sa.

— Aşa! Pare-mi-se că mă cam iei peste picior!

— Şi dacă ar fi aşa? Dumneata nu mă ameninţi?

— Pe toţi sfinţii din cer! Înţelege odată, domnule, că mă stinghereşti şi dacă nu vrei să pleci de bună voie, voi şti eu să te fac, vrând-nevrând, să-ţi iei tălpăşiţa.

— Ce vorbeşti, domnule!! Asta rămâne de văzut.

— Ei, drăcia dracului, păi eu ce-ţi tot îndrug de un ceas întreg: hai să vedem!

— Am anumite interese, domnule, în cartierul acesta. Asta ca să ştii. Şi acum, dacă ţii neapărat, cu dragă inimă sunt gata să încrucişez spada cu dumneata, dar de plecat tot nu plec.

— Domnule — spuse tânărul cu pană albă, făcând să

şuiere spada prin aer şi lipind călcâiele ca şi când s-ar fi pregătit să se pună în gardă — sunt contele Henri du Bouchage, fratele domnului duce de Joyeuse. Te-ntreb pentru ultima oară: vrei ori nu să-mi dai întâietate şi să te retragi?

— Domnule — îi răspunse cavalerul cu pană roşie — sunt vicontele Ernauton de Carmainges. Presenţa dumitale nu mă stinghereşte câtuşi de puţin şi n-aş avea de ce să mă supăr dacă ai rămâne mai departe aici.

Du Bouchage stătu o clipă în cumpănă, apoi îşi vârî din nou spada în teacă.

— Te rog să mă ierţi, domnule, dar, ca orice om îndrăgostit, nu sunt în toate minţile.

— Şi cu sunt îndrăgostit — răspunse Ernauton — însă în nici un caz nu cred că mi-am pierdut minţile din pricina asta.

Henri păli:

— Eşti îndrăgostit?

— Da, domnule.

— Şi mi-o spui aşa, deschis?

— De când este o crimă oare să iubeşti?

— Îndrăgostit de cineva care şade pe strada asta?

— Da, deocamdată.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule, spune-mi pe cine iubeşti?

— Îmi pare rău, domnule du Bouchage, dar cred că nu te-ai gândit bine când mi-ai pus această întrebare; doar ştii că un gentilom nu poate dezvălui un secret care nu-i aparţine decât pe jumătate.

— Ai dreptate! Îţi cer iertare, domnule de Carmainges, dar te rog să mă crezi pe cuvânt, nu există om mai nefericit ca mine pe faţa pământului.

Era o suferinţă atât de sinceră şi o deznădejde atât de zguduitoare în aceste cuvinte rostite de tânărul îndrăgostit, încât Ernauton se simţi mişcat până în adâncul sufletului.

— O, Doamne, acum înţeleg! exclamă el. Ţi-e teamă să nu fim cumva rivali.

— Mi-e teamă, într-adevăr.

— Hm! făcu Ernauton. Uite ce e, domnule, am să-ţi vorbesc atunci deschis.

Joyeuse se îngălbeni şi-şi trecu palma peste frunte.

— Eu — continuă Ernauton — sunt chemat la o întâlnire.

— Eşti chemat la o întâlnire?

— Da, o întâlnire în toată puterea cuvântului

— Pe strada asta?

— Pe strada asta.

— Chemat în scris?

— Întocmai şi aş putea să spun chiar cu un scris foarte frumos.

— De femeie?

— Nu, de bărbat.

— De bărbat? Ce vrei să spui?

— Nimic altceva decât ce-am spus. Am fost chemat la o întâlnire cu o femeie, dar prin mijlocirea unui bărbat cu un scris foarte îngrijit; n-o fi poate de ajuns de misterios, dar în orice caz e mai elegant: se pare că avem şi un secretar.

— Ah! şopti Henri. Vorbeşte odată, Dumnezeule mare, spune-mi tot.

— Mi-o ceri în aşa fel, domnule, încât nu m-ar lăsa inima să nu-ţi îndeplinesc rugămintea. Am să-ţi împărtăşesc deci cuprinsul biletului.

— Te-ascult.

— Ai să vezi dacă-i la fel cu al dumitale.

— Destul, domnule, cruţă-mă, te rog; mie nu mi-a dat nimeni întâlnire şi n-am primit nici un bilet.

Ernauton scoase o fiţuică din pungă.

— Acesta-i biletul, domnule — îi arătă el. Mi-ar fi greu să ţi-l citesc pe întunericul ăsta, dar cum nu cuprinde decât două-trei rânduri, pot să ţi-l spun pe dinafară; sper că ai încredere în mine că nu te amăgesc?

— O, toată încrederea!

— Aşadar, iată, cuvânt cu cuvânt, cum e ticluită:

Domnule Ernauton, secretarul meu este împuternicit să-ţi spună din partea mea că doresc foarte mult să stăm de vorbă împreună un ceas: îţi mărturisesc că am fost impresionată de meritele domniei tale.

— Chiar aşa scrie?

— Pe cinstea mea, domnule, mai mult chiar, toată fraza asta este subliniată. Fraza următoare o trec sub tăcere, fiind mult prea măgulitoare, după părerea mea.

— Va să zică eşti aşteptat?

— Mai bine zis aştept, precum se vede.

— Trebuie să vină cineva atunci să-ţi deschidă poarta?

— Nu, o să mă fluiere de trei ori pe fereastră.

Tremurând tot, Henri puse o mână pe braţul lui Ernauton şi, arătându-i cu cealaltă, casa misterioasă, îl întrebă:

— De acolo?

— Da' de unde — răspunse Ernauton, arătându-i foişoarele *Mândrului Cavaler*. De acolo!

Henri scoase un strigăt de bucurie.

— Va să zică nu te duci aici? stărui el.

— O, nu! Biletul spune lămurit: hanul *La Mândrul Cavaler*.

— Dumnezeu să-ţi dea sănătate, domnule! suspină tânărul îndrăgostit, strângându-i mâna. Iartă-mă, te rog, c-am fost atât de nepoliticos şi de zevzec. Dar, vai, pentru cel ce iubeşte cu adevărat nu există decât o singură femeie pe lume, precum ştii şi dumneata şi văzând că tot dai târcoale casei, m-am temut că s-ar putea să fii aşteptat chiar de femeia aceasta.

— N-am de ce să te iert, domnule — răspunse Ernauton, zâmbind, căci, la un moment dat, ca să-ţi spun drept şi mie mi-a trecut prin gând că s-ar putea ca şi dumneata să fi venit aici pentru acelaşi lucru ca şi mine.

— Şi ai avut această nemărginită răbdare, domnule, de a sta atâta timp fără să mă întrebi nimic?! Înseamnă că dumneata nu iubeşti cu adevărat, zău, nu iubeşti!

— Cinstit vorbind, deocamdată nu am cine ştie ce drepturi. Aşteptam deci să mă lămuresc într-un fel oarecare înainte de a mă supăra. Cucoanele astea mari au tot felul de nazuri ciudate şi e atât de nostim să joci cuiva o festă!

— Lasă, lasă, domnule de Carmainges, orice s-ar spune, nu iubeşti ca mine şi totuşi...

— Şi totuşi? repetă Ernauton.

— Şi totuşi eşti mai fericit.

— Aşa! Va să zică în casa aceasta se află o inimă împietrită?

— Domnule de Carmainges — spuse Joyeuse — s-au împlinit trei luni de când m-am îndrăgostit ca un nebun de femeia care locuieşte aici şi nici până în ziua de azi n-am avut încă fericirea să-i aud glasul.

— Ei, drăcie! Cum s-ar zice, ai călcat cu stângul. Dar ia stai puţin!

— Ce s-a întâmplat?

— Parc-a fluierat cineva?

— Într-adevăr şi mie mi se pare c-am auzit.

Tinerii se opriră să asculte şi, în momentul acela, se auzi pentru a doua oară un fluierat din direcţia *Mândrului Cavaler*.

— Domnule conte — se scuză Ernauton — te rog să mă ierţi că nu-ţi pot ţine de urât, dar cred că acesta-i semnalul pe care-l aşteptam.

Chemarea se repetă pentru a treia oară.

— Du-te, domnule, du-te — îl îndemnă Henri — şi noroc!

Ernauton o luă sprinten la picior; interlocutorul său îl văzu afundându-se în bezna ce învăluia strada pentru a ieşi ceva mai apoi la iveală în lumina ce se revărsa pe ferestrele *Mândrului Cavaler*, ca până la urmă să dispară de tot.

În ceea ce-l priveşte, Henri se simţea şi mai abătut, căci răfuiala — sau aşa-zisa răfuială — pe care o avusese mai înainte îl făcuse să iasă pentru un timp din letargie.

— Şi acum — spuse el — să ne facem meseria noastră cea de toate zilele şi să batem ca de obicei la poarta blestemată, care niciodată nu vrea să se deschidă."

Şi rostind aceste cuvinte, se îndreptă cu un pas şovăielnic spre poarta casei misterioase.

Capitolul LVIII   Poarta se deschide

Ajungând însă în faţa porţii casei misterioase, bietul Henri îşi pierdu cumpătul ca de obicei.

"Curaj! încercă el să se îmbărbăteze. Să ciocănim!"

Şi făcu încă un pas. Dar, înainte de a bate la poartă, mai aruncă o privire în urmă şi văzu luminile strălucitoare ale hanului aşternându-se în curmezişul drumului.

"Acolo — se gândi el — sunt oameni care intră ca să se bucure de plăcerile dragostei şi să se veselească, oameni care au fost chemaţi, fără să fi dorit măcar acest lucru. De ce nu mi-e dat oare şi mie să fiu cu inima împăcată şi să zâmbesc nepăsător? Poate că atunci mi-aş îndrepta şi eu paşii într-acolo, în loc să mă străduiesc în zadar să pătrund aici?"

În clipa aceea se auzi tremurând în văzduh glasul melancolic al clopotului de la Saint-Germain-des-Prés.

— Hai odată, uite a bătut de zece! şopti Henri. Puse piciorul pe prag şi apucă ciocanul atârnat la intrare. Ce viaţă îngrozitoare — murmură el — o viaţă de om bătrân! O, Doamne, când oare voi putea şi eu să spun: "Frumoasă, zâmbitoare moarte şi tu, duios mormânt, bun venit!"

Ciocanul lovi pentru a doua oară poarta.

"Aşa — continuă el, trăgând cu urechea — se aude scârţâind uşa, pe urmă treptele trosnind şi zgomotul paşilor ce se apropie: în fiecare zi la fel, mereu acelaşi lucru."

Pentru a treia oară ciocanul căzu, izbind poarta.

— Şi cu asta am terminat — spuse el. Aşa: slujitorul păşeşte acum în vârful picioarelor, se uită printre zăbrele, zăreşte ca de obicei chipul meu palid, fioros, nesuferit şi intră apoi în casă fără să-mi deschidă niciodată!

Faptul că orice zgomot încetase părea să adeverească prezicerile nefericitului tânăr.

— Rămas bun, neîndurat lăcaş! Rămas bun până mâine! murmură el.

Şi, aplecându-se atât de mult, încât ajunse cu fruntea în dreptul pragului de piatră, îşi lipi buzele de el, sărutându-l cu toată râvna sufletului său, în aşa fel că făcu să se înfioare granitul încremenit, mai puţin încremenit însă decât inimile celor ce locuiau în această casă... Pe urmă, aşa cum se întâmplase şi în ajun şi cum era convins că avea să se întâmple şi în ziua următoare, se întoarse să plece.

Nici nu apucase bine să facă doi paşi şi, spre adânca sa uimire, auzi zăvorul scrâşnind în veriga de fier; poarta se deschise şi slujitorul se înclină până la pământ. Era acelaşi slujitor al cărui portret l-am schiţat mai înainte, cu prilejul întâlnirii sale cu Robert Briquet.

— Bună seara, domnule! îl întâmpină el cu o voce răguşită, dar care i se păru nespus de dulce lui du Bouchage, mai dulce decât cele mai suave cântece ale heruvimilor pe care ţi-e dat să le auzi în visurile copilăriei, când cerurile încă ţi se mai arată uneori în vis.

Tremurând tot, năuc de fericire, Henri, care apucase între timp să se depărteze vreo zece paşi de poartă, se grăbi să se apropie iar, plin de însufleţire, împreunându-şi mâinile, dar o clipă mai apoi se clătină atât de tare, încât slujitorul se repezi să-l sprijine ca să nu se prăbuşească peste prag, gest pe care,

de altfel, îl îndeplini cu un simţământ de compătimire amestecat cu respect, aşa cum se putea citi desluşit pe chipul său.

— Sunt aici, domnule — rosti el — am venit. Spuneţi-mi, vă rog, ce doriţi.

— Am iubit cu atâta patimă — răspunse tânărul — încât nu-mi dau seama acum dacă mai iubesc. Inima mea a bătut cu atâta înfocare, încât n-aş putea să spun dacă mai bate încă.

— Sunteţi bun, domnule — îl pofti respectuos slujitorul — să luaţi loc aici, lângă mine şi să stăm de vorbă amândoi?

— O, sigur că da.

Slujitorul îi făcu un semn cu mâna.

Henri se grăbi să se supună, aşa cum ar fi dat ascultare unui gest al regelui Franţei sau al împăratului roman.

— Deschideţi-vă sufletul, domnule — îl îmbie slujitorul, după ce se aşezară unul lângă altul — şi spuneţi-mi care sunt dorinţele domniei voastre.

— Prietene — îi răspunse du Bouchage — nu e prima oară că vorbim împreună şi că stăm atât de aproape unul de altul. Adesea, precum ştii, te-am aşteptat şi ţi-am ieşit în cale la cotitura vreunei străzi; cu galbenii pe care am vrut atunci să ţi-i dau ca să te ispitesc, ai fi putut să te îmbogăţeşti, chiar de-ai fi fost cel mai nesăţios dintre oameni; alteori am încercat să te înfricoşez; niciodată însă nu te-ai înduplecat să mă asculţi şi, cu toate că vedeai cât sufeream, niciodată n-ai fost înduioşat sau, cel puţin, nu te-ai arătat înduioşat de suferinţele mele. Azi îmi spui să-ţi vorbesc deschis şi mă pofteşti să-ţi mărturisesc dorinţele mele: ce s-a întâmplat oare, Doamne Dumnezeule?! Ce nouă nenorocire îmi ascunde bunăvoinţa dumitale?

Slujitorul oftă din adânc. Fără doar şi poate, sub înfăţişarea-i neîndurătoare se afla tăinuită o inimă milostivă.

Henri îl auzi suspinând şi se simţi încurajat.

— Ştii foarte bine — continuă el — că iubesc şi cât de mult iubesc; m-ai văzut urmărind pas cu pas o femeie pe care, cu toate încercările sale de a se ascunde şi de a fugi de mine, am reuşit de fiece dată s-o găsesc; nicicând însă, oricât de cumplite au fost suferinţele prin care am trecut, nu mi-a ieşit din gură un singur cuvânt amar, nicicând n-am căutat să dau urmare imboldurilor năprasnice pe care disperarea le face să încolţească în sufletul unui om, nici sfaturilor pe care ni le şopteşte la ureche clocotitoarea tinereţe cu sângele ei arzător.

— E adevărat, domnule — mărturisi slujitorul — şi pot să vă spun că stăpâna mea şi cu mine recunoaştem pe deplin lucrul acesta.

— Bunăoară, nu-i aşa — continuă Henri, strângând în mâinile sale mâinile vajnicului străjer — bunăoară, într-una din serile acestea când nu voiai cu nici un chip să-mi dai voie să intru înăuntru, n-aş fi putut oare să sparg pur şi simplu poarta, aşa cum ar face îndeobşte şi cel mai becisnic învăţăcel beat sau îndrăgostit? Şi atunci aş fi putut vedea la faţă, fie chiar numai pentru o clipă, pe femeia aceasta atât de neînduplecată şi aş fi putut să-i vorbesc.

— Şi asta e adevărat.

— În sfârşit — urmă tânărul conte cu o negrăită tristeţe şi dulceaţă în glas — sunt şi eu cineva pe lumea aceasta, port un nume strălucitor, am o avere destul de frumoasă şi mă bucur de multă trecere; însuşi regele, da, regele m-a luat sub oblăduirea lui; adineauri chiar, suveranul mă povăţuia să-i mărturisesc necazurile mele şi mă îndemna să cer ajutorul său, oferindu-se să mă sprijine.

— Aşa! rosti slujitorul, vădit îngrijorat.

— Dar n-am primit — se grăbi să-l liniştească tânărul cavaler. Nu, nu, am refuzat orice ajutor, am refuzat tot, tot, pentru a veni aici, ca să mă rog în genunchi să se deschidă poarta aceasta care, ştiu bine, rămâne pururea ferecată.

— Domnule conte, sunteţi într-adevăr un suflet cinstit şi vrednic de toată dragostea.

— Şi atunci — îi tăie cuvântul Henri cu o dureroasă strângere de inima — pentru ce omul acesta cu un suflet atât de cinstit şi vrednic de iubire, aşa cum spui chiar dumneata, trebuie să fie pedepsit atât de crâncen? În fiecare dimineaţă pajul meu aduce o scrisoare, care nici măcar nu este primită; în fiecare seară vin eu însumi să bat la poartă şi în fiecare seară sunt respins; în sfârşit, sunt lăsat să mă chinuiesc, să mă mistui de supărare, să-mi dau duhul aici, în mijlocul străzii, fără să se milostivească nimeni de mine, nici măcar atâta cât s-ar milostivi de un biet câine care scheaună. Ah, dragul meu, ascultă-mă pe mine, femeia asta nu are o inimă de femeie; e adevărat că nu poţi iubi pe cineva numai pentru că este nefericit. O, Doamne, ştiu, nu poţi porunci inimii să iubească, tot aşa cum nu-i poţi cere să nu mai iubească, dar cel puţin te înduri de suferinţele

unui năpăstuit care pătimeşte şi-i spui măcar un cuvânt de mângâiere; cel puţin căinezi un biet om necăjit care a căzut şi-i întinzi mâna ca să se ridice de jos; dar, nu, ei îi place să mă vadă canonindu-mă; nu, femeia asta nu are inimă, nu, nu are, căci, dacă ar fi avut inimă, mai curând m-ar fi ucis spunându-mi cu gura ei că nu mă poate iubi sau ar fi pus pe cineva să mă spintece cu cuţitul ori să mă înjunghie cu o lovitură de pumnal; mort, cel puţin n-aş mai suferi.

— Domnule conte — răspunse slujitorul, după ce ascultase până la capăt, cu luare-aminte, cuvintele tânărului îndrăgostit — doamna pe care dumneavoastră o judecaţi cu atâta asprime, vă rog să mă credeţi, nu are câtuşi de puţin o inimă atât de nesimţitoare şi, mai cu seamă, atât de crudă precum spuneţi; dimpotrivă, suferă mai mult decât domnia voastră, căci v-a văzut de câteva ori şi a putut să-şi dea seama cât de mult pătimiţi şi are pentru dumneavoastră o netăgăduită simpatie.

— O, i-e milă de mine, atâta tot, i-e milă de mine! exclamă tânărul, ştergând broboanele reci de sudoare ce-i năpădiseră tâmplele. O, dea Domnul să vină ziua când inima sa, pe care dumneata o preamăreşti, va ajunge să cunoască dragostea, dragostea aşa cum o simt eu; şi dacă atunci s-ar întâmpla ca în schimbul dragostei sale să nu i se ofere decât milă, aş fi într-adevăr răzbunat.

— Domnule conte, domnule conte, a nu împărtăşi dragostea cuiva nu înseamnă a nu fi iubit niciodată. Poate că femeia aceasta a fost robită de o pasiune mult mai puternică decât tot ceea ce veţi putea simţi vreodată dumneavoastră, poate că femeia aceasta a iubit aşa cum nu veţi iubi niciodată dumneavoastră.

Henri ridică mâinile la cer:

— Când cineva a iubit cu atâta patimă, iubirea sa nu se poate istovi niciodată! ripostă el.

— V-am spus oare că nu mai iubeşte, domnule conte? întrebă slujitorul.

Henri scoase un strigăt îndurerat şi-şi lăsă capul în piept, ca şi cum ar fi primit o lovitură ucigătoare.

— Da, iubeşte, dar nu trebuie să fiţi gelos pe bărbatul iubit de dânsa, domnule conte, pentru că a părăsit lumea aceasta. Stăpâna mea este văduvă — adăugă milostiv slujitorul,

nădăjduind că va reuşi să aline astfel durerea tânărului îndrăgostit.

Într-adevăr, cuvintele acestea îl însufleţiră ca prin farmec, trezindu-i speranţele şi aducându-l din nou la viaţă.

— Pentru numele lui Dumnezeu — spuse el — te rog, nu mă părăsi! E văduvă, zici, înseamnă deci că nu poate fi văduvă decât de puţin timp, înseamnă că va veni şi ziua când izvorul lacrimilor ei se va fi istovit. E văduvă! O, dragul meu, atunci înseamnă că nu iubeşte pe nimeni de vreme ce iubeşte un trup neînsufleţit, o umbră, un nume. Moartea trage mai puţin în cumpănă decât o despărţire vremelnică; a-mi spune că iubeşte un mort, e ca şi când mi-ai spune că va iubi încă... O, Doamne, cele mai copleşitoare dureri s-au alinat cu timpul. În ziua când văduva lui Mausol, care jurase la mormântul soţului ei să rămână în veci nemângâiată, în ziua când văduva lui Mausol şi-a simţit ochii secătuiţi de lacrimi, a fost vindecată. Regretele sunt ca şi o boală: cel ce n-a fost răpus în toiul ei se simte mai în putere şi mai plin de viaţă ca înainte, după ce a trecut criza.

Slujitorul clătină din cap.

— Stăpâna mea, domnule conte — îi răspunse el — la fel ca şi văduva regelui Mausol, a jurat credinţă veşnică răposatului, dar, aşa cum o cunosc eu, sunt convins că va şti să-şi ţină legământul mai bine decât şi l-a ţinut femeia aceasta uitucă despre care vorbeaţi adineauri.

— Am să aştept, sunt în stare să aştept şi zece ani dacă e nevoie! exclamă Henri. Dumnezeu n-a lăsat-o să moară de inimă rea şi nici să-şi pună singură capăt zilelor. Vezi bine, dar, că, de vreme ce n-a murit, înseamnă că totuşi vrea să trăiască şi, din moment ce trăieşte, mai pot încă să nădăjduiesc.

— Ei, tinere, tinere domn! îl dojeni slujitorul cu un glas lugubru. Să nu credeţi că veţi putea înfrunta atât de uşor cerinţele morţilor, nici gândurile negre ale celor vii. Că a mai trăit încă, spuneţi dumneavoastră? Într-adevăr, a trăit! Şi nu o zi, nu o lună şi nici un an; a trăit şapte ani încheiaţi!

Joyeuse tresări.

— Dar ştiţi pentru ce, în ce scop a trăit, ce hotărâre anume a ţinut să îndeplinească ea ca să rămână în viaţă până acum? În cele din urmă totuşi se va mângâia, speraţi dumneavoastră? Niciodată, domnule conte, niciodată! V-o spun eu, pot să şi jur dacă vreţi, eu v-o spun, eu care n-am fost decât

preaumilul slujitor al răposatului, eu care, atâta timp cât a trăit, eram un suflet credincios, înflăcărat şi plin de speranţă şi care, de când stăpânul meu a închis ochii, am ajuns ca o stană de piatră; ei bine, eu, eu care nu i-am fost decât slujitor, n-am să mă pot împăca niciodată cu gândul că l-am pierdut.

— Şi omul acesta atât de mult regretat — îl întrerupse Henri — mortul acesta preafericit, soţul...

— Nu era soţul, ci iubitul, domnule conte şi o femeie cum este aceea, pe care, din nefericire, o iubiţi, nu are decât un singur iubit toată viaţa.

— Prietene, prietene! stărui tânărul cavaler, înspăimântat de sălbatica măreţie a slujitorului înzestrat cu un suflet atât de nobil, dar care, îmbrăcat cum era ca un om de rând, nu părea să aibă nimic deosebit. Prietene, te rog din toată inima, vorbeşte-i în numele meu.

— Eu? se cutremură slujitorul. Eu? Aflaţi atunci, domnule conte, că, dacă v-aş fi crezut în stare să săvârşiţi vreo violenţă împotriva stăpânei mele, v-aş fi ucis, da, v-aş fi ucis cu mâna asta. Şi scoase la iveală de sub pelerină un braţ nervos şi puternic ce părea al unui bărbat de cel mult douăzeci şi cinci de ani, deşi părul cărunt şi spinarea încovoiată îl arătau a fi un om de şaizeci de ani. Dacă, dimpotrivă — urmă el — aş fi fost încredinţat că stăpâna mea vă iubeşte, i-ar fi fost ei sorocit să moară. Şi acum, domnule conte, am spus tot ce aveam de spus, nu încercaţi să-mi smulgeţi alte mărturisiri, căci, pe cuvântul meu de cinste — şi cu toate că nu sunt gentilom, vă rog să mă credeţi că şi cuvântul meu preţuieşte ceva — căci, pe cuvântul meu de cinste, v-am spus tot ce vă puteam destăinui.

Henri se ridică în picioare, cu moartea în suflet.

— Îţi mulţumesc — spuse el — că te-ai milostivit de suferinţele mele. Acum ştiu ce am de făcut.

— Sper deci că veţi fi mai cuminte pe viitor, domnule conte, sper că vă veţi îndepărta de noi, lăsându-ne să ne împlinim soarta, care, credeţi-mă, e mult mai amară decât a domniei voastre.

— Fii pe pace, am să plec, într-adevăr, o dată pentru totdeauna — îl încredinţă tânărul îndrăgostit.

— Dacă am înţeles bine, vreţi să vă faceţi seama.

— De ce m-aş ascunde? Nu pot să trăiesc fără dânsa şi, din moment ce nu poate să fie a mea, nu-mi rămâne altceva

decât să mor.

— Domnule conte, am vorbit adeseori despre moarte cu stăpâna mea. Credeţi-mă, zău, nu poate fi moarte mai ticăloasă decât să-ţi ridici singur zilele cu mâna ta.

— De aceea nici n-am de gând să mor în felul acesta; există pentru un tânăr de vârsta şi cu situaţia mea o altă moarte care, din cele mai vechi timpuri, a fost socotită o moarte frumoasă: moartea pe care o întâmpini luptând pentru regele şi ţara ta.

— Dacă suferinţa domniei voastre este atât de cumplită încât n-o mai puteţi îndura, dacă nu vă simţiţi cu nimic îndatorat faţă de cei ce vă slujesc, dacă aveţi prilejul să întâmpinaţi moartea pe câmpul de bătălie, nu pregetaţi, domnule conte, duceţi-vă în calea ei! De mult aş fi fost şi eu în mormânt, dacă nu eram osândit să trăiesc.

— Rămâi cu bine şi-ţi mulţumesc! răspunse Joyeuse, întinzând necunoscutului mâna.

Şi se grăbi să plece, aruncând mai înainte la picioarele slujitorului înduioşat de durerea lui copleşitoare o pungă doldora de galbeni.

Ornicul bisericii Saint-Germain-des-Prés bătea miezul nopţii.

Capitolul LIX Cum înţelegea să iubească o doamnă din lumea mare în anul de graţie 1586

Cele trei şuierături ce străbătuseră în răstiinpuri egale strada erau într-adevăr semnalul pe carc-l pândea preafericitul Ernauton.

Aşa încât, în clipa când tânărul ajunse în dreptul hanului, o găsi pe coana Fournichon stând în prag şi aşteptându-şi muşteriii, cu chipul luminat de un zâmbet ce o făcea să semene cu o zeiţă mitologică zugrăvită de un pictor flamand.

Coana Fournichon mai învârtea încă în mâinile ei mari şi albe un scud de aur pe care, în treacăt, o altă mână tot atât de albă, dar ceva mai gingaşă decât a ei, i-l strecurase în palmă.

Hangiţa se uită la Ernauton şi, punându-şi mâinile în şolduri, astupă tot cadrul uşii, aşa încât nimeni nu mai putea să

se strecoare pe-acolo.
Ernauton, la rândul său, se opri locului, ca şi cum ar fi vrut să intre înăuntru.
— Ce doriţi, domnule? întrebă ea. Pe cine căutaţi?
— N-a fluierat cineva de trei ori adineauri de la fereastra acestui foişor, stimată doamnă?
— Ba da.
— Ei bine, aceste trei fluierături erau pentru mine.
— Pentru dumneavoastră?
— Da, pentru mine.
— Atunci se schimbă socoteala, dacă-mi daţi însă cuvântul dumneavoastră de onoare.
— Pe cinstea mea de gentilom, scumpă doamnă Fournichon.
— Vă cred pe cuvânt. Poftim înăuntru, frumosule, poftim, cavalere, poftim!
Şi, încântată că avea parte în sfârşit, de muşteriii de soi pe care şi-i dorise cu atâta însufleţire pentru nefericitul *Trandafir al Dragostei* detronat de către *Mândrul Cavaler*, patroana îl îndrumă pe Ernauton spre scara în melc, ce urca în cel mai dichisit şi mai discret dintre foişoarele hanului.
O uşă mică, zugrăvită în culori cam ţipătoare, răspundea într-un fel de anticameră de unde se trecea direct în odaia din foişor, mobilată. Împodobită şi tapetată ceva mai somptuos decât ar fi fost de aşteptat într-o casă de la marginea Parisului; dar se cuvine să spunem că doamna Fournichon dăduse dovadă de oarecare gust în felul cum căutase să înfrumuseţeze foişorul acesta, pentru care avea o mărturisită preferinţă şi, precum se ştie, când faci un lucru cu dragoste, nu se poate să nu reuşeşti.
Doamna Fournichon reuşise deci în măsura în care o imaginaţie destul de vulgară putea să reuşească într-o îndeletnicire ca asta.
În clipa în care tânărul intră în anticameră simţi un miros puternic de smirnă şi de aloe: era o jertfă adusă, probabil, de către o persoană cu un nas prea sensibil care în aşteptarea lui Ernauton, încerca să alunge cu ajutorul miresmelor vegetale aburii încărcaţi cu arome culinare pe care-i răspândeau cratiţele şi frigarea.
Coana Fournichon se ţinea pas cu pas după tânărul cavaler; de pe scară îl împinse în anticameră, iar din anticameră

în încăperea din foişor, mijind ochii şi clipind cu subînţelesuri anacreontice, apoi se retrase.

Ernauton rămase cu mâna dreaptă agăţată de draperie, cu cea stângă pe clanţa uşii, pe jumătate îndoit din şale, în chip de plecăciune.

Zărise în penumbra ce domnea în încăperea luminată de o singură lumânare de ceară trandafirie una dintre acele siluete feminine ce au îndeobşte darul de a trezi, dacă nu dragostea, cel puţin atenţia, atunci când nu se întâmplă să stârnească dorinţele.

Tolănită pe nişte perne şi înveşmântată în mătăsuri şi catifele, respectiva doamnă, al cărui picioruş micuţ spânzura la marginea divanului, îşi făcea de lucru cu o crenguţă de aloe sau, mai bine zis, cu ceea ce mai rămăsese din ea, arzând-o la flacăra lumânării; când şi când apropia crenguţa de obraz pentru a trage în piept fumul pe care-l lăsa să se prefire printre cutele capişonului şi prin părul său, ca şi cum ar fi vrut să se pătrundă de parfumul lui îmbătător.

După gestul cu care azvârli restul crenguţei în foc, grăbindu-se să-şi tragă rochia peste picior şi capişonul peste faţa acoperită cu o mască, Ernauton îşi dădu seama că ea îl auzise intrând şi ştia că-i acolo, aproape de dânsa. Cu toate acestea nu întoarse capul spre uşă, Ernauton aşteptă un moment; doamna însă tot nu se îndupleca să se întoarcă.

— Doamnă — rosti tânărul cu un glas, pe care căuta din răsputeri să şi-l îndulcească spre a-şi mărturisi recunoştinţa — doamnă... aţi binevoit să chemaţi pe umilul dumneavoastră slujitor: iată-l, a sosit!

— A, foarte bine — spuse dânsa. Ia loc, te rog, domnule Ernauton!

— Să-mi fie cu iertare, doamnă, dar, mai înainte de toate, trebuie să vă mulţumesc pentru cinstea pe care mi-aţi făcut-o.

— Aşa e, ai dreptate, domnule de Carmainges, să respectăm etichea şi totuşi presupun că deocamdată încă nu ştii cui îi mulţumeşti?

— Doamnă — răspunse tânărul, apropiindu-se încetul cu încetul — chipul dumneavoastră e ascuns după o mască, iar mâinile înmănuşate. Adineauri, în clipa când am intrat, v-aţi grăbit să feriţi de privirea mea un picior care cu siguranţă m-ar fi scos din minţi, lăsându-mă să întrezăresc cât de fermecătoare

este făptura dumneavoastră. Nu văd cum aş putea să vă recunosc, aşa încât nu-mi rămâne decât să ghicesc.

— Şi ghiceşti cine sunt?

— Aceea pe care inima mea o doreşte şi pe care închipuirea mi-o arată tânără, frumoasă, puternică şi bogată, mult prea puternică şi prea bogată chiar, pentru ca să pot crede că ceea ce se întâmplă cu mine este adevărat şi că în momentul de faţă nu visez.

— Ai avut de întâmpinat cumva greutăţi ca să pătrunzi aici? întrebă doamna, fără să răspundă direct la puhoiul de cuvinte ce se revărsa din inima prea plină a lui Ernauton.

— Dimpotrivă, doamnă, am intrat mult uşor decât mi-aş fi închipuit.

— Pentru un bărbat totul e uşor, într-adevăr; din păcate însă, nu tot aşa e şi pentru o femeie.

— Îmi pare rău, doamnă, de osteneala pe care v-aţi dat-o şi în schimbul căreia nu vă pot oferi decât umilele mele mulţumiri.

Doamna însă părea să se gândească la altceva.

— Ce spuneai adineauri, domnule? întrebă ea într-o doară, scoţându-şi mănuşa pentru a da la iveală o mână încântătoare durdulie şi prelungă totodată.

— Ziceam, doamnă, că, fără să fi văzut chipul dumneavoastră, ştiu cine sunteţi şi pot să vă spun că vă iubesc, fără nici o teamă că m-aş putea înşela.

— Crezi că ai putea garanta oare că sunt, într-adevăr, aceea ce te aşteptai s-o întâlneşti aici?

— Dacă privirea nu-mi spune nimic, mi-o spune inima.

— Aşadar, mă cunoşti?

— Da, vă cunosc.

— Ba nu, zău, dumneata, un provincial abia sosit în oraş ai şi ajuns să cunoşti toate femeile din Paris?

— Dintre toate femeile din Paris, doamnă, nu cunosc deocamdată decât una singură.

— Şi aceea sunt eu?

— Sunt convins.

— Şi după ce mă recunoşti?

— După vocea dumneavoastră, după farmecul şi frumuseţea dumneavoastră.

— După voce, înţeleg, fiindcă nu pot să mi-o prefac; după

farmec, aş putea s-o iau drept un compliment; dar după frumuseţe, nu pot admite răspunsul dumitale decât ca o ipoteză.

— Şi pentru ce, doamnă?

— Foarte simplu; zici că mă recunoşti după frumuseţe, când în clipa de faţă frumuseţea mea este ascunsă.

— Era mai puţin ascunsă, doamnă, în ziua când v-am ajutat să intraţi în Paris şi când v-am ţinut lângă mine atât de aproape, încât îmi atingeaţi umerii cu pieptul şi simţeam răsuflarea dumneavoastră dogorindu-mi grumazul.

— Aşa că atunci când ai primit scrisoarea, ai ghicit că era vorba de mine.

— O, nu, nu, doamnă, să nu vă închipuiţi aşa ceva. Nici un moment nu mi-a trecut prin gând că ar putea fi vorba de dumneavoastră. Am crezut că vrea să-mi joace cineva vreo festă sau că trebuie să fie o neînţelegere la mijloc; m-am gândit, de asemenea, că s-ar putea să fiu ameninţat de una din acele catastrofe ce se cheamă, chipurile, noroc în dragoste şi doar de câteva minute încoace, văzându-vă cu ochii mei şi încredinţându-mă cu mâna mea...

Şi Ernauton dădu să-i cuprindă mâna ce se trase înapoi, ferindu-se de mâna lui.

— Destul! zise doamna. Adevărul este că am săvârşit o nebunie fără seamăn.

— Şi în ce fel, doamnă? Vreţi să-mi spuneţi şi mie?

— În ce fel? Zici că mă cunoşti şi mă mai întrebi în ce fel am săvârşit o nebunie?

— O, aveţi dreptate, doamnă! Sunt atât de mic şi de neînsemnat pe lângă alteţa voastră!

— Pentru Dumnezeu, domnule, fii atât de bun, te rog şi taci! Nu cumva ţi-ai pierdut minţile?

— Dar ce-am făcut, doamnă, ce-am făcut, sfinte Dumnezeule? întrebă Ernauton, înspăimântat.

— Cum se poate?! Vezi doar că am o mască pe faţă...

— Şi?

— Din moment ce port o mască, înseamnă că mi-am pus-o ca să nu fiu recunoscută. Şi dumneata îmi spui alteţă? De ce nu deschizi mai bine fereastra să-mi strigi numele în gura mare ca să audă toată strada!

— Oh, iertare, vă rog, iertare — imploră Ernauton, căzând

în genunchi — dar credeam că zidurile n-au urechi.

— Am impresia că eşti prea încrezător de felul dumitale!

— Vai, doamnă, sunt îndrăgostit!

— Şi eşti convins că, din capul locului, împărtăşesc dragostea dumitale cu aceeaşi înflăcărare?

Ernauton se ridică de jos înţepat.

— Nicidecum, doamnă — răspunse el.

— Şi atunci ce-ţi închipui?

— Îmi închipui că aţi avut să-mi spuneţi ceva important, că n-aţi vrut să mă primiţi la palatul Guise şi nici acasă la dumneavoastră, la Bel-Esbat şi că aţi preferat să vă întâlniţi cu mine pe ascuns pentru a sta de vorbă într-un loc mai ferit.

— Aşa ţi-ai închipuit, într-adevăr?

— Da.

— Şi despre ce anume crezi că aş putea să-ţi vorbesc? Hai spune! Aş vrea să văd cât eşti de ager.

Sub aparenta ei indiferenţă, fără să vrea, doamna lăsa să se întrevadă un fel de îngrijorare.

— Ştiu eu?! răspunse într-o doară Ernauton. Despre ceva în legătură cu domnul de Mayenne, bunăoară.

— Crezi oare că n-am şi eu ştafetele mele, domnule, care mâine seară mi-ar spune mai mult decât aş putea afla din gura dumitale, de vreme ce domnia ta mi-ai dezvăluit tot ce ştiai în privinţa asta?

— Poate că veţi fi vrând atunci să mă întrebaţi ceva în legătură cu întâmplarea din noaptea trecută?

— Ah, ce întâmplare, nu înţeleg, despre ce vorbeşti? întrebă doamna, căreia se vedea bine că-i bătea inima.

— Vreau să zic despre panica prin care a trecut domnul d'Épernon şi despre arestarea gentilomilor loreni.

— Cum, au fost arestaţi nişte gentilomi loreni?

— Vreo douăzeci de gentilomi care au răsărit pe neaşteptate pe drumul spre Vincennes.

— Care duce totodată şi spre Soissons, oraşul unde, dacă nu mă înşel, se află garnizoana domnului de Guise. La urma urmei, dumneata, domnule Ernauton, care eşti de la palat, ai putea să-mi spui de ce au fost arestaţi aceşti gentilomi?

— Eu, de la palat?

— Bineînţeles.

— De unde ştiţi, doamnă?

— Ei, asta-i bună! Ca să aflu adresa dumitale, a trebuit, nu-i aşa, să mă interesez, să culeg informaţii. Dar sfârşeşte odată ceea ce ai început să spui, pentru numele lui Dumnezeu! Ai un obicei cât se poate de supărător: acela de a schimba mereu vorba. Ce s-a întâmplat după încăierarea asta?

— Absolut nimic, doamnă, cel puţin după câte ştiu.

— Şi-atunci cum de ţi-a trecut prin minte că aş putea să-ţi vorbesc despre un lucru care n-a avut nici o urmare?

— Am greşit şi de astă dată, doamnă şi nu-mi rămâne decât să-mi recunosc greşeala.

— Cum se poate, domnule! Dar de unde eşti dumneata?

— Din Agen.

— Nu mai spune, domnule! Eşti gascon va să zică? Fiindcă Agen e în Gasconia, pare-mi-se.

— Cam aşa ceva.

— Şi, cu toate că eşti gascon, n-ai nici măcar atâta trufie ca să-ţi fi închipuit pur şi simplu că. văzându-te în ziua când a fost executat Salcède, la poarta Saint-Antoine, am găsit că eşti un bărbat seducător?

Ernauton se îmbujoră tot şi se fâstâci, în timp ce doamna continua, fără să se arate câtuşi de puţin încurcată:

— Că te-am întâlnit după aceea pe stradă şi am găsit că eşti frumos?

Ernauton se făcu roşu ca sfecla.

— Că, în sfârşit, ai venit mai apoi să-mi aduci o scrisoare din partea fratelui meu Mayenne şi că te-am găsit întru totul pe gustul meu?

— Doamnă, doamnă, cum aş putea să-mi închipui una ca asta? Ferească sfântul!

— Rău faci — îi răspunse doamna, întorcându-se pentru prima oară către Ernauton şi aţintindu-şi în ochii săi doi ochi ce scăpărau sub mască, în timp ce desfăşura sub privirea înfrigurată a tânărului cavaler nurii unei talii zvelte ale cărei rotunjimi se profilau voluptos pe catifeaua pernelor.

Ernauton împreună mâinile.

— Doamnă, doamnă! exclamă el. Nu cumva râdeţi de mine?

— Zău, nu! îl asigură ea cu aceeaşi dezinvoltură. Îţi spun că mi-ai plăcut, e adevărul adevărat.

— Sfinte Dumnezeule!

— Dar dumneata n-ai îndrăznit adineauri să-mi declari că mă iubeşti?

— Numai că atunci când v-am făcut această declaraţie nu ştiam încă cine sunteţi, doamnă; acum că ştiu însă, vă cer cu umilinţă iertare.

— Ei, bravo, uite-l c-a început acum să bată câmpii! murmură cucoana, nerăbdătoare. Rămâi, te rog, aşa cum eşti, domnule şi spune ceea ce gândeşti cu adevărat, altminteri mă faci să regret că am venit.

Ernauton căzu în genunchi.

— Vorbiţi, doamnă — o rugă el — vorbiţi, ca să mă conving că tot ce se întâmplă nu este o glumă şi poate că atunci mă voi încumeta, în sfârşit, să vă răspund.

— Bine. Iată deci planurile mele în legătură cu domnia ta — spuse doamna, dându-l la o parte pe Ernauton, în timp ce îşi aşeza cu grijă cutele rochiei. Îmi placi, într-adevăr, dar n-am avut încă răgazul să te cunosc. De fapt, nu-mi stă în fire să mă împotrivesc fanteziilor mele, dar niciodată n-o să am nesăbuinţa de a săvârşi o greşeală. Dacă am fi fost egali, te-aş fi primit la mine acasă şi te-aş fi observat pe îndelete înainte de a fi bănuit dumneata ce anume doresc. Îţi dai seama însă că era cu neputinţă; a trebuit deci să aleg altă cale şi să grăbesc întrevederea aceasta. Şi acum ştii ce ai de aşteptat din partea mea. Caută să fii vrednic de mine, e tot ceea ce îţi cer.

Ernauton îi făcu tot felul de jurăminte.

— O, mai puţină înflăcărare, te rog, domnule de Carmainges! spuse doamna cu nepăsare. Crede-mă, nu-i nevoie. Poate că ceea ce m-a surprins prima oară când ne-am întâlnit şi mi-a plăcut a fost doar numele dumitale. La urma urmei, dacă mă gândesc bine, cred că nu e vorba decât de un simplu capriciu din partea mea şi care cu timpul o să treacă. Totuşi n-aş vrea să-ţi închipui că eşti prea departe de a fi un om perfect şi să te laşi copleşit de disperare. Nu pot suferi oamenii perfecţi. În schimb, pot să-ţi spun că-mi sunt nespus de dragi oamenii devotaţi, bunăoară. Ţine minte asta, îţi dau voie, mândre cavaler!

Ernauton nu mai ştia pe ce lume se află. Cuvintele acestea semeţe, gesturile pline de moliciune şi de voluptate, măreţia orgolioasă, în sfârşit, uitarea de sine de care dădea dovadă faţă de el o persoană cu un nume atât de strălucit, toate

îl făceau să se topească de plăcere şi, în acelaşi timp, îl cufundau în cea mai adâncă spaimă.

Tânărul se aşeză lângă frumoasa şi trufaşa sa iubită, care nu protestă câtuşi de puţin, apoi încercă să-şi petreacă braţul pe după pernele de care şedea rezemată.

— Am impresia, domnule — rosti ea — că, deşi ai auzit foarte bine ce ţi-am spus, nu m-ai înţeles totuşi. Fără familiarităţi, te rog: să rămânem fiecare la locul său! Cu siguranţă că într-o bună zi îţi voi da dreptul să spui că sunt a dumitale, dar, deocamdată, nu ai încă nici un drept.

Ernauton se ridică în picioare, palid şi înciudat.

— Vă rog să mă iertaţi, doamnă — se scuză el. Cum văd, eu nu fac decât gafe peste gafe. E şi firesc: n-am reuşit încă să mă deprind cu obiceiurile pariziene. La noi, în provincie, ce-i drept la două sute de leghe de aici, o femeie când spune "iubesc", iubeşte şi nu mai are nici un fel de împotrivire. În orice caz, pentru ea cuvântul acesta nu este un simplu pretext pentru a umili un bărbat care se află la picioarele sale. E felul dumneavoastră de a fi ca pariziană şi dreptul dumneavoastră ca prinţesă. Îmi dau seama şi înţeleg. Dar, ce vreţi, nu sunt încă obişnuit; cu timpul însă sper că am să mă obişnuiesc.

Doamna îl ascultă fără să spună nimic. Se vedea lămurit că îl observa cu cea mai mare atenţie pe Ernauton, ca şi când ar fi vrut să vadă dacă necazul de care era stăpânit se va preschimba în mânie adevărată.

— Ah, am impresia că te-ai supărat! îl înfruntă ea, semeaţă.

— Sunt supărat, într-adevăr, doamnă, dar pe mine sunt supărat, căci ceea ce simt pentru dumneavoastră nu este numai un capriciu trecător, ci dragoste, o dragoste cât se poate de adevărată şi de curată. Nu râvnesc făptura dumneavoastră, căci, dacă ar fi aşa, m-aş simţi însufleţit de dorinţă. V-o spun cinstit: eu vreau doar să vă câştig inima. Aşa încât nu mi-aş putea ierta în veci, doamnă, faptul de a fi nesocotit, prin obrăzniciile mele, respectul pe care vi-l datorez, respect pe care nu mă voi încumeta să-l preschimb în iubire, doamnă, decât atunci când veţi porunci. Îngăduiţi-mi deci, doamnă, ca de azi înainte să aştept porunca dumneavoastră.

— Haide, haide! căută să-l apuce cucoana. Să nu exagerăm, domnule Carmainges! Frumos îţi şade să fii ca un sloi

de gheaţă, după ce ai fost numai foc şi văpaie.

— Mi se pare totuşi, doamnă...

— Uite ce e, domnule, să nu-i spui niciodată unei femei c-o vei iubi aşa cum vrei dumneata; este o greşeală; arată-i că înţelegi s-o iubeşti aşa cum doreşte dânsa, e tot ce poate fi mai minunat!

— Aşa am şi spus, doamnă.

— Da, dar fără s-o şi gândeşti.

— Mă închin în faţa prestigiului dumneavoastră, doamnă.

— Destul cu atâtea amabilităţi, m-aş simţi prost să fac aici pe regina. Poftim, uite mâna mea, ia-o, e mâna unei simple muritoare: numai că este mai fierbinte şi mai însufleţită decât a dumitale.

Ernauton apucă plin de respect mâna frumoasă întinsă spre el.

— Ei, ce faci? spuse ducesa.

— Ce să fac?

— N-o săruţi? Eşti nebun? Sau ţi-ai pus în gând cu tot dinadinsul să mă scoţi din sărite?

— Bine, dar adineauri...

— Adineauri mi-am retras-o, în timp ce acum...

— Acum?

— Acum ţi-o dau.

Ernauton îi sărută mâna cu atâta smerenie, încât ducesa şi-o retrase numaidecât.

— Vedeţi — spuse tânărul gentilom — mi-aţi dat încă o lecţie!

— Şi am greşit?

— Fireşte! Mă siliţi să trec de la o extremă la alta; în cele din urmă teama o să ucidă dragostea. Ce-i drept, vă voi adora ca şi până acum, în genunchi, dar nu voi mai simţi nici iubirea, nici încrederea pe care ar trebui s-o am faţă de domnia voastră.

— Oh, să nu faci una ca asta — spuse doamna pe un ton ştrengăresc — ar însemna să fii un iubit mult prea trist şi trebuie să ştii de la bun început că nu-mi plac asemenea iubiţi. Nu, rămâi aşa cum eşti, fii dumneata, fii domnul Ernauton de Carmainges şi nimic altceva. Am şi eu capriciile mele. O, Doamne, nu mi-ai spus chiar dumneata că sunt frumoasă? Orice femeie frumoasă are capriciile ei: caută pe cât se poate să le respecţi, treci peste unele dintre ele şi, mai cu seamă, nu te lăsa

intimidat, iar când îi voi spune prea înflăcăratului Ernauton: "Fii cuminte!", să se uite în ochii mei ca să ştie ce are de făcut, niciodată să nu-mi asculte glasul.

Şi cu aceste cuvinte, se ridică de pe divan.

Era şi timpul: tânărul, care îşi pierduse din nou capul, o cuprinsese în braţe şi masca ducesei atinse o clipă buzele lui Ernauton; cu prilejul acesta însă se dovedi cât erau de adevărate cuvintele sale, căci, de sub masca aşezată pe obraz, din ochii ei ţâşni un fulger tot atât de orbitor şi de rece ca şi înfricoşatul vestitor al furtunilor. Privirea aceasta îl intimidă atât de mult pe Carmainges, încât tânărul îşi lăsă braţele în jos şi toată ardoarea de care se simţea cuprins se stinse pe loc.

— Lasă — spuse ducesa — o să ne mai întâlnim. Hotărât lucru, îmi placi, domnule Carmainges!

Ernauton se înclină.

— Când eşti liber? întrebă ea într-o doară.

— Destul de rar, din păcate, doamnă — răspunse Ernauton.

— Într-adevăr, îmi dau seama, e o slujbă istovitoare, nu-i aşa?

— Ce slujbă?

— Slujba pe care o îndeplineşti pe lângă monarh. Nu faci parte din garda maiestăţii sale?

— Mai bine zis, doamnă, fac parte dintr-un corp de gentilomi.

— Asta am vrut şi eu să spun; şi gentilomii aceştia sunt gasconi, pare-mi-se?

— Da, doamnă, toţi.

— Câţi sunteţi? Mi s-a spus, dar am uitat.

— Patruzeci şi cinci.

— Curios număr.

— Aşa s-a întâmplat.

— Poate că-i vreo socoteală la mijloc?

— N-aş crede: sau, să zicem aşa, e o socoteală pe care a făcut-o întâmplarea.

— Şi aceşti patruzeci şi cinci de gentilomi ziceai că nu se dezlipesc nici o clipă de lângă monarh?

— N-am spus că nu ne dezlipim nici o clipă de lângă maiestatea sa, doamnă.

— Ah, iartă-mă, aşa mi s-a părut. În orice caz, ai spus că

nu ai prea multă libertate.

— Într-adevăr, am prea puţin răgaz, doamnă, deoarece ziua suntem de serviciu ori de câte ori maiestatea să părăseşte palatul sau pleacă la vânătoare, iar seara suntem consemnaţi la palat.

— Seara?

— Da.

— În fiecare seară?

— Aproape.

— Şi atunci îţi dai seama ce s-ar fi întâmplat dacă astă-seară, de pildă, din pricina acestui consemn, ai fi fost nevoit să rămâi la palat?! De vreme ce te aşteptam, necunoscând motivele care te împiedicau să vii, aş fi putut, nu-i aşa, să-mi închipui că avansurile mele sunt dispreţuite.

— Doamnă, de azi înainte, vă jur, am să trec peste orice numai ca să vă pot vedea.

— La ce bun? N-ar avea nici un rost, să nu faci una ca asta.

— Şi atunci?

— Vezi-ţi de slujba durnitale; rămâne să potrivesc eu lucrurile cum e mai bine, deoarece sunt stăpână pe viaţa mea şi pot fi deci liberă oricând vreau.

— O, nu ştiu cum să vă mulţumesc pentru atâta bunătate, doamnă!

— Totuşi nu m-am lămurit încă — adăugă ducesa cu zâmbetul ei insinuant. Cum se face că eşti liber astă-seară şi ce s-a întâmplat de-ai putut să vii?

— Astă-seară, doamnă, mă gândeam tocmai să cer o permisie domnului de Loignac, căpitanul nostru, care este cât se poate de binevoitor cu mine, când a venit ordinul ca toţi cei Patruzeci şi Cinci să fie învoiţi toată noaptea în oraş.

— Aşa! A venit ordin va să zică!

— Da.

— Şi cum se explică norocul acesta neaşteptat?

— Cred că-i răsplata unei misiuni destul de obositoare, doamnă, pe care am avut-o de îndeplinit ieri la Vincennes.

— Bravo, foarte frumos! exclamă ducesa.

— Iată deci împrejurările cărora le datorez, doamnă, fericirea de a vă putea vedea în largul meu astă-seară.

— Şi acum ascultă, Carmainges — spuse ducesa, cu o

îmbietoare familiaritate care făcu să tresalte de bucurie inima tânărului îndrăgostit — uite ce trebuie să faci dumneata; ori de câte ori vei socoti cu ai putea fi liber, trimite-i un bilet hangiţei, ca să-i dai de ştire; în fiecare zi, unul din oamenii mei va trece pe aici.

— Sfinte Dumnezeule, mă simt copleşit de atâta bunătate, doamnă!

Ducesa puse mâna pe braţul lui Ernauton.

— Ia stai puţin — zise ea.

— Ce s-a întâmplat, doamnă?

— De unde vine zgomotul acesta?

Într-adevăr, o zarvă de glasuri, de pinteni, de uşi trântite, de strigăte vesele răzbea din sala de jos, ca vaietul îndepărtat al unei năvăliri armate.

Ernauton scoase capul pe uşa ce dădea în anticameră.

— Sunt camarazii mei — spuse el — care au venit aici să-şi petreacă permisia acordată de către domnul de Loignac.

— Dar cum se face c-au venit tocmai la hanul în care ne aflăm noi?

— Pentru că aici, la *Mândrul Cavaler*, doamnă, ni s-a trimis vorbă să ne strângem cu toţii la sosire; şi pentru că, din ziua preafericită în care au pus piciorul în capitală, camarazii mei au îndrăgit vinul şi plăcintele jupânului Fournichon, iar unii dintre ei chiar şi foişoarele doamnei.

— O, cum văd eu — spuse ducesa cu un zâmbet maliţios — vorbeşti ca un om cu experienţă despre foişoareie acestea.

— Vă dau cuvântul meu, doamnă, că azi am intrat pentru prima oară aici. Dar dumneavoastră, dumneavoastră care le-aţi ales?

— Am ţinut să aleg şi ai să-ţi dai seama numaidecât pentru ce-am făcut-o, cartierul cel mai puţin umblat din Paris, undeva la marginea apei, în apropiere de fortificaţii, un loc unde nimeni n-ar putea să mă recunoască şi nu i-ar trece nimănui prin gând că ar putea să mă întâlnească. Vai de mine, dar ce gălăgioşi sunt camarazii dumitale! adăugă ducesa.

Într-adevăr, hărmălaia stârnită la sosire se înteţise, preschimbându-se într-un chiloman drăcesc: vâlva iscată de isprăvile din ajun, fanfaronadele, zornăitul scuzilor de aur şi clinchetul cupelor prevesteau o vijelie în toată puterea cuvântului.

Deodată se auzi un zgomot de paşi pe scăriţa ce urca în foişor, apoi vocea coanei Fournichon strigând de jos:

— Domnule de Sainte-Maline! Domnule de Sainte-Maline!

— Ce este? răspunse glasul tânărului gentilom.

— Nu vă duceţi sus, domnule de Sainte-Maline, vă rog din tot sufletul.

— Ce vorbeşti! Şi pentru ce, mă rog, scumpă doamnă Fournichon? După câte ştiu doar, toată casa-i a noastră astă-seară?

— Toată casa, dacă vrei dumneata, dar nu şi foişoarele.

— Ei, asta-i bună? Foişoarele sunt şi ele ale casei! strigară alte cinci-şase glasuri, printre care Ernauton îl recunoscu pe cel al lui Perducas de Pincorney şi pe acela al lui Eustache de Miraudoux.

— Ba nu, foişoarele nu! stăruia coana Fournichon. Cu ele-i altă socoteală, foişoarele sunt ale mele; lăsaţi-mi în pace chiriaşii!

— Şi eu sunt chiriaşul dumitale, doamnă Fournichon — întâmpină Sainte-Maline — aşa că fă bine şi lasă-mă şi dumneata în pace.

— Sainte-Maline! şopti Ernauton, îngrijorat, deoarece cunoştea proastele năravuri şi cutezanţa acestui om.

— Dar, vă rog, vă rog frumos! repeta într-una coana Fournichon.

— E miezul nopţii, doamnă Fournichon — spuse Sainte-Maline. Cum bine ştii, la orele nouă, toate focurile trebuie să fie stinse, iar sus, la dumneata în foişor, văd că mai arde încă focul; numai nişte slujitori necredincioşi ai monarhului sunt în stare să nesocotească poruncile suveranului. Vreau să ştiu cine sunt aceşti slujitori necredincioşi.

Şi Sainte-Maline urcă mai departe treptele, urmat de mai mulţi gasconi, care se ţineau pas cu pas după el.

— Doamne Sfinte! se nelinişti ducesa. Dumnezeule! Domnule de Carmainges, crezi că oamenii aceştia ar îndrăzni cumva să intre înăuntru?

— În orice caz, doamnă, să fiţi fără grijă.

— Vai de mine, uite că sparg uşile, domnule!

Într-adevăr, Sainte-Maline, care împinsese prea departe lucrurile ca să mai poată da înapoi acum, bătea atât de năpraznic, încât uşa crăpă în două: era făcută din blăni de brad

a căror tărie coana Fournichon nu socotise cu cale s-o încerce, cu tot respectul aproape fanatic pe care-l do-vedea pentru iubirile altora.

Capitolul LX Cum a reuşit Sainte-Maline să pătrundă în foişor şi ce s-a mai întâmplat după aceea

Primul lucru pe care-l făcu Ernauton în clipa când auzi trosnind uşa anticamerei sub loviturile lui Sainte-Maline, fu să stingă făclia ce lumina odaia din foişor.

Această precauţie, care putea fi binevenită, dar care era doar o măsură de moment, nu reuşi totuşi s-o liniştească pe ducesă, când deodată coana Fournichon, care, după ce folosise toate mijloacele ce-i stăteau la îndemână, se hotărî să joace şi ultima carte, începu să strige:

— Domnule de Sainte-Maline, să ştiţi că persoanele a căror odihnă vreţi s-o tulburaţi sunt nişte prieteni de-ai dumneavoastră! N-am încotro, dumneavoastră m-aţi silit să mărturisesc.

— Cu atât mai mult atunci, se cuvine să le prezentăm omagiile noastre — îşi dădu cu părerea Perducas de Pincorney cu limba împleticită de băutură, poticnindu-se pe scară în urma lui Sainte-Maline în timp ce punea piciorul pe ultima treaptă.

— Ia să vedem, cine sunt aceşti prieteni? zise Sainte-Maline.

— Da, da, să-i vedem şi noi, să-i vedem! strigă Eustache de Miraudoux.

Biata hangiţă, sperând că va reuşi totuşi să preîntâmpine o ciocnire care, sporind faima *Mândrului Cavaler*, ar fi pricinuit pe de altă parte cele mai mari neajunsuri *Trandafirului Dragostei*, urcă treptele, strecurându-se printre gentilomii îmbulziţi pe scară şi şopti numele lui Ernauton la urechea cotropitorului.

— Ernauton! rosti în gura mare Sainte-Maline, asupra căruia această destăinuire avu acelaşi efect ca şi uleiul turnat peste foc. Ernauton! Nu se poate!

— Şi de ce nu? întrebă coana Fournichon.

— Da, de ce nu? repetară mai mulţi după ea.

— Ei, Doamne — spuse Sainte-Maline — pentru că Ernauton este castitatea întruchipată, un model de cumpătare, un om plămădit din toate virtuţile. Nu, nu, te-nşeli, coană Fournichon, nu-mi vine să cred că cel ce stă încuiat înăuntru e domnul de Carmainges.

Şi se apropie de cea de-a doua uşă, vrând să facă acelaşi lucru pe care-l făcuse şi cu cea dintâi, când uşa se deschise fără veste şi Ernauton răsări în prag, cu o figură ce nu lăsa câtuşi de puţin să se vadă că răbdarea ar fi una dintre virtuţile pe care, după spusele lui Sainte-Maline, le respecta cu atâta sfinţenie.

— Cu ce drept şi-a îngăduit domnul de Sainte-Maline să spargă uşa de la intrare? întrebă el. Şi cu ce drept, după ce-a spart-o, vrea s-o doboare şi pe-asta?

— Ia te uită! E într-adevăr Ernauton — se minună Sainte-Maline. Îl recunosc după voce; cât priveşte persoana domniei sale, e atât de întuneric aici, încât să fiu al dracului dacă pot să spun cum arată!

— Nu mi-ai răspuns la întrebare, domnule — stărui Ernauton.

Sainte-Maline izbucni într-un râs zgomotos, ceea ce avu darul să-i liniştească pe cei Patruzeci şi Cinci, care, auzind glasul atât de ameninţător ce răsunase o clipă mai înainte, socotiseră c-ar fi mai cuminte în tot cazul să coboare două trepte mai jos.

— Cu dumneata vorbesc, domnule de Sainte-Maline, nu mă auzi? strigă Ernauton.

— Ba da, domnule, te-aud foarte bine — răspunse celălalt.

— Şi-atunci, ce-ai de spus?

— Nimic altceva, camarade dragă, decât că eram curioşi să ştim dacă într-adevăr dumneata locuieşti în acest cuib al dragostei.

— Foarte bine şi acum, domnule, după ce te-ai convins că sunt într-adevăr eu, deoarece îţi vorbesc şi, dacă e nevoie, aş putea să pun şi mâna pe dumneata, lasă-mă te rog să mă odihnesc.

— Măi, să fie al dracului! exclamă Sainte-Maline. Cred că nu te-ai călugărit încă şi că nu stai singur ca un huhurez aici?

— În privinţa asta, domnule, îmi vei da voie să nu-ţi spulber îndoielile, dacă te îndoieşti cumva.

— Fugi de aici! spuse Sainte-Maline, încercând să pătrundă în odaia din foişor. Se poate oare să fii singur? Aha,

văd că stai pe întuneric, bravo!

— Destul, domnilor! rosti Ernauton cu semeţie în glas. Îmi dau seama că aţi băut mai mult decât trebuie şi vă iert; dar, oricât de răbdător ai fi cu nişte oameni care şi-au pierdut bunul simţ şi răbdarea are o margine; s-a isprăvit cu gluma, nu-i aşa? Vă rog deci să-mi faceţi plăcerea să vă retrageţi.

Din păcate, Sainte-Maline în momentul acela era înveninat de invidie şi răutate.

— Nu mă înnebuni! Să ne retragem, va să zică — rosti el. Cu ce ton ne spui asta, domnule Ernauton!

— V-am spus-o în aşa fel ca nu cumva să înţelegeţi greşit dorinţa mea, domnule de Sainte-Maline, şi, dacă-i nevoie, pot s-o repet: vă rog să vă retrageţi, domnilor!

— În orice caz, numai după ce ne vei fi îngăduit cinstea de a saluta persoana pentru care ne-ai părăsit.

În faţa stăruinţelor lui Saintc-Maline, grupul gentilomilor ce era gata să se destrame se strânse din nou în jurul lui.

— Domnule de Montcrabeau — rosti Sainte-Maline. poruncitor — coboară te rog şi adu încoace o lumânare!

— Domnule de Montcrabeau — strigă Ernauton — dacă faci una ca asta, ţine minte că am s-o iau drept o insultă personală.

Glasul tânărului cavaler era atât de ameninţător, încât Montcrabeau se codi.

— Ei, asta e! răspunse Sainte-Maline. Doar am făcut un legământ şi domnul de Carmainges, pentru care disciplina e sfântă, nu cred că ar dori să-l calce: nu avem voie să încrucişăm spadele între noi; aşa că, adu lumina, Montcrabeau, adu lumina!

Montcrabeau coborî treptele şi, după cinci minute, se întoarse cu o lumânare pe care voi să i-o încredinţeze lui Sainte-Maline.

— Ba nu, ba nu — se împotrivi acesta — ţine-o dumneata, s-ar putea să am nevoie de amândouă mâinile.

Şi Sainte-Maline făcu un pas înainte, ca şi când ar fi vrut să intre în odaie.

— Vă iau martori pe toţi câţi sunteţi aici — spuse Ernauton — că am fost insultat în chipul cel mai mârşav şi bruscat fără nici un motiv şi, prin urmare (Ernauton trase sabia din teacă), prin urmare, voi împlânta spada aceasta în pieptul celui dintâi care va îndrăzni să facă un singur pas.

Furios, Sainte-Maline, se grăbi la rândul său să pună mâna pe spadă, dar abia apucase s-o scoată jumătate din teacă şi văzu scânteind în dreptul pieptului său vârful spadei lui Ernauton.

Cum însă chiar în momentul acela se pregătea să treacă pragul, fără ca domnul de Carmainges să fi fost nevoit să fandeze sau să întindă braţul, Sainte-Maline simţi răceala tăişului şi se trase îndărăt spumegând de mânie, ca un taur rănit.

Ernauton făcu atunci un pas înainte egal cu pasul pe care Sainte-Maline îl făcuse înapoi şi spada se propti din nou, ameninţătoare, în pieptul celui din urmă.

Sainte-Maline se îngălbeni; dacă Ernauton ar fi fandat, l-ar fi pironit în perete. Împinse deci la loc, încet, spada în teacă.

— Ai merita să te ucid ca pe un câine, domnule, pentru obrăznicia dumitale — spuse Ernauton — dar jurământul de care vorbeai adineauri îmi leagă mâinile, aşa că nu mă voi atinge de dumneata. Fă-mi loc să trec! Şi se dădu înapoi ca să vadă dacă va fi ascultat. Apoi, cu un gest măreţ ce ar fi făcut cinste şi unui monarh, porunci: La o parte, domnilor! Puteţi ieşi, doamnă, pe răspunderea mea.

O clipă mai apoi, în pragul odăii din foişor se ivi o femeie cu o bonetă în cap şi cu obrazul acoperit cu un văl, care, tremurând toată, îl luă de braţ pe Ernauton.

Tânărul cavaler vârî sabia în teacă şi, ca şi cum ar fi fost convins că nu mai are nici un motiv să se teamă, străbătu ţanţoş anticamera ticsită de camarazii săi, neliniştiţi şi curioşi totodată.

Sainte-Maline, căruia lama spadei îi atinsese în treacăt pieptul, se dăduse între timp înapoi, ieşind afară pe palier, sugrumat de mânie din pricina înfruntării pe care o suferise în faţa camarazilor săi şi a necunoscutei.

Îşi dădea seama că toţi aveau să se alieze împotriva lui, atât zeflemiştii cât şi oamenii serioşi, dacă lucrurile petrecute între el şi Ernauton ar fi rămas aşa cum erau şi gândul acesta îl îndemnă să săvârşească o faptă necugetată.

În momentul când Carmainges trecea pe lângă el, scoase pumnalul. Avea intenţia să-l lovească pe Carmainges? Sau nu voia să facă nimic altceva decât ceea ce şi făcu de altminteri? În privinţa aceasta ne-ar fi cu neputinţă să dăm vreo lămurire, fără să fi cercetat cugetul său neguros, ale cărui gânduri el însuşi nu

putea să le desluşească atunci când era cotropit de mânie.

Fapt este că braţul său se abătu asupra perechii de îndrăgostiţi şi că lama pumnalului, în loc să pătrundă în pieptul lui Ernauton, sfâşie boneta de mătase a ducesei şi reteză una din băierile măştii.

Masca se desprinse şi căzu pe jos.

Gestul lui Sainte-Maline fusese atât prompt încât, pe întuneric, nimeni nu apucase să prindă de veste, nici nu putuse să-l stăvilească.

Ducesa dădu un ţipăt. Masca i se dezlipise de pe obraz şi, în aceeaşi clipă simţise lunecându-i de-a lungul gâtului muchia teşită a cuţitului, care totuşi nu-i făcuse nici o zgîrietură.

Sainte-Maline avu deci tot răgazul, în timp ce Ernauton se întorcea îngrijorat de ţipătul ducesei, să culeagă masca de pe jos şi să i-o dea înapoi, în aşa fel încât, la lumina sfeşnicului din mâna lui Montcrabeau, putu să vadă chipul tinerei femei ce rămăsese descoperit.

— Ia te uită! se miră el, ironic şi insolent. Ca de obicei, doamna cea frumoasă din litieră! Felicitările mele, Ernauton, văd că eşti foarte răzbătător!

Ernauton se opri locului şi se pregătea tocmai să scoată sabia, pe care acum se căia c-o băgase în teacă, dar ducesa îl trase după ea pe scări în jos, şoptindu-i:

— Vino, domnule de Carmainges, te rog din suflet, vino!

— Ne mai vedem noi, domnule de Sainte-Maline — spuse Ernauton, coborând treptele. Fii pe pace c-ai să-mi plăteşti mişelia asta împreună cu celelalte!

— Bine, bine! răspunse Sainte-Maline. Fă-ţi socotelile aşa cum mi le fac şi eu; o să vină şi ziua când ne vom răfui împreună!

Carmainges îl auzi, dar nu mai catadicsi să se întoarcă, singura lui grijă fiind s-o ocrotească pe ducesă.

În momentul când ajunse jos, nimeni nu se mai gândi să-i aţină calea; gentilomii care nu găsiseră de cuviinţă să se urce în foişor osândeau, desigur, în sinea lor grosolănia celorlaţi camarazi din garda celor Patruzeci şi Cinci.

Ernauton o însoţi pe ducesă până la litiera sa ce rămăsese în paza a doi slujitori.

Simţindu-se, în sfârşit, în siguranţă, ducesa îi strânse mâna lui Carmainges:

— Domnule Ernauton — îi spuse ea — după cele ce s-au întâmplat adineauri, după jignirea suferită de care, cu tot curajul dumitale, n-ai putut să mă fereşti şi care s-ar putea foarte bine să se repete, îţi dai seama că nu mai poate fi vorba să ne întâlnim aici; caută, te rog, undeva în împrejurimi, o casă de vânzare sau care ar putea fi închiriată în întregime; şi să n-ai nici o grijă, că foarte curând am să-ţi dau un semn de viaţă.

— Doriţi să mă retrag, doamnă? întrebă Ernauton, înclinându-se în semn de supunere deplină faţă de poruncile pe care le primise şi care erau mult prea măgulitoare pentru amorul său propriu pentru a mai avea ceva de obiectat.

— Încă nu, domnule de Carmainges, încă nu. Mergi în urma litierei mele până la podul cel nou, ca nu cumva nemernicul acesta, care şi-a amintit de mine fiindcă m-a văzut atunci în litieră, dar care, cu toate că m-a recunoscut, nu ştie încă cine sunt, să nu se ţină cumva după noi şi să afle unde locuiesc.

Ernauton făcu aşa cum i se ceruse, deşi nu se zărea nici o iscoadă pe urmele lor.

Sosind la Pont-Neuf, care pe vremea accesa îşi merita pe deplin numele, deoarece abia se împliniseră şapte ani de când arhitectul Ducerceau îl construise peste Sena, sosind, aşadar, la Pont-Neuf, ducesa întinse mâna spre buzele lui Ernauton, spunându-i:

— Acum poţi pleca, domnule!

— Îmi daţi voie să vă intreb, doamnă, când am să vă mai pot vedea?

— Depinde numai de sârguinţa cu care îmi vei îndeplini rugămintea şi care îmi va dovedi cât de mult sau cât de puţin doreşti să mă vezi.

— O, doamnă, dacă-i aşa, lăsaţi pe mine!

— Foarte bine, du-te acum, dragul meu cavaler.

Şi ducesa îi întinse din nou mâna să i-o sărute, apoi plecă.

"Oricum, e ceva curios — îşi spuse tânărul, întorcându-se înapoi — fără doar şi poate, femeia aceasta are o slăbiciune pentru mine şi totuşi gândul că s-ar putea să fiu omorât de zurbagiul ăsta de Sainte-Maline nu pare s-o îngrijoreze câtuşi de puţin."

Gestul pe care-l schiţă Emauton, dând uşor din umeri, dovedea că tânărul îndrăgostit ştia să apreciere cum se cuvine

asemenea nepăsare.

Puţin după aceea, părăsind această părere, care nu era câtuşi de puţin măgulitoare pentru amorul său propriu, continuă în gând: "Ce vrei? La urma urmei, biata femeie era atât de tulburată, că nu mai ştia ce-i cu ea, şi-apoi teama de a nu se compromite, mai cu seamă când e vorba de o prinţesă, poate îi uneori mai puternică decât orice alt sentiment. Fiindcă — adăugă el, surâzând în sinea lui — e, într-adevăr, o prinţesă".

Şi cum ultima părere era mult mai măgulitoare pentru dânsul, ultima părere izbuti s-o înlăture pe cea dintâi.

Concluzia aceasta nu reuşi totuşi să şteargă din sufletul lui Carmainges amintirea jignirii pe care o suferise; se grăbi deci să se întoarcă la ospătărie, ca să nu dea nimănui prilejul să-şi închipuie cumva că s-ar fi temut de urmările acestui incident.

Era cu tot dinadinsul hotărât să treacă peste orice consemn şi peste orice fel de legăminte şi să sfârşească o dată pentru totdeauna cu Sainte-Maline, la primul cuvânt pe care l-ar rosti sau la primul gest pe care ar îndrăzni să-l facă.

Rănit în dragostea lui ca şi în amorul său propriu, Ernauton se simţea însufleţit de o vitejie atât de năprasnică, încât, înfierbântat cum era în momentul acela, cu siguranţă că ar fi fost în stare să dea piept cu zece oameni deodată.

În ochii săi scânteia o hotărâre nestrămutată în clipa când ajunse în dreptul ospătăriei *Mândrului Cavaler*.

Coana Fournichon, care-l aştepta cu inima cât un purice să se întoarcă, stătea afară în prag, tremurând toată.

Văzându-l pe Ernauton, îşi şterse ochii ca şi cum ar fi vărsat un potop de lacrimi până atunci şi, aruncându-se de gâtul tânărului cavaler, îl rugă s-o ierte, cu toate stăruinţele soţului său, care susţinea că, de vreme ce nu era cu nimic vinovată, nevastă-sa nu avea pentru ce să-şi ceară iertare.

Şi cum biata hangiţă nu era nici pe departe o femeie urâcioasă, pentru ca să-i ţină neapărat supărarea, chiar dacă ar fi avut motive să se plângă de ea, Carmainges căută s-o împace pe coana Fournichon, încredinţând-o că nu-i purta câtuşi de puţină pică şi că singurul vinovat era vinul casei.

Soţul părea să împărtăşească şi el această opinie, pentru care îi mulţumi lui Ernauton, făcându-i un semn cu capul.

În timp ce afară, la uşă, se petreceau cele arătate mai sus, înăuntru toată lumea se aşezase la masă şi discuta cu

aprindere despre evenimentele ce constituiau, fără doar şi poate, punctul culminant al petrecerii din seara aceea.

Mulţi îl socoteau vinovat pe Sainte-Maline, lucru pe care-l mărturiseau fără nici un fel de ocolişuri, sinceritatea fiind trăsătura cea mai caracteristică a gasconilor atunci când discută între ei.

Câţiva însă, văzându-l pe camaradul lor cum şedea încruntat şi cu buzele strânse, ca omul căzut pe gânduri, se fereau să-şi spună părerea.

De altminteri, asta nu-i împiedica pe oaspeţi să se înfrupte cu tragere de inimă din bucatele jupânului Fournichon, numai că, înfruptându-se, toţi filozofau cu glas tare.

— În ce mă priveşte — spunea în gura mare domnul Hector de Biran — eu ştiu că domnul de Sainte-Maline e vinovat şi să fi fost eu o singură clipă numai în locul lui Ernauton de Carmainges, domnul de Sainte-Maline în momentul de faţă n-ar mai fi stat cu noi la masă, ci dedesubtul ei, lungit pe podele.

Sainte-Maline înălţă capul şi se uită la Hector de Biran.

— Ştiu ce vorbesc — răspunse acesta — şi, ca să vă convingeţi, uite, acolo, în pragul uşii, e cineva care cred că împărtăşeşte părerea mea.

Toate privirile se întoarseră în direcţia arătată de tânărul gentilom, desluşind chipul palid al lui Carmainges, care şedea în picioare în cadrul uşii.

Dând cu ochii de el, toţi cei de faţă simţiră un fior străbătându-i din creştet până în tălpi, de parcă ar fi văzut o stafie.

Ernauton coborî treapta de la intrare, la fel ca statuia comandorului în clipa când coborâse de pe soclu şi se duse întins la Sainte-Maline, fără să arate că avea intenţia să-l provoace, dar cu o dârzenie care făcu să bată inimile multora dintre meseni.

De aceea, care mai de care se grăbiră să-l cheme pe domnul de Carmainges:

— Vino aici, Ernauton. Vino încoace, Carmainges, e un loc lângă mine.

— Mulţumesc — răspunse tânărul — vreau să stau lângă domnul de Sainte-Maline.

Sainte-Maline se ridică în picioare; toată lumea era cu ochii la el. În momentul când se ridică însă, chipul lui îşi schimbă

cu totul expresia.

— Sunt gata să-ţi fac loc, aşa cum doreşti, domnule — spuse el fără nici un pic de mânie — şi, cu prilejul acesta, ţin să-ţi cer scuze din toată inima şi cu toată sinceritatea pentru grosolănia stupidă de adineauri; eram beat, aşa cum ai spus chiar dumneata; te rog să mă ierţi.

Mărturisirea aceasta făcută în mijlocul tăcerii adânci ce se lăsase nu păru totuşi să-l mulţumească pe Ernauton, deşi nu mai încăpea nici o îndoială că cei patruzeci şi cinci de oaspeţi, care aşteptau cu suflarea tăiată să vadă cum se va termina incidentul, nu scăpaseră nici o silabă măcar din cele rostite de dânsul.

Strigătele de bucurie ce întâmpinară ultimele cuvinte ale lui Sainte-Maline îi dovediră lui Ernauton că trebuia totuşi să se arate mulţumit şi că era pe deplin răzbunat.

Bunul său simţ îl sili deci să tacă.

În acelaşi timp însă, privirea pe care o aruncă asupra lui Sainte-Maline îl făcu să-şi dea seama că trebuie să se ferească de el mai mult ca oricând.

"Nemernicul ăsta este totuşi viteaz — îşi zise în sinea lui Ernauton — şi dacă se dă bătut în momentul de faţă, înseamnă că a pus la cale cine ştie ce urzeală mârşavă ce îl încântă mai mult."

Paharul lui Sainte-Maline era plin; se grăbi deci să-l umple şi pe al lui Ernauton.

— Haide, haide! Pace, pace! strigară cu toţii într-un glas. Să închinăm pentru împăcarea lui Carmainges cu Sainte-Maline!

Carmainges se folosi de zgomotul pe care îl stârnise clinchetul paharelor amestecat cu larma glasurilor învălmăşite şi, aplecându-se spre Sainte-Maline, cu zâmbetul pe buze pentru ca nimeni să nu ghicească tâlcul cuvintelor pe care le rostea, îi spuse:

— Domnule de Sainte-Maline, pentru a doua oară m-ai insultat fără să-mi dai satisfacţie. Bagă de seamă, la cea de-a treia jignire, am să te ucid ca pe un câine.

— N-ai decât, domnule, dacă reuşeşti să dai de urma iubitei dumitale — îi răspunse Sainte-Maline. Căci, pe cuvântul meu de gentilom şi eu tot aşa aş face dacă aş fi în locul dumitale.

Şi cei doi duşmani de moarte ciocniră paharele ca doi

prieteni nedespărţiţi.

Capitolul LXI   Ce se mai petrecea în casa misterioasă

În vreme ce ospătăria *Mândrului Cavaler* — care, cu uşile ferecate, dar cu chepengurile pivniţelor larg deschise, părea să fie lăcaşul celei mai desăvârşite armonii — lăsa să se strecoare prin crăpăturile obloanelor sale lumina făcliilor şi veselia mesenilor, o agitaţie neobişnuită însufleţea casa mistorioasă pe care cititorii noştri n-au avut încă prilejul s-o vadă decât pe dinafară în paginile acestei povestiri.

Slujitorul cel pleşuv se foia de colo până colo, ducând dintr-o cameră într-alta nişte lucruri împachetate pe care le aşeza într-un cufăr de călătorie.

După ce termină cu primele pregătiri de drum, încărcă un pistol şi luă în mână un pumnal cu lamă lată, pe care-l juca în toaca lui de catifea; pe urmă îi agăţă, cu ajutorul unei verigi, de lanţul cu care îşi încingea mijlocul şi de care atârnă apoi pistolul, o legătură de chei şi o carte de rugăciuni legată în piele neagră, şagrinată.

În timp ce el se îndeletnicea cu treburile astea, un pas uşor ca o umbră se prelingea pe podelele încăperilor de la etaj, alunecând apoi de-a lungul treptelor.

Puţin mai apoi, o femeie palidă ce părea o fantomă, aşa cum era înfăşurată în faldurile unui văl alb, se ivi deodată în uşă şi un glas, dulce şi trist ca viersul unei păsări în inima codrului, se auzi.

— Eşti gata, Remy? întrebă ea.

— Da, doamnă, acum nu mai aştept decât să cobor sipetul dumneavoastră aici, lângă al meu.

— Şi cuferele astea crezi că vor putea fi chiar atât de lesne încărcate pe cai?

— Lăsaţi pe mine, doamnă: de altminteri, dacă sunteţi cumva îngrijorată din pricina aceasta, putem foarte bine să lăsăm acasă cufărul meu: n-o să găsesc oare acolo tot ce-mi trebuie?

— Nu, Remy, nu, cu nici un chip n-aş vrea să duci lipsă de ceva ce ţi-ar putea fi de trebuinţă pe drum; şi pe urmă, când

vom fi acolo, gândeşte-te că bietul bătrân e bolnav şi că servitorii trebuie să aibă tot timpul grijă de el. O, Remy, abia aştept să ajung la tata; îmi spune inima că s-a întâmplat ceva rău şi mi se pare că au trecut secole de când nu l-am mai văzut.

— Totuşi, doamnă — zise Remy — nu sunt decât trei luni de când v-aţi despărţit de dânsul şi nu cred să fi lăsat să treacă de la ultima dumneavoastră călătorie şi până acum un răstimp mai îndelungat decât între celelalte călătorii.

— Remy, nu mi-ai spus chiar dumneata, care eşti un medic atât de priceput, ultima oară când am plecat de-acolo, că tata nu mai are mult de trăit?

— Aşa e, aveţi dreptate, dar ceea ce v-am spus nu era decât o temere mărturisită şi nicidecum o prorocire; câteodată bătrânii sunt uitaţi de Dumnezeu şi trăiesc — pare ciudat, dar aşa e — numai în virtutea obişnuinţei; mai mult chiar, uneori bătrânul e ca un copil: dacă se întâm-plă să fie bolnav într-o zi, a doua zi se trezeşte voios.

— Dar tot ca un copil, Remy, bătrânul care astăzi e voios, a doua zi, din păcate, poate să închidă ochii pe veci.

Remy nu mai răspunse nimic de astă dată, căci, într-adevăr, nici un răspuns liniştitor nu mai putea să-i iasă din gură şi după convorbirea înfăţişată mai înainte, timp ce câteva minute stărui o tăcere lugubră.

Cei doi interlocutori rămaseră şi unul şi celălat adânciţi în gânduri şi posomorâţi.

— La ce oră ai poruncit să vină caii, Remy? întrebă într-un târziu doamna cea misterioasă.

— La orele două după miezul nopţii.

— A bătut de unu adineauri.

— Da, doamnă.

— Nu pândeşte nimeni pe afară, Remy?

— Nimeni.

— Nici chiar tânărul acela nefericit?

— Nici chiar dânsul.

Remy oftă.

— Cu ce aer ciudat îmi spui asta, Remy.

— Fiindcă şi el a luat o hotărâre.

— Ce hotărâre? întrebă doamna, tresărind.

— Să nu ne mai vadă niciodată sau, cel puţin, să nu mai încerce să ne vadă.

— Şi unde are de gând să se ducă?

— Acolo unde ne ducem cu toţii: la odihnă.

— Dea Domnul să aibă parte de odihnă în veci! rosti doamna, cu o voce gravă şi îngheţată ca sunetul unui clopot de înmormântare. Şi totuşi...

Îşi lăsă însă vorba neterminată.

— Totuşi?... stărui Remy.

— Nu avea nimic mai bun de făcut pe lumea asta?

— I-ar fi plăcut să iubească, dacă ar fi fost iubit.

— La vârsta lui, un om de rangul său şi cu numele pe care-l poartă ar trebui să aibă încredere în viitor.

— Dar dumneavoastră, doamnă, care ca vârstă, rang şi nume nu sunteţi cu nimic mai prejos decât dânsul, aveţi oare mai multă încredere în viitor?

În ochii doamnei scăpără o licărire sinistră:

— Da, Remy, am încredere, de vreme ce trăiesc; dar stai puţin... Şi ascultă cu atenţie: Parcă s-ar auzi un tropot de cal?

— Da, aşa mi se pare.

— Să fi sosit cumva poştalionul nostru?

— S-ar putea; înseamnă c-a venit atunci cu un ceas mai devreme decât ne-am înţeles.

— S-a oprit la poartă, Remy.

— Într-adevăr.

Remy coborî treptele în grabă şi, în momentul în care ajunse la picioarele scării, se auziră afară trei bocănituri repezi în uşă.

— Cine-i acolo? întrebă Remy.

— Eu — răspunse o voce spartă şi tremurătoare — eu, Grandchamp, feciorul baronului.

— Sfinte Dumnezeule! Dumneata, Grandchamp, dumneata la Paris! Stai că-ţi deschid acum, dar vorbeşte încet. Şi-i deschise uşa. De unde vii? întrebă Remy în şoaptă.

— De la Méridor.

— De la Méridor?

— Da, dragă domnule Remy... Din păcate!

— Intră înăuntru, hai repede! Doamne Dumnezeule!

— Ce este, Remy? răsună în capul scării glasul doamnei. Au sosit caii?

— Nu, nu, doamnă, nu încă. Apoi, adresându-se din nou bătrânului: Ce s-a întâmplat, Grandchamp dragă?

— Nu bănuiţi? răspunse servitorul.

— Ba da, bănuiesc, din păcate; dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu-i spune chiar aşa, dintr-o dată. Ce-o să zică, biata coniţă!

— Remy, Remy — se auzi iarăşi glasul — am impresia că vorbeşti cu cineva?

— Da, doamnă, da.

— Cu cineva a cărui voce mi-e cunoscută.

— Întocmai, doamnă... Cum să facem ca s-o cruţăm, Grandchamp?... Ah, uite-o!

Doamna, care coborâse între timp de la primul etaj la parter, aşa cum coborâse mai înainte de la etajul al doilea la primul, se ivi în capătul coridorului.

— Cine-i acolo? întrebă ea. Pare-ar fi Grandchamp...

— Da, doamnă, eu sunt — rosti cu umilinţă şi cu tristeţe în glas unchiaşul, descoperindu-şi capul cărunt.

— Tu eşti, Grandchmp?! O, doamne, presimţirile mele nu m-au înşelat deci: a murit tata!

— Într-adevăr, doamnă — mărturisi Grandchamp, uitând toate poveţele lui Remy — într-adevăr, Méridor-ul a rămas fără stăpân.

Palidă, îngheţată, dar neclintită şi dârză, doamna primi lovitura fără să clipească. Văzând-o atât de resemnată şi de mohorâtă, Remy se apropie de ea şi-i luă cu gingăşie mâna.

— Cum a murit? întrebă doamna. Spune-mi, te rog.

— Domnul baron, care în ultima vreme nu se mai ridica din fotoliu, acum opt zile, doamnă, a avut pentru a treia oară un atac. A mai apucat doar să bolborosească numele dumneavoastră, pe urmă i-a pierit graiul şi peste noapte s-a prăpădit.

Diane îi mulţumi printr-un gest bătrânului slujitor şi, fără să mai spună nimic, se urcă la ea în cameră.

— În sfârşit, acum e liberă — murmură Remy, care era şi mai palid şi mai întunecat la faţă decât dânsa. Vino încoace, Grandchamp, vino cu mine.

Iatacul doamnei se afla chiar la primul etaj, în spatele unei încăperi ale cărei ferestre dădeau spre stradă, în timp ce camera propriu-zisă nu era luminată decât de o ferestruică ce răspundea într-o curte.

Mobilierul încăperii era posomorât, dar bogat; tapiseriile

de Arras, cele mai frumoase pe vremea acera, ce acopereau pereţii, înfăţişau ultimele etape ale Patimilor Mântuitorului.

Un scaun de rugăciune din stejar sculptat, o statuetă din acelaşi material şi cu aceeaşi lucrătură, un pat cu polog, cu stâlpii în torsadă şi cu draperii aidoma tapiseriilor de pe pereţi, în sfârşit, un covor de Bruges erau singurele lucruri ce împodobeau camera.

Nici o floare, nici o sculă de preţ, nici o poleială; o ramă neagră de lemn încadra portretul unui bărbat, aşezat într-o firidă din perete, în dreptul ferestrei, care, precum se vedea, fusese făcută anume acolo spre a-l lumina.

Spre portretul acesta se îndreptară paşii doamnei, care îngenunche în faţa lui, cu inima plină de lacrimi, dar cu ochii uscaţi. Se uită îndelung la icoana neînsufleţită, cu o privire plină de o nemăsurată dragoste, ca şi când nobila întruchipare ar fi fost pe cale să se trezească la viaţă spre a-i da un răspuns.

Nobilă întruchipare, cu drept cuvânt şi epitetul acesta părea făcut anume pentru ea.

Pictorul zugrăvise un tânăr de vreo douăzeci şi opt sau treizeci de ani, ce zăcea pe jumătate dezbrăcat pe o canapea; din pieptul său străpuns mai picurau câţiva stropi de sânge, una din mâinile sale, cea dreaptă, atârna sfârtecată, ţinând degetele încleştate pe un ciot de spadă. Ochii săi erau pe jumătate închişi ca ochii unui om care trage să moară; paloarea şi suferinţa îi transfigurau trăsăturile împrumutându-le o frumuseţe cerească, pe care chipul omenesc nu ajunge s-o aibă decât în clipa când se desparte de viaţă pentru a intra în veşnicie.

Singura legendă, singura deviză ce se putea citi erau aceste cuvinte scrise cu litere roşii ca sângele dedesubtul portretului:

Aut Caesar aut nihil

Doamna întinse braţele spre portret şi, adresându-i cuvântul aşa cum s-ar fi spovedit lui Dumnezeu, spuse:

— Te-am implorat să mai aştepţi, deşi sufletul tău mânios era, de bună seamă, însetat de răzbunare; şi cum morţii văd tot ce se întâmplă, dragostea mea, ai putut să-ţi dai seama că nu m-am înduplecat să trăiesc decât pentru a nu săvârşi un păcat de moarte împotriva părintelui meu; căci, în ziua în care ai

închis ochii, ar fi trebuit să te urmez în mormânt; murind însă, ar fi însemnat să scurtez şi viaţa tatălui meu. Şi pe urmă, după cum bine ştii, deasupra trupului tău scăldat în sânge am făcut un legământ, am jurat să răzbun moartea prin moarte, sângele prin vărsare de sânge: în felul acesta însă aş fi împovărat cu o crimă capul încărunţit al preacinstitului bătrân ce mă alinta numindu-mă odorul său nevinovat.

Ai aşteptat şi-ţi mulţumesc, iubitule, că m-ai îngăduit şi iată că sunt liberă acum; ultima legătură ce mă ţinea înlănţuită de lumea pământească a fost, în sfârşit, sfărâmată de bunul Dumnezeu, fie numele lui în veci lăudat! De azi înainte sunt numai a ta: nu mai e nevoie să umblu nici cu ascunzişuri, nici cu vicleşuguri, pot înfăptui la lumina zilei ceea ce am de făcut, căci acum nu mai rămâne nimeni pe lume în urma mea şi deci pot, în fine, s-o părăsesc.

Se ridică pe jumătate, sprijinindu-se numai într-un genunchi şi sărută mâna ce părea să atârne afară din cadru:

— Iartă-mă, iubitul meu, că nu pot vărsa nici o lacrimă; de atâta cât au plâns pe mormântul tău, ochii mei, ochii aceştia pe care-i priveai cu atâta drag, sunt secătuiţi acum. Peste câteva luni voi veni după tine şi atunci vei putea, în sfârşit, să-mi răspunzi, umbră scumpă căreia de atâtea ori i-am vorbit fără să am parte măcar o singură dată de un răspuns.

Rostind aceste cuvinte, Diane se sculă de jos cu smerenie, ca şi când şi-ar fi încheiat mărturisirea pe care o avea de făcut Celui de Sus şi se duse de se aşeză în jilţul de stejar.

— Bietul tata! murmură ea fără nici o înfiorare în glas şi cu o expresie ce nu avea nimic omenesc.

Căzu apoi pe gânduri, cufundându-se într-o sumbră meditaţie care o făcu să uite, sau cel puţin aşa se părea, de necazul de faţă ca şi de cele trecute. Deodată se ridică în picioare, ţinând mâna rezemată pe braţul jilţului.

— Într-adevăr — spuse ca — e lucrul cel mai bun pe care-l avem de făcut. Remy!

Se vede însă că preacredinciosul slujitor asculta la uşă, deoarece se înfiinţă într-o clipă.

— Sunt aici, doamnă — răspunse el.

— Scumpul meu prieten, fratele meu drag — îl întâmpină Diane — singura fiinţă de pe lume care ştie totul despre mine, trebuie să ne luăm rămas bun.

— Pentru ce, doamnă?

— Pentru că a venit vremea să ne despărţim, Remy.

— Să ne despărţim?! exclamă tânărul, cu un ton ce o făcu să tresară pe tovarăşa sa. Ce vreţi să spuneţi, doamnă?

— Da, Remy. Răzbunarea pe care am pus-o la cale mi se părea o faptă nobilă şi curată atâta timp cât exista o stavilă între mine şi ea, atâta timp cât nu o întrezăream decât în depărtare; aşa se întâmplă cu toate lucrurile de pe lumea asta: de departe ni se par măreţe şi frumoase. Acum însă când sunt gata să-mi aduc gândul la îndeplinire, acum când nu mai există nici o oprelişte, nimic nu mă poate face să dau înapoi, Remy; dar nu vreau să târăsc după mine, pe făgaşul nelegiuirii, un suflet mărinimos şi neprihănit; aşa încât trebuie să mă părăseşti, dragul meu. Toată viaţa asta petrecută în lacrimi îmi va fi poate socotită ca o ispăşire pentru păcatele săvârşite faţă de Dumnezeu şi faţă de dumneata şi sper că tot aşa îţi va fi socotită şi dumitale; şi cum n-ai făcut şi nu vei face niciodată vreo faptă rea, vei avea astfel o îndoită chezăşie că vei intra în împărăţia cerurilor.

Remy ascultase cuvintele doamnei de Monsoreau cu un aer mohorât şi aproape dispreţuitor.

— Doamnă — răspunse el — nu cumva vă închipuiţi că staţi de vorbă cu un moşneag fricos şi istovit de o viaţă de necumpătate plăceri? Am douăzeci şi şase de ani, doamnă, adică toată vlaga tinereţii, ce pare secătuită în mine. Stârv smuls din ghearele morţii, dacă mai am încă puterea să trăiesc, este pentru a săvârşi o faptă cutremurătoare, este pentru a îndeplini cu mâna mea hotărârile înţelepciunii divine. Nu încercaţi deci a despărţi năzuinţele mele de ale dumneavoastră, doamnă, dat fiind că aceste cumplite năzuinţe au sălăşluit atâta amar de vreme sub acelaşi acoperiş: oriunde veţi merge, voi fi alături de domnia voastră; orice veţi face, vă voi da o mână de ajutor; altminteri, doamnă, dacă veţi stărui, cu toate rugăminţile mele, în hotărârea dumneavoastră de a mă izgoni...

— O! murmură tânăra femeie. Să te izgonesc?! Ce vorbă-i asta, Remy?

— Dacă veţi stărui totuşi în această hotărâre — urmă tânărul, fără a lua în seamă cuvintele ei — ştiu ce am de făcut şi toate străduinţele noastre, care în momentul acesta nu mai au nici un rost, se vor încheia pentru mine prin două lovituri de

pumnal: unul împlântat în inima celui pe care-l ştiţi, celălalt în inima mea.

— Remy, Remy! strigă Diane, făcând un pas spre tânărul slujitor şi întinzând, cu un gest autoritar, mâna deasupra capului său. Să nu spui una ca asta, Remy. Nu dumneata, ci eu sunt stăpână pe viaţa celui pe care-l ameninţi: am plătit-o destul de scump pentru a fi îndreptăţită să i-o ridic atunci când i se va împlini sorocul şi va trebui să se despartă de ea. Ştii doar ce s-a întâmplat, Remy şi să nu crezi cumva că am avut o vedenie, îţi jur că nu, în ziua când am îngenuncheat lângă trupul neînsufleţit al celui de aici... Şi-i arătă portretul: în ziua aceea, zic, mi-am apropiat gura de buzele rănii pe care o vezi acolo sângerând şi buzele ei s-au înfiorat şi au şoptit: "Răzbună-mă, Diane, răzbună-mă!"

— Doamnă!

— Remy, îţi spun încă o dată, nu era o nălucire, nici un freamăt pe care l-aş fi auzit în delir: rana a vorbit. Îţi spun că a vorbit, îmi sună încă şi acum în ureche şoapta ei: "Răzbună-mă, Diane, răzbună-mă!"

Slujitorul lăsă capul în pământ.

— Răzbunarea trebuie deci să rămână în seama mea şi nu a dumitale — continuă Diane. De altfel, pentru cine şi din pricina cui a murit? Pentru mine şi din cauza mea.

— Trebuie să vă dau ascultare, doamnă — răspunse Remy — căci şi eu eram tot atât de neînsufleţit ca şi dânsul. Cine a pus să fiu ridicat din mijlocul leşurilor ce zăceau claie peste grămadă acolo, în cameră? Dumneavoastră. Cine mi-a îngrijit rănile şi m-a lecuit? Dumneavoastră. Cine m-a ascuns? Dumneavoastră, numai dumneavoastră, adică un suflet îngemănat cu sufletul celui pentru care mi-am dat viaţa cu atâta bucurie; porunciţi deci şi mă voi supune, numai să nu-mi porunciţi să vă părăsesc.

— Bine, Remy, vei împărtăşi atunci soarta mea. Ai dreptate, nimic nu trebuie să ne mai despartă.

Remy îi arătă, la rândul sau, portretul.

— Şi acum doamnă — rosti el cu hotărâre — de vreme ce a fost răpus prin trădare, tot prin trădare se cade să fie răzbunat. Dumneavoastră însă nu ştiţi un lucru şi cu drept cuvânt aţi spus adineauri că mâna lui Dumnezeu se află deasupra noastră; nu ştiţi că în noaptea asta am descoperit

secretul faimoasei *aqua tofana*, otrava familiei Medici, otrava lui René Florentinul.

— Nu mai spune! Adevărat?

— Veniţi să vedeţi, doamnă, veniţi să vedeţi.

— Bine, dar ne aşteaptă Grandchamp; ce-o să zică omul când o să vadă că nu ne mai întoarcem şi n-o să ne mai audă prin casă? Fiindcă vrei să coborâm jos, nu-i aşa?

— Bietul bătrân a străbătut şaizeci de leghe călare, doamnă; l-a răpus oboseala şi adineauri a adormit pe patul meu. Veniţi cu mine.

Diane porni în urma lui Remy.

Capitolul LXII Laboratorul

Remy o conduse pe Diane în camera de alături, unde apăsând pe un resort ascuns sub o scândurică din parchet, puse în mişcare o trapă ce alunecă până la perete, descoperind o deschizătură croită de-a curmezişul încăperii.

Deschizându-se, trapa lăsă să se vadă o scară întunecoasă, îngustă şi dreaptă. Remy puse piciorul pe prima treaptă şi întinse apoi pumnul, de care Diane se sprijini pentru a coborî la rândul său. Cele douăzeci de trepte sau, mai bine zis, cei douăzeci de fuscei ai scării duceau într-o criptă circulară, întunecată şi umedă, în care se afla un cuptor cu o vatră uriaşă, o masă pătrată, două scaune de răchită şi o sumedenie de flacoane şi vase de metal.

Singurii locatari ai criptei erau o capră care nu behăia şi nişte păsări fără glas, semănând, în adâncul tainiţei neguroase săpate în pământ, mai degrabă cu fantomele unor animale a căror înfăţişare o împrumutaseră decât cu nişte făpturi vii.

Focul mai pâlpâia încă în cuptor, gata să se stingă, în timp ce un fum gros se scurgea în tăcere prin hornul ce străpungea zidul.

Un alambic aşezat în vatră lăsa să se prelingă încet, picătură cu picătură, un lichid galben ca aurul.

Picăturile se adunau într-un flacon de sticlă, groasă de două degete, dar în acelaşi timp de o limpezime desăvârşită, astupat la gură de tubul alambicului al cărui capăt pătrundea în

flacon.

Diane coborî treptele şi se opri în mijlocul acestor obiecte a căror destinaţie şi ale căror forme păreau atât de ciudate, fără să se mire şi fără să se arate înspăimântată: s-ar fi zis că nici una din împrejurările obişnuite ale vieţii nu mai puteau să aibă vreo înrâurire asupra acestei femei, care se desprinsese de viaţă, trăind în afara ei. Remy îi făcu semn să se oprească la picioarele scării şi Diane rămase locului, acolo unde îi arătase el.

Tânărul se duse să aprindă o lampă, care aruncă o lumină ceţoasă peste lucrurile descrise în amănunţime mai înainte şi care, până atunci, zăceau toropite ori se foiau în întuneric.

Se îndreptă apoi spre un puţ săpat în fundul criptei, lângă perete şi care nu avea nici colac, nici ghizduri, legă de toarta unei găleţi o funie lungă, lăsând-o să alunece, fără a se folosi de vreun scripete, în apa ce dormita sinistră în adâncul pâlniei scobite în pământ şi care se înfioră, clipocind înăbuşit; pe urmă trase găleata plină cu apă rece ca gheaţa şi limpede cum e cleştarul.

— Apropiaţi-vă, doamnă — spuse Remy.

Diane se apropie.

Slujitorul picură un singur strop din licoarea strânsă în flaconul de sticlă în apa care umplea găleata până în margini şi care, în aceeaşi clipă, căpătă o culoare galbenă; pe urmă culoarea începu să pălească pentru a dispare cu desăvârşire şi, după zece minute apa era tot atât de lim-pede ca la început. Privirea încremenită a Dianei era singura mărturie a atenţiei încordate cu care urmărea această operaţie. Remy se uită la ea.

— Ei, şi? întrebă Diane.

— Şi acum — răspunse Remy — înmuiaţi în apa aceasta fără culoare şi fără gust, înmuiaţi, zic, o floare, o mănuşă sau o batistă; preparaţi cu ea nişte săpunuri parfumate, umpleţi cu ea ibricul din care cineva îşi toarnă ca să se spele pe dinţi, pe mâini şi pe obraz şi veţi vedea, aşa cum s-a putut vedea odinioară la curtea regelui Carol al IX-lea, floarea curmând răsuflarea celui ce i-a sorbit mireasma, mănuşa otrăvindu-l pe cel ce s-a atins de ea, săpunul devenind ucigător în momentul în care a pătruns în pori. Lăsaţi să pice un strop, numai unul, din licoarea aceasta curată pe feştila unei lumânări sau a unei lămpi, aşa încât să îmbibe o bucată ca de un deget din fitilul de bumbac, şi, în răstimp de o oră, lampa sau lumânarea va răspândi în jurul ei un

duh de moarte, pentru ca după aceea să ardă mai departe tot atât de nevinovată ca orice altă lampă sau lumânare.

— Eşti într-adevăr, convins de ceea ce-mi spui, Remy? întrebă doamna.

— Toate aceste experienţe le-am făcut eu însumi, cu mâna mea, doamnă. Priviţi păsările astea care nu mai pot să doarmă şi nu mai vor să mănânce nimic: toate au băut o picătură de apă aidoma cu licoarea pe care o vedeţi aici. Uitaţi-vă la capra aceasta care a păscut iarbă stropită cu aceeaşi licoare: a început să năpârlească şi stă gata să dea ochii peste cap; chiar dacă i-am dat drumul acum afară, la lumina zilei, în mijlocul naturii, este osândită să piară, afară numai dacă natura, în sânul căreia o vom lăsa să se întoarcă, nu-i va trezi instinctul, descoperindu-i unul din acele antidoturi pe care animalele se pricep să le dibuiască singure şi despre care oamenii habar n-au.

— Pot să văd şi eu flaconul, Remy? întrebă Diane.

— Da, doamnă, fiindcă în momentul de faţă tot lichidul s-a condensat; numai o clipă.

Remy luă cu o nemăsurată grijă flaconul de sub tubul alambicului, îl astupă cu un dop de ceară moale pe care îl apăsă cu degetele ca să pecetluiască bine gura şi, după ce înfăşură gâtul într-un petic de lână, întinse flaconul însoţitoarei sale.

Diane îl primi fără să se arate câtuşi de puţin tulburată, îl ridică în dreptul lămpii şi, după ce privi câtva timp licoarea groasă dinăuntru, zise:

— Cred că ajunge. Rămâne să alegem, la timpul potrivit, fie buchetul de flori, fie mănuşile, lampa, săpunul sau ibricul. Licoarea poate fi păstrată într-un vas de metal?

— Nu, fiindcă-l roade.

— Atunci înseamnă că şi flaconul acesta o să se spargă până la urmă.

— N-aş crede; uitaţi-vă numai ce gros este cristalul; de altfel, n-avem decât să-l punem în ceva ori să-l îmbrăcăm cu o ferecătură de aur.

— Va să zică — adăugă doamna — eşti mulţumit, Remy, nu-i aşa?

Şi ceva ca o părere de surâs flutură pe buzele Dianei, dându-le acea licărire de viaţă pe care o rază de lună o aşterne peste lucrurile neînsufleţite.

— Atât de mulţumit cum n-am fost niciodată, doamnă — răspunse slujitorul. A fi în măsură să-i pedepseşti pe mişei înseamnă a te bucura de drepturile sfinte ale Atotputernicului.

— Ia taci, Remy, taci puţin.

Diane trase cu urechea.

— Aţi auzit ceva?

— Mi se pare că se aude un tropot de cai în stradă: au sosit gonacii noştri, Remy.

— Tot ce se poate, doamnă, fiindcă se apropie ceasul când trebuiau să vină; acum însă am să-i trimit înapoi.

— Pentru ce?

— Credeţi că mai au vreun rost?

— În loc să mergem la Méridor, Remy, plecăm în Flandra; păstrează caii.

— Aha! Înţeleg.

Şi ochii slujitorului scăpărară la rândul lor, însufleţiţi de o licărire de bucurie ce nu se putea asemui decât cu surâsul Dianei.

— Dar ce facem cu Grandchamp? adăugă el.

— Grandchamp, ţi-am spus, are nevoie să se odihnească. Va rămâne la Paris şi va căuta să vândă casa, fiindcă nu mai avem ce face cu ea acum. Ai grijă numai să le dai drumul bietelor făpturi nevinovate, pe care împrejurările ne-au silit să le chinuim. Poate că Dumnezeu, aşa cum spuneai adineauri, se va îndura de ele şi le va ajuta să scape.

— Dar cuptorul, dar retortele, dar alambicul şi toate câte mai sunt aici?

— De vreme ce se aflau aici atunci când am cumpărat casa, ce are-a face dacă o să dea peste ele cineva după plecarea noastră!

— Dar prafurile astea, dar acizii, dar esenţele?

— Pe foc, Remy, pe foc!

— Daţi-vă la o parte, atunci.

— Eu?

— Da, sau cel puţin puneţi-vă masca asta de sticlă.

Remy îi întinse o mască, pe care Diane şi-o potrivi pe obraz; pe urmă, astupându-şi, la rândul său, gura şi nasul cu un tampon mare de lână, slujitorul trase de şnurul foalelor, înteţi flacăra tăciunilor din vatră şi când focul se încinse cum trebuie, turnă peste el prafurile care ră-bufniră în pârâituri vesele, unele

făcând să ţâşnească limbi verzi, altele risipindu-se într-o puzderie de scântei galbene ca pucioasa; apoi turnă esenţele, care, în loc să stingă focul, se învolburară înălţându-se ca nişte şerpi de văpaie spre gura hornului, cu un bubuit ca de tunet îndepărtat. În sfârşit, după ce totul fu mistuit, Remy zise:

— Aveţi dreptate, doamnă. Dacă cineva descoperă acum secretul acestei hrube, acel cineva o să-şi închipuie, de bună seamă, c-a locuit aici un alchimist; în zilele noastre, chiar dacă vrăjitorii mai sunt încă arşi pe rug, alchimiştii, în schimb, sunt respectaţi.

— De altfel — răspunde Diane — chiar de s-ar întâmpla să murim arşi pe rug, mi se pare c-ar fi pe bună dreptate, Remy: căci ce suntem decât nişte otrăvitori? Şi nu văd de ce moartea asta m-ar înspăimânta mai mult decât oricare alta, dacă în ziua în care mă voi urca pe rug îmi voi fi împlinit menirea. Gândeşte-te că cei mai mulţi dintre mucenicii din vechime au avut parte de acelaşi sfârşit.

Remy făcu un gest de încuviinţare şi, luând flaconul din mâinile stăpânei sale, îl înfăşură cu băgare de seamă. În momentul acela cineva bocăni la uşa de la intrare.

— Într-adevăr, sunt oamenii dumneavoastră, doamnă, nu v-aţi înşelat. Urcaţi-vă repede sus şi vorbiţi cu ei, în timp ce eu am să închid la loc trapa.

Diane se supuse. Şi unul şi celălalt erau în asemenea măsură însufleţiţi de aceleaşi gânduri, încât ar fi fost greu de spus care din ei îl ţinea pe celălalt sub stăpânirea sa.

Remy urcă scara în urma ei şi apăsă pe resort; cripta se închise. Diane îl găsi pe Grandchamp la poartă; trezit din somn de ciocănituri, slujitorul se grăbise să deschidă. Bătrânul se arătă nespus de mirat auzind de plecarea apropiată a stăpânei sale, care-i aduse la cunoştinţă lucrul acesta fără să-i spună însă unde anume se duce.

— Grandchamp, dragul meu — îi mărturisi Diane — eu şi cu Remy vrem să plecăm într-un pelerinaj pe care ne-am legat mai de mult să-l facem: să nu vorbeşti cu nimeni despre asta şi nici să nu dezvălui numele meu nimănui, oricine ar fi.

— Fiţi fără grijă, doamnă, vă jur pe ce am mai sfânt! o încredinţă bătrânul servitor. Totuşi o să vă mai vedem, nu-i aşa?

— Bineînţeles, Grandchamp, bineînţeles: odată şi odată, oamenii tot trebuie să se întâlnească, dacă nu pe lumea asta,

măcar în viaţa de apoi, nu? Dar, fiindcă mi-am adus aminte, Grandchamp, casa asta nu ne mai este acum de nici un folos. Diane scoase dintr-un dulap un teanc de hârţoage: Uite aici actele de proprietate, caută să închiriezi sau să vinzi casa. Dacă până într-o lună nu vei fi găsit nici un chiriaş şi nici un cumpărător, las-o în voia soartei şi întoarce-te la Méridor.

— Şi dacă se găseşte vreun cumpărător, doamnă, cu cât trebuie s-o vând?

— Cu cât vrei dumneata.

— Şi banii îi aduc pe urmă la Méridor?

— Ba nu, Grandchamp, îi ţii pentru dumneata, bătrâne.

— Cum se poate, doamnă, atâta bănet?

— Fireşte. Nici măcar atâta nu-mi dai voie să fac, după ce m-ai slujit cu toată credinţa, Grandchamp? Şi pe urmă, afară de datoriile mele faţă de dumneata, nu mai am de plătit oare şi pe cele ale tatălui meu?

— Numai că, vedeţi, doamnă, fără contract, fără o procură, nu pot face nimic.

— Are dreptate — spuse Remy.

— Poate găsiţi vreun mijloc — zise Diane.

— Nimic mai simplu. Casa a fost cumpărată pe numele meu; nu mă opreşte nimeni s-o revând lui Granchamp, care, la rândul său, n-are decât s-o vândă cui va pofti.

— Scrie atunci.

Remy luă o pană şi întocmi actul de donaţie în josul contractului de vânzare.

— Şi acum, rămâi cu bine — îi spuse doamna de Monsoreau lui Grandchamp, care se simţea nespus de tulburat, văzând că-l lăsau singur în toată casa. Rămâi sănătos, Grandchamp! Spune să mâne caii încoace până ce isprăvesc de făcut bagajele.

Diane se urcă apoi la ea în cameră, tăie jur împrejur cu un pumnal pânza portretului, o făcu sul şi, după ce-o înfăşură într-o bucată de mătase, puse sulul în cufăr. Văduvită de portret, rama ce se căsca în firida goală părea să mărturisească şi mai elocvent ca înainte toate suferinţele pe care îi fusese dat să le asculte. Altminteri, camera, după ce pictura fusese luată de pe perete, nu mai avea nimic deosebit: era o cameră ca oricare alta.

După ce legă cele două cufere cu chingi, Remy mai

cercetă o dată din ochi strada pentru a se încredinţa că în afară de călăuză nu se mai afla nimeni de faţă; pe urmă, ajutând-o pe palida sa stăpână să se urce în şa, spuse în şoaptă:

— Cred că asta-i ultima casă, doamnă, în care vom fi locuit un timp mai îndelungat.

— Penultima, Remy — răspunse doamna, cu vocea sa gravă şi monotonă.

— Care o să fie atunci ultima?

— Mormântul, Remy.

Capitolul LXIII Ce făcea în Flandra monseniorul François al Franţei, duce de Anjou şi de Brabant şi conte de Flandra

Şi acum trebuie să cerem cititorilor noştri îngăduinţa de a-l părăsi pe regele Franţei în palatul Luvru, pe Henric de Navara la Cahors, pe Chicot pe drumul mare şi pe doamna de Monsoreau în mijlocul străzii, pentru a pleca în Flandra, unde îl vom afla pe monseniorul duce de Anjou, numit de curând duce de Brabant, în ajutorul căruia plecase, aşa cum am văzut mai înainte, marele amiral al Franţei, Anne Daigues, duce de Joyeuse.

La optzeci de leghe de Paris, spre nord, un freamăt de glasuri ce vorbeau limba franceză şi drapelul Franţei fluturau deasupra unei tabere franceze statornicite pe malurile fluviului Escaut.

Era noapte: focurile răsfirate într-un cerc uriaş străjuiau fluviul, care în dreptul oraşului Anvers este foarte larg, oglindindu-se în apele sale adânci. Singurătatea ce dăinuie îndeobşte asupra polderelor acoperite de o verdeaţă mohorâtă era tulburată de nechezatul cailor francezi.

De sus, de pe meterezele cetăţii, străjile vedeau strălucind în bătaia focurilor de tabără muschetele santinelelor franceze, ca nişte îndepărtate fulgerări de o clipă, care, dat fiind distanţa considerabilă dintre malurile fluviului aşezat ca o stavilă între armata respectivă şi oraş, erau tot atât de puţin primejdioase ca şi fulgerele ce scapără în zare în serile senine de vară, după o zi de zăduf. Armata aceasta era a ducelui de Anjou. În ce scop venise acolo — iată un lucru pe care se cuvine

să-l istorisim cititorilor noştri. N-o să fie poate chiar atât de distractiv, dar sperăm că vom fi iertaţi, de vreme ce i-am avertizat: atâţia oameni sunt plicticoşi fără a socoti de cuviinţă să-ţi atragă atenţia dinainte!

Unii dintre cititorii noştri care au binevoit să-şi piardă vremea frunzărind romanele *Regina Margot* şi *Doamna de Monsoreau* au avut prilejul de a face cunoştinţă cu domnul duce de Anjou, un vlăstar domnesc egoist, invidios, ros de ambiţii şi nerăbdător, care, deşi născut în preajma tronului, nu fusese în stare să aştepte resemnat până ce moartea i-ar fi deschis drumul spre domnie, cu atât mai mult cu cât fiecare nou eveniment părea să-l apropie de ea. Aşa, bunăoară, l-am văzut mai înainte sub Carol al IX-lea râvnind tronul Navarei, pe urmă, pe acela al lui Carol al IX-lea însuşi, în sfârşit, pe acela al Franţei, ocupat deocamdată de fratele său Henric, ex-rege al Poloniei, căruia îi fusese dat să poarte două coroane, în pofida frăţiorului său, care nu izbutise să facă rost măcar de una singură.

Îşi îndreptase atunci privirile o clipă spre Anglia, la cârma căreia se afla o femeie şi, pentru a dobândi tronul, se gândise să-i ceară mâna, cu toate că respectiva femeie se numea Elisabeta şi avea douăzeci de ani mai mult decât el.

În momentul acela norocul începuse să-i zâmbească, dacă se poate totuşi socoti un noroc faptul de a lua de nevastă pe trufaşa fiică a lui Henric al VIII-lea. Cel care toată viaţa lui, mânat cum era de dorinţe pripite, nu reuşise nici măcar să-şi apere libertatea; care avusese parte să-i vadă ucişi — dacă nu cumva moartea li se trăgea chiar de la el — pe favoriţii săi La Mole şi Coconnas şi care-l jertfise ca un mişel pe Bussy, cel mai viteaz dintre gentilomii săi: toate acestea fără nici un folos pentru râvna sa de mărire şi în dauna gloriei sale, care n-a avut decât de pierdut; omul acesta năpăstuit de soartă se vedea dintr-o dată copleşit de favorurile unei strălucite suverane spre care, până atunci, nici un muritor nu se încumetase să-şi ridice ochii şi, în acelaşi timp, ridicat de un popor întreg la cel mai înalt rang pe care poporul acela putea să-l acorde cuiva. Flandra îl îmbia cu o coroană, iar Elisabeta îi dăduse inelul său.

Nu avem câtuşi de puţin pretenţia de a fi istorici; dar dacă totuşi ne luăm câteodată această sarcină, o facem numai atunci când istoria coboară întâmplător la nivelul romanului sau, mai

bine zis, când romanul se ridică la înălţimea istoriei; numai datorită acestor împrejurări ne îngăduim să strecurăm o privire curioasă în existenţa princiară a ducelui de Anjou, care, desfăşurându-se în mod consecvent paralel cu strălucita cale a regalităţii, este presărată cu tot felul de evenimente, unele sumbre, altele scăldate într-o lumină scânteietoare, evenimente care, de obicei, nu se întâlnesc decât în viaţa capetelor încoronate.

Să schiţăm, aşadar, în câteva cuvinte povestea acestei vieţi. Văzându-l pe fratele său Henric al III-lea împotmolit în răfuielile lui cu familia Guise, ducele de Anjou căutase că se alieze cu domnii de Guise; după câtva timp însă, apucase să-şi dea seama că aceştia nu urmăreau în realitate decât să ia locul familiei Valois pe tronul Franţei. Drept care se grăbise s-o rupă cu ei; dar, precum am avut prilejul să vedem, o asemenea ruptură nu se putea înfăptui fără unele riscuri şi faptul că Salcède fusese sfârtecat în piaţa Grève dovedise importanţa pe care domnii de Lorena, susceptibili cum erau din fire, o acordau prieteniei domnului de Anjou. Pe de altă parte, de o bucată de vreme, Henric al III-lea deschisese bine ochii şi, cu un an înainte de răstimpul în care începe această istorisire, ducele de Anjou, surghiunit, sau ca şi cum ar fi fost surghiunit, se retrăsese la Amboise.

În momentul acela, flamanzii se îndreptaseră către el cu braţele întinse. Istoviţi de stăpânirea spaniolă, decimaţi de proconsulatul ducelui de Alba, înşelaţi de pacea făţarnică oferită de don Juan de Austria, care se folosise de această pace pentru a pune din nou mâna pe cetăţile Namur şi Charlemont, flamanzii îl chemaseră pe Wilhelm de Nassau, prinţ de Orania, pe care-l investiseră guvernator general al Brabantului.

Şi acum câteva cuvinte despre acest personaj, care a jucat un rolul de însemnat în istorie, dar care nu va apărea decât în treacăt în povestirea noastră.

Wilhelm de Nassau, prinţ de Orania, avea pe vremea aceea cincizeci sau cincizeci şi unu de ani; vlăstar al lui Wilhelm de Nassau, supranumit şi Bătrânul şi al Iulianei de Stolberg şi văr al lui René de Nassau, ucis la asediul oraşului Saint-Dizier, de la care moştenise titlul de prinţ de Orania, Wilhelm îşi dăduse seama încă din fragedă tinereţe, crescut cum fusese în spiritul celor mai severe principii ale reformei, îşi dăduse, aşadar,

seama, cum spuneam, încă din fragedă tinereţe de propria sa valoare şi de măreţia chemării sale. Această chemare, pe care o socotea pogorâtă în sufletul său din ceruri căreia până la sfârşitul zilelor sale i-ar fi fost credincios şi pentru care şi-a dat viaţa ca un mucenic, era să întemeieze republica olandeză, pe care, de altfel, a şi întemeiat-o în realitate. De tânăr încă fusese chemat de Carol Quintul la curtea sa. Carol Quintul se pricepea la oameni; îl cântărise în sinea sa pe Wilhelm şi adeseori bătrânul împărat, care ţinea pe atunci sceptrul cel mai împovărător pe care-l va fi ţinut vreodată o mână împărătească, se sfătuise cu băiatul în cele mai gingaşe probleme legate de politica Ţărilor de Jos. Mai mult încă, tânărul Wilhelm abia împlinise douăzeci şi patru de ani în momentul în care Carol Quintul îi încredinţase, în lipsa vestitului Philibert-Emmanuel de Savoia, comanda armatei din Flandra şi Wilhelm se dovedise vrednic de această înaltă preţuire, ţinându-i în şah pe ducele de Nevers şi pe Coligny, doi dintre cei mai străluciţi conducători de oşti ai vremii şi întărind sub ochii lor fortificaţiile oraşelor Philippeville şi Charlemont; de umărul lui Wilhelm de Nassau se sprijini Carol Quintul pentru a coborî treptele tronului în ziua în care abdică şi tot lui îi încredinţă misiunea de a duce lui Ferdinand coroana imperială, la care Carol Quintul renunţase de bună voie. Atunci în locul lui se ridicase Filip al II-lea şi, în pofida sfaturilor pe care Carol Quintul le dăduse fiului său, îndemnându-l să-l privească pe Wilhelm ca pe un frate bun, acesta din urmă în scurtă vreme se dumeri că Filip al II-lea era unul dintre acei monarhi care nu ţin de fel să aibă rubedenii. Şi tot atunci prinsese temeinic rădăcini în cugetul său ideea măreaţă a eliberării Olandei şi a neatârnării ţărilor flamande, idee pe care ar fi păstrat-o pe veci ferecată în sufletul său dacă bătrânului împărat, prietenul şi părintele lui, nu i-ar fi căşunat gândul năstruşnic de a lepăda mantia regală pentru a o înlocui cu rasa călugărească. Atunci, la propunerea lui Wilhelm, Ţările de Jos ceruseră retragerea trupelor străine; atunci începuse strădania înverşunată a Spaniei pentru a nu scăpa cumva prada ce încerca să se smulgă din ghearele ei: şi tot atunci acest popor cu o soartă atât de vitregă, căruia îi era dat să fie mereu strivit între Franţa şi Imperiul germanic, trebuise să îndure povara viceregalităţii Margaretei de Austria şi a sângerosului proconsulat al ducelui de Alba; atunci fusese pusă la cale lupta,

în egală măsură politică şi religioasă, căreia protestul întocmit la palatul Culembourg, prin care se cerea abolirea inchiziţiei în Ţările de Jos, îi slujea drept pretext; atunci se urnise procesiunea celor patru sute de gentilomi, îmbrăcaţi cu veşminte cât se poate de simple, care, încolonaţi doi câte doi, se duceau să depună la picioarele tronului viceguvernatoarei mărturia dorinţelor obşteşti cuprinse în acest protest; şi tot atunci, la vederea acelor oameni atât de solemni şi atât de modest îmbrăcaţi, Barlaimont, unul dintre sfetnicii ducesei, rostise cuvântul *calici*, pe care gentilomii flamanzi şi-l întipăriseră în minte însuşindu-şi-l pentru a desemna partidul patriotic din Ţările de Jos, care până în ziua aceea nu purtase încă nici un nume.

Din momentul acela, Wilhelm începuse să joace rolul datorită căruia avea să ajungă unul dintre cei mai mari actori politici din câţi vor fi fost pe lume. Mereu înfrânt în lupta pe care o purta împotriva strivitoarei puteri a lui Filip al II-lea, Wilhelm se punea din nou pe picioare şi mai vajnic parcă după fiecare înfrângere suferită; ridicând de fiecare dată o nouă oştire pentru a înlocui armata risipită sau pusă pe fugă sau nimicită, ieşea iar la iveală şi mai viguros parcă decât înainte de a fi pierdut bătălia, întâmpinat de fiecare dată ca un izbăvitor.

În mijlocul acestor fluctuaţii în care triumfurile morale alternau cu înfrângerile fizice, dacă se poate spune aşa, Wilhelm, care se afla întâmplător la Mons, auzi despre masacrul din noaptea Sfântului Bartolomeu.

Era o lovitură cumplită ce răzbea aproape până în inima Ţărilor de Jos: sângele celor mai vrednici dintre aliaţii fireşti ai Olandei, ca şi ai ţinuturilor flamande ce împărtăşeau credinţa calvină, sângele hughenoţilor din Franţa se risipea gâlgâind prin această rană deschisă.

La auzul acestei veşti, Wilhelm socotise cu cale deocamdată să bată în retragere, după cum obişnuia să facă în asemenea împrejurări şi, de la Mons, unde se afla în momentul acela, se retrăsese până la Rin, unde rămăsese să aştepte desfăşurarea evenimentelor.

Iar evenimentele rareori se lasă aşteptate atunci când e vorba de o cauză nobilă.

O ştire la care nimeni nu s-ar fi gândit se răspândi deodată. O mână de calici de mare — deoarece existau calici de

mare aşa cum existau şi calici de uscat — mânaţi fără veste de un vânt potrivnic spre portul Brille, văzând că nu aveau nici un mijloc la îndemână spre a ieşi din nou în largul mării, lăsaseră corabia să plutească în derivă şi, împinşi de disperare, luaseră cu asalt oraşul, care şi pregătise spânzurătorile pentru ei. După cucerirea oraşului, se grăbiseră să alunge garnizoanele spaniole din împrejurimi şi, dându-şi seama că nici unul dintre ei nu era de ajuns de destoinic pentru a face să rodească biruinţa dobândită numai printr-o întâmplare, îl chemaseră în mijlocul lor pe prinţul de Orania; Wilhelm nu întârzie să se înfăţişeze: venise timpul să dea o lovitură hotărâtoare; trebuia ca, discreditând întreaga Olandă, să zădărnicească pe veci orice posibilitate de împăcare cu Spania.

Wilhelm puse să se dea o ordonanţă prin care cultul catolic era proscris în Olanda, la fel cum religia protestantă era proscrisă în Franţa.

În urma acestei declaraţii, războiul se încinse iar: ducele de Alba trimise împotriva răzvrătiţilor pe propriul său fiu, Frederic de Toledo, care le smulse oraşele Zutphen, Nardem şi Harlem; dar această pierdere, în loc să-i descurajeze pe olandezi, părea să le fi reîmprospătat forţele; toată suflarea se răsculă; toţi, cu mic, cu mare, puseră mâna pe arme, pe tot cuprinsul dintre Zuidersee şi Escaut. Cuprinsă de teamă pentru moment, Spania îl chemă înapoi pe ducele de Alba pentru a trimite în locul său pe don Luis de Requesens, unul dintre învingătorii de la Lepante.

Atunci se abătuse din nou asupra lui Wilhelm o serie întreagă de nenorociri: Ludovic şi Henric de Nassau, care veneau să-i aducă ajutoare prinţului de Orania, fuseseră atacaţi pe negândite de unul dintre locotenenţii lui don Luis, înfrânţi şi ucişi; spaniolii pătrunseseră în Olanda, împresuraseră Leyda şi prădaseră oraşul Anvers. Situaţia era disperată, când cerul venise pentru a doua oară în sprijinul republicii care abia prindea să se înfiripe: Requesens murise la Bruxelles.

Atunci toate provinciile, reunite pe temeiul aceluiaşi interes, întocmiseră de comun acord şi semnaseră în ziua de 8 noiembrie 1576, adică după patru zile de la prădarea oraşului Anvers, tratatul cunoscut sub numele de Pacea de la Gand, prin care se obligau să se ajute reciproc pentru a elibera ţara de dominaţia spaniolilor şi a *celorlalţi venetici*.

Don Juan ieşise din nou la iveală şi, o dată cu el, necazurile hărăzite Ţărilor de Tos. În mai puţin de două luni, Namur şi Charlemont căzuseră în mâinile duşmanului.

În urma acestor două înfrângeri, flamanzii se gândiseră să riposteze, numindu-l pe prinţul de Orania guvernator general al Brabantului.

Don Juan îşi dăduse, la rândul său, obştescul sfârşit. Hotărât, Dumnezeu se arăta prielnic descătuşării Ţărilor de Jos. Succesorul lui don Juan fu Alessandro Farnese.

Era un prinţ iscusit, fermecător prin felul său de a fi, blajin şi energic totodată, politician destoinic şi priceput conducător de oşti. Flandra tresărise auzind pentru prima oară glasul acela cu accent italienesc numind-o mieros prietenă în loc de a o bruftului ca pe o răzvrătită.

Wilhelm îşi dăduse seama că Farnese va sluji mai bine cauza Spaniei prin făgăduielile sale decât ducele de Alba prin schingiuirile lui.

Din îndemnul său, provinciile semnaseră în ziua de 29 ianuarie 1579 actul uniunii de la Utrcht care avea să devină fundamentul dreptului public al Olandei. În momentul acela, temându-se că nu va putea să aducă la îndeplinire planul de eliberare pe care se străduia de cincisprezece ani să-l înfăptuiască, tot din îndemnul său i se oferise ducelui de Anjou suveranitatea Ţărilor de Jos, cu condiţia să respecte privilegiile olandezilor şi flamanzilor, precum şi libertatea lor de gândire.

Era o grea lovitură dată lui Filip al II-lea, la care acesta nu găsise alt mijloc să răspundă decât punând un premiu de douăzeci şi cinci de mii de scuzi pe capul lui Wilhelm.

Adunarea reprezentanţilor întruniţi la Haga îl declarară pe Filip decăzut din drepturile sale suverane asupra Ţărilor de Jos şi hotărâse ca pe viitor jurământul de credinţă să fie depus faţă de susnumita adunare şi nu ca până atunci faţă de regele Spaniei.

În momentul acela, ducele de Anjou descălecase în Belgia, fiind primit de flamanzi cu neîncrederea pe care o păstrau îndeobşte faţă de străini. Sprijinul Franţei, pe care li-l făgăduise prinţul francez, avea însă prea mare preţ în faţa lor pentru ca să nu-i facă, măcar de ochii lumii, o primire caldă şi respectuoasă.

Cu toate astea, promisiunea lui Filip al II-lea nu se putea să nu aibă ecou. În toiul festivităţilor prilejuite de sosirea înaltei

feţe, un foc de pistol detunase în apropierea prinţului de Orania; Wilhelm se clătinase pe picioare: toată lumea crezuse că fusese răpus; dar Olanda mai avea încă nevoie de dânsul.

Glonţul ucigaşului nu făcuse decât să-i străpungă amândoi obrajii. Cel care trăsese asupra lui se numea Jean Jaureguy, precursorul lui Balthazar Gérard, aşa cum Jean Châtel avea să fie precursorul lui Ravaillac.

Toate aceste întâmplări aşternuseră pe chipul lui Wilhelm o mohorâtă tristeţe, pe care rareori o lumina un zâmbet îngândurat. Flamanzii şi olandezii însă înţelegeau să-l respecte pe acest visător cu aceeaşi smerenie ca pe un Dumnezeu, simţind că pe umerii lui şi numai pe umerii lui se rezema tot viitorul lor şi când îl vedeau apropiindu-se, înfăşurat în mantia-i largă, cu fruntea adumbrită de borurile pălăriei, cu bărbia sprijinită în palma dreaptă şi cotul în mâna stângă, oamenii se dădeau la o parte spre a-i face loc, iar mamele îl arătau copiilor, spunându-le cu un fel de sfială evlavioasă:

— Uite, puiul mamei, ăsta-i Taciturnul.

La propunerea lui Wilhelm, aşadar, François de Valois, duce de Barbant, fusese ales de flamanzi conte de Flandra, adică suveranul ţării. Ceea ce n-o împiedicase pe Elisabeta — ba aş putea spune chiar dimpotrivă — să-i dea speranţe că-i va acorda mâna ei. Regina vedea în această căsătorie un mijloc de a strânge laolaltă pe calviniştii din Anglia, ca şi pe cei din Flandra şi din Franţa; cu mintea ei atât de chibzuită, Elisabeta se gândea poate la o întreită coroană.

Prinţul de Orania căuta să-l sprijine în aparenţă pe ducele de Anjou, luându-l deocamdată sub aripa propriei sale popularităţi, chit că mai târziu avea să-şi retragă această aripă, atunci când va socoti că a sosit momentul să se descotorosească de stăpânirea franceză, aşa cum se descotorosise de tirania spaniolă.

Acest aliat făţarnic era însă mult mai primejdios decât un duşman pentru ducele de Anjou, zădărnicind înfăptuirea oricărui plan care i-ar fi întărit prea mult puterea şi i-ar fi sporit prea mult prestigiul în ţările flamande.

Văzând că un prinţ francez reuşise să pătrundă în Bruxelles, Filip al II-lea îl somase pe ducele de Guise să-i vină în ajutor, considerându-se îndreptăţit să-i solicite acest ajutor în virtutea unui tratat încheiat cândva între don Juan de Austria şi

Henri de Guise.

Cei doi tineri viteji, care erau cam de-o vârstă, simţiseră că sunt din aceeaşi plămadă şi, întâlnindu-se şi îngemănându-şi ambiţiile, se legaseră să cucerească, fiecare pe socoteala sa, câte un regat.

În momentul în care, după moartea temutului său frate, descoperise prin hârtiile tânărului prinţ tratatul semnat de Henri de Guise, Filip al II-lea nu se arătase câtuşi de puţin îngrijorat. De altminteri, ce rost ar fi avut să-şi facă sânge rău din pricina ambiţiilor unui mort? Mormântul nu ţinea oare zăvorâtă spada ce ar fi putut da suflet şi viaţă documentului?

Numai că un rege de talia lui Filip al II-lea, care, pe de altă parte, îşi dădea seama ce importanţă politică pot avea două-trei rânduri scrise de o anumită mână, nu s-ar fi îndurat să lase să zacă, într-o colecţie de manuscrise şi autografe menită să îmbie curiozitatea vizitatorilor pala-tului Escurial, semnătura lui Henri de Guise, semnătură ce începuse să se bucure de un credit atât de mare printre traficanţii de monarhii, fie că era vorba de familia de Orania, de casa de Valois, de Habsburgi sau de familia Tudor.

Ca atare, Filip al II-lea îi propusese ducelui de Guise să menţină cu el tratatul încheiat odinioară cu don Juan, tratat prin care lorenul se îndatora să-l sprijine pe spaniol pentru a pune stăpânire asupra ţărilor flamande, iar spaniolul îşi lua, la rândul său, obligaţia de a-l ajuta pe loren să ducă la îndeplinire povaţa strămoşească pe care cardinalul încercase s-o pună în aplicare în sânul familiei sale. Povaţa aceasta îi cerea, nici mai mult nici mai puţin, decât să nu întrerupă o singură clipă neistovitele strădiinţe cu ajutorul cărora truditorii aveau să poată uzurpa cândva tronul Franţei.

Guise consimţise; de altfel, nici nu avea încotro; Filip al II-lea îl ameninţa că-i va trimite lui Henric al Franţei o copie după documentul respectiv şi atunci spaniolul împreună cu lorenul îl asmuţiseră împotriva ducelui de Anjou, cuceritorul şi monarhul ţăiilor flamande, pe un spaniol, anume Salcède, aflat în slujba casei de Lorena, îndemnându-l să-l răpună. Într-adevăr, un omor ar fi încheiat toate socotelile spre mulţumirea amândurora, a spaniolului ca şi a lorenului.

Din clipa în care ducele de Anjou ar fi fost suprimat, nu mai exista nici un pretendent la tronul Flandrei, nici un

moştenitor pentru coroana Franţei.

Mai rămânea, ce-i drept, prinţul de Orania; dar, precum ştim, Filip al II-lea avea la indemână un al doilea Salcède, care se numea Jean Jaureguy.

Salcède fusese prins şi sfârtecat în piaţa Grève înainte de a fi reuşit să-şi aducă planul la îndeplinire.

Jean Jaureguy, în schimb, îl rănise grav pe prinţul de Orania, dar, la urma urmei, nu reuşise decât să-l rănească.

Ducele de Anjou şi Taciturnul rămăseseră, aşadar, mai departe în fiinţă, cei mai buni prieteni de ochii lumii, în realitate însă adversari mai neîmpăcaţi chiar decât cei ce unelteau să le curme viaţa.

Aşa cum am spus mai înainte, ducele de Anjou fusese întâmpinat cu încredere. Oraşul Bruxelles îl primise, într-adevăr, cu porţile deschise, dar Bruxelles nu era nici Flandra, nici Brabantul; ducele începuse deci fie cu duhul blândeţii, fie cu forţa, să înainteze pe teritoriul Ţărilor de Jos, cucerind, oraş cu oraş, bucată cu bucată, regatul său atât de rebel; şi, dând urmare sfaturilor prinţului de Orania, care ştia cât de ţâfnoşi sunt flamanzii, să mănânce foaie cu foaie, cum ar fi zis Cezar Borgia, gustoasa anghinare a Flandrei.

Flamanzii, la rândul lor, nu se împotriveau cu prea multă îndârjire; îşi dădeau seama totuşi că ducele de Anjou îi apăra cu deplin succes de spanioli şi se grăbeau, deşi cu încetineală, să-şi primească izbăvitorul, dar până la urmă îl primeau totuşi.

François îşi ieşea din sărite şi bătea din picior văzând că nu reuşea să înainteze decât pas cu pas.

— Popoarele astea sunt ticăite şi sperioase — le spunea el prietenilor săi apropiaţi — trebuie să aveţi răbdare.

— Popoarele astea sunt viclene şi schimbătoare — îi spunea prinţului Taciturnul. Tăbărâţi peste ele!

Ca atare, ducele, pe care amorul sau propriu îl făcea să exagereze încetineala flamanzilor, privind-o ca pe o înfrângere, pornise să ia cu asalt oraşele care nu binevoiau să se predea atât de prompt pe cât ar fi dorit el.

Asta şi aşteptau, priveghindu-se unul pe altul, atât aliatul său, prinţul de Orania, Taciturnul, cât şi cel mai crâncen duşman al său, Filip al II-lea.

După câteva victorii, ducele de Anjou îşi aşezase tabăra în faţa oraşului Anvers, cu gândul de a lua cu asalt cetatea pe care

ducele de Alba, Requesens, don Juan şi ducele de Parma o ţinuseră rând pe rând încovoiată sub tirania lor, fără a reuşi să-i înfrângă cerbicia şi fără s-o poată face o singură clipă să se supună robiei.

Oraşul Anvers îl chemase în ajutor pe ducele de Anjou împotriva lui Alessandro Farnese; când însă ducele de Anjou încercase să pătrundă, la rândul sau, în Anvers, cetatea îşi întorsese tunurile împotriva lui.

Iată deci situaţia în care se afla prinţul François al Franţei, în momentul în care îl întâlnim în desfăşurarea acestei povestiri, adică a treia zi după ce Joyeuse sosise cu flota sa pentru a i se alătura.

Capitolul LXIV   Pregătiri de luptă

Tabăra noului duce de Brabant se afla aşezată pe amândouă malurile fluviului Escaut; armata, deşi bine muştruluită, era totuşi tulburată de o frământare lesne de înţeles.

Într-adevăr, un mare număr de calvinişti veniseră în sprijinul ducelui de Anjou, dar nu din simpatie faţă de susnumitul duce, ci pentru a căşuna cât mai multe necazuri Spaniei şi catolicilor din Franţa şi din Anglia; luptau deci mai degrabă din amor-propriu decât din convingere ori din devotament şi nu era greu să-ţi dai seama că, în ziua în care campania va fi luat sfârşit, îl vor părăsi pe comandant sau vor căuta să-i impună anumite condiţii.

De altminteri, ducele de Anjou lăsa să se înţeleagă că, la momentul potrivit, va căuta să îndeplinească de la sine aceste condiţii. "Henric de Navara n-a pregetat să treacă la catolicism — obişnuia el să spună. Nu văd de ce atunci Francise al Franţei n-ar deveni hughenot?"

În schimb, în tabăra cealaltă, adică în rândurile inamicilor, în opoziţie cu aceste disidenţe morale şi politice, existau principii bine definite, o cauză pe deplin statornicită, totul neîntinat nici de ambiţie, nici de învrăjbiri.

Oraşul Anvers avusese de gând la început să se predea, dar în anumite condiţii şi numai atunci când va socoti el de

cuviinţă; nu ţinea neapărat să se împotrivească ducelui de Anjou, dar prefera să mai aştepte un timp, bizuindu-se pe aşezarea sa, ca şi pe vitejia şi experienţa războinică a locuitorilor săi; ştia, de altfel, c-ar fi de ajuns să întindă braţul pentru a găsi în apropiere nu numai pe ducele de Guise, care stătea în expectativă în Lorena, dar şi pe Alessandro Farnese, care se afla în Luxembourg. Pentru ce, la o adică, s-ar fi codit să primească sprijinul Spaniei împotriva ducelui de Anjou, aşa cum mai înainte solicitase ajutorul ducelui de Anjou împotriva Spaniei?

Chit că, mai apoi, va căuta să ţină piept Spaniei, după ce Spania îl va fi ajutat să-l respingă pe ducele de Anjou.

Republicanii aceştia anoşti aveau de partea lor tăria nezdruncinată a bunului simţ.

La un moment dat însă văzură apărând o flotă la gurile fluviului Escaut şi aflară că această flotă sosea împreună cu marele amiral al Franţei şi că marele amiral al Franţei aducea ajutoare inamicului lor.

De când venise să asedieze oraşul Anvers, ducele era privit, bineînţeles, ca un inamic de către cetăţenii respectivului oraş.

Zărind flota şi auzind despre sosirea lui Joyeuse, calviniştii ducelui de Anjou făcură o mutră tot atât de acră ca şi flamanzii. Calviniştii erau oameni foarte viteji, dar în acelaşi timp şi foarte invidioşi; şi dacă erau în stare să treacă peste socotelile băneşti cu multă uşurinţă, nu pu-teau suferi nicidecum să împartă cu cineva laurii biruinţei, ştiind mai ales că spadele noilor veniţi făcuseră să curgă sângele atâtor hughenoţi în noaptea Sfântului Bartolomeu.

Asta a fost de ajuns pentru a isca nenumărate gâlcevi, ce se stârniră chiar din seara zilei în care sosise Joyeuse şi care continuară cu mare tămbălău a doua şi a treia zi după aceea.

De sus, de pe meterezele lor, cetăţenii oraşului se puteau bucura în fiecare zi de priveliştea a cel puţin zece sau douăsprezece dueluri între catolici şi hughenoţi. Polderele erau folosite drept arenă pentru aceste turnire şi numărul morţilor aruncaţi în apele fluviului depăşea cu mult pier-derile omeneşti cu care s-ar fi soldat pentru francezi o bătălie în câmp deschis. Dacă asediul oraşului Anvers ar fi durat tot atât cât cel al Troiei, adică nouă ani, asediaţii n-ar fi avut nimic altceva de făcut decât

să privească răfuielile dintre asediatori: cu siguranţă că până la urmă aceştia s-ar fi măcelărit între ei.

În toate aceste zavistii, François era nevoit să joace rolul de meditator, rol pe care nu şi-l putea îndeplini decât cu mari greutăţi; avea anumite îndatoriri pe care şi le asumase faţă de hughenoţii francezi: jignindu-i pe aceştia, ar fi însemnat să piardă sprijinul hughenoţilor flamanzi, care i-ar fi putut fi de folos în Anvers.

Pe de altă parte, ca să-i ia la refec pe catolicii trimişi de rege spre a-şi jertfi viaţa în slujba lui, ar fi fost o treaba nu numai nepolitică, dar şi compromiţătoare pentru ducele de Anjou.

Sosirea întăririlor, la care nici chiar ducele de Anjou nu se aştepta, îi tulburase peste măsură pe spanioli, iar lorenii, la rândul lor, crăpau de necaz.

Faptul că avea parte de această îndoită satisfacţie însemna totuşi mult pentru ducele de Anjou. Ducele însă nu se putea purta cu toate partidele deopotrivă fără ca disciplina oştirii pe care o comanda să nu aibă de suferit.

Joyeuse, căruia misiunea ce i se încredinţase, dacă vă amintiţi, nu-i zâmbise câtuşi de puţin, nu prea se simţea în apele sale în mijlocul acestei gloate de oameni cu sentimente atât de diferite; instinctul său îi spunea că vremea biruinţelor trecuse. Ceva ca presimţirea unui eşec zdrobitor plutea în aer şi cu indolenţa lui de curtean ca şi cu amorul său propriu de comandant de oşti, avea toate motivele să regrete că făcuse un drum atât de lung ca să ia parte la o înfrângere.

De aceea socotea în sinea lui şi nu se sfia să spună chiar cu glas tare că ducele de Anjou săvârşise o mare greşeală împresurând oraşul Anvers. Prinţul de Orania, care îl sfătuise cu perfidie să procedeze aşa, se făcuse nevăzut din momentul în care sfatul său fusese urmat şi nimeni nu ştia ce se întâmplase cu el. Oastea sa îşi avea garnizoana în Anvers şi prinţul îi făgăduise ducelui de Anjou sprijinul puterii sale armate; cu toate acestea, nimeni nu auzise spunându-se c-ar fi existat cumva vreo dezbinare între soldaţii lui Wilhelm şi cetăţenii oraşului şi, de când îşi aşezaseră tabăra sub zidurile fortăreţei, asediatorii nu avuseseră niciodată prilejul să se bucure aflând c-ar fi avut loc măcar un singur duel între asediaţi.

Argumentul pe care Joyeuse căuta îndeosebi să-l scoată în

vileag pentru a întemeia opoziţia sa la asedierea cetăţii era faptul că un oraş atât de important ca Anvers putea fi considerat cu drept cuvânt ca şi o capitală: să stăpâneşti, aşadar, un oraş de seamă cu consimţământul respectivului oraş era, într-adevăr, un noroc; dar să pui stăpânire cu forţa pe cea de-a doua capitală a viitorului tău stat însemna să rişti a pierde simpatia flamanzilor şi Joyeuse îi cunoştea prea bine pe flamanzi pentru a putea nădăjdui, admiţând că până la urmă ducele de Anjou ar fi reuşit să cucerească oraşul, că cetăţenii acestuia nu vor căuta să se răzbune mai curând sau mai târziu pentru pierderea suferită, ba chiar cu vârf şi îndesat.

Părerea aceasta, Joyeuse tocmai şi-o mărturisea prin viu grai în cortul ducelui, în noaptea când ne-am strecurat împreună cu cititorii noştrii în tabăra franceză.

În timp ce căpeteniile oştirii sale ţineau sfat între ei, ducele şedea sau, mai bine zis, era tolănit într-un fotoliu adânc în care, la nevoie, se putea odihni ca pe o dormeză şi asculta, dar nu părerile marelui amiral al Franţei, ci balivernele pe care i le şoptea Aurilly, cântăreţul său din lăută.

Aurilly, prin slugărniciile lui ticăloase, prin linguşelile sale josnice, prin stăruinţa cu care căuta mereu să-i intre pe sub piele, reuşise să câştige pe deplin bunăvoinţa prinţului; niciodată însă nu-l slujise, aşa cum făcuseră ceilalţi prieteni ai săi, adică în dauna fie a regelui, fie a unor atotputernice personaje, astfel că ştiuse să ocolească stânca de care se izbise un La Mole, un Coconnas, un Bussy, precum şi atâţia alţii, plătindu-şi greşelile cu viaţa.

Cu lăuta lui, cu ştafetele sale amoroase, cu tot felul de informaţii amănunţite asupra tuturor persoanelor şi intrigilor de la curte, prin tertipurile de care se folosea cu dibăcie spre a face să cadă în capcanele ducelui prada rivnită de el, oricare ar fi fost această pradă, Aurilly agonisise într-ascuns o avere destul de frumoasă, pe care o chivernisise cu iscusinţă pentru zile de restrişte; aşa încât rămăsese pentru toată lumea sărmanul Aurilly, un pârlit de muzicant, căruia îi crăpa buza după un scud şi care cânta ca greierul atunci când îl răzbea foamea.

Influenţa acestui om era cu atât mai covârşitoare, cu cât era secretă.

Văzându-l că se amesteca nepoftit la demonstraţiile sale strategice şi căuta să abată atenţia ducelui, Joyeuse se dădu

înapoi curmând brusc firul cuvântării sale. François, care avea aerul că era cu gândul aiurea, de fapt asculta cu atenţie, aşa că nu scăpă din vedere gestul contrariat al lui Joyeuse şi se grăbi să intervină:

— Ce s-a întâmplat, domnule amiral? întrebă el.

— Nimic, monseniore; aşteptam doar ca alteţa voastră să aibă răgaz să mă asculte.

— Dar te-ascult, domnule de Joyeuse, te-ascult — răspunse ducele cu însufleţire. Ah, voi ăştia, parizienii, credeţi probabil că războiul din Flandra mi-a îngreunat mintea dacă vă închipuiţi că nu sunt în stare să ascult două persoane care vorbesc în acelaşi timp, când Cezar putea foarte bine să dicteze şapte scrisori deodată!

— Monseniore — spuse Joyeuse, fulgerându-l pe bietul muzicant cu o privire care-l făcu să-şi plece capul, smerit ca întotdeauna — eu nu sunt cântăreţ ca să am nevoie să mă acompanieze cineva când vorbesc.

— Bine, bine, duce. Taci, Aurilly! Aurilly se înclină. Va să zică — rosti François în continuare — nu eşti de acord cu lovitura pusă la cale împotriva oraşului Anvers, domnule de Joyeuse?

— Nu, monseniore.

— Totuşi e un plan pe care l-am adoptat în urma unei consfătuiri.

— De aceea, monseniore, nici nu mi-am îngăduit să iau cuvântul după atâţia căpitani încercaţi, decât cu toată sfiala.

Şi Joyeuse, ca un curtean desăvârşit, făcu o plecăciune, adresată tuturor celor de faţă. Câţiva dintre ei se grăbiră să declare că împărtăşesc părerea amiralului. Alţii se mulţumiră doar să facă un semn de încuviinţare, fără să spună nimic.

— Conte de Saint-Aignan — spuse prinţul, întorcându-se către unul dintre cei mai destoinici colonei ai săi — pare-mi-se că domnia ta nu eşti de aceeaşi părere cu domnul de Joyeuse?

— Ba da, monseniore — răspunse domnul de Saint-Aignan.

— Aşa? Te-am văzut strâmbând din nas adineauri şi credeam...

Toţi începură să râdă. Joyeuse se îngălbeni la faţă, iar contele se îmbujoră.

— Dacă domnul conte de Saint-Aignan — rosti Joyeuse —

obişnuieşte să-şi mărturisească părerea în felul acesta, înseamnă că nu este un sfetnic prea politicos şi atâta tot.

— Domnule de Joyeuse — ripostă prompt Saint-Aignan — alteţa sa nu are dreptate să-mi ia în nume de rău un beteşug pe care l-am căpătat în slujba domniei sale; la asediul oraşului Cateau-Cambrésis, am primit o lovitură de lance în cap şi de atunci am rămas cu nişte ticuri nervoase, de unde şi strâmbăturile de care se plânge alteţa sa... V-am spus asta, nu ca să mă scuz, domnule de Joyeuse, ci am vrut numai să vă dau o explicaţie — rosti cu semeţie contele, întorcându-se spre el.

— Nu, domnule — spuse Joyeuse, întinzându-i mâna — mai curând e un reproş şi cred că pe bună dreptate.

Ducelui François i se urcă tot sângele în obraji.

— Un reproş? La adresa cui, mă rog? întrebă el.

— A mea, probabil, monseniore.

— Ce ar putea să-ţi reproşeze Saint-Aignan dumitale, domnule de Joyeuse, când nici nu te cunoaşte măcar?

— Faptul că am putut să cred o singură clipă că domnul de Saint-Aignan ţine atât de puţin la alteţa voastră, încât a fost în stare să-l povăţuiască să asedieze oraşul Anvers.

— Oricum — izbucni prinţul — trebuie totuşi să se lămurească odată situaţia mea aici în ţară! Deocamdată sunt duce de Brabant şi conte de Flandra numai cu numele, ar trebui să fiu şi în realitate. Taciturnul, care nu ştiu pe unde s-o fi ascunzând acum, mi-a vorbit de o monarhie. Unde se află monarhia asta? În Anvers. Dar dumnealui? Tot în Anvers, pe cât se pare. Prin urmare, trebuie să cucerim oraşul Anvers şi, după ce-l vom fi cucerit, vom şti cum stau lucrurile.

— O, monseniore, cred că ştiţi de pe acum, pe legea mea! Sau atunci ar însemna că nu sunteţi un om politic chiar atât de iscusit pe cât se spune. Cine v-a sfătuit să luaţi cu asalt oraşul Anvers? Domnul prinţ de Orania, care a intrat în pământ în momentul când trebuia să înceapă bătălia; domnul prinţ de Orania, care, lăsând pe alteţa voastră să fie duce de Brabant, a păstrat pentru domnia sa locotenenţa generală a ducatului; prinţul de Orania, care urmăreşte să-i piardă pe spanioli cu ajutorul alteţei voastre, iar pe alteţa voastră prin mijlocirea spaniolilor; domnul prinţ de Orania, care va căuta să vă înlocuiască sau să se ridice în locul alteţei voastre, dacă nu cumva e pe cale în momentul acesta să devină succesorul

alteţei voastre sau v-a şi găsit înlocuitorul; prinţul de Orania... În sfârşit, monseniore, până în clipa de faţă, lăsându-vă călăuzit de sfaturile prinţului de Orania, n-aţi reuşit decât să-i nemulţumiţi pe flamanzi. Ar fi de ajuns să daţi greş o singură dată, pentru ca toţi cei ce acum se încumetă să vă privească în faţă să se repeadă asupra domniei voastre ca nişte câini furioşi, care nu se încumetă să-i fugărească decât pe fugari.

— Ce, nu cumva îţi închipui că aş putea fi învins de nişte negustori de lână, de nişte băutori de bere?

— Negustorii de lână şi băutorii aceştia de bere i-au dat de furcă regelui Filip de Valois, împăratului Carol al V-lea şi regelui Filip al II-lea, trei monarhi de viţă destul de aleasă, monseniore, pentru ca asemuirea să nu fie prea neplăcută pentru alteţa voastră.

— Aşadar, crezi că s-ar putea să fim înfrânţi?

— Mă tem că da, monseniore.

— Înseamnă deci că n-o să fii atunci de faţă, domnule de Joyeuse?

— De ce să nu fiu?

— Fiindcă m-aş mira să te îndoieşti chiar atât de mult de propriul dumitale curaj, încât să te şi vezi de pe acum dând bir cu fugiţii de spaima flamanzilor; în orice caz, poţi fi liniştit; prudenţi cum sunt din fire când merg la război, negustorii aceştia obişnuiesc să se împopoţoneze cu nişte armuri mult prea grele ca să poată pune mâna pe domnia ta, chiar dacă ar fugi din răsputeri.

— Monseniore, nu mă îndoiesc câtuşi de puţin de curajul meu. Monseniore, voi lupta în primele rânduri, dar voi fi răpus tot în primele rânduri în timp ce alţii vor fi în ultimele, asta-i tot.

— Bine, dar felul dumitale de a vedea lucrurile nu are nici o logică, domnule de Joyeuse: eşti de acord, după câte am înţeles, cu faptul că am pus stăpânire pe orăşelele mici.

— Sunt de acord să puneţi stăpânire pe orice oraş care nu se apără.

— Ei bine, după ce am cucerit oraşele mici care nu se apărau, aşa cum spui dumneata, nu înţeleg să dau înapoi din faţa unei cetăţi mari numai pentru că se apără sau, mai degrabă, pentru că e pe punctul de a se apăra.

— Şi cred că alteţa voastră se înşală: mai bine să te retragi, ştiind că ai în spate un teren bătătorit, decât să te

poticneşti şi să cazi într-un şanţ, vrând cu orice preţ să înaintezi.

— Prea bine, am să mă poticnesc, dar, de retras, tot nu mă retrag.

— Alteţa voastră va face aşa cum socoteşte de cuviinţă — spuse Joyeuse, înclinându-se — iar noi, la rândul nostru, vom face aşa cum va dori alteţa voastră; suntem aici pentru a-i da ascultare.

— Ăsta nu-i un răspuns, duce.

— E singurul răspuns pe care-l pot da alteţei voastre.

— Stai puţin, dovedeşte-mi că mă înşel; sunt gata să recunosc că dreptatea e de partea dumitale.

— Monseniore, gândiţi-vă la armata prinţului de Orania, care era şi a domniei voastre, nu-i aşa? Ei bine, în loc să-şi aşeze tabăra, ca alteţa voastră, sub zidurile oraşului, se află în clipa de faţă în Anvers, ceea ce este cu totul altceva; gândiţi-vă la Taciturnul, aşa cum îi spuneţi chiar domnia voastră: era prietenul şi sfetnicul alteţei voastre şi acum, nu numai că nu ştiţi ce s-a întâmplat cu sftenicul dumneavoastră, dar sunteţi aproape sigur că prietenul s-a schimbat, din prieten devenind duşman; gândiţi-vă la flamanzi: când eraţi în Flandra, se grăbeau să împodobească corăbiile şi zidurile cetăţilor ca de sărbătoare în momentul când vă vedeau venind, iar acum se grăbesc să închidă porţile de cum vă zăresc şi îndreaptă asupra dumneavoastră gurile tunurilor ca nu cumva să vă apropiaţi, ca şi când aţi fi ducele de Alba în persoană. Ascultaţi-mă pe mine: flamanzii ca şi olandezii, Anvers ca şi Orania nu aşteaptă decât un prilej potrivit pentru a se uni împotriva alteţei voastre şi prilejul acesta va sosi atunci când veţi ordona "Foc!"' comandantului artileriei dumneavoastră.

— Prea bine — răspunse ducele de Anjou — înseamnă deci că vom înfrânge în acelaşi timp oraşul Anvers şi pe prinţul de Orania, pe flamanzi ca şi pe olandezi.

— Nu, monseniore, pentru că oamenii pe care-i avem ne ajung tocmai bine spre a da asaltul asupra oraşului, admiţând că nu vom avea de luptat decât cu cetăţenii Anversului şi pentru că în timp ce noi vom porni la asalt, Taciturnul se va năpusti asupra noastră pe negândite cu veşnicii săi opt sau zece mii de oameni — pururea în floare, deşi mereu sunt seceraţi, răsar a doua zi ca din pământ — cu ajutorul cărora de vreo zece sau doisprezece ani ţine în şah pe ducele de Alba, pe don Luis Requesens şi pe

ducele de Parma.

— Prin urmare, îţi menţii părerea?

— Care părere!?

— Că vom fi biruiţi?

— Fără doar şi poate.

— Nu face nimic, e un neajuns pe care, cel puţin, dumneata, domnule de Joyeuse, poţi să-l ocoleşti cu uşurinţă — adăugă prinţul cu amărăciune. Fratele meu te-a trimis aici ca să mă sprijini; din momentul în care ţi-aş îngădui să pleci, spunându-ţi că nu cred să am nevoie de ajutorul domniei tale, ai fi însă scutit de orice răspundere.

— Alteţa voastră poate să-mi îngăduie să plec — răspunse Joyeuse — dar, în ajunul unei bătălii, ar fi ruşinos pentru mine să primesc.

Un murmur stăruitor de încuviinţare întâmpină cuvintele lui Joyeuse; prinţul îşi dădu seama că împinsese lucrurile prea departe.

— Dragul meu amiral — spuse el, ridicându-se şi strângându-l în braţe pe tânărul ofiţer — văd că nu vrei deloc să mă înţelegi. Mi se pare totuşi că am dreptate sau, mai bine zis, că în situaţia în care mă aflu nu pot mărturisi în gura mare că am greşit; îmi reproşezi nesăbuinţele săvârşite, le cunosc foarte bine: am ţinut prea mult să sporesc strălucirea numelui meu; am dorit cu prea multă ardoare să dovedesc tuturor că armele franceze sunt neîntrecute, deci sunt vinovat. Dar acum nu mai e nimic de făcut, greşeala e înfăptuită, de ce vrei să săvârşeşti dumneata o greşeală şi mai mare? Suntem în faţa unor oameni înarmaţi, adică a unor oameni care sunt gata să se războiască pentru ceea ce ei înşişi mi-au oferit. Vrei oare să mă las păgubaş? În cazul acesta, mâine ar căuta să-mi ia înapoi, oraş cu oraş, tot ce am cucerit; nu, acum că am tras spada din teacă trebuie să lovim, altminteri vom fi noi loviţi; asta-i impresia mea.

— Din moment ce alteţa voastră vede aşa lucrurile, mă voi feri să mai adaug un singur cuvânt. Sunt aici ca să mă supun ordinelor alteţei voastre, monseniore şi cu dragă inimă, vă rog să mă credeţi, fie că mă trimiteţi la moarte, fie că mă veţi duce la biruinţă; totuşi... ba nu, monse-niore...

— Ce este?

— Nu, prefer să tac. E mai bine.

— Nu, pentru numele lui Dumnezeu! Spune ce este,

amirale, spune, îţi poruncesc!

— Atunci, între patru ochi, monseniore.

— Între patru ochi?

— Da, dacă alteţa voastră binevoieşte.

Toţi cei de faţă se ridicară şi se retraseră spre marginile cortului încăpător al lui François.

— Spune! îl îmbie acesta.

— Monseniorul poate privi cu sânge rece o lovitură pe care ar primi-o din partea Spaniei sau o înfrângere care le-ar da prilejul să se mândrească băutorilor de bere sau acestui taler cu două feţe care se numeşte prinţul de Orania; dar tot atât de uşor s-ar împăca oare cu gândul că i-a dat ocazia domnului duce de Guise să facă haz pe socoteala sa?

François încruntă din sprâncene.

— Domnul de Guise?! se miră el. Ei, asta-i bună! Ce amestec are domnul de Guise în toate astea?

— Domnul de Guise — continuă Joyeuse — se pare c-ar fi încercat, aşa cel puţin vorbeşte lumea, să-l omoare pe monseniorul; dacă Salcède n-a mărturisit lucrul acesta pe eşafod, l-a dat în vileag, în schimb, atunci când a fost supus la cazne. Vă daţi seama ce neasemuită bucurie ar fi pentru loren, care joacă un rol important în toate astea — dacă nu cumva mă înşel eu din cale afară — în cazul când am mânca bătaie sub zidurile Anversului şi l-am ajuta — cine ştie? — să-şi împlinească dorinţa, fără să dezlege băierile pungii, prilejuind moartea unui vlăstar al Franţei, pentru care-i promisese o mulţime de bani lui Salcède. Citiţi istoria Flandrei, monseniore şi veţi vedea că flamanzii obişnuiesc să-şi îngraşe ogoarele cu sângele celor mai străluciţi principi ai Franţei şi al celor mai viteji cavaleri francezi.

Ducele clătină din cap.

— Foarte bine, Joyeuse — spuse el — dacă nu se poate altfel, am să-i ofer blestematului de loren bucuria de a mă vedea răpus, cu nici un preţ însă n-aş vrea să-i prilejuiesc fericirea a mă vedea fugind. Sunt însetat de glorie, Joyeuse; căci, nemaifiind nimeni altul pe lume care să poarte numele meu, mai am încă de câştigat destule bătălii.

— Aţi uitat Cateau-Cambrésis, monseniore. E adevărat că sunteţi singurul pe lume cu numele acesta.

— Gândeşte-te, Joyeuse, ce înseamnă o încăierare fără însemnătate pe lângă Jarnac şi Moncontour şi fă socoteala

datoriilor pe care le am de plătit preaiubitului meu frăţior Henric. Nu, nu — adăugă el — eu nu sunt un crăişor de duzină ca regele Navarei; eu sunt din sângele familiei regale franceze. Apoi, întorcându-se către seniorii, care, la cuvintele lui Joyeuse, se îndepărtaseră, continuă: Domnilor, asaltul va avea loc aşa cum s-a hotărât; ploaia a încetat, terenul e prielnic, aşa că la noapte vom porni atacul.

Joyeuse se înclină.

— Monseniorul va binevoi să ne spună în amănunţime ce avem de făcut — spuse el. Aşteptăm ordinele sale.

— Ai sub comanda dumitale opt corăbii, dacă punem la socoteală şi galera-amiral, nu-i aşa, domnule de Joyeuse?

— Da, monseniore.

— Vei străpunge atunci linia de apărare, ceea ce cred că nu e chiar atât de greu, de vreme ce locuitorii Anversului nu au în port decât vase de negoţ; pe urmă vei ancora vasele dumitale de-a lungul cheiului. În cazul când cheiul e apărat, vei bombarda oraşul, încercând în acelaşi timp să debarci cu cei o mie cinci sute de oameni ai dumitale. La rândul meu, voi alcătui două coloane din restul oştirii, una comandată de domnul conte de Saint-Aignan, iar cealaltă de mine. Amândouă vor căuta să escaladeze zidurile pe neaşteptate, în momentul în care tunurile vor începe să tragă. Cavaleria va rămâne în rezervă pentru a acoperi retragerea coloanei respinse, dacă s-ar întâmpla cumva să dăm greş. Dintre aceste trei asalturi nu se poate ca măcar unul să nu reuşească. Îndată ce primul corp de oaste va pune stăpânire pe fortificaţii, va lansa un semnal luminos pentru a da de ştire celorlalte unităţi să-l urmeze.

— Trebuie să ne gândim însă la toate dinainte, monseniore — spuse Joyeuse. Să zicem, bunăoară, că s-ar întâmpla totuşi ceea ce dumneavoastră nu credeţi c-ar fi cu putinţă, să zicem, aşadar, că aceste trei coloane de atac ar fi câteşitrele respinse.

— Atunci ne vom îmbarca iarăşi pe vase, fiind acoperiţi de focul bateriilor noastre şi ne vom răspândi prin poldere, unde cetăţenii Anversului nu cred că s-ar încumeta să ne caute. Cei de faţă se înclinară în semn de încuviinţare. Şi acum, domnilor — spuse ducele — aveţi grijă ca totul să fie făcut în tăcere. Ostaşii să fie treziţi din somn şi îmbarcaţi în ordine; nici o licărire de foc, nici o pocnitură de muschetă să nu dea în vileag planul

nostru. În felul acesta vei intra în port, amirale, înainte ca locuitorii Anversului să prindă de veste că te-ai pus în mişcare. La rândul nostru vom trece fluviul şi vom ţine apoi malul stâng, aşa încât mă bizui că vom ajunge la ţintă o dată cu dumneavoastră. Duceţi-vă, domnilor şi curaj! Norocul, care ne-a însoţit până aici, nu va şovăi, cred, să străbată fluviul Escaut împreună cu noi.

Căpitanii părăsiră cortul prinţului şi dădură ordinele necesare, luând toate măsurile de precauţie arătate.

În scurtă vreme o rumoare nedesluşită se răspândi în tot cuprinsul acestui furnicar de oameni; s-ar fi putut crede însă că era freamătul vântului ce zburda prin desişul trestiilor uriaşe şi prin ierburile stufoase ce acopereau polderele.

Amiralul se înapoie pe bord.

Capitolul LXV Monseniorul

În vremea asta, cetăţenii Anversului nu puteau să privească, bineînţeles, cu inima împăcată pregătirile războinice ale domnului duce de Anjou şi Joyeuse nu greşise socotindu-i însufleţiţi de cele mai vrăjmaşe gânduri.

Oraşul Anvers era ca un stup când se lasă seara: calm şi pustiu pe dinafară, împânzit de zumzet şi forfotă pe dinăuntru.

Flamanzii, înarmaţi, patrulau pe străzi, îşi baricadau casele, întăreau cordoanele de apărare şi fraternizau cu batalioanele prinţului de Orania, dintre care o parte se afla mai dinainte în garnizoană la Anvers, iar cealaltă parte se strecura înăuntru pâlcuri-pâlcuri, pentru ca de îndată ce soldaţii intrau pe porţi, să se răspândească în tot oraşul.

După ce se făcură toate pregătirile în vederea unei apărări temeinice, într-o noapte neguroasă şi fără lună, prinţul de Orania intră la rândul său în oraş, fără nici un fel de pompă, dar cu sângele rece şi dârzenia cu care obişnuia să-şi aducă la îndeplinire hotărârile sale ori de câte ori punea la cale un lucru.

Prinţul trase la primărie, unde oamenii săi de încredere avuseseră grijă să-i pregătească toate cele de trebuinţă centru a poposi acolo.

Primi apoi în audienţă pe comandanţii diferitelor posturi

din cetate şi pe sutaşii burghezimii, trecu în revistă ofiţerii trupelor de simbriaşi, în sfârşit, primi pe cei mai de seamă comandanţi militari, cărora le împărtăşi planurile sale.

Dintre aceste planuri, cel mai nestrămutat era acela de a profita de atitudinea duşmănoasă pe care ducele de Anjou o dovedea faţă de cetate pentru a rupe orice legături cu el. Ducele de Anjou căzuse deci în capcana pe care i-o întinsese Taciturnul, spre bucuria acestuia, care avea astfel prilejul să vadă că şi acest nou concurent atât de ahtiat să pună mâna pe frâiele puterii era pe cale să-şi frângă gâtul ca şi ceilalţi.

În seara în care ducele de Anjou se pregătea, aşa cum am văzut, de atac, prinţul de Orania, care se afla de două zile în oraş, ţinea sfat cu starostele cetăţii, ca reprezentant al burghezimii locale.

La fiece întâmpinare pe care starostele o făcea împotriva planului de atac al prinţului de Orania, dacă această întâmpinare era în măsură să întârzie înfăptuirea planurilor sale, prinţul de Orania clătina din cap, contrariat de atâta neîncredere.

De fiecare dată însă când îl vedea clătinând din cap, cârmuitorul cetăţii se mulţumea să-i răspundă:

— Alteţă, ştiţi foarte bine că, după cum ne-am înţeles, monseniorul trebuie să sosească: să aşteptăm deci să vină monseniorul.

La auzul acestui cuvânt fermecat, Taciturnul se încrunta. Dar cu toate că şedea posomorât şi-şi rodea unghiile de nerăbdare, nu-i rămânea altceva de făcut decât să aştepte.

Toate privirile se aţinteau atunci asupra unui orologiu impunător ce măsura greoi clipele, ca şi când ar fi cerut pendulului să grăbească sosirea persoanei aşteptate cu atâta nerăbdare.

Ornicul bătu orele nouă: nesiguranţa se preschimbase într-o nelinişte chinuitoare; câteva santinele pretindeau c-ar fi observat oarecare agitaţie în tabăra franceză.

O bărcuţă cu fundul plat ca talgerul unei balanţe fu, în sfârşit, trimisă pe Escaut; cetăţenii Anversului, care erau mai puţin îngrijoraţi de ceea ce se întâmpla pe uscat, decât de ceea ce se petrecea pe mare, ţinuseră să aibă informaţii cât mai lămurite asupra flotei franceze: bărcuţa însă nu se mai înapoie.

Prinţul de Orania se ridică şi, muşcându-şi de ciudă

mănuşile de piele, atrase atenţia burghezilor din Anvers:

— Tot aşteptând aşa să vină monseniorul, domnilor, mi-e teamă că, în momentul când va sosi, oraşul Anvers va fi fost de mult cucerit şi trecut prin foc: abia atunci locuitorii vor putea să-şi dea seama de deosebirea ce există în privinţa aceasta între francezi şi spanioli.

Cuvintele acestea nu erau câtuşi de puţin făcute să liniştească temerile domnilor ofiţeri civili, care se uitară unii la alţii, nespus de tulburaţi. În momentul acela, o iscoadă ce fusese trimisă pe drumul spre Malines şi care se dusese în goana calului până la Saint-Nicolas veni să să le spună că nu apucase să vadă sau să audă nici cel mai mic semn ori zvon ce ar fi anunţat sosirea persoanei mult aşteptate.

— Domnilor — izbucni Taciturnul la auzul acestei veşti — după cum vedeţi, aşteptăm de prisos; nu ne rămâne decât să facem singuri ce avem de făcut; nu putem pierde vremea în zadar şi terenul din preajma cetăţii nu este câtuşi de puţin apărat. E bine să ai încredere în destoinicia unui om mai priceput, dar, după cum se dovedeşte, în primul rând trebuie să te bizui pe propriile tale mijloace. Să punem deci lucrurile la cale, domnilor.

Nici nu terminase bine de vorbit şi draperia ce acoperea uşa sălii de consiliu se ridică şi un lacheu se înfăţişă pentru a rosti un singur cuvânt, unul singur, dar care în momentul acela părea să tragă mai greu în cumpănă decât o mie de alte cuvinte:

— Monseniorul!

În tonul cu care-l rostise, în bucuria pe care omul acesta nu se putuse stăpâni de a o da în vileag îndeplinindu-şi îndatoririle de aprod, se desluşeau înflăcărarea şi nemărginita încredere pe care poporul o avea în cel ce purta numele prestigios, deşi atât de vag, de "monseniorul".

În clipa în care sunetul glasului înfiorat de emoţie se stinse, un bărbat înalt şi impunător, purtând cu nespusă eleganţă mantia ce-l înfăşura în întregime, intră în sala de consiliu salutându-i curtenitor pe toţi cei de faţă.

De la prima ochire însă, privirea sa mândră şi pătrunzătoare îl descoperi pe prinţ în mijlocul ofiţerilor. Se îndreptă numaidecât spre el şi-i întinse mâna. Prinţul îi strânse mâna cu căldură, aproape cu respect. Schimbară apoi câteva

cuvine, numindu-se unul pe altul "monseniore". După acest schimb de politeţuri, necunoscutul îşi lepădă mantia de pe umeri.

Era îmbrăcat într-o vestă cu mâneci bufante din piele de bivol, cu pantaloni de postav şi avea în picioare cizme cu carâmb înalt.

Afară de spada lungă ce părea să facă parte, nu din echipamentul său, ci din însăşi făptura sa, atât de firesc se mişca la şodul lui, purta un pumnal mic în trei muchii petrecut prin centiron, lângă o pungă ticsită cu hârtii.

În clipa în care îşi scoase mantia ieşiră la iveală cizmele cu carâmb înalt, despre care am pomenit mai sus, pline de noroi şi colbuite. Pintenii, înroşiţi de sângele bidiviului său, zornăiau sinistru la fiecare pas pe care-l făcea pe dale.

În sfârşit, luă loc la masa consiliului.

— Şi acum, ia să vedem, cum stăm, monseniore? întrebă el.

— Venind încoace, aţi observat, probabil, monseniore — spuse Taciturnul — că străzile erau baricadate.

— Am observat.

— Şi casele crenelate — adăugă un ofiţer.

— Asta n-am mai putut vedea; în orice caz, este o măsură înţeleaptă.

— Şi cordoanele întărite — spuse altul.

— Minunat — răspunse necunoscutul, ca şi când prea puţin i-ar fi păsat de toate astea.

— Monseniorul nu socoteşte că aceste pregătiri de apărare sunt binevenite? întrebă un glas ce mărturisea o vădită dezamăgire şi îngrijorare.

— Ba da — spuse necunoscutul — deşi nu cred că, în împrejurările de faţă, sunt chiar atât de folositoare; nu numai că-i obosesc pe soldaţi, dar în acelaşi timp sunt făcute să nelinişească locuitorii. Presupun că aţi întocmit un plan de atac şi unul de apărare, nu-i aşa?

— Aşteptam să sosească monseniorul pentru a i-l împărtăşi — răspunse starostele cetăţii.

— Spuneţi, domnilor, spuneţi.

— Monseniorul a sosit cu oarecare întârziere — adăugă prinţul — şi, în aşteptarea domniei sale, a trebuit să mă apuc de lucru.

— Şi foarte bine aţi făcut, monseniore. De altminteri, se ştie că atunci când domnia voastră se apucă de un lucru, nu se poate să nu iasă bine. Nici eu, vă rog să mă credeţi, nu mi-am pierdut vremea pe drum.

Apoi, cum tocmai se întorsese către reprezentanţii burghezimii, starostele spuse:

— Am aflat prin iscoadele noastre că francezii au început să se pună în mişcare; probabil se pregătesc să atace; cum însă nu putem şti dincotro va porni atacul, am aşezat artileria în aşa fel, încât tunurile să fie deopotrivă răspândite pe tot întinsul meterezelor.

— E un lucru foarte cuminte — răspunse necunoscutul cu un zâmbet uşor, uitându-se cu coada ochiului la Taciturnul, care, deşi războinic încercat, se mulţumea să tacă, lăsându-i să vorbească despre război pe nişte burghezi.

— La fel am făcut şi cu garda civică — urmă starostele — pe care am răspândit-o jur împrejurul zidurilor întărind posturile de pază şi care a primit ordin să fie în orice clipă gata să alerge în locul unde s-ar da un asalt.

Necunoscutul nu răspunse nimic; părea să aştepte ca prinţul de Orania să-şi spună, la rândul său, cuvântul.

— Cu toate astea — adăugă starostele — cei mai mulţi dintre membrii sfatului nostru sunt de părere că francezii nu urmăresc nimic altceva decât să ne joace un renghi.

— Şi ce rost ar avea să ne joace un renghi?

— Ca să ne înfricoşeze, silindu-ne să cădem la o înţelegere prin care oraşul ar încăpea în mâna francezilor.

Necunoscutul se uită din nou la prinţul de Orania: s-ar fi zis că era cu desăvârşire străin de tot ceea ce se întâmpla lângă el, judecând după nepăsarea cu care asculta toate aceste păreri, o nepăsare vecină cu dispreţul.

— Totuşi — se auzi o voce îngrijorată — se pare că astă-seară s-ar fi observat unele pregătiri de luptă în tabăra lor.

— Simple bănuieli lipsite de orice temei — tăgădui starostele. Am cercetat eu însumi tabăra cu un ochean de cea mai bună calitate adus de la Strasbourg: tunurile păreau înţepenite în pământ, oamenii se pregăteau de culcare fără să dea nici cel mai mic semn de nelinişte, iar domnul duce de Anjou avea oaspeţi la masă în cort.

Necunoscutul aruncă din nou o privire asupra prinţului de

Orania. De astă dată i se păru că un surâs uşor răsfrângea buzele Taciturnului, surâs pe care umerii săi îl subliniară cu un gest dispreţuitor, aproape imperceptibil.

— Vă înşelaţi, domnilor — spuse necunoscutul — vă înşelaţi amarnic; nu e nicidecum vorba de un atac pe care francezii îl pregătesc pe furiş împotriva domniilor voastre, ci de un asalt în toată puterea cuvântului pe care-l veţi avea de înfruntat.

— Adevărat?

— Planurile acestea, oricât de fireşti vi s-ar părea domniilor voastre, mai au încă unele lipsuri.

— Cu toate astea, monseniore... — îngăimară burghezii, umiliţi de faptul că putea să pună cineva la îndoială cunoştinţele lor strategice.

— Mai au încă lipsuri — continuă necunoscutul — şi am să vă spun de ce: dumneavoastră vă aşteptaţi la un atac şi aţi luat toate măsurile de cuviinţă în vederea acestei împrejurări.

— Bineînţeles.

— Ei bine, domnilor, atacul acesta, dacă vreţi să mă credeţi...

— Spuneţi, monseniore.

— În loc să-l aşteptaţi, ar fi mai cuminte să pornească din partea dumneavoastră.

— Bravo! exclamă prinţul de Orania. Aţi rostit o vorbă înţeleaptă.

— În momentul acesta — continuă necunoscutul, dându-şi seama că de aici în colo se va putea bizui pe sprijinul prinţului — corăbiile domnului de Joyeuse au ridicat ancora.

— De unde ştiţi, monseniore? rostiră într-un glas starostele şi ceilalţi membri ai sfatului.

— Ştiu — întări necunoscutul.

Un freamăt de îndoială trecu ca o adiere peste întreaga adunare, dar, oricât de uşoară ar fi fost această adiere, nu se putea să nu atingă din zbor urechea iscusitului războinic care îşi făcuse cu puţin mai înainte intrarea în scenă pentru a juca, pe cât se pare, rolul principal.

— Vă îndoiţi cumva? întrebă el cu cel mai desăvârşit sânge rece, ca un om deprins să înfrunte toate temerile, toate fumurile şi toate prejudecăţile burghezimii.

— Nu mai poate încăpea nici o îndoială, de vreme ce ne

încredinţaţi dumneavoastră, monseniore. Să ne îngăduie totuşi alteţa voastră să-i spunem că...

— Spuneţi.

— Că dacă ar fi fost aşa...

— Ce s-ar fi întâmplat?

— Am fi aflat şi noi lucrul acesta.

— Prin cine?

— Prin iscoada noastră care a plecat cu barca.

În momentul acela un om împins de la spate de lachei intră greoi în sală şi făcu smerit câţiva paşi pe dalele lustruite, oprindu-se la o egală distanţă de starostele cetăţii şi de prinţul de Orania.

— Aha! făcu starostele. Va să zică tu erai, flăcăule?

— Eu, domnule staroste — răspunse noul venit.

— Monseniore — spuse starostele — e omul pe care l-am trimis în recunoaştere.

La cuvântul "monseniore", care de astă dată nu mai era adresat prinţului de Orania, iscoada avu o tresărire de bucurie şi de uimire totodată şi se grăbi să se apropie ca să poată vedea mai bine pe cel căruia îi era hărăzit acest titlu.

După înfăţişare, noul venit părea să fie un marinar flamand, lucru de care îţi puteai da seama numaidecât, datorită anumitor trăsături caracteristice: capul pătrat, ochii albaştri, gâtul scurt şi umerii largi; omul frământa în mâinile-i mari boneta jilavă de lână şi, în clipa când ajunse înaintea ofiţerilor, cei de faţă observară că în urma lui se aşternuse pe dale o dâră lată de apă.

Într-adevăr, hainele lui groase erau leoarcă de apă şi aveau un aspect respingător.

— Ei, ia te uită! Voinicul ăsta s-a întors înotând la mal — spuse necunoscutul, privindu-l pe marinar ca un om obişnuit să comande şi a cărui autoritate reuşeşte să insufle respect din primul moment atât ostaşilor cât şi slujitorilor, deoarece prin felul său de a fi ştie să îmbine asprimea unei porunci cu dulceaţa unei alintări.

— Chiar aşa, monseniore, chiar aşa — întări cu însufleţire marinarul — şi Escaut nu este numai o apă mare, monseniore, dar şi foarte repede.

— Vorbeşte Goes, vorbeşte — îl îmbie necunoscutul, ştiind foarte bine cât preţuieşte în ochii unui marinar de rând favoarea

pe care binevoia să i-o facă spunându-i pe nume.
Aşa că din clipa aceea, nimeni altul afară de necunoscut nu mai păru să existe pentru Goes, care i se adresă tot timpul numai lui, deşi, fiind trimis în recunoaştere de către altcineva, s-ar fi cuvenit probabil să-i dea aceluia raportul asupra felului în care îşi îndeplinise misiunea.
— Monseniore — începu el — am plecat cu cea mai mică bărcuţă pe care o aveam; am dat parola ca să pot trece prin barajul pe care l-am făcut pe Escaut cu vasele noastre şi am mers aşa mai departe până am ajuns în preajma afurisiţilor de franţuji. Ah! Vă rog să mă iertaţi, monseniore!...
Goes amuţi.
— Lasă, nu-i nimic — spuse necunoscutul, surâzând — nu sunt decât pe jumătate francez şi, prin urmare, mă consider numai pe jumătate afurisit.
— Cum ziceam deci, monseniore, de vreme ce luminăţia voastră binevoieşte să-mi ierte necuviinţa...
Necunoscutul făcu un semn din cap.
— În timp ce vâsleam aşa pe întuneric — continuă Goes — cu lopeţile înfăşurate în cârpe, am auzit un glas tunând:
"Stai! Încotro cu barca?" Am crezut la început că pe mine mă ia la refec şi mă pregăteam tocmai să răspund ceva la întâmplare, când aud pe cineva strigând în gura mare în spatele meu: "Galera-amiral!"
Necunoscutul se uită la ofiţerii din jurul său, clătinând din cap cu înţeles, ca şi când ar fi vrut să le atragă atenţia: "Nu v-am spus eu?"
— În aceeaşi clipă — povesti în continuare Goes — tocmai când voiam să cârmesc, am simţit o izbitură cumplită; luntrea a început să ia apă; valurile mi-au trecut peste cap şi m-am prăbuşit într-un hău fără fund; numai că Escaut şi cu mine suntem vechi cunoştinţe şi vâltorile fluviului şi-au dat numaidecât seama cu cine au de-a face, aşa că până la urmă am apucat să văd iarăşi cerul. Mă ciocnisem, nici mai mult nici mai puţin, cu galera-amiral care-l ducea pe domnul de Joyeuse la bord şi care trecuse de-a tăvălugul peste mine. Numai bunul Dumnezeu ştie cum de n-am fost strivit sau înnecat şi cum de mai sunt teafăr la ora asta.
— Să trăieşti, Goes, să trăieşti, flăcăule! îl lăudă prinţul de Orania, fericit că bănuielile sale se adeveriseră. Du-te şi ai grijă

să-ţi ţii gura.

Şi întinzând braţul spre el, îi puse în palmă o pungă cu bani. Marinarul părea totuşi să mai aştepte ceva: încuviinţarea necunoscutului ca să poată pleca.

În sfârşit, acesta îi făcu un semn binevoitor cu mâna şi abia atunci Goes se îndură să se rupă din loc, mult mai încântat, fără doar şi poate, de gestul necunoscutului decât de darul pe care-l primise din partea prinţului de Orania.

— Ei — zise necunoscutul, adresându-se starostelui cetăţii — ce părere ai despre toate astea? Te mai îndoieşti oare că francezii se pregătesc să ridice pânzele, sau poate-ţi închipui cumva că domnul de Joyeuse a părăsit tabăra şi s-a îmbarcat pe galera-amiral numai ca să petreacă noaptea pe bord?

— Aveţi cumva darul prorocirii, monseniore?! se minunară burghezii.

— Nu mai mult decât monseniorul prinţ de Orania, care, sunt convins, este în toate privinţele de aceeaşi părere eu mine. Dar, ca şi alteţa sa, sunt foarte bine informat şi, mai cu seamă, îi cunosc pe cei ce se află de partea cealaltă. Şi arată cu mâna în direcţia polderelor. Aşa încât — urmă el — aş fi nespus de mirat să nu-i văd atacând în noaptea asta. Fiţi gata deci, domnilor, căci, dacă le lăsaţi prea mult răgaz, sunt în stare să atace cu tot dinadinsul.

— Sper că domniile lor vor binevoi a recunoaşte că înainte de sosirea dumneavoastră le-am spus aceleaşi lucruri pe care le arătaţi domnia voastră acum.

— Dar — întrebă starostele — cam în ce fel îşi dă cu părerea monseniorul că se va desfăşura atacul francezilor?

— Iată cam ce cred eu c-o să se întâmple: infanteria este catolică, va lupta pe seama ei; cavaleria fiind calvinistă, va lupta, de asemenea, pe socoteala ei. Vom fi deci atacaţi din două părţi. Marina este a domnului de Joyeuse, care a sosit de la Paris; toată curtea ştie în ce scop a plecat şi deci e de la sine înţeles că va dori să intre şi el în foc şi să culeagă laurii biruinţei. Prin urmare, vom fi ameninţaţi din trei părţi.

— Atunci să facem trei corpuri de armată — îşi dădu cu părerea starostele.

— Nu faceţi decât unul, domnilor, unul singur, cu cei mai destoinici ostaşi pe care-i aveţi, iar pe ceilalţi, de care vă îndoiţi c-ar putea înfrunta o luptă în câmp deschis, lăsaţi-i să păzească

meterezele. Apoi, cu pâlcul acesta de ostaşi daţi buzna pe porţile cetăţii într-un moment în care francezilor nici prind gând nu le-ar trece aşa ceva. Îşi închipuie că ei sunt cei care atacă: luaţi-le-o înainte şi atacaţi-i chiar dumneavoastră; dacă-i aşteptaţi să ia cu asalt cetatea sunteţi fără doar şi poate pierduţi, căci atunci când e vorba că de-a un asalt, francezii sunt fără pereche în lume, aşa cum nimeni nu se poate măsura cu dumneavoastră, domnilor, atunci când luptaţi în câmp deschis, apărând împrejurimile oraşelor dumneavoastră.

Chipurile flamanzilor deveniră strălucitoare de bucurie.

— Ce vă spuneam eu, domnilor? rosti Taciturnul.

— E o mare cinste pentru mine — zise necunoscutul — faptul că, fără să ştiu, am fost întru totul de aceeaşi părere cu cel mai de seamă conducător de oşti al vremurilor noastre.

Amândoi se înclinară curtenitor unul în faţa celuilalt.

— Aşadar — continuă necunoscutul — precum v-am spus, veţi ieşi năprasnic din cetate, năvălind asupra infanteriei şi cavaleriei. Sper că ofiţerii domniilor voastre vor şti să comande această manevră în aşa fel încât să-i respingă pe cotropitori.

— Dar vasele lor, vasele — întâmpină starostele — vor străpunge barajul făcut de noi; şi cum vântul bate dinspre nord-vest, în două ceasuri vor fi în inima cetăţii.

— Aveţi, dacă nu mă înşel, şase corăbii vechi şi treizeci de bărci la Sainte-Marie, adică la o leghe de aici, nu-i aşa? Asta ar fi, cum s-ar zice, baricada dumneavoastră maritimă, cordonul menit să închidă gura fluviului Escaut.

— Întocmai, monseniore. Dar de unde ştiţi domnia voastră toate amănuntele acestea?

Necunoscutul zâmbi.

— Le ştiu, precum vedeţi — se mulţumi el să răspundă. Acolo e cumpăna de care atârnă sorţii bătăliei.

— Atunci trebuie să trimitem întăriri vrednicilor noştri marinari — spuse starostele.

— Dimpotrivă, veţi putea dispune de încă patru sute de ostaşi din echipajele acestor vase; douăzeci de oameni ageri la minte, viteji şi devotaţi ajung.

Cetăţenii Anversului făcură ochii mari.

— Vreţi să distrugeţi — spuse necunoscutul — flota franceză până la ultimul vas, jertfind şase corăbii vechi şi treizeci de bărci prăpădite?

— Hm! făcură cetăţenii Anversului, schimbând priviri între ei. Corăbiile noastre n-ar fi chiar atât de vechi şi nici bărcile atât de prăpădite.

— Foarte bine, socotiţi atunci cam cât credeţi c-ar face — le propuse necunoscutul — şi vi se va plăti costul lor.

— Ăştia sunt oamenii cu care am de luptat în fiecare zi — îi spuse Taciturnul în şoaptă necunoscutului. Oh! De-ar fi trebuit să dau piept numai cu evenimentele, de mult le-aş fi biruit.

— Haideţi, domnilor — îi zori necunoscutul, ducând mâna la punga de la brâu, care, aşa cum am arătat, era burduşită — faceţi socoteala, vă rog , dar faceţi-o mai repede. Veţi fi despăgubiţi prin poliţe trase pe numele domniilor voastre; sper că le veţi privi cu toată încrederea.

— Monseniore — luă cuvântul starostele, după ce se sfătui câteva clipe cu comandanţii oştilor cetăţii, împărţiţi pe cartiere, pe străzi şi pe stoluri de câte o sută de soldaţi — noi suntem de felul nostru negustori şi nicidecum seniori subţiri, aşa că vă rugăm să ne treceţi cu vederea unele şovăieli; căci la noi, pasămite, sufletul nu sălăşluieşte în trupurile, ci în tejghelele noastre. Sunt împrejurări în care înţelegem totuşi să facem şi oarecare sacrificii, având în vedere binele obştesc. Folosiţi-vă deci de barajele noastre aşa cum veţi găsi de cuviinţă.

— Zău, monseniore — se minună Taciturnul — numai dumneavoastră puteţi săvârşi o minune ca asta. Eu ar fi trebuit să mă străduiesc şase luni încheiate ca să obţin ceea ce domnia voastră aţi dobândit în zece minute.

— Mă voi sluji, aşadar, de barajul dumneavoastră, domnilor; dar iată cum: francezii, în frunte cu galera-amiral, vor încerca să-l străpungă. De aceea voi întări cordoanele de apărare, lăsând o distanţă destul de mare între vase, pentru ca flota lor să poată pătrunde printre bărcile şi corăbiile dumneavoastră. În momentul acela, cei douăzeci de voinici pe care-i voi fi lăsat pe bordul corăbiilor şi ambarcaţiilor dumneavoastră vor arunca nişte căngi şi, de îndată ce căngile vor fi fost aruncate, o şterg cu toţii într-o barcă spre mal, după ce mai întâi vor fi dat foc vaselor încărcate cu materiale inflamabile.

— Şi atunci, vă daţi seama — interveni Taciturnul — flota franceză va cădea toata pradă flăcărilor.

— Da, toată — întări necunoscutul. Ca atare, orice

retragere este tăiată, atât pe mare cât şi pe uscat, peste poldere, deoarece veţi avea grijă să deschideţi stăvilarele de la Malines, de la Berchem, de la Lierre, Duffel şi Anvers. Respinşi mai întâi de oştile dumneavoastră, hăituiţi de puhoaiele ce se vor năpusti prin îndiguirile sparte, împresuraţi din toate părţile de această revărsare neaşteptată a mării, care, umflându-se clipă de clipă, va cotropi totul ca un flux fără sfârşit, fără să-şi mai retragă apele, francezii vor fi cu toţii înghiţiţi de valuri, înecaţi, nimiciţi.

Strigăte de bucurie izbucniră din rândurile ofiţerilor.

— Nu există însă decât un singur neajuns — spuse prinţul.

— Care anume, monseniore? întrebă necunoscutul.

— Faptul că ne-ar trebui o zi întreagă pentru a trimite ştafete în diferite oraşe şi că noi n-avem decât o oră de răgaz.

— O oră ajunge — răspunse cel căruia i se spunea "monseniore".

— Dar cine o să dea de ştire flotilei?

— A şi fost înştiinţată.

— De cine?

— De mine. Dacă domniile lor ar fi pregetat s-o lase pe mâna mea, le-aş fi cumpărat-o.

— Dar Malines, Lierre, Duffel?

— Venind încoace, am trecut prin Malines şi Lierre şi am trimis un om de încredere la Duffel. La orele unsprezece, francezii vor fi înfrânţi, la miezul nopţii flota va pieri mistuită de flăcări, la ora unu francezii vor fi în plină retragere, la două oraşul Malines îşi va sfărâma digurile, Lierre va deschide stăvilarele, Duffel va face să se reverse canalurile: atunci tot cuprinsul va tălăzui, preschimbat într-un ocean vijelios care va cotropi totul, înecând de-a valma case, ogoare, păduri, sate, dar care în acelaşi timp îi va înghiţi şi pe francezi, aşa încât să nu se mai întoarcă nici unul din ei în Franţa.

O tăcere ce părea să mărturisească o admiraţie îngemănată cu spaima întâmpină cuvintele sale; pe urmă, deodată, flamanzii izbucniră în aplauze furtunoase. Prinţul de Orania făcu doi paşi spre oaspetele necunoscut şi-i întinse mâna.

— Prin urmare, monseniore — spuse el — în tabăra noastră totul e gata?

— Totul — adeveri necunoscutul — şi, uite, cred că şi

francezii s-au pregătit la rândul lor.

Şi-i arătă cu degetul un ofiţer care tocmai ridica draperia de la uşă.

— Monseniorilor şi domnilor — zise ofiţerul — am primit vestea că francezii s-au pus în mişcare şi se îndreaptă spre oraş.

— La arme! strigă starostele cetăţii.

— La arme! repetară cei de faţă.

— O clipă, domnilor! îi întrerupse necunoscutul cu vocea lui vajnică şi poruncitoare. Îmi veţi îngădui să vă dau o ultimă îndrumare pe care o socotesc mai însemnată decât toate celelalte.

— Spuneţi! Spuneţi! strigară cu toţii într-un glas.

— Francezii vor fi atacaţi pe nepregătite, prin urmare nu mai poate fi vorba nici de o luptă, nici de o retragere, ci de o fugărire; dar ca să-i puteţi hăitui, trebuie să fiţi sprinteni. Jos platoşele, naiba să le ia! Din pricina platoşelor, care vă stingheresc orice mişcare, aţi pierdut atâtea bătălii până acum. Jos platoşele, domnilor, jos platoşele! Şi necunoscutul le arătă pieptul său ocrotit doar de o piele de bivol. Ne vom reîntâlni la locul bătăliei, domnilor căpitani — continuă necunoscutul — până atunci, duceţi-vă în piaţa primăriei, unde veţi găsi pe oamenii dumneavoastră gata de luptă. Venim şi noi îndată.

— Vă mulţumesc, monseniore — spuse prinţul, adresându-se oaspetelui. Datorită domniei voastre şi Belgia şi Olanda au fost salvate.

— Mă copleşiţi, prinţe! răspunse necunoscutul.

— Alteţa voastră se va îndupleca care să tragă spada împotriva francezilor? întrebă prinţul.

— Am să fac în aşa fel, ca să dau piept numai cu hughenoţii — răspunse necunoscutul, înclinându-se cu un surâs pe care încruntatul său tovarăş de arme ar fi avut tot dreptul să-l râvnească şi al cărui tâlc numai singur Dumnezeu îl înţelese.

Capitolul LXVI Francezi şi flamanzi

În momentul în care întreg sfatul oraşului părăsea primăria, iar ofiţerii se pregăteau să ia comanda trupelor ca să aducă la îndeplinire ordinele generalului necunoscut, pe care

cerul însuşi părea să-l fi trimis în ajutorul flamanzilor, un freamăt stăruitor făcu înconjurul cetăţii şi, cuprinzând toată aşezarea, se înălţă în văzduh ca un singur strigăt clocotitor.

În acelaşi timp se auzi bubuitul artileriei.

Focurile de artilerie îi surprinseră pe francezi în toiul marşului lor de noapte, tocmai când erau mai convinşi că vor lua cu asalt pe nepusă masă cetatea cufundată în somn. În loc să le întârzie înaintarea însă, îi făcu să întindă mai vârtos pasul.

Dacă oraşul nu putea fi cucerit fără veste pe căţărate, cum se spunea pe vremea aceea, le rămânea în schimb mijlocul, pe care am văzut că-l folosise regele Navarei la Cahors, le rămânea în schimb, zic, mijlocul de a astupa şanţurile cu faşine şi de a face să sară în aer porţile cu petarde.

Tunurile aşezate pe metereze trăgeau deci fără întrerupere: dar, în puterea nopţii, loviturile lor nu aveau aproape nici un efect; după ce întâmpinară cu o răbufnire de strigăte răcnetele scoase de adversarii lor, francezii continuară să înainteze în tăcere spre parapete cu acea dârzenie înfocată de care dau îndeobşte dovadă ori de câte ori pornesc la atac.

Deodată însă, porţile mari ale cetăţii ca şi cele secrete se deschiseră pe neaşteptate şi din toate părţile se năpustiră oameni înarmaţi; numai că oamenii aceştia nu erau însufleţiţi de nesstăvilita înflăcărare a francezilor, ci de un fel de beţie greoaie care, fără a stingheri câtuşi de puţin acţiunile războiului, îi dă o tărie de nezdruncinat preschimbându-l într-o redută mişcătoare.

Erau flamanzii, care înaintau cot la cot, în batalioane înţesate, în stoluri compacte, pe deasupra cărora artileria bătea de zor, mai mult gălăgioasă decât cu adevărat înfricoşătoare.

Bătălia începea să se înfiripe pas cu pas, spada şi jungherul se ciocneau, suliţa şi lama de oţel scrâşneau încrucişându-se, focurile de pistol, explozia archebuzelor luminau chipurile învâlvorate.

Nu se auzea însă nici un strigăt, nici un murmur, nici un geamăt; flamandul lupta cu înverşunare, francezul cu ciudă. Flamandul era întărâtat de faptul că trebuia să lupte, căci războiul nu avea nimic de-a face cu îndeletnicirile sale şi nici nu-i plăcea. La rândul său, francezul era furios pentru că fusese atacat tocmai când se pregătea să atace.

În momentul în care oştile se loviră piept în piept,

înfruntându-se cu o îndârjire pe care în zadar ne-am strădui s-o zugrăvim, nişte bubuituri izbucniră dinspre Sainte-Marie, ţinându-se lanţ şi o lumină se înălţă deasupra cetăţii ca un panaş de flăcări. Era Joyeuse, care pornise la atac şi care încerca să facă o diversiune, străpungând barajul ce apăra gurile fluviului Escaut pentru a pătrunde cu flota sa până în inima oraşului.

Aşa cel puţin sperau francezii.

Numai că speranţele lor aveau să fie înşelate.

Îmbiat de vântul ce bătea dinspre vest, adică din direcţia cea mai prielnică pentru o asemenea operaţie, Joyeuse ridicase ancora şi, cu galera-amiral în frunte, se lăsase purtat de briza ce-l mâna împotriva curentului. Totul era gata de luptă: marinarii săi, înarmaţi cu săbiile de abordaj, se aflau la pupa; tunarii aşteptau, cu fitilul aprins, în dreptul obuzierelor; gabierii, cu grenade în mână, pe gabii; în sfârşit, cei mai destoinici dintre mateloţi, înarmaţi cu bărzi, stăteau gata să sară pe punţile corăbiilor şi bărcilor vrăjmaşe şi să reteze lanţurile şi parâmele, spărgând barajul pentru a deschide drum flotei.

Înaintau în tăcere. Cele şapte bastimente ale lui Joyeuse, aşezate în unghi ascuţit, cu galera-amiral în frunte, păreau o ceată de uriaşe fantome ce lunecau la suprafaţa apei. Tânărul care făcea de cart nu avusese răbdare să şadă pironit la postul său. Îmbrăcat cu o falnică armură, luase locul secundului pe galeră şi, aplecat peste bompres, părea că vrea să străpungă cu privirea aburii ce stăruiau deasupra fluviului şi adâncurilor nopţii.

În scurtă vreme, prin bezna îngroşată de pâcle, zări ieşind la iveală digul întunecat ce brăzda în curmeziş apa; părea cu desăvârşire pustiu şi părăsit; numai că într-o ţară ca asta, împânzită de capcane, paragina şi singurătatea digului aveau ceva înfricoşător.

Continuau totuşi să înainteze; ajunseseră în dreptul barajului, la o distanţă de numai doi kilometri, şi, cu fiecare clipă, se apropiau tot mai mult, fără ca o singură dată somaţia Stai! Cine-i? să fi izbit încă urechea francezilor.

Marinarii nu vedeau în tăcerea înconjurătoare decât mărturia unui tembelism de care nu puteau decât să se bucure; tânărul amiral, mai prevăzător, bănuia însă că trebuie să fie la mijloc vreun vicleşug, din care pricină şedea cu inima strânsă.

În sfârşit, galera-amiral pătrunse printre greementele a două bastimente ce se aflau în centrul barajului şi, împingându-le din spate, făcu să se îndoaie la mijloc digul acesta flexibil alcătuit din mai multe compartimente legate între ele prin lanţuri şi care, lăsându-se clintite din loc fără să se rupă, se lipiră de bordurile vaselor franceze, respectând formaţia în unghi a respectivelor vase.

Deodată, chiar în momentul când marinarii înarmaţi cu bărzi primeau ordinul de a sări peste bord pentru a sparge barajul, o mulţime de căngi, aruncate de nişte mâini nevăzute, zburară prin aer, agăţându-se cu nădejde de arborada corăbiilor franceze.

Flamanzii le-o luaseră înainte, executând manevra pe care francezii o puseseră la cale.

Joyeuse îşi închipui că inamicul se pregătea să dea o luptă înverşunată şi se grăbi a-i face faţă. Căngile aruncate de ostaşii săi legară cu noduri de fier bastimentele vrăjmaşe de ale sale. Atunci, apucând o bardă din mâinile unui matelot, sări cel dintâi pe puntea unui vas ancorat de corabia lui, strigând:

— Abordaţi! Abordaţi!

Întregul echipaj porni după el, atât ofiţerii cât şi mateloţii, scoţând acelaşi strigăt de luptă; strigătele lor însă nu primiră nici un răspuns şi atacul nu întâmpină nici o împotrivire.

Atâta doar că în momentul acela zăriră trei bărci încărcate cu oameni lunecând în tăcere pe undele fluviului, ca trei păsări de mare întârziate. Bărcile se îndepărtau în bătaia grăbită a vâslelor, păsările îşi luau zborul, fâlfâindu-şi zorite aripile.

Agresorii rămaseră locului, încremeniţi pe bastimentele cucerite fără nici o luptă.

Situaţia era aceeaşi pe tot frontul.

Deodată Joyeuse auzi un vuiet înăbuşit sub picioarele sale în timp ce un miros de pucioasă se răspândea în aer. Un gând îi fulgeră prin minte: alergă la un tambuchi şi deschise chepengul: măruntaiele vasului ardeau.

În aceeaşi clipă, un singur strigăt răsună pe tot frontul:

— Îmbarcarea! Îmbarcarea!

Toată lumea se urcă pe bord, mai grabnic decât coborâse; Joyeuse, care părăsise primul corabia, se înapoie ultimul.

În momentul în care încăleca parapetul galeriei sale, flăcările făceau să trosnească puntea vasului pe care-l părăsise.

Şi tot atunci, pretutindeni, vâlvătăile ţâşniră ca şi cum ar fi erupt douăzeci de vulcani; fiecare barcă, fiecare felucă, fiecare corabie se preschimbase într-un crater; flota franceză, ale cărei nave aveau o capacitate cu mult superioară, părea să domine un noian de foc.

Se dăduse ordin să se taie parâmele, să se rupă lanţurile, să se sfărâme căngile; mateloţii se căţăraseră pe sarturi cu iuţeala unor oameni care ştiu că de această iuţeală atârnă scăparea lor.

Operaţia pe care o aveau de făcut însă era covârşitoare; chiar dacă ar fi reuşit să se desprindă din strânsoarea căngilor aruncate de duşmani asupra flotei franceze, mai rămâneau cele aruncate de flota franceză asupra vaselor inamice.

Douăzeci de bubuituri răbufniră deodată; corăbiile franceze se cutremurară din toate încheieturile, făcând să geamă adâncurile lor.

Tunurile ce apărau digul şi pe care locuitorii Anversului le părăsiseră încărcate până la gură se descărcau acum singure pe măsură ce erau cuprinse de flăcări, distrugând fără nici o noimă tot ce se afla în bătaia lor, dar pricinuind totuşi pagube.

Flăcările se înălţau ca nişte şerpi uriaşi de-a lungul catargelor, se încolăceau în jurul vergilor şi, cu limbile lor ascuţite, lingeau bordurile căptuşite cu foi de aramă ale navelor franceze.

Joyeuse, care, îmbrăcat cu falnica sa armură înflorată cu aur, împărţea ordine în stânga şi-n dreapta, liniştit şi cu o voce autoritară, în mijlocul vâlvătăilor, semăna cu una din acele salamandre fantastice, acoperite cu milioane de solzi care, la fiece mişcare, împroşcau în jur o ploaie de scântei.

Curând însă bubuiturile începură să se înteţească din ce în ce mai năprasnice, mai asurzitoare; de astă dată nu mai erau tunurile care se descărcaţi, ci magaziile de muniţii care luau foc, bastimentele însuşi care detunau spulberate de puterea exploziilor.

Atâta timp cât nădăjduise să poată rupe legăturile ucigătoare ce-l ţineau agăţat de vrăjmaşii săi, Joyeuse încercase să lupte; acum însă nu mai avea nici un rost să spere c-ar putea izbândi; flăcările începuseră a cuprinde corăbiile franceze şi, de fiecare dată când sărea în aer câte un vas inamic, o ploaie de foc, ca un mănunchi de artificii, cădea pe puntea galerei.

Numai că, în împrejurarea de faţă, focul iscat de o substanţă incendiară era neîndurător, unul din acele focuri pe care nimic nu este în măsură să-l stingă şi care, dimpotrivă, se înteţeşte cu atât mai vârtos, cu cât oamenii îşi dau osteneala să-l înăbuşe, mistuindu-şi prada până în fundul apei.

Sărind în aer, navele cetăţenilor din Anvers sfărâmaseră digurile; corăbiile franceze însă, în loc să-şi urmeze drumul, mergeau în derivă, cotropite la rândul lor de flăcări, târând după ele crâmpeie din puhoiul de foc mistuitor ce le înlănţuise cu braţele-i învânvorate.

Joyeuse înţelese că nu mai era chip să se împotrivească; drept care ordonă să se coboare bărcile pe apă şi să debarce cu toţii pe malul stâng al fluviului.

Ordinul fu împărtăşit şi celorlalte nave cu ajutorul portavocelor; chiar şi cei care nu-l auziră însă se gândiră simultan la aceeaşi scăpare.

Joyeuse nu se înduplecă să părăsească puntea galerei sale decât după ce fu îmbarcat tot echipajul, până la ultimul om.

Sângele rece de care dădea dovadă îi făcuse pe toţi să-şi recapete stăpânirea de sine; fiecare dintre marinarii săi ţinea în mână barda ori spada de abordaj.

Bărcile nici nu apucaseră încă să tragă la mal când galera-amiral sări în aer, luminând, pe de o parte, zidurile oraşului ce se conturau în zare, pe de alta, vastele întinderi ale fluviului, care, lărgindu-şi tot mai mult albia, îşi vărsa apele în mare.

Între timp, artileria de pe metereze încetase să mai tragă: dar nu pentru că înverşunarea bătăliei s-ar mai fi potolit, ci fiindcă flamanzii şi francezii luptau acum corp la corp şi, prin urmare, bătând într-unii, ar fi însemnat să lovească şi în ceilalţi.

Cavaleria calvinistă şarjase, la rândul ei, săvârşind adevărate minuni: călăreţii îşi croiau drum printre rânduri cu spadele, în timp ce caii călcau în picioare tot ce le ieşea înainte; flamanzii răniţi însă spintecau burţile armăsarilor cu jungherele lor puternice.

În pofida strălucitei şarje de cavalerie, se iscă oarecare învălmăşeală în grosul armatei franceze, care nu făcea decât să frământe pământul pe loc, fără să înainteze de fel, în vreme ce pe porţile cetăţii ieşeau mereu alte batalioane care se năpusteau asupra oştilor ducelui de Anjou.

Deodată un freamăt clocotitor tălăzui până sub zidurile cetăţii. Strigătele "Anjou! Anjou! Franţa! Franţa" răsunară de la un capăt la altul al frontului ce apăra oraşul Anvers şi o izbitură năprasnică făcu să se zguduie toată gloata aceea de oameni atât de ticsită din pricina celor care o împingeau mereu din spate, în aşa fel încât ostaşii din primele linii, vrând-nevrând, trebuiau să dea dovadă de vitejie.

Iureşul acela era pricinuit de Joyeuse; strigătele ţâşniseră din piepturile mateloţilor săi: o mie cinci sute de oameni înarmaţi cu bărzi şi junghere şi comandaţi de Joyeuse, căruia i se adusese un cal rămas de izbelişte, tăbărâseră fără veste asupra flamanzilor, dornici să răzbune flota incendiată şi două sute dintre tovarăşii lor de arme care pieriseră în flăcări sau înecaţi.

Noii veniţi nu zăboviseră să-şi aleagă frontul de luptă, ci dăduseră iama în cel dintâi stol de ostaşi pe care îi recunoscuseră după grai şi după uniformă drept vrăjmaşi.

Nimeni nu mânuia cu mai multă iscusinţă decât Joyeuse vajnica spadă de război; mâna i se răsucea din încheietură ca o morişcă de oţel şi la fiecare lovitură cu tăişul, crăpa o ţeastă, la fiecare lovitură cu vârful spadei străpungea un om.

Stolul de flamanzi asupra căruia tăbărâse Joyeuse se irosi, nimicit ca un bob de grâu de o legiune de furnici.

Îmbătaţi de această primă izbândă, marinarii îşi croiră drum mai departe. În timp ce ei câştigau mereu teren, cavaleria calvinistă, împresurată de sodomul acela de oameni, bătea în retragere; infanteria contelui de Saint-Aignan, în schimb, continua să lupte corp la corp cu flamanzii.

Prinţul văzuse pârjolul ce nimicea flota ca o vâlvoare îndepărtată; fără să bănuiască nimic, auzise bubuiturile tunurilor şi exploziile ce spulberaseră corăbiile, încredinţat fiind că prin partea locului se dădea o bătălie înverşunată care nu se putea încheia decât prin biruinţa lui Joyeuse. Cum şi-ar fi putut închipui că o mână de vase flamande ar fi fost în măsură să înfrunte o flotă franceză!

Se aştepta deci, din clipă în clipă, la o diversiune din partea lui Joyeuse, când se pomeni deodată cu vestea că flota fusese distrusă şi că Joyeuse împreună cu marinarii săi dăduseră iureş în mijlocul oştilor flamande.

Din momentul acela prinţul începu să fie cuprins de o

nemăsurată îngrijorare: flota însemna o posibilitate de retragere şi, prin urmare, chezăşia cea mai temeinică a armatei sale.

Ducele trimise o ştafetă cavaleriei calviniste, ordonându-i să încerce o nouă şarjă şi călăreţii, tot atât de istoviţi ca şi caii, se regrupară pentru a năvăli din nou asupra flamanzilor.

În toiul încăierării, glasul lui Joyeuse se auzi strigând:

— Ţine-te bine, domnule de Saint-Aignan! Trăiască Franţa!

Şi întocmai ca un secerător în mijlocul unui lan do grâu, spada lui se învârtejea şi, săgetând aerul, culca la picioarele sale o brazdă de trupuri omeneşti; favoritul nevolnic, plăpândul sibarit părea să fi împrumutat, din clipa în care îşi pusese platoşa, puterea nemaipomenita a lui Hercule Nemeeanul.

Pedestrimea, auzind glasul acela detunător ce acoperea zarva bătăliei şi văzând spada ce licărea în întunericul nopţii, se simţea îmbărbătată şi, adunându-şi puterile, se avânta din nou în luptă.

Dar tocmai atunci omul căruia toată lumea îi spunea "monseniore" ieşi din cetate, călare pe un mândru armăsar negru. Purta o armură neagră, adică platoşa; casca, brăţarele şi pulparele sale erau de oţel brumat; în urma lui venea un stol de cinci sute de călăreţi, încălecaţi pe cai falnici, pe care prinţul de Orania îi pusese sub comanda sa.

La rândul său, Wilhelm Taciturnul ieşea pe cea de-a doua poartă a cetăţii, însoţit de infanteriştii lui de elită, care nu dăduseră încă piept cu duşmanul.

Călăreţul în armură neagră se grăbi să intervină acolo unde socotea că prezenţa lui era mai necesară, adică spre aripa pe care o atacase Joyeuse împreună cu marinarii săi.

Recunoscându-l, flamanzii se dădeau la o parte ca să-l lase să treacă şi-l întâmpinau cu strigăte de bucurie:

— Monseniorul! Monseniorul!

Joyeuse împreună cu marinarii săi simţiră la un moment dat slăbind rezistenţa duşmanilor; auziră apoi strigătele acelea bucuroase şi se pomeniră dintr-o dată în faţă cu o nouă pânză de oaste ce răsărea ca din pământ.

Joyeuse dădu pinteni calului, mânându-l asupra cavalerului negru şi amândoi se ciocniră cu o amarnică înverşunare. Prima încrucişare de spade făcu să scapere o ploaie de scântei.

Bizuindu-se pe tăria armurii sale şi pe iscusinţa sa de încercat duelist, Joyeuse îşi atacă adversarul, dându-i câteva lovituri aprige, pe care acesta le pară cu îndemânare. În acelaşi timp potrivnicul său îl izbi drept în piept şi, alunecând pe luciul platoşei, spada se strecură prin în-cheieturile armurii şi-i crestă umărul, din care se prelinseră câţiva stropi de sânge.

— Aha! exclamă tânărul amiral, simţind săgetătura spadei. Omul ăsta trebuie să fie francez, ba mai mult chiar, aş putea să jur c-a învăţat meşteşugul armelor cu acelaşi dascăl ca şi mine.

La auzul acestor cuvinte, necunoscutul dădu să se întoarcă spre a-şi încerca norocul într-altă parte.

— Dacă eşti într-adevăr francez — îl înfruntă Joyeuse — înseamnă că eşti un trădător, fiindcă lupţi împotriva regelui tău, împotriva ţării tale şi a steagului tău.

Drept răspuns, necunoscutul făcu cale întoarsă şi se năpusti furios asupra lui Joyeuse.

De astă dată însă, ştiind cât de iscusită era spada cu care avea de-a face, Joyeuse îşi luase toate măsurile. Pară deci rând pe rând trei sau patru lovituri date cu o dibăcie ce nu se putea măsura decât cu îndârjirea lui, cu o forţă ce nu-şi avea perechea decât în mânia de care era însu-fleţit.

La rândul său, necunoscutul făcu o mişcare ca şi cum ar fi vrut să bată în retragere.

— Ai văzut! îi strigă tânărul cavaler. Iată ce înseamnă să te baţi pentru ţara ta: o inimă curată şi un braţ credincios sunt de ajuns ca să ocrotească o frunte fără cască şi fără vizieră!

Şi smulgind curelele coifului său, îl azvârli cât colo, descoperindu-şi chipul nobil şi frumos ai cărui ochi scânteiau plini de mândrie, de forţă şi de tinereţe.

În loc să-i răspundă în gura mare ori să-i urmeze exemplul, călăreţul în armură neagră scoase un muget înfundat şi ridică spada pregătindu-se să trăsnească fără cruţare creştetul descoperit.

— Aşa, va să zică! exclamă Joyeuse, grăbindu-se să pareze lovitura. Aveam dreptate să spun că nu eşti decât un trădător şi tot ca un trădător vei pieri. Şi fără a-i lăsa o clipă de răgaz, îi dădu cu vârful spadei câteva lovituri în şir, dintre care una pătrunse prin deschizătura vizierii coifului său. Am să te răpun — îl ameninţă tânărul amiral — am să-ţi smulg casca,

care-ţi ocroteşte şi-ţi ascunde atât de bine faţa şi am să te spânzur de primul copac ce mi-o ieşi în cale.

Necunoscutul se pregătea tocmai să riposteze când un călăreţ care se apropiase de el se aplecă să-i sufle la ureche:

— Monseniore, lăsaţi răfuielile! E nevoie de dumneavoastră acolo.

Necunoscutul se uită în direcţia spre care ora îndreptată mâna interlocutorului său şi-i văzu pe flamanzi şovăind, încolţiţi de cavaleria calvinistă.

— Ai dreptate — spuse el cu o voce posomorâtă. Acolo sunt cei pe care-i căutam.

În momentul acela o droaie de călăreţi năvăli asupra marinarilor lui Joyeuse, care, vlăguiţi de loviturile date fără încetare cu armele lor de giganţi, începură să bată în retragere.

Călăreţul negru se folosi de această întorsătură ca să se mistuie în învălmăşeală şi-n negura nopţii.

Un sfert de oră mai târziu, francezii se repliau pe tot frontul, încercând să se retragă fără să dea bir eu fugiţii.

Domnul de Saint-Aignan lua toate măsurile pentru ca retragerea oştilor sale să se îndeplinească în bună rânduială.

O ultimă pânză de oaste alcătuită din cinci sute de călăreţi şi din două mii de pedestraşi care nu apucaseră încă să intre în luptă ieşi din cetate, năpustindu-se asupra armatei franceze frânte de oboseală şi care mergea acum de-a-ndăratelea.

Erau vechile hoarde ale prinţului de Orania care luptaseră rând pe rând împotriva ducelui de Alba, a lui don Juan, a lui Requesens şi a lui Alessandro Farnese.

Francezii se hotărâră să părăsească, în sfârşit, câmpul de bătălie şi să se retragă pe uscat, de vreme ce flota, pe care se bizuiau într-o asemenea împrejurare, fusese nimicită.

Cu tot sângele rece al comandanţilor, cu toată vitejia celor mai mulţi dintre ostaşi, se iscă o harababură cumplită.

Tocmai atunci necunoscutul, însoţit de cavaleria care abia intrase în foc, găsi de cuviinţă să tabere asupra fugarilor şi dădu şi de astă dată peste Joyeuse, care acoperea în ariergardă retragerea trupelor, împreună cu marinarii săi, dintre care două treimi rămăseseră pe timpul de luptă.

Tânărul amiral încălecase pe cel de-al treilea cal, după ce alţi doi fuseseră ucişi sub el. Şi fiindcă spada lui se frânsese,

luase din mâinile unui matelot rănit o bardă de abordaj, care, deşi foarte grea, se învârtea deasupra capului său cu tot atâta uşurinţă ca şi o praştie în mâinile unui prăştiaş.

Când şi când se răsucea în loc spre a înfrunta inamicul, întocmai ca un mistreţ care, neîndurându-se s-o rupă la fugă, se întoarce mereu din urmă, năpustindu-se cu disperare asupra vânătorului.

La rândul lor, flamanzii, care, ascultând sfatul aşa-numitului monsenior, luptaseră tot timpul fără platoşe, o luaseră sprinteni la picior pe urmele armatei ducelui de Anjou, hărţuind-o fără a-i lăsa o clipă de răgaz.

În faţa acestui dezastru cumplit, necunoscutul simţi ceva ca o remuşcare sau cel puţin ca o îndoială strecurându-i-se în suflet.

— Destul, domnilor, destul! le spuse în franţuzeşte oamenilor săi. I-am alungat astă-seară din Anvers, iar peste o săptămână vor fi izgoniţi şi din Flandra; nu trebuie să cerem mai mult slăvitului Dumnezeu, care ocroteşte armatele.

— Aha, te-am dibăcit eu, trădătorule, eşti francez, va să zică, eşti francez! exclamă Joyeuse. Fii blestemat, trădătorule, dea Domnul să mori ca un câine!

Blestemul rostit cu atâta patimă păru să surpe dintr-o dată curajul acestui om pe care o mie de spade ridicate împotriva lui nu reuşiseră să-l clintească; făcând cale întoarsă, deşi învingător, dădu bir cu fugiţii tot atât de grabnic ca şi învinşii.

Retragerea unui singur om însă nu putea să schimbe cu nimic situaţia; frica, fiind molipsitoare, pusese stăpânire asupra întregii armate şi, cuprinşi de o panică nesăbuită, soldaţii o rupeau la fugă ca scoşi din minţi.

În ciuda oboselii, caii începură să se înviorеze, ca şi când spaima ostaşilor se răsfrânsese şi asupra lor; oamenii se risipeau în căutarea unui adăpost, aşa încât după câteva ore armata franceză nu mai semăna câtuşi de puţin cu o armată.

În momentul acela, aducând la îndeplinire ordinele monseniorului, locuitorii porniră să spargă îndiguirile şi să deschidă zăgazurile. De la Lierre până la Termonde, de la Haesdonck până la Malines, fiecare râuleţ umflat de undele afluenţilor săi, fiecare canal revărsat peste maluri îşi aducea prinosul, sporind noianul de ape clocotitoare ce cotropea

întinsurile.

Aşadar, în momentul în care fugarii francezi, prinzând de veste că duşmanul era obosit de atâta hăituială, începeau să încetinească pasul, în momentul în care îi văzură pe locuitorii Anversului înapoindu-se în oraş, urmaţi de soldaţii prinţului de Orania, în momentul în care cei ce scăpaseră vii şi nevătămaţi din măcelul de peste noapte socotiră că, în sfârşit, erau salvaţi şi se opriră o clipă să-şi tragă suflarea, unii murmurând o rugăciune, alţii înjurând de cele sfinte, în momentul acela un nou duşman, necruţător şi orb, se năpusti asupra lor cu iuţeala vântului şi cu furia nestăvilită a valurilor mării; totuşi, în pofida pericolului ce-i ameninţa din toate părţile, fugarii habar n-aveau de nimic.

Joyeuse poruncise marinarilor săi să facă un popas: nu mai rămăseseră teferi decât opt sute de oameni, care, spre deosebire de ceilalţi ostaşi, reuşiseră să păstreze oarecare disciplină în mijlocul acestei învălmăşeli nemaipomenite.

Gâfâind, contele de Saint-Aignan, căruia îi pierise glasul şi care nu mai vorbea decât cu mâinile, făcând gesturi ameninţătoare, contele de Saint-Aignan încerca să-şi regrupeze infanteriştii, risipiţi care-ncotro.

Ducele de Anjou, care mergea în fruntea fugarilor, călare pe un cal de soi şi însoţit de un slujitor care ducea un al doilea cal de căpăstru, îşi vedea de drum mai departe, ca şi cum nu s-ar fi sinchisit de nimic.

— N-are nici un pic de inimă, ticălosul! îl judecau unii.

— Omul ăsta e tare de înger — spuneau alţii. E într-adevăr o cruce de voinic.

După ce se odihniră câteva ceasuri, de la două până la şase dimineaţa, pedestraşii se simţiră destul de întremaţi ca să-şi continue retragerea. Din păcate însă duceau lipsă de merinde.

Caii, în schimb, păreau şi mai istoviţi decât oamenii şi abia îşi mai târau picioarele, deoarece nu mai mâncaseră nimic din ajun. De aceea rămăseseră în coada trupelor.

Nădăjduiau să ajungă la Bruxelles, oraş care se afla în stăpânirea ducelui şi unde acesta părea să aibă numeroşi partizani; cu toate astea îi încercau unele îndoieli în privinţa bunăvoinţei sale; la un moment dat fuseseră convinşi că se pot bizui pe Anvers, tot aşa cum erau convinşi acum că se pot bizui pe Bruxelles.

La Bruxelles, adică la o distanţă de numai opt leghe de punctul în care se aflau, puteau să strângă iar provizii pentru armată şi să-şi aşeze tabăra într-un loc prielnic pentru a reîncepe la momentul potrivit campania pe care fuseseră siliţi s-o întrerupă deocamdată.

Resturile oştirii cu care se înapoiau urmau să fie temeiul unei noi armate.

Fapt este că, deocamdată, nimeni nu putea să prevadă clipa îngrozitoare când pământul se va scufunda sub picioarele sărmanilor soldaţi şi munţi întregi de apă se vor prăbuşi clocotind peste capetele lor şi când trupurile neînsufleţite ale atâtor oameni de ispravă se vor rostogoli, târâte de puhoaiele nămoloase, până la marginea mării sau se vor opri în cale spre a îngrăşa câmpiile Brabantului.

Domnul duce de Anjou porunci să i se servească masa în coliba unui ţăran, între Heboken şi Heckhout.

Coliba era goală, fiind părăsită încă de cu seară de locuitorii ei, care porniseră în pribegie; focul aprins în ajun mai ardea încă în vatră.

Soldaţii şi ofiţerii urmară pilda comandantului lor şi se răspândiră în cele două burguri pomenite mai sus: dar care nu le fu mirarea şi spaima când văzură că toate casele erau pustii şi că locuitorii luaseră cu ei aproape tot ce aveau de mâncare.

Contele de Saint-Aignan îşi încercă şi el norocul; nepăsarea de care dădea dovadă ducele de Anjou în timp ce atâţia oameni destoinici îşi jertfeau viaţa pentru el îl scârbea până în adâncul sufletului şi de aceea se grăbise să plece de lângă el. Contele era dintre cei ce spuneau: "N-are nici un pic de inimă, ticălosul!"

Intră, la rândul său, în vreo două-trei case în care nu găsi ţipenie de om; în timp ce bătea la uşa celei de-a patra însă, cineva îl înştiinţă că pe o distanţă de două leghe jur împrejur, adică în cuprinsul ţinutului care se afla sub ocupaţia lor, toate casele fuseseră lăsate de izbelişte.

La auzul acestei veşti, domnul de Saint-Aignan încruntă din sprâncene şi făcu o strâmbătură potrivit obiceiului său.

— Haidem, domnilor, să mergem! le spuse el ofiţerilor.

— Bine, dar suntem frânţi de oboseală şi lihniţi de foame, generale — răspunseră aceştia.

— Da, dar sunteţi în viaţă şi, dacă mai rămâneţi aici încă

un ceas, vă pândeşte moartea! Mă întreb chiar dacă nu e prea târziu.

Domnul de Saint-Aignan nu putea să le spună nimic precis, dar bănuia că pustietatea aceea ascundea o primejdie înfricoşătoare. Ridicară deci tabăra.

Ducele de Anjou porni în frunte, domnul de Saint-Aignan rămase la mijloc, iar Joyeuse îşi luă sarcina de a apăra spatele trupelor.

Alte două sau trei mii de oameni se desprinseră din grupuri şi, fie vlăguiţi de rănile căpătate, fie sleiţi de oboseală, se întinseră în iarbă sau la rădăcina copacilor, oropsiţi, descurajaţi şi cuprinşi de o cumplită presimţire.

După ei se răzleţiră călăreţii care-şi pierduseră caii sau ai căror gonaci nu mai puteau să se urnească ori se răniseră pe drum.

Până la urmă nu mai rămăseseră în jurul ducelui de Anjou decât cel mult trei mii de oameni teferi, în stare să mai lupte.

Capitolul LXVII Călătorii

În timp ce se desfăşura această tragedie, premergătoare a unei tragedii şi mai mari, doi călători călări pe nişte cai voinici din Perche ieşeau pe poarta oraşului Bruxelles, într-o noapte răcoroasă, îndreptându-se spre Malines.

Mergeau alături, cu mantiile făcute sul şi atârnate de ciochină, fără să poarte nici o armă asupra lor, cel puţin la vedere, afară numai de un pumnal flamand cu lama lată, al cărui mâner de aramă strălucea la cingătoarea unuia dintre ei.

Călătorii îşi urmau drumul unul lângă altul, depănând fiecare gândurile sale sau poate chiar aceleaşi gânduri, fără să schimbe un singur cuvânt.

Judecând după port şi după înfăţişare, păreau a fi nişte negustori ambulanţi din Picardia, care întreţineau pe atunci un comerţ sârguincios, făcând schimb de mărfuri între regatul francez şi ţările flamande, un fel de comis-voiajori, precursori naivi ai celor de azi şi care, pe vremea aceea, îndeplineau atribuţiile funcţionarilor comerciali din zilele noastre, fără să aibă habar că îndeletnicirea lor avea o înrudire atât de strânsă

cu branşa propagandei comerciale în stil mare.

Oricine i-ar fi văzut călărind atât de paşnic pe drumul luminat de lună ar fi zis că erau nişte oameni cumsecade care se grăbeau să se întindă în pat, după ce-şi mântuiseră în chip mulţumitor treburile din ziua aceea.

Ar fi fost însă de ajuns să audă cineva câteva fraze răzleţe smulse de vânt din convorbirile lor, atunci când se înfiripa vreo convorbire, pentru ca părerea greşită pe care şi-o făcuse despre dânşii la prima vedere să se spulbere numaidecât.

De la bun început chiar, cel mai ciudat dintre cuvintele schimbate între ei fu primul cuvânt rostit în momentul când ajunseră la o distanţă de aproape o jumătate de leghe de Bruxelles.

— Doamnă — spuse cel mai spătos dintre cei doi tovarăşi de drum, adresându-se celui mai zvelt — aţi avut într-adevăr dreptate când v-aţi hotărât să plecaţi în noaptea asta; pornind la drum acum, câştigăm şapte leghe şi sosim la Malines în momentul în care, probabil, se va afla cum s-a încheiat atacul împotriva oraşului Anvers. Vom ajunge acolo în plină beţie a triumfului. Peste două zile, mergând tacticos, fiindcă aveţi nevoie să faceţi cât mai dese popasuri ca să vă odihniţi, peste două zile, deci, mergând tacticos, vom intra în oraşul Anvers; numai bine până atunci prinţul va fi apucat să se dezmeticească, după o bucurie atât de mare şi se va învrednici să privească în jos, după ce în aste două zile va fi plutit într-al şaptelea cer.

Tovarăşul de drum căruia îi spusese "doamnă" şi care nu părea de fel indignat că-l numise aşa, cu toate că purta haine bărbăteşti, răspunse cu o voce molcomă, gravă şi blajină totodată:

— Dragul meu, ascultă-mă pe mine, până la urmă Dumnezeu nu va mai răbda mişeliile acestui prinţ şi, luându-şi mâna de pe el, îl va pedepsi fără cruţare; să ne grăbim deci a îndeplini ceea ce am pus împreună la cale, căci eu nu sunt dintre cei care cred în ursită, dimpotrivă, sunt convinsă că toţi oamenii sunt pe deplin stăpâni pe voinţa şi pe faptele lor. Dacă am sta cu mâinile în sân, lăsând în seama Celui de Sus să facă ceea ce ar fi trebuit să facem noi, n-avea nici un rost să trăim o viaţă atât de zbuciumată până în ziua de azi.

În momentul acela o pală îngheţată de vânt trecu

şuierând dinspre nord-vest.

— V-a luat cu frig, doamnă — spuse cel mai vârstnic dintre călători. Puneţi-vă pelerina pe umeri.

— Nu, Remy, mulţumesc; ştii doar că nu mai sunt în stare să simt nimic: nici suferinţele trupeşti, nici chinurile sufleteşti nu mai au nici o putere asupra mea.

Remy ridică ochii la cer şi se cufundă într-o tăcere posomorâtă.

Când şi când însă îşi strunea calul şi, ridicându-se în scări, întorcea capul să se uite înapoi, în timp ce tovarăşa sa îşi continua drumul, tăcută ca o statuie ecvestră.

După unul din aceste popasuri, în momentul când tovarăşul său de drum o ajunse din urmă, ea întrebă:

— Nu se mai vede nimeni în spatele nostru?

— Nu, doamnă, nimeni.

— Nici călăreţul acela cu care ne-am întâlnit într-o noapte la Valenciennes şi care, după ce ne-a măsurat îndelung cu privirea, mirat, a căutat să afle ce-i cu noi?

— L-am pierdut din vedere.

— Mi se pare totuşi că l-am zărit înainte de a intra în Mons.

— Şi eu am impresia că l-am zărit, doamnă, înainte de a intra în Bruxelles.

— În Bruxelles, zici?

— Da, dar probabil c-a rămas în oraş.

— Remy — spuse doamna, apropiindu-se de însoţitorul său, ca şi când s-ar fi temut c-ar putea s-o audă cineva, deşi nu era ţipenie de om pe drum — Remy, nu ţi s-a părut că seamănă...?

— Cu cine, doamnă?

— Ca statură, cel puţin, fiindcă n-am apucat să-i văd chipul, cu tânărul acela nefericit?

— O, nu, doamnă, nu — se grăbi să tăgăduiască Remy — nici pe departe; de altminteri, de unde putea să ştie c-am părăsit Parisul şi încotro am plecat?

— Aşa cum ştia unde ne-am mutat, Remy, ori de câte ori am schimbat locuinţa la Paris.

— Nu, nu, doamnă — stărui Remy — sunt convins că nu s-a ţinut după noi şi nici n-a pus pe cineva să ne urmărească. Aşa cum v-am mai spus atunci, acasă, am toate motivele să cred c-a

luat o hotărâre disperată, dar care-l priveşte numai pe dânsul.

— O, Doamne! Remy, fiecare îşi poartă crucea în lumea asta. Fie ca bunul Dumnezeu să uşureze suferinţele bietului băiat!

Remy se mulţumi să ofteze drept răspuns la oftatul stăpânei sale şi amândoi îşi urmară drumul în tăcere, singurul zgomot care se mai auzea fiind tropotul cailor pe pământul bătătorit ce răsuna sub copitele lor.

Trecură astfel două ceasuri.

În momentul în care călătorii noştri se pregăteau să intre în Vilvorde, Remy întoarse iarăşi capul. Auzise un cal alergând în galop la cotitura drumului. Se opri locului, trase cu urechea, dar nu zări nimic. Privirea lui încerca în zadar să răzbată în adâncurile neguroase; cum însă nici un zvon nu tulbura tăcerea solemnă a nopţii, se hotărî să intre în oraş împreună cu însoţitoarea sa.

— Doamnă — o povăţui el — curând o să se lumineze de ziuă şi, dacă vreţi să mă ascultaţi, ar fi mai bine, cred, să poposim aici; caii sunt obosiţi şi ar trebui să vă odihniţi şi dumneavoastră.

— Degeaba vrei să te-ascunzi de mine, Remy — spuse doamna. Te simt că eşti îngrijorat, Remy.

— Da, doamnă, de sănătatea dumneavoastră; vă rog să mă credeţi, o femeie nu poate suporta un drum atât de obositor şi vă spun drept că şi eu abia dacă...

— Fă cum crezi dumneata, Remy — răspunse Diane.

— Prea bine, atunci luaţi-o pe ulicioara asta, la capătul căreia se zăreşte pâlpâind un felinar gata să se stingă; înseamnă că acolo se află un han; dar, vă rog, grăbiţi-vă.

— Ai auzit ceva?

— Da, mi s-a părut că aud tropotul unui cal. La drept vorbind, nu sunt sigur dacă nu cumva m-am înşelat; în orice caz am să rămân câteva clipe în urmă ca să-mi dau seama dacă bănuielile mele sunt sau nu îndreptăţite.

Fără să-i răspundă nimic şi fără să încerce a strămuta hotărârea lui Remy, Diane dădu pinteni calului, care o apucă pe o ulicioară lungă şi întortocheată.

Remy o lăsă să treacă înainte, apoi descălecă şi dădu frâu slobod gonaciului, care porni de la sine după calul însoţitoarei sale. Cât despre el, se ascunse îndărătul unei borne uriaşe şi

rămase în aşteptare.

Diane se opri în pragul hanului şi bătu în uşa îndărătul căreia, după datina ţărilor flamande, binecunoscute prin ospitalitatea lor, veghea sau, mai bine zis, dormea o slujnică spătoasă şi cu braţe vânjoase.

Fata auzise un ţăcănit de copite pe pavelele ulicioarei şi, trezindu-se din somn, fără să se arate câtuşi de puţin îmbufnată, se grăbi să descuie uşa şi să întâmpine cu braţele deschise pe călător sau, mai degrabă, pe călătoare. Pe urmă se duse să dea drumul celor doi cai ce se repeziră pe poarta largă, boltită, simţind că înăuntru se află un grajd.

— Îngăduie-mi să stau lângă foc — spuse Diane — aştept pe tovarăşul meu de drum; nu vreau să mă culc până nu vine şi dânsul.

Slujnica azvârli un braţ de paie gonacilor, închise poarta grajdului, se înapoie în bucătărie, trase un scăunel lângă foc, rupse cu degetele mucul unei lumânări groase şi adormi la loc.

Între timp, Remy, care se aşezase la pândă, aştepta să treacă, în sfârşit, călătorul pe care-l auzise venind în goana calului.

Îl văzu intrând în oraş, lăsând calul la pas şi trăgând cu urechea; pe urmă, în clipa când ajunse în dreptul ulicioarei, zărind felinarul, călăreţul păru a sta în cumpănă dacă să plece mai departe ori să se îndrepte într-acolo. În fine, se opri la doi paşi de Remy, care simţi pe umăr suflarea calului.

"El e, într-adevăr — murmură Remy, luând în mână pumnalul — mereu după noi, pas cu pas, nici aici chiar nu ne dă pace! Ce-o mai fi vrând de la noi?"

Călătorul îşi încrucişă braţele la piept, în timp ce bidiviul sufla din greu, lungind gâtul. Nu spunea nimic, dar, judecând după privirile sale scăpărătoare îndreptate când înainte, când înapoi, când spre ulicioară, nu era greu de ghicit că se întreba dacă-i mai bine să se întoarcă din drum, să-şi urmeze calea ori să cotească spre han.

— Au plecat mai departe — murmură el cu jumătate de glas. Să mergem deci!

Şi slobozind frâul bidiviului, îşi continuă drumul.

— Mâine — chibzui Remy — o s-o apucăm printr-altă parte.

Şi se grăbi să se întoarcă lângă tovarăşa sa de călătorie,

care-l aştepta nerăbdătoare.

— Ce e? îl întrebă ea în şoaptă. Ne urmăreşte cineva?

— Nimeni, mi s-a părut doar. În afară de noi, nu e picior de om pe tot drumul, puteţi dormi liniştită.

— O, ştii foarte bine. Remy, că nu se lipeşte somnul de mine.

— Cel puţin o să mâncaţi ceva, doamnă, fiindcă nici ieri n-aţi pus nimic în gură.

— Asta da, Remy, cu dragă inimă.

O treziră din somn pe biata servitoare, care se sculă tot atât de voioasă ca şi prima oară şi, aflând ce doresc, scoase din bufet o halcă de carne de porc sărată, friptură rece de iepure şi nişte zaharicale; pe urmă aduse o ulcea cu bere de Louvain ce se prelingea spumegând peste marginea vasului.

Remy se aşeză la masă lângă stăpâna sa.

Diane îşi umplu pe jumătate cu bere căniţa ei, în care îşi înmuie buzele, rupse o bucată de pâine din care ciuguli câteva firimituri, pe urmă se rezemă de spătarul scaunului, dând la o parte cana cu bere şi pâinea.

— Cum aşa? Nu mai mâncaţi nimic, domnişorule? întrebă slujnica.

— Nu, am terminat, mulţumesc.

Slujnica se uită atunci la Remy, care luase bucata de pâine ruptă de stăpâna sa şi o mânca tacticos, udând-o cu un pahar de bere.

— Dar carnea — spuse ea — de ce nu mâncaţi şi carne, domnule?

— Nu, fetiţo, nu mănânc, mulţumesc.

— Poate că nu vă place?

— Sunt convins că trebuie să fie grozavă, dar nu mi-e foame.

Slujnica împreună mâinile, mărturisindu-şi uimirea de care era cuprinsă în faţa acestei nemaipomenite cumpătări: compatrioţii săi nu prea obişnuiau să-şi astâmpere astfel foamea când plecau la drum.

Dându-şi seama că gestul rugător al slujnicei ascundea un pic de ciudă, Remy aruncă pe masă o monedă de argint.

— Păcatele mele! exclamă slujnica. Decât să vă dau restul, mai bine păstraţi-vă banul: tot ce-aţi mâncat amândoi nu face mai mult de şase gologănaşi.

— Ţine banul, drăguţă — spuse călătoarea — fratele meu şi cu mine suntem, ce-i drept, cumpătaţi, dar nu vrem ca din pricina noastră să rămâi dumneata în pagubă.

Slujnica se îmbujoră toată de bucurie şi, în acelaşi timp, o undă de compătimire făcu să i se umezească ochii, atât de sfâşietoare era tristeţea cu care fuseseră rostite aceste cuvinte.

— Spune-mi, te rog, fetiţo — întrebă Remy — există cumva un drum mai scurt spre Malines?

— Da, domnule, numai că e tare păcătos; în schimb... poate că domnul nu ştie, dar drumul mare e neted ca-n palmă, numai de drag să mergi pe el.

— Ba da, fetiţo, ştiu foarte bine. Dar vreau totuşi să scurtez drumul.

— Păi de! V-am spus ca să luaţi aminte, fiindcă, după cum se vede, tovarăşul dumneavoastră e o femeie şi nu numai că drumul e păcătos, dar mai ales pentru dânsa nu face să meargă pe-acolo.

— Şi de ce, drăguţă?

— Pentru că în noaptea asta o să treacă pe acolo sumedenie de ţărani care se duc la Bruxelles.

— La Bruxelles?

— Da, pleacă în pribegie pentru o bucată de vreme.

— Şi pentru ce pleacă?

— Ce ştiu eu! Aşa-i ordinul.

— Ordinul cui? Al prinţului de Orania?

— Nu, al monseniorului.

— Cine mai e şi monseniorul ăsta?

— Păi de unde să ştiu eu? Îmi cereţi prea mult, domnule. Ce-o fi şi cum o fi, vorba-i că de aseară oamenii s-au pornit de acasă.

— Şi cine sunt băjenarii ăştia?

— Lumea de la ţară, de prin satele şi oraşele care nu mai au acum nici diguri şi nici parapete.

— Curios! se miră Remy.

— De altfel şi noi e vorba să plecăm când s-o crăpa de ziuă — urmă fata — ca toată suflarea de aici din oraş. Ieri pe la unsprezece toate vitele au fost mânate spre Bruxelles, fie pe scurtătură, fie pe canal; de-aia, zic, pe drumul de care v-am pomenit adineauri trebuie să fie la vremea asta sumedenie de oameni, de cai şi de căruţe.

— Şi de ce nu pe drumul mare? V-ar fi mai la îndemână, de bună seamă, să părăsiţi oraşul pe drumul mare.

— Ce ştiu eu! Aşa-i ordinul.

Remy şi însoţitoarea lui schimbară o privire.

— Dar noi, care mergem la Malines, o să putem pleca mai departe, nu-i aşa?

— Cred că da, doar dată nu socotiţi c-ar fi mai bine să faceţi şi dumneavoastră ca toată lumea, adică să vă duceţi la Bruxelles.

Remy se uită la însoţitoarea sa.

— Nu, nu, plecăm chiar acum la Malines — se grăbi să spună Diane, ridicându-se de pe scaun. Fii bună, te rog, drăguţă şi deschide poarta grajdului.

Remy se ridică la rândul său, mormăind în barbă:

"Dacă-i vorba de primejdie, prefer s-o înfrunt pe aceea pe care o cunosc; de altfel, cred că tânărul e departe acum... iar dacă s-a oprit cumva să ne-aştepte, ei bine, vom vedea atunci ce-i de făcut."

Şi cum gonacii nu fuseseră încă deşeuaţi, îi ţinu scara tovarăşei sale, ajutând-o să se salte în şa, după care încălecă şi el şi, în zorii zilei, se aflau amândoi pe malul râului Dyle.

Capitolul LXVIII   Explicaţia

Primejdia pe care se gândea s-o înfrunte Remy era o primejdie adevărată, deoarece călătorul întâlnit peste noapte, după ce ieşise din burg şi străbătuse un sfert de leghe în goana calului, văzând că nu era ţipenie de om pe drum, se dumeri, în sfârşit, că cei pe care-i urmărea poposiseră în târg.

Nu voia să facă totuşi calea întoarsă, probabil pentru ca urmărirea lui să bată cât mai puţin la ochi; de aceea se mulţumi să se întindă pe jos într-un lan de trifoi, după ce avusese grijă mai întâi să-şi mâne calul într-unul din şanţurile acele adânci ce mărginesc de obicei ogoarele ţăranilor în Flandra.

Datorită acestei stratageme, tânărul putea să vadă tot ce se întâmplă, fără să fie văzut.

Tânărul acesta, cred că v-aţi dat seama, aşa cum Remy prinsese de veste la rândul său şi cum bănuise şi Diane, tânărul

acesta nu era nimeni altul decât Henri du Bouchage şi printr-o ciudată coincidenţă soarta îl scosese din nou în calea femeii pe care jurase s-o ocolească.

După ce stătuse îndelung de vorbă cu Remy în pragul casei misterioase, adică după ce toate speranţele lui fuseseră spulberate, Henri se înapoiase la palatul Joyeuse, ferm hotărât, aşa cum el însuşi mărturisise, să pună capăt unei vieţi care i se părea atât de urgisită înainte de a fi apucat s-o trăiască; şi, ca un gentilom inimos, ca un vrednic fiu, căci se cuvenea să păstreze numele părintelui său neîntinat, se gândise s-o curme în chip glorios, jertfind-o pe câmpul de luptă.

De altfel, chiar în momentul acela se dădeau lupte în Flandra; ducele de Joyeuse, fratele său, avea sub comanda sa o armată şi putea să-i ofere prilejul de a-şi sfârşi cu cinste viaţa. Henri nu stătu în cumpănă nici o clipă şi a doua zi pe înserat, adică mult mai târziu decât Remy, care plecase cu douăzeci de ore mai înainte din oraş împreună cu însoţitoarea lui părăsi palatul.

Scrisori sosite din Flandra vesteau o lovitură hotărâtoare pusă la cale împotriva cetăţii Anvers. Henri se bizuia că va reuşi să ajungă la timp. Şi se mângâia cu gândul că va muri cel puţin cu spada în mână, în braţele fratelui său, sub drapelul francez; că moartea sa va face vâlvă mare şi că această vâlvă va izbuti să răzbată prin negura în care trăia învăluită femeia din casa misterioasă.

Nobile şi nesăbuite închipuiri! Măreţe şi sinistre visuri! Patru zile încheiate Henri se hrăni cu propria sa suferinţă şi, mai ales, cu speranţa că în curând chinurile sale vor înceta.

Cum mergea aşa cufundat în gândurile-i negre, zări la un moment dat turnul ascuţit al clopotniţei din Valenciennes şi auzi ornicul bătând orele opt, ceea ce însemna că peste câteva clipe porţile oraşului aveau să fie închise; dădu pinteni calului şi, trecând în fugă peste puntea mobilă, puţin a lipsit să răstoarne un om care tocmai îşi închinga bidiviul.

Henri nu făcea parte dintre nobilii aceia care obişnuiesc să calce în picioare cu insolenţă tot ce nu poartă un blazon. Nu pregetă deci să-i ceară iertare în treacăt omului, care, auzindu-i glasul, ridică ochii spre el, pentru ca o clipă mai apoi să-şi întoarcă repede capul.

Purtat în goană de calul său, pe care se căznea în zadar

să-l strunească, Henri tresări ca şi când ar fi văzut ceva ce nu s-ar fi aşteptat să vadă.

"Pesemne c-am înnebunit — îşi spuse în sinea lui. Ce să caute Remy la Valenciennes? Remy, de care m-am despărţit acum patru zile în strada Bussy! Remy, fără stăpâna lui, căci, pe cât mi se pare, era însoţit de un tânăr! Într-adevăr, durerea mi-a zăpăcit minţile şi mi-a înceţoşat vederea în aşa hal, încât tot ce mă înconjoară începe să ia chipul şi asemănarea gândurilor ce-mi umblă necontenit prin cap."

Şi văzându-şi mai departe de drum, intră în oraş, fără ca bănuiala ce-i încolţise o clipă în minte să prindă rădăcini mai adânci.

Trase la primul han ce-i ieşi în cale şi, aruncând hăţurile în mâinile unui rândaş, se aşeză pe o bancă în faţa porţii în timp ce i se pregătea camera şi ceva de îmbucat. Dar cum şedea aşa, gânditor, pe bancă, îi zări venind pe cei doi călători care mergeau călări unul lângă altul şi observă că cel pe care-l luase drept Remy întorcea mereu capul.

Celălalt avea figura umbrită de o pălărie cu boruri mari.

Trecând prin dreptul hanului, Remy îl văzu pe Henri stând pe bancă şi întoarse iarăşi capul; faptul că se ferea îl dădu însă de gol.

"Ei, de astă dată — murmură Henri — cred că nu mă mai înşel; mi-am redobândit sângele rece, privirea mi-e limpede şi mintea mi s-a înviorat; dacă prima oară am avut o nălucire, acum m-am dezmeticit şi sunt pe deplin stăpân pe simţurile mele. Şi cu toate astea văd că se repetă ciudăţenia, mi se pare că recunosc într-unul din aceşti călători pe Remy, adică pe slujitorul din casa aceea de la marginea Parisului. Nu — adăugă el — nu pot să rămân cu inima îndoită, trebuie neapărat să-mi lămuresc bănuielile şi cât mai repede cu putinţă.

Hotărându-se, în sfârşit, Henri se ridică de pe bancă şi o porni pe strada mare, pe urmele celor doi călători; dar, fie că aceştia apucaseră să intre undeva, într-o casă, fie c-o luaseră pe alt drum, Henri nu-i mai zări nicăieri.

Dădu o raită până la porţile oraşului: erau ferecate.

Aşadar, călătorii nu avuseseră cum să iasă din cetate.

Henri intră în toate ospătăriile, întrebă pe unul şi pe altul, căută peste tot şi reuşi în cele din urmă să afle că cei doi călători fuseseră văzuţi îndreptându-se spre un han nu prea

arătos de pe strada Clopotniţei.

Hangiul tocmai se pregătea să închidă în momentul în care du Bouchage intră în local.

În timp ce patronul, îmbiat de înfăţişarea falnică a tânărului călător, îi oferea găzduire şi se arăta gata să-i fie de folos, Henri scotocea cu ochii sala de la intrare şi, din locul unde se găsea, mai apucă să-l zărească pe Remy urcând ultimele trepte ale scării, petrecut de o servitoare care ţinea în mână un felinar ca să-i lumineze drumul. În schimb, nu-l văzu nicăieri pe însoţitorul său, care probabil o luase înainte, ieşind din raza privirii sale.

În capul scărilor, Remy se opri. Încredinţându-se, în sfârşit, că era într-adevăr el, contele scăpă un strigăt, la auzul căruia Remy întoarse capul.

Obrazul acela brăzdat de o cicatrice care sărea numaidecât în ochi, privirea lui neliniştită avură darul de a risipi pe loc îndoielile lui Henri, care, prea tulburat pentru a se dumeri ce să facă deocamdată, se grăbi să plece, întrebându-se cu o dureroasă strângere de inimă pentru ce Remy îşi părăsise stăpâna şi ce se întâmplase de călătorea singur în aceeaşi direcţie ca şi el.

Am spus singur, deoarece la început Henri aproape că nici nu-l băgase în seamă pe cel de-al doilea călăreţ.

Gândurile lui rătăceau, izbindu-se la tot pasul de cele mai nepătrunse mistere.

A doua zi însă, la ora când se deschideau porţile şi când era convins că se va întâlni faţă-n faţă cu cei doi călători, rămase cu gura căscată aflind că peste noapte şi unul şi celălalt dobândiseră din partea starostelui încuviinţarea de a ieşi din oraş şi că, împotriva obiceiului, por-ţile fuseseră deschise anume pentru ei.

Aşadar, cum plecaseră pe la ora unu noaptea, aveau un avans de şase ceasuri asupra lui Henri. Trebuia să recâştige cele şase ceasuri pierdute. Henri îşi mână calul în goana mare şi-i ajunse din urmă pe călători la Mons, trecând pe lângă ei, ca să le-o ia înainte.

Îl văzu din nou pe Remy, dar de astă dată Remy ar fi trebuit să fie vrăjitor ca să-l poată recunoaşte: Henri îşi pusese o tunică ostăşească şi îşi cumpărase alt cal.

Totuşi privirea bănuitoare a credinciosului slujitor reuşi să

zădărnicească în bună măsură acest vicleşug şi, pentru orice eventualitate, însoţitorul lui Remy, căruia acesta îi suflase ceva, avu răgazul să-şi întoarcă faţa, aşa încât nici de astă dată Henri nu izbuti să vadă cum arată.

Tânărul totuşi nu se descurajă; se interesă la cel dintâi han care le dădu găzduire celor doi călători şi cum întrebările sale erau însoţite de un argument căruia cu greu i s-ar fi împotrivit cineva, reuşi să afle că tovarăşul de drum al lui Remy era un tânăr pe cât de chipeş, pe atât de trist, de cumpătat, de răbdător şi care nu se plângea niciodată de oboseală.

Henri avu o tresărire şi, în aceeaşi clipă, o fulgerare îi trecu prin minte.

— N-o fi cumva o femeie? îşi dădu el cu părerea.

— S-ar putea — răspunse hangiul. În ziua de azi multe femei îşi schimbă portul ca să poată răzbate până la iubiţii lor care luptă în armata din Flandra şi cum, ca orice om care ţine un han, meseria mea îmi cere să închid ochii, îi închid şi nu văd nimic.

Explicaţia aceasta avu darul să frângă inima bietului Henri. Într-adevăr, nu s-ar fi putut oare ca tânărul călăreţ însoţit de Remy să fie chiar stăpâna acestuia, îmbrăcată în veşminte bărbăteşti?

Dacă aşa stăteau lucrurile, tot ce putea să înţeleagă Henri din această întâmplare era menit să-l umple de amărăciune. De bună seamă, doamna necunoscută, aşa cum spunea hangiul, plecase după iubitul ei în Flandra.

Înseamnă deci că Remy încercase să-l îmbrobodească atunci când îi vorbise despre nu ştiu ce tristeţi nemângâiate; basmul acela cu o iubire apusă ce o îndoliase în veci pe stăpâna sa fusese anume născocit ca să se poată descotorosi de o iscoadă nepoftită.

"Dacă-i aşa — îşi spuse Henri, mai îndurerat de speranţa proaspăt încolţită decât fusese vreodată de deznădejdea lui — cu atât mai bine, dacă-i aşa! Odată şi odată va veni şi clipa în care mă voi putea apropia de femeia aceasta pentru a-i arunca în faţă toate tertipurile de care s-a folosit şi care o vor coborî în ochii mei pe aceeaşi treaptă cu cele mai vulgare fiinţe, după ce am ridicat-o atât de sus în gândul şi în inima mea; şi atunci, atunci eu însumi, care am trăit tot timpul cu iluzia unei făpturi aproape divine, văzând de aproape masca fermecătoare ce

ascunde un suflet de rând, poate că mă voi prăbuşi la rândul meu din slava amăgirilor mele, de pe culmile dragostei pe care i-o purtam."

Şi tânărul cavaler îşi smulgea părul din cap şi îşi zgâria pieptul cu unghiile la gândul că s-ar putea ca într-o bună zi să piardă şi dragostea şi iluziile ce-i mistuiau viaţa, într-atât este de adevărat că o inimă rănită de moarte preţuieşte de o mie de ori mai mult decât o inimă pustie.

Aşadar, precum spuneam, Henri îi ajunsese din urmă pe drum şi-i depăşise, întrebându-se necontenit care putea fi pricina ce le mânase spre Flandra, o dată cu dânsul, pe aceste două persoane, de care existenţa lui nu se mai putea lipsi, când puţin mai apoi îi văzu intrând în Bruxelles.

Ştim ce i s-a mai întâmplat după aceea şi cum a continuat să-i urmărească.

La Bruxelles, Henri culesese ştiri temeinice despre campania pusă la cale de domnul duce de Anjou.

Flamanzii erau mult prea îndârjiţi împotriva ducelui de Anjou pentru a primi cu braţele deschise un francez de soi; şi erau şi prea mândri totodată de izbânda pe care o câştigase cauza naţională, căci, orice s-ar spune, faptul că oraşul Anvers se încumetase să-i închidă porţile în nas monarhului pe care ţările flamande îl chemaseră să domnească asupra lor era cu drept cuvânt o izbândă; flamanzii deci, cum ziceam, erau prea mândri de această izbândă pentru a nu căuta să umilească un pic pe tânărul gentilom venit de pe meleagurile Franţei şi care le punea tot felul de întrebări cu cel mai curat accent parizian, accent care întotdeauna i s-a părut atât de ridicol poporului belgian.

Henri începuse să fie serios îngrijorat de sorţii acestei expediţii care, în mare parte, se rezema şi pe umerii fratelui său; se hotărî, prin urmare, să nu mai piardă vremea şi să caute să ajungă cât mai degrabă la Anvers.

Care nu-i fu însă mirarea văzând că Remy împreună cu însoţitoarea lui, oricât se feriseră să nu fie recunoscuţi, se încăpăţânau să urmeze acelaşi drum ca şi el.

Asta însemna că şi ei, ca şi dânsul, se îndreptau spre acelaşi ţel.

La ieşirea din burg, aşa cum şedea ascuns în lanul de trifoi în care l-am părăsit ceva mai înainte, Henri era încredinţat

că de astă dată va reuşi să-l vadă la faţă pe tânărul care-l întovărăşea pe Remy.

Şi atunci toate îndoielile sale se vor limpezi, luând sfârşit o dată pentru totdeauna.

Acestea erau împrejurările în care, aşa cum am arătat mai sus, Henri îşi sfâşia pieptul cu unghiile, cuprins de disperare la gândul că s-ar putea să se destrame nălucirea care-l mistuia, dar care în acelaşi timp îl făcea să trăiască o viaţă atât de bogată înainte de a-i răpune zilele.

În momentul în care cei doi călători trecură prin dreptul tânărului cavaler, fără să aibă habar că era pitulat la doi paşi de ei, doamna tocmai îşi netezea părul, pe care nu îndrăznise să şi-l împletească la han.

Henri o văzu şi recunoscând-o, puţin a lipsit să nu-şi piardă simţirea şi să se rostogolească în şanţul în care gonaciul său păştea tacticos.

Călătorii îşi văzură mai departe de drum.

O! Ce mânie turbată îl încinse atunci pe Henri, care se dovedise atât de blând şi de răbdător câtă vreme fusese convins că locatarii casei misterioase erau tot atât de sinceri, pe cât înţelegea el să fie faţă de dânşii.

Dar după toate asigurările lui Remy, toate făţarnicele cuvinte de mângâiere ale doamnei, călătoria sau, mai bine zis, dispariţia aceasta însemna un fel de trădare faţă de omul care zile de-a rândul bătuse la poarta lor cu atâta stăruinţă, dar totodată atât de respectuos.

Când, în sfârşit, Henri îşi mai veni în fire după lovitura năprasnică ce se abătuse asupra lui, tânărul cavaler îşi scutură minunatele-i plete blonde, îşi şterse fruntea scăldată de sudoare, încălecă din nou pe cal, ferm hotărât de astă dată să nu mai umble cu mănuşi, aşa cum făcuse până atunci, îndemnat de o umbră de respect ce mai stăruia încă în sufletul său şi porni făţiş pe urmele călătorilor, renunţând la orice ascunzişuri.

Fără mantie, fără glugă, fără nici o şovăială în mers, doar avea şi el dreptul ca oricare om să cutreiere drumul: purcese, aşadar, liniştit mai departe, potrivind pasul bidiviului după pasul celor doi cai ce o apucaseră înaintea lui.

Îşi puse în gând să nu caute a intra în vorbă nici cu Remy, nici cu însoţitoarea lui, mulţumindu-se numai să le dea de ştire că se află în preajma lor.

"Da, da — chibzuia în sinea lui — dacă le-a mai rămas numai o fărâmă de inimă, întâlnirea aceasta, deşi datorita numai întâmplării, va fi fără îndoială o crâncenă mustrare pentru nişte oameni fără cuvânt care îmi sfâşie inima în zadar."

Nu apucase să facă nici cinci sute de paşi pe urmele celor doi călători şi Remy îl zări. Văzându-l cum înainta spre ei cu fruntea sus şi capul descoperit, anume parcă pentru a fi recunoscut, slujitorul începu să se nelinişească.

Diane observă că se schimbase la faţă şi întoarse capul.

— Ah! exclamă ea. Parc-ar fi tânărul acela, Remy?

Slujitorul încercă şi de asta dată să-i risipească îngrijorarea, spunându-i o minciună.

— N-aş crede, doamnă — răspunse el. Atât cât pot să-mi dau seama, judecând după îmbrăcăminte, pare să fie un tânăr soldat valon, care probabil se duce la Amsterdam şi care s-a gândit să dea o raită pe câmpul de bătălie spre a-şi încerca norocul în luptă.

— Orice ar fi, sunt totuşi neliniştită, Remy.

— Fiţi fără grijă, doamnă: dacă tânărul acesta ar fi fost contele du Bouchage, cu siguranţă că până acum ar fi încercat să intre în vorbă cu noi; ştiţi doar cât era de stăruitor.

— Mai ştiu însă că în acelaşi timp era şi respectuos, Remy, căci, dacă n-ar fi fost la locul lui, m-aş fi mulţumit să-ţi spun: "Izgoneşte-l, Remy" şi nici nu m-aş mai fi sinchisit de el după aceea.

— În cazul acesta, doamnă, dacă era atât de respectuos, înseamnă că şi de aici înainte va fi tot aşa şi, prin urmare, n-are rost să vă temeţi c-ar putea să vă facă vreun rău, admiţând c-ar fi într-adevăr dânsul, pe drumul de la Bruxelles la Anvers, mai mult decât v-aţi temut la Paris, în strada Bussy.

— N-are-a face — continuă Diane, aruncând iar o privire în urmă. Uite c-am sosit la Malines; să schimbăm caii, dacă-i nevoie, ca să putem iuţi pasul, dar să ne grăbim, Remy, s-ajungem odată la Anvers, să ne grăbim!

— Dacă-i aşa, uitaţi ce cred eu c-ar trebui să facem, doamnă; să nu mai intrăm în Malines şi, de vreme ce caii noştri ţin la drum, să mergem mai departe, spre burgul care se zăreşte acolo, în stânga şi care, dacă nu mă înşel, se numeşte Villebrock; în felul acesta, nemaifiind nevoiţi să intrăm în oraş şi să tragem la han, vom scăpa de întrebări şi de curioşi şi

totodată ne va fi mai la îndemână să schimbăm caii sau veşmintele, dacă ar trebui cumva să facem lucrul acesta.

— Să mergem atunci, Remy: drept înainte spre burg.

O apucară la stânga pe o cărăruie puţin umblată, dar care, pe cât se părea, o tăia de-a dreptul spre Villebrock.

Henri părăsi şoseaua în acelaşi punct ca şi ei, luând-o pe aceeaşi potecă şi se ţinu mai departe după dânşii, dar căutând să rămână tot timpul la oarecare distanţă în urmă.

Remy era totuşi stăpânit de o îngrijorare, după cum se putea vedea din privirile sale piezişe, din faptul că n-avea astâmpăr o clipă şi, mai cu seamă, din gestul pe care-l făcea atât de des, încât aproape devenise un tic, sucindu-şi mereu gâtul ca să se uite ameninţător înapoi şi dând pinteni brusc bidiviului.

E lesne de înţeles că toate aceste mărturii nu puteau să-i scape tovarăşei sale de drum.

Sosiră, în sfârşit, la Villebrock.

Din cele două sute de case pe care le cuprindea aşezarea, nici una nu era locuită; câţiva câini lăsaţi de izbelişte, câteva pisici rătăcite erau singurele vietăţi ce cutreierau înspăimântate burgul pustiu, unii chemându-şi stăpânii cu urlete prelungi, celelalte fugind sprintene pentru a se opri puţin mai apoi, când se socoteau la adăpost, scoţând numai botul şi adulmecând pe sub stinghia unei porţi sau prin răsuflătoarea unei pivniţe.

Remy bătu la vreo douăzeci de case, dar nimeni nu-l auzi şi nici el nu apucă să vadă nimic.

La rândul său, Henri, ce se ţinea pas cu pas ca o umbră după călători, la rândul său, Henri se oprise în dreptul primei case din burg şi bătuse în poartă, dar fără nici un folos, la fel ca şi cei ce mergeau înaintea sa: bănuind că burgul fusese lăsat în voia soartei din pricina războiului, aşteptă pentru a pleca mai departe până ce călătorii se vor fi hotărât într-un fel.

Aşa şi făcură, de altminteri, după ce caii se ospătară cu grăunţele pe care slujitorul le descoperise în lădoiul unui han părăsit.

— Doamnă — spuse atunci Remy — în clipa de faţă nu ne mai aflăm într-o ţară paşnică şi nici în împrejurări obişnuite; nu se cuvine deci să ne jucăm cu viaţă noastră ca nişte copii. Oricând s-ar putea să cădem în mâinile unei şleahte de francezi ori de flamanzi, fără să mai vorbim de spanioli, căci în situaţia

atât de ciudată în care se află ţările flamande, pretutindeni pesemne mişună haite de soldaţi pleşcaşi şi tot soiul de vânturătară; dacă aţi fi bărbat, aş vorbi altfel cu dumneavoastră, dar sunteţi femeie, sunteţi tânără şi frumoasă, aşa încât nu numai viaţa, dar şi cinstea dumneavoastră sunt în primejdie.

— Oh, viaţa mea, viaţa mea nu înseamnă nimic — suspină Diane.

— Dimpotrivă, doamnă — răspunse Remy — viaţa poate să însemne foarte mult când are un scop.

— Şi atunci ce crezi c-ar trebui să facem? Te las pe dumneata să gândeşti şi să hotărăşti în locul meu. Ştii doar că gândurile mele sunt departe de lumea aceasta.

— În cazul acesta, doamnă — răspunse slujitorul — dacă vreţi să ascultaţi sfatul meu, ar fi mai bine să rămânem aici; văd o mulţime de case în care am putea afla un adăpost sigur; sunt înarmat şi ne vom apăra, dacă voi socoti că suntem în măsură s-o facem, sau ne vom ascunde, dacă-mi voi da seama că suntem prea slabi.

— Nu, Remy, nu, trebuie să merg mai departe, nici o piedică nu mă poate opri — răspunse Diane, clătinând din cap. Nu m-aş teme decât pentru dumneata, dacă aş fi în stare să mă tem de ceva.

— Atunci, să plecăm — spuse Remy.

Şi dădu pinteni calului fără să mai rostească un singur cuvânt.

Diane se ţinu după el, iar Henri du Bouchage, care poposise o dată cu ei, porni la drum în urma lor.

Capitolul LXIX Apa

Pe măsură ce călătorii înaintau, priveliştea meleagurilor pe care le străbăteau era din ce în ce mai curioasă.

Câmpurile păreau lăsate în părăsire, la fel ca şi burgurile şi satele.

Într-adevăr, nicăieri nu se vedeau vaci păscând pe

izlazuri, nicăieri vreo capră căţărându-se pe coasta muntelui sau ridicându-se în două picioare de-a lungul gardurilor vii ca să apuce cu gura mugurii proaspeţi ai mărăcinilor şi lăstarii viţei sălbatice, nicăieri vreo turmă însoţită de păstorul ei, nicăieri vreun plugar mergând în urma plugului, nici un negustor ambulant colindând satele cu bocceaua la spate, nici un căruţaş hăulind cu un glas răguşit un cântec de pe plaiurile nordice şi păşind legănat lângă căruţa lui îngreunată de povară, în mână cu un bici din care trosneşte când şi când.

Cât puteai cuprinde cu ochiul, pe câmpiile îmbelşugate, pe colinele scunde, în fineţe, sub poala pădurilor, nu se zărea nici un chip omenesc, nu se auzea nici un glas. Întreaga fire părea să fie în ajunul zilei în care omul şi vietăţile necuvântătoare fuseseră plăsmuite.

Amurgea. Cuprins de uimire şi împărtăşind simţămintele călătorilor care mergeau înaintea lui, Henri cerceta văzduhul, copacii, zările îndepărtate, ba chiar şi norii, căutând explicaţia acestui fenomen neliniştitor.

Singurele făpturi care însufleţeau această mohorâtă singurătate, profilându-se pe cerul împurpurat de soarele ce asfinţea, erau Remy şi tovarăşa sa de drum, aplecaţi în şa ca şi cum ar fi tras cu urechea, pândind un cât de mic zvon ce ar fi putut răzbate până la ei; pe urmă, în spatele lor, la vreo sută de paşi, silueta lui Henri, păstrând mereu aceeaşi distanţă şi aceeaşi ţintă.

Noaptea se lăsă neguroasă şi rece, vântul dinspre nord-est prinse a şuiera prin văzduh, împânzind pustietăţile cu vaietul său şi mai ameninţător decât tăcerea.

Remy opri calul însoţitoarei sale, apucându-l de frâu.

— Doamnă — îi spuse el — ştiţi foarte bine că nu cunosc frica, după cum ştiţi, de asemenea, că n-aş fi în stare să dau înapoi nici măcar cu un pas numai ca să-mi cruţ viaţa; şi totuşi nu mă dumiresc ce se întâmplă cu mine astă-seară, dar simt cum o toropeală neaşteptată îmi încătuşează toate puterile, îmi taie mâinile şi picioarele, împiedicându-mă să mai fac vreun pas. Poate că asta se cheamă spaimă, ori sfială, ori panică, spuneti-i cum vreţi, doamnă, dar vă mărturisesc că pentru prima oară în viaţa mea… mi-e frică…

Diane se întoarse; poate că semnele astea ameninţătoare îi scăpaseră din vedere, poate că nu observase nimic.

— Tot se mai ţine după noi? întrebă ea.

— O, nu mai e vorba de dânsul acum — îi răspunse Remy. Nu vă mai gândiţi la el, vă rog; e singur şi mă pot oricând măsura cu un om singur. Nu, primejdia de care mă tem sau, mai degrabă, pe care o simt, pe care o bănuiesc, mai mult din instinct decât cu ajutorul gândirii, primejdia aceasta care se apropie şi ne ameninţă, care, poate, ne împresoară acum pare să fie de alt soi; este o primejdie necunoscută, tocmai de aceea e o primejdie în ochii mei.

Diane clătină din cap.

— Ştiţi ce, doamnă — spuse Remy — vedeţi acolo nişte sălcii cu crengile aplecate ce înnegresc în zare?

— Da.

— Lângă copacii aceştia se zăreşte o căsuţă; vă rog din suflet să mergem acolo; dacă e cumva locuită, cu atât mai bine, fiindcă vom putea cere găzduire, iar dacă nu e, n-avem decât să intrăm înăuntru şi să punem stăpânire pe ea, doamnă. Vă rog din toată inima să nu vă împotriviţi.

Emoţia de care era cuprins Remy, glasul lui tremurător, stăruinţa convingătoare a cuvintelor sale o înduplecară pe tovarăşa sa de drum să-i facă pe plac.

Îşi îndreptă, aşadar, calul în direcţia arătată de Remy.

După câteva minute, călătorii băteau la poarta casei, umbrită într-adevăr, de un pâlc de sălcii.

Un pârâu, afluent al râului Nèthe care curgea de la o depărtare de un sfert de leghe, un pârâu zic, tivit pe margini cu stufăriş şi cu malurile acoperite de iarbă deasă ca un covor, scălda, clipocind, cu undele sale rădăcinile sălciilor; în spatele casei cu ziduri de cărămidă şi acoperită cu olane se întindea o grădiniţă împrejmuită cu gard viu.

Totul era pustiu, părăsit şi trist.

Nimeni nu răspunse la bătăile înteţite ale călătorilor.

Remy nu stătu mult pe gânduri: scoase pumnalul din teacă, reteză o creangă de salcie, pe care o vârî între toc şi broasca uşii, apoi se opinti pentru a forţa încuietoarea. Uşa se deschise.

Remy intră buzna în casă. Fiecare lucru pe care-l făcea de un ceas încoace era săvârşit cu nerăbdarea unui om mistuit de friguri. Broasca destul de primitivă, meşterită în atelierul unui fierar din vecinătate, sărise din locaşul ei aproape fără nici o

împotrivire.

Remy o împinse grăbit înăuntru pe însoţitoarea sa, închise uşa după el, o înţepeni cu un zăvor gros şi, simţindu-se, în sfârşit, ferecat ca într-o fortăreaţă, răsuflă adânc de parcă ar fi scăpat de la moarte.

Nu se mulţumi totuşi cu faptul că reuşise s-o pună la adăpost pe stăpâna lui, ci căută să-i facă rost de un culcuş în unica încăpere de la etaj, unde găsi pe bâjbâite un pat, un scaun şi o masă.

Pe urmă, simţindu-se ceva mai liniştit, în privinţa ei, coborî în odăile de jos şi se aşeză la pândă în dreptul unei ferestre apărate de gratii, urmărind prin oblonul întredeschis mişcările contelui, care, în clipa în care îi văzuse intrând înăuntru, se grăbise să se apropie de casă.

Henri era muncit de aceleaşi gânduri negre ca şi Remy.

"Nu mai încape nici o îndoială — îşi spunea în sinea lui — o primejdie pe care noi nici n-o putem bănui, dar pe care locuitorii de prin părţile astea o cunosc foarte bine, pluteşte asupra acestor meleaguri; războiul bântuie ţinutul, francezii au cucerit oraşul Anvers ori sunt pe cale să-l cucerească: de aceea ţăranii, înfricoşaţi, şi-au luat lumea-n cap, căutându-şi adăpost prin oraşe."

Deşi explicaţia era menită să-l liniştească, tânărul nu se simţi totuşi cu sufletul împăcat. De altminteri, avusese darul să-i îndrepte gândurile spre cu totul alte preocupări.

"Ce-or fi căutând prin părţile astea Remy şi stăpâna sa? se întrebă el. Ce nevoie neînduplecată îi îndeamnă să înfrunte o primejdie atât de cumplită? Oh! De astă dată trebuie să aflu, fiindcă a sosit momentul să stau de vorbă cu femeia aceasta şi să pun capăt o dată pentru totdeauna îndoielilor ce mă frământă. Nicăieri încă nu mi-a ieşit în cale un prilej atât de fericit."

Şi porni spre casă.

După câţiva paşi însă se opri brusc.

"Nu, nu — îşi spuse el, pironit de una din acele neaşteptate şovăieli de care sunt adeseori cuprinse inimile îndrăgostiţilor — nu, am să-mi port crucea până la capăt. De altfel, nu e liberă oare să facă ce pofteşte şi, la urma urmei, poate că nu ştie nimic despre bazaconiile pe care le-a scornit pe seama ei nemernicul ăsta de Remy? O, el şi numai el e capul

răutăţilor, el, care căuta să mă încredinţeze că stăpâna sa nu iubeşte pe nimeni! Dar, de ce să nu fim drepţi, omul ăsta putea oare de dragul meu, adică de dragul unui necunoscut, să dea în vileag secretele stăpânei sale? Nu, nu! Orice s-ar fi întâmplat, tot nefericit aş fi fost şi lucrul cel mai groaznic în nenorocirea ce m-a lovit este că sunt singurul vinovat şi că nu pot trage la răspundere pe nimeni altcineva. Şi pentru ca nenorocirea mea să fie deplină, nu mai lipseşte decât să descopăr adevărul în întregime; nu mai lipseşte decât s-o văd pe femeia aceasta, în clipa când va ajunge în tabără, sărind de gâtul unui gentilom şi spunându-i: "Uite prin câte am trecut, acum poţi să-ţi dai seama, în sfârşit, cât de mult te iubesc!" Ei bine, am să mă ţin după dânsa pas cu pas până acolo; am să văd cu ochii mei ceea ce mă cutremur numai când mă gândesc c-am să văd şi voi muri răpus de această privelişte: în felul acesta, tunul sau muschetele voi fi scutite de o lovitură. O, Doamne sfinte — adăugă Henri, însufleţit de unul dintr-acele imbolduri înaripate ce uneori îşi luau zborul din adâncul ini-mii sale pline de evlavie şi de iubire — ştii bine că n-am căutat această ultimă şi covârşitoare suferinţă: mă duceam să întâmpin de bună voie, zâmbitor, o moarte liniştită şi încununată de glorie, doream să cad pe câmpul de luptă cu numele tău, Atotputernicule, pe buze şi cu un alt nume, cu numele ei, în inimă! Tu însă n-ai vrut aşa, mi-ai hărăzit un sfârşit disperat, plin de amărăciune şi de zbucium. Facă-se voia ta, fie numele tău binecuvântat!" Pe urmă, amintindu-şi de zilele de aşteptare şi de nopţile chinuite pe care le petrecuse în faţa necruţătoarei case, îşi spuse că, în definitiv, în afara îndoielilor ce-l mistuiau, soarta era mult mai puţin vitregă cu el acum decât la Paris, de vreme ce avea parte măcar s-o vadă când şi când şi să-i audă glasul pe care nu-l auzise niciodată şi, în timp ce mergea în urma ei, mireasma stăruitoare pe care o răspândeşte făptura femeii iubite venea în răstimpuri să-i dezmierde obrazul.

"Deocamdată însă — continuă el să-şi depene gândurile, cu ochii aţintiţi asupra lăcaşului în care era ferecată — în aşteptarea sfârşitului ce mi-a fost hărăzit, în timp ce dânsa se odihneşte aici, înăuntru, mă voi aciua, la rândul meu, sub arborii aceştia. Mai am obrazul să mă plâng, când pot să-i aud glasul de câte ori se întâmplă să spună ceva, când pot să-i întrezăresc umbra pe fereastră?! O, nu, nu! N-am de ce să mă plâng.

Doamne Dumnezeule, sunt mai fericit decât mi-aş fi putut închipui!"

Şi Henri sa culcă la picioarele sălciilor ce-şi desfăşurau crengile deasupra căsuţei, ascultând cu un simţământ plin de melancolie, pe care cuvintele nu-l pot zugrăvi, susurul apei ce curgea în apropiere.

Deodată tresări; bubuitul tunului ce bătea dinspre miazănoapte îi trecu pe la ureche, purtat de palele vântului.

"Ce mă fac? se nelinişti el. Am s-ajung prea târziu; au pornit atacul asupra oraşului Anvers."

Primul imbold al lui Henri fu să se scoale de jos, să încalece pe cal şi să alerge, călăuzit de bubuituri, pe dmpul de bătălie; în cazul acesta însă ar fi însemnat s-o părăsească pe Diane şi să moară muncit de îndoieli.

Dacă întâmplarea nu i-ar fi scos-o în cale, Henri şi-ar fi văzut de drum, fără să se mai uite înapoi, fără să suspine după trecut, fără nici o părere de rău pentru ceea ce-l aştepta: dar, din clipa în care o întâlnise, îndoiala se strecurase în sufletul său şi, o dată cu îndoiala şi nehotărârea. Rămase deci acolo unde se afla.

Timp de două ceasuri stătu aşa culcat, trăgând cu urechea la detunăturile ce se ţineau lanţ şi al căror zgomot răbufnea până la el, întrebându-se de unde puteau să vină bubuiturile acelea neregulate şi mult mai puternice care acopereau în răstimpuri clocotul tunurilor.

Nici prin gând nu i-ar fi trecut că răbufnirile acelea erau iscate de navele fratelui său care săreau în aer.

În sfârşit, pe la orele două, zarva se potoli; la două şi jumătate nu se mai auzea nimic.

Zgomotul tunurilor, pe cât se părea, nu pătrunsese înăuntrul casei ori, dacă pătrunsese, oaspeţii ei de o noapte nu se sinchisiseră câtuşi de puţin.

"În momentul acesta — chibzuia Henri — oraşul Anvers a căzut şi fratele meu a ieşit biruitor din luptă; după Anvers însă vine la rând Gand, iar după Gand, Bruges, aşa că voi găsi oricând prilejul de a muri ca un viteaz. Dar înainte de a muri vreau totuşi să ştiu ce caută femeia aceasta în tabăra francezilor."

Şi cum, după toate zguduirile ce făcuseră să se cutremure văzduhul, natura îşi redobândise liniştea ei dintotdeauna,

Joyeuse, înfăşurat în pelerină, puse din nou capul jos şi nu se mai clinti din loc.

Aţipise tocmai, cuprins de acea toropeală de care te simţi biruit când noaptea e pe sfârşite şi împotriva căreia voinţa omului nu are nici o putere, când bidiviul său, care păştea la câţiva paşi de el, ciuli urechea şi necheză trist.

Henri deschise ochii.

Dobitocul, stând în picioare, cu capul sucit într-o parte, adulmeca briza, care îşi schimbase direcţia înainte de revărsatul zilei, adiind dinspre sud-est.

— Ce s-a întâmplat, dragul meu şoiman? îl întrebă tânărul, ridicându-se de jos şi mângâind cu palma grumazul animalului. Ai văzut trecând vreo vidră şi te-ai speriat, ori îţi pare rău că nu eşti la adăpost, într-un grajd ca lumea?

Ca şi când ar fi înţeles întrebarea şi ar fi vrut să-i dea un răspuns, cu o mişcare sprintenă şi spontană, dobitocul se întoarse cu capul spre Lierre şi rămase locului ascultând, cu ochii aţintiţi în depărtare şi nările umflate.

— Ia te uită! murmură Henri. Pare-mi-se că-i ceva mai serios decât credeam: nişte haite de lupi care merg pesemne pe urmele armatei spre a se ospăta cu hoiturile celor căzuţi.

Calul necheză iar, lăsând capul în jos, apoi, ţâşnind ca fulgerul din loc, o rupse la fugă spre apus. Alergând însă trecu pe lângă stăpânul său, care întinse mâna şi-l prinse în treacăt de dârlogi, silindu-l să se oprească. Fără a mai pierde vremea să apuce frâul, Henri îşi înfipse degetele în coama lui şi se săltă în şa. Şi cum era un iscusit călăreţ, de îndată ce se văzu călare, reuşi să supună animalul şi să-i strunească.

După câteva clipe însă, Henri auzi la rândul său ceea ce auzise calul puţin mai înainte şi, spre mirarea lui, omul se simţi cotropit de aceeaşi spaimă năprasnică pe care o încercase dobitocul eu instinctul lui primitiv.

Un freamăt neîntrerupt, ce aducea cu vuietul vântului, când şuierător, când profund, se ridica din diferite puncte, de-a lungul unui semicerc ce părea să îmbrăţişeze cuprinsul de la miazăzi spre miazănoapte; în răstimpuri, învăluirile unei adieri răcoroase, încărcată parcă de o burniţă fina, făceau să se audă mai clar freamătul acela ce semăna cu mugetul mării învolburate când se revarsă asupra unor ţărmuri stâncoase.

"Ce-o mai fi şi asta? se întrebă Henri. Să fie oare vuietul

vântului? Nu, de vreme ce zgomotul e adus de vânt şi sunt două sunete deosebite pe care le aud desluşit. Ori poate o armată în marş? Ba nu (şi îşi aplecă urechea spre pământ), fiindcă în cazul acesta s-ar auzi tropotul paşilor, zăngănitul armurilor, strigătele ostaşilor. Să fie atunci duduitul unui foc mistuitor? Nici asta, fiindcă nu se zăreşte nici o licărire în zare, ba chiar, dimpotrivă, cerul pare să se întunece."

Zgomotul se înteţi auzindu-se din ce în ce mai lămurit: s-ar fi zis că e huruitul necurmat, năprasnic, clocotitor a o mie de tunuri ce se rostogoleau în depărtare pe caldarâm.

Henri fu încredinţat, în primul moment, că găsise explicaţia tărăboiului, atribuindu-i pricina arătată mai sus, pentru ca o clipă mai apoi să se răzgândească:

"Nu se poate — îşi spuse el — nu există nici o şosea pietruită prin partea locului şi nici armata nu are o mie de tunuri."

Vuietul se apropia tot mai mult.

Henri îşi mână calul la galop şi se urcă pe un dâmb. "Ia te uită!" se minună el, ajungând în vârful colinei.

Calul său văzu însă ceva mai devreme priveliştea ce se desfăşura sub ochii tânărului cavaler, căci nu se înduplecase să meargă in direcţia aceea decât după ce-i sângerase pântecele cu pinteni, iar când ajunse pe culme, se ridică în două picioare, mai-mai să-l răstoarne din şa pe călăreţ. Ceea ce vedeau în momentul acela atât calul cât şi călăreţul era o fâşie albicioasă, atotcuprinzătoare, nesfârşită, aidoma unei cote desenate pe o hartă, ce înainta pe întinsul câmpiei ca un cerc uriaş, îndreptându-se spre mare.

Şi fâşia aceasta se lăţea clipă de clipă sub privirea lui Henri, ca o trâmbă de pânză desfăşurată.

Tânărul privea fenomenul acela atât de ciudat fără a şti ce hotărâre să ia, când întorcând ochii spre locul pe care tocmai îl părăsise, observă că pajiştea începuse să mustească şi că pârâul se revărsase, înecând în undele sale, ce se umflau fără nici o pricină vădită, stufărişul care, cu un sfert de oră mai înainte, acoperea amândouă malurile.

Apa creştea încetul cu încetul în partea dinspre casă.

— Vai de capul tău, zevzecule! exclamă Henri. Cum de nu ţi-ai dat seama?! E apa! Apa! Flamanzii au spart digurile!

Henri se repezi numaidecât spre casă şi începu să bată în

uşă ca scos din minţi.

— Deschideţi! Deschideţi! strigă el.

Nimeni nu-i răspunse.

— Deschide, Remy! strigă tânărul, înnebunit de spaimă. Deschide, sunt eu, Henri du Bouchage, deschide odată!

— Nu era nevoie să spuneţi cine sunteţi, domnule conte — îi răspunse Remy din casă — v-am recunoscut de mult. Luaţi seama însă: dacă îndrăzniţi cumva să spargeţi uşa, veţi da peste mine îndărătul ei, cu un pistol în fiecare mână.

— Dar nu înţelegi, nesocotitule — răcni Henri, disperat — vine apa, apa, apa!...

— Nu şade frumos să umblaţi cu scorneli, cu tertipuri şi vicleşuguri, care nu sunt de obrazul dumneavoastră, domnule conte! Vă spun că nu veţi intra înăuntru decât trecând peste trupul meu.

— Prea bine atunci, am să trec dacă n-am încotro — izbucni Henri — dar de intrat tot am să intru! În numele cerului, în numele Atotputernicului Dumnezeu, pentru mântuirea sufletului tău şi al stăpânei tale, vroi să-mi deschizi?

— Nu!

Tânărul se uită împrejur şi dădu cu ochii de coşcogea pietroiul, aidoma pietrelor homerice pe care Ajax Telamon le prăvălea asupra duşmanilor săi; îl luă în braţe, îl ridică deasupra capului şi, apropiindu-se de casă, îl azvârli în uşă.

Uşa zbură în ţăndări. În aceeaşi clipă un glonţ trecu şuierând pe la urechea lui Henri, dar fără să-l atingă. Henri tăbărî, asupra lui Remy. Slujitorul scoase şi cel de-al doilea pistol, dar de astă dată nu se aprinse decât capsa.

— Nu vezi, smintitule, că nu sunt înarmat? strigă Henri. Ce rost are să te aperi împotriva unui om care nu vrea să-ţi facă nici un rău?! Mai bine deschide ochii şi priveşte! Şi-l târî după el până în dreptul geamului, pe care-l sparse cu pumnul: Ei, vezi acum, spune, vezi?

Şi-i arătă cu degetul nesfârşita pânză de apă ce albea în zare şi care înainta făcând să duduie pământul, ca avangarda unei armate uriaşe.

— Apa! murmură Remy.

— Da, apa! Apa! strigă Henri. Ne cotropeşte; priveşte jos, la picioarele noastre: gârla s-a revărsat şi creşte mereu; peste cinci minute n-o să mai putem ieşi de aici.

— Doamnă! răcni slujitorul. Doamnă!

— Fără ţipete, Remy şi fără panică. Du-te de pregăteşte caii, repede, repede!

"O iubeşte — se gândi Remy — cu siguranţă c-o s-o salveze."

Slujitorul o rupse la fugă spre grajd, iar Henri urcă într-un suflet scara.

Auzind ţipătul lui Remy, Diane deschise uşa. Tânărul o luă în braţe ca pe un copil. Crezând că-i vorba de o trădare sau de o samavolnicie, Diane se zbătea din răsputeri, agăţându-se de tocul uşii.

— Spune-i, omule — strigă Henri — ci spune-i odată că vreau s-o salvez.

Remy, care tocmai se întorcea cu cei doi gonaci, auzi strigătul tânărului.

— Da, da! întări el. Da, aşa e, vrea să vă salveze, doamnă, mai bine zis o să vă salveze de la înec. Veniţi aici, veniţi!

Capitolul LXX Fuga

Fără a mai pierde vremea s-o liniştească pe Diane, Henri ieşi cu ea în braţe afară din casă şi vru s-o aşeze în faţa lui, pe cal.

Cu un gest ce mărturisea o nestăpânită repulsie, femeia însă reuşi să scape din veriga aceasta însufleţită, lunecând în braţele lui Remy, care o aşeză în şa pe calul pregătit pentru dânsa.

— Ce faceţi, doamnă? spuse Henri. Atât de greşit înţelegeţi simţămintele mele? Nu m-am gândit nici o clipă, vă rog să mă credeţi, la plăcerea de a vă ţine în braţe şi de a vă strânge bărbăteşte la piept, deşi pentru această fericire fără de seamăn aş fi fost gata să-mi dau şi viaţa. Trebuie însă neapărat să fugim mai repede chiar decât pasărea în zbor. Uitaţi-vă, uitaţi-vă, vedeţi că şi păsările fug?

Într-adevăr, în lumina pâcloasă a zorilor ce abia începeau să mijească, văzduhul era împânzit de o sumedenie de fluierari şi porumbei ce-şi fâlfâiau de zor aripile, înspăimântaţi şi, în

noaptea cutreierată de obicei doar de zborul tăcut al liliecilor, fâlfâitul aripilor fremătătoare ce-şi croiau drum ajutate de fioroasa răbufnire a vuitului avea un sunet cobitor pentru ureche şi era o privelişte năucitoare pentru ochi.

Diane nu catadicsi să-i răspundă; şi cum se afla urcată în şa, se mulţumi doar să-şi mâne calul la drum, fără să se mai uite înapoi. Dar cum şi gonaciul ei şi acela al lui Remy băteau de două zile drumurile fără întrerupere, erau cât se poate de obosiţi.

Henri întorcea mereu capul şi, văzându-i că nu sunt în stare să se ţină după el, zise stăruitor:

— Uitaţi-vă, doamnă, calul meu e mult mai iute decât armăsarii dumneavoastră; oricât mă silesc să-l ţin în frâu, mereu o ia înainte. Vă rog din suflet, doamnă, cât mai e vreme, nu vă mai cer acum să-mi daţi voie să vă ţin în braţe, nu doresc nimic altceva decât să luaţi calul meu şi să mi-l lăsaţi mie pe-al dumneavoastră.

— Mulţumesc, domnule! răspunse călătoarea, liniştită ca de obicei, cu un glas în care nu se simţea nici cea mai mică înfiorare.

— Dar bine, doamnă! exclamă Henri, aruncând în urmă o privire disperată. Vine apa peste noi! I-auziţi! I-auziţi!...

Într-adevăr, o clipă mai târziu un trosnet înfricoşător răsună în văzduh: digul unui sat fusese năpădit de puhoaie; bârnele, bulumacii, terasele se surpaseră, un îndoit şir de pari se frânsese cu o bubuitură ca de tunet şi apa, prăvălindu-se mugitoare peste ruine, începea să co-tropească o pădure de stejari, ale căror coame se vedeau fremătând şi ale căror crengi se auzeau pârâind ca şi cum un stol de diavoli înaripaţi zbura prin frunzişuri.

Arborii dezrădăcinaţi ce se izbeau de părcane, bârnele caselor prăbuşite ce pluteau la suprafaţa apei, nechezatul şi ţipetele îndepărtate ale oamenilor şi ale cailor târiţi de şuvoaie se împleteau într-o îngemănare de sunete atât de ciudate şi de lugubre, încât înfrigurarea de care era cuprins Henri se strecură şi în inima nepăsătoare şi neîmblânzită a Dianei.

Călătoarea dădu pinteni calului şi dobitocul, ca şi când ar fi simţit la rându-i primejdia ce-i pândea din clipă-n clipă, îşi încordă puterile, silindu-se să scape.

Apa însă înainta necontenit, câştigând tot mai mult teren şi se vedea cât de colo că, în mai puţin de zece minute, avea să-i ajungă din urmă pe călăreţi.

Henri se oprea mereu ca să-şi aştepte tovarăşii de drum.

— Mai repede, doamnă! striga el. Vă rog din suflet, mai repede! Vine apa, dă peste noi! Uite-o!

Noianul de ape sosea, într-adevăr, învolburat, spumegător, clocotind furios; mătură ca pe un fulg casa în care Remy îşi adăpostise stăpâna; săltă în sus ca pe un pai barca priponită de malul gârlei şi, plin de măreţie, uriaş, rostogolindu-şi vălătucii ca pe nişte şerpi încovrigaţi, ajunse, drept ca un zid, în spatele cailor ce-i purtau pe Remy şi pe Diane.

Henri scăpă un strigăt îngrozit şi se întoarse din drum ca şi cum ar fi vrut să înfrunte puhoiul.

— Dar nu vă daţi seama că viaţa dumneavoastră e în primejdie?! urlă el disperat. Poate că mai e timp încă, doamnă, daţi-vă jos de pe cal şi veniţi cu mine, veniţi aici!

— Nu, domnule! se împotrivi ea.

— Peste un minut va fi prea târziu! Uitaţi-vă, uitaţi-vă numai!...

Diane întoarse capul: apa se afla doar la cincizeci de paşi.

— Aşa mi-a fost scris — spuse ea. Nu mai staţi, domnule, fugiţi, fugiţi!

Calul încălecat de Remy se poticni istovit, îngenunchind cu amândouă picioarele din faţă şi, cu toate sforţările călăreţului său, nu mai fu în stare să se ridice de jos.

— Salvaţi-o! Salvaţi-o! Chiar dacă nu vrea! strigă Remy.

Şi în aceeaşi clipă, tocmai când încerca să-şi scoată picioarele din scări, puhoiul se prăvăli ca un zid uriaş poste capul credinciosului slujitor.

În faţa acestei privelişti, stăpâna sa sări jos de pe cal, hotărâtă să moară împreună cu Remy. Văzând ce voia să facă, Henri sărise din şa o dată cu dânsa; o cuprinse încercuindu-i mijlocul cu braţul drept şi, urcându-se din nou pe cal, porni într-o întinsoare la drum.

— Remy, Remy! striga Diane, întinzând braţele spre el, Remy!

Un ţipăt îi răspunse. Remy ieşise la suprafaţa apei şi, însufleţit de acea neistovită speranţă, deşi lipsită de orice temei, ce stăruie până în ultima clipă în sufletul muribundului, înota,

agăţat de o bârnă.

Calul său trecu pe lângă el, bătând apa cu picioarele din faţă, în timp ce valurile împresurau bidiviul stăpânei sale, iar ceva mai încolo, la o distanţă de cel mult douăzeci de paşi de iureşul apelor, Henri împreună cu tovarăşa sa alergau sau mai curând zburau pe cel de-al treilea cal, înnebunit de groază.

Remy nu mai regreta viaţa de care trebuia să se despartă, de vreme ce murea cu speranţa că singura fiinţă pe care o iubea pe lume avea să fie salvată.

— Rămâneţi cu bine, doamnă, rămâneţi cu bine! strigă slujitorul. Mi-a fost dat să plec înainte şi am să-i spun celui care ne-aşteaptă că nu trăiţi decât pentru...

Remy nu mai apucă să sfârşească: un munte de apă se revărsă peste capul său, spărgându-se la picioarele calului încălecat de Henri.

— Remy, Remy! răcni Diane. Remy, vreau să mor cu tine! Domnule, vreau să-l aştept, vreau să cobor. Pentru numele lui Dumnezeu, înţelege odată că vreau!

Ultimele vorbe fură rostite cu atâta hotărâre şi cu o atât de sălbatică dârzenie, încât tânărul îşi slăbi strânsoarea braţelor, lăsând-o să alunece jos.

— Prea bine, doamnă! Dacă-i aşa, o să murim aici câteşitrei. Nu pot decât să vă mulţumesc că-mi prilejuiţi această fericire la care nu m-aş fi gândit niciodată.

Şi cum, spunând aceste cuvinte, îşi strunise calul, puhoiul clocotitor se năpusti asupra lui aşa cum se năpustise mai înainte asupra lui Remy; dar în acelaşi moment, într-un suprem imbold de iubire, Henri o apucă de braţ pe tânăra femeie, care şi coborâse de pe cal.

Valurile îi încercuiră, vârtejul turbat îi târî cu el câteva clipe, laolaltă cu tot felul de hârburi.

Era, într-adevăr, un spectacol de toată frumuseţea să vezi sângele rece de care dădea dovadă omul acesta, atât de tânăr şi atât de devotat, care, cufundat în apă numai până la brâu, părea să stăpânească valurile, în timp ce o sprijinea cu o mână pe însoţitoarea lui, iar pe de altă parte, îndrumând cu ajutorul genunchilor ultimele sforţări ale calului ce sta gata să-şi dea suflarea, căuta să folosească şi cele din urmă zvârcoliri ale agoniei sale.

Timp de câteva clipe avu loc o luptă înfricoşătoare, în

care Diane, sprijinită de Henri cu mâna dreaptă, rămase cu capul deasupra apei, în vreme ce, cu stânga, tânărul se silea să îndepărteze bârnele plutitoare şi leşurile care, izbindu-se de calul său, ar fi putut să-l ducă la fund ori să-i zdrobească oasele.

Unul din aceste trupuri ce pluteau la suprafaţa apei, trecând pe lângă ei, strigă sau mai bine zis suspină:

— Rămâneţi cu bine, doamnă, rămâneţi cu bine!

— Sfinte Dumnezeule! exclamă tânărul. E Remy! Stai c-am să te scap şi pe tine!

Şi fără să se gândească la pericolul pe care-l înfăţişa o greutate în plus, îl apucă de mânecă pe Remy şi-l rezemă de coapsa lui stângă, îngăduindu-i astfel să răsufle în voie.

În acelaşi timp însă calul, istovit de această întreită povară se afundă în apă, întâi până la gât, apoi până la ochi şi, în cele din urmă, când nu mai avu putere să se ţină pe picioare, îşi îndoi genunchii şi scăpătă în adânc.

— S-a sfârşit! îngână Henri. Doamne, primeşte în mâinile tale viaţa mea pe care am păstrat-o neprihănită. Iar dumneavoastră, doamnă, vă încredinţez sufletul meu care era cu totul închinat dumneavoastră!

În momentul acela Henri simţi că slujitorul îi scăpase din mână; nu făcu însă nici o sforţare ca să-l reţină: îşi dădea seama că orice împotrivire era de prisos.

Singura lui grijă fu s-o sprijine pe Diane, ajutând-o să se menţină la suprafaţă, pentru ca ea, cel puţin, să moară la urmă, iar el să-şi poate spune în ultima clipă că făcuse tot ce-i stătea în putere pentru a o scăpa de la moarte.

Deodată însă, tocmai când se pregătea să-şi dea obştescul sfârşit, un strigăt de bucurie răsună în apropiere.

Se întoarse şi-l văzu pe Remy, care izbutise să se agaţe de o barcă.

Luntrea făcea parte din acareturile căsuţei şi fusese smulsă de la locul ei de apele revărsate; valurile o târâseră cu ele şi Remy care între timp, datorită lui Henri, se întremase, Remy, în clipa în care o văzu trecând prin dreptul său, se desprinsese de însoţitorii săi şi, gâfâind şi lovind apa cu braţele, din două mişcări ajunsese lângă ea.

Cele două vâsle erau atârnate de slaiuri, iar o cange se rostogolea la fund.

Întinse cangea spre Henri şi tânărul se agăţă de ea,

trăgând-o după dânsul pe Diane, pe care apoi o ridică în braţe şi o trecu peste umerii săi, încredinţând-o lui Remy. Pe urmă, prinzându-se la rândul său de marginea bărcii, se urcă lângă ei.

Primele mijiri ale revărsatului de ziuă scoaseră la iveală câmpiile înecate şi luntrea ce se legăna ca o scamă rătăcită pe faţa oceanului acoperit de tot felul de rămăşiţe.

În stânga lor, la o distanţă de aproape două sute de paşi, se înălţa o colină scundă care, împresurată de valuri, părea o insulă în mijlocul mării.

Henri apucă lopeţile şi începu să vâslească în direcţia colinei, spre care de altfel îi mâna şi curentul apei.

Remy luă în mână cangea şi, proţăpit în picioare la prova bărcii, căuta să îndepărteze bârnele şi dulapii de care luntrea s-ar fi putut izbi.

Datorită puterii lui Henri şi îndemânării lui Remy, ieşiră la liman sau, mai bine zis, se izbiră de colină.

Remy sări pe uscat şi, apucând lanţul bărcii, o trase spre el.

Henri se apropie s-o ridice pe Diane în braţe, dar ea se mulţumi doar să-i întindă mâna şi, sculându-se singură de jos, sări la rândul ei din barcă.

Henri suspină: o clipă îi trecu prin minte să se arunce în vâltoare şi să se înece sub privirile ei, dar un simţământ mai puternic decât voinţa lui îl ţinea legat de viaţă atâta vreme cât o avea înaintea ochilor pe femeia aceasta, în preajma căreia atâta amar de timp râvnise să se afle, fără ca dorinţa lui să se fi împlinit vreodată.

Trase barca pe uscat şi se aşeză la zece paşi de Diane şi de Remy, vânăt la faţă, cu hainele leoarcă de apa ce şiroia din ele, mai întristătoare chiar decât sângele.

Scăpaseră de primejdia cea mai ameninţătoare, adică de înec; apele descătuşate, oricât de năvalnice ar fi fost, nu puteau să crească într-atât, încât să acopere colina.

Puteau deci să contemple în voie mânia năprasnică a valurilor ce clocoteau la picioarele lor, mânie aproape tot atât de cumplită ca şi mânia lui Dumnezeu. Henri privea puhoaiele ce treceau vijelioase pe lângă ei cu un vuiet asurzitor, cărând cu duiumul cadavre de ostaşi francezi, de-a valma cu caii şi cu armele lor.

Remy simţea o durere pătrunzătoare la umăr: o bârnă ce

plutea la suprafaţa apei îl lovise în clipa în care bidiviul îngenunchease sub el.

Cât priveşte pe tovarăşa sa de călătorie, în afară de faptul că era rebegită de frig, nu avusese nimic de suferit; Henri o cruţase de tot ceea ce-i stătuse în putere s-o cruţe.

Tânărul conte constată cu mirare că aceste două făpturi scăpate ca prin minune de la moarte nu se gândeau să-i mulţumească decât lui şi nu observase nici cea mai mică mărturie de recunoştinţă din partea lor faţă de bunul Dumnezeu, din îndurarea căruia, în primul rând, avuse-seră parte să scape cu viaţă.

Ridicându-se cea dintâi în picioare, tânăra femeie băgă de seamă că departe de tot, în zare, înspre apus, se desluşea ceva ca nişte focuri în ceaţă.

Se înţelege de la sine că focurile ardeau pe o ridicătură pe care apele dezlănţuite nu ajunseseră s-o acopere.

După câte îşi puteau da seama la lumina dimineţii friguroase ce prinsese a miji risipind negura nopţii, focurile se aflau la o distanţă de aproape o leghe.

Remy înaintă pe spinarea colinei ce se prelungea în direcţia focurilor şi, după câtva timp, se întoarse să le spună că la vreo mie de paşi de locul unde debarcaseră începea, cel puţin asta era impresia lui, un val de pământ menit să stăvilească apele şi care mergea în linie dreaptă spre focuri. Ceea ce-l determina pe Remy să creadă c-ar putea fi vorba de o îndiguire sau poate de o şosea erau două şiruri de copaci aliniaţi de o parte şi de alta a ei şi sădiţi la distanţe egale.

Observaţiile pe care le făcu, la rândul său, Henri se potriviră întru totul cu constatările slujitorului; totuşi, în împrejurările in care se aflau, neprevăzutul juca un rol destul de însemnat.

Apele revărsate peste şesul a cărui suprafaţă avea oarecare înclinare îi azvârliseră în stânga drumului pe care-l urmau, silindu-i să facă o derivă considerabil de mare: din pricina acestei derive, la care se mai adăugase goana disperată a cailor, ei nu aveau nici o posibilitate să se orienteze.

E adevărat că începuse să se lumineze de ziuă, dar era pâclă şi cerul înnorat; să fi fost o vreme frumoasă şi senină, ar fi putut zări clopotniţa din Mannes, care se afla probabil la o depărtare de cel mult două leghe.

— Dumneavoastră, domnule conte — întrebă Remy — ce părere aveţi despre focurile astea?

— Să-ţi spun drept, focurile astea, care pe dumneata te fac să crezi c-ai putea afla lângă ele un adăpost primitor, mie mi se par, dimpotrivă, primejdioase şi-mi dau de gândit.

— Pentru ce?

— Remy — spuse Henri, coborând glasul — priveşte cadavrele astea: toate sunt de francezi, nu se vede nici un flamand printre ele; asta înseamnă că s-a întâmplat o nenorocire cumplită; digurile au fost sparte pentru ca armata franceză să fie nimicită până la ultimul om, dacă a fost cumva înfrântă; iar dacă, dimpotrivă, a învins, să nu se poată bucura de roadele biruinţei câştigate. De ce să nu ne gândim că focurile ar putea fi aprinse tot atât de bine de duşmani ca şi de prieteni, sau că e pur şi simplu vorba de un vicleşug menit să-i atragă pe fugari?

— Totuşi nu putem rămâne aici; mi-e teamă că până la urmă frigul şi foamea au s-o răpună pe stăpâna mea.

— Ai dreptate, Remy — recunoscu contele. Rămâi dumneata aici cu doamna; eu am să încerc să ajung până la dig şi am să mă întorc după aceea să vă spun ce-am aflat.

— Nu, domnule — interveni Diane — nu se poate să înfruntaţi singur primejdiile. Împreună am reuşit să scăpăm cu viaţă şi tot împreună vom muri. Dă-mi braţul, Remy, sunt gata.

Fiecare din cuvintele rostite de fiinţa aceasta atât de ciudată avea un ton atât de poruncitor, încât nimănui nu i-ar fi trecut prin gând o singură clipă să i se împotrivească.

Henri se înclină şi o porni înainte.

Puhoaiele se mai potoliseră; digul, care se sfârşea în dreptul colinei, forma un mic golf unde apele dormeau în bună pace. Se urcară câteşitrei în barcă şi luntrea se desprinse de mal, împinsă din nou în mijlocul cadavrelor şi cioturilor de scânduri ce pluteau la suprafaţă. După un sfert de oră acostau lângă dig.

Priponiră lanţul bărcii de trunchiul unui arbore, coborâră pe uscat şi o porniră de-a lungul valului de pământ. După ce merseră aşa preţ de un ceas, ajunseră în dreptul unor colibe flamande în mijlocul cărora, într-o piaţă plantată cu tei, poposiseră în jurul unui foc mare o ceată de vreo două sau trei sute de ostaşi; un drapel francez flutura deasupra lor.

Santinela care stătea de pază la vreo sută de paşi de tabără aprinse fitilul muschetei, strigând:

— Stai! Cine-i?

— Franţa! răspunse du Bouchage. Apoi, întorcându-se către Diane, zise: Sunteţi salvată, doamnă! Am recunoscut fanionul jandarmilor din Aunis, un corp de elită în care am o mulţime de prieteni.

Auzind somaţia santinelei şi răspunsul contelui, câţiva jandarmi se grăbiră să vină în întâmpinarea noilor sosiţi, care, în mijlocul prăpădului ce se abătuse asupra tuturor, fură primiţi cu o sporită bucurie, în primul rând fiindcă scăpaseră de la înec, şi-apoi pentru că erau compatrioţi de-ai lor.

Henri îşi spuse numele, având grijă să pomenească şi de fratele său. Şi cum tăbărâseră toţi cu întrebările, dornici să afle ce se întâmplase, le povesti minunea prin care scăpase de la moarte împreună cu însoţitorii săi, fără să mai adauge nici o altă lămurire.

Remy şi stăpâna sa se aşezară tăcuţi deoparte; Henri se apropie de ei, poftindu-i să vină lângă foc.

Şi unul şi celălalt erau uzi leoarcă şi apa încă mai picura din hainele lor.

— Doamnă — spuse contele — puteţi fi sigură că veţi fi respectată aici, ca în propria dumneavoastră casă: mi-am îngăduit să spun că sunteţi o rudă de-a mea, vă rog să nu mi-o luaţi în nume de rău.

Şi fără să le mai dea răgaz celor pe care-i scăpase de la moarte să-i mulţumească, Henri se îndepărtă pentru a se alătura ofiţerilor care-l aşteptau.

Remy şi Diane schimbară o privire, pe care, dacă Henri ar fi putut s-o vadă, s-ar fi simţit pe deplin răsplătit pentru curajul şi grija plină de gingăşie dovedite faţă de ei.

Jandarmii din Aunis, cărora fugarii noştri le ceruseră găzduire, se retrăseseră în bună rânduială după înfrângere şi după ce comandanţii dăduseră bir cu fugiţii potrivit cuvântului de ordine: *Să scape cine poate*.

Pretutindeni unde oamenii cu aceeaşi poziţie împărtăşesc aceleaşi sentimente şi sunt obişnuiţi să trăiască în comun, de cele mai multe ori gândul şi fapta sunt strâns legate şi toţi fiind într-un gând, pornesc cu aceeaşi însufleţire la fapte.

E tocmai ceea ce se întâmplase în noaptea aceea cu

jandarmii din Aunis.

Văzând că sunt lăsaţi în voia soartei de comandanţii lor şi că celelalte regimente căutau, care cum puteau, să scape cu zile, se uitaseră unul la altul, strânseseră rândurile în loc să le rupă şi, mânându-şi caii la galop, sub comanda unuia dintre corneţii lor pe care-l îndrăgeau cu toţii pentru vitejia lui şi pe care-l respectau deopotrivă pentru obârşia sa, porniseră spre Bruxelles.

Ca toţi actorii acestei înfricoşătoare tragedii, văzuseră revărsarea puhoaielor peste câmpii şi fuseseră hăituiţi de apele dezlănţuite; spre norocul lor însă le ieşise în cale burgul despre care am vorbit mai înainte şi care constituia o poziţie întărită deopotrivă împotriva oamenilor ca şi îm-potriva stihiilor.

Socotindu-se feriţi de orice primejdie, locuitorii nu-şi părăsiseră casele, mulţumindu-se să trimită doar femeile, bătrânii şi copiii la oraş; aşa că, la sosirea lor, jandarmii din Aunis avuseseră de întâmpinat oarecare împotrivire; dar moartea mugea în spatele lor: se năpustiseră ca nişte oameni cărora le-a ajuns cuţitul la os, reuşind să înlăture toate opreliştile, pierduseră zece oameni în timp ce luau şoseaua cu asalt, însă până la urmă apucaseră să pună stăpânire pe burg, silindu-i pe flamanzi să-şi ia tălpăşiţa. După un ceas, burgul era cu totul împresurat de puhoaie, în afară de partea dinspre şoseaua pe care i-am văzut venind ceva mai înainte pe Henri împreună cu tovarăşii săi de drum. Iată ce reuşi să afle contele du Bouchage din gura jandarmilor din Aunis.

— Şi restul armatei? întrebă Henri.

— Priviţi — îi spuse cornetul — în fiecare clipă trec alte cadavre. Răspunsul îl aveţi sub ochii dumneavoastră!

— Dar... dar fratele meu? abia îndrăzni să îngâne du Bouchage, cu o voce sugrumată.

— Îmi pare rău, domnule conte, dar nu putem să vă spunem nimic precis despre domnia sa; s-a luptat ca un zmeu; de trei ori l-am scos cu de-a sila din foc. Cu siguranţă c-a scăpat teafăr din luptă, dar nu mai ştim ce s-a întâmplat după ce-au năvălit puhoaiele.

Henri lăsă capul în piept, copleşit de gânduri amare, apoi, amintindu-şi deodată, întrebă:

— Dar ducele?

Cornetul se aplecă la urechea lui şi-l spuse cu jumătate de

glas:

— Domnule conte, ducele a fugit printre primii. Călărea un cal alb ca spuma laptelui, doar cu o ţintă neagră în frunte. Ei bine, adineauri am văzut calul trecând în mijlocul unui vălmăşag de hârburi; piciorul unui călăreţ era prins în scară şi plutea pe lângă şa la suprafaţa apei.

— Sfinte Dumnezeule! exclamă Henri.

— Sfinte Dumnezeule! murmură Remy, care, la întrebarea contelui "Dar ducele?", se ridicase de jos ca să audă ce se întâmplase şi în aceeaşi clipă îşi întoarse ochii spre însoţitoarea sa.

— Şi pe urmă? se interesă contele.

— Da, pe urmă?... bâigui Remy.

— Unul din oamenii mei s-a încumetat să coboare în vârtejul pe care-l formau apele la cotul digului, ca să apuce frâul ce plutea pe valuri; în sfârşit, a reuşit să pună mâna pe el şi s-a căznit să tragă pe ţărm dobitocul care murise. Am văzut atunci ieşind la iveală o cizmă albă şi unul din pintenii de aur pe care-i purta ducele. În acelaşi moment însă apele s-au învolburat, ca şi când ar fi fost supărate că vrem să le smulgem prada. Jandarmul meu s-a grăbit să dea drumul frâului din mână spre a nu fi târât de valuri şi totul s-a mistuit în adânc. Nu vom avea nici măcar mângâierea de a îngropa creştineşte pe bietul nostru prinţ.

— A murit! Şi el a murit! Ce nenorocire! Să moară până şi moştenitorul tronului!

Remy se întoarse lângă însoţitoarea sa.

— A murit, doamnă! rosti el, cu o expresie lesne de închipuit. Aţi văzut?!

— Slavă Domnului! Fie numele Domnului lăudat că m-a scutit de o crimă! răspunse Diane, înălţând mâinile şi ochii spre cer în semn de recunoştinţă.

— Da, dar în schimb acum nu ne mai putem răzbuna — răspunse Remy.

— Dumnezeu are oricând dreptul să-şi amintească. Omul nu se cuvine să se răzbune decât atunci când Cel de Sus se întâmplă să uite.

Contele privea cu un fel de spaimă exaltarea de care păreau cuprinse cele două făpturi scăpate de el de la moarte: le observa de departe, încercând în zadar să tălmăcească gesturile

şi expresia întipărită pe feţele lor spre a-şi da seama de dorinţele sau de temerile pe care le simţeau în momentul acela.

Vocea cornetului îl smulse din contemplare.

— Dar dumneavoastră, domnule conte — îl întrebă acesta — ce aveţi de gând să faceţi acum?

Contele tresări:

— Eu?

— Da, dumneavoastră.

— Am să aştept aici până ce am să văd trecând trupul fratelui meu — răspunse tânărul, cu un glas ce mărturisea o crâncenă disperare. Şi-atunci am să caut, la rândul meu, să-l scot la liman ca să-l îngrop creştineşte, dar, te rog să mă crezi, din clipa în care am să-l ţin în braţe, n-am să-l mai părăsesc.

Cuvintele acestea dureroase ajunseră la urechea lui Remy, care se uită la tânărul cavaler cu o privire mustrătoare şi în acelaşi timp plină de duioşie.

Cât despre Diane, din momentul în care cornetul le dezvăluise moartea ducelui de Anjou nu mai auzea nimic: se ruga.

Capitolul LXXI Schimbarea la faţă

După ce îşi făcu rugăciunea, tovarăşa de drum a lui Remy se ridică în picioare, luminată la faţă şi atât de frumoasă, încât contele scăpă fără să vrea un strigăt de uimire şi admiraţie.

Părea să se fi trezit dintr-un somn lung şi bântuit de visuri ce-i istoviseră mintea şi-i întunecase chipul senin, un somn greu ca de plumb ce face să se întipărească pe fruntea asudată a celui adormit chinurile imaginare de care este muncit în vis.

Sau, mai degrabă, semăna cu fiica lui Iair, sculată din morţi în clipa când trebuia să fie pogorâtă în mormânt şi ridicându-se de pe năsălie, cu sufletul curăţat de păcate, gata să se înalţe la ceruri.

Trezită din letargie, tânăra femeie se uită jur împrejur cu o privire atât de blândă, atât de suavă, plină de atâta bunătate îngerească, încât Henri, încrezător ca toţi îndrăgostiţii, îşi închipui că se înduioşase de suferinţele sale, lăsându-se, în sfârşit, înduplecată de un simţământ, dacă nu de bunăvoinţă,

cel puţin de recunoştinţă şi de compătimire.

În timp ce jandarmii, după ce îmbucaseră ceva ca să-şi astâmpere foamea, dormeau risipiţi ici şi colo printre dărâmături; în timp ce Remy, lăsându-se la rândul său toropit de somn, îşi rezemase capul de stinghia unui gard de care era sprijinită banca sa, Henri se apropie de tânăra femeie şi, aşezându-se lângă ea, cu o voce atât de molcomă şi de blajină, încât părea murmurul unei adieri, spuse:

— Doamnă, sunt fericit că trăiţi!... Îngăduiţi-mi să vă împărtăşesc bucuria ce se revarsă din inima mea, acum când vă ştiu aici, la adăpost, după ce v-am văzut cu puţin înainte la un pas de moarte.

— Într-adevăr, domnule — răspunse Diane — dacă mai trăiesc, e numai mulţumită dumneavoastră şi — adăugă ea cu un zâmbet trist — aş vrea din tot sufletul să vă pot spune că vă sunt îndatorată.

— În sfârşit, doamnă — continuă Henri, călcându-şi pe inimă, ca o supremă dovadă de dragoste şi de jertfire de sine vrednică de toată admiraţia. Chiar de-ar fi numai pentru faptul că v-am salvat de la moarte ca să vă puteţi revedea cu cei pe care-i iubiţi!

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă Diane.

— Cu cei pe care aţi plecat să-i căutaţi cu preţul atâtor primejdii — adăugă Henri.

— Cei pe care-i iubeam, domnule, au murit, la fel ca şi cei în căutarea cărora am plecat.

— O, doamnă! îngână tânărul, căzând în genunchi. Aplecaţi-vă ochii asupra mea, asupra mea care am suferit atât de cumplit, asupra mea care v-am iubit atât de mult. O, nu vă întoarceţi privirea; sunteţi tânără, sunteţi frumoasă ca un înger din ceruri. Citiţi în adâncul inimii mele, pe care o ţin deschisă înaintea dumneavoastră şi veţi vedea că în inima asta nu există nici o fărâmă cât de mică din ceea ce numesc dragoste ceilalţi oameni, aşa cum o înţeleg ei. Nu mă credeţi? Gândiţi-vă la orele ce-au trecut, cântăriţi-le rând pe rând: care dintre ele mi-a adus vreo bucurie? Care dintre ele vreo speranţă? Şi totuşi am stăruit. M-aţi făcut să plâng şi mi-am înghiţit lacrimile, m-aţi făcut să sufăr şi mi-am înăbuşit suferinţele, m-aţi trimis la moarte şi am înfruntat-o fără să crâcnesc. Chiar în momentul acesta în care nu mă învredniciţi nici măcar cu o privire şi fiecare din cuvintele

mele, oricât de înfocate ar fi, pare un strop de apă rece ca gheaţa ce picură pe inima dumneavoastră, sufletul meu e plin numai de dumneavoastră şi dacă mă simt în stare să mai trăiesc, e numai pentru că vă ştiu în viaţă. Adineauri nu eram gata să mor lângă dumneavoastră? Ce v-am cerut? Nimic. V-am atins măcar o singură data mâna? Niciodată, decât doar ca să vă scap dintr-o primejdie de moarte. V-am ţinut în braţele mele ca să vă cruţ de furia puhoaielor, aţi simţit oare că v-am strâns la piept? Nu. În mine nu mai dăinuie decât sufletul şi toată făptura mea s-a curăţat de păcate la focul mistuitor al dragostei mele.

— O, domnule, fie-vă milă, vă rog şi nu-mi vorbiţi aşa.

— Şi eu vă rog, fie-vă milă şi nu mă osândiţi! Mi s-a spus că nu iubiţi pe nimeni; aş vrea să aud din gura dumneavoastră lucrul acesta ca să mă conving: ciudată plăcere, nu-i aşa? pentru un om care iubeşte, să audă cu urechile lui că, într-adevăr, nu este iubit. Pentru mine însă e mai bine aşa, deoarece, făcându-mi această mărturisire, îmi spuneţi în acelaşi timp că inima dumneavoastră e la fel de împietrită faţă de toţi oamenii. O, doamnă, doamnă, sunteţi singura fiinţă pe care am adorat-o în viaţa mea, înduraţi-vă deci şi răspundeţi-mi.

Cu toate stăruinţele lui Henri, tânăra femeie nu se învrednici să-i răspundă decât printr-un oftat.

— Văd că nu vreţi să-mi spuneţi nimic — urmă contele, Remy, cel puţin, a fost mai milostiv cu mine decât dumneavoastră şi a încercat să-mi aducă o mângâiere! O, acum îmi dau seama, nu-mi răspundeţi pentru că nu vă lasă inima să-mi mărturisiţi că vă duceaţi în Flandra să vă întâlniţi cu cineva mai fericit decât mine, decât mine, care totuşi sunt în floarea vârstei, decât mine, în care fratele meu şi-a pus o bună parte din speranţele sale, decât mine, care mă sting la picioarele dumneavoastră fără să-mi fie dat să vă aud spunându-mi: "Am iubit, dar acum nu mai iubesc" sau măcar "Iubesc, dar poate că n-o să mai iubesc!"

— Domnule conte — îi răspunse, în sfârşit, tânăra femeie, cu o solemnitate plină de măreţie — n-are rost să-mi vorbiţi aşa cum se vorbeşte de obicei cu o femeie: eu nu mai am nimic de-a face cu lumea aceasta, fiinţa mea e în altă lume acum. Dacă nu mi-aş fi dat seama cât de nobil, de bun şi de generos e sufletul dumneavoastră, dacă aş fi descoperit în adâncul inimii mele

zâmbetul duios şi blând al unei surori faţă de fratele său, v-aş fi spus: "Ridicaţi-vă, domnule conte şi cruţaţi, vă rog, urechile mele, care se înfioară înspăimântate la auzul oricărui cuvânt de dragoste". Dar n-am să vă spun aşa ceva, domnule conte, fiindcă mă doare inima când văd cât suferiţi. Mai mult chiar: acum, când am ajuns în sfârşit să vă cunosc, v-aş lua mâna şi, lipind-o de inima mea, cu drag aş vrea să vă spun: "Vedeţi, inima mea nu se mai simte bătând; trăiţi în preajma mea, dacă ţineţi neapărat la lucrul acesta şi astfel veţi putea vedea zi după zi, cu ochii dumneavoastră, dacă o asemenea privelişte vă poate face plăcere, osânda dureroasă a unui trup în care viaţa se stinge ucisă de chinurile sufletului", dar jertfa asta, pe care sunt convinsă că aţi primi-o ca pe o nemăsurată fericire...

— O, da! exclamă Henri.

— Ei, bine, jertfa asta, eu sunt datoare s-o resping. Începând de azi, ceva s-a schimbat în viaţa mea; nu mai am dreptul să mă sprijin de braţul nici unei făpturi de pe lumea aceasta, nici chiar de braţul acestui prieten inimos, acestei nobile fiinţe pe care o vezi odihnindu-se acolo şi căreia îi este îngăduit să se bucure o clipă de fericirea de a uita! Din păcate, sărmane Remy — continuă ea, lăsând să se simtă în glasul ei primul fior de emoţie pe care-l observase Henri până atunci la ea — sărmane Remy, când mă gândesc ce tristeţe te aşteaptă în clipa în care vei deschide ochii! Nu ştii nimic despre schimbarea ce s-a petrecut în cugetul meu, nu poţi să citeşti în ochii mei şi nici nu bănuieşti că, trezindu-te din somn, îţi vei da seama c-ai rămas singur pe lume, fiindcă sufletul meu e sortit să se înalţe singur la Dumnezeu.

— Ce vorbe sunt astea? se cutremură Henri. Vreţi chiar într-adevăr să muriţi?

Trezit din somn de strigătul îndurerat al tânărului conte, Remy ridică îndată capul şi trase cu urechea.

— Adineauri m-aţi văzut rugându-mă, nu-i aşa? continuă tânăra femeie.

Henri se înclină în semn că da.

— Rugăciunea aceea era făcută spre a-mi lua rămas bun de la lume; bucuria pe care aţi citit-o pe chipul meu, bucuria aceasta neasemuită de care mă simt luminată în clipa de faţă, nu se deosebeşte cu nimic de bucuria de care aş fi însufleţită dacă în momentul acesta îngerul morţii ar veni să-mi spună:

"Ridică-te, Diane şi urmează-mă la picioarele tronului ceresc!"

— Diane! Diane! şopti Henri. În sfârşit, acum ştiu cum vă numiţi... Diane! Nume scump şi drag, mai drag decât orice pe lume!

Şi nefericitul se întinse la picioarele tinerei femei, murmurându-i numele, beat de o nemăsurată fericire.

— O, încetaţi, vă rog! îi porunci Diane, cu glasul ei plin de solemnitate. Uitaţi numele acesta, pe care l-am dat în vileag fără să vreau; nimeni pe lume nu are dreptul să-mi sfâşie inima rostindu-l.

— O, doamnă, doamnă! izbucni Henri. Acum c-am aflat numele dumneavoastră, nu mai spuneţi, vă rog, că vreţi să muriţi.

— N-am spus aşa ceva, domnule — mărturisi tânăra femeie cu vocea ei gravă. Am spus doar că vreau să părăsesc această vale a plângerii, lumea aceasta învolburată de ură, de patimi încrâncenate, de interese josnice şi de dorinţe nevrednice; am spus că nu mai am ce căuta printre făpturile pe care bunul Dumnezeu le-a plăsmuit aidoma cu mine; ochii mei sunt secătuiţi de lacrimi, sângele vlăguit nu mai face să bată inima mea, în mintea mea nu se mai deapănă nici un gând din ziua în care unicul gând ce sălăşluia în ea a murit; nu sunt decât o biată victimă neînsemnată, de vreme ce nu am nimic de jertfit, nici dorinţe, nici speranţe, renunţând la viaţa lumească; dar, în sfârşit, aşa cum sunt, cer Atotputernicului să mă primească: nădăjduiesc că se va milostivi de mine, de vreme ce mi-a hărăzit o atât de cumplită suferinţă şi totuşi n-a vrut să mor istovită sub povara suferinţelor mele.

Remy care ascultase toate aceste cuvinte, se ridică încet de pe bancă şi se apropie de stăpâna sa.

— Vreţi să mă părăsiţi? întrebă el cu o adâncă mâhnire.

— Pentru bunul Dumnezeu — răspunse Diane, înălţând spre cer mâna sa palidă şi slabă ca mâna preacucernicei Magdalena.

— Va să zică e adevărat! murmură Remy, punând capul în piept. E adevărat!

Şi cum Diane tocmai îşi cobora mâna, i-o cuprinse în palme şi o strânse la piept, ca şi când ar fi fost moaştele unei sfinte.

— O, Doamne, ce sunt eu pe lângă aceste două suflete?

suspină tânărul, cutremurându-se înfiorat de spaimă.

— Sunteţi singura făptură omenească — îi răspunse Diane — asupra căreia privirile mele s-au oprit de două ori de când mi-am osândit ochii să rămână închişi pe veci.

Henri căzu în genunchi.

— Vă mulţumesc, doamnă — spuse el — în momentul acesta sufletul dumneavoastră mi s-a dezvăluit pe de-a-ntregul. Vă mulţumesc, acum văd limpede viitorul: din clipa asta, nici un cuvânt şoptit de buzele mele, nici un imbold al inimii mele nu vor da în vileag în mine pe cel ce v-a iubit. Viaţa dumneavoastră, doamnă, e de aci înainte închinată Celui de Sus, nu pot fi gelos deci pe Dumnezeu.

Abia apucase să rostească aceste cuvinte, pătruns de vraja pe care o răspândeşte în jurul său orice hotărâre măreaţă şi nestrămutată şi care are darul de a primeni sufletul, când, pe câmpia încă învăluită în pâclele ce începeau să se risipească treptat-treptat, se auziră sunând în depărtare glasuri de trâmbiţe.

Jandarmii se repeziră să pună mâna pe arme şi săriră în şa înainte de a fi primit vreun ordin.

Henri ciulise urechea.

— Domnilor, domnilor! strigă el. Sunt goarnele amiralului, le recunosc, le recunosc. Doamne Dumnezeule! De-ar fi să vestească sosirea fratelui meu!

— Vezi, dar, că tot mai ai ceva de dorit — îi spuse Diane — şi că mai există încă o fiinţă pe care o iubeşti; pentru ce să te laşi copleşit de disperare, copile, ca un om care nu mai are nimic de dorit şi nu mai iubeşte pe nimeni pe lume?

— Un cal! strigă Henri. Daţi-mi, vă rog, un cal...

— Dar cum credeţi c-o să puteţi pleca de aici — întrebă cornetul — atâta timp cât suntem înconjuraţi de apă din toate părţile?

— Vedeţi bine doar că se poate umbla pe câmpie, vedeţi bine doar că ei sunt pe drum, de vreme ce sună din trâmbiţe.

— Duceţi-vă în susul şoselei, domnule conte — îl povăţui cornetul. Vremea începe să se însenineze şi poate că veţi reuşi să vedeţi ceva.

— Mă duc — spuse tânărul.

Henri se îndreptă într-adevăr spre înălţimea pe care l-o arătase cornetul; goarnele continuau să sune în răstimpuri, fără

să se apropie şi fără să se depărteze.

Remy se aşeză din nou lângă Diane.

Capitolul LXXII Cei doi fraţi

După un sfert de oră, Henri se înapoie; văzuse lămurit, aşa cum oricine putea să vadă; văzuse pe o colină, care până atunci fusese învăluită de negurile nopţii, un detaşament destul de puternic de trupe franceze care poposiseră acolo şi-şi întăriseră poziţia.

Cu excepţia unui şanţ larg ce înconjura burgul ocupat de jandarmii din Aunis, apa începuse să scadă pe întinsul câmpiei, ca într-un iaz pe cale de a fi golit, înclinaţia naturală a terenului făcând să se scurgă puhoaiele în mare şi în câteva locuri mai ridicate decât altele şesul ieşea încetul cu încetul la iveală, ca după un potop.

Nămolul clisos cărat de apele revărsate acoperise aproape toate cuprinsurile şi era mai mare jalea să vezi, pe măsură ce vântul împrăştia pâclele aşternute peste plaiuri, un pâlc de vreo cincizeci de călăreţi înotând în noroi şi străduindu-se în zadar să ajungă fie până la burg, fie pe colină.

Ostaşii de pe colină auziseră strigătele lor disperate şi de aceea goarnele sunau neîncetat.

În momentul în care vântul izbuti să risipească trâmbele de ceaţă, Henri zări pe colină drapelul francez desfăşurându-se falnic în văzduh.

La rândul lor, jandarmii se grăbiră să înalţe stindardul ţinutului Aunis şi din amândouă taberele se auziră detunând salve de muschete trase în semn de bucurie.

Pe la orele unsprezece soarele se arătă, în sfârşit, pe cer, luminând această jalnică privelişte, zbicind pe alocuri pământul şi croind o pârtie ce părea să fie un drum de legătură şi pe care se putea, în fine, umbla.

Henri, care coborâse să cerceteze pârtia, îşi dădu seama cel dintâi, după zgomotul pe care-l iscau potcoavele calului, că era vorba de o şosea pietruită ce ducea, făcând un ocol circular, din marginea burgului până la poalele colinei; ajunse deci la concluzia că gonacii vor intra cu picioarele în noroi până

deasupra copitei, până la genunchi sau poate chiar până la piept, în nici un caz însă mai mult, deoarece se sprijineau pe un teren consolidat.

Ceru, aşadar, îngăduinţa de a face această încercare şi cum nimeni nu se gândea să-şi pună viaţa în joc într-o expediţie atât de periculoasă, lăsă în grija cornetului pe Remy şi pe tovarăşa sa de călătorie şi porni să înfrunte singur primejdiile drumului.

În timp ce părăsea burgul, se zări un călăreţ coborând povârnişul colinei şi încercând, la rândul său, să răzbată până la burg urmând acelaşi drum ca şi Henri.

Întreg versantul dinspre burg al colinei era înţesat de ostaşi ce priveau isprava neasăbuitului călăreţ, ridicând braţele la cer ca şi cum s-ar fi străduit să-l înduplece cu rugăminţile lor să se întoarcă din drum.

Amândoi solii celor două crâmpeie ale marii armate franceze îşi urmară calea vitejeşte, pentru ca foarte curând să-şi dea seama şi unul şi celălalt că lucrul pe care îl aveau de făcut era mult mai puţin dificil decât s-ar fi putut teme în primul moment sau decât se temeau ceilalţi pentru ei.

O vână bogată de apă ce ţâşnea din spărtura unui apeduct izbit de o bârnă mustea de sub stratul gros de noroi, spălând parcă anume şoseaua înnămolită şi lăsând să se vadă prin unda ei limpede făgaşul pietruit pe care caii îl căutau de zor cu copitele. Distanţa dintre cei doi călăreţi nu era mai mare acum de două sute de paşi.

— Franţa! strigă călăreţul ce pornise de pe colină.

Şi-şi scoase pălăria adumbrită de o pană albă.

— Oh, dumneata erai! exclamă Henri, mărturisindu-şi gălăgios bucuria. Dumneata, monseniore?

— Tu, Henri?! Tu, frăţioare?! izbucni celălalt călăreţ.

Şi cu riscul de a pierde drumul de sub picioare, abătându-se fie spre dreapta, fie spre stânga lui, amândoi caii o porniră la galop unul spre altul şi, în scurtă vreme, în uralele înfocate ale privitorilor de pe şosea şi de pe colină, cei doi călăreţi se îmbrăţişară îndelung şi cu duioşie.

Într-o clipă, burgul şi colina rămaseră pustii; jandarmii şi soldaţii din cavaleria uşoară, gentilomii, fie hughenoţi, fie catolici, năvăliră pe drumul deschis de cei doi fraţi.

Curând cele două tabere se înfrăţiră, braţele se

deschiseră şi, de unde mai înainte se temuseră să nu dea mâna cu moartea, trei mii de francezi înţesau acum şoseaua, mulţumind proniei cereşti şi strigând "Trăiască Franţa!"

— Domnilor! răsună la un moment dat glasul unui ofiţer hughenot. S-ar cuveni să strigaţi mai degrabă trăiască domnul amiral! Căci numai domnului duce de Joyeuse şi numai domniei sale datorăm cu toţii minunea de a fi scăpat cu viaţă astă-noapte, iar azi-dimineaţă bucuria de a strânge în braţe pe compatrioţii noştri.

Cuvintele lui fură întâmpinate cu aclamaţii furtunoase. Cei doi fraţi schimbară câteva cuvinte stropite cu lacrimi.

— Dar ducele? îl întrebă Joyeuse pe Henri.

— Se zice c-ar fi murit — răspunse acesta.

— Se ştie precis c-a murit?

— Jandarmii din Aunis au văzut cadavrul calului său, pe care l-au recunoscut după semnul din frunte. Calul mai trăgea încă după el, aliniat de scări, un călăreţ care era cu capul sub apă.

— E o zi de doliu pentru Franţa — spuse amiralul. Apoi, întorcându-se către oamenii săi: Haideţi, domnilor — rosti el cu glas tare — să nu pierdem vremea. Mai mult ca sigur că vom fi atacaţi, după ce apele se vor fi retras; să ne întărim pe poziţii până ce ne vor sosi ştafete şi merinde.

— Dar, monseniore — întâmpină cineva cavaleria nu mai e în stare să facă un pas; caii n-au mai mâncat de ieri de la orele patru şi sunt lihniţi de foame, sărmanii.

— Avem grăunţe la noi în tabără — spuse cornetul. Dar ce facem cu oamenii?

— Nu-i nimic — răspunse amiralul — bine că avem grăunţe, nici nu-mi trebuie altceva; cum trăiesc caii, vor putea trăi şi oamenii.

— Frăţioare — îl întrerupse Henri — fă în aşa fel, te rog, ca să putem sta de vorbă câteva clipe.

— Mă duc să ocup burgul — spuse Joyeuse. Vezi caută o locuinţă pentru mine şi aşteaptă-mă acolo.

Henri se întoarse lângă cei doi tovarăşi ai săi de drum.

— Vă aflaţi acum în mijlocul unei oştiri. Vă rog să mă credeţi, lucrul cel mai bun deocamdată este să staţi ascunşi în locuinţa pe care am s-o iau pentru mine; doamna nu trebuie să fie văzută de nimeni. Astă-seară, după ce vor fi adormit cu toţii,

voi găsi mijlocul ca să vă puteţi mişca nestingheriţi.

Remy se adăposti, aşadar, împreună cu Diane în casa pusă la dispoziţie de cornetul jandarmilor, care, după sosirea lui Joyeuse, devenise iar un ofiţer ca oricare altul, la ordinele amiralului.

Pe la orele două, ducele de Joyeuse intră, în sunetul goarnelor, în burg, îşi încartirui trupele şi luă măsuri straşnice pentru a preîntâmpina orice încălcare a disciplinei.

Porunci apoi să se împartă câte un tain de orz oamenilor, de ovăz cailor şi de apă tuturor, îi cinsti pe răniţi cu câteva poloboace de bere şi de vin găsite prin beciuri, iar el se mulţumi să se ospăteze, în văzul tuturor cu un codru de pâine neagră şi cu un pahar de apă, în timp ce inspecta posturile. Pretutindeni fu primit ca un adevărat izbăvitor, cu strigăte de iubire şi de recunoştinţă.

— Lasă, lasă! spuse el la întoarcere, când rămase singur cu fratele lui. Să poftească numai flamanzii, că-i zvânt în bătaie! Dacă lucrurile merg tot aşa, zău, aş fi în stare chiar să-i şi mănânc, fiindcă mor de foame şi — îi mărturisi în şoaptă fratelui său, aruncând într-un colţ codrul de pâine clin care, chipurile, muşcase cu atâta poftă până atunci — mai mare jalea să te hrăneşti cu aşa ceva. Şi acum, dragul meu, să stăm puţin de vorbă; ia spune-mi, cum se face c-ai ajuns aici, în Flandra, când eu te credeam la Paris?

— Frăţioare — îi destăinui Henri amiralului — nu mai puteam cu nici un chip să trăiesc la Paris şi atunci am plecat după dumneata în Flandra.

— Tot din pricina dragostei?

— Nu, eram disperat. Acum îţi jur, Anne, nu mai sunt îndrăgostit; singura mea iubire e tristeţea.

— Frăţioare, frăţioare — îl mustră Joyeuse — dă-mi voie să-ţi spun c-ai avut ghinionul să dai peste o viperă.

— Cum adică?

— Aşa cum ţi-am spus. Vezi tu, Henri, răutatea ca şi virtutea au şi ele o măsură pe care, atunci când se întâmplă s-o depăşească, făpturile lui Dumnezeu nesocotesc voinţa Celui de Sus, devenind călăi ori ucigaşi, lucruri pe care biserica le osândeşte deopotrivă; de pildă, a nu ţine seama de suferinţele aproapelui, numai pentru că vrei cu tot dinadinsul să fii virtuos, ce poate fi decât o exaltare sălbatică, ce poate dovedi că n-ai în

tine nici un pic de milostenie creştinească?

— O, frăţioare, frăţioare! protestă Henri. De ce ţii neapărat să ponegreşti virtutea?

— Dar nu ponegresc câtuşi de puţin virtutea, Henri; n-am făcut decât să înfierez viciul. Ascultă-mă pe mine, femeia asta este o viperă şi chiar dacă i-ai câştigat dragostea, oricât ar fi ea de ispititoare, chinurile la care te-a supus nu vor fi niciodată răsplătite. O, Doamne, într-o împrejurare ca asta, crede-mă, eşti întru totul îndreptăţit să te foloseşti de puterea şi de mijloacele pe care le ai la îndemână, fiind vorba de o legitimă apărare şi nicidecum de o samavolnicie. Să fiu al dracului, Henri, ştii ce-aş fi făcut în locul tău: aş fi luat cu asalt casa în care şade femeia asta şi, după ce aş fi cucerit casa, aş fi cucerit-o apoi şi pe ea; iar pe urmă, aşa cum se întâmplă de obicei cu orice fiinţă pe care ai reuşit s-o supui şi care, pe cât era de aprigă înainte de luptă, pe atât de smerită se pleacă în faţa învingătorului, pe urmă, când ar fi venit să-şi încolăcească braţele în jurul gâtului meu, şoptindu-mi: "Henri, te ador!", aş fi dat-o la o parte spunându-i: "Foarte frumos din partea dumitale, doamnă, aşa se şi cuvine, eu am suferit destul, acum e rândul dumitale să suferi".

Henri îi luă mâna.

— Nu crezi o vorbă din tot ce spui, Joyeuse — îl dojeni el.

— Ba zău că da.

— Tu care ai un suflet atât de bun, de mărinimos!

— A fi mărinimos cu oamenii fără inimă înseamnă să rămâi păcălit, frăţioare.

— O, Joyeuse, Joyeuse, se vede bine că n-o cunoşti pe femeia aceasta.

— Drăcia dracului! Nici nu vreau s-o cunosc.

— De ce?

— Fiindcă m-ar sili să fac un lucru pe care unii oameni l-ar numi o crimă, dar care, pentru mine, ar fi un act de dreptate.

— Ei, frăţioare, frăţioare — spuse tânărul, cu un surâs îngeresc — ferice de tine că nu iubeşti! Dar, dacă nu ţi-e cu supărare, domnule amiral, ce-ar fi să lăsăm deoparte dragostea asta nesocotită şi să vorbim despre război?

— Cu atât mai bine, fiindcă, tot vorbind într-una despre nebunia ta, până la urmă m-ai face să-mi ies şi eu din minţi.

— Precum vezi, ducem lipsă de merinde.

— Ştiu şi chiar m-am şi gândit cum am putea face rost de ele.

— Şi ai găsit vreun mijloc?

— Cred că da.

— Anume?

— Nu pot să mă mişc de aici, până nu voi fi aflat ce s-a întâmplat cu armata noastră, dat fiind că poziţia e prielnică şi sunt în măsură s-o apăr împotriva unor forţe de cinci ori mai mari; în schimb, aş putea să trimit în recunoaştere o trupă de cercetaşi; în primul rând, ca să culeagă ştiri, ceea ce pentru nişte oameni aflaţi la strâmtoare, aşa cum suntem noi în momentul de faţă, este un adevărat izvor de apă vie; iar în al doilea rând, ca să facă rost de merinde, fiindcă, orice s-ar zice, Flandra este, într-adevăr, o ţară minunată.

— Nu prea, frăţioare, zău că nu.

— Eu vorbesc de pământul ei, aşa cum l-a plăsmuit Dumnezeu şi nu de oameni, care întotdeauna reuşesc să strice înfăptuirile Celui de Sus. Îţi dai seama, Henri, ce greşeală de neiertat a făcut răposatul prinţ, ce noroc a fost în stare să scape din mână şi cât de repede şi-a frânt gâtul, bietul François, odihnească-se în pace, dintr-o mândrie deşartă şi dintr-o pripeală nesocotită! Dumnezeu să-l ierte, ce să mai vorbim! Şi când te gândeşti c-ar fi putut să câştige o glorie nepieritoare şi să stăpânească unul dintre cele mai frumoase regate din Europa, pe când aşa, cine a tras foloasele de pe urma lui?… Wilhelm cel viclean. De altminteri, ştii Henri, că locuitorii Anversului s-au luptat ca nişte viteji?

— Ca şi dumneata, frăţioare, după cât am auzit.

— Da, eram într-una din zilele mele bune şi pe urmă a mai fost ceva care m-a întărâtat.

— Ce anume?

— Faptul că am întâlnit pe câmpul de bătaie un spadasin pe care-l cunosc.

— Un francez?

— Da, un francez.

— În rândul flamanzilor?

— În fruntea lor, Henri. E o taină ce trebuie descoperită pentru a afla cauza sfârtecării lui Salcède în piaţa Grève.

— În sfârşit, scumpul meu senior, bine că te-ai întors viu şi nevătămat, spre marea mea bucurie. Eu însă, care n-am

apucat încă să fac nici o ispravă, trebuie totuşi să-mi încerc şi eu norocul.

— Şi cam ce-ai vrea să faci?

— Încredinţează-mi mie comanda cercetaşilor dumitale, te rog.

— Nu, zău, ar fi din cale afară de primejdios, Henri. Bineînţeles, n-aş putea să-ţi spun asta de faţă cu alţii, dar n-aş vrea să ai parte de o moarte atât de puţin glorioasă, adică de o moarte becisnică. Cercetaşii mei ar putea să dea peste vreo ceată de flamanzi; afurisiţii ăştia luptă cu seceri şi cu ghioace; chiar de-ai culca la pământ o mie dintre ei, tot mai rămâne unul în picioare şi acela e în stare să te taie în două sau să te schilodească. Nu, Henri, nu! Dacă ţii neapărat să mori, am eu ceva mai bun pentru tine.

— Nu, frăţioare, ţin mult să-mi îndeplineşti rugămintea. O să iau toate măsurile ca să-mi păzesc pielea şi îţi făgăduiesc să mă întorc teafăr înapoi.

— Aha, acum am înţeles.

— Ce-ai înţeles?

— Vrei să vezi dacă vâlva pe care ar stârni-o mai ştiu eu ce ispravă răsunătoare săvârşită de tine n-ar putea să îmblânzească inima sălbăticiunii tale. Mărturiseşte că de aceea stărui cu atâta râvnă.

— N-am decât să mărturisesc, dacă vrei dumneata, frăţioare.

— Foarte bine, ai dreptate. Femeile care rămân împietrite în faţa celei mai înflăcărate iubiri se lasă uneori lesne înduplecate de puţină vâlvă.

— Nici prin gând nu mi-a trecut aşa ceva.

— Atunci eşti nebun de legat dacă vrei să faci asta fără să speri nimic. Ştii ce, Henri? Nu te mai frământa degeaba să înţelegi pentru ce femeia asta nu vrea să primească dragostea ta, fiindcă nu e decât o mofturoasă care n-are nici inimă şi nici ochi să vadă.

— Îmi încredinţezi comanda, nu-i aşa, frăţioare?

— N-am încotro, de vreme ce ţii morţiş.

— Aş putea să plec chiar astă-seară?

— Mai încape vorbă, Henri, chiar trebuie neapărat; îţi dai seama că nu putem zăbovi prea mult.

— Câţi oameni te gândeşti să-mi dai?

— O sută de oameni, atâta tot. Nu pot să rămân descoperit, Henri, cred că mă înţelegi.

— Chiar şi mai puţini dacă vrei, frăţioare.

— Ba nu, dimpotrivă, aş dori să-ţi pot pune la dispoziţie de două ori mai mulţi. Un singur lucru îţi cer: să-mi dai cuvântul tău de onoare că, dacă s-ar întâmpla cumva să ai de-a face cu o ceată de peste trei sute de oameni, în loc să te laşi căsăpit, vei căuta să baţi în retragere.

— Frăţioare — răspunse Henri, zâmbind — îmi vinzi mult prea scump o glorie pe care nu te înduri să mi-o dăruieşti.

— Dacă-i aşa, dragă Henri, n-am să ţi-o vând, nici n-am să ţi-o dăruiesc: o să plece alt ofiţer în recunoaştere.

— Frăţioare, aştept ordinele dumitale şi îţi promit că vor fi întocmai executate.

— N-ai să te încumeţi să dai nici o luptă decât dacă forţele vor fi egale ori dacă vei avea de-a face cu forţe de două sau de trei ori mai mari, în nici un caz mai mult.

— Jur.

— Foarte bine! Şi-acum să vedem ce unitate ţi-ar conveni?

— Dă-mi voie să iau o sută de oameni din regimentul de jandarmi din Aunis; am o mulţime de prieteni printre ei şi ostaşii pe care i-aş alege din regimentul lor sunt sigur c-ar face orice le-aş cere.

— Fie, ia atunci jandarmii din Aunis!

— Când trebuie să plec?

— Chiar acum. Numai să ai grijă mai întâi să li se dea oamenilor tainul pe o zi şi cailor pe două zile. Ţine minte că vreau să am ştiri cât mai grabnice şi cât mai sigure.

— Mă duc, frăţioare. Mai ai cumva să-mi dai vreun ordin secret?

— Ia seama să nu răsufle ceva despre moartea ducelui. Lasă pe toată lumea să creadă că s-ar afla în tabără la mine. Dă sfoară-n ţară c-aş avea nu ştiu câtă oaste la îndemână şi, dacă s-ar întâmpla să descoperi rămăşiţele pământeşti ale răposatului prinţ deşi a fost un om rău şi un comandant de oşti de mâna a şaptea, dat fiind că, oricum, făcea parte din casa regală a Franţei, îngrijeşte să fie aşezat într-un sicriu de stejar şi pune-i pe jandarmii tăi să-l aducă aici, ca să poată fi înmormântat la Saint-Denis.

— Prea bine, frăţioare! Asta-i tot?

— Da, tot. Henri luă mâna fratelui său s-o sărute, dar amiralul îl cuprinse în braţe. Încă o dată, Henri, îmi dai cuvântul tău — rosti Joyeuse — că nu e vorba de un şiretlic de care te-ai folosit ca să mori vitejeşte pe câmpul de luptă?

— Nu, frăţioare. Într-adevăr, aşa am vrut la început când am venit aici, dar acum, îţi jur, gândul acesta mi-a pierit din minte.

— Şi când te-a părăsit?

— Acum două ceasuri.

— În ce împrejurări?

— Iartă-mă, frăţioare.

— Bine, bine, Henri, treaba ta, păstrează-ţi secretele.

— O, ce bun eşti, frăţioare!

Cei doi tineri se aruncară pentru a doua oară unul în braţele celuilalt şi se despărţiră, dar nu mai înainte de a întoarce capul încă o dată, zâmbindu-şi unul altuia şi fluturând mâna în semn de rămas bun.

Capitolul LXXIII Expediţia

Henri, în culmea bucuriei, întinse pasul, grăbindu-se să dea ochii cu Diane şi cu Remy.

— Fiţi gata peste un sfert de oră — îi înştiinţă el — fiindcă plecăm. Veţi găsi doi cai gata înşeuaţi la uşa din dos spre care duce scara de lemn din capătul acestui coridor. Intraţi în convoi şi luaţi seama să nu suflaţi un cuvânt. Pe urmă, ieşind în cerdacul din lemn de castan ce făcea în-conjurul casei, strigă: Corniştii jandarmilor, sunaţi adunarea!

Chemarea trâmbiţelor răsună în tot burgul şi, în scurtă vreme cornetul împreună cu oamenii săi se încolonară în faţa casei. Însoţitorii lor veneau în urmă, cu câţiva catâri şi două căruţe. Remy şi tovarăşa sa se strecurară printre ei, aşa cum fuseseră povăţuiţi.

— Jandarmi — le vorbi Henri — fratele meu, amiralul, mi-a încredinţat pentru un timp comanda companiei voastre, o dată cu misiunea de a pleca în recunoaştere. O sută de oameni dintre voi, aşadar, urmează să mă însoţească: e vorba de o misiune

destul de primejdioasă, dar spre binele tuturor, ca să putem ieşi din strâmtoarea în care ne aflăm în clipa de faţă, trebuie s-o ducem la bun sfârşit. Care dintre voi vrea să vină cu mine?

Trei sute de ostaşi, adică toată compania, făcură un pas înainte.

— Domnilor — spuse Henri — vă mulţumesc tuturor. Cu drept cuvânt se spune că aţi fost o strălucită pildă pentru întreaga armată, dar, din păcate, nu pot să iau cu mine decât o sută de oameni; cum însă îmi vine greu să-i aleg eu însumi, voi lăsa să hotărască soarta. Domnule — continuă Henri, întorcându-se către cornet — fii bun, te rog şi pune pe cineva să tragă la sorţi.

În timp ce oamenii din companie se îndeletniceau cu treaba aceasta, Joyeuse îi dădea ultimele instrucţiuni fratelui său.

— Ia aminte, Henri — îl dăscălea amiralul — pământul a început să se zbicească; trebuie să existe, aşa cel puţin spun oamenii de prin partea locului, un mijloc de legătură între Conticq şi Rupelmonde; ţinutul pe care-l străbaţi se află cuprins între un râu şi un fluviu, adică între Rupel şi Escaut; ca să poţi trece peste Escaut, vei găsi, cu puţin înainte de Rupelmonde, nişte vase aduse de la Anvers; râul Rupel cred că nu e nevoie să-l treci. De alminteri, sper că nu va trebui să mergi până la Rupelmonde ca să găseşti hambare cu grâne sau mori.

Henri se pregătea tocmai să plece, după ce primise aceste îndrumări.

— Stai puţin — îl opri Joyeuse — ai uitat tocmai ce era mai important: oamenii mei au capturat trei ţărani, ia cu tine pe unui dintre ei în chip de călăuză. Şi caută să fii necruţător: în momentul de faţă mila nu-şi are rostul; cum simţi că vrea să-ţi întindă vreo cursă, pui mâna pe pistol şi tragi sau îl loveşti cu pumnalul.

Şi după ce-i lămuri fratelui său tot ce mai rămăsese de lămurit, îl strânse cu duioşie la piept şi dădu ordinul de plecare.

Cei o sută de oameni aleşi prin tragere la sorţi de cornet purceseră la drum numaidecât, în frunte cu du Bouchage.

Henri puse călăuza să meargă între doi jandarmi care stăteau tot timpul cu pistolul în mână. Remy împreună cu tovarăşa sa erau amestecaţi printre oamenii din convoi. Henri se ferise să-i dea în grija cuiva, chibzuind că şi aşa curiozitatea

oamenilor fusese cu prisosinţă stârnită de prezenţa lor, ca să nu mai fie nevoie s-o aţâţe şi el luând nişte măsuri de precauţie ce puteau fi mai degrabă dăunătoare decât binevenite.

La rândul său, după ce ieşiră din burg, se desprinse din capul coloanei şi îşi continuă drumul pe unul din flancurile companiei, aşa cum se cădea unui comandant, fără a-i stânjeni ori a-i plictisi pe oaspeţii săi nici măcar cu o privire.

Stolul de călăreţi înainta cu încetineală, când şi când pământul părea să se scufunde dintr-o dată sub picioarele cailor şi întregul detaşament se împotmolea în noroi. Însă până ce nu reuşeau să descopere şoseaua în căutarea căreia se aflau, nu le rămânea altceva de făcut decât să-şi ur-meze calea poticnindu-se la tot pasul.

Pe alocuri, câmpia era străbătută de nişte mogâldeţe care o rupeau la fugă de îndată ce auzeau tropotul cailor: erau ţăranii care se pripiseră să se întoarcă pe ogoarele lor şi acum se temeau să nu cadă cumva în mâinile duşmanilor, pe care voiseră să-i nimicească. Alteori însă nu erau decât nişte amărâţi de francezi, mai mult morţi decât vii, istoviţi de frig şi de foame, care nu se mai simţeau în stare să ţină piept unor oameni înarmaţi şi care, neştiind cine ar putea să le iasă în cale, prieteni ori vrăjmaşi, preferau să aştepte până se lumina de ziuă ca să pornească iar, cu chiu cu vai, mai departe.

Străbătură astfel două leghe în trei ore; după cele două leghe, cutezătoarea patrulă ajunse pe malul râului Rupel de-a lungul căruia se desfăşura o şosea pietruită; de unde însă până atunci avuseseră de luptat cu o seamă de greutăţi, acum erau pândiţi de tot felul de primejdii: vreo doi-trei cai intrară cu picioarele în rosturile dintre pietre sau, alunecând pe bolovanii noroioşi, se rostogoliră cu călăreţi cu tot în apele repezi ale râului. În câteva rânduri chiar, din câte o barcă priponită pe malul dimpotrivă se traseră asupra lor focuri de armă ce răniră doi dintre oamenii de corvoadă şi un jandarm. Unul dintre cei doi slujitori răniţi mergea chiar lângă Diane, care fu întristată de păţania bietului om, fără să se arate câtuşi de puţin speriată de primejdia prin care ea însăşi trecuse. În toate aceste împrejurări, Henri se dovedi un comandant destoinic şi un adevărat prieten pentru ostaşii săi: era mereu în frunte, silindu-i pe ceilalţi să se ţină după dânsul şi bizuindu-se mai puţin pe propria sa agerime cât mai cu seamă pe instinctul calului pe care i-l dăruise fratele

său; într-un cuvânt, se străduia să-i scoată pe toţi teferi la liman, punându-şi singur viaţa în joc.

Cu trei leghe înainte de Rupelmonde, jandarmii dădură peste şase soldaţi francezi care şedeau pe vine în jurul unui foc de turbă: bieţii oameni frigeau o halcă de carne de cal, singura hrană pe care izbutiseră s-o găsească după două zile.

Venirea jandarmilor îi băgă în sperieţi pe părtaşii acestui becisnic ospăţ: vreo doi-trei săriră în picioare, gata s-o rupă la fugă, dar unul dintre ei, care nu se ridicase de jos, îi opri spunându-le:

— Cu atât mai bine! Dacă sunt duşmani, o să ne omoare şi gata ! Cel puţin aşa o să mântuim odată cu toate necazurile.

— Franţa! Franţa! strigă Henri, care-l auzise. Veniţi încoace, sărmanilor!

Dumerindu-se că era vorba de un grup de compatrioţi, bieţii pribegi se repeziră în calea lor; le dădură mantale şi câte o duşcă de rachiu, după care le îngăduiră să se urce în şa în spatele slujitorilor. Porniră astfel mai departe în urma detaşamentului.

După o jumătate de leghe, întâlniră patru soldaţi din cavaleria uşoară, care aveau câteşipatru un singur cal; îi adunară şi pe ei de pe drumuri.

În sfârşit, ajunseră pe malul fluviului Escaut; se înnoptase şi era întuneric beznă; jandarmii zăriră doi oameni care, într-o flamandă scâlciată, se străduiau a îndupleca pe un barcagiu să-i treacă pe malul celălalt. Barcagiul însă nu voia cu nici un chip, ba îi mai şi ameninţa. Cornetul, care ştia olandeza, înaintă tiptil până în capul coloanei, în timp ce soldaţii se pregăteau să facă un popas şi prinse din zbor aceste cuvinte:

— Sunteţi francezi, nu se poate să treceţi dincolo, rămâneţi să crăpaţi aici.

Unul din cei doi oameni îi puse atunci cuţitul în beregată şi, fără a se mai osteni să-i vorbească pe limba lui, îi spuse în cel mai curat grai franţuzesc:

— Ba tu ai să crăpi, cât ai fi tu de flamand, dacă nu ne treci numaidecât.

— Ţin-te bine, domnule, nu te lăsa! îi strigă cornetul. Staţi puţin că venim să vă dăm o mână de ajutor.

Cum însă la auzul acestor cuvinte, cei doi francezi întoarseră capetele spre cel care le rostise, barcagiul se grăbi să

dezlege frânghia cu care luntrea era priponită de ţărm şi se îndepărtă cât ai bate din palme, lăsându-i pe mal.

Atunci unul dintre jandarmi, dându-şi numaidecât seama de ce mare folos le-ar putea fi luntrea, intră în apă călare şi-l răpuse pe barcagiu cu un foc de pistol.

Rămasă fără luntraş, barca începu să se învârtească pe loc; dar cum nu apucase să ajungă la mijlocul fluviului, valurile o împinseră din nou către ţărm. În clipa în care atinse limanul, cei doi necunoscuţi se repeziră să pună stăpânire pe ea şi săriră înăuntru fără să-i mai aştepte pe ceilalţi. Cornetul se miră văzându-i cât erau de grăbiţi să-i părăsească.

— Nu vă supăraţi, domnilor — îi întrebă el — dar cine sunteţi dumneavoastră?

— Suntem ofiţeri de marină, domnule, iar dumneavoastră, pare-mi-se, jandarmi din regimentul din Aunis?

— Da, domnule şi am fi încântaţi dacă v-am putea fi de vreun ajutor. Nu vreţi să veniţi cu noi?

— Bucuros, domnilor.

— Urcaţi-vă în căruţe atunci, dacă sunteţi prea obosiţi ca să umblaţi pe jos.

— Îmi daţi voie să vă întreb unde vă duceţi? spuse cel de-al doilea ofiţer de marină, care până în momentul acela nu scosese nici un cuvânt.

— Am primit ordin, domnule, să mergem până la Rupelmonde.

— Băgaţi de seamă — le atrase atenţia cel de-al doilea interlocutor — fiindcă azi-dimineaţă am văzut mărşăluind un detaşament de spanioli care veneau dinspre Anvers, de aceea n-am putut nici noi trece mai devreme pe malul celălalt; de-abia după asfinţitul soarelui am socotit că ne-am putea încumeta, în fine, să facem pasul acesta; doi oameni nu bat prea mult la ochi, în timp ce dumneavoastră, o ceată întreagă de ostaşi…

— Aveţi dreptate — încuviinţă cornetul. Să vedem ce zice şi comandantul nostru.

Şi-l chemă pe Henri, care se apropie îndată de ei şi întrebă ce se întâmplase.

— Să vedeţi, îi răspunse cornetul, dumnealor spun că s-au întâlnit azi-dimineaţă cu un detaşament de spanioli care se îndreptau în aceeaşi direcţie ca şi noi.

— Şi cam câţi erau? se interesă Henri.

— Vreo cincizeci de oameni.

— Ei, şi, pentru atâta lucru trebuie să vă opriţi?

— Nu, domnule conte, dar cred c-ar fi mai bine să păstrăm barca, în orice caz; e destul de mare ca să încapă douăzeci de oameni înăuntru şi, la o adică dacă am fi cumva nevoiţi să trecem în grabă pe malul celălalt, în cinci drumuri, trăgând caii de hăţuri după noi, am isprăvit toată operaţia.

— Foarte bine — spuse Henri — să păstrăm atunci barca. Trebuie să fie nişte case în locul unde râul Rupel se varsă în Escaut.

— E chiar un sat întreg — se auzi un glas.

— Atunci să mergem acolo: e o poziţie bine apărată, la confluenţa a două ape. Jandarmi, înainte marş! Doi oameni să se urce în barcă şi să coboare fluviul, în timp ce noi ne vom urma drumul pe mal.

— Dacă ne daţi voie — propuse unul dintre ofiţeri, vom trage noi la vâsle.

— Bine domnilor — spuse Henri — aveţi grijă numai să nu ne scăpaţi din ochi şi să veniţi după noi de îndată ce vom fi pus piciorul în sat.

— Dar dacă lăsăm barca singură, nu s-ar putea să ne-o ia cineva?

— Veţi găsi la o sută de paşi de sat un post de zece oameni cărora le veţi da-o în primire.

— Am înţeles — spuse ofiţerul de marină.

Şi trăgând la lopeţi cu nădejde, se îndepărtă de ţărm.

— Curios — murmură Henri, pornind mai departe — am impresia c-am auzit undeva glasul acesta.

După un ceas, descoperi, în sfârşit satul ocupat de detaşamentul de spanioli despre care îi vorbise ofiţerul: luaţi pe nepusă masă, tocmai când se aşteptau mai puţin, spaniolii abia dacă încercară să se împotrivească. Henri porunci să fie dezarmaţi prizonierii, care fură închişi în casa cea mai solidă din sat şi puse un post de zece oameni ca să-i păzească; un al doilea post, tot de zece oameni, avea sarcina să vegheze asupra bărcii; în fine, alţi zece oameni fură trimişi să facă de strajă în diverse locuri, cu promisiunea de a fi schimbaţi după o oră. Henri hotărî ca toată lumea să cineze în serii de câte douăzeci, în casa din faţa celei în care se aflau zăvorâţi prizonierii. Bucatele primilor cincizeci ori şaizeci de oameni erau, de

altminteri, dinainte pregătite: ostaşii spanioli din postul pe care tocmai îl cuceriseră nu apucaseră încă să-şi mănânce tainul. Henri alese o cameră la primul etaj pentru Diane şi Remy, pe care nu voia să-i pună la masă cot la cot cu ceilalţi. Îi spuse apoi cornetului, care, potrivit dispoziţiilor sale, urma să se ospăteze în prima serie împreună cu încă şaptesprezece ostaşi, să invite la masă şi pe cei doi ofiţeri de marină cărora le încredinţase barca.

Pe urmă, înainte de a cina, se duse să vadă ce făceau soldaţii pe care-i trimisese să păzească diverse posturi.

După o jumătate de ceas, Henri se întoarse. În această jumătate de ceas însă avusese răgazul să se îngrijească de hrană şi de locuinţe pentru toţi oamenii săi şi luase toate măsurile trebuincioase în cazul când s-ar fi întâmplat să fie atacaţi de olandezi. Ofiţerii, cu toate că îi rugase să nu se sinchisească de el, îl aşteptaseră ca să mănânce împreună cu dânsul; numai că, în aşteptarea lui, se aşezaseră la masă: unii dintre ei chiar adormiseră pe scaune, obosiţi.

Sosirea contelui îi trezi din somn pe cei adormiţi şi îi făcu să se ridice în picioare pe cei treji. Henri cuprinse cu o privire întreaga sală.

Nişte lămpi de aramă ce spânzurau din tavan răspândeau o lumină pâcloasă şi aproape compactă. Masa, încărcată cu pâini de grâu şi carne de porc, cu câte o cană cu bere proaspătă aşezată în faţa fiecărui om, era cât se poate de îmbietoare chiar şi pentru cineva care n-ar fi flămânzit de douăzeci şi patru de ore.

Henri fu poftit la locul de cinste.

Comandantul detaşamentului se aşeză.

— Mâncaţi, domnilor! rosti el.

O clipă mai apoi, clinchetul cuţitelor şi furculiţelor ciocnite de farfuriile de faianţă îi dovedi lui Henri că toţi cei de faţă abia aşteptau să primească această încuviinţare ce fusese întâmpinată cu cea mai deplină mulţumire.

— A! Era să uit — spuse Henri, adresându-se cornetului. Ai reuşit să dai de ofiţerii noştri de marină?

— Da, domnule.

— Unde sunt?

— Uitaţi-i acolo, la capătul mesei.

Nu numai că se aşezaseră la capătul mesei, dar nu ştiu

cum se făcuse că locul pe care şi-l aleseseră era şi cel mai întunecos din toată încăperea.

— Domnilor — li se adresă Henri — staţi prost acolo şi, pare-mi-se, nici nu prea vă trage inima să mâncaţi.

— Vă mulţumim, domnule conte — răspunse unul dintre ei. Suntem frânţi de oboseală şi, la drept vorbind, am avea mai multă nevoie de somn decât de mâncare; de altfel, le-am spus şi domnilor ofiţeri lucrul acesta, dar au stăruit totuşi să venim, zicând că aţi ordonat să mâncăm împreună cu dumneavoastră. Este o mare cinste pentru noi şi vă suntem din tot sufletul recunoscători. Cu toate astea v-am ruga să fiţi atât de bun şi, în loc să ne reţineţi la masă cu dumneavoastră, să porunciţi să ni se dea o cameră...

Henri îl ascultase cu toată luarea-aminte, dar se vedea lămurit că era mai curând atent la sunetul glasului decât la cuvintele pe care le rostea vorbitorul.

— Asta e şi părerea camaradului dumneavoastră? întrebă Henri, după ce ofiţerul de marină termină ceea ce avea de spus.

Şi se uită la respectivul camarad, care stătea cu pălăria trasă pe ochi şi se încăpăţâna să nu sufle o vorbă, cu o privire atât de stăruitoare, încât o parte dintre meseni îşi aţintiră ochii asupra lui.

Silit să răspundă la întrebarea contelui, acesta se mulţumi să îngaime, nedesluşit, doar atât:

— Da, conte.

Auzind aceste cuvinte, tânărul tresări.

Se ridică de pe scaun şi se îndreptă spre capătul mesei, sub privirile celor de faţă care urmăreau cu o neasemuită curiozitate gesturile lui Henri, surprinşi de uimirea ce i se zugrăvea pe faţă.

Henri se opri în dreptul celor doi ofiţeri.

— Domnule — spuse el, adresându-se celui care vorbise primul — v-aş ruga să-mi faceţi o favoare.

— Ce favoare, domnule conte?

— Daţi-mi cuvântul că nu sunteţi fratele domnului Aurilly sau poate chiar domnul Aurilly în persoană.

— Aurilly! se auzi un freamăt printre meseni.

— Aş ruga, de asemenea, pe însoţitorul dumneavoastră — continuă Henri — să binevoiască a-şi ridica pălăria ce-i ascunde chipul, alminteri, voi socoti de cuviinţă să-l numesc monseniore

şi să mă închin în faţa sa...

Şi spunând acestea, Henri îşi scoase pălăria şi făcu o plecăciune smerită în faţa necunoscutului.

Acesta ridică, în sfârşit, capul.

— Domnul duce de Anjou! exclamară ofiţerii.

— Ducele trăieşte!

— N-am încotro, domnilor — spuse ofiţerul — de vreme ce binevoiţi a recunoaşte într-un biet fugar pe prinţul vostru învins. Nu m-ar lăsa inima să nesocotesc aceste mărturii pentru care nu pot decât să vă fiu recunoscător. Nu v-aţi înşelat, domnilor, sunt într-adevăr ducele de Anjou.

— Trăiască monseniorul! strigară ofiţerii într-un glas.

Capitolul LXXIV Paulus Aemilius

Uralele cu care fusese întâmpinat, deşi pornite din inimă, avură darul să-l înspăimânte pe prinţ.

— Linişte, domnilor, linişte, vă rog! spuse el. Nu vă bucuraţi mai mult decât mine de norocul ce mi-a fost hărăzit. Sunt încântat că n-am murit, vă rog să mă credeţi şi cu toate astea, dacă nu m-aţi fi recunoscut, dinspre partea mea nici prin gând nu mi-ar fi trecut să mă laud c-am scăpat teafăr.

— Cum se poate, monseniore — întâmpină Henri — cu toate că m-aţi recunoscut, cu toate că vă aflaţi în mijlocul unui detaşament de francezi şi aţi putut să vă daţi seama cât eram de îndureraţi de o pierdere atât de grea, ne-aţi lăsat totuşi să ne facem inimă rea din pricina dumnea-voastră, convinşi fiind că nu mai sunteţi în viaţă?!

— Domnilor — răspunse prinţul — pe lângă multe alte motive ce mă îndemnau să păstrez acest incognito, vă mărturisesc că, de vreme ce toată lumea credea c-am murit, nu mi-ar fi displăcut să mă folosesc de prilejul acesta, pe care nu ştiu dacă-l voi mai întâlni până la sfârşitul zilelor mele, ca să văd şi eu cam în ce fel ar suna discursul funebru ce va fi rostit la mormântul meu.

— O, monseniore, monseniore!

— Ba nu, zău — continuă ducele — trebuie să ştiţi că sufletul meu e făcut din aceeaşi plămadă ca şi al lui Alexandru

Macedon: pentru mine, războiul este o artă şi, ca orice artist, am şi eu amorul meu propriu. Ei bine, lăsând deoparte orice mândrie deşartă, trebuie să recunosc c-am greşit.

— Monseniore — murmură Henri, plecând ochii în jos — vă rog să nu spuneţi aşa ceva.

— Şi de ce nu? În afară de papa, nu există om pe lume care să nu fie supus greşelii şi chiar şi harul de care se bucură papa a fost adeseori tăgăduit de la Bonifaciu al VIII-lea încoace.

— Gândiţi-vă ce s-ar fi întâmplat, monseniore, dacă vreunul dintre noi şi-ar fi îngăduit să-şi spună părerea asupra acestei campanii şi dacă părerea aceasta ar fi fost răuvoitoare!

— Ei şi, ce-are a face? Crezi oare că eu însumi nu m-am judecat cu toată asprimea, nu pentru că am dat bătălia, ci fiindcă am pierdut-o?

— Monseniore, mărinimia aceasta ne înspăimântă şi, dacă alteţa voastră îmi dă voie să vorbesc deschis, veselia sa nu mi se pare firească. Rugăm deci pe alteţa voastră să binevoiască a ne linişti, încredinţându-ne că nu este suferind.

Un nor ameninţător coborî pe fruntea şi aşa destul de încrâncenată, a prinţului, acoperind-o cu o umbră înfricoşată.

— Câtuşi de puţin — răspunse el — câtuşi de puţin. În viaţa mea n-am fost atât de sănătos ca în clipa de faţă, slavă Domnului! Mă simt cum nu se poate mai bine în mijlocul dumneavoastră.

Ofiţerii se înclinară.

— Câţi oameni ai sub comanda dumitale, du Bouchage? întrebă ducele.

— O sută cincizeci, monseniore.

— Numai atâţia? O sută cincizeci din douăsprezece mii! A fost deci un dezastru tot atât de cumplit ca şi cel de la Cannae, din vechime. Domnilor, nu ne mai rămâne decât să strângem inelele dumneavoastră într-un obroc pe care să-l trimitem la Anvers, deşi mă îndoiesc că frumu-seţile flamande le-ar putea folosi decât doar dacă şi le vor petrece pe degete ajutându-se de pumnalele respectivilor soţi: straşnic mai tăiau pumnalele astea!

— Monseniore — spuse Henri — dacă bătălia noastră a avut aceeaşi soartă ca şi cea de la Cannae, în orice caz noi ne putem socoti mai fericiţi decât romanii, deoarece ne-a fost dat să-l păstrăm printre noi pe Paulus Aemilius al nostru.

— Pe viaţa mea, domnilor! rosti ducele. Dacă printre cei ce au luptat la Anvers s-ar fi putut asemui cineva cu Paulus Aemilius, atunci acela este Joyeuse şi, probabil, pentru ca asemănarea cu faimosul erou ce i-a slujit drept model să fie desăvârşită, fratele dumitale a murit, nu-i aşa, du Bouchage?

Henri îşi simţi inima sfâşiată de sângele rece cu care prinţul îi pusese această întrebare.

— Nu, monseniore — răspunse el — trăieşte.

— Aşa? Cu atât mai bine — rosti ducele, cu zâmbetul său îngheţat. Va să zică viteazul nostru Joyeuse a reuşit să scape cu viaţă! Unde este, să-l strâng la piept?

— Nu-i aici, monseniore.

— Aha! Înseamnă că-i rănit?

— Nu, monseniore, e viu şi nevătămat.

— Dar pribeag ca şi mine, sărmanul, rătăcind umilit şi înfometat ca ultimul dintre cei mai becisnici luptători. Câtă dreptate are vorba din bătrâni: "Pentru glorie, spada: pentru spadă, sângele; pentru sânge, lacrimile".

— Nu cunoşteam acest proverb, monseniore, dar sunt fericit că, în pofida proverbului, sunt în măsură să-i dau o ştire îmbucurătoare alteţei voastre şi anume că fratele meu a avut norocul să scape de la prăpăd trei mii de oameni, cu care a ocupat un burg destul de mare la şapte leghe de aici şi cel care în clipa de faţă se află înaintea alteţei voastre a venit aici în chip de cercetaş al armatei sale.

Ducele păli.

— Trei mii de oameni! se minună el. Şi zici că Joyeuse i-a salvat pe aceşti trei mii de la moarte? Dar ştii că fratele tău e un adevărat Xenofon! Ce noroc pe mine, zău, că fratele meu l-a trimis încoace pe frăţiorul tău, altminteri m-aş fi întors de unul singur în Franţa. Trăiască Joyeuse, pe legea mea! Jos casa de Valois, naiba s-o ia! Zău dacă mai are vreun drept să poarte deviza: *Hilariter*.

— Monseniore, o, monseniore! murmură du Bouchage, cu un glas sugrumat de mâhnire, dându-şi seama că veselia nestăpânită a prinţului ascundea o crâncenă şi dureroasă gelozie.

— Ba nu, zău! Să mor dacă n-am dreptate, nu-i aşa, Aurilly? Ne întoarcem în Franţa întocmai ca Francisc I după bătălia de la Pavia. Am pierdut tot şi pe deasupra şi onoarea!

Ha, ha, ha! Am găsit, în sfârşit, adevărata deviză a casei regale a Franţei!

O tăcere mohorâtă întâmpină hohotele acelea sfâşietoare ca nişte sughiţuri de plâns.

— Monseniore — îl întrerupse Henri — povestiţi-mi, vă rog, în ce fel bunul Dumnezeu ce ocroteşte Franţa a izbăvit viaţa alteţei voastre.

— Nimic mai simplu, dragă conte: bunul Dumnezeu probabil era ocupat cu alte lucruri mai importante în momentul acela, aşa încât a trebuit să mă izbăvesc singur.

— Şi în ce fel, monseniore?

— Luându-mi picioarele la spinare.

Nici un zâmbet nu întâmpină aceste cuvinte poznaşe, pe care ducele le-ar fi pedepsit în chipul cel mai sângeros dacă ar fi fost rostite de alte buze decât ale sale.

— Da, da, aşa e cum am spus. Ei, ce zici, bătrâne Aurilly — continuă el — ce fugă am tras, nu-i aşa?

— Toată lumea cunoaşte vitejia neînfricată şi geniul militar al alteţei voastre — spuse Henri. O rugăm deci să nu ne sfârşie inima, punându-şi în seamă păcate pe care nu le are. Cel mai destoinic general nu poate fi scutit de înfrângeri şi până şi Hanibal a fost biruit la Zama.

— Ai dreptate — încuviinţă ducele — numai că Hanibal a câştigat în schimb bătăliile de la Trebia, de la Trasimene şi de la Cannae, pe când eu nu mă pot lăuda decât cu biruinţa de la Cateau-Cambrésis; e prea puţin, într-adevăr, ca să mă pot măsura cu el.

— Monseniorul glumeşte, desigur, când spune c-a fugit!

— Nicidecum, să mor eu dacă glumesc! De altminteri, crezi că-mi arde cumva de glumă, du Bouchage?

— N-aveam încotro, domnule conte, ce puteam face? se amestecă Aurilly, socotind de cuviinţă să vină în ajutorul stăpânului său.

— Taci din gură, Aurilly! i-o reteză ducele. Întreabă mai bine umbra lui Saint-Aignan dacă puteam să nu dăm bir cu fugiţii. Aurilly lăsă capul în jos. Adevărat! Dumneavoastră n-aveţi de unde să cunoaşteţi păţania lui Saint-Aignan; am să vi-o povestesc din trei strâmbături.

Faţă de această glumă deşănţată care, dat fiind împrejurările, avea ceva dezgustător, ofiţerii încruntară din

sprâncene fără a se sinchisi dacă erau ori nu pe placul stăpânului lor.

— Închipuiţi-vă, aşadar, domnilor — continuă prinţul, care nu părea să fi observat câtuşi de puţin mutrele indignate ale celor din jur — închipuiţi-vă că în momentul în care s-a văzut lămurit că pierdusem bătălia, Saint-Aignan a strâns cinci sute de călăreţi şi a venit la mine să-mi spună: "Trebuie să atacăm, monseniore". "Ei, asta-i bună, cum să atacăm? i-am răspuns. Eşti bine, Saint-Aignan! Nu vezi că sunt o sută contra unu?" "Pot să fie şi o mie, zice el, făcând o strâmbătură fioroasă, eu tot am să-i lovesc." "N-ai decât, dragul meu, n-ai decât; eu, în orice caz, n-am nici un chef să-i înfrunt, dimpotrivă." "Daţi-mi atunci calul dumneavoastră, care nu mai poate să ţină la drum şi luaţi-l în schimb pe al meu, care este odihnit; cum n-am de gând s-o şterg, orice cal e bun pentru mine." Zis şi făcut, a luat armăsarul meu alb şi mi-a încredinţat murgul său, spunându-mi: "Alteţă, şoimul ăsta e-n stare să bată şi douăzeci de leghe în patru ceasuri, dacă doriţi". Pe urmă, întorcându-se către oamenii săi, strigă: "Haideţi, domnilor, cine nu vrea să dea bir cu fugiţii să mă urmeze! Înainte!" Şi porni săgeată asupra inamicului, făcând o strâmbătură şi mai fioroasă decât prima. Dar de unde credea c-o să dea piept cu oamenii, i-au ieşit în cale puhoaiele; eu am ştiut dinainte că aşa o să se întâmple: Saint-Aignan şi cu cavalerii săi au rămas însă pe câmpul de luptă. Dacă mi-ar fi ascultat sfatul, în loc să-şi pună viaţa în joc fără nici un rost, ar fi stat cu noi la masă acum şi, în momentul acesta, probabil ar fi făcut o strâmbătură şi mai cumplită decât celelalte două.

Un fior de groază străbătu piepturile celor de faţă ce stăteau în jurul mesei.

"Ticălosul ăsta n-are nici un pic de inimă — se gândi Henri. Ah, pentru ce nenorocirea ce i s-a întâmplat, ruşinea pe care a păţit-o şi obârşia sa îl scutesc de orice mustrare pe care am fi atât de fericiţi să i-o putem face!

— Domnilor — spuse cu jumătate de glas Aurilly, observând cutremurarea pe care o stârniseră cuvintele prinţului în sufletele oamenilor inimoşi aflaţi de faţă — vă rog, nu trebuie să puneţi nici un temei pe vorbele monseniorului. Cred că vă daţi seama şi dumneavoastră cât e de supărat: de când cu nenorocirea asta, am impresia uneori că aiurează.

— Aşa se face — rosti în încheiere prinţul, deşertând

paharul — că Saint-Aignan a murit, iar eu am scăpat viu şi nevătămat; de altfel, murind, a avut pentru ultima oară prilejul să-mi fie de folos, căci, luând calul meu, toată lumea a fost convinsă că eu eram mortul; şi astfel zvonul s-a răspândit nu numai în armata franceză, dar şi în oastea flamandă, care nu şi-a mai dat atunci osteneala să mă urmărească; dar fiţi pe pace, domnilor, flamanzii, dragii de ei, nu vor ajunge să plece cu credinţa aceasta pe lumea cealaltă; ne vom lua revanşa, domnilor, o revanşă cât se poate de sângeroasă şi încă de ieri am şi început să-mi alcătuiesc, cel puţin în minte, dacă nu altfel, cea mai covârşitoare armată din câte au existat pe lume.

— Deocamdată, monseniore — spuse Henri — alteţa voastră va lua comanda oamenilor mei. Un simplu gentilom ca mine nu mai are căderea să dea un singur ordin atunci când se află de faţă un vlăstar al casei regale franceze.

— Bine — încuviinţă prinţul şi, pentru început, voi ordona tuturor să se aşeze la masă şi să mănânce şi, mai cu seamă, dumitale, domnule du Bouchage, căci, după cum văd, nici nu te-ai atins de bucate.

— Nu mi-e foame, monseniore.

— Dacă-i aşa, du Bouchage, du-te, dragul meu şi inspectează posturile. Spune-le comandanţilor că trăiesc, dar totodată roagă-i să nu se bucure prea tare, până ce nu vom fi ocupat o cetăţuie ceva mai bine apărată sau nu ne vom fi alăturat corpului de armată al nebiruitului nostru Joyeuse; fiindcă, să-ţi spun drept, mai mult ca oricând n-aş avea chef să cad în mâinile duşmanului, după ce am trecut viu şi nevătămat prin foc şi prin apă.

— Monseniore, ordinele alteţei voastre vor fi întocmai executate şi nimeni, în afara domniilor lor, nu va şti că alteţa voastră ne face cinstea de a rămâne în mijlocul nostru.

— Şi domniile lor vor avea grijă să păstreze secretul? întrebă ducele.

Toţi cei de faţă se înclinară.

— Du-te şi cercetează posturile, conte.

Du Bouchage ieşi din sală.

În câteva clipe, dintr-un pribeag fără căpătâi, dintr-un fugar, dintr-un biet om învins, ducele devenise din nou, aşa cum s-a văzut, mândru, nepăsător şi autoritar.

A avea sub comanda sa o sută de oameni sau o sută de

mii înseamnă, oricum, a comanda; ducele de Anjou s-ar fi purtat la fel şi cu Joyeuse. Capetele încoronate nu cer niciodată ceea ce cred că merită să li se dea, ci ceea ce cred că li se cuvine.

În timp ce du Bouchage se străduia să execute cât mai conştiincios ordinul pe care-l primise, cu atât mai mult cu cât nu voia să se arate necăjit de faptul că era la cheremul cuiva, François punea tot felul de întrebări, iar Aurilly, care se ţinea ca o umbră de stăpânul său, făcând întocmai ceea ce făcea şi el, încerca, la rândul lui, să tragă de limbă pe unul şi pe altul.

Ducelui i se părea curios că un om cu numele şi rangul lui du Bouchage primise să ia comanda unui detaşament atât de mic şi se învrednicise să îndeplinească o misiune atât de primejdioasă. Fiindcă, într-adevăr, o asemenea sarcină era de obicei încredinţată unui simplu cornet, nicidecum fratelui de sânge al unui mare amiral.

Orice lucru avea darul să trezească bănuielile prinţului şi orice bănuială, se înţelege de la sine, se cuvine să fie limpezită. Ducele ţinu să lămurească deci lucrurile şi reuşi să afle în cele din urmă că, punându-l pe fratele său în fruntea detaşamentului de recunoaştere, marele amiral nu făcuse decât să se lase înduplecat de rugăminţile lui stăruitoare.

Cel ce îi dădea aceste lămuriri ducelui, fără nici un gând ascuns, de altfel, era cornetul jandarmilor din Aunis, care îi oferise găzduire lui du Bouchage şi care se văzuse obligat mai apoi să-i predea comanda regimentului, aşa cum du Bouchage se văzuse, la rândul său, obligat să predea ducelui comanda detaşamentului.

Prinţului i se păruse a desluşi în sufletul cornetului o umbră de nemulţumire împotriva lui du Bouchage şi de aceea pe el căută mai cu seamă să-l iscodească.

— Dar de ce crezi dumneata — întrebă prinţul — c-a ţinut atât de mult contele să i se încredinţeze o comandă atât de neînsemnată? Ce-a urmărit?

— Să slujească armata, în primul rând — răspunse cornetul. În privinţa asta pot să pun mâna în foc.

— În primul rând, ai spus? Şi *pe urmă*, domnule?

— Asta nu mai ştiu, monseniore — zise cornetul.

— Vrei să mă amăgeşti sau încerci să te amăgeşti singur, domnule; nu se poate să nu ştii.

— Monseniore, nu sunt în măsură să dau desluşiri, chiar şi

alteţei voastre, decât în legătură cu slujba mea.

— Vedeţi, domnilor — spuse prinţul, întorcându-se către cei câţiva ofiţeri care mai rămăseseră încă la masă — vedeţi c-am avut toată dreptatea să mă ascund, de vreme ce există în armata mea secrete pe care nu mi-e îngăduit să le aflu?

— O, monseniore — se apără cornetul — vă rog să nu luaţi în nume de rău discreţia mea; nu există secrete decât în privinţa domnului du Bouchage; nu s-ar putea întâmpla, bunăoară, ca, slujind interesele tuturor, domnul Henri să fi căutat totodată să fie de folos vreunui neam sau prieten de-al său, punându-i la dispoziţie o escortă?

— Cine dintre dumneavoastră este neam sau prieten cu contele? Spuneţi-mi, vă rog, să-l strâng la piept.

— Monseniore — interveni Aurilly. amestecându-se în vorbă cu o respectuoasă familiaritate, potrivit obiceiului său — monseniore, am reuşit să dezleg în parte misterul şi pot să vă spun că nu există nimic care ar putea să trezească neîncrederea alteţei voastre. Ruda pe care domnul du Bouchage ţinea s-o escorteze, ruda aceasta, ca să zic aşa...

— Ei? se răsti prinţul. Vorbeşte odată, Aurilly!

— Ei bine, monseniore, ruda aceasta e o femeie.

— Ia te uită, ia te uită! se miră ducele. De ce nu mi s-a spus deschis de la bun început? Henri, dragul de el!... Bine, dar e foarte firesc! Gata, gata, să închidem ochii asupra respectivei rubedenii şi să nu mai vorbim despre asta.

— Ar fi cu atât mai bine, cred, alteţă — îl sfătui Aurilly — cu cât e o treabă cât se poate de misterioasă.

— Cum adică?

— Fiindcă doamna cu pricina, ca şi vestita Bradamante a cărei poveste i-am istorisit-o de atâtea ori alteţei voastre, doamna, zic, umblă îmbrăcată bărbăteşte, spre a nu fi recunoscută.

— Păcatele mele! se nelinişti cornetul. Monseniore, vă rog din suflet: domnul Henri pare să aibă cel mai adânc respect pentru această doamnă şi mi-e teamă că s-ar supăra dacă ar şti c-am vorbit mai mult decât se cuvenea.

— Bineînţeles, bineînţeles, domnule cornet; vom fi muţi ca pământul, fii liniştit, muţi ca sărmanul Saint-Aignan; numai că, spre deosebire de el, vom căuta, dacă s-ar întâmpla să dăm ochii cu dânsa, să nu-i facem nici un fel de mutre... Aşa, va să

zică, Henri a adus o femeie cu el, nici mai mult nici mai puţin, în mijlocul unui stol întreg de jandarmi? Şi unde-i acum, Aurilly, femeia aceasta?

— Aici sus.

— Cum, chiar aici, în casă?

— Da, monseniore... dar, ssst! Vine domnul du Bouchage.

— Ssst! repetă prinţul, izbucnind într-un, hohot de râs.

Capitolul LXXV Una din amintirile ducelui de Anjou

Intrând pe uşă, tânărul conte auzi înfricoşătorul hohot de râs al prinţului; dar cum nu avusese prilejul să trăiască prea mult în preajma alteţei sale, n-avea de unde să ştie ce cumplite ameninţări putea să ascundă o asemenea izbucnire de veselie din partea ducelui de Anjou.

Ar fi putut deopotrivă să-şi dea seama, după tulburarea zugrăvită pe chipurile unora dintre cei de faţă că, în lipsa lui, ducele bârfise pe socoteala sa şi că discuţia răuvoitoare ce avusese loc fusese curmată brusc în momentul în care intrase pe uşă.

Henri însă nu era de felul său de ajuns de bănuitor ca să ghicească ce se întâmplase şi nici unul dintre ofiţeri nu era destul de prieten cu dânsul ca să i-o spună de faţă cu ducele.

De altminteri, Aurilly stătea la pândă şi ducele, care, de bună seamă, îşi şi croise în minte un plan, căută să-l reţină pe Henri până ce toţi ofiţerii care luaseră parte la discuţie vor fi plecat.

Ducele făcuse unele schimbări în repartiţia diferitelor posturi. Bunăoară, înainte de venirea ducelui, în calitate de comandant al detaşamentului. Henri socotise de cuviinţă să rămână în centrul poziţiei, statornicindu-şi cartierul general în casa în care locuia Diane. Iar cel de-al doilea post mai important după acesta, adică postul aflat pe malul râului, îl încredinţase cornetului.

Luând comanda detaşamentului, ducele luase totodată şi locul lui Henri, trimiţându-l în schimb pe Henri la postul pe care acesta se gândise să-l dea în primire cornetului. Henri nu se

arătă câtuşi de puţin mirat. Dându-şi seama că era cel mai important punct strategic, ducele socotise cu cale să i-l încredinţeze lui; era un lucru foarte firesc, atât de firesc chiar, încât toată lumea şi în primul rând Henri, se înşelă asupra intenţiilor sale.

Henri se simţi totuşi dator să-i dea unele îndrumări cornetului de jandarmi şi se apropie de el. Era tot atât de firesc din partea lui să-i lase în grijă cele două persoane aflate sub ocrotirea sa şi pe care, cel puţin deocamdată, era nevoit să le părăsească.

La primele cuvinte pe care Henri încercă să le schimbe cu cornetul, ducele se grăbi să-i întrerupă.

— Aveţi secrete! spuse el, zâmbind.

Jandarmul se dumerise, în sfârşit, deşi prea târziu, că-şi dăduse prea mult drumul la gură. Şi, cuprins de căinţă, încerca să-i vină acum într-ajutor contelui.

— Nu, monseniore — protestă el — domnul conte m-a întrebat numai câte livre de pulbere uscată, care mai poate fi folosită, mi-au mai rămas.

Răspunsul lui avea un îndoit scop, dacă nu şi un îndoit efect: în primul rând să risipească bănuielile ce ar fi putut încolţi în sufletul ducelui, în al doilea rând, să-i arate contelui că avea alături de el un om de nădejde pe care se putea bizui.

— Aşa! Atunci se schimbă vorba — zise ducele, silit să pună temei pe aceste cuvinte, ca să nu compromită prestigiul său princiar, făcând pe iscoada.

O clipă mai apoi, în timp ce ducele se îndrepta spre uşa ce tocmai fusese deschisă, cornetul îi şopti lui Henri:

— Alteţa sa ştie că sunteţi însoţit de cineva…

Du Bouchage tresări, dar era prea târziu. Ducele nu scăpase din vedere gestul pe care-l făcuse şi ca şi cum ar fi dorit să se încredinţeze singur că ordinele date de dânsul fuseseră întocmai executate, se oferi să-l petreacă pe Henri până la postul său, propunere pe care contele se văzu nevoit s-o primească. Henri ar fi vrut totuşi să-i dea de ştire lui Remy să fie cu ochii în patru şi să-şi ticluiască dinainte un răspuns în cazul când ar fi fost întrebat, dar nu mai avu cum; nu-i mai rămase nimic altceva de făcut, decât să-i spună cornetului la despărţire:

— Ai grijă de pulbere, mă-nţelegi? Păzeşte-o ca ochii din cap, aşa cum aş fi păzit-o eu însumi.

— Am înţeles, domnule conte — răspunse tânărul.

Pe drum, ducele nu uită să-l întrebe pe du Bouchage:

— Unde zici că se află, conte, pulberea asta pe care i-ai dat-o în păstrare tânărului nostru ofiţer?

— În casa în care îmi statornicisem cartierul meu general, alteţă.

— Fii pe pace, du Bouchage — îl linişti ducele. Ştiu prea bine cât poate fi de preţios un depozit de muniţii în situaţia în care ne aflăm pentru a nu-l scăpa o clipă din ochi. O să am eu grijă să-l păzesc în locul tânărului nostru cornet.

Şi cu aceste cuvinte, puse capăt discuţiei. Ajunseră astfel, fără să mai schimbe o vorbă, la locul unde apele râului se amestecau cu ale fluviului; ducele îi puse în vedere lui du Bouchage să nu-şi părăsească postul sub nici un cuvânt şi porni înapoi spre burg. Îl găsi în sala de mese pe Aurilly, care, aşteptându-l să se întoarcă, adormise pe o laviţă, înfăşurat în mantaua unui ofiţer.

Ducele îl bătu pe umăr, trezindu-l din somn. Aurilly se frecă la ochi şi ridică privirea spre el.

— Ai auzit? întrebă prinţul.

— Da, monseniore — răspunse Aurilly.

— Ştii măcar despre cine vorbesc?

— Ba bine că nu! Despre doamna cea necunoscută, ruda domnului conte du Bouchage.

— Bravo! Văd că nici berea de Bruxelles, nici cea de Louvain nu ţi-au îngreunat mintea.

— Vai de mine, monseniore! Spuneţi ceva sau faceţi numai un semn şi alteţa voastră va putea să-şi dea seama că sunt mai ager ca oricând.

— Atunci, uite, pune-ţi toată imaginaţia la bătaie şi încearcă să ghiceşti.

— Ei bine, monseniore, am ghicit: alteţa voastră e curioasă.

— Pe naiba! Nu ţi-am cerut să-mi ghiceşti firea; vreau să văd numai dacă poţi să-mi spui ce anume îmi aţâţă curiozitatea în clipa de faţă.

— Aţi dori să ştiţi cine este viteaza făptură care n-a pregetat să treacă prin foc şi prin apă ca să-i urmeze pe cei doi domni de Joyeuse, nu-i aşa?

— *Per milla pericula Martis*[13], cum ar zice sora mea Margot, dacă ar fi aici; ai pus degetul pe rană, Aurilly. Şi fiindcă veni vorba, i-ai scris, Aurilly?

— Cui, monseniore?

— Surorii mele Margot.

— Dar ce, trebuia cumva să-i scriu maiestăţii sale?

— Bineînţeles.

— Ce să-i scriu?

— C-am fost înfrânţi, drăcia dracului, că suntem acum la pământ şi să aibă grijă deci să deschidă bine ochii.

— Pentru ce, monseniore?

— Pentru că Spania, acum c-a reuşit să scape de mine la miazănoapte, s-ar putea să se întoarcă spre miazăzi şi să tabere asupra ei.

— Aşa o, aveţi dreptate.

— Nu i-ai scris?

— Păi de, monseniore...

— Dormeai dus.

— Într-adevăr, de ce să mint! Dar chiar dacă mi-ar fi dat prin gând să-i scriu, cu ce-aş fi scris, monseniore? Fiindcă n-am nici hârtie, nici cerneală, nici pană.

— N-ai decât să cauţi: Quaere et inveniens[14], cum spune Sfânta Scriptură.

— Cum naiba îşi poate închipui alteţa voastră c-am să găsesc aşa ceva în coliba unui ţăran, care, pun rămăşag, nici măcar nu ştie să scrie?

— Caută totuşi, nătărăule şi dacă nu găseşti ce-ţi trebuie, atunci...

— Atunci?

— Atunci poate că găseşti altceva.

— Aşa e, că tare mai sunt dobitoc! exclamă Aurilly, lovindu-se peste frunte. Zău, monseniore, mi-e teamă că alteţa voastră are dreptate: creierul meu a cam început să se împâclească; şi ştiţi de ce, monseniore? Fiindcă mor de somn, grozav aş mai vrea să pun capul jos şi să dorm.

— Bine, bine, te cred; pune-ţi însă pofta în cui deocamdată şi deoarece n-ai avut grijă să scrii, am să mă ocup eu de treaba asta. Fă-mi rost numai de cele trebuincioase

[13] Prin cele o mie de primejdii ale războiului.

[14] Caută şi vei găsi.

pentru scris, caută, Aurilly, caută şi să nu te prind că te întorci până nu vei fi găsit; te-aştept aici.

— Mă duc, monseniore.

— Şi dacă s-ar întâmpla cumva, tot căutând... stai puţin... dacă s-ar întâmpla cumva să observi că locuinţa este într-adevăr pitorească... Ştii doar ce mult îmi plac interioarele flamande, nu-i aşa, Aurilly?

— Da, monseniore.

— Nu uita să mă chemi.

— Numaidecât, monseniore, să n-aveţi nici o grijă.

Aurilly se ridică de pe bancă şi, uşurel ca un fulg, intră în camera alăturată, de unde pornea scara ce ducea la etaj. Fiind uşor ca fulgul, precum ziceam, abia dacă se auzi un scârţâit slab în momentul în care începu să urce treptele; nici un alt zgomot însă nu dădu în vileag încercarea pusă la cale de Aurilly.

După vreo cinci minute se întoarse la stăpânul său, care rămăsese să-l aştepte, aşa cum îi spusese, în sala cea mare.

— Ei, ce este? îl întrebă ducele.

— Ce să fie, monseniore, judecând după ce-mi văzură ochii, casa trebuie să fie a dracului de pitorească.

— De ce?

— Naiba s-o ia! Fiindcă nu poţi să pătrunzi înăuntru, monseniore, chiar aşa, cu una cu două.

— Ce tot spui acolo?

— Spun că-i păzită de un balaur.

— Faci glume proaste, jupâne?

— Vai! Din păcate, monseniore, nu-i o glumă proastă, ci durerosul adevăr. Comoara se află la etaj, într-o cameră pe sub uşa căreia se strecoară o rază de lumină.

— Ei şi pe urmă?

— Monseniorul vrea să spună: înainte.

— Aurilly!

— Păi să vedeţi, monseniore, înainte, adică în pragul uşii, stă culcat un om înfăşurat într-o mantie mare, cenuşie.

— Cum se poate? Domnul du Bouchage îndrăzneşte oare să pună un jandarm de pază la uşa ibovnicei sale?

— Nu-i un jandarm, monseniore, trebuie să fie vreun slujitor de-al doamnei sau poate chiar de-al contelui.

— Ce fel de slujitor?

— Monseniore, nu e chip să-l vezi cum arată la faţă, în

schimb se poate vedea şi încă foarte bine, un pumnal flamand de toată frumuseţea pe care-l poartă la brâu şi pe care stă încleştată o mână vânjoasă.

— Ştii că-i nostim! spuse ducele. Ia du-te de mi-l trezeşte pe vlăjganul ăsta, Aurilly.

— O, nu, monseniore, asta ar mai lipsi!

— Ce zici?

— Zic că, pe lângă faptul c-aş putea s-o păţesc rău cu pumnalul flamand, n-aş avea nici un chef, zău, să-i îndârjesc pe domnii de Joyeuse, făcându-mi-i duşmani de moarte, când se ştie cât de bine sunt văzuţi la curte. Dacă am fi fost regele Ţărilor de Jos, atunci mai treacă-meargă; deocamdată nu ne rămâne decât să umblăm cu mănuşi, monseniore, mai ales cu cei ce ne-au salvat; fiindcă, orice s-ar spune, fraţii Joyeuse ne-au salvat. Luaţi seama, monseniore, dacă domnia voastră nu veţi sufla nici un cuvânt, vor avea ei grijă s-o spună.

— Ai dreptate, Aurilly — se oţărî ducele, bătând din picior — mereu ai dreptate şi totuşi...

— Da, înţeleg şi totuşi alteţa voastră n-a văzut un singur chip de femeie de două săptămâni încoace de când ne canonim. Nu vorbesc de turma asta de animale ce împânzeşte polderele, fiindcă ipochimenii ăştia numai bărbaţi şi femei nu merită să fie numiţi: nu sunt nimic altceva decât masculi şi femele.

— Vreau s-o văd pe iubita lui du Bouchage, Aurilly, vreau s-o văd, auzi tu?

— Da, monseniore, aud.

— Şi-atunci de ce nu-mi răspunzi?

— Ei bine, monseniore, am să vă răspund că s-ar putea totuşi s-o vedeţi, dar în orice caz nu pe uşă.

— Fie şi aşa — încuviinţă prinţul. Dacă nu pot s-o văd pe uşă, am s-o văd măcar pe fereastră.

— Aha! Straşnică idee, monseniore! Mi se pare chiar atât de grozavă, încât, ca dovadă, mă duc imediat să fac rost de o scară.

Aurilly ieşi binişor pe uşă şi, tot orbecăind prin curtea casei, se izbi de stâlpul unui şopron sub care jandarmii îşi adăpostiseră caii. După o seamă de cercetări amănunţite, Aurilly reuşi în sfârşit să găsească ceea ce găseşti de obicei în orice şopron, adică o scară. Se strecură printre oamenii şi dobitoacele ce se aflau acolo, cu destulă dibăcie ca să nu-i trezească pe cei

dintâi şi să nu se aleagă cu vreo lovitură de copită din partea celor din urmă şi ieşi cu ea în stradă ca s-o reazeme de peretele exterior al casei.

Trebuia, de bună seamă, să fii prinţ şi să mărturiseşti cel mai adânc dispreţ pentru orice oprelişti morale hărăzite omului de rând, aşa cum sunt îndeobşte despoţii, care se consideră unşii lui Dumnezeu, ca să te încumeţi, sub ochii santinelei ce se plimba încolo şi încoace, păzind uşa casei în care se aflau închişi prizonierii, ca să te încumeţi, zic, fără nici o sfială, a săvârşi un lucru atât de jignitor faţă de contele du Bouchage, cum era cel pe care prinţul avea de gând să-l înfăptuiască.

Aurilly, care îşi dădea prea bine seama de asta, îi atrase atenţia prinţului asupra santinelei care, nebănuind cine puteau fi cei doi necunoscuţi, se pregătea să strige: "Stai! Cine e?"

François dădu din umeri şi se duse întins la soldat.

Aurilly se ţinu după el.

— Spune-mi, camarade — întrebă prinţul — locul acesta este cel mai înalt din tot burgul, nu-i aşa?

— Da, monseniore — răspunse ostaşul, care, recunoscându-l pe duce, se grăbise să-i dea onorul. Dacă n-ar fi teii ăştia care acoperă priveliştea, la lumina lunii s-ar putea vedea o bună parte din câmpie.

— Mi-am închipuit — spuse prinţul. De aceea am pus să mi se aducă o scară, ca să pot privi pe deasupra lor. Urcă-te, Aurilly, sau nu, mai bine lasă-mă pe mine: un suveran trebuie să vadă totul cu ochii lui.

— Unde să pun scara, monseniore? întrebă cu făţărnicie slujitorul.

— Unde-o fi... uite, de pildă, reazem-o de zidul acesta.

După ce scara fu rezemată de perete, prinţul începu să urce.

Fie că simţise ce uneltea monarhul, fie dintr-o bună-cuviinţă înnăscută, santinela întoarse capul în partea cealaltă. Prinţul ajunse în vârful scării, în timp ce Aurilly aştepta jos, la picioarele ei.

Camera în care Henri o zăvorâse pe Diane era aşternută cu rogojini şi, în afară de patul încăpător de stejar, cu perdele de mătase, mai cuprindea o masă şi câteva scaune.

Tânăra femeie, a cărei inimă părea uşurată de o copleşitoare povară în clipa când aflase în tabăra jandarmilor

din Aunis vestea înşelătoare a morţii prinţului, îi ceruse lui Remy ceva de mâncare şi slujitorul, însufleţit de o nemăsurată bucurie, nu ştiuse cum să-i aducă mai grabnic de jos de-ale gurii. Pentru prima oară, din ziua în care primise vestea morţii tatălui său, Diane se înfruptase din nişte bucate ceva mai săţioase decât pâine goală şi tot pentru prima oară băuse un strop din vinul de Rin pe care jandarmii îl descoperiseră în beci şi i-l oferiseră lui du Bouchage.

După ce se ospătase, deşi pe sponci, sângele Dianei, biciuit de atâtea emoţii năprasnice şi de o istovitoare oboseală, prinse a zvâcni mai năvalnic în inima ei, spre care de mult părea să fi uitat drumul: Remy îi văzu pleoapele îngreunându-se şi capul aplecându-i-se pe umăr. Atunci ieşi din odaie tiptil şi, aşa cum am arătat, se culcă în pragul uşii, dar nu pentru că s-ar fi temut de ceva, ci numai fiindcă, de la plecarea lor din Paris, aşa făcea în fiecare seară.

De aceea, datorită măsurilor pe care le luase pentru ca odihna stăpânei sale să nu fie tulburată peste noapte, atunci când Aurilly se urcase la etaj, îl găsise pe Remy întins pe jos, de-a curmezişul coridorului.

La rândul său, Diane adormise cu cotul pe masă şi capul sprijinit în palmă. Trupul său zvelt şi plăpând stătea tolănit într-o rână în jilţul cu spătar înalt; lampa mică de tablă aşezată pe masă, lângă farfuria pe jumătate plină, lumina încăperea ce părea atât de liniştită la prima vedere şi în care totuşi, cu puţin mai înainte, abia se potolise o cumplită furtună sortită să se dezlănţuie din nou în curând.

În paharul de cristal scânteia, limpede ca diamantul topit, vinul de Rin în care Diane abia îşi înmuiase buzele; paharul mare, în formă de potir, aşezat în dreptul lămpii, îndulcea şi mai mult lumina, împrospătând culorile obrazului cufundat în somn al Dianei. Cu ochii închişi, cu pleoapele brăzdate de vinişoare azurii, cu buzele suav întredeschise, cu părul revărsat pe spate de sub gluga veşmintelor bărbăteşti de pânză groasă cu care era îmbrăcată, chipul Dianei se înfăţişa, de bună seamă, ca o nălucire neasemuit de frumoasă privirilor ce se pregăteau să pătrundă prin silnicie în tainele singurătăţii sale.

Zărindu-l, ducele nu-şi putu stăpâni o tresărire de uimită încântare; se rezemă de prichiciul ferestrei şi sorbi cu lăcomie din ochi pe îndelete toată acea desăvârşită frumuseţe. Dar

tocmai când era mai adâncit în contemplaţie, prinţul se întunecă deodată la faţă şi coborî două trepte cu un fel de înfrigurare nervoasă.

Aşa cum stătea acum, nu se mai afla în bătaia luminii ce se prefira pe fereastră şi de care s-ar fi zis că voia să se ferească; se rezemă, aşadar, de perete, cu braţele încrucişate la piept şi căzu pe gânduri.

Aurilly, care nu-l scăpa o clipă din ochi, îl văzu privind în gol, ca un om care încearcă să reconstituie nişte amintiri pe cât de vechi, pe atât de fugare.

După ce stătu aşa locului, îngândurat şi fără să facă nici o mişcare, vreme de zece minute, ducele se urcă din nou spre fereastră şi se uită iar pe geam înăuntru, dar se vede că nici de astă dată nu reuşi să descopere ceea ce dorea, deoarece fruntea îi rămase la fel de înnegurată şi privirea tot atât de nedumerită ca şi mai înainte.

În timp ce se frământa aşa cu mintea, Aurilly se apropie în grabă de picioarele scării.

— Repede, monseniore, daţi-vă jos repede — spuse Aurilly. Am auzit nişte paşi în capătul străzii alăturate.

Ducele însă coborî tacticos scara, fără să se sinchisească de această înştiinţare, continuând să-şi scormonească amintirile cu aceeaşi stăruinţă.

— Era şi timpul — suspină Aurilly.

— Dincotro vine zgomotul? întrebă ducele.

— Din partea asta — răspunse Aurilly.

Şi întinse mâna spre o ulicioară întunecoasă. Prinţul trase cu urechea.

— Nu aud nimic — spuse el.

— Probabil era cineva care s-a oprit acum locului; trebuie să fie vreo iscoadă care ne pândeşte.

— Ia scara! îi porunci prinţul.

Aurilly se supuse. Între timp, prinţul se aşezase pe una din băncile de piatră ce se aflau în faţa casei de o parte şi de alta a uşii.

Zgomotul de mai înainte se stinsese şi nimeni nu se arătase la capătul ulicioarei.

Aurilly se întoarse.

— Ei, ce ziceţi, monseniore, e frumoasă?

— Foarte frumoasă — răspunse prinţul, posomorât.

— Şi de ce sunteţi atunci supărat, monseniore? V-a văzut cumva?

— Nu, doarme.

— Nu înţeleg ce vă dă de gândit în cazul acesta?

Prinţul nu se mai învrednici să-i răspundă.

— Oacheşă?... Bălaie?... îl iscodi Aurilly.

— Ce curios, Aurilly! murmură ducele. Cred c-am mai văzut-o undeva pe femeia aceasta.

— Înseamnă deci că aţi recunoscut-o?

— Nu, fiindcă nu pot de loc să-mi amintesc cum o cheamă, dar în clipa în care am văzut-o, am simţit ca o lovitură de pumnal în inimă.

Aurilly îl privi mirat, apoi, cu un zâmbet a cărui ironie nu se mai osteni s-o ascundă, zise:

— Ce vorbiţi!

— I-ascultă, domnule, fă bine, te rog şi nu râde! îi răspunse tăios ducele. Nu vezi cât sufăr?

— O, cum se poate, monseniore! exclamă Aurilly.

— Da, chiar aşa cum îţi spun, nu ştiu se se întâmplă cu mine, dar — adăugă el, încruntat — cred c-am făcut rău, nu trebuia s-o privesc.

— Tocmai din cauza impresiei puternice pe care v-a făcut-o, trebuie neapărat să aflăm cine este femeia asta, monseniore.

— Sigur că trebuie — spuse François.

— Încercaţi să vă amintiţi, monseniore. Nu cumva aţi văzut-o la curte?

— Nu, nu cred.

— În Franţa. În Navara, în Flandra?

— Nu.

— Poate c-o fi spaniolă?

— N-aş zice.

— Sau englezoaică? Vreo doamnă din suita reginei Elisabeta?

— Nu, nu, am impresia că este mult mai strâns legată de viaţa mea; cred c-am întâlnit-o în nişte împrejurări îngrozitoare.

— Atunci aţi fi recunoscut-o numaidecât, fiindcă, slavă Domnului, în viaţa monseniorului n-au existat prea multe împrejurări de felul celor despre care vorbea alteţa sa adineauri.

— Crezi? spuse prinţul, cu un zâmbet sinistru.

Aurilly se înclină.

— Vezi tu — continuă ducele — acum mă simt destul de stăpân pe mine ca să-mi pot desluşi impresiile: femeia aceasta este într-adevăr frumoasă, dar frumoasă ca o moartă, frumoasă ca o umbră, frumoasă ca vedeniile ce ţi se arată în vis; tocmai de aceea mi se pare c-am văzut-o în vis... şi am avut vreo două-trei visuri înspăimântătoare în viaţa mea, de care când îmi amintesc îmi îngheaţă sângele în vine. Ei, uite, acum sunt convins c-am văzut-o pe femeia de sus într-unul din aceste visuri.

— Monseniore, monseniore! îl mustră Aurilly. Să-mi îngăduie alteţa voastră să-i spun că rareori mi-a fost dat până acum să-l aud mărturisindu-se cu atâta tristeţe şi atât de sensibil la nălucirile somnului. Din fericire însă, inima alteţei sale este îndeajuns de călită pentru a înfrunta şi cel mai vajnic oţel şi sper că nici o făptură vie şi cu atât mai puţin o fantomă, nu are puterea s-o vatăme în nici un fel. Uitaţi, monseniore, dacă n-aş simţi cum mă arde în ceafă privirea care ne pândeşte de pe uliţa asta, m-aş urca la rândul meu pe scară şi vă promit că aş spulbera într-o clipă şi visul şi fantomele şi neliniştea alteţei voastre.

— Ai dreptate, zău, Aurilly, du-te şi adu scara, reazem-o de zid şi suie-te sus! Şi ce dacă ne urmăreşte cineva? Nu eşti omul meu? Uită-te, Aurilly, zău, uită-te!

Aurilly se pregătea tocmai să dea ascultare poruncii stăpânului său, dar nu apucase să facă nici câţiva paşi, că auzi pe cineva străbătând în goană piaţa.

— Alarmă, monseniore, alarmă! îi strigă Henri ducelui.

Dintr-un salt, Aurilly fu lângă stăpânul său.

— Dumneata! se miră ducele. Dumneata aici, conte!? Cine ţi-a dat voie să-ţi părăseşti postul?

— Monseniore — răspunse Henri, hotărât — dacă alteţa voastră socoteşte cu cale să mă pedepsească, mă va pedepsi; deocamdată însă datoria îmi cerea să vin aici şi n-am făcut decât să-mi îndeplinesc datoria.

Ducele, cu un zâmbet plin de tâlc, aruncă o privire spre fereastră.

— Datoria, conte? Ce fel de datorie, lămureşte-mă şi pe mine, te rog — spuse el.

— Monseniore, s-au ivit nişte călăreţi pe malul fluviului şi nu putem şti dacă sunt prieteni sau duşmani.

— Erau mulţi? întrebă ducele, îngrijorat.

— Cu duiumul, monseniore.

— Ai făcut bine că te-ai întors, conte, n-are rost să facem pe vitejii: dă ordin să-i trezească pe jandarmii dumitale. S-o apucăm pe malul râului, care nu-i chiar atât de larg şi s-o ştergem cât mai repede. Cred că-i lucrul cel mai înţelept.

— Fără îndoială, monseniore, fără îndoială, dar cred c-ar trebui să-l înştiinţăm şi pe fratele meu şi cât mai grabnic.

— Doi oameni sunt de ajuns.

— Dacă socotiţi că ajung doi oameni, monseniore — spuse Henri — mă duc eu atunci împreună cu un jandarm.

— Ei, drăcia dracului, nici să nu te gândeşti! protestă cu însufleţire prinţul. Nu, du Bouchage, dumneata vii cu noi. Ce dracu! Cum aş putea să mă lipsesc într-un moment ca ăsta de un apărător atât de iscusit ca dumneata!

— Alteţa voastră vrea să plece cu toată escorta?

— Da, cu toată.

— Am înţeles, monseniore — răspunse Henri, înclinându-se. Şi când vrea să plece alteţa voastră?

— Chiar acum, conte.

— Hei! strigă Henri. Să vină cineva!

Tânărul cornet ieşi din umbra ulicioarei, ca şi când n-ar fi aşteptat decât ordinul comandantului său ca să se înfăţişeze.

Henri îi dădu instrucţiuni şi aproape îndată după aceea, jandarmii începură să se replieze spre burg, retrăgându-se din împrejurimile aşezării pentru a se pregăti de plecare.

În mijlocul lor, ducele stătea de vorbă cu ofiţerii.

— Domnilor — le explica el — pe cât se pare, prinţul de Orania şi-a trimis oamenii să mă hăituiască; un vlăstar al casei regale franceze nu se cuvine însă să cadă prizonier, decât doar în urma unei bătălii cum a fost cea de la Poitiers sau de la Pavia. Să ne înclinăm deci în faţa numărului şi să ne retragem spre Bruxelles. Atâta timp cât voi fi printre dumneavoastră, sunt încredinţat că viaţa şi libertatea mea vor fi în siguranţă. Apoi, întorcându-se către Aurilly: Tu ai să rămâi pe loc. Mă îndoiesc că femeia o să vină cu noi. De altminteri, îi cunosc îndeajuns pe fraţii Joyeuse ca să-mi dau seama că mezinul nu va îndrăzni s-o ia cu dânsul pe iubita lui, atâta vreme cât sunt şi eu aici. Şi pe urmă se ştie doar că nu mergem la bal, trebuie s-o ţinem tot într-o fugă şi mă îndoiesc că o femeie ar putea înfrunta o

asemenea oboseală.

— Unde se duce monseniorul?

— În Franţa. Am impresia că aici toate planurile mele au dat greş.

— Dar în care parte anume a Franţei? Monseniorul crede oare c-ar fi prudent să se întoarcă la curte?

— Sigur că nu; de aceea, pe cât se pare, am să mă opresc în drum la unul din apanajele mele, să zicem, de pildă, Château-Thierry.

— Alteţa voastră e hotărâtă să rămână acolo?

— Da, cred că Château-Thierry e locul cel mai potrivit din toate punctele de vedere; în primul rând fiindcă se află la douăzeci şi patru de leghe de Paris, adică aşa cum e mai bine; pe urmă, voi putea să fiu tot timpul cu ochii pe domnii de Guise, care, şase luni pe an şi le petrec la Soissons. Aşadar, acolo, la Château-Thierry, o să mi-o aduci pe frumoasa necunoscută.

— Dar cine ştie, monseniore, dacă o să vrea să vină cu mine?

— Eşti nebun? Dimpotrivă, de vreme ce du Bouchage mă însoţeşte la Château-Thierry şi ea îl urmează pretutindeni pe du Bouchage, totul o să meargă de la sine.

— Dar poate c-o să i se năzare să plece într-altă parte când o să-şi dea seama că vreau s-o aduc alteţei voastre.

— N-ai să mi-o aduci mie, ci contelui, doar ţi-am mai spus odată. Haida-de! Pe cinstea mea, zău, s-ar zice că pentru prima oară în viaţa ta îmi dai o mână de ajutor într-o împrejurare ca asta. Ai bani?

— Am cele două fişicuri de galbeni pe care alteţa voastră mi le-a încredinţat când am părăsit tabăra din poldere.

— Hai, dă-i drumul atunci! Şi caută ca prin orice mijloc, mă înţelegi? prin orice mijloc să mi-o aduci pe frumoasa necunoscută la Château-Thierry; poate că, văzând-o mai de aproape, am s-o recunosc.

— Şi cu servitorul ce fac, îl iau şi pe el?

— Da, dacă nu te încurcă.

— Şi dacă mă încurcă?

— Fă ceea ce faci de obicei când te poticneşti de o piatră în drum: aruncă-l în şanţ.

— Prea bine, monseniore.

Pe când cei doi lugubri uneltitori urzeau într-ascuns

planurile lor, Henri urca treptele scării ce ducea la etaj ca să-l trezească pe Remy.

Auzind despre ce-i vorba, Remy bătu în uşă într-un anumit fel şi, o clipă mai apoi, tânăra femeie îi deschise.

În spatele slujitorului, Diane îl zări pe du Bouchage.

— Bună seara, domnule! îl întâmpină ea cu un zâmbet ce de mult nu-i mai luminase obrazul.

— Vă rog să mă iertaţi, doamnă — se grăbi să se scuze contele — n-aş fi vrut să vă supăr, dar am venit să-mi iau rămas bun.

— Rămas bun?! Dar ce, plecaţi, domnule conte?

— Da, doamnă, plec în Franţa.

— Şi ne părăsiţi?

— N-am încotro, doamnă, datoria îmi cere înainte de toate să execut ordinele prinţului.

— Prinţului? Există oare vreun prinţ pe aici?! se miră Remy.

— Care prinţ? întrebă Diane, schimbându-se la faţă.

— Domnul duce de Anjou, despre care toată lumea credea c-a murit şi care a scăpat ca prin minune, se află în mijlocul nostru.

Diane scoase un ţipăt sfâşietor, iar Remy se făcu galben ca turta de ceară, ca şi când ar fi fost fulgerat de o moarte năprasnică.

— Mai spuneţi-mi vă rog încă o dată — bolborosi Diane — că domnul duce de Anjou trăieşte, că domnul duce de Anjou e aici.

— Dacă n-ar fi fost, doamnă şi dacă nu mi-ar fi poruncit să-l urmez, puteţi fi sigură că v-aş fi petrecut până la poarta mânăstirii în care, aşa cum mi-aţi spus, aveţi de gând să rămâneţi până la sfârşitul zilelor.

— Da, da, aşa e — întări slujitorul — mânăstirea, doamnă, mânăstirea...

Şi duse un deget la buze. Diane dădu uşor din cap ca să-i arate că pricepuse tâlcul acestui semn.

— V-aş fi petrecut până acolo cu dragă inimă, doamnă — continuă Henri — cu atât mai mult, cu cât mi-e teamă că aţi putea avea neplăceri din partea oamenilor ducelui.

— Cum aşa?

— Da, bănuiesc că ştie, mai bine zis am toate motivele să

cred lucrul acesta, că aici în casă locuieşte o femeie şi, probabil, îşi închipuie că e vorba de o prietenă de-a mea.

— Şi ce vă face să credeţi aşa ceva?

— Tânărul nostru cornet l-a văzut rezemând o scară de perete şi uitându-se înăuntru pe fereastră.

— O, Doamne! exclamă Diane. Doamne Dumnezeule!

— Liniştiţi-vă, doamnă, fiindcă l-a auzit totodată spunându-i însoţitorului său că nu vă cunoaşte.

— Ce-are-a face — răspunse tânăra femeie, uitându-se la Remy — ce-are-a face!

— Tot ce doriţi, doamnă, tot — o asigură slujitorul, pe chipul căruia o hotărâre nestrămutată îşi pusese pecetea.

— Nu vă speriaţi, doamnă — spuse Henri — ducele trebuie să plece chiar acum: peste un sfert de ceas veţi fi singură şi liberă. Îngăduiţi-mi deci să mă închin cu respect în faţa domniei voastre şi să vă spun încă o dată că până îmi voi da ultima suflare inima mea nu va bate decât pentru dumneavoastră şi numai datorită domniei voastre. Rămâneţi cu bine, doamnă, rămâneţi cu bine!

Şi înclinându-se cu cea mai adâncă smerenie, ca în faţa unui altar, contele făcu doi paşi înapoi.

— Nu, nu! exclamă Diane, aiurând ca un om mistuit de friguri. Nu, Dumnezeu nu poate îngădui una ca asta, nu. Dumnezeu i-a ridicat zilele, nu se poate să-l fi înviat acum din morţi. Nu, nu, domnule, cu siguranţă că v-aţi înşelat, omul acesta a murit!

În aceeaşi clipă, ca un răspuns la această dureroasă chemare adresată îndurării cereşti, de afară, din stradă, se auzi glasul ducelui de Anjou.

— Conte — strigă prinţul — conte, nu ne face să te-aşteptăm!

— L-aţi auzit, doamnă? spuse Henri. Încă o dată, rămâneţi cu bine!

Şi strângând mâna lui Remy, coborî grăbit treptele.

Diane se apropie de fereastră, scuturată de un tremur nestăpânit, ca o pasăre fascinată de privirea şarpelui din Antile.

Îl zări pe duce călare pe cal: obrazul său era învăpăiat de flacăra torţelor purtate de doi jandarmi.

— Oh! Trăieşte, satana trăieşte! murmură Diane la urechea lui Remy într-un chip atât de înfricoşător, încât până şi

slujitorul se cutremură înfiorat. Trăieşte, trebuie deci să trăim şi noi; pleacă în Franţa, foarte bine, Remy şi noi tot în Franţa vom pleca.

Capitolul LXXVI Ispitirea

Pregătirile de plecare ale jandarmilor stârniseră o adevărată harababură în târg; după plecarea lor, zăngănitul armelor şi larma de glasuri se potoli şi-n locul lor se aşternu o linişte desăvârşită.

Remy aşteptă până ce zarva se risipi încetul cu încetul şi se stinse în depărtare, apoi, închipuindu-şi că nu mai rămăsese nimeni în casă, coborî în sala de jos pentru a se îngriji de plecarea sa şi a Dianei.

Însă, în clipa în care deschise uşa, spre marea lui mirare, dădu cu ochii de un om care şedea lângă foc, cu faţa întoarsă către el. Se vedea cât de colo că omul pândea sosirea lui Remy, cu toate că în momentul când îl zări îşi ticlui o mutră nepăsătoare, ca şi cum prea puţin s-ar fi sinchisit de prezenţa lui.

Remy se apropie păşind greoi şi frânt din şale ca de obicei şi lăsându-şi fruntea pleşuvă descoperită, aidoma unui moşneag cocârjat de povara anilor.

Cum însă cel spre care se îndrepta era întors cu spatele spre lumină, Remy nu putu să-i desluşească trăsăturile chipului.

— Mă iertaţi, domnule — spuse el — credeam că sunt singur sau aproape singur în toată casa.

— Şi eu tot aşa — răspunse interlocutorul. Constat însă cu bucurie că voi avea nişte tovarăşi de singurătate.

— O, nişte tovarăşi destul de trişti din păcate, domnule — se grăbi să spună Remy — fiindcă, în afară de un tânăr bolnav cu care mă întorc în Franţa...

— A, da — îl întrerupse deodată Aurilly, cu aerul blajin şi milostiv al unui om cumsecade — ştiu despre cine-i vorba.

— Adevărat? întrebă Remy.

— Da, e vorba de tânăra doamnă.

— Care tânără doamnă? se zbârli Remy, pregătindu-se să-l înfrunte.

— Domol, domol, nu te supăra, prietene — îl linişti Aurilly. Sunt intendentul familiei Joyeuse; am venit aici după cel mai tânăr dintre stăpânii mei, din ordinul fratelui său şi, la plecare, contele mi-a spus să am grijă de o tânără doamnă şi de un slujitor bătrân care vor să se întoarcă în Franţa, după ce l-au însoţit până în Flandra...

Pe măsură ce rostea aceste cuvinte, omul se apropia de Remy cu o figură zâmbitoare şi drăgăstoasă. Venind spre el, ajunse la un moment dat în dreptul lămpii, a cărei flacără îi lumină obrazul din plin.

Remy putu atunci să-l vadă lămurit. În loc să înainteze însă, la rândul său, spre cel cu care vorbea, Remy se dădu un pas înapoi şi, pe chipul său sluţit, se zugrăvi o clipă un simţământ ce părea să mărturisească şi spaimă şi scârbă totodată.

— De ce nu-mi răspunzi? S-ar zice că ţi-o frică de mine? întrebă Aurilly, cu cel mai îmbietor zâmbet pe buze.

— Vă rog să aveţi toată îngăduinţa, domnule — răspunse Remy, silindu-se să-şi prefacă vocea, care avea un sunet dogit — faţă de un biet bătrân pe care încercările suferite şi rănile căpătate l-au făcut sperios şi neîncrezător.

— Cu atât mai mult, dragul meu — întâmpină Aurilly — ar trebui să primeşti ajutorul şi sprijinul unui compatriot cinstit; de altminteri, aşa cum ţi-am spus adineauri, vin în numele unui stăpân în care s-ar cuveni să ai deplină încredere.

— Sigur că da, domnule.

Şi Remy se dădu iar un pas înapoi.

— Ce, vrei să pleci?...

— Mă duc s-o întreb pe stăpâna mea; vă daţi seama ca nu sunt în măsură să hotărăsc singur.

— O, da, bineînţeles; dar, dacă-mi dai voie, aş putea să vorbesc eu însumi cu dânsa şi să-i explic în amănunţime sarcina ce mi s-a încredinţat.

— Nu, nu, mulţumesc: poate că doamna mai doarme încă şi pentru mine odihna domniei sale e lucru sfânt.

— Cum doreşti. De altfel, nu am nimic altceva să vă spun decât ceea ce stăpânul meu mi-a dat în grijă să vă aduc la cunoştinţă.

— Mie?

— Dumitale şi tinerei doamne.

— Stăpânul dumneavoastră, domnule conte de Bouchage, nu-i aşa?

— Dumnealui în persoană.

— Mulţumesc, domnule.

În momentul în care închise uşa, toate semnele bătrâneţii, în afară de fruntea pleşuvă şi cutele de pe obraz, se topiră pe loc şi Remy începu să urce treptele atât de repede şi cu o atât de neaşteptată vioiciune, încât nimeni nu i-ar fi dat mai mult de douăzeci şi cinci de ani moşnea-gului care, cu câteva clipe mai înainte, părea să aibă cel puţin şaizeci.

— Doamnă, doamnă! strigă slujitorul cu o voce schimbată de îndată ce o zări pe Diane.

— Ei, ce s-a mai întâmplat, Remy? Ducele tot n-a plecat?

— Ba da, doamnă, dar a rămas în schimb aici un diavol de o mie de ori mai crunt, de o mie de ori mai de temut decât el; o spurcăciune pe care, de şase ani încoace, zi de zi, m-am rugat cerului s-o pedepsească, aşa cum dumneavoastră vă rugaţi pentru stăpânul ei şi cum, de bună seamă, vă veţi fi rugând şi acum, aşteptând să-i dau pedeapsa cuvenită cu mâna mea.

— Nu cumva e Aurilly?

— Aurilly în carne şi oase; nemernicul e aici, uitat de mârşavul său complice, ca un şarpe răzleţit de cuib.

— Uitat zici, Remy? O, te înşeli amarnic; doar îl cunoşti pe duce şi ştii foarte bine că nu obişnuieşte să lase le voia întâmplarii o ticăloşie pe care poate s-o facă el însuşi. Nu, nu, Remy, nu l-a uitat pe Aurilly, dimpotrivă, l-a lăsat aici şi l-a lăsat cu un anumit scop, te rog să mă crezi.

— O, despre el, doamnă, sunt în stare să cred orişice.

— Ştie cumva cine sunt?

— N-am impresia.

— Şi nici pe tine nu te-a recunoscut?

— Cât despre mine, doamnă — răspunse Remy cu un zâmbet trist — nimeni nu m-ar mai putea recunoaşte acum.

— Dar poate că bănuieşte cine sunt?

— Nu, fiindcă a ţinut să vă vadă.

— Remy, ascultă-mă pe mine, dacă nu m-a recunoscut, în orice caz are unele bănuieli.

— Nimic mai simplu, atunci — spuse Remy, posomorât — şi nu pot decât să mulţumesc Celui de Sus că ne arată fără nici un ocoliş calea pe care trebuie s-o urmăm: burgul este pustiu,

nemernicul e singur, aşa cum sunt şi eu... am văzut că poartă la brâu un pumnal... ca şi mine şi eu am un cuţit la brâu...

— Stai puţin, Remy, stai puţin — îl întrerupse Diane. N-am de gând să mă târguiesc cu tine pentru viaţa unui netrebnic, dar, înainte de a-l răpune, ar fi bine să ştim ce vrea de la noi şi dacă, în împrejurarea de faţă, n-am putea folosi cumva răul pe care vrea să ni-l facă. Cine ţi-a spus că e, Remy, când a stat de vorbă cu dumneata?

— Mi-a spus c-ar fi intendentul domnului du Bouchage, doamnă.

— Vezi bine că minte; trebuie deci să aibă vreun interes ca să mintă. Să aflăm mai întâi ce vrea, în aşa fel încât să nu bage de seamă ce vrem noi de la el.

— Voi face aşa cum porunciţi, doamnă.

— Deocamdată, ce doreşte?

— Să vă însoţească.

— În ce calitate?

— În calitate de intendent al contelui.

— Spune-i că primesc.

— Păcatele mele, doamnă!

— Şi mai spune-i că tocmai mă gândeam să plec în Anglia, unde am nişte neamuri, dar că mai stau totuşi în cumpănă; minte aşa cum te-a minţit şi el; ca să poţi birui, Remy, trebuie să lupţi cu aceleaşi arme.

— Dar o să vă vadă.

— Şi masca mea? Ai uitat masca, Remy? De altfel, îmi vine să cred că ştie cine sunt.

— Atunci, dacă ştie, înseamnă că vrea să vă întindă o cursă.

— Singurul mijloc pentru a te feri este să dai impresia că eşti gata să cazi în ea.

— Totuşi...

— Spune-mi de ce ţi-e frică? Poate fi ceva mai groaznic decât moartea?

— Nu.

— Şi-atunci? Sau nu mai eşti chiar atât de hotărât să mori pentru a-ţi îndeplini legământul?

— Ba da; dar nu să mor fără a mă fi răzbunat.

— Remy, Remy — spuse Diane cu o privire înflăcărată de o exaltare sălbatică — o să ne răzbunăm, n-avea grijă, tu pe

slujitor, iar eu pe stăpân.

— Prea bine, doamnă, s-a făcut.

— Du-te, dragul meu, du-te.

Remy coborî scările, deşi cu inima îndoită. Cât era el de viteaz, în momentul în care dăduse cu ochii de Aurilly, tânărul simţise acea cutremurare nervoasă plină de o sinistră spaimă ce te face să te încrâncenezi la vederea unei reptile; şi acum voia să ucidă, numai fiindcă fusese înfricoşat.

Totuşi, pe măsură ce cobora treptele, sufletul său atât de bine oţelit îşi recăpăta dârzenia dintotdeauna şi, în clipa când deschise din nou uşa, Remy era hotărât, în pofida sfaturilor Dianei, să-l tragă de limbă pe Aurilly, silindu-l să se dea de gol, iar în cazul când ar descoperi, după cum bănuia, cine ştie ce urzeală mârşavă, să-l înjunghie pe loc.

Aşa înţelegea Remy diplomaţia.

Aurilly îl aştepta nerăbdător; deschisese fereastra ca să poată supraveghea dintr-o ochire toate ieşirile.

Remy se apropie de el, înarmat cu o hotărâre nestrămutată; de aceea primele cuvinte ce-i ieşiră din gură fură rostite cu un aer împăciuitor şi blajin.

— Domnule — spuse el — stăpâna mea nu poate primi propunerile dumneavoastră.

— Şi pentru ce?

— Pentru că nu sunteţi intendentul domnului du Bouchage.

Aurilly se schimbă la faţă.

— De unde ştii? întrebă el.

— E la mintea cocoşului. Domnul du Bouchage mi-a încredinţat la plecare persoana pe care o însoţesc, iar domnul du Bouchage nu mi-a pomenit nimic despre domnia voastră când ne-am despărţit.

— Probabil că s-a întâlnit cu mine după aceea.

— Minciuni, domnule, minciuni.

Aurilly îşi umflă pieptul; judecând după înfăţişare, slujitorul părea un biet moşneag.

— Îţi cam iei nasul la purtare, unchiule! îi spuse el, încruntându-se. Ia seama! Eşti om bătrân, iar eu sunt tânăr; eşti neputincios, iar eu în toată puterea vârstei. Remy se mulţumi să zâmbească, fără să-i răspundă nimic. Dacă ţi-aş fi pus gând rău, dumitale sau stăpânei dumitale — continuă Aurilly — ar fi de

ajuns să ridic mâna.

— Ferească Dumnezeu! se grăbi să spună Remy. Poate că m-am înşelat, poate că, într-adevăr, îi vreţi binele.

— Mai încape vorbă!

— Spuneţi-mi atunci lămurit ce poftiţi.

— Dragul meu — căută să-l ispitească Aurilly — aş pofti să-mi dai o mână de ajutor şi, cu prilejul acesta, să te şi pricopsesc.

— Şi dacă nu vreau?

— În cazul acesta, fiindcă văd că-mi vorbeşti deschis, am să-ţi răspund şi eu fără ocolişuri: în cazul acesta poftesc să te omor.

— Să mă omorâţi?! Nu zău? spuse Remy cu un zâmbet hain.

— Da, am mână liberă s-o fac.

Remy trase adânc aer în piept.

— Dar ca să vă pot da o mână de ajutor — întâmpină el — ar trebui să ştiu măcar ce urmăriţi.

— Am să-ţi spun: ai ghicit, unchiule, nu sunt în slujba contelui du Bouchage.

— Aşa! În slujba cui atunci?

— În slujba unui domn şi mai suspus.

— Băgaţi de seamă: mi-e teamă c-o să spuneţi iar o minciună.

— De ce?

— Pentru că mai presus decât casa Joyeuse, nu prea ştiu multe alte case.

— Nici chiar casa regală a Franţei?

— Adevărat?! se miră Remy.

— Şi iată cum înţelege să plătească — adăugă Aurilly, strecurând în mâna lui Remy unul din fişicurile cu galbeni primite de la ducele de Anjou.

În momentul în care îi atinse mâna, Remy tresări şi se dădu un pas înapoi.

— Sunteţi în slujba regelui? întrebă el cu o naivitate care ar fi făcut cinste chiar şi unui om mai şmecher ca el.

— Nu a lui, ci a fratelui său, domnul duce de Anjou.

— Aşa? Foarte bine, sunt sluga preaplecată a domnului duce.

— Ei, aşa-mi place.

— Şi pe urmă?

— Cum adică, pe urmă?

— Da, ce doreşte monseniorul?

— Monseniorul, iubitule — spuse Aurilly, apropiindu-se de Remy şi încercând din nou să-i strecoare fişicul în mână — monseniorul e îndrăgostit de stăpâna dumitale.

— O cunoaşte, va să zică?

— A văzut-o.

— A văzut-o! exclamă Remy, încleştând degetele pe mânerul cuţitului. Şi când anume a văzut-o?

— Astă-seară.

— Nu se poate! Stăpâna mea n-a ieşit din camera dumneaei.

— Tocmai aici e clenciul; prinţul s-a purtat într-adevăr ca un şcolar, dovadă că e îndrăgostit până peste urechi.

— Ce-a făcut? Pot să ştiu şi eu?

— A luat o scară şi s-a căţărat pe balcon.

— Aha! icni Remy, silindu-se să-şi stăpânească bătăile năprasnice ale inimii. Aha, aşa a făcut, va să zică?

— S-ar părea că e grozav de frumoasă — adăugă Aurilly.

— Dar ce, dumneavoastră n-aţi văzut-o?

— Nu, dar, după câte mi-a spus monseniorul, abia aştept s-o văd, dacă nu de altceva, cel puţin ca să-mi dau seama în ce măsură poate să-şi piardă dreapta judecată din pricina dragostei un om cu bun simţ. Aşadar, ne-am înţeles, eşti omul nostru?

Şi pentru a treia oară, Aurilly încercă să-l înduplece pe Remy să primească banii.

— Nici vorbă că sunt omul dumneavoastră — confirmă slujitorul, dând la o parte mâna lui Aurilly. Trebuie totuşi să ştiu ce am de făcut în istoria asta pe care o puneţi la cale.

— Spune-mi mai întâi: doamna de sus e amanta domnului du Bouchage sau a fratelui dumisale?

Remy simţi cum i se urcă tot sângele în obraji.

— A nici unuia dintre ei — răspunse el, stingherit. Doamna de sus n-are nici un iubit.

— Nici un iubit! O femeie care n-are nici un iubit e o trufanda rară! Să fiu al dracului! Monseniore, am descoperit piatra filozofală.

— Prin urmare, monseniorul duce de Anjou este îndrăgostit de stăpâna mea?

— Da.

— Şi ce vrea?

— Vrea s-o aducă la Château Thierry, spre care se îndreaptă acum în marş forţat.

— Pe viaţa mea, zău dacă am mai pomenit o dragoste care să se aprindă atât de repede.

— Aşa se aprinde monseniorul de obicei.

— Toate ar fi bune dacă n-ar exista totuşi o piedică — spuse Remy.

— Care?

— Faptul că stăpâna mea vrea să se îmbarce pentru Anglia.

— Ei, drăcie! Uite, tocmai în treaba asta ne-ai putea fi de ajutor: încearcă s-o convingi.

— În ce privinţă?

— Să plece în direcţia cealaltă.

— N-o cunoaşteţi pe stăpâna mea, domnule: când îi intră ceva în cap, nimeni n-o poate face să-şi iasă dintr-ale sale. De altminteri, nu-i de ajuns să se întoarcă în Franţa, în loc să plece la Londra. În cazul când s-ar duce la Château-Thierry, credeţi c-o să se lase înduplecată de dorinţele prinţului?

— Şi de ce nu, mă rog?

— Pentru că nu-l iubeşte pe ducele de Anjou.

— Fugi de aici! Un fiu de rege nu se poate să nu fie iubit.

— Dar din moment ce a bănuit că stăpâna mea îl iubeşte fie pe domnul conte du Bouchage, fie pe domnul duce de Joyeuse, cum de i-a trecut prin gând monseniorului duce de Anjou s-o răpească bărbatului de care este îndrăgostită?

— Ai nişte păreri cât se poate de vulgare, unchiaşule — spuse Aurilly — şi, cum văd eu, o să ne înţelegem cam greu amândoi; de aceea n-are rost să mai lungesc vorba; mi-am zis că-i mai bine să te iau cu duhul blândeţii decât cu răul, dar dacă mă sileşti să întorc foaia, n-am încotro, am s-o întorc.

— Şi ce-o să faceţi?

— Am mână liberă, cum ţi-am spus, din partea monseniorului. Am să te omor undeva, într-un cotlon şi am s-o răpesc apoi pe stăpâna dumitale.

— Şi credeţi oare că n-o să vă ceară nimeni socoteală pentru fapta asta?

— Cred tot ce-mi spune stăpânul meu să cred. Zi, ce ai de

gând: vrei ori nu s-o convingi pe stăpâna dumitale să se întoarcă în Franţa?

— Am să încerc, dar nu pot să garantez nimic.

— Şi când îmi dai răspunsul?

— Chiar acum, numai să mă urc până sus la dânsa şi s-o întreb.

— Foarte bine, du-te că te-aştept.

— Îndată, domnule.

— Stai puţin, unchiule, că mai am să-ţi spun un cuvânt: ştii că norocul şi viaţa dumitale sunt în mâinile mele?

— Ştiu.

— Atâta am avut de spus. Du-te, între timp eu am să mă îngrijesc de cai.

— Nu trebuie să vă grăbiţi prea tare.

— Vezi-ţi de treabă! N-am nici o îndoială în privinţa răspunsului. Ai văzut dumneata o femeie care să rămână de piatră la stăruinţele unui prinţ?

— Pare-mi-se că se mai întâmplă câteodată.

— Da — recunoscu Aurilly — dar foarte rar. Du-te acum.

În timp ce Remy urca din nou scările, Aurilly se îndreptă într-adevăr spre grajd, ca şi când ar fi fost încredinţat că speranţele sale se vor împlini.

— Ei, ce este? întrebă Diane, văzându-l pe Remy.

— Ei bine, doamnă, aflaţi că ducele v-a văzut.

— Şi...?

— Şi vă iubeşte.

— Ducele m-a văzut! Ducele mă iubeşte! exclamă Diane. Nu cumva aiurezi, Remy?

— Nicidecum; n-am făcut decât să vă spun ce mi-a spus.

— Şi cine ţi-a spus asta?

— Omul acela! Aurilly! Nemernicul!

— Dar din moment ce m-a văzut, înseamnă că m-a şi recunoscut?

— Dacă ducele v-ar fi recunoscut, credeţi oare că Aurilly s-ar mai încumeta să dea ochi cu dumneavoastră şi să vă facă o declaraţie de dragoste în numele prinţului? Nu, puteţi fi sigură că ducele nu v-a recunoscut.

— Ai dreptate, Remy, de o mie de ori ai dreptate. Atâtea lucruri se vor fi petrecut de şase ani încoace în mintea lui diabolică, încât probabil că m-a uitat. Putem foarte bine să

mergem cu omul acesta, Remy.

— Da, dar cine ştie dacă omul acesta n-o să vă recunoască?

— Şi de ce crezi tu c-ar putea să aibă mai multă ţinere de minte decât stăpânul său?

— Pentru că are tot interesul să-şi amintească, în timp ce prinţul are tot interesul să uite; e lesne de înţeles ca un desfrânat de cea mai josnică teapă cum e ducele, un suflet orb, un om sătul până în gât de toate plăcerile, ucigaşul propriilor sale iubiri, să fi uitat, căci dacă n-ar uita, cum ar mai putea să trăiască? În schimb, Aurilly sunt convins că n-a uitat. Dacă s-ar întâmpla cumva să vă vadă la faţă, şi-ar închipui că sunteţi o umbră venită de pe lumea cealaltă ca să se răzbune şi v-ar da numaidecât în vileag.

— Remy, dacă nu mă înşel, ţi-am spus c-am luat cu mine o mască, după cum tu mi-ai spus, pare-mi-se, că porţi un cuţit?

— Adevărat, doamnă — mărturisi Remy — şi chiar îmi vine să cred că Dumnezeu vrea să ne-ajute să-i pedepsim pe ticăloşi. Şi ieşind în capul scării, îl strigă pe Aurilly: Domnule, domnule!

— Ce este? întrebă acesta.

— Stăpâna mea mulţumeşte domnului conte du Bouchage pentru grija pe care i-o poartă, căutând s-o ocrotească şi primeşte cu recunoştinţă propunerea dumneavoastră atât de îndatoritoare.

— Bine, bine — spuse Aurilly — fii bun atunci şi înştiinţeaz-o că gonacii aşteaptă afară.

— Poftiţi, doamnă, poftiţi — zise Remy, oferindu-i Dianei braţul.

Aurilly aştepta la picioarele scării, cu felinarul în mână, nerăbdător să vadă chipul necunoscutei.

— Ei, fir-ar să fie! bombăni el. E mascată! Nu-i nimic, de aici şi până la Château-Thierry, băierile vor avea tot timpul să se rupă... ori să fie tăiate.

Capitolul LXXVII Călătoria

Porniră la drum.

Aurilly se silea să-i vorbească lui Remy ca de la egal la egal, arătându-se faţă de Diane plin de cel mai adânc respect.

Remy însă putea să-şi dea seama foarte uşor că mărturiile lui de respect erau interesate.

Într-adevăr, a ţine scara unei femei de câte ori urcă sau coboară de pe cal, a urmări grijuliu fiecare din gesturile ei, a nu lăsa să scape nici un prilej de a-i culege de pe jos mănuşa pierdută ori de a-i încopcia pelerina sunt lucruri pe care nu le face de obicei decât un îndrăgostit, un slujitor sau un om curios.

Ridicându-i mănuşa, Aurilly avea ocazia să-i vadă mâna; încopciindu-i pelerina, putea să strecoare o privire pe sub mască; ţinându-i scările, spera ca printr-o întâmplare să poată întrezări chipul pe care prinţul nu reuşise să-l descopere în vălmăşagul amintirilor lui încâlcite, dar pe care el, Aurilly, cu memoria lui atât de exactă, era convins că-l va recunoaşte.

Muzicantul avea de furcă însă cu un adversar încercat; Remy stărui să fie lăsat să-şi îndeplinească îndatoririle pe care le avea faţă de însoţitoarea sa, arătându-se gelos de atitudinea curtenitoare a lui Aurilly.

La rândul său, Diane, fără a lăsa să se înţeleagă că ar bănui cumva pricina acestei bunăvoinţe, ţinu partea celui pe care Aurilly îl socotea drept un bătrân servitor, încercând să-l scutească pe cât putea de ostenelile slujbei sale, şi-l rugă pe Aurilly să-i dea voie slujitorului ei să facă singur ceea ce avea de făcut.

Aurilly trebuia să se mulţumească deocamdată, în timpul nesfârşitelor drumuri pe care urmau să le străbată, să aştepte ploaia ori căderea nopţii sau, în timpul popasurilor, să aştepte prânzul ori cina.

Speranţele sale însă fură înşelate, nici ploaia şi nici soarele nu-i erau de vreun folos, deoarece masca rămânea mai departe lipită de obraz; iar cât priveşte mesele, tânăra femeie obişnuia să mănânce singură în camera ei.

Aurilly îşi dădea seama că, dacă nu reuşise să descopere nimic, în schimb el fusese descoperit; căută atunci să spioneze prin gaura cheii, dar doamna avea totdeauna grijă să şadă cu spatele la uşă; căută, de asemenea, să se uite pe fereastră, dar de fiecare dată geamurile erau aco-perite cu perdele groase, iar în lipsa perdelelor, cu pelerinele călătorilor.

Oricât încercă să-l tragă de limbă sau să-l mituiască pe

Remy, nu reuşi s-o scoată la capăt cu el; servitorul îi răspundea că aşa hotărâse stăpâna sa şi că nu putea decât să-i împărtăşească dorinţele.

— Dar pentru cine sunt toate ascunzişurile astea, numai pentru mine? întrebă Aurilly.

— Nu, pentru toată lumea.

— Bine, dar domnul duce de Anjou totuşi a văzut-o; atunci nu se mai ferea.

— A fost doar o întâmplare, numai şi numai o întâmplare — îi explica Remy. Tocmai pentru că domnul duce de Anjou a reuşit s-o vadă atunci, fără ştirea dumneaei, stăpâna mea a căutat să-şi ia toate măsurile ca să n-o mai poată vedea nimeni.

Între timp zilele treceau, se apropiau de ţelul călătoriei şi, datorită precauţiilor luate de Remy şi de stăpâna sa, curiozitatea lui Aurilly era mereu păcălită.

Plaiurile Picardiei începeau să se desfăşoare sub privirile călătorilor.

Aurilly, care, de vreo trei-patru zile, fusese când bine dispus, când îmbufnat, când nespus de îndatoritor, când aproape brutal, folosind toate mijloacele pe care le avea la îndemână, ajunsese să-şi piardă răbdarea şi, încetul cu încetul, ieşeau la iveală proastele năravuri ale firii sale netrebnice.

S-ar fi zis că îşi dădea seama de taina ucigătoare ascunsă sub masca de pe obrazul acestei femei.

Într-o zi rămase puţin mai în urmă cu Remy şi încercă iarăşi să-l ispitească în fel şi chip, dar slujitorul îi respinse ca de obicei ademenirile.

— Odată şi odată — spuse Aurilly — tot va trebui s-o văd pe stăpâna ta.

— Sigur că da — răspunse Remy — dar o veţi vedea atunci când va voi dânsa, nu când veţi vrea dumneavoastră.

— Şi dacă aş încerca totuşi s-o văd cu de-a sila? întrebă Aurilly.

Un fulger scăpără în ochii lui Remy fără voia sa.

— Încercaţi! se mulţumi el să spună.

Aurilly văzu scăpărarea din ochii lui şi putu să-şi dea seama de focul ce mocnea încă în fiinţa celui pe care-l luase drept un moşneag.

Începu să râdă.

— Ce prostie! exclamă el, dând din umeri. La urma urmei,

ce mă priveşte pe mine cine poate fi? În orice caz, sper că este una şi aceeaşi persoană cu femeia pe care a văzut-o domnul duce de Anjou?

— Fireşte!

— Şi pe care mi-a spus să i-o aduc la Château-Thierry?

— Sigur că da.

— Prea bine, n-am nevoie să ştiu mai mult; doar nu sunt eu cel căruia i s-au aprins călcâiele după dânsa, ci monseniorul şi atâta timp cât nu veţi căuta să fugiţi, să scăpaţi de mine...

— Vi s-a părut cumva c-am vrea să fugim?

— Nu.

— N-aveţi nici un motiv sa vă îndoiţi de noi şi ca să vă daţi seama că nici măcar nu ne trece prin gând aşa ceva, pot să vă spun că, în orişice caz, chiar dacă nu ne-aţi însoţi dumneavoastră, am merge mai departe spre Château-Thierry; dacă ducele doreşte să ne vadă şi noi suntem la fel de dornici să-l vedem.

— Atunci — spuse Aurilly — totul se potriveşte de minune. Ceva mai târziu însă, ca şi când ar fi vrut să se încredinţeze că, într-adevăr, Remy şi însoţitoarea sa nu se gândeau să apuce pe alt drum, propuse: Stăpâna dumitale n-ar vrea să ne oprim puţin aici?

Şi-i arătă un fel de ospătărie ce se afla în marginea drumului.

— Ştiţi doar — îi atrase atenţia Remy — că stăpâna mea nu obişnuieşte să se oprească decât în oraşe.

— Am băgat şi eu de seamă lucrul acesta — mărturisi Aurilly — dar nu i-am dat prea mare importanţă.

— Acuma ştiţi.

— Ei bine, eu, care n-am făcut nici un fel de legământ, am să rămân totuşi aici un moment; vedeţi-vă mai departe de drum, că vin şi eu îndată.

Şi, după ce-i arătă lui Remy pe unde s-o ia, Aurilly sări jos de pe cal şi se apropie de hangiul care ieşise să-l întâmpine, ploconindu-se până la pământ, ca şi cum l-ar fi cunoscut.

Remy se grăbi s-o ajungă din urmă pe Diane.

— Ce ţi-a spus? îl întrebă tânăra femeie.

— Mi-a împărtăşit ca de obicei dorinţa lui.

— Vrea neapărat să mă vadă?

— Da.

Diane zâmbi pe sub mască.

— Luaţi seama — îi spuse Remy — e furios.

— N-o să mă vadă. Nu vreau şi dacă nu vreau eu, n-are ce să facă.

— Bine, dar când vom ajunge la Château-Thierry, nu va trebui totuşi să vă scoateţi masca?

— Ei, şi, ce-mi pasă, de vreme ce atunci când vor descoperi cine sunt, va fi prea târziu pentru ei? De altminteri, stăpânul nu m-a recunoscut.

— Da, dar slujitorul o să vă recunoască numaidecât.

— Vezi doar că până în clipa de faţă nici vocea şi nici mersul meu nu i-au dat de gândit.

— N-are-a face, doamnă — răspunse Remy. Toate misterele acestea de care Aurilly mereu se loveşte de opt zile încoace, prinţul nu le-a avut de întâmpinat, nu i-au stârnit curiozitatea şi nici nu i-au răscolit amintirile, în timp ce de opt zile încoace, Aurilly caută într-una, îşi dă cu socoteala şi chibzuieşte în fel şi chip; văzându-vă, memoria lui, care, vă daţi seama, a fost zgândărită de atâtea şi atâtea împrejurări, va fi străfulgerată şi dacă nu v-a recunoscut până acum, cu siguranţă că o să vă recunoască numaidecât.

În momentul acela fură întrerupţi de Aurilly, care o luase pe o scurtătură şi care, după ce îi urmărise o bucată de vreme fără să-i scape o clipă din ochi, le ieşise fără veste în cale în speranţa că va izbuti să prindă măcar o frântură din convorbirea lor.

Tăcerea ce coborî brusc la sosirea lui îi dovedi în chipul cel mai neîndoielnic că-i stingherea; se resemnă deci să meargă în urma lor, aşa cum obişnuia să facă uneori.

Fără să mai zăbovească o clipă, Aurilly îşi ticlui în minte un plan.

Bănuia desigur ceva, aşa cum spusese Remy, numai că bănuielile lui erau instinctive, căci, nici un moment, urzind mereu alte ipoteze, cugetul lui nu se oprise asupra celei adevărate.

Nu putea cu nici un preţ să se dumerească pentru ce femeia se încăpăţâna să-şi ascundă chipul, pe care, mai curând ori mai târziu, tot avea să i-l vadă.

Pentru a-şi duce cât mai bine la îndeplinire planul, Aurilly căută să le dea celorlalţi de înţeles că-l părăsise cu desăvârşire,

arătându-se până la sfârşitul zilei cel mai vesel şi cel mai împăciuitor tovarăş de drum din lume.

Remy observă cu oarecare nelinişte această schimbare.

Ajunseră în cele din urmă într-un oraş, în care rămaseră ca de obicei peste noapte.

A doua zi, sub cuvânt că aveau de făcut o bucată mai lungă de drum, plecară dis-de-dimineaţă. La prânz făcură un popas pentru a lăsa caii să se odihnească. La orele două porniră din nou. Merseră aşa mai departe până pe la patru.

Un bunget întins mijea în depărtare: era pădurea La Fère.

Ca toate pădurile din nordul Franţei, avea o înfăţişare mohorâtă şi misterioasă; dar înfăţişarea aceasta, oricât ar fi fost de impunătoare pentru temperamentele meridionale, care, mai presus de orice pe lume, jinduiesc după lumina zilei şi căldura soarelui, nu părea să aibă nici o înrâurire asupra lui Remy sau asupra Dianei şi unul şi celălalt fiind obişnuiţi cu codrii deşi din Anjou şi din Sologne.

Totuşi, în momentul acela, amândoi schimbară o privire ca şi când ar fi înţeles şi unul şi altul că, într-adevăr, acolo era sortit să se întâmple evenimentul pe care, din zorii zilei de când porniseră la drum, îl simţeau plutind deasupra capetelor lor.

Intrară în pădure.

Era cam pe la chindie. După vreo jumătate de oră, lumina începu să amurgească.

Un vânt puternic învârtejea frunzele şi le purta peste întinsurile nesfârşite ale unui lac, ce se pierdea încremenit ca o mare moartă în adâncurile bungetului, desfăşurându-se de-a lungul drumului care se deschidea în faţa călătorilor.

De două ceasuri ploua cu găleata şi pământul lutos se înmuiase. Diane, care avea toată încrederea în calul său şi căreia, de altfel, nici nu i-ar fi trecut prin gând să-şi cruţe viaţa, îl lăsa să înainteze în voie, fără să-l mai mâne; Aurilly mergea în dreapta, iar Remy în stânga ei.

Aurilly ţinea marginea dinspre lac, slujitorul mijlocul drumului.

Ţipenie de om nu se zărea sub întunecatele bolţi de verdeaţă pe şerpuiturile drumului croit printre copaci.

S-ar fi zis că se aflau în inima uneia din acele păduri fermecate, la umbra căreia nu poate trăi nici o făptură vie, dacă uneori nu s-ar fi auzit răzbătând din afunduri urletul răguşit al

lupilor ce se treziseră o dată cu înserarea.

La un moment dat, Diane simţi că şaua calului său, pe care-l închingase ca de obicei Aurilly, începuse să se clatine şi să se răsucească; îl înştiinţă pe Remy, care sări numaidecât jos de pe cal şi se aplecă să strângă chinga.

Folosindu-se de prilej, Aurilly se apropie de Diane, care în momentul acela nu era atentă la el şi reteză cu vârful pumnalului dintr-o mişcare băierile măştii.

Înainte ca ea să fi prins de veste ce voia să facă sau să fi apucat să ducă mâna la obraz, Aurilly îi smulse masca şi se aplecă spre Diane, care, în momentul acela, tocmai stătea întoarsă cu faţa spre el.

Privirile celor doi se cuprinseră într-o crâncenă încleştare. Nimeni n-ar fi putut să spună care dintre ei era mai palid la faţă şi mai fioros.

Aurilly îşi simţi fruntea scăldată de o sudoare îngheţată şi, lăsând să-i scape din mână şi masca şi pumnalul, îşi plesni palmele una de alta, gemând înspăimântat:

— Sfinte Dumnezeule!... Doamna de Monsoreau!!!

— De aici încolo n-o să mai ai prilejul să rosteşti numele acesta!... strigă Remy şi, înşfăcându-l pe Aurilly de mijloc, îl trase jos de pe cal.

Aurilly întinse mâna să apuce pumnalul.

— Nu, Aurilly, nu — îi spuse Remy, aplecându-se asupra lui şi punându-i genunchiul în piept — nu, stai aici!

În momentul acela, ultimul văl ce mai acoperea încă amintirile lui Aurilly se sfâşie brusc.

— Le Haudouin! bolborosi el. S-a sfârşit cu mine!

— Încă nu — spuse Remy, astupând cu mâna gura nefericitului ce se zvârcolea sub el — dar nici mult nu mai ai! Şi cu mâna cealaltă trase pumnalul din teacă. Acum — rosti el — acum, Aurilly, ai dreptate: s-a sfârşit cu tine!

Şi lama de oţel pătrunse în gâtlejul muzicantului, care scoase un horcăit sugrumat.

Cu privirea rătăcită, stând în şa pe jumătate întoarsă, cu mâinile pe oblânc, tremurând toată şi totuşi necruţătoare, Diane urmări până la capăt, fără să clipească, scena aceea de groază.

Cu toate astea, când văzu sângele ţâşnind de-a lungul lamei pumnalului, se lăsă pe spate şi alunecă jos de pe cal ţeapănă ca o moartă.

Remy însă avea altceva de făcut în momentul acela năprasnic decât să se ocupe de ea: se apucă să scotocească prin hainele lui Aurilly, luându-i cele două fişicuri de galbeni, pe urmă îi atârnă o piatră de gât şi azvârli cadavrul în lac.

Turna mereu cu găleata.

— Şterge, Doamne, şterge urmele dreptăţii tale, căci mai sunt şi alţi vinovaţi pe care mâna ta va trebui să-i lovească! murmură el.

Îşi spălă mâinile în apa lâncedă şi întunecoasă, o luă în braţe pe Diane, care zăcea încă în nesimţire şi o urcă pe calul ei, apoi încălecă pe gonaciul lui, având grijă s-o sprijine pe tovarăşa sa de drum.

Înspăimântat de urletele lupilor care se apropiau tot mai mult, ca şi când ar fi simţit ce se întâmplase, calul lui Aurilly se făcu nevăzut în desiş.

După ce Diane îşi veni în fire, cei doi călători porniră mai departe spre Château-Thierry, fără să schimbe un singur cuvânt.

Capitolul LXXVIII Cum s-a făcut că regele nu l-a poftit la masa pe Crillon şi cum a venit în schimb Chicot, nepoftit

A doua zi după ce se petrecuseră în pădurea La Fère întâmplările povestite mai sus, pe la orele nouă dimineaţa, regele Franţei ieşi din baie.

După ce-l înfăşurase într-o cuvertură de lână fină şi-l ştersese cu două trâmbe groase de vată de Persia — ce seamănă foarte bine cu lâna de oaie — camerierul său se retrăsese, pentru ca în locul lui să vină coaforii şi garderobierii monarhului, care, la rândul lor, cedaseră locul par-fumierilor şi curtenilor.

În sfârşit, după ce şi aceştia plecaseră, suveranul îl chemase pe majordomul palatului, căruia îi spuse că ar fi vrut să mănânce altceva decât supa de carne pe care o lua de obicei la prânz, deoarece, ca niciodată, în dimineaţa aceea i se stârnise pofta de mâncare.

Această binevenită ştire, ce se răspândi fulgerător în tot palatul, fu întâmpinată cu o bucurie pe deplin îndreptăţită şi aburul îmbietor al cărnurilor fripte şi începuse să adie dinspre

bucătării în momentul în care Crillon, comandantul gărzii regale, după cum probabil cititorul îşi aminteşte, intră în apartamentul maiestăţii sale pentru a primi ordine.

— De, ştiu eu, dragă Crillon — îi spuse regele — fă şi tu cum crezi că-i mai bine pentru ca pe ziua de azi persoana mea să fie apărată; dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu mă sili să fac pe monarhul: mă simt întraripat de fericire în dimineaţa asta şi parcă îmi tot vine să râd; sunt mai uşor ca un fulg şi am impresia că dintr-o clipă într-alta o să-mi iau zborul. Mi-e foame, Crillon, îţi dai tu seama ce înseamnă asta, dragul meu?

— Îmi dau cu atât mai bine seama, sire — răspunse comandantul gărzii regale, cu cât şi mie, drept să vă spun, mi-e o foame de lup.

— O, ţie, Crillon, ţie mereu ţi-e foame — zise suveranul, râzând.

— Nu chiar mereu, sire, nu, maiestatea voastră exagerează, doar de trei ori pe zi; dar maiestăţii voastre?

— Mie o dată pe an şi numai atunci când se întâmplă să primesc veşti bune.

— Drăcia dracului! Care va să zică aţi primit veşti bune, sire? Cu atât mai bine, cu atât mai bine! Fiindcă veştile bune sunt tot mai rare, pare-mi-se de la o vreme încoace.

— N-am primit nici o veste, Crillon, dar ştii ce zice proverbul?

— Ştiu, cum de nu: "Când nici o veste nu vine, înseamnă că totul e bine". Eu nu prea am încredere în proverbe, sire şi mai cu seamă în proverbul acesta; n-aţi primit nimic din Navara?

— Nimic.

— Chiar nimic?

— Dacă-ţi spun, înseamnă că-i linişte şi pace.

— Dar din Flandra?

— Tot aşa.

— Adică nimic? înseamnă că sunt lupte. Dar din Paris?

— Tot nimic.

— Înseamnă că se fac uneltiri.

— Sau copii, Crillon. Şi fiindcă veni vorba, Crillon, cred c-o să am şi eu un copil.

— Maiestatea voastră? exclamă Crillon în culmea uimirii.

— Bineînţeles, regina a visat astă-noapte c-a rămas însărcinată.

— De, ştiu eu ce să zic, sire... — îngăimă Crillon.

— Ei, ce e, zi odată!

— Mă bucur din toată inima că maiestăţii voastre i-e foame atât de dimineaţă. Vă las cu bine, sire!

— Du-te, Crillon, scumpule, du-te.

— Drăcia dracului! Sire — îşi dădu cu părerea Crillon — de vreme ce maiestatea voastră este atât de înfometat, s-ar cuveni, cred, să mă poftească la masă.

— De ce, Crillon?

— Pentru că se zice, chipurile, că maiestatea voastră trăieşte numai cu aer, de aceea e şi atât de slab, dat fiind că aerul e stricat, aşa că aş fi fost fericit să pot spune încolo şi încoace: "Drăcia dracului! Nu sunt decât minciuni gogonate, regele mănâncă la fel ca toată lumea".

— Nu, Crillon, nu, dimpotrivă, lasă lumea să creadă aşa; mi-ar fi ruşine să mănânc la fel ca oricare muritor, în văzul supuşilor mei. Fiindcă să ştii un lucru, Crillon: un monarh trebuie să rămână pururea o făptură poetică în ochii lor, să nu li se arate niciodată decât sub cea mai măreaţă înfăţişare. Uite, să-ţi dau un exemplu...

— Vă ascult, sire.

— Adu-ţi aminte de regele Alexander.

— Care rege Alexander?

— Alexander Magnus. Ah, aşa e, am uitat că nu ştii latineşte. Ei bine, regele Alexandru obişnuia să se scalde în faţa soldaţilor săi, pentru că Alexandru era chipeş, bine făcut şi destul de durduliu, din care pricină oamenii îl asemuiau cu Apolo şi chiar cu Antinou.

— O, nu, sire, nu cumva să vă treacă prin gând, zău, să faceţi ca el şi să vă scăldaţi în faţa supuşilor maiestăţii voastre, fiindcă sunteţi slab ca un ţâr, sire, păcatele mele!

— Eşti un băiat de treabă, Crillon, bravo ţie! spuse regele, bătându-l pe umăr. Îmi place că-mi spui adevărul de la obraz, niciodată nu cauţi să mă linguşeşti; n-ai stofă de curtean, bătrâne.

— Ştiţi de ce? Pentru că n-aţi vrut să mă poftiţi la masă — adăugă Crillon, râzând blajin, şi-şi luă rămas bun de la rege, mai curând mulţumit în adâncul inimii lui decât supărat, fiindcă bătaia pe umăr compensa îndeajuns prânzul din care nu izbutise să se înfrupte.

Îndată după plecarea lui Crillon, slujitorii se grăbiră să întindă masa.

Majordomul palatului se întrecuse pe sine. O piftie de prepeliţe cu pireu de trufe şi de castane atrase de la bun început atenţia monarhului, care, o clipă mai înainte, fusese ispitit de nişte stridii de toată frumuseţea.

De aceea, nelipsita supă de carne, ce fusese până atunci cu statornicie tonicul de fiecare zi al monarhului, rămase uitată deoparte; degeaba deschidea ochii mari în castronul de aur, ochii săi milogi, cum ar fi spus Théophile, nu se învredniciră să capete nici măcar o privire din partea suveranului.

Regele începu să mănânce piftia de prepeliţă. Nici n-apucase bine să ducă la gură al patrulea dumicat şi iată că un pas uşor se prelinse pe parchet în spatele lui, un jilţ scârţâit pe rotile şi o voce binecunoscută porunci răstit:

— Un tacâm!

Monarhul întoarse capul.

— Chicot! strigă el.

— În carne şi oase.

Şi, potrivit vechilor sale tabieturi, de care nu se putea dezbăra, oricât de mult ar fi stat departe de palat, Chicot se instală în jilţul său, luă o farfurie şi o furculiţă şi se apucă să dijmuiască stridiile din tavă, alegându-le pe cele mai mari şi mai cărnoase şi stropindu-le din belşug cu zeamă de lămâie, fără să adauge un singur cuvânt.

— Tu aici?! Te-ai întors? se minună Henric.

— Ssst! îi spuse Chicot cu gura plină, făcându-i semn cu mâna să tacă.

Şi se folosi de mirarea monarhului, ca să tragă spre el piftia de prepeliţe.

— Ce faci, Chicot, e farfuria mea! protestă Henric, întinzând mâna să-şi ia mâncarea înapoi.

Chicot împărţi bucatele frăţeşte cu monarhul său, dându-i îndărăt jumătate. Îşi turnă apoi vin şi, după ce mântui cu prepeliţele, se ospătă cu un pateu de ton, iar de la ton trecu la nişte crevete umplute, înghiţind, pe deasupra, ca să fie cu sufletul împăcat şi supa regală; pe urmă, oftând din adâncul pieptului, zise:

— M-am săturat!

— Doamne iartă-mă, cred şi eu, Chicot!

— Ah!... Bună ziua, măria ta, ce mai faci? Cum văd eu, azi eşti voios, nu-ţi fie de deochi.

— Nu-i aşa, Chicot?

— Şi ai nişte bujori în obraji, de ţi-e mai mare dragul.

— Cum?

— Sunt naturali?

— Să mor eu!

— Atunci, felicitările mele.

— Fapt este că mă simt grozav de bine dispus pe ziua de azi.

— Cu atât mai bine, măria ta, cu atât mai bine. Ei, dar cred că masa nu s-a sfârşit încă, nu se poate să nu mai ai niscaiva bunătăţi pe aici...

— Uite, dacă vrei, nişte cireşe zaharisite; sunt preparate de călugăriţele din Montmartre, cu mâna lor.

— Sunt prea dulci.

— Sau nişte nuci împănate cu struguri de Corint.

— Pfui! Strugurii sunt plini de sâmburi.

— Ce să-ţi fac, dacă nu-ţi place nimic!

— Fiindcă totul se face de mântuială aici, pe cinstea mea, zău, chiar şi bucătăria şi asta fiindcă oamenii trăiesc tot mai prost la curte.

— Nu cumva vor fi trăind mai bine la curtea regelui Navarei? întrebă Henric, râzând.

— De, de... n-aş zice nu.

— Înseamnă deci că s-au întâmplat schimbări mari pe-acolo.

— Ei, cât despre asta, nici nu ştii ce adevăr ai grăit, Henric, puiule!

— Povesteşte-mi atunci câte ceva despre călătoria ta, ca să ne mai distrăm un pic.

— Cu dragă inimă, doar pentru asta am şi venit. Cu ce vrei să încep?

— Cu începutul, fireşte. Cum ai călătorit?

— O, a fost o adevărată plimbare.

— N-ai avut nici un bucluc pe drum?

— Eu? Da' de unde, a fost o călătorie ca-n basme.

— Nu ţi-a ieşit nimeni în cale?

— Ei, asta e! Aş vrea să văd şi eu cine ar îndrăzni să se uite pieziş la un ambasador al maiestăţii sale preacreştine! Îţi

ponegreşti supuşii, fiule!

— Te-am întrebat numai aşa — adăugă regele, măgulit de liniştea desăvârşită ce domnea în cuprinsul regatului său — pentru că, nefiind un trimis oficial, nici măcar de formă, puteai totuşi să păţeşti ceva.

— Dacă-ţi spun, Henric, puiule, că stăpâneşti cel mai fermecător regat din lume: călătorii sunt hrăniţi pe veresie, calcă la tot pasul pe un covor de flori, iar cât priveşte făgaşurile sunt aşternute cu catifele cu franjuri de fir! E într-adevăr de necrezut, dar aşa este.

— În sfârşit, eşti mulţumit, Chicot?

— Încântat, ce mai încolo încoace!

— Da, da, fireşte, poliţia mea merge strună.

— Mai încape vorbă! De ce să nu recunoaştem, dacă-i aşa?

— Şi drumurile sunt paşnice?

— Ca-n împărăţia raiului: în tot locul nu întâlneşti decât îngeraşi care zboară cântând osanale monarhului.

— Chicot, cum văd eu, ne întoarcem la Virgil.

— La care din poeziile lui Virgil?

— La Bucolice: *O fortunatos nimium*[15]!...

— A, da, minunat! Dar de ce crezi că plugarii ar fi mai norocoşi decât restul muritorilor, fiule?

— Fiindcă, din păcate, nu tot aşa stau lucrurile şi în oraşe.

— Ce-i drept, Henric, tot putregaiul şi toată stricăciunea pornesc de la oraş.

— Judecă şi tu: ai făcut un drum de cinci sute de leghe fără să păţeşti nimic.

— Cum ţi-am spus: am mers ca pe roate.

— Pe când eu, m-am dus numai până la Vincennes, adică la trei sferturi de leghe de aici...

— Şi?

— Şi era cât pe ce să fiu omorât pe drum.

— Ei, nu mai spune!

— Am să-ţi povestesc toată pătărania, dragul meu: tocmai mă gândeam să pun să se tipărească o dare de seamă în care să se arate de-a fir-a-păr tot ce s-a petrecut; dacă n-ar fi fost cei Patruzeci şi Cinci ai mei, acum eram pe lumea cealaltă.

— Ce vorbeşti! Şi unde s-a întâmplat asta?

---

15 O fericiţi plugari!...

— Vrei să zici unde trebuia să se întâmple?

— Da.

— La Bel-Esbat.

— Lângă mânăstirea prietenului nostru Gorenflot?

— Întocmai.

— Şi cum s-a purtat în această împrejurare prietenul nostru?

— Admirabil, ca de obicei, Chicot; nu ştiu dacă i-o fi ajuns ceva la ureche, dar, în loc să sforăie, aşa cum fac îndeobşte la ora aceea trântorii ăştia de călugări ai mei, ieşise în balcon, în timp ce toată mânăstirea stătea înşirată de-a lungul şoselei.

— Şi altceva n-a mai făcut?

— Cine?

— Dom Modeste.

— Ba da, m-a binecuvântat cu o măreţie pe care nimeni altul n-o are, Chicot.

— Dar călugării?

— Au strigat "Trăiască regele!" cât îi ţinea gura.

— Şi altceva n-ai mai observat?

— Ce să observ?

— Dacă nu cumva purtau arme pe sub anteriu.

— Erau înarmaţi până în dinţi, Chicot; de aici se poate vedea cât de prevăzător e preacuviosul nostru stareţ; de aceea zic: omul ăsta ştia tot dinainte şi, cu toate astea, n-a suflat un cuvânt, nu mi-a cerut nimic, n-a venit a doua zi, ca d'Épernon, să-mi scotocească prin buzunare, milogindu-se: "Sire, pentru că am salvat viaţa monarhului!"

— O, sigur că n-ar fi fost în stare de aşa ceva; de altfel, mâinile lui nici n-ar fi încăput în buzunarele tale.

— Chicot, te rog să nu râzi de dom Modeste; e unul din cei mai de seamă oameni cu care se va putea mândri în viitor domnia mea şi te rog să mă crezi că la prima ocazie am să-i încredinţez o eparhie.

— Şi foarte bine ai să faci, măria ta.

— Vezi tu, Chicot — spuse regele cu un aer grav — oamenii de elită, atunci când se ridică din rândurile poporului, sunt desăvârşiţi; în timp ce noi, ăştia de neam mare, purtăm în sânge anumite virtuţi şi anumite racile moştenite din moşi-strămoşi, care ne pun un fel de pecete în istorie. Aşa, bunăoară, cei din familia Valois sunt rafinaţi, subtili, curajoşi, dar leneşi,

din păcate. Cei din casa Lorena, strânşi la mână şi ambiţioşi, dar au idei în schimb, se pricep să tragă sforile şi sunt plini de neastâmpăr; Bourbonii sunt înclinaţi spre plăcerile trupeşti şi foarte prudenţi, dar n-au nici idei, nici vlagă, nici voinţă; gândeşte-te, de pildă, la Henric. În schimb însă, când natura se apucă deodată să plămădească un om ieşit din necunoscut, atunci foloseşte lutul cel mai de soi; de aceea, vezi, Gorenflot al tău e un om desăvârşit.

— Găseşti?

— Da, învăţat, modest, şiret, viteaz; poate să ajungă orice: ministru, comandant de armată sau papă.

— Oho, ajunge, sire, ajunge! spuse Chicot. Dacă bietul om ar fi aici să audă, ar plesni, sărmanul, de bucurie, fiindcă, orice s-ar zice, sfinţia sa dom Modeste e tare înfumurat.

— Eşti invidios, Chicot!

— Eu? Să mă ferească Dumnezeu: eu, invidios? Pfui, urâtă meteahnă!

— Vezi tu, eu înţeleg să fiu drept, nobleţea de sânge pe mine nu mă orbeşte: stemmata *quid faciunt*[16] !

— Bravo! Ziceai, aşadar, măria ta, că erai cât pe ce să fii ucis mişeleşte?

— Da.

— De cine?

— De Ligă, lua-o-ar dracu!

— Ce mai face Liga, drăguţa de ea?

— Tot aşa cum o ştii.

— Adică din ce în ce mai bine; se îngraşă, Henric, puiule, se îngraşă!

— Nu-i nimic, lasă! Organismele astea politice care se îngraşă de tinere, de obicei n-au o viaţă prea lungă: ca şi copiii, Chicot.

— Va să zică eşti mulţumit, fiule?

— Aproape.

— Te simţi ca-n sânul lui Avram?

— Da, Chicot şi nu pot să-ţi spun ce bucurie am avut să te văd sosind în mijlocul bucuriei mele; e o bucurie în plus care se adaugă la toate celelalte bucurii.

— Habemus consulem factum[17], precum zicea Caton.

---

[16] Ce înseamnă stemele (măririle).

[17] Avem, în sfârşit, un consul ales.

— Ai adus veşti bune, nu-i aşa, fătul meu?

— Cred şi eu.

— Şi mă laşi să stau pe ghimpi, căpăcăunule?

— Cu ce vrei să încep, măria ta?

— Nu ţi-am spus odată: cu începutul; dar văd că mereu o iei razna.

— Să încep atunci de la plecarea mea?

— Nu-i nevoie, ai călătorit minunat, parcă aşa ziceai adineauri, nu?

— Vezi bine doar că m-am întors teafăr sau, cel puţin, aşa mi se pare.

— Dar aş vrea mai degrabă să ştiu cum a fost când ai ajuns în Navara.

— Prea bine.

— Ce făcea Henric în momentul când ai sosit?

— Dragoste.

— Cu Margot?

— O, nu.

— M-aş fi mirat. Va să zică tot o mai înşală pe nevastă-sa? Nemernicul! Să înşele o femeie din casa regală a Franţei! Noroc că i-o plăteşte şi ea. Şi cine era rivala surioarei mele Margot, în momentul când ai sosit la curte?

— Fosseuse.

— O fată din familia Montmorency! Ştii că nu-i chiar aşa rău pentru ursul ăsta bearnez? Se vorbea pe aici de o ţărancă, de o grădinărească, de o târgoveaţă...

— Oho, astea au fost mai demult.

— Va să zică o înşală pe Margot?

— Atâta cât poate fi înşelată o soţie.

— Şi e furioasă, nu-i aşa?

— Turbează, nu alta!

— Şi vrea să se răzbune?

— Ba bine că nu.

Henric îşi frecă mâinile, peste măsură de încântat.

— Şi ce are de gând să facă? întrebă el, râzând. Vrea să întoarcă lumea pe dos, să asmută Spania împotriva Navarei, Artois şi Flandra împotriva Spaniei? Sau să-l cheme pe frăţiorul ei, Henric, să-i vină de hac bărbăţelu-lui său, Henric?

— Se prea poate.

— Ai văzut-o?

— Da.

— Şi ce făcea când te-ai despărţit de dânsa?

— Cât despre asta, pun capul jos că n-ai să ghiceşti niciodată.

— Se pregătea cumva să-şi ia încă un amant?

— Se pregătea să fie moaşă[18].

— Cum adică? Ce înseamnă expresia sau, mai bine zis, inversiunea aceasta atât de potrivnică legilor limbii franceze? Ori poate e o vorbă cu două înţelesuri? Ia vezi, Chicot, fereşte-te de vorbele în doi peri.

— Nicidecum, măria ta, nicidecum. La naiba! Ştim şi noi destulă gramatică, te rog să mă crezi, ca să ne dăm seama de înţelesul cuvintelor; şi pe urmă suntem prea delicaţi din fire ca să facem asemenea calambururi şi iubim prea mult adevărul ca să fi spus femeie înţeleaptă. Nu, nu, măria ta; am spus într-adevăr moaşă.

— *Obstetrix?*

— Obstetrix, da, măria ta; *Juno Lucina*[19], dacă-ţi place mai mult.

— Domnule Chicot!

— Nu te uita aşa fioros la mine, că nu mă sperii! Dacă-ţi spun că surioara ta Margot se pregătea de naştere în momentul când am plecat din Nérac.

— Cum adică? Se pregătea pentru ea? exclamă Henric, palid. Dar ce, Margot va avea un copil?

— Nu, nu pentru dânsa, ci pentru bărbatul său. Ştii doar că ultimii coborâtori ai familiei Valois nu prea sunt puioşi de felul lor, din păcate, spre deosebire de Bourboni, fir-ar să fie!

— Va să zică Margot moşeşte, verb activ.

— Tot ce poate fi mai activ.

— Şi pe cine moşeşte?

— Pe domnişoara Fosseuse.

— Zău dacă mai înţeleg ceva! suspină regele.

— Nici eu — mărturisi Chicot — dar nu mi-am luat obligaţia să te fac să înţelegi; ţi-am promis doar c-am să-ţi spun ce se întâmplă, atâta tot.

— Bănuiesc totuşi că nu s-a înduplecat chiar cu una cu

---

[18] Toate replicile ce urmează se învârtesc în jurul unui joc de cuvinte între *sage-femme* (moaşă).

[19] La romani, zeiţa Junona era şi ocrotitoarea femeilor care năşteau.

două să se înjosească în aşa hal.

— Bineînţeles, mai întâi s-au încăierat, dar din moment ce a avut loc o încăierare, până la urmă unul ori altul dintre ei trebuia să fie biruit. Gândeşte-te la lupta lui Hercule cu Anteu, a lui Iacob cu îngerul... Ei bine, surioara ta a fost mai slabă decât Henric, ce să-i faci!

— Să mor eu, zău, dacă nu-mi pare bine.

— Ce frate vitreg!

— Înseamnă deci că nu se pot înghiţi?

— Cred că în adâncul inimii lor nu se iubesc chiar la nebunie.

— Dar de ochii lumii?

— Sunt cei mai buni prieteni de pe faţa pământului, Henric.

— Da, dar într-o bună zi o să se ivească cine ştie ce nouă dragoste, care o să-i învrăjbească pe veci.

— Ei, uite, tocmai că dragostea asta s-a şi ivit, Henric.

— Fugi încolo!

— Zău, pe cinstea mea! Mi-e teamă însă de un lucru, dacă vrei să ştii.

— De ce ţi-e teamă? Spune.

— Mi-e teamă că dragostea asta nouă, în loc să-i învrăjbească, o să-i facă să se împace până la urmă.

— Va să zică e vorba de altă dragoste acum?

— O, Doamne, da.

— Cine-i îndrăgostit, bearnezul?

— Da, bearnezul.

— De cine?

— Stai puţin; vrei să ştii tot, nu-i aşa?

— Da. Spune, Chicot, spune; îmi place cum povesteşti.

— Mulţumesc, fiule! Atunci, dacă vrei să ştii tot, trebuia s-o iau de la început.

— Ia-o de unde vrei, dar spune odată.

— Aşadar, i-ai scris o scrisoare aprigului bearnez.

— Cum de-ai aflat?

— Mare scofală! Am citit-o.

— Şi ce părere ai?

— Că, dacă nu era un mijloc prea delicat, în schimb era ticluită cu iscusinţă.

— Era făcută să bage zâzania între ei.

— Da, dacă Henric şi Margot ar fi fost nişte soţi ca oricare alţii, o pereche de paşnici burghezi.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că bearnezul nu e chiar dobitoc.

— De!

— Şi c-a ghicit.

— Ce-a ghicit?

— Că vrei să-l faci să se certe cu nevastă-sa.

— Asta era la mintea cocoşului.

— Da, dar ceea ce se înţelegea mai greu era scopul pentru care voiai să-i învrăjbeşti.

— Ei, drace! Scopul...

— Da şi ca să vezi de ce e-n stare afurisitul de bearnez, ce crezi că i-a dat prin gând? Că ai încercat să-l desparţi de soţia lui, numai şi numai ca să nu fii obligat să-i plăteşti surioarei tale zestrea pe care se cuvenea să i-o dai!

— Ce tot spui?

— Zău dacă te mint! Ca să-ţi dai seama ce-a putut să-i treacă prin cap îndrăcitului de bearnez!

— Spune, Chicot, spune — îl îndemnă monarhul, care se întunecase la faţă. Şi pe urmă?

— Ei bine, de îndată ce a priceput treaba asta, a căzut pe gânduri, aşa cum ai căzut şi tu acum şi a început să-l roadă stenahoria.

— Şi pe urmă, Chicot şi pe urmă?

— Atunci, ideea asta, alungându-i din minte orice alte idei, l-a făcut s-o uite aproape cu totul pe Fosseuse.

— Ce vorbeşti!

— Dacă-ţi spun. Şi-atunci în sufletul lui a încolţit cealaltă dragoste, despre care ţi-am pomenit.

— Bine, dar ce-i cu omul ăsta: e păgân, e persan ori turc? S-a dedat la poligamie? Şi Margot ce-a zis?

— De astă dată, fiule, n-o să-ţi vină să crezi, dar Margot a fost încântată.

— De nenorocirea bietei Fosseuse, bineînţeles!

— Da' de unde, da' de unde! Încântată fiindcă avea motivele ei.

— Ce, nu cumva o fi început să-i placă meseria de moaşă?

— A, nu, fiindcă de astă dată n-o să mai fie moaşă.

— Dar ce-o să fie?

— O să fie naşă, aşa cel puţin i-a făgăduit bărbatu-său, ba cred chiar că, în momentul de faţă, s-au şi împărţit mărturiile de botez.

— În orice caz, mă prind că nu le-a cumpărat cu zestrea ei.

— Aşa crezi, măria ta?

— Fireşte, de vreme ce nu înţeleg să-i dau nici o zestre. Dar cum o cheamă pe noua lui amantă?

— O, e o femeie voinică şi nurlie, care poartă o centură de toată frumuseţea şi este în stare să se apere cu toată străşnicia dacă îndrăzneşte cineva s-o atace.

— Şi s-a apărat?

— Oho şi încă cum!

— Aşa că Henric a rămas cu buzele umflate?

— La început.

— Ce vorbeşti!

— Şi pe urmă?

— Henric s-a încăpăţânat şi n-a vrut să se dea bătut.

— Aşa că?

— Aşa că până la urmă a cucerit-o.

— În ce fel?

— Cu forţa.

— Cu forţa?!

— Da, cu petarde.

— Ce dracu tot îndrugi acolo, Chicot?

— Adevărul curat.

— Cu petarde?! Dar cine-i frumuseţea asta care trebuie cucerită cu petarde?

— Domnişoara Cahors.

— Domnişoara Cahors?!

— Da, o fată mândră şi zdravănă, pe legea mea, despre care lumea vorbeşte c-ar fi fecioară ca şi Péronne, care stă cu un picior în Lot şi celălalt pe coasta muntelui şi al cărei tutore este sau, mai bine zis, era domnul de Vesin, un viteaz gentilom, bun prieten cu tine.

— Drace! strigă Henric, furios. Oraşul meu! A luat oraşul meu?

— Ei, Doamne! Trebuie să fii înţelegător, Henric, puiule. N-ai vrut să i-l dai, cu toate că i l-ai promis; odată şi o dată trebuia omul să-şi calce pe inimă şi să-l ia singur. Dar, era să uit,

am la mine o scrisoare pe care mi-a încredinţat-o, zicându-mi să nu ţi-o dau decât ţie, în mână.

Şi scoţând o scrisoare din buzunar, Chicot se grăbi s-o înmâneze monarhului.

Era misiva pe care Henric o scrisese după cucerirea oraşului Cahors şi care se încheia cu aceste cuvinte:

"Quod mihi dixisti profuit multum. Cognosco meos devotos, nosce tuos. Chicotus caetera expediet".

Adică:

"Ceea ce mi-ai sus mi-a fost de mare folos. Îmi cunosc slujitorii credincioşi, caută să-i cunoşti pe ai domniei tale. Chicot îţi va lămuri celelalte lucruri".

Capitolul LXXIX În care se arata cum, după ce a primit veşti din sud, Henric a mai primit alte veşti din nord

Spumegând de mânie, monarhul abia izbuti să citească scrisoarea pe care i-o înmânase Chicot.

În timp ce se căznea să desluşească slovele latineşti ale bearnezului, încrâncenându-se tot şi dând semne de nerăbdare ce făceau să se cutremure podeaua, Chicot se privea într-o oglindă mare, veneţiană, atârnată deasupra unui bufet încărcat cu aurărie, admirându-şi îmbrăcămintea şi farmecele nemăsurate pe care făptura sa le dobândise în ţinuta ostăşească.

Nemăsurate ar fi cuvântul cel mai potrivit, căci niciodată ca până atunci Chicot nu păruse atât de înalt; scăfârlia lui, ce-i drept cam pleşuvă, era ocrotită de o cască ţuguiată, asemenea coifurilor germane făurite la Trier şi la Mainz şi atât de curios cizelate, iar în momentul de faţă se trudea să-şi încingă peste pieptarul slinos din piele de bou, năclăit de sudoare şi de frecuşul armelor, o platoşă de călătorie, mai bine zis o jumătate de platoşă, pe care o lăsase pe bufet ca să se poată ospăta; totodată, în timp ce-şi încătărăma platoşa, făcea să ţăcăne pe parchet nişte pinteni meniţi mai degrabă să spintece un cal decât să-l îndemne la drum.

— M-a tras pe sfoară! se tângui Henric, după ce sfârşi de citit. Bearnezul îşi ticluise planul mai demult şi eu care nu bănuiam nimic!

— Ştii ce zice proverbul, fiule — îi răspunse Chicot. "Pisica blândă zgârie rău."

— Du-te dracului cu proverbele tale!

Chicot se îndreptă spre uşă ca şi cum ar fi vrut să-i îndeplinească porunca.

— Nu, stai aici!

Chicot se opri.

— A pus mâna pe Cahors! suspină din nou Henric.

— Şi cu câtă iscusinţă încă! adăugă Chicot.

— Dar ce, are cumva generali, are ingineri?

— Nici pomeneală — spuse Chicot — ştii doar cât e de sărac bearnezul. Cu ce să-i plătească? N-are nimic, face totul din capul său.

— Nu cumva... se şi luptă? întrebă Henric cu oarecare dispreţ.

— N-aş putea spune că-i dă inima brânci şi că se aruncă în luptă cu cea mai mare însufleţire, asta în nici un caz. Aş zice mai degrabă că seamănă cu oamenii aceia care încearcă întâi apa înainte de a se scălda: îşi înmoaie vârful degetelor, năpădit de o sudoare ce nu pare să prevestească nimic bun, îşi oţeleşte pieptul cu câteva mea culpa şi fruntea cu unele cugetări filozofice; toate astea se petrec în primele zece minute ce urmează după cea dintâi lovitură de tun, după care îşi face vânt şi dă buzna drept înainte, înotând ca o salamandră prin vâltoarea de foc şi de plumb topit.

— Ia te uită! Ei, drăcie! murmură Henric.

— Şi te rog să mă crezi, Henric, că era o zăpuşeală a dracului acolo.

Monarhul sări de pe scaun şi începu să măsoare cu paşi mari încăperea.

— E o lovitură grea pentru mine! explică el, sfârşind cu glas tare gândul pe care începuse să-l urzească pe tăcute. Să vezi ce-o să mai râdă lumea! Am s-ajung de poveste. Secăturile astea de gasconi au o limbă care înţeapă, parcă-i şi văd ascuţindu-şi dinţii şi rânjetele în ţârâitul fioros al cimpoaielor. Naiba să-i ia! Noroc că mi-a dat prin gând să-i trimit lui François ajutoarele pe care mi le cerea de atâta vreme. Anvers mă va

despăgubi de pierderea oraşului Cahors; nordul va spăla păcatele săvârşite în sud.

— Amin! glăsui Chicot, cufundându-şi delicat vârful degetelor, pentru a încheia masa cu ceva dulce, în chiselele cu drajeuri şi fructe zaharisite ale regelui.

În momentul acela uşa se deschise şi şambelanul anunţă:

— Domnul conte du Bouchage!

— Ei, ce ţi-am spus eu, Chicot! exclamă Henric. Uite c-a sosit şi vestea aşteptată! Intră, conte, intră!

Şambelanul dădu la o parte draperia şi în cadrul uşii se ivi, sub catifeaua ridicată pe jumătate, aidoma unui portret în picioare de Holbein sau de Tizian, tânărul gentilom al cărui nume fusese rostit o clipă mai înainte.

Contele înaintă cu paşi măsuraţi şi îşi îndoi genunchiul, atingând mijlocul covorului ce acoperea podeaua încăperii.

— Tot palid — îl dojeni suveranul — şi tot cu mutra asta de înmormântare. Haide, prietene, încearcă şi fii vesel ca într-o zi de sărbătoare. Nu se poate să-mi împărtăşeşti o veste fericită cu o figură atât de tristă! Hai, vorbeşte, du Bouchage, ard de nerăbdare să aud ce-ai să-mi spui. Vii din Flandra, fiul meu, nu-i aşa?

— Da, sire.

— Şi-n mare grabă, pare-mi-se.

— Atât de grabnic, sire, cât poate merge un om pe faţa pământului.

— Bun sosit, du Bouchage! Spune-mi, ce-i cu Anvers?

— Anvers e în mâinile prinţului de Orania, sire.

— În mâinile prinţului de Orania? Ce mai e şi asta?

— Ale lui Wilhelm, dacă preferaţi.

— Cum aşa? Parcă ştiam că fratele meu înainta spre Anvers?

— Da, sire, dar în momentul de faţă nu mai înaintează spre Anvers, ci spre Château-Thierry.

— Cum, şi-a părăsit armata?

— Nu mai există armată, sire.

— Oh! suspină regele, simţind că i se taie picioarele şi lăsându-se să cadă în jilţ. Şi Joyeuse?

— Sire, fratele meu, după ce-a făcut minuni de vitejie cu marinarii săi şi după ce a apărat retragerea, fratele meu a strâns oamenii care mai rămăseseră teferi după prăpăd şi a

alcătuit cu ei o escortă pentru domnul duce de Anjou.

— Încă o lovitură! îngână regele. Apoi, cu o scăpărare ciudată în ochi: Înseamnă deci că ţările flamande sunt pierdute pentru fratele meu?

— Cu desăvârşire, maiestate.

— Fără nici o speranţă?

— Mă tem că da.

Fruntea monarhului se însenină treptat, ca luminată dinlăuntru de un gând.

— Bietul François! spuse el, zâmbind. Nu i-a fost dat să pună coroana pe cap. A pierdut-o mai întâi pe cea a Navarei, a întins pe urmă mâna spre coroana Angliei şi abia a apucat s-o atingă cu vârful degetelor pe cea a Flandrei. Punem rămăşag, du Bouchage, că n-o să domnească niciodată? Şi tare ar mai dori, sărmanul meu frăţior, să fie rege!

— O, Doamne, aşa se întâmplă totdeauna când doreşti ceva — rosti Chicot, solemn.

— Şi câţi oameni au căzut prizonieri? întrebă suveranul.

— Vreo două mii.

— Câţi pe câmpul de luptă?

— Cam tot atâţia, pe puţin. Printre alţii şi domnul de Saint-Aignan.

— Cum? Saint-Aignan a murit, săracul?

— Înecat.

— Înecat? Dar ce, aţi sărit cumva în Escaut?

— Dimpotrivă: Escaut a tăbărât asupra noastră.

Şi contele îi povesti de-a fir-a-păr monarhului cum s-a desfăşurat lupta şi cum s-au revărsat apoi apele.

Henric îl ascultă până la capăt în tăcere, într-o atitudine şi cu o înfăţişare ce nu erau lipsite de măreţie.

Pe urmă, după ce istorisirea se sfârşi, se ridică din jilţ şi se duse să îngenuncheze în strana din paraclisul său, îşi făcu rugăciunea şi câteva clipe mai târziu se întoarse cu un obraz luminos, de pe care se risipise orice umbră.

— Gata! spuse el. Sper că ştiu să întâmpin loviturile soartei ca un rege. Un monarh care se bizuie pe sprijinul Celui de Sus este într-adevăr mai presus decât un om. Hai conte, fă bine şi urmează exemplul meu! De vreme ce fratele dumitale a scăpat cu viaţă, ca şi fratele meu, slavă Domnului, nu ne rămâne decât să ne bucurăm.

— Cum porunciţi, sire.

— Spune-mi cum ai dori să răsplătesc serviciile tale? S-auzim.

— Sire — spuse tânărul, clătinând din cap — nu ţin minte să fi făcut nici un serviciu.

— Mă îndoiesc; în orice caz, fratele tău a făcut.

— Nepreţuite, sire.

— A salvat armata, zici, adică ce-a mai rămas din ea?

— Cred că nu e un singur om printre cei ce-au scăpat care să nu vă spună că-şi datorează viaţa fratelui meu.

— Ei bine, atunci, du Bouchage, vreau ca şi unul şi altul să vă bucuraţi de binefacerile mele, ştiind că în felul acesta voi împlini voia Atotputernicului, care, fără doar şi poate, v-a părtinit făcându-vă să semănaţi ca două picături de apă, adică să fiţi şi unul şi altul deopotrivă de bogaţi, de viteji şi de chipeşi; voi călca astfel pe urmele marilor oameni politici care s-au dovedit îndeobşte bine inspiraţi şi care obişnuiau să răsplătească ştafetele chiar dacă aduceau veşti proaste.

— Haida-de! întâmpină Chicot. Cunosc doar destule cazuri când ştafetele au fost spânzurate pentru că sosiseră cu veşti proaste.

— Se poate — încuviinţă Henric cu măreţie. Adu-ţi aminte însă că senatul i-a mulţumit lui Varo.

— Numai că aceia erau republicani. Valois, Valois, restriştea te face să te smereşti.

— Hai, du Bouchage, spune, ce vrei? Ce-ţi pofteşte inima?

— De vreme ce maiestatea voastră îmi face cinstea de a-mi vorbi cu atâta prietenie, îmi voi îngădui să mă folosesc de bunăvoinţa sa. Sunt sătul de viaţă, sire şi totuşi preget să-mi ridic singur zilele, fiind un lucru oprit de Dumnezeu; şiretlicurile la care ar putea să recurgă în ase-menea împrejurări un om de onoare sunt însă păcate de moarte: să-ţi jertfeşti viaţa pe câmpul de bătălie, să te laşi să mori de foame, să încetezi a mai da din mâini în timp ce treci un fluviu înot sunt tot atâtea sinucideri deghizate ale căror pricini ascunse Atotvăzătorul le desluşeşte numaidecât; căci, precum bine ştiţi, sire, Dumnezeu citeşte în adâncul cugetului nostru ca într-o carte deschisă; am părăsit, aşadar, gândul de a-mi curma viaţa înaintea sorocului statornicit de împăratul ceresc, dar lumea mă oboseşte şi vreau s-o părăsesc.

— Dragul meu! murmură monarhul.

Chicot înălţă capul şi se uită cuprins de curiozitate la tânărul acela atât de chipeş, de viteaz şi de bogat, în glasul căruia se simţea o adâncă descurajare.

— Sire — urmă contele cu o hotărâre nestrămutată — tot ce mi se întâmplă de o bucată de vreme nu face decât să întărească şi mai mult în mine această dorinţă; vreau să-mi găsesc alinarea la sânul părintelui ceresc, supremul mângâietor al celor nefericiţi, aşa cum este supremul ocrotitor al fericiţilor de pe acest pământ. Binevoiţi deci, sire şi înlesniţi-mi mijlocul de a îmbrăca în cel mai scurt timp rasa monahală, căci, precum spune prorocul, inima mea e tristă ca moartea.

Chicot, deprins, aşa cum îl ştim, să ia totul în zeflemea, îşi înfrână pentru moment neastâmpărul ce-l făcea să mişte mereu mâinile şi să-şi schimonosească chipul într-o gimnastică necurmată, pentru a-şi pleca urechea la durerea plină de măreţie ce se mărturisea cu atâta nobleţe şi atâta sinceritate prin cel mai melodios şi mai învăluitor glas pe care Dumnezeu îl va fi hărăzit vreodată tinereţii şi frumuseţii.

Strălucirea ochilor săi se stinse oglindind privirea nemângâiată a celui mai mic dintre fraţii Joyeuse, tot trupul i se moleşi vlăguit şi se cocârjă, din simpatie pentru descurajarea ce părea, nu să fi destins, ci să fi retezat fiecare fibră din care era alcătuit trupul tânărului du Bouchage.

La rândul său, monarhul simţise cum i se topeşte inima la auzul acestei sfâşietoare rugăminţi.

— Te înţeleg, prietene — spuse el. Vrei să intri la mânăstire, dar în acelaşi timp îţi dai seama că mai stăruie încă în tine slăbiciunile omeneşti şi ţi-e teamă de încercări.

— Nu mi-e teamă de străşniciile pe care le-aş avea de înfruntat, sire, ci de răgazul pe care-l lasă cugetului să cumpănească; nu, nu vreau să îndulcesc încercările la care voi fi supus, căci sper să nu-mi cruţ trupul de nici o suferinţă fizică şi sufletul de nici o constrângere morală, ci să răpesc astfel şi unuia şi celuilalt orice putinţă de întoarcere în trecut; într-un cuvânt, să fac să ţâşnească într-o clipă din pământ gratiile menite să mă despartă pe veci de lume şi care, potrivit canoanelor bisericeşti, de obicei cresc încetul cu încetul, ca un gard de spini.

— Bietul băiat! îl căină regele, care urmărise atent

cuvântarea lui du Bouchage, scandând, ca să zicem aşa, fiecare din vorbele sale. Bietul băiat! Cred c-o să ajungă un iscusit predicator, nu-i aşa, Chicot?

Chicot nu găsi de cuviinţă să-i răspundă. Du Bouchage continuă:

— Vă daţi seama, sire, că voi avea de purtat o adevărată luptă în sânul familiei mele; că împotrivirea cea mai dârză o voi întâmpina din partea celor mai apropiate rubedenii; fratele meu, cardinalul, care e atât de bun, dar care în acelaşi timp este şi un om de lume, va încerca în fel şi chip să mă facă să mă răzgândesc şi dacă nu va reuşi să mă convingă, aşa cum desigur se va şi întâmpla, o să-mi înfăţişeze toate piedicile de care va trebui să mă lovesc, pomenindu-mi de Roma, care lasă nişte răgazuri atât de îndelungate între diferitele trepte ale cinului călugăresc. În privinţa aceasta, maiestatea voastră este atotputernică; şi atunci voi avea prilejul să simt tăria braţului pe care maiestatea voastră va binevoi să-l întindă deasupra capului meu. M-aţi întrebat ce doream, sire şi mi-aţi spus că-mi veţi împlini dorinţa; toate năzuinţele mele, precum vedeţi, sunt îndreptate spre Dumnezeu. Stăruiţi la Roma să fiu scutit de ucenicie.

Regele, care căzuse pe gânduri, se ridică zâmbitor şi, luând mâna contelui, zise:

— Îţi voi îndeplini rugămintea, fiule! Vrei să-ţi închini viaţa stăpânului ceresc, ai dreptate, e un stăpân mai bun decât mine.

— Straşnic compliment, ce să zic, cred că Dumnezeu e încântat! bombăni Chicot printre dinţi şi mustaţă.

— Prea bine — continuă monarhul — vei fi călugărit aşa cum doreşti, dragă conte, îţi făgăduiesc.

— Maiestatea voastră nu putea să-mi facă o bucurie mai mare! exclamă tânărul, aplecându-se să sărute mâna lui Henric, peste măsură de fericit, ca şi când acesta i-ar fi spus că-l numise duce, pair sau mareşal al Franţei. Rămâne atunci aşa cum aţi spus.

— Pe cuvântul meu de rege şi pe cinstea mea de gentilom! îl încredinţă Henric.

Du Bouchage se lumină deodată la faţă; ceva ce părea să fie un zâmbet extaziat flutură pe buzele sale; făcu o plecăciune până la pământ în faţa monarhului şi se mistui pe uşă.

— Ce om fericit, de o mie de ori fericit! exclamă regele.

— Ei, asta-i bună! spuse Chicot. Pare-mi-se totuşi că n-ai de ce să-l invidiezi, căci nu e mai amărât decât tine, sire.

— Dar nu-ţi dai seama, Chicot, nu-ţi dai seama, o să fie călugăr, toată viaţa lui va fi închinată lui Dumnezeu!

— Şi cine naiba te opreşte să faci la fel? Vrea să capete o scutire din partea fratelui său, cardinalul. Cunosc eu însă un cardinal care ar fi gata să-ţi dea pe loc toate scutirile de care ai nevoie; de altfel, se bucură de mai multă trecere la Roma decât tine. Ştii cine? Cardinalul de Guise.

— Chicot!

— Şi dacă te pune pe gânduri tonsura, căci, oricum, tonsura trebuie făcută cu grijă, fiind o treabă gingaşă, cele mai frumoase mâini din lume şi cea mai frumoasă pereche de foarfeci din strada Coutellerie, nişte foarfeci de aur, nici mai mult, nici mai puţin, te vor împodobi cu acest preţios simbol, aşa încât numărul coroanelor pe care vei fi avut parte să le porţi în viaţa ta se va ridica la trei şi, totodată, se va adeveri şi deviza care glăsuieşte: *Manet ultima caelo*[20].

— Nişte mâini frumoase, zici?

— Ei, asta e! Nu cumva ai să-mi spui acum că mâinile doamnei ducese de Montpensier au vreun cusur, după ce te-ai apucat să bârfeşti pe socoteala umerilor ei? Ce fel de rege eşti tu? Se poate să fii atât de necruţător faţă de supusele tale?

Suveranul încruntă din sprâncene şi-şi trecu peste tâmple o mână tot atât de albă ca şi cea despre care îi pomenise Chicot, dar, de bună seamă, ceva mai tremurătoare.

— Bine, bine — spuse Chicot — s-o lăsăm moartă, fiindcă văd că te plictiseşte conversaţia asta şi să vorbim despre lucrurile care mă interesează pe mine.

Regele schiţă un gest indiferent, care putea fi luat drept o încuviinţare.

Chicot se uită jur împrejur, făcând să se rotească fotoliul pe picioarele dinapoi.

— Uite ce e, fiule — începu el cu voce scăzută — aş vrea să ştiu ceva: domnii aceştia de Joyeuse au plecat *chiar aşa* în Flandra?

— Întâi şi-ntâi lămureşte-mă ce trebuie să înţeleg prin *chiar aşa*?

— Am vrut să spun că amândoi sunt pătimaşi din fire,

---

[20] Ultima rămâne cerului.

unul fiind iubitor de plăceri, iar celălalt de melancolie şi de aceea mi se pare ciudat că au părăsit Parisul fără să facă măcar un pic de zarvă, unul ca să se distreze, celălalt ca să-şi alunge gândurile negre.

— Şi?

— Şi, cum tu eşti prieten la toartă cu ei, nu se poate să nu ştii în ce fel au plecat.

— Sigur că ştiu.

— Spune-mi atunci, Henric, puişorule, nu ţi-a ajuns cumva la ureche...

Chicot se opri.

— Ce?

— C-ar fi ciomăgit, de pildă, vreo persoană simandicoasă?

— N-am auzit aşa ceva.

— Ori c-ar fi răpit o femeie, spărgând uşile tâlhăreşte şi trăgând cu pistolul.

— Nu, după câte ştiu.

— Sau... c-ar fi dat foc la ceva, bunăoară.

— La ce?

— Ştiu şi eu?! La orice poate fi dat pradă flăcărilor când eşti mare senior şi vrei cu tot dinadinsul să te distrezi; la casa unui biet nepricopsit, să zicem.

— Nu eşti zdravăn, Chicot? Să dai foc la o casă în mijlocul Parisului, în capitala ţării mele?! Cine ar îndrăzni să facă una ca asta?

— Ba bine că nu, doar nu-ţi închipui că s-ar sfii cineva?

— Chicot!

— În sfârşit, n-ai auzit nici un zgomot şi n-ai văzut nici o dâră de fum care să-ţi dea de veste c-au făcut vreo boroboaţă?

— Zău, nu!

— Cu atât mai bine! zise Chicot, răsuflând uşurat, aşa cum nu avusese încă răgazul să răsufle în timpul interogatoriului la care-l supusese pe Henric.

— Ştii ceva, Chicot?

— Nu, de unde să ştiu?

— Ştii c-ai început să fii veninos?

— Cine, eu?

— Da, tu.

— Cât mi-a fost dat să stau în mormânt începusem să mă îndulcesc, măria ta, dar de când suntem împreună simt că m-am

înăcrit. Omnia leto putrescunt[21].

— Vrei să zici că sunt mucegăit? se încruntă regele.

— Niţeluş, fiule, niţeluş.

— Eşti din ce în ce mai nesuferit, Chicot şi am impresia că-ţi cam place să tragi sforile şi că nutreşti nu ştiu ce planuri ambiţioase, pe care le credeam străine de firea ta.

— Planuri ambiţioase, eu! Haida-de, Chicot şi ambiţios! Henric, puişorule, mai înainte erai nătărău, acum văd că eşti nebun de legat! Oricum, înseamnă c-ai făcut un pas înainte.

— Şi eu îţi spun, domnule Chicot, că urmăreşti cu tot dinadinsul să îndepărtezi de mine pe toţi slujitorii mei, punându-le pe seamă intenţii pe care nu le au şi aruncându-le în spinare nelegiuiri la care nici nu s-au gândit; în sfârşit, impresia mea este că vrei neapărat să pui stă-pânire pe mine.

— Să pun stăpânire pe tine?! Eu?! se minună Chicot. Auzi colo: şi ce să fac cu domnia ta, mă rog? Mă ferească Dumnezeu! Sucit cum eşti, cine crezi tu c-ar putea să se împace cu tine, *bone Deus*! Lasă că, pe deasupra, mai eşti şi lingav la mâncare, încât nu ştiu, zău, cum aş putea să te hrănesc... O, nu, nu, atât ar mai lipsi!

— Hm! făcu regele.

— Spune-mi şi mie, te rog, cum de ţi-a venit ideea asta năstruşnică?

— În primul rând ai ascultat ca un sloi de gheaţă laudele pe care i le-am adus lui dom Modeste, vechiul tău prieten, faţă de care eşti atât de îndatorat.

— Eu sunt îndatorat faţă de dom Modeste? Bine, bine, foarte bine! Şi pe urmă?

— Pe urmă ai încercat să-i ponegreşti pe fraţii Joyeuse, care, sunt convins, îmi sunt amândoi prieteni adevăraţi.

— Nu zic nu.

— În sfârşit, nu te-ai lăsat până nu i-ai împuns niţeluş pe cei din familia Guise.

— Va să zică şi ăştia ţi-au căzut cu tronc. Cum văd eu, ai o inimă largă azi: toţi oamenii ţi-s dragi!

— Nu, nu mi-s dragi de loc, dar cum, pentru moment, tac mâlc şi stau ascunşi în bârlogul lor, cum, pentru moment, nu am de suferit nici un neajuns din partea lor, cum nu-i scap o clipă din ochi şi tot ce-am putut să observ la ei a fost mereu aceeaşi

[21] Tot ceea ce *î*nfloreşte este sortit să putrezească.

răceală de marmură şi cum îndeobşte nu mă tem de statui, oricât ar fi de ameninţătoare, mă mulţumesc să am de-a face cu acelea al căror chip şi a căror atitudine îmi sunt cunoscute. Vezi tu, Chicot, un strigoi, când ai ajuns să te obişnuieşti cu el, nu mai e nimic altceva decât un tovarăş de singurătate mai mult sau mai puţin supărător. Dintre toţi oamenii care trăiesc în cuprinsul regatului meu, cei din familia Guise, cu privirile lor sălbatice şi cu săbiile lor cât toate zilele, mi-au pricinuit cele mai puţine supărări. Vrei să-ţi spun cu ce seamănă?

— Spune, Henric, spune, puiul tatii, e o plăcere să te-ascult! Comparaţiile tale, precum bine ştii, sunt pline de subtilitate.

— Seamănă cu acei bibani cărora li se dă drumul în iazuri ca să hăituiască peştii mari şi să nu le dea răgaz să se îngraşe prea mult; gândeşte-te însă că s-ar putea foarte bine ca peştii cei mari să nu se teamă de ei.

— Şi de ce?

— Fiindcă n-au dinţii destul de puternici ca să le poată străpunge solzii.

— Ah, ce subtil eşti, Henric, băiatule!

— În timp ce bearnezul tău...

— Ia să vedem ce comparaţie ai mai găsit şi pentru bearnez?

— În timp ce bearnezul tău, care miorlăie ca o pisică, dar îşi înfige colţii ca un tigru...

— Am trăit s-o văd şi pe-asta! se minună Chicot. Un Valois linguşindu-i pe cei din familia Guise! Bravo, fiule, bravo, bravo! Acum c-ai apucat-o pe drumul cel bun, mergi înainte, nu te opri! Divorţează numaidecât şi ia-o de nevastă pe doamna de Montpensier; măcar atâta noroc o să ai şi tu eu ea, că, dacă n-o să-i faci copii, o să aibă grijă să-ţi facă ea în schimb; n-a fost îndrăgostită de tine pe vremuri?

Henric se umflă în pene.

— Ba da — recunoscu el — dar pe atunci eram prins într-altă parte; de aici se trag toate ameninţările sale. Chicot, ai pus, ca să zic aşa, degetul pe rană; ca orice femeie, fireşte, ducesa de atunci vrea să se răzbune şi, din când în când, îşi aduce aminte să mă mai sâcâie câte un pic, numai că eu, din fericire, sunt bărbat şi iau totul în glumă.

Spunând aceste cuvinte, Henric îşi ridică gulerul răsfrânt,

după moda italiană; în momentul acela se auzi glasul şambelanului Nambu trâmbiţând din prag:

— O ştafetă din partea domnului duce de Guise pentru maiestatea sa.

— Curier ori gentilom? întrebă regele.

— E un căpitan, sire.

— Nu, zău? Să intre, e binevenit.

În aceeaşi clipă un căpitan de jandarmi în ţinută de campanie intră înăuntru şi salută milităreşte.

Capitolul LXXX Cei doi cumetri

La auzul acestei veşti, Chicot se aşezase, potrivit obiceiului său, cu spatele la uşă, într-o poziţie destul de insolentă şi privirea lui, pe jumătate adumbrită de pleoape, se pregătea tocmai să se cufunde într-una din acele meditaţii în care se adâncea adesea, când primele cuvinte rostite de ştafeta ducilor de Guise îl făcură să tresară. Drept care deschise din nou ochii.

Din fericire, sau din nefericire, în momentul acela monarhul avea privirea îndreptată asupra noului venit, aşa încât nu băgă de seamă schimbarea petrecută cu Chicot, schimbare ce îndeobşte avea darul să-l înspăimânte. Curierul se oprise la o distanţă de vreo zece paşi de jilţul în care şedea Chicot şi cum profilul acestuia nu depăşea decât foarte puţin ornamentele jilţului, ochiul lui Chicot putea să-l cuprindă pe curier din creştet până în tălpi în vreme ce curierul nu putea să vadă decât ochiul lui Chicot.

— Vii din Lorena? îl întrebă regele pe solul ducelui de Guise, care avea o statură destul de falnică şi o înfăţişare destul de războinică.

— Nu, sire, de la Soissons, unde domnul duce, care de o lună de zile n-a ieşit din oraş, mi-a încredinţat scrisoarea aceasta pe care am cinstea s-o depun la picioarele maiestăţii voastre.

Ochiul scânteietor al lui Chicot nu scăpa nici unul din gesturile noului venit, după cum urechea lui nu scăpa nici o vorbă rostită de el.

Ştafeta îşi descheie vesta din piele de bivol prinsă în copci de argint şi scoase dintr-un buzunar căptuşit cu mătase, care se afla în dreptul inimii, nu o scrisoare, aşa cum spusese, ci două deodată, fiindcă prima o trase după ea şi pe cealaltă, de care pecetea de ceară se lipise, aşa că, deşi căpitanul nu voise să scoată din buzunar decât una singură, cea de-a doua ieşi de asemenea afară şi căzu pe covor.

Ochiul lui Chioot urmări scrisoarea zburătoare, aşa cum ochiul pisicii urmăreşte pasărea-n zbor.

Văzu, de asemenea, roşeaţa ce împurpură obrajii curierului în clipa când misiva căzu jos, gestul stingherit cu care se aplecă s-o ridice, ca şi cel tot atât de încurcat cu care îi înmână prima scrisoare monarhului.

Henric însă nu observă nimic; Henric, care era însăşi încrederea întruchipată, din fericire pentru el, habar n-avea de nimic. Se mulţumi deci să deschidă şi să citească numai una dintre scrisori, adică pe aceea pe care solul catadicsise să i-o dea.

La rândul său, curierul, văzându-l adâncit în lectură, rămase în contemplare în faţa suveranului, ca şi cum s-ar fi străduit să citească pe chipul lui gândurile pe care această interesantă lectură le-ar fi putut trezi în cugetul său.

"Aha! Jupân Borromée, jupân Borromée! bombăni în gâmd Chicot, pândind, la rândul său, fiecare gest pe care-l făcea omul de încredere al domnului de Guise. Aha, va să zică eşti ofiţer şi, cu toate că porţi două scrisori în buzunar, n-ai binevoit să-i dai decât una singură monarhului. Stai tu, puişorule, stai tu!"

— Bun, bun! zise regele, recitind rând cu rând misiva ducelui cu o vădită mulţumire. Du-te, căpitane, du-te şi spune-i domnului de Guise că-i sunt recunoscător pentru propunerea domniei sale.

— Maiestatea voastră nu binevoieşte a-mi face cinstea să-mi dea un răspuns în scris? întrebă trimisul.

— Nu şi aşa tot voi avea prilejul să-l văd peste o lună sau peste şase săptămâni şi, prin urmare, am să-i pot mulţumi prin viu grai. Poţi pleca!

Căpitanul salută şi ieşi din apartament.

— Ai văzut, Chicot — spuse regele, adresându-se tovarăşului său, convins că rămăsese mai departe ghemuit în fundul jilţului — ai văzut că domnul de Guise e nevinovat şi că

nu se ţine de uneltiri? Bietul duce a auzit despre tărăşenia din Navara şi se teme ca nu cumva hughenoţii să prindă curaj şi să ridice iarăşi capul, fiindcă, pe de altă parte, a aflat că germanii s-au şi gândit să trimită ajutoare suveranului Navarei. Şi-atunci, ce crezi că i-a dat prin minte? Să vedem dacă ai să ghiceşti.

Chicot nu-i răspunse nimic. Henric îşi închipui că aştepta lămuriri.

— Ei bine — continuă regele — îmi spune că e gata să-mi încredinţeze armata pe care a ridicat-o în Lorena ca să vegheze la hotarele ţărilor flamande şi mă înştiinţează că peste şase săptămâni trupele sale vor fi la dispoziţia mea împreună cu comandantul lor. Ce zici de asta, Chicot?

Gasconul însă nu zicea nici pis.

— Într-adevăr, dragă Chicot — urmă regele — ai un mare cusur, prietene: după ce că eşti încăpăţânat ca un catâr spaniol, dacă are cineva ideea nefericită de a-ţi dovedi c-ai greşit, ceea ce se întâmplă destul de des, te mai şi bosumfli; da, da, te bosumfli ca un nătărău ce eşti.

Nici un murmur cât de uşor însă nu veni să dezmintă părerea pe care Henric şi-o mărturisise cu atâta sinceritate despre amicul său. Oricât de neplăcut i-ar fi fost lui Henric să fie contrazis, tăcerea însă avea darul să-l supere şi mai tare.

— Pare-mi-se — spuse el — că pehlivanul ăsta a avut neruşinarea să aţipească. Chicot! strigă Henric, apropiindu-se de jilţul lui. Îţi vorbeşte regele tău, ai de gând să-i răspunzi?

Chicot însă nu putea să-i răspundă, de vreme ce nu mai era colo, aşa că Henric găsi jilţul gol. Se uită atunci în jur, cercetând încăperea; gasconul însă pierise din cameră, la fel cum pierise şi din jilţ. Casca se făcuse şi ea nevăzută o dată cu el.

Regele se înfioră, cuprins de o spaimă superstiţioasă; uneori îi fulgera prin minte că Chicot s-ar putea să fie o făptură supraomenească, o întrupare diabolică, folositoare, ce-i drept, dar totuşi diabolică.

Îl chemă pe Nambu.

Nambu nu împărtăşea câtuşi de puţin vederile lui Henric. Era, dimpotrivă, un om lipsit de prejudecăţi, aşa cum sunt îndeobşte cei ce păzesc anticamerele monarhilor. Nambu, care văzuse atâtea în viaţa lui, credea şi el în apariţii şi dispariţii, dar în apariţiile şi dispariţiile fiinţelor vii şi nicidecum ale strigoilor.

Şambelanul încredinţă cu toată convingerea pe maiestatea sa că-l văzuse cu ochii lui pe Chicot ieşind din apartament, cu cinci minute înainte de plecarea ştafetei trimise de monseniorul duce de Guise. Atâta doar că ieşise binişor şi cu băgare de seamă, ca omul care nu vrea să fie văzut că-şi ia tălpăşiţa.

"Nu mai încape nici o îndoială — îşi spuse Henric, intrând în paraclisul său — Chicot s-a supărat fiindcă şi-a dat seama c-a greşit. O, Doamne, ce mici la suflet pot fi oamenii! Vorbesc despre toţi oamenii în general, chiar şi despre cei mai mucaliţi."

Jupân Nambu avea dreptate; împopoţonat cu coiful şi ţeapăn ca o prăjină din pricina spadei atârnate la şold, Chicot străbătuse anticamerele, străduindu-se să nu facă prea multă tevatură; dar, oricât de grijuliu ar fi fost, nu putu să înăbuşe zgomotul pintenilor, care începuseră a zăngăni pe treptele ce coborau din apartamentele regale spre poarta cea mică a palatului; zgomotul silise multe capete să se întoarcă şi, vrând-nevrând, Chicot se pomeni întâmpinat la tot pasul cu plecăciuni, căci toată lumea cunoştea trecerea de care Chicot se bucura pe lângă monarh şi mulţi se ploconeau în faţa lui mai adânc decât s-ar fi ploconit în faţa ducelui de Anjou.

Ajungând în dreptul porţii, Chicot se opri într-un colţ, chipurile ca să-şi prindă un pinten ce stătea să cadă.

Căpitanul domnului de Guise, aşa cum am arătat mai înainte, ieşise doar după vreo cinci minute în urma lui Chicot, pe care nici măcar nu-l băgase de seamă. Coborâse scările şi străbătuse curtea palatului, mândru şi încântat totodată. Mândru, pentru că, orice s-ar fi spus, nu era un ostaş de lepădat şi, ştiindu-se arătos, îi plăcea să-şi dea ifose faţă de elveţienii şi de gărzile maiestăţii sale preacreştine; încântat, fiindcă felul în care fusese primit de suveran era o netăgăduită dovadă că regele nu avea nici cea mai mică bănuială în privinţa domnului de Guise. În clipa în care ieşea pe poartă şi se pregătea tocmai să treacă peste puntea mobilă, se trezi din visare auzind ţăcănitul unor pinteni ce părea să se îngâne cu sunetul pintenilor săi.

Se întoarse, gândindu-se că poate regele trimisese pe cineva după el şi care nu-i fu uimirea recunoscând sub aripile răsfrânte ale coifului, chipul blajin şi mutra făţarnică a cetăţeanului Robert Briquet, din pricina căruia îşi blestema zilele

că avusese parte să-l cunoască.

Cititorul îşi aminteşte, probabil, că primul gest al acestor două personaje în momentul în care se pomeniseră pentru întâia oară faţă-n faţă nu fusese chiar un gest de simpatie.

Borromée deschise gura de o jumătate de picior pătrat, cum spune Rabelais, şi, socotind că cel ce venea în urma lui dorea să-i vorbească, se opri locului, aşa că din doi paşi Chicot ajunse lângă el.

Se ştie, de altfel, cât de mari erau paşii lui Chicot.

— Să-mi sară ochii! spuse Borromée.

— Să fiu al dracului! exclamă Chicot.

— Paşnicul nostru cetăţean!

— Cuviosul nostru părinte!

— Cu tinicheaua asta în cap!

— Cu pieptarul ăsta de piele!

— Mă uit şi parcă nu-mi vine să cred!

— Îmi pare bine că te-am întâlnit!

Şi cei doi fanfaroni se măsurară din ochi câteva clipe, cumpănindu-se pe picioare, învrăjbiţi ca doi cocoşi care stau gata să se încaiere şi care se umflă în pene, vrând să se înfricoşeze unul pe altul.

Borromée fu primul care schimbă foaia şi, din încruntat cum era, deveni dintr-o dată prietenos. Figura încordată i se însenină şi, cu aerul deschis al unui războinic şi în acelaşi timp cu o binevoitoare politeţe, zise:

— Ţine-mă, Doamne! Că mare şmecher eşti, jupâne Robert Briquet!

— Eu, preacuvioase? răspunse Chicot. Şi, mă rog, dacă nu ţi-e cu supărare, aş vrea să ştiu la ce te-ai gândit, spunându-mi asta?

— Păi m-am gândit la mânăstirea iacobinilor, unde m-ai făcut să cred că nu eşti decât un cetăţean oarecare. Pentru aşa ceva trebuie, într-adevăr, să fii de zece ori mai şiret şi mai îndrăzneţ decât un procuror şi un căpitan la un loc.

Chicot simţi că lauda era rostită doar din vârful buzelor şi nicidecum pornită din inimă.

— Chiar aşa? răspunse el, blajin. Atunci ce să mai spunem de domnia ta, cinstite domn Borromée?

— De mine?

— Da, de dumneata.

— Şi de ce mă, rog?

— Fiindcă m-ai făcut să cred că erai călugăr sadea. Pentru aşa ceva trebuie, într-adevăr, să fii de zece ori mai şiret decât papa însuşi; şi să ştii, cumetre, că, spunându-ţi acest lucru, nu ţi-am nesocotit câtuşi de puţin meritele, căci sfântul nostru părinte din zilele noastre, cred că recunoşti şi dumneata, adulmecă mai abitir ca un copoi orice uneltire.

— Crezi într-adevăr ceea ce spui?

— Să n-am parte de ce văd! M-ai prins vreodată cu minciuna?

— Ei, atunci, bate palma!

Şi-i întinse mâna lui Chicot.

— Da' ştiu că m-ai bruftuluit bine la mănăstire, frate căpitan — îi aminti Chicot.

— Aş fi jurat că nu eşti decât un civil oarecare. Ştii doar cât ne sinchisim de civili noi ăştia, militarii.

— Ai dreptate — recunoscu Chicot, râzând — ca şi călugării, de altfel şi totuşi uite că m-ai prins în cursă.

— În cursă?

— Fireşte; căci pentru ce, altminteri, te-ai fi deghizat, dacă nu ca să întinzi o cursă? Un căpitan viteaz ca dumneata n-ar catadicsi să lepede platoşa, decât doar dacă ar avea un motiv destul de puternic, pentru a îmbrăca, în schimb, rasa călugărească.

— Fiindcă suntem între militari — mărturisi Borromée — nu-mi place să umblu cu ascunzişuri. Ei bine, uite, cinstit vorbind, am niscai daraveri de pus la cale în mânăstirea iacobinilor; dar dumneata?

— Şi eu tot aşa — spuse Chicot. Dar ssst!...

— N-ai vrea să stăm de vorbă un pic despre treburile astea?

— Mai întrebi? Ard chiar de nerăbdare, pe viaţa mea!

— Îţi place un vinişor bun?

— Bineînţeles, dacă-i bun.

— Ei, uite, ştiu undeva o cârciumioară cum nu găseşti alta în tot Parisul, cel puţin aşa cred eu.

— Ştiu şi eu una — spuse Chicot. Cum se numeşte a dumitale?

— *Cornul Abundenţei*.

— Drace! tresări Chicot.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic.

— Nu-ţi place cumva cârciuma asta?

— Ba nu, dimpotrivă.

— O cunoşti va să zică?

— Câtuşi de puţin, tocmai de aceea mă mir.

— Vrei să mergem acolo, cumetre?

— Sigur că da, chiar acum.

— Haidem atunci.

— Pe unde vine socoteala asta?

— Spre poarta Bourdelle. Cârciumarul e un bătrân care se pricepe la vinaţuri şi ştie foarte bine să facă deosebirea cuvenită între un om cu gusturi alese, ca dumneata şi un trecător însetat care vine doar ca să-şi ude beregata.

— Înseamnă deci că vom putea sta de vorbă în tihnă?

— Chiar în beci, dacă pofteşti.

— Fără să ne stingherească nimeni?

— N-avem decât să încuiem uşile.

— Cum văd eu — spuse Chicot — eşti un om tare descurcăreţ şi cu trecere nu numai în mânăstiri, dar şi pe lângă cârciumari.

— Păi ce-ţi închipui că sunt cumva în cârdăşie cu birtaşul?

— Aşa s-ar zice.

— Zău nu, de astă dată află că te înşeli: jupân Bonhomet îmi dă vin când poftesc, iar de plătit îl plătesc când am bani, asta-i tot.

— Bonhomet?! se miră Chicot. Îmi place, pe cuvântul meu, are un nume plin de făgăduinţe.

— Care ai să vezi că vor fi împlinite. Hai cu mine, cumetre, hai cu mine!

"Păzea! îşi spuse Chicot, plecând împreună cu aşa-zisul monah. Ai grijă şi ticluieşte-ţi cea mai iscusită schimonositură, prietene Chicot, căci dacă te recunoaşte de la bun început, te-ai dus pe copcă, iubitule şi înseamnă că eşti un mare dobitoc!"

Capitolul LXXXI *Cornul Abundenţei*

Drumul pe care îl purta Borromée, fără să aibă habar că

Chicot îl cunoştea la fel de bine ca şi dânsul, îi amintea gasconului nostru de zilele senine ale tinereţii.

Într-adevăr, de câte ori, cu mintea pustie de gânduri, cu picioarele sprintene şi braţele spânzurând din umeri, adicătelea bălăbănindu-se, precum se zice în minunatul grai popular, de câte ori Chicot, sub razele soarelui iernatic sau la umbra răcoroasă a verii, nu-şi îndreptase paşii spre lăcaşul patronat de *Cornul Abundenţei* spre care în momentul acela îl conducea un străin!

Pe vremea aceea, câţiva bani de aur sau chiar de argint ce zornăiau în pungă îl făceau mai fericit decât un monarh şi se lăsa lesne îmbiat de neasemuita plăcere de a tăia frunză la câini după pofta inimii, dat fiind că nu-l aştepta nici nevastă acasă, nici vreun plod flămând în prag, nici părinţi bănuitori şi cârcotaşi care să-l pândească la geam.

Pe vremea aceea, Chicot se aşeza nepăsător pe laviţa de lemn sau pe câte un scaun din cârciumă şi stătea acolo până la venirea lui Gorenflot sau, mai degrabă, îl găsea gata sosit încă din momentul când începeau să aburească bucatele pe foc.

Gorenflot se însufleţea atunci văzând cu ochii, iar Chicot, isteţ ca de obicei, cu privirea ageră şi iscoditoare ca de obicei şi, tot ca de obicei, manifestându-şi înclinaţia pentru studiul anatomiei, Chicot nu-l scăpa din vedere o singură clipă, urmărind cum i se ridicau la cap încetul cu încetul fumurile beţiei şi cercetând cu atenţie acea năstruşnică făptură prin pâcla subţire a unei uşoare ameţeli; şi sub înrâurirea vinului bun, a atmosferei calde şi a sentimentului de libertate, seva tinereţii năvălea falnică, victorioasă şi alinătoare ca un balsam spre creierul său.

Trecând prin piaţa Bussy, Chicot se ridică în vârful picioarelor, încercând să arunce o privire spre casa pe care o lăsase în grija lui Remy, dar strada, din păcate, era întortocheată şi n-ar fi fost deloc înţelept din partea lui să se oprească locului; cu un uşor oftat, se hotărî deci să-l urmeze pe căpitanul Borromée.

În curând strada Saint-Jacques se deschise largă înaintea ochilor săi şi, după câteva clipe, ieşi la iveală mânăstirea Saint-Benoât şi, peste drum de mânăstire, aproape chiar în faţa ei, ospătăria *Cornul Abundenţei*, un *Corn al Abundenţei* ceva mai îmbătrânit, ceva mai afumat şi mai părăginit, dar a cărui clădire

era tot ca pe vremuri umbrită de platani şi de castani pe dinafară şi împodobită pe dinăuntru cu veşnicele-i căni de zinc bine lustruite şi cu tingirile-i sclipitoare, ce sunt tot atâtea simulacre de aur şi de argint pentru iubitorii de vinuri de soi şi de mâncăruri gustoase, dar care fac să curgă din belşug aurul şi argintul veritabil în buzunarul cârciumarului, din anumite motive de simpatie pentru care nu poate fi trasă la răspundere decât natura.

Chicot, după ce aruncă din prag o privire înăuntru ca şi în afară, se cocârjă în aşa fel, încât să-şi coboare cu încă şase degete statura, pe care şi-o micşorase de altfel ceva mai înainte, când se întâlnise nas în nas cu căpitanul; şi pentru ca lucrurile să fie făcute cât mai bine, îşi schimonsi chipul, ticluindu-şi o mutră de satir, cu totul deosebită de felul său de a fi atât de deschis şi de toată gama expresiilor cinstite pe care figura sa ştia să le împrumute, pregătindu-se să dea ochii cu fosta sa gazdă, jupân Bonhomet.

De altminteri, Borromée intră cel dintâi în ospătărie ca să-i arate drumul şi, la vederea celor două coifuri, jupân Bonhomet nu se osteni să-l recunoască decât pe cel ce mergea înainte.

Dacă faţada Cornului Abundenţei se părăginise între timp, obrazul vrednicului cârciumar purta la rândul lui urmele pustiitoare ale vremii.

Pe lângă cutele pe care anii le sapă pe chipul omenesc, aidoma crăpăturilor ce brăzdează cu timpul fruntea monumentelor, jupân Bonhomet căpătase nişte ifose de om ajuns, care, faţă de orice alte persoane în afară de militari, îl făceau să se ţină cu nasul pe sus şi care aveau darul de a-i înscorţoşa, ca să zicem aşa, figura.

În schimb, Bonhomet nutrea acelaşi adânc respect pentru spadă: era slăbiciunea lui; respectul acesta îi intrase în sânge de când locuia într-un cartier atât de îndepărtat de orice priveghere municipală, sub înrâurirea paşnicilor benedictini.

Într-adevăr, dacă din nefericire se isca vreo gâlceavă în acest faimos local, până să apuce careva să alerge la forturi să cheme elveţienii sau arcaşii din straja oraşului, spada şi intrase în acţiune şi cu atâta avânt chiar, încât mai multe tunici erau ciuruite; Bonhomet păţise asemenea buclucuri de vreo şapte-opt ori şi de fiecare dată fusese nevoit să scoată câte o sută de livre din buzunar; de aceea avea tot respectul pentru spadă,

potrivit principiului: teama naşte respectul.

Cât priveşte ceilalţi muşterii ai Cornului Abundenţei, studenţi, conţopişti, monahi şi negustori, Bonhomet se răfuia singur cu ei; i se dusese chiar vestea pentru iscusinţa cu oare băga capul nărăvaşilor sau al celor ce încercau să-l tragă pe sfoară la plată într-o găleată mare de plumb, drept pedeapsă, bizuindu-se pe ajutorul câtorva pierde-vară deprinşi să-şi facă veacul prin cârciumi, pe care-i alesese dintre cei mai bondoci şi mai vânjoşi obişnuiţi ai localelor din vecinătate.

De altfel, toată lumea ştia cât era de bun şi de curat vinul său, pe care oricine avea voie să-l scoată singur din beci; după cum se cunoştea, de asemenea, mărinimia de care dădea dovadă faţă de anumiţi muşterii ce se bucurau de credit în prăvălia lui, aşa încât nimeni nu cârtea împotriva toanelor sale.

Toanele acestea, unii dintre cunoscuţii mai vechi ai localului le puneau pe seama amărăciunilor de care jupân Bonhomet avusese parte în căsnicie.

Iată, în orice caz, lămuririle pe care Borromée socoti de cuviinţă să i le dea lui Chicot asupra hangiului de a cărui găzduire urmau să se bucure împreună.

Mizantropia lui Bonhomet avusese însă o înrâurire nefastă asupra ornamentaţiei şi dichisurilor ospătăriei. Într-adevăr, cârciumarul socotindu-se cu mult mai presus de clientela sa, cei puţin asta era părerea sa intimă, nu-şi dăduse nici cea mai mică osteneală să-şi înfrumuseţeze stabilimentul; de aceea, în momentul în care intră în cârciumă, Chicot se simţi dintr-o dată ca la el acasă: nu se schimbase nimic, în afară doar de culoarea mohorâtă a tavanului, care, din cenuşiu cum era mai înainte, devenise negru ca funinginea.

În acele preafericite vremuri, hanurile nu ajunseseră încă să fie îmbâcsite de mirosul leşios şi înţepător de scrum de tutun care se încuibează încetul cu încetul în lemnăria şi draperiile localurilor din ziua de azi, miros care se impregnează şi pe care-l răspândeşte în jur orice obiect poros ori spongios.

Aşa stând lucrurile, în pofida stratului venerabil de murdărie depus pe pereţi şi a tristei sale înfăţişări, sala Cornului Abundenţei nu denatura câtuşi de puţin, prin nu ştiu ce emanaţii exotice, damfurile vinaţurilor ce pătrunseseră adânc în fiecare atom al stabilimentului; de aceea, dacă mi-e îngăduit să spun, un adevărat băutor se simţea la largul său în acest templu

închinat lui Bachus, deoarece putea să respire în voie tămâia şi aromele îndrăgite de acest zeu.

Chicot intră, cum am spus, în urma lui Borromée, fără a fi văzut sau, mai degrabă, recunoscut de patronul Cornului Abundenţei.

Cunoştea cotlonul cel mai întunecos al ospătăriei şi tocmai se pregătea să se aşeze la masă acolo, ca şi cum n-ar fi ştiut că mai erau şi alte colţuri tainice prin partea locului, dacă nu l-ar fi oprit Borromée.

— Ai răbdare, prietene! îi spuse acesta. Există alături o cămăruţă unde două persoane care au să-şi împărtăşească niscai secrete pot sta omeneşte de vorbă, după ce vor fi deşertat câteva pahare sau făcând amândouă lucrurile deodată.

— Să mergem acolo, atunci — se învoi Chicot.

Borromée îi făcu un semn hangiului nostru, ca şi când l-ar fi întrebat: "Cumetre, odaia de alături e goală?"

Bonhomet îi răspunse printr-un alt semn ce voia să spună: "Da, e goală".

Căpitanul îl conduse pe Chicot, care se prefăcea vă se poticneşte la tot pasul, lovindu-se mereu de pereţii coridorului, în chilioara binecunoscută cititorilor noştri care au binevoit să-şi piardă vremea urmărind întâmplările povestite în *Doamna de Monsoreau*.

— Aşa — spuse Borromée — acum aşteaptă-mă puţin aici, în timp ce eu am să caut să mă folosesc de un hatâr pe care hangiul înţelege să-l facă muşteriilor săi obişnuiţi şi de care te vei putea bucura, la rândul dumitale, când va ajunge să te cunoască mai bine.

— Ce hatâr?

— Să mă duc să aleg singur din pivniţă vinul pe care-l vom bea.

— Ce vorbeşti! se minună Chicot, Plăcută treaba! Du-te!

Borromée ieşi din cameră.

Chicot se uită după el şi, în momentul în care uşa se închise în urma lui, se sculă şi se duse să ridice un tablou de pe perete înfăţişând Asasinarea Creditului, ucis mişeleşte de răii platnici, care tablou era încadrat într-o ramă neagră de lemn şi avea drept pereche o a doua cadră în care o duzină de calici trăgeau pe dracul de coadă.

În spatele primului tablou se afla o bortă prin care se

putea privi în sala cea mare fără a fi văzut. Chicot ştia de existenţa acestei borte, deoarece o făcuse chiar el.

"Aşa, va să zică — îşi spuse el — mă duci într-o cârciumă în care, cum s-ar zice, eşti ca la tine acasă; mă vâri apoi într-o cămăruţă, unde socoteşti că nimeni nu poate să mă vadă şi de unde îţi închipui că nu pot vedea nimic şi uite că în peretele acestei odăiţe se află o gaură, mulţumită căreia n-ai să poţi face nici o mişcare fără ştirea mea. Haida-de, căpitane, te crezi mai tare decât eşti!"

Şi rostind aceste cuvinte cu o mutră dispreţuitoare atât de caracteristică pentru el, Chicot îşi apropie ochiul de peretele de scânduri, pe care îl sfredelise cu meşteşug în dreptul unui nod din lemn.

Prin gaura din perete îl zări pe Borromée ducând mai întâi un deget la buze, în chip de avertisment şi spunându-i apoi ceva lui Bonhomet, care îi arătă, printr-o maiestoasă înclinare a capului, că era gata să-i împlinească dorinţele.

După mişcarea buzelor căpitanului, Chicot, care dobândise o iscusinţă deosebită în această direcţie, ghici că fraza rostită de el suna cam aşa:

"Adu-ne tot ce trebuie în odăiţă şi, dacă s-ar întâmpla să auzi vreun zgomot aici, ia seama să nu intri cumva înăuntru".

După care Borromée luă un opaiţ ce şedea pururea aprins pe un sipet, ridică un chepeng şi coborî în beci, folosindu-se de hatârul nepreţuit pe care hangiul înţelegea să-l facă muşteriilor obişnuiţi ai localului.

O clipă mai târziu, Chicot ciocăni într-un fel anumit în peretele de scânduri.

Auzind bătaia aceea ciudată în perete, care probabil îi trezea cine ştie ce amintire adânc înrădăcinată în inima sa, Bonhomet tresări şi rămase cu privirile în gol şi cu urechea ciulită.

Chicot ciocăni pentru a doua oară, ca şi când s-ar fi mirat că nimeni nu se grăbise să se înfăţişeze la prima sa chemare.

Bonhomet intră buzna în odăiţă şi dădu peste Chicot, care şedea în picioare şi se uita la el încruntat.

În faţa acestei privelişti, Bonhomet scoase un ţipăt ca toată lumea, era încredinţat că Chicot murise şi-şi închipuia că ceea ce vedea înaintea ochilor săi nu era decât o arătare.

— Ce înseamnă asta, jupâne — îl luă la rost Chicot — de

când, mă rog, persoanele de rangul meu sunt silite să cheme de câte două ori la dumneata în local?

— O, dragă domnule Chicot — se bâlbâi Bonhomet — chiar dumneata eşti în carne şi oase, sau numai strigoiul dumitale?

— Oricine aş fi, eu sau strigoiul meu — răspunse Chicot — de vreme ce mă recunoşti, jupâne, sper că nu vei ieşi din cuvântul meu şi vei face întocmai ceea ce-ţi spun.

— Sigur că da, înălţimea voastră, porunciţi!

— Orice zgomot s-ar auzi aici în odaie, jupân Bonhomet şi orice s-ar întâmpla, mă bizui că vei aştepta să fii chemat ca să intri înăuntru.

— O să-mi fie cu atât mai uşor sa vă îndeplinesc porunca, dragă domnule Chicot, cu cât însoţitorul domniei voastre mi-a pus în vedere acelaşi lucru.

— Da, numai că nu el o să te cheme, ai auzit domnule Bonhomet? ci eu; sau dacă te cheamă cumva, ai să faci aşa ca şi cum n-ai fi auzit.

— Am înţeles, domnule Chicot.

— Prea bine: şi acum caută şi scorneşte ceva ca să te descotoresşti de ceilalţi muşterii ai dumitale şi peste zece minute ai grijă să fim tot atât de singuri şi de nestingheriţi în cârciuma dumitale, ca şi când am fi venit să postim în vinerea mare.

— Peste zece minute, iubite domnule Chicot, n-o să mai fie nici picior de om în tot hanul, în afară de sluga plecată a domniei voastre.

— Du-te, Bonhomet, du-te, să ştii că te bucuri şi mai departe de toată stima mea — spuse cu măreţie Chicot.

— O, Doamne Dumnezeule! suspină Bonhomet, părăsind încăperea. Păcatele mele, ce-o să se întâmple oare la mine în casă?

Şi cum mergea de-a-ndăratelea pe coridor, se întâlni cu Borromée, care tocmai ieşea cu sticlele de vin din beci.

— Ai înţeles? îi spuse căpitanul. Peste zece minute să nu mai fie ţipenie de om în local.

Bonhomet, care de obicei se uita de sus la toată lumea, dădu supus din cap şi se retrase în bucătărie, ca să poată chibzui pe îndelete cum să facă pentru a îndeplini în egală măsură poruncile celor doi fioroşi muşterii ai săi.

Borromée intră în odăiţă, unde-l găsi pe Chicot aşteptându-l cu picioarele întinse pe podea şi cu zâmbetul pe buze.

Nu ştim cum va fi ieşit din încurcătură jupân Bonhomet, dar în clipa în care se încheia răgazul de zece minute ce-i fusese acordat, ultimul student ieşea pe uşă, braţ la braţ cu ultimul conţopist, spunând:

— Păzea, nenişorule! O să fie dandana mare la jupân Bonhomet: s-o întindem cât mai repede să nu ne ciuruiască pielea!

Capitolul LXXXII Ce s-a întâmplat în odăiţa jupânului Bonhomet

În momentul în care căpitanul intră din nou în cămăruţă, purtând în mână un paner cu douăsprezece sticle, Chicot îl întâmpină cu o figură atât de senină şi de surâzătoare, încât Borromée fu înclinat să-l creadă un nătărău fără pereche.

Borromée abia aştepta să destupe sticlele pe care se dusese să le scoată din pivniţă; dar nerăbdarea lui nu însemna nimic pe lângă nerăbdarea de care părea cuprins Chicot.

De aceea pregătirile nu ţinură mult. Ca nişte băutori încercaţi ce erau, cei doi tovarăşi de chef poftiră să li se aducă niscaiva sărături, în lăudabilul scop de a nu lăsa să li se stingă setea. Sărăturile fură aduse chiar de jupân Bonhomet, căruia fiecare din ei îi aruncă o ultimă ocheadă.

Bonhomet răspunse fiecăruia în parte; dar dacă ar fi fost cineva acolo să cumpănească privirile adresate amândurora pe rând, şi-ar fi dat seama că era o mare deosebire între privirea hărăzită lui Borromée şi cea îndreptată către Chicot.

După plecarea lui Bonhomet, cei doi cheflii se aşternură pe băut.

La început, ca şi când această îndeletnicire ar fi fost mult prea importantă ca să poată fi întreruptă cumva, băutorii dădură peste cap un număr serios de pahare pline ochi fără să schimbe un singur cuvânt.

Chicot, mai ales, era uluitor; fără să fi apucat să spună nimic altceva decât "Vinul ăsta de Bourgogne face toate

paralele, pe cinstea mea!" şi "Să mor eu dac-am mâncat o şuncă atât de grozavă!", golise două sticle, adicătelea, câte una de fiecare frază.

"Să fiu al dracului! se bucură în sinea lui Borromée. Mare noroc am avut să dau peste un beţivan ca ăsta!"

La cea de-a treia sticlă, Chicot ridică ochii la cer.

— Zău — suspină el — dac-o s-o ţinem aşa, o să ne îmbătăm criţă.

— Ce vrei? Cârnaţii ăştia sunt foc de săraţi! spuse Borromée.

— Aha, văd că-ţi prieşte — răspunse Chicot. Să bem atunci, amice, nu-mi pierd eu capul chiar cu una cu două.

Şi amândoi mai deşertară câte o sticlă.

Vinul avea un efect cu totul deosebit asupra fiecăruia dintre cei doi cheflii: dacă lui Chicot îi dezlegase limba, în schimb îi încleştase gura lui Borromée.

"Aşa, va să zică! rânjea Chicot în sinea lui. Ţi-a pierit graiul, prietene! Nu prea eşti stăpân pe tine!"

"Aha — îşi spunea la rândul său Borromée — îţi merge gura ca o meliţă, ai început să te chercheleşti."

— Cam câte sticle ţi-ar trebui, cumetre? întrebă Borromée.

— Pentru ce? spuse Chicot.

— Ca să te înveseleşti.

— Cu patru mi-am făcut suma.

— Dar ca să te chercheleşti?

— Să zicem şase.

— Şi ca să te îmbeţi?

— Să zicem de două ori pe atâta.

"Gasconul — chibzui Borromée — abia e la a patra şi i se împleticeşte limba-n gură."

— Atunci, mai avem timp berechet — spuse el, scoţând din paner a cincea sticlă pentru el şi tot a cincea şi pentru Chicot.

Numai că dintre cele cinci sticle înşirate în dreapta lui Borromée, Chicot observase că unele erau pline pe jumătate, altele pe trei sferturi aproape, dar că nici una nu fusese golită.

Faptul acesta nu făcea decât să-i întărească bănuiala ce-i încolţise în minte de la bun început cum că Borromée îi pusese gând rău. Ridicându-se de pe scaun ca să apuce sticla pe care i-

o întindea căpitanul, Chicot se clătină pe picioare.

— Ei, bravo! spuse el. Ai simţit?

— Ce?

— Cum s-a cutremurat pământul?

— Ei, aş!

— Zău, să-mi sară ochii dacă mint! Din fericire, *Cornul Abundenţei* e destul de solid, cu toate că se sprijină pe un fus.

— Cum adică se sprijină pe un fus? întrebă Borromée.

— De ce te miri, nu vezi că se-nvârteşte?

— Adevărat — recunoscu Borromée, dând de duşcă paharul până la fund — am simţit şi eu acelaşi efect, dar nu mă dumiream care poate fi cauza.

— Fiindcă nu eşti latinist — spuse Chicot — şi n-ai citit tratatul *De Natura rerum*; dacă l-ai fi citit, ai fi ştiut că nu există efect fără cauză.

— În cazul acesta, iubite camarade — zise Borromée — fiindcă şi dumneata eşti tot căpitan ca şi mine, nu-i aşa?...

— Căpitan din creştet până-n tălpi — răspunse Chicot.

— În cazul acesta, dragul meu căpitan — continuă Borromée — fii bun, rogu-te şi spune-mi şi mie, de vreme ce nu există efect fără cauză, precum zici, fii bun deci şi spune-mi şi mie cauza pentru care te-ai deghizat?

— Când m-am deghizat?

— Când ai venit la dom Modeste.

— Dar cum eram îmbrăcat?

— În haine civile.

— Aşa e, ai dreptate.

— Spune-mi te rog, ca să pot pătrunde şi eu în tainele filozofiei.

— Cu dragă inimă; dar o să-mi spui şi dumneata, nu-i aşa, la rândul dumitale, pentru ce umblai deghizat în călugăr? Ca să fim chit.

— Bate palma! spuse Borromée.

— Poftim! răspunse Chicot. Şi întinse mâna spre el. Căpitanul trânti palma drept peste palma lui Chicot. Acum şi eu! sări cu gura Chicot. Şi lovi în gol, nimerind alături de palma lui Borromée.

— Bravo! îl lăudă Borromée.

— Vrei să ştii va să zică pentru ce umblam îmbrăcat civil? întrebă Chicot, căruia i se împleticea tot mai mult limba.

— Da, sunt curios.

— Şi ai să-mi spui şi dumneata tot, da?

— Pe onoarea mea de căpitan! De altfel, nu ne-am înţeles aşa?

— Adevărat, uitasem. Ei bine, e ceva cât se poate de simplu.

— Spune atunci.

— Din două cuvinte ai să afli tot.

— S-auzim.

— Făceam pe iscoada regelui.

— Cum aşa? Dumneata faci pe iscoada?

— Da.

— Vrei să zici că eşti iscoadă de meserie?

— Nu, de plăcere.

— Şi pe cine urmăreai la dom Modeste?

— Pe toţi. Întâi şi-ntâi pe dom Modeste, pe urmă pe fratele Borromée, pe urmă pe mezinul Jacques, în sfârşit toată mânăstirea.

— Şi ce-ai descoperit până la urmă, stimate prietene?

— În primul rând am descoperit că dom Modeste e un dobitoc şi jumătate.

— Nu e nevoie să fii prea dibaci ca să descoperi aşa ceva.

— S-avem iertare! Fiindcă maiestatea sa Henric al III-lea, care nu e de loc un zevzec, îl socoteşte un luceafăr al bisericii şi chiar se gândeşte să-l facă episcop.

— Să-i fie de bine! N-am nimic de zis împotriva acestei avansări, din contră, ştiu c-am să râd cu poftă în ziua aceea. Şi altceva ce-ai mai descoperit?

— Am descoperit că un oarecare frate Borromée nu era de felul său călugăr, ci căpitan.

— Ce vorbeşti! Ţi-ai dat seama de asta?

— De la prima ochire.

— Şi pe urmă?

— Am descoperit că Jacques, mezinul, până una alta, învăţa să mânuiască floreta, pentru ca mai târziu să poată duela cu spada şi că învăţa deocamdată să tragă la ţintă, ca mai târziu să poată trage în oameni.

— Aşa? Şi asta ai descoperit? spuse Borromée, încruntându-se. Şi ce-ai mai descoperit încă?

— Dă-mi să beau, altminteri n-o să-mi mai amintesc

nimic.

— Bagă de seamă — îi atrase atenţia Borromée, râzând — ai început cea de-a şasea sticlă.

— De aceea simt că m-am ameţit — spuse Chicot — de ce să nu recunosc! Doar n-am venit aici ca să facem filozofie!...

— Fireşte, am venit ca să bem.

— Să bem atunci!

Şi Chicot îşi umplu paharul.

— Ei? îl întrebă Borromée, după ce-i cântase în strună. Acum ţi-aduci aminte?

— Ce să-mi aduc aminte?

— Ce-ai mai văzut în mânăstire?

— Ba bine că nu! protestă Chicot.

— Spune, ce-ai văzut?

— Am văzut că monahii, în loc să fie cuvioşi, erau mai degrabă milităroşi şi în loc să asculte de dom Modeste, nu ieşeau din cuvântul tău. Asta am văzut.

— Adevărat? Probabil însă că nu mi-ai spus încă tot?

— Nu. Dă-mi să beau, să beau, altminteri mi-e teamă că-mi pierd memoria.

Şi cum sticla lui se golise, Chicot îi întinse paharul lui Borramée, care-i turnă dintr-a lui. Chicot bău paharul pe nerăsuflate.

— Ei, ce zici, acum ne-am adus aminte? întrebă Borromée.

— Dacă ne-am adus aminte?... Cred şi eu!

— Ce-ai mai văzut?

— Am văzut că se punea la cale o uneltire.

— O uneltire?! exclamă Borrromée, schimbându-se la faţă.

— Da, o uneltire — răspunse Chicot.

— Împotriva cui?

— Împotriva regelui.

— În ce scop?

— Ca să fie răpit.

— Când anume?

— Când s-ar fi înapoiat de la Vincennes.

— Ţine-mă, Doamne!

— Poftim?

— Nimic. Şi zici c-ai văzut aşa ceva?

— Am văzut.

— Şi l-ai înştiinţat pe rege?

— Mai e vorbă! Doar pentru asta venisem.

— Atunci din vina dumitale lovitura a dat greş?

— Da, din vina mea — recunoscu Chicot.

— Îmi vine să înnebunesc! şopti Borromée printre dinţi.

— Mă rog? întrebă Chicot.

— Ziceam că ai nişte ochi de vultur, amice.

— Aş! bolborosi Chicot. Am mai văzut eu şi alte lucruri. Dă-ncoace una din sticlele dumitale şi ai să rămâi cu gura căscată când am să-ţi spun ce-am văzut.

Borromée se grăbi să-i împlinească dorinţa.

— Ei — zise el — ia să vedem dac-o să rămân cu gura căscată!

— Mai întâi — începu Chicot — l-am văzut pe domnul de Mayenne, rănit.

— Fugi de-aici!

— Mare scofală! Mi-a ieşit în cale. Pe urmă am văzut căderea oraşului Cahors.

— Cum? Căderea oraşului Cahors! Aşadar, ai fost la Cahors?

— Mai încape vorbă? Ah, căpitane, era într-adevăr o privelişte de toată frumuseţea şi cred că un viteaz ca dumneata ar fi fost încântat să vadă asemenea minunăţie.

— Nu mă îndoiesc; erai deci alături de regele Navarei?

— Cot la cot cu dânsul, dragă prietene, aşa cum stăm noi acum.

— Şi pe urmă te-ai despărţit de el?

— Ca să-i împărtăşesc vestea regelui Franţei.

— Şi vii acum de la Luvru?

— Am sosit acolo cu un sfert de ceas înaintea dumitale.

— Prin urmare, de vreme ce am fost tot timpul împreună de atunci încoace, nu mai are rost să te întreb ce-ai mai văzut de când ne-am întâlnit la palat.

— Dimpotrivă, întreabă-mă, întreabă-mă, fiindcă tocmai acum vine partea cea mai interesantă, pe onoarea mea.

— Spune, atunci.

— Spune, spune! bombăni Chicot. Drăcia dracului! E uşor de zis: "Spune"!

— Hai, încearcă...

— Încă un pahar de vin ca să mi se dezlege limba... plin ochi, aşa! Ei bine, camarade, am văzut că atunci când ai scos din buzunar scrisoarea alteţei sale ducele de Guise, ţi-a scăpat pe jos încă o scrisoare.

— Încă o scrisoare?! exclamă Borromée, sărind de pe scaun.

— Da — spune Chicot — care se află aici.

Şi după ce bâjbâi cu mâna ca un om ameţit, nimerind tot pe de lături, puse vârful degetului pe pieptarul din piele de bivol pe care-l purta Borromée, drept în locul unde era scrisoarea.

Borromée se cutremură, ca şi când degetul lui Chicot ar fi fost un fier înroşit şi fierul acesta i-ar fi atins pielea, în loc să-i atingă pieptarul.

— M-ai omorât! spuse el. Acum nu mai lipseşte decât un singur lucru.

— Pentru ce?

— Pentru ca să fi văzut tot.

— Anume?

— Să ştii şi pentru cine era scrisoarea.

— Mare pricopseală! bolborosi Chicot, lăsându-şi braţele să cadă pe masă. Scrisoarea era pentru doamna ducesă de Montpensier.

— Doamne Isuse Hristoase! se înspăimântă Borromée. Sper că nu i-ai spus nimic regelui, nu-i aşa?

— Nici un cuvânt, dar am să-i spun.

— Când?

— După ce voi fi tras un pui de somn.

Şi îşi lăsă capul să se aştearnă pe braţe, aşa cum aşternuse mai înainte braţele pe masă.

— Aşadar, ştii că am la mine o scrisoare pentru ducesă?

— Ştiu, cum să nu ştiu — gunguri Chicot — ştiu foarte bine.

— Şi dacă te-ai putea ţine pe picioare, te-ai duce chiar acum la palat, nu-i aşa?

— M-aş duce la palat.

— Şi m-ai denunţa?

— Şi te-aş denunţa.

— Va să zică nu e numai o glumă?

— Ce anume?

— Că după ce te vei fi săturat de somn...

— Ei?...

— ...regele va afla tot?

— Dar bine, scumpule — spuse Chicot, ridicând capul şi uitându-se toropit de somn la Borromée — trebuie să înţelegi un lucru: dumneata eşti uneltitor, iar eu sunt spion; primesc atâta sau atâta în mână de fiecare uneltire pe care o dau în vileag; dumneata eşti amestecat într-o uneltire, iar eu, la rândul meu, te denunţ. Fiecare cu meseria lui, atâta tot. Noapte bună, căpitane!

Spunând aceste cuvinte, Chicot îşi lăsă iar capul pe masă, în poziţia pe care o avea la început, în aşa fel însă că, având faţa îngropată în palme şi ceafa ocrotită de coif, nu-i rămăsese descoperită decât spinarea.

La rândul ei, spinarea, desferecată din platoşa pe care o pusese alături, pe scaun, se cocârjase cu cea mai mare solicitudine.

— Aşa, va să zică! scrâşni Borromée, aţintind asupra însoţitorului său o privire arzătoare. Vrei să mă denunţi, prietene!

— De îndată ce mă trezesc din somn, iubitule, să fim înţeleşi — spuse Chicot.

— Rămâne de văzut dac-o să te mai trezeşti vreodată! răbufni Borromée.

Şi, în aceeaşi clipă, împlântă cu sete pumnalul în spinarea tovarăşului său de chef, convins că-i străpunsese pieptul şi-l ţintuise de tăblia mesei.

Numai că Borromée nu se aşteptase să dea peste cămaşa de zale, pe care Chicot o luase cu împrumut din sala de arme a lui dom Modeste.

Lama pumnalului se frânse ca o surcică izbindu-se de blagoslovita cămaşa de zale, căreia pentru a doua oară Chicot îi datora viaţa.

Pe de altă parte, înainte ca ucigaşul, buimăcit de această păţanie, să fi apucat să se dezmeticească, braţul drept al lui Chicot zvâcni deodată ca un arc şi, descriind un semicerc prin aer, îl izbi în obraz atât de năprasnic cu un pumn ce cântărea cinci sute de livre, încât Borromée se duse de-a berbeleacul până la perete, cu faţa stâlcită şi plină de sânge.

Într-o secundă, Boromée fu în picioare: în următoarea secundă ţinea în mână spada.

În aceste două secunde însă, Chicot avu tot răgazul să-şi îndrepte spinarea şi să scoată la rândul său sabia din teacă.

Aburii băuturii se risipiseră ca prin farmec. Chicot stătea proptit pe piciorul stâng şi puţin aplecat pe spate, cu ochii aţintiţi drept înainte, cu mâna încleştată pe arma, gata să-şi înfrunte vrăjmaşul.

Masa, întocmai ca un câmp de bătălie pe care zăceau răsturnate sticlele goale, se întindea între cei doi potrivnici, slujându-le şi unuia şi celuilalt drept parapet.

Vederea sângelui care-i curgea din nas pe obraz şi de pe obraz pe podele avu însă darul să-l aţâţe pe Borromée. care, pierzându-şi cu desăvârşire cumpătul, se repezi furios asupra adversarului său, apropiindu-se de el atât cât îi îngăduia masa.

— Vită încălţată! spuse Chicot. Vezi bine doar că dintre noi doi tu eşti singurul beat, fiindcă, oricât te-ai întinde peste masă, nu poţi să ajungi până la mine, în timp ce braţul meu e cu şase degete mai lung decât al tău şi spada mea, cu tot atât mai lungă decât a ta. Şi ca să te convingi, uite!

Şi, fără să fandeze măcar, Chicot întinse fulgerător braţul şi-l înţepă pe Borromée drept în mijlocul frunţii.

Borromée scoase un ţipăt, mai mult de ciudă decât de durere; şi cum, oricâte păcate ar fi avut, era totuşi de o cutezanţă aproape smintită. Începu să atace cu şi mai multă înverşunare.

Chicot, care rămăsese în continuare de partea cealaltă a mesei, luă un scaun şi se aşeză tacticos.

— Maică Precistă! Soldaţii ăştia sunt căzuţi în cap! spuse el, dând din umeri. Se fudulesc că ştiu să mânuiască spada şi când colo, orice civil, fie el cât de becisnic, i-ar putea strivi ca pe muşte dintr-o singură lovitură, numai să vrea. Aşa, bravo! Nu zici că i s-a năzărit acum să-mi scoată ochiul! Aha! Te-ai urcat pe masă! Frumos!… Atâta mai lipsea! Ia seama, dobitocule! Nu te gândeşti că loviturile de jos în sus sunt cele mai cumplite şi, dac-aş vrea, uite, te-aş putea trage în frigare ca pe o ciocârlie?

Şi-l înţepă în pântece, aşa cum îl înţepase mai înainte în frunte.

Borromée răcni ca turbat, sărind jos de pe masă.

— Să-ţi fie de bine! spuse Chicot. Acum suntem pe acelaşi picior şi putem sta de vorbă în tihnă în timp ce ne batem. Ei, căpitane, va să zică aşa merge treaba: printre picături, când n-

avem ce face, între două uneltiri, ne-apucam să omorâm oamenii mişeleşte?

— Nu fac decât să apăr cauza mea, aşa cum şi dumneata o aperi pe a dumitale — răspunse Borromée, care începuse să-şi bage minţile în cap, înfricoşat, fără voia lui, de licărirea sinistră ce juca în ochii lui Chicot.

— Aşa mai vii de acasă — zise Chicot. Şi totuşi, prietene, constat cu mulţumire că sunt mai de treabă decât dumneata. Ah! Nu-i rău de loc. Borromée îi dăduse o lovitură care-i atinsese pieptul din zbor. Nu-i rău de loc, dar cunosc figura; ţin minte că i-ai arătat-o mezinului Jacques. Ziceam, aşadar, că sunt mai de treabă decât dumneata, prietene, fiindcă n-am sărit eu cel dintâi la bătaie, deşi, să-ţi spun drept, straşnic mă mânca palma; mai mult încă, ţi-am dat voie să-ţi faci cheful, lăsându-ţi toată libertatea şi chiar în momentul de faţă mă mulţumesc doar să parez. Şi ştii de ce? Fiindcă aş vrea totuşi să cădem la învoială.

— Nimic! strigă Borromée, scos din sărite de sângele rece al lui Chicot. Nu vreau s-aud nimic!

Şi îi dădu o lovitură care l-ar fi străpuns ca pe o frunză, dacă gasconul n-ar fi făcut în aceeaşi clipă un pas înapoi cu picioarele lui de o poştă, aşa încât spada adversarului nu reuşi să ajungă până la el.

— Am să-ţi spun totuşi despre ce-i vorba, ca să n-am mai apoi remuşcări.

— Taci din gură! i-o reteză Borromée. Zadarnic, taci din gură!

— Ascultă — spuse Chicot — vreau să fiu cu conştiinţa împăcată; nu sunt câtuşi de puţin însetat de sângele tău, mă înţelegi? Şi nu vreau să te omor decât dacă nu voi avea încotro.

— Omoară-mă, hai, omoară-mă, dacă poţi! îi strigă Borromée, înfuriat.

— Ba nu! Destul c-am mai ucis o dată în viaţa mea un alt spadasin ca tine, aş spune chiar un spadasin mai iscusit decât tine. Pe legea mea! Îl cunoşti, era şi el în slujba ducilor de Guise, un avocat.

— Ah! Nicolas David! murmură Borromée, înspăimântat de acest precedent şi grăbindu-se să ia din nou poziţie de apărare.

— Întocmai.

— Ah! Tu l-ai omorât va să zică?

— O, Doamne, da, cu o mică lovitură destul de nostimă pe care am să ţi-o şi arăt, de altfel, dacă n-o să cădem la învoială.

— Hai să vedem, despre ce învoială e vorba?

— Să intri în slujba regelui Franţei, rămânând mai departe în slujba ducelui de Guise.

— Adică să mă fac spion ca tine?

— Nicidecum, fiindcă ar fi, în orice caz, o deosebire între noi: eu nu primesc nici un gologan, în vreme ce tu vei fi plătit; pentru început, vei scoate la iveală scrisoarea aceea a domnului duce de Guise către doamna ducesă de Montpensier; îmi vei da voie s-o copiez şi după aceea te voi lăsa în pace până ce voi avea iar nevoie de tine. Ei, ce zici, sunt destul de drăguţ, nu-i aşa?

— Uite răspunsul meu! spuse Borromée.

Răspunsul lui Borromée era o lovitură executată cu asemenea repeziciune, încât vârful spadei atinse umărul lui Chicot.

— Haide, haide! spuse Chicot. Văd că n-am încotro, trebuie neapărat să-ţi arăt lovitura cu care i-am venit de hac lui Nicolas David; pe cât e de simplă, pe atât e de nostimă.

Chicot, care până atunci se mulţumise să rămână în defensivă, făcu un pas înainte şi atacă la rândul său.

— Iată şi lovitura! îi atrase atenţia. Mai întâi o fentă în cuartă jos.

Şi execută fenta. Borromée pară retrăgându-se, dar, după ce făcu un pas înapoi, se văzu silit să se oprească din pricina peretelui de scânduri care se afla în spatele lui.

— Ei, bravo, ştii că-mi placi, vrei să parezi de contra! Mare greşeală, iubitule, fiindcă mâna mea e mai suplă decât a ta; drept care îţi învălui spada, atac în terţă sus, fandez, gata, te-am atins, adică te-am achitat.

Într-adevăr, lovitura urmase sau, mai bine zis, însoţise demonstraţia şi lama subţire a spadei, împlântându-se în pieptul lui Borromée, lunecase ca o andrea printre două coaste pentru a se înfige apoi temeinic, cu un pocnet înfundat, în scândura de brad.

Borromée desfăcu braţele, scăpând spada din mână, holbă o pereche de ochi sângeroşi, căscă gura, în timp ce o spumă roşie îi clăbucea pe buze şi lăsă capul să-i cadă pe umăr, cu un suspin ce aducea cu un horcăit; pe urmă i se tăiară

picioarele şi trupul, lipsit de sprijin, povârnin-du-se peste spadă, lărgi rana pricinuită de lamă, fără s-o poată desprinde din scândura în care o ţinea cu toată străşnicia înfiptă de pumnul năprasnic al lui Chicot; aşa încât nefericitul, aidoma unui uriaş fluture de noapte, rămase pironit în peretele pe care îl izbea zgomotos zvâcnind din picioare.

Nepăsător şi cu cel mai desăvârşit sânge rece, aşa cum era de câte ori se afla într-o grea cumpănă, mai cu seamă atunci când în adâncul inimii sale era pe deplin încredinţat că făcuse tot ceea ce cugetul său îi ceruse să facă, Chicot dădu drumul spadei care rămase împlântată orizontal în perete, descătărămă centironul căpitanului, cotrobăi în buzunarul vestei, scoase scrisoarea şi citi adresa:

Ducesei de Montpensier

Între timp, şiroaie de sânge gâlgâiau din rană şi chinurile agoniei se zugrăveau pe chipul rănitului.

— Mor, îmi dau duhul! bolborosi el. Doamne Dumnezeule, fie-ţi milă de mine!

Această rugăminte din urmă, murmurată de buzele unui om care, fără îndoială, nu se gândise să ceară îndurarea Celui de Sus decât în pragul morţii, avu darul să înmoaie inima lui Chicot.

— Să fim milostivi — hotărî el — şi de vreme ce omul ăsta tot trebuie să moară, cel puţin să moară cât mai uşor.

Şi apropiindu-se de perete, se opinti să smulgă arma împlântată în scândură şi căută totodată să sprijine trupul lui Borromée, ca nu cumva să se prăbuşească, răbufnind de podele.

Grija de care se arătă însufleţit în ultima clipă se dovedi însă de prisos: moartea sosise grabnic şi, cu suflul ei îngheţat, toropise mădularele învinsului; picioarele i se îndoiră şi, alunecând din braţele lui Chicot, trupul se rostogoli greoi pe duşumea.

Zguduitura făcu să ţâşnească un şuvoi de sânge negru, o dată cu care se irosi şi ultimul fior de viaţă ce-l mai însufleţea pe Borromée.

Atunci Chicot se duse să deschidă uşa ce dădea pe coridor şi-l strigă pe Bonhomet.

Nu trebui să strige de două ori: cârciumarul ascultase la uşă tot timpul şi auzise rând pe rând hodorogeala mesei şi scaunelor răsturnate, zăngănitul săbiilor ciocnite şi, în sfârşit, hurducătura unui obiect greu prăbuşit pe podele; iar onorabilul domn Bonhomet, mai cu seamă după destăinuirile ce-i fuseseră încredinţate, cunoştea mult prea bine felul de a fi al militarilor, în general şi al lui Chicot, în particular, pentru a nu fi ghicit pas cu pas tot ce se petrecea în odăiţă.

Singurul lucru pe care nu avea cum să-l ştie era care dintre cei doi adversari fusese răpus.

Trebuie să spunem spre lauda lui jupân Bonhomet că figura lui se lumină de o neîndoielnică bucurie în momentul în care auzi glasul lui Chicot şi îl văzu pe gascon, viu şi nevătămat, deschizând uşa.

Chicot, care nu scăpa nimic din vedere, observă bucuria ce se oglindea pe chipul său şi în sinea lui îi fu recunoscător.

Bonhomet intră tremurând tot în odaie.

— Isuse Hristoase! se cutremură el, dând cu ochii de trupul căpitanului zăcând într-o băltoacă de sânge.

— O, Doamne, da, sărmane Bonhomet! rosti Chicot. Ce să-i faci, asta-i soarta omului! Precum vezi, căpitanul, mititelul de el, e tare rău bolnav!

— O, dragă domnule Chicot, dragă domnule Chicot! suspină Bonhomet, gata să leşine.

— Ei, ce e? întrebă Chicot.

— Păcatele mele! Ce v-a căşunat să-i faceţi de petrecanie tocmai în casă la mine? Bietul căpitan, ce băiat chipeş era!

— Nu cumva ai fi vrut să-l vezi pe Chicot lungit pe jos şi pe Borromée în picioare?

— A, nu, ferească sfântul, nu! se grăbi să protesteze hangiul, din toată inima.

— Ei, află că aşa s-ar fi întâmplat, de n-ar fi fost la mijloc o minune cerească.

— Adevărat?

— Pe cuvântul lui Chicot! Dragă prietene, fii atât de bun şi vezi ce am la spate că mă doare îngrozitor.

Şi-şi îndoi spinarea în faţa cârciumarului, aplecându-şi umerii până în dreptul ochilor săi. Vesta cu mâneci bufante era găurită între umeri şi o pată de sânge rotundă şi mare cât un scud de argint înroşea destrămăturile rupturii.

— Sânge! se înfioră Bonhomet. Sânge, vai de mine, sunteţi rănit!

— Stai, stai puţin! Chicot, îşi scoase vesta, apoi cămaşa: Ia uită-te acum.

— Ah! Aveţi o cămaşă de zale, mare noroc, dragă domnule Chicot. Şi ziceaţi că nemernicul ăsta a încercat să vă omoare mişeleşte?

— Păi cum! Doar nu-ţi închipui că mi-am înfipt singur pumnalul între umeri aşa de plăcere? Spune-mi ce vezi acum?

— O za ruptă.

— Lovea cu nădejde căpitanul, dragul de el! În felul lui era de bună credinţă. A curs şi sânge cumva?

— Da, se vede o pată mare de sânge dedesubt.

— Să scoatem atunci şi armura.

Chicot îşi trase zalele peste cap, despuindu-şi torsul ce părea alcătuit numai din oase, din muşchi strâns lipiţi de oase şi din piele strâns lipită de muşchi.

— Ah, domnule Chicot! exclamă Bonhomet. E o pată mare cât o farfurie.

— Înseamnă că s-a rupt o vână; e o echimoză, cum spun medicii. Adu-ncoace o cârpă curată, toarnă într-un pahar, în părţi egale, untdelemn de măsline şi drojdie de vin şi spală pata, prietene, spal-o bine.

— Dar leşul, dragă domnule Chicot, ce fac eu cu leşul?

— Asta nu-i treaba ta.

— Cum adică nu-i treaba mea?

— Nu. Dă-mi nişte cerneală, o pană şi hârtie.

— Numaidecât, dragă domnule Chicot.

Şi Bonhomet o şterse pe uşă.

Între timp, Chicot, care probabil n-avea nici un moment de pierdut, încinse la flacăra lămpii vârful unui briceag şi reteză în două pecetea de ceară ce ţinea scrisoarea ferecată.

După care, dat fiind că misiva fusese desigilată, Chicot putu s-o scoată din plic şi s-o citească, dând semne vădite de mulţumire.

În clipa în care tocmai sfârşea de citit, jupân Bonhomet intră în odaie aducând untdelemnul, vinul, hârtia şi pana de scris.

Chicot puse pana, cerneala şi hârtia pe masă, în faţa lui, se aşeză pe un scaun şi-şi încovoie spinarea sub nasul lui

Bonhomet cu cel mai desăvârşit stoicism.

Înţelegând tâlcul acestei pantomime, cârciumarul se apucă să-l frece.

În vremea asta, ca şi când, în loc să-i fi zgândărit o rană dureroasă, Bonhomet l-ar fi gâdilat pe spinare în chip voluptos, Chicot se apucase să copieze scrisoarea ducelui de Guise către sora sa, făcând diferite comentarii la fiecare cuvânt.

Epistola era ticluită în felul următor:

"Dragă surioară, expediţia împotriva oraşului Anvers fost o izbândă pentru toată lumea, dar pentru noi a dat greş; o să ţi se spună că ducele de Anjou a murit; să nu crezi nimic, trăieşte. Trăieşte, mă înţelegi? Aici e tot clenciul.

O dinastie întreagă e cuprinsă în acest cuvânt; acest cuvânt este o stavilă mult mai puternică decât cea mai adâncă prăpastie în calea familiei de Lorena spre tronul Franţei.

Nu trebuie totuşi să-ţi faci sânge rău din pricina asta. Am descoperit de curând că două persoane, pe care le socoteam trecute în lumea drepţilor, mai sunt încă în viaţă şi am toate motivele să cred că moartea prinţului atârnă de existenţa acestor două persoane.

Singura dumitale grijă deocamdată nu trebuie să fie decât Parisul; peste şase săptămâni va veni timpul ca Liga să se pună în mişcare; oamenii noştri să ştie deci că se apropie clipa aceasta şi să fie gata.

Armata se află pe picioare; ne putem bizui, aşadar, pe douăsprezece mii de oameni de nădejde, bine echipaţi; voi pătrunde cu ea în Franţa, zicând că vreau să ţin piept hughenoţilor germani, care se pregătesc să trimită ajutoare lui Henric de Navara; am să-i bat pe hughenoţi şi, după ce voi fi intrat în Franţa ca prieten, voi şti să pun piciorul în prag ca un stăpân..."

— Oho! se minună Chicot.

— Vă doare, dragă domnule? întrebă Bonhomet, oprindu-se din frecat.

— Da, iubitule.

— Am să frec mai uşor atunci, fiţi pe pace!

Chicot se apucă să scrie mai departe:

"P. S. Sunt întru totul de acord cu planul dumitale în privinţa celor Patruzeci şi Cinci; îngăduie-mi totuşi să-ţi spun, scumpă surioară, că ar însemna să le faci o cinste pe care secăturile astea n-o merită..."

— Ei, fir-ar să fie — bombăni Chicot — nu mai înţeleg nimic.

Şi reciti fraza de la capăt!

"Sunt întru totul de acord cu planul dumitale în privinţa celor Patruzeci şi Cinci..."

— Care plan? se întrebă Chicot.

"...îngăduie-mi totuşi să-ţi spun, scumpă surioară, că ar însemna să le faci o cinste pe care secăturile astea n-o merită..."

— Care cinste?

Chicot se aplecă iarăşi asupra scrisorii.

"...pe care secăturile astea n-o merită.

Fratele dumitale care te iubeşte, H. de Lorena"

— În sfârşit — mormăi Chicot — am înţeles tot, în afară de post-scriptum. Bun! Rămâne de văzut acum ce vrea acest post-scriptum.

— Dragă domnule Chicot — se încumetă să întrebe Bonhomet, văzând că Chicot încetase să mai scrie, dacă nu să şi gândească — dragă domnule Chicot, nu mi-aţi spus încă ce să fac cu leşul acesta?

— E foarte simplu.

— Poate pentru dumneavoastră, care aveţi atâta imaginaţie, dar pentru mine?

— Ei bine, să zicem, de pildă, că răposatul căpitan, să-l fie ţărâna uşoară, s-ar fi încăierat pe stradă cu nişte elveţieni sau cu nişte lefegii şi că ţi l-ar fi adus aici în casă spintecat. Te-ar fi lăsat oare inima să nu-l primeşti?

— Fireşte că nu, doar dacă m-aţi fi oprit dumneavoastră, dragă domnule Chicot.

— Să zicem că, după ce ţi l-ar fi lăsat plocon aici, în colţ,

cu toate îngrijirile pe care te-ai fi grăbit să i le dai, s-ar fi săvârşit din viaţă în braţele tale. Ar fi o nenorocire şi atâta tot, nu-i aşa?

— Bineînţeles.

— Şi în loc să fii tras la răspundere, ai avea tot dreptul să fii lăudat pentru omenia ta. Să zicem apoi că, dându-şi ultima suflare, răposatul căpitan ar fi rostit numele prea binecunoscut de tine al stareţului mânăstirii iacobinilor Saint-Antoine.

— Dom Modeste Gorenflot?! exclamă Bonhomet, mirat.

— Da, dom Modeste Gorenflot. Ei, şi-atunci, nu-ţi rămâne altceva de făcut decât să te duci să-l înştiinţezi pe dom Modeste; dom Modeste aleargă într-un suflet aici şi, cum într-unul din buzunarele mortului se va găsi punga sa — mă înţelegi? Trebuie neapărat să se găsească punga, ţi-o spun anume ca să iei aminte — şi cum într-unul din buzunarele mortului se va găsi punga sa, iar în celălalt scrisoarea de faţă, nimeni n-o să bănuiască nimic.

— Înţeleg, dragă domnule Chicot.

— Ba mai mult chiar, vei primi o răsplată în loc să fii pedepsit.

— Sunteţi într-adevăr un om mare, dragă domnule Chicot! Mă duc chiar acum la mânăstirea Saint-Antoine.

— Stai puţin, ce dracu! Am spus punga şi scrisoarea.

— A, da şi scrisoarea se află în mâinile dumneavoastră?

— Ai ghicit.

— Nu trebuie să ştie nimeni c-a fost citită şi copiată?

— Mai încape vorbă! Tocmai pentru că scrisoarea va ajunge neatinsă în mâinile cui trebuie, vei fi răsplătit.

— O fi ceva secret în scrisoarea asta?

— În ziua de azi, pretutindeni sunt numai secrete, dragul meu Bonhomet.

După acest răspuns sentenţios, Chicot se apucă să împreune marginile plicului de mătase sub pecetea de ceară, folosind acelaşi mijloc, apoi netezi ceara cu iscusinţă, încât nici o privire, fie ea cât de ageră, n-ar fi descoperit nici cea mai uşoară crăpătură. Pe urmă vârî la loc scrisoarea în buzunarul mortului, îl puse pe cârciumar să-i oblojească rana cu cârpa înmuiată în untdelemn şi drojdie de vin, îmbrăcă din nou zalele pe trupul gol, apoi cămaşa peste zale, îşi culese spada de pe jos, o şterse de sânge, o băgă în teacă şi plecă.

Puţin mai apoi însă se întoarse din drum:

— La urma urmei — spuse el — dacă povestea pe care am născocit-o nu ţi se pare prea grozavă, n-ai decât să dai vina pe căpitan, zicând că s-a străpuns singur cu spada.

— Adică s-a sinucis?

— De ce nu? Asta nu compromite pe nimeni, îţi dai seama.

— Păi atunci n-au să-l mai îngroape, sărmanul, în pământ sfinţit.

— Ei, asta e! spuse Chicot. Îţi închipui cumva că i-ar face chiar aşa mare plăcere?

— Cred că da.

— Atunci, treaba ta, dragă Bonhomet, fă cum crezi! Te las cu bine! Nu trecu mult şi se întoarse iar: Era să uit, trebuie să plătesc socoteala de vreme ce el a murit.

Şi aruncă pe masă trei scuzi de aur. Pe urmă duse degetul la buze, făcându-i semn să tacă şi ieşi pe uşă.

Capitolul LXXXIII Soţul şi amantul

E lesne de înţeles emoţia puternică pe care o încercă Chicot în clipa când văzu strada Augustinilor, atât de paşnică şi de pustie, colţul format de grupul de case din preajma locuinţei sale, în sfârşit, căminul său drag, cu acoperişul triunghiular, cu balconul mâncat de cari şi streşinile împodobite cu chipuri.

Stătuse tot timpul cu frica în sân ca nu cumva să găsească un maidan în locul căsuţei sale; şi atât de mult se temuse să nu vadă totul pârjolit şi afumat de vreun incendiu, încât şi strada şi o dată cu ea şi casa i se părură nişte minuni fără seamăn, de o curăţenie, de o eleganţă şi de o strălucire orbitoare.

Chicot ascunsese în scobitura unei pietre aşezate la temelia unuia din stâlpii balconului cheia cuibului său drag. Pe vremea aceea, o cheie oarecare de la vreun cufăr sau de la mai ştiu eu ce altă mobilă era tot atât de grea şi de voluminoasă ca şi cele mai mari chei de la uşile caselor noastre de azi; iar cheile locuinţelor erau deci, păstrând proporţiile fireşti, făurite pe măsura cheilor unei cetăţi din zilele noastre.

De aceea Chicot, chibzuind că binecuvântata cheie

anevoie ar fi putut să încapă în buzunarul său, se hotărâse s-o ascundă, aşa cum am arătat.

Trebuie să spunem, aşadar, că Chicot avu o uşoară strângere de inimă în momentul în care îşi strecură degetele în tainiţa de piatră; fiorul de teamă se preschimbă însă într-o bucurie fără seamăn când simţi răceala fierului.

Cheia se afla, într-adevăr, în locul unde o pusese Chicot.

Şi tot aşa se aflau la locul lor şi mobilele din prima încăpere şi scândurica bătută în cuie peste bârna de stejar, în sfârşit şi cei o mie de scuzi, ce piroteau în ascunzătoarea lor.

Chicot nu era de felul său cărpănos: dimpotrivă, adeseori aruncase banii pe fereastră, jertfind astfel bunurile materiale pentru izbânda unei idei, potrivit filozofiei oricărui om de oarecare valoare; dar în momentul în care ideea înceta pentru o bucată de vreme să mai porun-cească materiei, adică atunci când nu mai era nevoie nici de bani, nici de sacrificii, când, într-un cuvânt, simţurile precumpăneau din nou asupra sufletului şi când sufletul lui Chicot îngăduia trupului său să trăiască şi să se bucure, banul, acest primordial, acest neistovit şi veşnic izvor de plăceri trupeşti, îşi redobândea tot preţul său în ochii filozofului nostru şi nimeni mai bine decât el nu ştia în câte voluptoase subdiviziuni se împarte acel nepreţuit întreg ce se numeşte un scud.

— Să-mi sară ochii! mormăia Chicot, stând pe vine în mijlocul camerei, în faţa lespedei date deoparte, cu scândurica lângă el şi având comoara înaintea ochilor. Să-mi sară ochii! Mai rar un vecin blagoslovit ca al meu, un băiat atât de cumsecade, care a ştiut să păzească de alţii şi să se ferească la rândul său de a se atinge de banii mei. Zău, unde s-a mai pomenit aşa ceva în vremurile noastre! Să mă bată Dumnezeu! Trebuie, fără doar şi poate, să-i mulţumesc pentru că a fost atât de îndatoritor şi cât mai curând, chiar astă-seară.

Zicând acestea, Chicot aşeză la loc scândurica peste bârnă şi lespedea peste scândurică, se apropie apoi de fereastră şi se uită în stradă.

Casa de pesta drum avea aceeaşi culoare sură, mohorâtă, pe care închipuirea o atribuie îndeobşte clădirile atunci când a ajuns să se familiarizeze cu particularităţile lor, ca şi cum ar fi de la sine înţeles că nu pot avea altă nuanţă.

"Cred că nu s-or fi culcat încă la ora asta — îşi spuse în

sinea lui Chicot. De altfel, sunt convins că oamenii ăştia nu prea sunt de felul lor somnoroşi; ia să vedem."

Coborî şi se duse să bată la uşa vecinului, ticluindu-şi dinainte o mutră cât se poate mai dulce şi mai zâmbitoare. Puţin mai târziu auzi treptele scârţâind sub nişte paşi grăbiţi; cu toate astea însă fu lăsat să aştepte un timp destul de îndelungat pentru a se socoti îndreptăţit să ciocă-nească iar.

La această nouă chemare, uşa se deschise şi în întuneric se desluşi statura unui om.

— Mulţumesc şi bună seara! spuse Chicot, întinzând mâna. M-am înapoiat adineauri şi m-am grăbit să-ţi mulţumesc din toată inima, vecine dragă.

— Poftim? rosti un glas dezamăgit, al cărui sunet avu darul de a-l surprinde peste măsură pe Chicot.

În acelaş timp, omul care venise să-i deschidă se dădu un pas îndărăt.

— Ia te uită! Dacă nu mă înşel — zise Chicot — nu eraţi dumneavoastră vecinul meu în ziua când am plecat şi totuşi, să mă ierte Dumnezeu, dar parcă vă cunosc.

— Şi eu — mărturisi tânărul.

— Nu sunteţi cumva domnul viconte Ernauton de Carmainges?

— Şi dumneavoastră nu sunteţi cumva Strigoiul?

— Într-adevăr — spuse Chicot — parc-am căzut din nori.

— În sfârşit, ce doriţi, vă rog. domnule? întrebă tânărul cu puţină acreală.

— Mă iertaţi, poate că vă deranjez, dragă domnule?

— Nicidecum, numai îmi veţi da voie să vă întreb, nu-i aşa, cu ce vă pot fi de folos?

— Nu voiam nimic altceva decât să vorbesc cu proprietarul casei.

— Vorbiţi atunci.

— Cum adică?

— Foarte bine: eu sunt proprietarul.

— Dumneavoastră? Şi de când, mă rog, dacă nu vi-e cu supărare?

— Păi de trei zile.

— Aşa? Casa era va să zică de vânzare?

— Probabil, de vreme ce am cumpărat-o.

— Şi fostul proprietar?

— Nu mai locuieşte aici, precum vedeţi.

— Şi unde-i acum?

— Habar n-am.

— Staţi, să ne înţelegem! spuse Chicot.

— Nici nu doresc altceva — răspunse Ernauton, care dădea semne vădite de nerăbdare — numai că v-aş ruga ne înţelegem mai repede.

— Fostul proprietar era un bărbat între douăzeci şi cinci şi treizeci de ani, dar care părea de patruzeci, nu-i aşa?

— Nu; era un bărbat de vreo şaizeci şi cinci sau şaizeci şi şase de ani şi care arăta ca un om de vârsta lui.

— Pleşuv?

— Nu, dimpotrivă, cu o chică albă şi deasă.

— Avea o cicatrice mare pe obrazul stâng, nu-i aşa?

— N-am văzut nici o cicatrice, în schimb avea toată faţa brăzdată de zbârcituri.

— Nu mai înţeleg nimic — spuse Chicot.

— În sfârşit — continuă Ernauton după un moment de tăcere — ce treabă aveai cu omul acesta, dragă domnule Strigoi?

Chicot se pregătea tocmai să-i mărturisească pentru ce anume venise; dar în aceeaşi clipă taina, pe care părea s-o ascundă uimirea lui Ernauton, îi aminti de un anumit proverb pe care oamenii discreţi din fire pun mare preţ.

— Voiam doar să-i fac o vizită în treacăt, aşa cum se obişnuieşte între vecini, atâta tot — zise el.

În felul acesta, Chicot nu minţea, dar nici nu spunea nimic.

— Dragă domnule — rosti Ernauton, politicos, dar micşorând considerabil golul uşii pe care o ţinea întredeschisă — dragă domnule, îmi pare rău că nu pot să vă dau lămuriri mai precise.

— Vă mulţumesc, domnule — răspunse Chicot — am să mai întreb şi pe alţii.

— Dar, adăugă Ernauton, continuând să împingă uşa — asta nu mă împiedică să mă bucur de întâmplarea care mi-a dat prilejul să schimb din nou câteva cuvinte cu dumneavoastră.

"Ai fi vrut pesemne să mă vezi la dracu-n praznic, nu-i aşa?" bombăni în sinea lui Chicot, înclinându-se politicos.

Dat fiind însă că, în pofida acestui răspuns nerostit,

îngândurat cum era, Chicot uitase să mai plece, Ernauton, strecurându-şi capul printre tocul şi canatul uşii, îi spuse:

— Atunci, s-auzim de bine, domnule!

— O clipă numai, domnule de Carmainges — stărui Chicot.

— Îmi pare nespus de rău, domnule — răspunse Ernauton — dar nu mai pot să zăbovesc; aştept o persoană care trebuie să bată în curând la uşa asta şi această persoană s-ar putea supăra pe mine că n-am ştiut s-o primesc cu toată discreţia cuvenită.

— Gata, am înţeles, domnule — se scuză Chicot — plec îndată, iertaţi-mă dacă v-am stingherit cumva.

— Cu bine, dragă domnule Strigoi!

— Cu bine, stimate domnule Ernauton!

Şi făcând un pas înapoi, Chicot se pomeni cu uşa închisă frumuşel în nas.

Trase cu urechea să vadă dacă nu cumva tânărul bănuitor pândea la uşă, aşteptându-l să plece, dar auzi din nou paşii lui Ernauton urcând treptele. Chicot putu, aşadar, să se întoarcă liniştit acasă şi să se închidă la el în odaie, hotărât cu tot dinadinsul să nu mai tulbure tabieturile noului său vecin, dar totodată, potrivit bunului său obicei, să nu-l prea scape din vedere.

Într-adevăr, Chicot nu era omul care să se culce pe-o ureche atunci când i se părea că un lucru ar avea oarecare importanţă, înainte de a fi pipăit, întors pe toate feţele şi disecat acest lucru cu răbdarea unui distins anatomist; fără voia lui însă şi nu ştiu dacă asta se putea numi un har sau un cusur al fiinţei sale lăuntrice, fără voia lui însă, orice lucru ce se încrusta în creierul său se dovedea colţuros şi plin de muchii atunci când încerca su-l analizeze, aşa încât învelişurile cerebrale ale bietului Chicot, privite mai de aproape, erau zgâriate, bătătorite şi uzate.

Chicot, care până atunci fusese frământat de următoarea propoziţie din scrisoarea ducelui de Guise: "Sunt întru totul de acord cu planul dumitale în privinţa celor Patruzeci şi Cinci", trecu deocamdată cu vederea această propoziţie pe care îşi puse în gând s-o examineze mai târziu, pen-tru a cerceta cât mai temeinic şi fără nici o zăbavă noua pricină de nelinişte care luase locul celei de mai înainte.

Chicot chibzui că avea tot dreptul să fie mirat văzându-l pe Ernauton statornicit în chip de stăpân în casa misterioasă, ai cărei locatari se mistuiseră ca prin farmec.

Cu atât mai mult cu cât, după părerea lui Chicot, la respectivii locatari s-ar fi putut foarte bine să se refere o anumită frază în legătură cu ducele de Anjou din scrisoarea ducelui de Guise.

Era o întâmplare vrednică de luat în consideraţie, iar Chicot se obişnuise să creadă în întâmplările providenţiale.

În această privinţă avea unele teorii cât se poate de ingenioase, care le împărtăşea cu dragă inimă ori de câte ori i se cerea s-o facă.

La temelia susnumitelor teorii stătea o idee care, după judecata noastră, era la fel de bună ca oricare alta.

Iat-o în câteva cuvinte:

Întâmplarea este unul dintre mijloacele pe care Dumnezeu le ţine de obicei în rezervă.

Atotputernicul nu foloseşte mijlocul acesta decât doar în împrejurări grele, mai cu seamă de când a observat că oamenii sunt destul de ageri la minte ca să cerceteze şi să prevadă sorţii de izbândă, călăuzindu-se după legile naturii şi după anumite elemente ce se înlănţuie în chip firesc.

Bunului Dumnezeu însă îi place sau ar trebui să-i placă a zădărnici socotelile unor trufaşi, a căror semeţie a pedepsit-o odinioară dezlănţuind asupra lor potopul, aşa cum în vremea ce va să vină o va pedepsi, deopotrivă, dându-i prada focului.

Bunului Dumnezeu, aşadar, precum spuneam sau, mai de grabă, precum îşi spunea Chicot, bunului Dumnezeu îi place să zădărnicească socotelile acestor trufaşi cu ajutorul unor elemente pe care ei nu au cum să le cunoască şi a căror intervenţie nu pot s-o prevadă.

Această teorie, cum se vede, cuprinde unele argumente iluzorii şi poate prilejui destule strălucite demonstraţii; dar probabil că cititorul, dornic, la fel ca şi Chicot, să afle mai curând ce căuta Carmainges acolo, în casă, ne va fi recunoscător dacă ne vom opri aici.

Chicot chibzui, prin urmare, că avea tot dreptul să fie mirat găsindu-l pe Ernauton în casa în care ştia că locuise până atunci Remy.

Şi se gândi că avea tot dreptul să fie mirat pentru două

motive: în primul rând, fiindcă nici unul dintre ei habar n-avea de existenţa celuilalt, ceea ce îi dădea de bănuit că între ei doi fusese un mijlocitor pe care Chicot nu-l cunoştea. În al doilea rând, pentru că, precum se vedea, casa fusese vândută lui Ernauton, care n-avea bani s-o cumpere.

"E adevărat — îşi spuse Chicot, aşezându-se cât mai comod pe streaşina unde se afla postul lui obişnuit de observaţie — e adevărat că tânărul aşteaptă pe cineva, cel puţin aşa zicea el şi că acel cineva, pe cât se pare, e o femeie; în ziua de azi femeile sunt bogate şi-şi pot îngădui să-şi facă toate gusturile. Ernauton e tânăr, frumos, elegant; Ernauton a avut darul să placă unei anumite persoane, i s-a dat o întâlnire şi i s-a spus totodată să cumpere casa; a cumpărat aşadar, casa şi a acceptat întâlnirea. Ernauton — îşi depănă mai departe Chicot firul gândurilor — trăieşte la curte; prin urmare, femeia cu care are de-a face trebuie să fie şi ea de la curte. Bietul băiat, se va îndrăgosti oare de ea? Să-l ferească sfântul! Ar însemna că se scufunde cu totul în acest noian al desfrâului. Ei, bravo! Doar n-am apucat tocmai eu să-i fac morală! O morală de două ori zadarnică şi de zece ori stupidă. Zadarnică, deoarece n-ar înţelege-o şi chiar dacă ar înţelege-o, nu i-ar da ascultare. Stupidă, pentru că aş face mai bine să mă duc la culcare şi să mă gândesc puţin şi la bietul Borromée. Şi fiindcă veni vorba de el — continuă Chicot, întunecându-se la faţă — acum îmi dau seama de un lucru şi anume că remuşcarea nu există şi că se dovedeşte a fi un sentiment destul de relativ; fapt este că nu simt nici o mustrare de cuget pentru că l-am ucis pe Borromée, de vreme ce situaţia domnului de Carmainges îmi dă atât de mult de gândit, încât am şi uitat că l-am ucis; de altfel, sunt convins că nici el, dacă ar fi reuşit cumva să mă ţintuiască pe masă, aşa cum l-am ţintuit eu în perete, n-ar fi avut mai multe remuşcări decât am eu în clipa de faţă."

Acesta era punctul la care Chicot ajunsese cu raţionamentele, investigaţiile şi cugetările lui filozofice, după ce îşi pierduse un ceas şi jumătate cu ele, când sosirea unei litiere ce venea dinspre hanul *Mândrului Cavaler* îl smulse gândurilor de care se lăsase furat.

Litiera se opri în pragul casei misterioase. O doamnă cu obrazul acoperit de un văl coborî dinăuntru şi se furişă pe uşa întredeschisă de Ernauton.

"Bietul băiat! murmură Chicot, va să zică nu m-am înşelat: aştepta într-adevăr o femeie; acum pot să mă duc la culcare."

Şi spunând acestea, Chicot se ridică de jos, dar nu se clinti din loc, rămânând mai departe în picioare.

"De ce să mă mint — îşi zise el — fiindcă de dormit tot n-am să pot dormi; nu retrag totuşi ceea ce am spus mai înainte; n-am să dorm, dar nu din pricină că remuşcările nu m-ar lăsa să închid ochii, ci din pricina curiozităţii; şi e atât de adevărat ceea ce spun, încât, atâta timp cât am să rămân la postul meu de observaţie, singurul gând care o să-mi umble prin cap o să fie: care dintre cucoanele noastre simandicoase a binevoit să-l fericească pe chipeşul Ernauton cu dragostea ei? De aceea aş face mai bine să stau mai departe la pândâ, deoarece, chiar dacă m-aş duce la culcare, nu m-ar răbda inima să stau culcat şi peste puţin cu siguranţă că m-aş da jos din pat şi m-aş întoarce iar aici."

Drept care, Chicot se pitulă din nou la locul lui.

Stătu astfel preţ de vreun ceas, în care timp n-am putea spune ritos dacă Chicot se gândise la doamna cea necunoscută ori la Borromée, dacă era stăpânit de curiozitate muncit de remuşcări, când i se păru că desluşeşte deodată în capătul străzii tropotul unui cal ce venea în goana mare.

Într-adevăr, puţin mai târziu ieşi la iveală un călăreţ înfăşurat în mantia sa. Călăreţul se opri în mijlocul străzii şi se uită împrejur ca şi când ar fi vrut să-şi dea seama unde se află. În aceeaşi clipă însă noul sosit zări grupul pe care-l forma litiera împreună cu poştalionii. Călăreţul îşi îndreptă gonaciul într-acolo, era înarmat, deoarece se auzea sabia zăngănind de pinteni.

Poştalionii voiră să-i aţină calea; omul însă le spuse ceva cu glas scăzut şi slujitorii nu numai că se dădură respectuoşi la o parte, dar unul dintre ei se grăbi să ia în primire frâul calului de îndată ce călăreţul sări jos din şa.

Necunoscutul se apropie de casă şi bătu cu toată puterea în uşă.

"Măi să fie! îşi spuse Chicot. Ce bine am făcut c-am rămas! Îmi spunea mie inima c-o să se întâmple ceva şi uite că nu m-am înşelat. Păzea, Ernauton, vai de pielea ta, iute c-a sosit bărbăţelul! Tare mă tem c-o să lase cu vărsare de sânge.

Oricum însă, dac-o fi chiar soţul în carne şi oase, pare a fi om de treabă de vreme ce le dă de ştire c-a sosit, bătând atât de aprig în uşă."

Cu toate astea, deşi necunoscutul ciocănise cu atâta măiestrie, locatarii pregetau să-i dea drumul înăuntru.

— Deschideţi! strigă cel de la uşă.

— Deschideţi, deschideţi! îi ţinură isonul slujitorii.

"Hotărât lucru — chibzui Chicot — trebuie să fie bărbatul; cu siguranţă că i-a ameninţat pe poştalioni c-o să pună să-i bată ori să-i atârne în ştreang şi oamenii au trecut de partea lui. Bietul Ernauton! Au să-l jupoaie de viu. Ba nu, fiindcă mai sunt şi eu pe-aici totuşi — adăugă Chicot. Orice s-ar zice, băiatul mi-a fost de ajutor şi, prin urmare, se cuvine să-i întind şi eu mâna la momentul potrivit. Şi dacă nici acum n-a sosit acest moment, atunci tare mă tem că n-o să mai sosească niciodată."

Chicot era un om hotărât de felul său şi mărinimos; şi pe lângă toate celelalte, mai era şi curios din fire; îşi desprinse deci spada, o luă la subsuoară şi coborî grăbit scările.

Chicot se pricepea să deschidă uşa casei în aşa fel ca să nu scârţâie, ceea ce este o iscusinţă neapărat trebuincioasă orişicui vrea să tragă cu urechea, dar cu folos.

Chicot se strecură sub balcon, îndărătul unui stâlp şi se opri locului, aşteptând.

Abia apucă să se aşeze acolo la pândă, că uşa casei de peste drum se deschise după ce necunoscutul şopti ceva prin gaura cheii; cu toate acestea noul venit rămase afară, în prag.

Puţin mai apoi doamna se ivi în cadrul uşii. Doamna luă braţul călăreţului, care o conduse până la litieră şi după ce închise portiera, se urcă din nou în şa.

"Nu mai încape nici o îndoială — îşi spuse Chicot — era bărbatu-său; în orice caz, trebuie să fie tare de treabă, sărmanul, de nu i-a dat prin gând să scotocească puţin prin casă spre a-i face de petrecanie prietenului meu Carmainges."

Litiera se urni din loc, escortată de călăreţul ce mergea în dreptul portierei.

"Să fiu al dracului! se gândi Chicot, trebuie neapărat să mă ţin după oamenii ăştia, să aflu cine sunt şi unde se duc.

Cu siguranţă că, făcând aceste descoperiri, voi putea să-i dau o povaţă sănătoasă prietenului Carmainges."

Chicot porni, într-adevăr, în urma alaiului, având grijă să

se furişeze pe lângă zidurile umbroase şi să înăbuşe zgomotul paşilor săi, făcându-i să se îngâne cu paşii slujitorilor şi cu tropotul cailor.

Care nu-i fu mirarea însă când văzu litiera oprindu-se în dreptul ospătăriei *Mândrului Cavaler*.

O clipă mai târziu uşa hanului se deschise, ca şi când ar fi stat cineva tot timpul de pază până atunci.

Doamna, cu vălul tras peste faţă ca şi mai înainte, coborî din litieră, intră în han şi se urcă în foişor, la primul etaj, unde era o fereastră luminată.

Soţul se urcă după ea.

Amândoi erau călăuziţi de coana Fournichon, care mergea smerită înainte, ţinând în mână un sfeşnic.

"Zău dacă mai înţeleg ceva!"... spuse Chicot, încrucişându-şi braţele pe piept.

Capitolul LXXXIV Cum a început Chicot să desluşească scrisoarea ducelui de Guise

Chicot era aproape convins că mai văzuse undeva un om de statura călăreţului care se dovedise însufleţit de atâta bunăvoinţă; din păcate însă, de când cu călătoria pe care o făcuse în Navara, unde avusese parte să vadă atâtea staturi diferite, memoria lui începuse să cam încurce lucrurile şi nu-i mai putea pune la îndemână, cu promptitudinea obişnuită, numele care, în momentul acela, îi stătea pe limbă.

Cum şedea aşa ascuns în întuneric, cu ochii aţintiţi asupra ferestrei luminate, întrebându-se pentru ce anume poposiseră la Mândrul Cavaler bărbatul şi femeia aceea şi ce puneau la cale între patru ochi, după ce-l părăsiseră pe Ernauton în casa misterioasă, bravul nostru gascon văzu deschizându-se uşa ospătăriei şi, în snopul de lumină ce se revărsă prin deschizătură, zări strecurându-se o umbră ce părea să fie a unui călugăr. Umbra se opri locului o clipă şi ridică ochii spre fereastra la care se uita Chicot.

"Mare minune! mormăi Chicot. Parc-ar fi o rasă de iacobin; se vede că jupân Gorenflot a început s-o lase mai moale cu disciplina, de vreme ce îngăduie oilor sale să umble creanga

la o oră atât de târzie şi atât de departe de mânăstire!"

Urmărindu-l cu privire pe iacobin în timp ce cobora strada Augustinilor, nu ştiu ce instinct, cu care Chicot părea în chip deosebit înzestrat, îi suflă la ureche că s-ar putea să deslege cu ajutorul acestui călugăr misterul a cărui cheie zadarnic o căutase până atunci.

De altminteri, aşa cum ceva mai înainte i se păruse a recunoaşte statura călăreţului, Chicot avu impresia că monahul cel mărunţel semăna totuşi cu cineva cunoscut, atât prin felul în care îşi mişca umerii cât şi prin mersul cazon, puţin legănat, atât de caracteristic pentru obişnuiţii sălilor de scrimă sau de gimnastică.

"Să mă bată Dumnezeu — boscorodi el — dacă sub rasa asta nu se ascunde micul păgân pe care au vrut să mi-l dea ca tovarăş de călătorie şi care mânuieşte cu atâta iscusinţă archebuza şi floreta!"

De îndată ce gândul acesta îi încolţi în minte, ca să se convingă dacă era ori nu întemeiat, Chicot desfăcu cataligele sale de o poştă şi, din zece paşi, îl ajunse din urmă pe prichindelul care îşi suflecase poalele anteriului deasupra picioarelor uscăţive şi sprintene ca să poată merge mai repede.

De altfel, nu trebui să-şi dea prea mult osteneala, deoarece prichindelul se oprea când şi când ca să mai arunce o privire înapoi, ca şi cum s-ar fi rupt cu greu din locul acela şi cu nespusă părere de rău. Şi de câte ori se uita înapoi, privirea lui era îndreptată spre ferestrele luminate ale hanului.

Chicot nu apucase să facă nici zece paşi şi se şi dumeri că bănuielile lui erau întemeiate.

— Hei, băieţaş! îl strigă el. Hei! Jacques, puiule! Hei! Clément, dragul meu! Stai!

Ultimul cuvânt îl rostise pe un ton atât de milităros, încât monahul cel mărunţel tresări.

— Cine mă strigă? întrebă tânărul, răstit, cu un glas mai degrabă burzuluit decât îndatoritor.

— Eu — îi răspunse Chicot — proţăpindu-se în faţa iacobinului. Eu, nu mă mai recunoşti, fiule?

— Ah! Domnul Robert Briquet! exclamă călugăraşul.

— Eu însumi, puiule. Dar unde te duci mătăluţă, dragul tatii, la ora asta târzie?

— La mânăstire, domnule Briquet.

— Fie; dar de unde-mi vii matale?

— Eu?

— Da' cine, eu? Berbantule!

Tânărul tresări.

— Nu ştiu ce vreţi să ziceţi, domnule Briquet — se zbârli el. N-am plecat de capul meu, dimpotrivă, chiar dom Modeste m-a trimis în oraş cu o treabă importantă. Dacă nu mă credeţi, puteţi să-l întrebaţi.

— Stai, stai. binişor, preacuvioase, binişor, puiule! Prea te-aprinzi repede, nenişorule, mai repede ca praful de puşcă.

— Cum să nu te-aprinzi, când îţi spune cineva nişte lucruri ca astea pe care mi le spui dumneata?

— Păi, de, când vezi un anteriu ca al tău ieşind dintr-o cârciumă la ora asta...

— Eu, dintr-o cârciumă?

— Fireşte, casa asta din care ai ieşit acum nu e ospătăria *Mândrului Cavaler*? Ei, vezi că te-am prins cu mâţa-n sac?

— Aveţi dreptate — recunoscu Clement — am ieşit într-adevăr dintr-o casă, dar nu dintr-o cârciumă.

— Ei, asta-i bună! spuse Chicot. Vrei să zici că ospătăria *Mândrului Cavaler* nu e o cârciumă?

— O cârciumă e un local în care se bea şi cum eu n-am băut nimic în casa asta, înseamnă că pentru mine casa asta nu este o cârciumă.

— Nu mă înnebuni? E o interpretare foarte subtilă şi pun capul jos că într-o bună zi ai să ajungi un teolog de mâna-ntâi; la urma urmei, de vreme ce zici că n-ai intrat în casa asta ca să bei, ce-ai căutat atunci înăuntru?

Clément nu-i mai răspunse nimic de astă dată şi, cu toate că era atât de întuneric, Chicot putu să citească pe chipul său hotărârea nestrămutată de a nu mai rosti un singur cuvânt.

Hotărârea aceasta avu darul să-l necăjească din cale afară pe prietenul nostru, care era obişnuit să ştie tot ce se întâmplă.

În pofida muţeniei sale, nu se putea spune că micul Clément era cumva necăjit; dimpotrivă, se arătase încântat de întâmplarea ce i-l scosese în cale fără veste pe jupân Robert Briquet, iscusitul său maestru de scrimă, şi-l întâmpinase cu toată bucuria la care te-ai fi putut aştepta din partea unui om cu o fire atât de închisă şi de îndărătnică.

Până una alta însă, conversaţia se destrămase cu desăvârşire. Vrând să înnoade firul rupt, Chicot fu gata să aducă vorba despre fratele Borromée, dar, cu toate că Chicot nu avea nici un fel de remuşcări sau îşi închipuia că nu are, numele acestuia se stinse pe buzele lui înainte de a fi apucat să-l rostească.

Tânărul, deşi nu-şi descleşta gura, părea să aştepte ceva; s-ar fi zis că în momentul acela nu era fericire mai mare pentru el decât să rămână cât mai multă vreme în preajma ospătăriei *Mândrului Cavaler*.

Robert Briquet încercă atunci să-i vorbească despre călătoria în care băiatul nădăjduise o clipă că-l va putea însoţi.

Ochii lui Jacques Clément scăpărară la auzul cuvintelor ce-i zugrăveau necuprinsul depărtărilor şi libertatea.

Robert Briquet îi povesti că în ţările pe care le străbătuse, scrima era la mare cinste; după care adăugă în treacăt că învăţase chiar câteva lovituri de toată frumuseţea.

Nu trebui mai mult ca să-l stârnească pe Jacques, care stătea ca pe cărbuni aprinşi. Băiatul îi ceru să-i arate şi lui aceste lovituri, drept care Chicot îi schiţă câteva dintre ele, încrucişând braţul său lung de un stânjen cu braţul novicelui.

Dar toate pălăvrăgelile lui Chicot nu reuşiră să înmoaie cerbicia micului Clément; şi, în timp ce se străduia să pareze loviturile necunoscute pe care i le arata prietenul său, jupân Robert Briquet, în ruptul capului nu se înduplecă să-i spună ce anume căuta prin partea locului.

Înciudat, dar păstrându-şi cu toate astea stăpânirea de sine, Chicot se gândi să încerce a-l trage de limbă, punându-i în cârcă tot felul de ponoase; nedreptatea este unul dintre cele mai puternice mijloace care vor fi fost născocite vreodată pentru a dezlega limba femeilor, copiilor şi a celor mai mici decât tine, oricine ar fi ei.

— Orice s-ar zice, puiule — spuse el, ca şi când s-ar fi întors iar la părerea lui de la început — orice s-ar zice, eşti o podoabă de călugăr, băiatul tatii! Atâta doar că-ţi place să baţi locantele şi încă ce fel de locante! Dintr-alea care găzduiesc nişte cuconiţe frumoase, ba mai mult, chiar stai şi caşti gura, răpit de fericire, la fereastra lor, privindu-le umbra pe perdele. Ştrengarule, ştrengarule, să ştii că am să te spun lui dom Modeste!

Săgeata nimeri drept la ţintă, mai sigur chiar decât şi-ar fi închipuit Chicot, care, în momentul când începuse vorba, nu se gândise c-ar putea să-i pricinuiască o rană atât de adâncă.

Jacques se răsuci ca un şarpe călcat pe coadă.

— Nu-i adevărat! strigă el, împurpurat de ruşine şi de mânie. Eu nu mă uit la femei!

— Ba da, ba da — stărui Chicot. Dimpotrivă, era o cuconiţă foarte nostimă la Mândrul Cavaler când ai ieşit tu de acolo; te-am văzut când ai întors capul ca s-o mai priveşti o dată şi ştiu c-ai aşteptat-o în foişor, după cum ştiu, de asemenea, c-ai şi vorbit cu dânsa.

Chicot ajunsese la aceste concluzii folosind metoda inductivă.

De astă dată Jacques îşi ieşi din sărite.

— Sigur c-am vorbit cu dânsa! răbufni el. Nu cumva e păcat să vorbeşti cu femeile?

— Fireşte că nu, atunci când n-o faci din propriul tău îndemn, ci ademenit de ispitirile satanei.

— Satana n-are nici un amestec aici: trebuia să-i vorbesc, de vreme ce fusesem trimis la dânsa cu o scrisoare.

— Cine te-a trimis? Dom Modeste, nu-i aşa? întrebă Chicot.

— Da, duceţi-vă acum şi pârâţi-mă, dumnealui!

Chicot, care bâjbâise o bucată de vreme năuc prin beznă, simţi la auzul acestor cuvinte un fulger săgetând negurile ce-i învăluiau creierul.

— Ei, vezi că ştiam — rosti el.

— Ce ştiaţi?

— Ceea ce nu voiai să-mi spui.

— Nu obişnuiesc să mărturisesc nici secretele mele, cu atât mai puţin secretele altora.

— Foarte bine, dar mie?

— Şi de ce tocmai dumneavoastră?

— Mie, care sunt prieten cu dom Modeste şi care...

— Care ce?

— Mie, care ştiu dinainte tot ce-ai putea să-mi spui.

Tânărul Jacques se uită la Chicot, clătinând din cap cu un zâmbet neîncrezător.

— Ei bine — îl înfruntă Chicot — vrei să-ţi spun eu ceea ce tu cauţi cu atâta grijă să-mi ascunzi?

— Vreau, cum să nu vreau — spuse Jacques, Chicot făcu o sforţare.

— În primul rând, bietul Borromée, sărmanul…

Jacques se întunecă la faţă.

— Ah! scrâşni băiatul. Să fi fost eu acolo…

— Ce s-ar fi întâmplat dacă erai tu acolo?

— S-ar fi schimbat lucrurile.

— Vrei să zici c-ai fi sărit să-l aperi de elveţienii cu oare se încăierase?

— L-aş fi apărat de toată lumea!

— Aşa încât n-ar mai fi fost omorât?

— Sau aş fi fost şi eu omorât o dată cu el.

— Vorba e că n-ai fost, aşa că bietul om a avut parte să moară într-un han păcătos şi a murit cu numele lui dom Modeste pe buze, aşa-i?

— Da.

— Drept care, dom Modeste a fost numaidecât înştiinţat, nu?

— De un om cu o mutră înspăimântată, care a ridicat toată mânăstirea în picioare.

— Şi atunci dom Modeste a poruncit să i se aducă litiera şi a alergat la *Cornul Abundenţei*?

— De unde ştiţi?

— Ei, vezi că nu mă cunoşti încă, băieţaş! Eu, pasămite, sunt niţeluş vrăjitor.

Jacques se dădu doi paşi înapoi.

— Stai că n-am terminat — continuă Chicot — ale cărui gânduri, pe măsură ce vorbea, începeau să se limpezească la lumina propriilor sale cuvinte. În buzunarul mortului, după câte ştiu, s-a găsit o scrisoare.

— Chiar aşa, o scrisoare.

— Şi atunci, dom Modeste l-a trimis pe odorul său Jacques să ducă scrisoarea persoanei căreia îi era adresată.

— Da.

— Şi Jacques, drăguţul de el, a luat-o numaidecât la picior spre palatul Guise.

— O!

— Unde n-a găsit pe nimeni.

— Sfinte Dumnezeule!

— Decât pe domnul de Mayneville.

— Ţine-mă, Doamne!

— Care domn de Mayneville l-a însoţit pe Jacques până la hanul *Mândrului Cavaler*.

— Domnule Briquet, domnule Briquet — exclamă Jacques — dacă ştiţi şi asta...

— Ei, drăcovenie, vezi bine că ştiu! rosti Chicot, triumfător, deoarece reuşise să scoată la iveală, din pânzele de negură în care zăceau învăluite până atunci o seamă de lucruri ce-i rămăseseră necunoscute şi care pentru el aveau atâta importanţă.

— Acum vă daţi seama, domnule Briquet, nu-i aşa — spuse Jacques — că nu sunt vinovat?

— Nu — recunoscu Chicot — nu eşti vinovat nici pentru că ai fi făcut, nici pentru că n-ai fi făcut ceva, ci eşti vinovat fiindcă ai păcătuit cu gândul.

— Eu?!

— Bineînţeles, de vreme ce te gândeşti că ducesa e grozav de frumoasă.

— Eu?!!

— Şi întorci mereu capul ca s-o vezi măcar pe fereastră.

— Eu?!!!

Novicele se îmbujoră tot şi îngăimă:

— E adevărat, seamănă cu icoana Fecioarei Maria pe care maică-mea o ţinea la căpătâi.

— Ia te uită! murmură Chicot. Câte lucruri au de pierdut oamenii care nu sunt curioşi din fire!

Îl puse pe micul Clément, care era acum la cheremul lui, să-i povestească de-a fir-a-păr tot ceea ce-i istorisise el însuşi mai înainte, dar cu ceva mai multe amănunte pe care Chicot n-avea de unde să le cunoască.

— Vezi şi tu acum — îi spuse gasconul, după ce călugăraşul sfârşi de povestit — ce nepriceput profesor de scrimă era fratele Borromée şi că n-aveai ce învăţa de la el.

— Domnule Briquet — întâmpină micul Jacques — nu se cuvine să vorbim de rău despre morţi.

— Nu, dar trebuie totuşi să recunoşti un lucru.

— Ce anume?

— Că Borromée era mai puţin îndemânatic decât cel care l-a răpus.

— Aici aveţi dreptate.

— Cam asta-i tot ce aveam să-ţi spun. Bună seara, băieţaş, să ne vedem cu bine şi dacă vrei...

— Ce să vreau, domnule Briquet?

— De aci înainte poţi să iei lecţii de scrimă cu mine.

— O, cu dragă inimă!

— Şi acum ia-o din loc, puiule, fiindcă eşti aşteptat cu nerăbdare la mânăstire.

— Adevărat. Vă mulţumesc, domnule Briquet, că mi-aţi adus aminte.

Şi călugăraşul o rupse la fugă, făcându-se nevăzut.

Chicot avea motive temeinice să caute a se descotorosi de interlocutorul său. Reuşise să-i stoarcă tot ce dorea să ştie, dar, pe de altă parte, îi mai rămăsese încă ceva de aflat.

Întinse deci pasul, îndreptându-se spre casă. Litiera, slujitorii şi calul adăstau ca şi mai înainte în faţa *Mândrului Cavaler*. Chicot se urcă tiptil sus pe acoperiş.

Casa de peste drum era tot luminată.

Din clipa aceea Chicot nu mai avu ochi decât pentru ea.

Îl văzu mai întâi, printre perdelele unei ferestre, pe Ernauton, care se plimba încolo şi încoace, cuprins de neastâmpăr, ca şi când ar fi aşteptat ceva. Văzu apoi întorcându-se litiera, îl văzu pe Mayneville plecând şi, în sfârşit, o văzu pe ducesă intrând în camera în care Ernauton aştepta cu sufletul la gură, înfrigurat.

Ernauton îngenunche la picioarele ducesei, care-i dădu mâna-i albă să i-o sărute. Pe urmă ducesa îl ridică de jos pe tânărul cavaler şi-i porunci să se aşeze în faţa ei, la o masă aşternută cu tot dichisul.

"Curios — chibzui Chicot în sinea lui — la început fi zis că-i vorba de o uneltire, ca să se dovedească până la urmă că era vorba de o întâlnire de dragoste!... Da — continuă Chicot — dar cine a stabilit întâlnirea asta? Doamna de Montpensier, fireşte."

Apoi, ca şi când în mintea lui s-ar fi aprins o nouă lumină:

— Pliii! Ca să vezi! murmură el.

"Dragă surioară... Sunt întru totul de acord cu planul dumitale în privinţa celor Patruzeci şi Cinci; îngăduie-mi totuşi să-ţi spun, scumpă surioară, c-ar însemna să le faci o cinste pe care secăturile astea n-o merită."

— Drăcia dracului! exclamă Chicot. Mă întorc iar la părerea mea de la început: nu-i vorba de dragoste, ci de o uneltire. Doamna ducesă de Montpensier îl iubeşte pe domnul Ernauton de Carmainges; să nu scăpăm, aşadar, din ochi dragostea doamnei ducese.

Drept care Chicot rămase la pândă până la orele douăsprezece şi jumătate din noapte, când Ernauton o şterse pe aci încolo, acoperindu-şi faţa cu mantia, în timp ce doamna ducesă de Montpensier se urcă din nou în litieră.

"Şi acum — hotărî Chicot în sinea lui, coborând scara — să vedem care poate fi primejdia aceea de moarte menită să-l înlăture din calea ducelui de Guise pe moştenitorul prezumtiv al tronului? Cine să fie oamenii aceia despre care se credea c-ar fi murit şi care mai sunt încă în viaţă? Sfinte Sisoe! S-ar putea să fiu pe urmele lor!"

Capitolul LXXXV Cardinalul de Joyeuse

Tinereţea are unele îndărătnicii, fie în rău, fie în bine, care trag tot atât de greu în cumpănă ca şi cutezanţa hotărârilor luate la o vârstă matură.

Îndrumate pe calea cea bună, aceste aşa-numite îndărătnicii dau naştere isprăvilor de seamă şi sădesc în sufletul omului ce abia îşi începe viaţa un imbold menit să-l călăuzească pe un făgaş firesc, spre cine ştie ce răsunătoare faptă eroică.

Bayard şi Duguesclin, bunăoară, au ajuns străluciţi căpitani după ce fuseseră cei mai arţăgoşi şi mai nărăvaşi copii de pe lume; şi tot aşa faimosul păzitor de porci, căruia soarta îi hărăzise să fie păstor în Montalta şi din care geniul l-a plămădit pe Sixtus al V-lea, a ajuns un papă de mare prestigiu numai pentru că se încăpăţânase să-şi facă de mântuială meseria lui de porcar.

Şi tot aşa, de pildă, cele mai aprige caractere spartane s-au călit cu timpul pentru a-şi dovedi destoinicia prin neasemuite vitejii, după ce la început dârzenia lor ieşise în vileag doar prin prefăcătorie şi cruzime.

Portretul pe care vrem să-l schiţăm în rândurile ce urmează este al unui om obişnuit; cu toate acestea, numeroşi

biografi ar fi constatat cu siguranţă că Henri du Bouchage, la vârsta de douăzeci de ani, avea stofă de om mare.

Henri se îndărătnici să se lase robit de dragostea lui şi să dorească a se sihăstri cât mai departe de lume. Câteva zile deci rămase singur cu gândul de care sufletul său era pururea stăpânit, aşa cum îl sfătuise fratele său şi cum îi poruncise monarhul; şi cum, între timp, gândul acesta se înrădăcinase tot mai adânc în cugetul lui, se hotărî într-o dimineaţă să dea ochi cu fratele său cardinalul, persoană cu vază, care, la vârsta de douăzeci şi şase de ani, era de doi ani încheiaţi cardinal şi care, după ce fusese păstorul arhiepiscopiei de Narbonne, se ridicase pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei ecleziastice, datorită obârşiei sale alese şi minţii sale iscusite.

François de Joyeuse, pe care l-am adus în scenă ceva mai înainte pentru a lămuri îndoielile lui Henric de Valois în legătură cu Sylla, François de Joyeuse, tânăr şi monden, chipeş şi inteligent, era unul dintre cei mai străluciţi oameni ai vremii. Ambiţios din fire, dar prudent din calcul, cât şi din pricina situaţiei pe care o avea, François de Joyeuse ar fi putut cu drept cuvânt să-şi însuşească deviza: *Nimic nu-i de prisos*, deviză pe care ar fi ilustrat-o din plin.

Era poate singurul dintre curteni — şi François de Joyeuse se vădea să fie mai presus de orice curtean — care ştiuse să-şi facă două puternice reazeme din cele două tronuri, cel duhovnicesc şi cel laic, de care depindea în egală măsură, atât ca gentilom francez cât şi ca prinţ al bisericii. Sixtus îl ocrotea la fel ca Henric al III-lea, Henric al III-lea îl oblăduia întocmai ca Sixtus. Era italian la Paris şi parizian la Roma şi pretutindeni dibaci şi plin de măreţie.

Dacă totuşi Joyeuse, marele amiral, avea ceva mai multă greutate, asta se datora numai şi numai spadei sale; se vedea însă lămurit, după zâmbetul ce mijea uneori pe buzele cardinalului, că dacă era lipsit de împovărătoarele arme lumeşti pe care, cât era el de fercheş, fratele său le mânuia cu atâta iscusinţă, ştia în schimb să folosească şi să răsfolosească armele duhovniceşti pe care i le încredinţase cârmuitorul suprem al bisericii.

Cardinalul François de Joyeuse agonisise în scurtă vreme o avere destul de frumoasă, în primul rând datorită moştenirii părinteşti şi apoi de pe urma diferitelor venituri ecleziastice. Pe

atunci biserica era bine înzestrată, ba chiar cu prisosinţă şi când comorile pe care le avea în stăpânire se istoveau, cunoştea izvoarele, astăzi sleite cu desăvârşire, care puteau să-i umple din nou sipetele golite.

François de Joyeuse, aşadar, trăia pe picior mare. Lăsându-i fratelui său mândria castei militare, se înconjura de preoţi, episcopi şi arhiepiscopi ce ticseau anticamerele sale, avea cum s-ar zice rosturile lui. De îndată ce fusese uns cardinal, fiind prinţ al bisericii şi, prin urmare, mai presus în rang decât fratele său, îşi tocmise paji, după moda italiană şi gărzi, după moda franceză. Atât gărzile cât şi pajii aflaţi în slujba sa nu erau însă decât un mijloc de a-şi putea îngădui ceva mai multă libertate. Adeseori îşi punea gărzile şi pajii să escorteze o litieră impună-toare printre perdelele căreia se strecura mâna înmânuşată a secretarului său, în timp ce el, călare, cutreiera deghizat oraşul, cu spada la şold, cu perucă, cu un guler plisat, mare cât roata carului şi cu cizme de călărie al căror zornăit îi înveselea inima.

Cardinalul se bucura, aşadar, de foarte multă trecere, căci, de la o anumită treaptă în sus, norocul unui om are darul de a atrage totul spre sine, ca şi când ar fi alcătuit din atomi încârligaţi, silind orice împrejurări norocoase să roiască în jurul lui în chip de sateliţi şi de aceea numele vestit al părintelui său ca şi faima nemaipomenită pe care o câştigase în ultimul timp fratele lui, Anne, îşi revărsau asupra sa toată strălucirea. Pe de altă parte, cum căutase necontenit să respecte cu cea mai mare străşnicie principiul care-i dicta să-şi ascundă cu grijă viaţa personală şi să răspândească, în schimb, din prisos harurile minţii sale, cardinalul trecea drept un om foarte mare chiar în sânul familiei sale, fericire pe care au jinduit-o în zadar atâţia împăraţi încărcaţi de glorie şi încununaţi de slava unui neam întreg.

Acesta era prelatul în preajma căruia se hotărî să caute mângâiere contele du Bouchage după explicaţia pe care o avusese cu fratele său şi după întrevederea cu regele Franţei. Numai că, aşa cum am spus, lăsase să treacă vreo câteva zile pentru a se supune îndemnurilor stăruitoare ale fratelui său mai mare şi ale suveranului său.

François locuia într-o casă de toată frumuseţea pe insula din mijlocul oraşului. Curtea vastă a locuinţei sale era pururea

împânzită de călăreţi şi litiere; înalta faţă bisericească, al cărei palat avea o grădină aşezată chiar pe ţărmul fluviului, nu părea să se sinchisească însă prea tare că anticamerele şi curţile erau ticsite de curteni şi cum grădina avea o ieşire spre malul apei, iar ceva mai încolo se afla o luntre care-l purta în tăcere pe cardinal oricât de departe şi oricât de lin i-ar fi poftit inima, adeseori era aşteptat în zadar de solicitatori, cărora li se spunea că prelatul nu putea primi pe nimeni deoarece se simţea prost cu sănătatea sau pentru că avea de îndeplinit un canon cu toată străşnicia.

Astfel, ca să spunem aşa, locuinţa lui era o mică Italie în mijlocul frumosului oraş al regelui Franţei, era o a doua Veneţie între cele două braţe ale Senei.

François era mândru din fire, dar nicidecum înfumurat; îşi iubea prietenii ca pe nişte fraţi, iar pe fraţii săi aproape tot atât de mult ca şi pe prietenii lui apropiaţi. Cu cinci ani mai mare decât du Bouchage, nu-i precupeţea mezinului nici sfaturile bune şi nici pe cele proaste, după cum se arăta deopotrivă de darnic faţă de el şi cu zâmbetele şi cu punga.

Cum însă ştia să poarte ca nimeni altul sutana de cardinal, lui du Bouchage i se părea frumos şi plin de nobleţe, aproape cutremurător, de aceea îl respecta poate mai mult decât pe cel mai vârstnic dintre fraţi. Henri îi dezvăluia uneori lui Anne, cu inima înfiorată de emoţie sub platoşa scânteietoare şi sub fireturile lui de militar fercheş, pătimirile dragostei sale, în timp ce lui François nu s-ar fi încumetat nici măcar a i se spovedi ca unui duhovnic.

Cu toate astea, în momentul în care se îndreptă spre palatul cardinalului, Henri luase în sfârşit o hotărâre: se gândise să-şi deschidă inima fără înconjur mai întâi duhovnicului şi după aceea prietenului.

Intrând în curte, se întâlni cu câţiva gentilomi care ieşeau din palat plictisiţi, după ce stăruiseră o mulţime, cerşind în zadar favoarea de a fi primiţi în audienţă.

Străbătu anticamerele, sălile, apoi încăperile locuinţei cardinalului. I se spusese, ca şi celorlalţi care fuseseră mai înainte, că fratele său era într-o consfătuire; nici unuia dintre slujitori însă nu i-ar fi trecut prin minte să-i închidă uşa în nas.

Du Bouchage luă deci în şir toate încăperile şi ieşi în grădină, o adevărată grădină de prelat roman, plină de umbră şi

de răcoare şi îmbălsămată de miresme, aşa cum ar fi azi grădina vilei Pamfilia sau aceea a palatului Borghese.

Henri poposi la umbra unui boschet; în momentul acela poarta de zăbrele ce dădea spre ţărmul fluviului scrâşni din ţâţâni şi un bărbat înfăşurat într-o mantie largă, cafenie, pătrunse în grădină, însoţit de un fel de paj. Zărindu-l pe Henri, care era prea copleşit de gânduri ca să ia aminte la el, noul venit se furişă printre copaci, în aşa fel încât să nu prindă de veste nici du Bouchage, nici altcineva.

Henri nici măcar nu băgă de seamă că între timp sosise cineva în mare taină; doar când întoarse capul după câteva clipe, îl văzu pe bărbatul cel misterios strecurându-se în palat.

După ce mai zăbovi aşa vreo zece minute pe afară, tocmai se pregătea să intre la rândul său în casă pentru a întreba vreun fecior la ce oră anume credea că ar putea da ochi cu fratele său, când un slujitor, care părea să-l caute prin grădină, zărindu-l, se îndreptă spre el şi-l rugă să poftească în bibliotecă, unde îl aştepta cardinalul.

Henri se urni agale din loc pentru a da urmare acestei invitaţii, bănuind că avea de dat o nouă luptă; îl găsi pe fratele său îmbrăcându-se, cu ajutorul unui camerier, în straie ecleziastice cu o croială puţin cam laică, dar elegante şi, mai cu seamă, comode.

— Bună dimineaţa, conte! îl întâmpină cardinalul. Ce mai veşti, frăţioare?

— Veşti minunate despre familia noastră — îi răspunse Henri. Anne, precum ştii probabil, şi-a dovedit în chip strălucit destoinicia în timpul retragerii de la Anvers şi trăieşte.

— Şi, slavă Domnului, domnia ta eşti bine, sănătos, Henri?

— Da, frăţioare.

— Vezi, dar — îi atrase atenţia cardinalul — că Atotputernicul şi-a întins braţul asupra noastră.

— Recunoştinţa pe care i-o port e atât de adâncă, frăţioare, încât m-am hotărât să-mi închin pe veci viaţa stăpânului ceresc, slujindu-l până la capătul zilelor mele; vreau deci să-ţi vorbesc cu tot dinadinsul despre această hotărâre, ce mi se pare destul de coaptă acum şi despre care ţi-am spus câte ceva mai înainte.

— Tot te mai gândeşti la asta, du Bouchage? rosti cardinalul pe un ton uşor ridicat, care arăta că Joyeuse avea să

întâmpine într-adevăr o împotrivire.

— Tot, frăţioare.

— Dar e cu neputinţă, Henri — răspunse cardinalul — nu ţi s-a spus, doar?

— N-am ascultat ce mi s-a spus, frăţioare, pentru că un glas mai puternic dinlăuntrul meu mă împiedică să aud orice cuvânt ce încearcă să mă îndepărteze de Dumnezeu cel atotputernic.

— Nu eşti chiar atât de neştiutor, frăţioare, de rosturile lumii acesteia — rosti cardinalul cu toată seriozitatea — ca să-ţi închipui că glasul acela lăuntric e într-adevăr glasul Celui de Sus; dimpotrivă şi ţi-o spun cu toată convingerea, e vorba mai curând de un simţământ cât se poate de pământesc. Dumnezeu n-are nici un amestec în treaba asta, nu lua deci în deşert numele său binecuvântat şi, mai cu seamă, nu căuta să te amăgeşti, confundând un simţământ pământesc cu un glas venit din tării.

— Nu caut de fel să mă amăgesc, frăţioare, voiam numai să-ţi spun că simt în mine un îndemn nestăvilit ce mă poartă spre reculegere şi singurătate.

— Bravo, Henri, acum putem vorbi, în sfârşit, omeneşte. Ei bine, dragul meu, în cazul acesta, uite care cred eu c-ar fi mijlocul cel mai bun: ţinând seama de dorinţele tale, am să te fac cel mai fericit om din lume.

— O, mulţumesc, din suflet îţi mulţumesc, frăţioare!

— Ascultă-mă atunci, Henri. Lucrul cel mai bun pe care-l ai de făcut e să iei o pungă cu bani şi doi scutieri şi să cutreieri toată Europa, aşa cum îi şade bine unui vlăstar al familiei din care ne tragem. Vei cerceta cu prilejul acesta ţări îndepărtate, Tartaria, Rusia chiar, laponii, popoarele acelea pe care nu le vede niciodată soarele; vei putea astfel să te cufunzi cât de adânc în gândurile tale, până ce viermele pustiitor ce-ţi roade sufletul va fi pierit sau îşi va fi împlinit măsura... Şi atunci ai să te poţi întoarce din nou în mijlocul nostru.

Henri, care şedea într-un jilţ, se ridică în picioare, cu un aer şi mai grav decât al fratelui său.

— Nu m-ai înţeles, monseniore — spuse el.

— Iartă-mă, Henri, dar parcă vorbeai adineauri de reculegere şi singurătate.

— Da, e adevărat, dar, vorbind despre reculegere şi

singurătate, mă gândeam la mânăstire, frăţioare şi nicidecum la călătorii; a cutreiera lumea înseamnă să te mai poţi bucura încă de viaţă, în timp ce eu aproape că nu doresc altceva decât să mor şi, dacă nu mi-e dat totuşi să mor, cel puţin să cunosc liniştea morţii.

— Ce idee smintită! Iartă-mă că ţi-o spun, Henri, fiindcă, la urma urmei, când un om vrea neapărat să fie singur, poate fi singur oriunde. Dar, dacă aşa doreşti domnia ta, fie şi mânăstirea. Ei bine, acum îmi dau seama pentru ce te-ai gândit să vii la mine ca să-mi împărtăşeşti dorinţa ta. Cunosc nişte benedictini cât se poate de învăţaţi, nişte augustini foarte destoinici, ale căror lăcaşuri sunt vesele, plăcute, tihnite şi primitoare. Îndeletnicindu-te cu meşteşugurile ştiinţei şi ale artei, vei petrece un an de îmbietoare desfătări, în mijlocul unor oameni aleşi, ceea ce înseamnă foarte mult, fiindcă nu trebuie să te înjoseşti niciodată în lumea aceasta şi dacă, după un an, tot vei mai stărui în hotărârea domniei tale, ei bine, atunci, dragă Henri, n-am să-ţi mai pun nici o stavilă în cale, ba chiar eu însumi am să-ţi deschid porţile prin care vei purcede lin spre fericirea veşnică.

— Văd eu că nu mă înţelegi deloc, frăţioare — răspunse du Bouchage, clătinând capul — sau, mai bine zis, mintea prealuminată a domniei tale nu vrea să mă înţeleagă; nu o petrecere veselă şi nici o singurătate plăcută e aceea ce-mi doreşte inima, ci o viaţă cât mai aspră, mai întunecată, o moarte cât mai sinistră; vreau să mă călugăresc şi, călugărindu-mă, să nu-mi rămână altă bucurie decât aceea de a-mi săpa singur mormântul şi de a-mi petrece viaţa într-o nesfârşită rugăciune.

Cardinalul încruntă sprâncenele şi se ridică din jilţ.

— Ba da — spuse el — am înţeles foarte bine şi încercam, împotrivindu-mă fără cuvinte meşteşugite şi fără dialectică, să clintesc hotărârea dumitale nesăbuită. Văd însă că n-am încotro; ascultă-mă deci.

— Oh, frăţioare! suspină Henri, abătut. Nu căuta să mă îndupleci; ar fi de prisos.

— Frăţioare, am să-ţi vorbesc în numele lui Dumnezeu, în primul rând, în numele bunului Dumnezeu, pe care-l huleşti, spunând că hotărârea aceasta sălbatică el ţi-a sădit-o în suflet: Atotputernicul nu primeşte asemenea jertfiri nesocotite. Eşti un

om slab, dacă te poţi lăsa atât de lesne doborât de prima încercare dureroasă. Cum ar putea fi Dumnezeu mulţumit de jertfa nevrednică pe care te gândeşti să i-o aduci?

Henri făcu un gest.

— O, n-am de gând să te cruţ, frăţioare, de vreme ce domnia ta nu înţelegi să ne cruţi pe nici unul dintre noi — continuă cardinalul — de vreme ce nu-ţi pasă de mâhnirea pe care i-o pricinuieşti fratelui nostru mai mare, mie însumi...

— Mă iartă, te rog — îi tăie vorba Henri, împurpurându-se la faţă — mă iartă, monseniore; a sluji părintelui nostru ceresc e oare un lucru atât de urgisit şi de ruşinos, încât o familie întreagă trebuie să se tânguiască din pricina asta? Domnia ta însuşi, frăţioare, al cărui chip îl văd zugrăvit în camera asta înveşmântat în purpură, în odăjdii şi diamante, nu eşti oare slava şi bucuria casei noastre, cu toate că ţi-ai pus viaţa în slujba împăratului ceresc, aşa cum fratele nostru mai mare şi-a pus-o în slujba stăpânitorilor pământului?

— Copilule, copilule! exclamă cardinalul, pierzându-şi răbdarea. Mă faci să cred că ţi-ai pierdut minţile. Cum poţi oare asemui palatul meu cu o mânăstire; cei o sută de slujitori ai mei, olăcarii mei, gentilomii şi gărzile mele, cu chilia şi târnul, singurele arme şi singura avuţie a monahului! Eşti nebun? N-ai spus adineauri că vrei să te lepezi de toate aceste deşertăciuni, pentru mine atât de necesare: tablourile, vasele de preţ, măreţia şi vâlva de care sunt înconjurat? Nutreşti oare, ca mine, dorinţa şi nădejdea de a pune pe frunte tiara sfântului Petru? Asta se cheamă o îndeletnicire vrednică de un om; umbli, te zbaţi, trăieşti; dar dumneata, o, dumneata nu râvneşti nimic altceva decât cazmaua minerului, hârleţul trapistului, mormântul groparului; fără libertate, fără bucurie, fără speranţă. Şi toate astea — îmi crapă obrazul de ruşinea domniei tale, fiindcă eşti bărbat — toate astea pentru că eşti îndrăgostit de o femeie care nu te iubeşte! Într-adevăr, Henri, ne faci neamul de râs!

— Frăţioare — izbucni tânărul, palid la faţă şi cu ochii aprinşi de un foc mocnit — crezi oare c-ar fi mai bine să-mi zbor creierii cu un foc de pistol ori să mă folosesc de faptul că am cinstea să port o spadă pentru a-mi străpunge pieptul cu ea? O, Doamne, monseniore, domnia ta, care eşti cardinal şi prinţ, dezleagă-mă rogu-te, de acest păcat de moarte, căci totul se va

termina atât de repede, încât nici nu vei avea răgazul să duci până la capăt gândul acesta respingător şi nevrednic: că eu aş putea să-mi înjosesc neamul, ceea ce, slavă Domnului, în vecii vecilor n-ar face un Joyeuse.

— Haide, haide, Henri! spuse cardinalul, trăgându-l spre dânsul pe fratele său şi îmbrăţişându-l. Haide, odorul nostru drag şi scump tuturor, încearcă să uiţi lucrurile astea şi fii îndurător cu cei ce te iubesc. Ascultă-mă, te rog, îţi vorbesc ca un om egoist. Precum ştii, suntem cu toţii fericiţi, aşa cum rareori se întâmplă pe lumea aceasta, unii pentru că şi-au văzut năzuinţele împlinite, alţii datorită feluritelor haruri cu care Dumnezeu a binecuvântat din belşug viaţa noastră; nu arunca, Henri, te rog din toată inima, otrava ucigătoare a sihăstriei tale peste bucuriile familiei noastre; gândeşte-te că tatăl tău va fi îndurerat; gândeşte-te că noi toţi vom purta pe frunte umbra cernită a suferinţei pe care ne-o vei prilejui. Înduplecă-te, Henri, te rog din suflet: schimnicia nu-i pentru tine. N-am să-ţi spun c-ai să-ţi găseşti mormântul în mânăstire, căci ai să-mi răspunzi, sărmane, cu un zâmbet al cărui tâlc, din păcate, e lesne de înţeles; nu, am să-ţi spun, în schimb, că mânăstirea e mai cumplită decât mormântul: mormântul nu stinge decât făclia vieţii, în timp ce mânăstirea stinge făclia minţii; mânăstirea te sileşte să pleci fruntea în loc să ţi-o înalţi spre cer; umezeala bolţilor pătrunde încetul cu încetul în sânge, răzbate chiar până în măduva oaselor, preschimbându-l pe călugăr într-o statuie de granit printre alte statui ce străjuiesc mânăstirea. Frăţioare, frăţioare, ia seama: nu avem decât prea puţini ani înainte şi o singură tinereţe. Ei bine, cei mai frumoşi ani ai tinereţii se vor irosi şi ei, de vreme ce eşti stăpânit de o durere atât de copleşitoare; la treizeci de ani însă vei fi bărbat în lege şi, o dată cu vârsta, va veni şi chibzuinţă maturităţii; rămăşiţele acestei suferinţe istovite vor fi îndepărtate şi ţi se va trezi iar pofta de viaţă, numai că va fi prea târziu; fiindcă atunci vei fi trist, urâţit, şubred, în inima ta nu va mai pâlpâi nici un foc şi din ochiul tău nu va mai scăpăra nici o scânteie; cei de care vei vrea să te apropii se vor feri de tine ca de un mormânt încărunţit, în al cărui adânc întunecos pri-virea se teme să coboare. Ascultă-mă, Henri, ascultă glasul prieteniei şi al înţelepciunii.

Tânărul rămase neclintit şi mut. Cardinalul crezu că reuşise să-l înduioşeze şi să-i zdruncine hotărârea.

— Uite — îl povăţui el — mai sunt şi alte mijloace pe care ai putea să le încerci, Henri; nimic nu te împiedică, bunăoară, să porţi pretutindeni cu tine, în zarva lumii, la petreceri, săgeata otrăvită ce-ţi sângerează inima, să iei parte la ospeţele noastre, să te aşezi cu ea la masă; fă şi tu aşa cum face puiul de căprioară care, atunci când e rănit, o ia razna prin crânguri, prin tufe şi mărăcinişuri, silindu-se să smulgă săgeata împlântată în coastă şi care spânzură aninată de buzele rănii; şi uneori săgeata se desprinde.

— Frăţioare, fii bun, rogu-te şi nu mai stărui — zise Henri. Ceea ce ţi-am spus nu este o toană de-o clipă, un imbold trecător, ci rodul unei îndelungate şi dureroase chibzuinţe. Frăţioare, pentru numele lui Dumnezeu, te rog din tot sufletul, fă-mi hatârul pe care ţi-l cer!

— Ei, hai, spune, să auzim ce doreşti?

— O scutire, monseniore.

— Pentru ce?

— Pentru a scurta sorocul uceniciei.

— Ah, eram sigur, du Bouchage. Cu toată străşnicia la care vrei să te supui, tot om de lume ai rămas, sărmane. Cunosc dinainte motivele pe care ai să mi le spui. Da, da, aşa e, faci parte, într-adevăr, din lumea noastră; semeni cu tinerii aceia care se înrolează ca voluntari şi sunt gata să intre în foc, înfruntând gloanţele şi loviturile, dar care se codesc când e vorba să sape un şanţ, ori să măture prin corturi. Mai sunt speranţe încă, Henri! Cu atât mai bine, cu atât mai bine!

— Scutirea, frăţioare, scutirea, te rog în genunchi.

— Îţi făgăduiesc c-o s-o ai; am să scriu la Roma. Până să sosească răspunsul însă, mai ai de aşteptat încă o lună; în schimb, făgăduieşte-mi şi tu un lucru.

— Anume?

— Că, în luna asta, cât mai ai de aşteptat, n-o să respingi nici una din plăcerile ce-ţi vor ieşi în cale; şi dacă, peste o lună, vei rămâne totuşi la hotărârea dumitale, Henri, ei bine, atunci am să-ţi dau eu însumi scutirea cu mâna mea. Eşti mulţumit acum? Nu mai ai nici o altă dorinţă?

— Nu, frăţioare, mulţumesc; totuşi o lună e prea mult şi tărăgănelile astea mă omoară!

— Până atunci, frăţioare, caută să-ţi alungi urâtul şi, pentru început, n-ai vrea bunăoară să iei masa cu mine la

prânz? Să ştii că am o companie plăcută pe ziua de azi.

Şi înalta faţă bisericească avu un zâmbet pe care, cu drept cuvânt, i l-ar fi invidiat chiar şi cel mai monden dintre favoriţii lui Henric al III-lea.

— Frăţioare... — spuse du Bouchage, incercând să se împotrivească.

— Nu încape nici o scuză; nu mă ai decât pe mine aici şi, de vreme ce de-abia ai sosit din Flandra, bănuiesc că locuinţa dumitale nu este încă pregătită.

Rostind aceste cuvinte, cardinalul se ridică din jilţ şi dădu la o parte o draperie ce acoperea uşa unei încăperi spaţioase, somptuos mobilată.

— Poftiţi, contesă — spuse el — poate că vom reuşi să-l convingem pe domnul conte du Bouchage să rămână cu noi.

În clipa în care cardinalul ridicase draperia, Henri văzuse stând cufundat în pernele unui divan pe tânărul paj care intrase în grădină împreună cu gentilomul necunoscut pe poarta grilajului de la marginea apei şi observase numaidecât, înainte ca prelatul să fi apucat să spună ceva, că pajul era de fapt o femeie.

Ceva ca o spaimă năprasnică, o răbufnire nestăvilită de groază îl cotropi deodată şi, în timp ce cardinalul, ca un om de lume, se ducea să ia mâna tânărului paj ca să-l conducă, Henri du Bouchage o zbughi pe uşă atât de grabnic, încât atunci când François se înapoie împreună cu doamna, care surâdea luminată de speranţa că va reuşi să întoarcă din nou un suflet stingher în mijlocul oamenilor, camera era pustie.

François se încruntă şi, aşezându-se la o masă încărcată cu vrafuri de scrisori şi hârtii, scrise la repezeală câteva rânduri.

— Sunteţi atât de bună să sunaţi, dragă contesă — spuse el. Clopoţelul se află chiar lângă mâna dumneavoastră.

Pajul se supuse.

Un slujitor de încredere se înfăţişă pe loc.

— O ştafetă să încalece numaidecât — porunci François — şi să ducă scrisoarea asta domnului de Joyeuse, marele amiral, la Château-Thierry.

Capitolul LXXXVI S-a dat de urma lui Aurilly

A doua zi, la palat, monarhul tocmai lucra cu ministrul de finanţe, când i se aduse la cunoştinţă că domnul de Joyeuse, amiralul, sosise chiar atunci de la Château-Thierry cu un mesaj din partea domnului duce de Anjou şi aştepta în sala mare de audienţe.

Suveranul se grăbi să-şi părăsească treburile şi să alerge în întâmpinarea unui prieten atât de apropiat.

Sala era împânzită de ofiţeri şi curteni; regina-mamă venise şi dânsa în seara aceea la palat, însoţită de domnişoarele ei de onoare, iar zglobiile domnişoare, ca întotdeauna, erau la rândul lor escortate, ca nişte aştri, de numeroşi sateliţi.

Regele îi dădu lui Joyeuse mâna să i-o sărute şi roti o privire mulţumită peste capetele celor de faţă.

În colţul de lângă uşa de la intrare se afla, ca de obicei, Henri du Bouchage, care îşi îndeplinea cu sfinţenie slujba şi îndatoririle. Monarhul socoti de cuviinţă să-i mulţumească, făcându-i un semn prietenos din cap, la care Henri răspunse cu o adâncă plecăciune. În faţa acestor mărturii de prietenie, Joyeuse întoarse capul şi-i zâmbi de departe fratelui său, ferindu-se totuşi să-l salute făţiş pentru a nu nesocoti eticheta.

— Sire — luă cuvântul Joyeuse — vin din partea ducelui de Anjou, care s-a întors de curând din expediţia sa din Flandra.

— Ce mai face fratele meu, domnule amiral, e bine? întrebă monarhul.

— Atât de bine, sire, pe cât îi îngăduie starea sa sufletească; mă simt totuşi dator să spun maiestăţii voastre că monseniorul mi se pare suferind.

— Cred c-ar avea nevoie să se mai distreze puţin după nenorocirea ce i s-a întâmplat — îşi dădu cu părerea suveranul, încântat că poate trâmbiţa înfrângerea pe care o suferise fratele său, prefăcându-se că-l compătimeşte.

— Aşa cred şi eu, sire.

— După câte am auzit, domnule amiral, a fost un adevărat prăpăd.

— Sire...

— Dar, mulţumită domniei tale, o bună parte din armată a fost salvată. Îţi mulţumesc, domnule amiral, îţi mulţumesc. Domnul de Anjou, sărmanul, nu doreşte oare să ne vadă?

— Din toată inima, sire.

— Atunci, îl vom vedea. Nu sunteţi de aceeaşi părere,

doamnă? adăugă Henric, întorcându-se către Caterina, al cărei chip se străduia să ascundă suferinţele pe care le încerca în adâncul sufletului ei.

— Sire — răspunse regina — eram gata să mă duc singură în întâmpinarea fiului meu, dar, de vreme ce maiestatea voastră binevoieşte a împărtăşi aceeaşi dorinţă, însufleţită de o caldă prietenie, călătoria aceasta va fi pentru mine o adevărată plăcere.

— Mergeţi cu noi, domnilor — le spuse regele curtenilor. Plecăm mâine, aş vrea să poposesc peste noapte la Meaux.

— Sire, pot deci să-i anunţ monseniorului această fericită veste?

— Nicidecum! Aşa repede vrei să mă părăseşti, domnule amiral? Nici nu vreau s-aud. Îmi dau seama că un Joyeuse poate fi îndrăgit de fratele meu, care abia-l aşteaptă să se întoarcă, numai că, slavă Domnului, avem doi Joyeuse… Du Bouchage, dacă nu te superi, ai să pleci dumneata la Château-Thierry.

— Sire — întrebă Henri — mi-e îngăduit ca, după ce voi fi înştiinţat pe monseniorul duce de Anjou despre sosirea maiestăţii voastre, să mă înapoiez la Paris?

— Treaba dumitale, du Bouchage, faci cum pofteşti — răspunse regele.

Henri salută şi se îndreptă spre uşă. Din fericire însă Joyeuse îl pândea.

— Îmi daţi voie, sire, să-i spun ceva fratelui meu? întrebă el.

— Spune-i. Dar ce mai e? îl iscodi monarhul, cu voce scăzută.

— Ce să fie, sire? Se grăbeşte să plece ca să-şi îndeplinească misiunea cât mai repede şi să se poată întoarce înapoi într-un suflet, ceea ce, drept să vă spun, sire, ne strică toate planurile şi mie şi domnului cardinal.

— Du-te atunci, du-te şi expediază-mi-l numaidecât pe îndrăgostitul ăsta furios.

Anne alergă după fratele său şi-l ajunse din urmă într-una din anticamerele palatului.

— Ei, cum văd eu — spuse Joyeuse — eşti nerăbdător să pleci, Henri?

— Bineînţeles, frăţioare.

— Ca să te întorci cât mai curând, nu-i aşa?

— Într-adevăr.

— Aşa puţin vrei să stai la Château-Thierry?

— Cât mai puţin.

— Şi de ce, mă rog?

— Pentru că n-am ce căuta, frăţioare, într-un loc unde toată lumea petrece.

— Dimpotrivă, Henri, tocmai pentru că monseniorul duce de Anjou urmează să dea nişte serbări, ar trebui să mai rămâi câtva timp la Château-Thierry.

— Mi-e cu neputinţă, frăţioare.

— Din pricina dorinţei tale de singurătate şi fiindcă ţi-a intrat în cap cu tot dinadinsul să trăieşti ca un pustnic?

— Întocmai, frăţioare.

— Te-ai dus să ceri o scutire monarhului?

— Cine ţi-a spus?

— Am aflat.

— Într-adevăr, am fost.

— N-ai s-o capeţi, să ştii.

— De ce, frăţioare?

— Pentru că regele n-are nici un interes să se lipsească de un slujitor ca dumneata.

— Fratele meu cardinalul va face atunci ceea ce nu va voi să facă maiestatea sa.

— Şi toate astea pentru o femeie!

— Anne, te rog din suflet, nu mai stărui.

— A, fii pe pace, n-am de gând s-o iau iarăşi de la capăt, dar, de astă dată cel puţin, să vorbim cu cărţile pe faţă. Pleci acum la Château-Thierry; ei bine, în loc să te înapoiezi de-acolo atât de repede cum vrei tu, doresc să mă aştepţi la mine, în apartament, până sosesc; a trecut doar atâta vreme de când n-am mai stat împreună; simt nevoia, mă înţelegi, să fiu iarăşi singur cu tine.

— Frăţioare, dumneata te duci la Château-Thierry ca să petreci. Frăţioare, dacă aş rămâne la Château-Thierry, ar însemna să-ţi stric tot cheful.

— O, vezi-ţi de treabă! În privinţa asta sunt de fier, să ştii şi spre norocul meu am o natură fericită, în stare să ţină piept melancoliilor domniei tale.

— Frăţioare...

— Îmi dai voie, conte — rosti autoritar amiralul, apăsând

pe cuvinte — eu ţin aici locul tatălui nostru şi îţi poruncesc să mă aştepţi la Château-Thierry; îţi stă la dispoziţie apartamentul meu, de care te vei putea folosi. E la parter şi dă spre parc.

— Dacă-mi ordoni, frăţioare... — zise Henri, resemnat.

— Spune-i cum pofteşti, conte, ordin sau dorinţă, numai să faci bine şi să m-aştepţi.

— Am să te-ascult, frăţioare.

— Şi sunt convins că n-ai să-mi porţi pică — adăugă Joyeuse, strângându-l pe tânăr în braţe.

Henri se desprinse puţin îmbufnat poate din îmbrăţişarea frăţească, porunci să i se aducă gonacii şi plecă numaidecât la Château-Thierry. Alerga furios, ca un om căruia i s-au răsturnat toate planurile, adică mâncând pământul.

În aceeaşi seară urca, înainte de căderea nopţii, dealul pe care e aşezat oraşul Château-Thierry şi la poalele căruia curge Marna.

Numele său avu darul de a-i deschide porţile castelului princiar; în schimb, trebui să aştepte mai bine de un ceas ca să fie primit în audienţă.

Prinţul, spuneau unii, se afla în apartamentele sale; dormea, îl înştiinţă altcineva; făcea muzică, era de părere camerierul. Nici unul dintre slujitori însă nu era în măsură să-i dea un răspuns desluşit.

Henri stărui, dornic să ducă la bun sfârşit misiunea încredinţată de suveran, ca să nu mai fie obligat să se gândească la ea şi să poată rămâne singur cu tristeţea lui.

La stăruinţele lui şi cum toată lumea ştia că atât el, cât şi fratele său erau în strânse relaţii cu ducele, fu poftit într-unul din saloanele de la primul etaj, unde prinţul catadicsi, în sfârşit, să-l primească.

Trecu astfel o jumătate de oră în care înserarea coborî încetul cu încetul din tării.

Într-un târziu, pasul tărăgănat şi greu al ducelui se auzi străbătând galeria; recunoscându-l, Henri se pregăti să-l întâmpine cu ceremonialul de rigoare. Prinţul, care părea însă foarte grăbit, îl scuti de la bun început pe ambasador de orice formalităţi, luându-l de mână şi îmbrăţişându-l.

— Bun sosit, conte! spuse el. De ce te-au pus pe drumuri ca să vii să vezi un biet învins?

— Suveranul m-a trimis, monseniore, să vă înştiinţez că

doreşte foarte mult să vadă pe alteţa voastră şi că, pentru a-i lăsa răgazul să se odihnească după atâta osteneală, maiestatea sa însăşi va veni în întâmpinarea alteţei voastre, urmând ca mâine, cel mai târziu, să sosească la Château-Thierry.

— Regele soseşte mâine! exclamă François, cu un gest contrariat. Se stăpâni însă numaidecât. Mâine! mâine! spuse el. Bine, dar până mâine n-o să putem face nici un fel de pregătiri, atât la castel cât şi în oraş, pentru a primi cum se cuvine pe maiestatea sa!

Henri se mulţumi să se încline, ca un om care avea doar datoria să împărtăşească un ordin, dar nu să-l şi comenteze.

— Maiestăţile lor sunt atât de nerăbdătoare să vadă pe alteţa voastră, încât n-au mai avut vreme să se gândească la încurcăturile pe care le-ar putea prilejui.

— Atunci — zise prinţul cu însufleţire — atunci trebuie să fac totul la iuţeală. Te las deci, Henri. Îţi mulţumesc că te-ai ostenit să vii atât de repede, fiindcă, după cum văd, ai alergat într-un suflet. Caută deci şi te odihneşte.

— Alteţa voastră nu mai are nici un alt ordin să-mi dea? întrebă respectuos Henri.

— Nici unul. Du-te la culcare! Voi porunci să ţi se servească masa la dumneata în odaie, conte. Nu primesc pe nimeni astă-seară, nu prea mă simt bine, sunt neliniştit; mi-a pierit şi somnul şi pofta de mâncare, aşa încât duc o viaţă mai mult decât tristă, pe care, îţi dai seama, nu pot obliga pe nimeni s-o împărtăşească. A, să nu uit, ai auzit ce s-a întâmplat?

— Nu, monseniore. Ce s-a întâmplat?

— Aurilly a fost mâncat de lupi...

— Aurilly?! exclamă Henri, uimit.

— Da, el... sfârtecat!... Ce curios când te gândeşti: toţi oamenii din preajma mea au parte de o moarte năprasnică! Noapte bună, conte, somn uşor!

Şi prinţul se îndepărtă grăbit.

Capitolul LXXXVII Îndoiala

Henri coborî la parter şi, în timp ce străbătea anticamerele, întâlni o mulţime de ofiţeri, cunoscuţi de-ai lui,

care se repeziră să-l întâmpine, oferindu-se care mai de care să-l conducă la apartamentul fratelui său, apartament situat în capătul uneia dintre aripile castelului.

Ducele îi propusese lui Joyeuse să locuiască în biblioteca palatului tot timpul şederii sale la Château-Thierry.

Din cele două saloane mobilate pe vremea lui Francisc I şi care comunicau între ele se trecea în bibliotecă; ferestrele ultimei încăperi aveau priveliştea spre parc.

Comod din fire şi în acelaşi timp om cultivat, Joyeuse poruncise să i se facă patul chiar în bibliotecă; în felul acesta, era de ajuns să întindă braţul ca să se poată bucura de comorile ştiinţei şi să deschidă ferestrele ca să se delecteze cu frumuseţile naturii: fiinţele superioare simt nevoia unor desfătări cât mai depline şi adierile dimineţii, cântecul păsărelelor ca şi mireasma florilor sporeau şi mai mult farmecul trioletelor lui Clément Marot şi al odelor lui Ronsard.

Henri hotărî să păstreze lucrurile aşa cum se aflau, nu pentru că ar fi avut aceleaşi gusturi ca şi fratele său, care era un sibarit şi o fire poetică, ci din indiferenţă şi fiindcă, oriunde ar fi locuit, acolo sau într-altă cameră, pentru el era totuna.

Cum însă, oricare ar fi fost starea lui sufletească, educaţia pe care o primise îl făcea să nu nesocotească niciodată datoriile sale faţă de monarh sau faţă de prinţii din casa regală a Franţei, contele avu grijă să se intereseze îndeaproape în care parte anume a castelului locuia ducele de Anjou de când se înapoiase din bătălie.

În privinţa aceasta, întâmplarea îl favorizase pe Henri, scoţându-i în cale cea mai minunată călăuză pe care şi-o putea dori; e vorba de tânărul cornet a cărui indiscreţie dezvăluise prinţului taina contelui du Bouchage, în satul acela din Flandra în care am poposit la un moment dat împreună cu eroii noştri; cornetul fusese necontenit în preajma prinţului, de când acesta se înapoiase în ţară şi putea deci să-i dea cele mai amănunţite lămuriri lui Henri.

Sosind la Château-Thierry, la început prinţul fusese ahtiat de petreceri şi zaiafeturi; locuia pe atunci în apartamentele mari, primea dimineaţa şi seara, iar în timpul zilei hăituia cerbii în pădure sau vâna cu coţofene în parc; dar, de când aflase vestea morţii lui Aurilly, veste care nimeni nu ştia cum îi ajunsese la ureche, prinţul se retrăsese în pavilionul din mijlocul

parcului; pavilionul acesta, un fel de sihăstrie în care, în afară de cei mai apropiaţi dintre gentilomii de la curtea prinţului, nu putea pătrunde nimeni altcineva, era tăinuit în frunzişul arborilor şi abia dacă se zărea peste crestele carpenilor gigantici sau prin desimea gardurilor vii.

Prinţul trăia retras, aşadar, de două zile în pavilionul respectiv; cei care nu-l cunoşteau prea bine spuneau că mâhnirea pe care i-o pricinuise moartea lui Aurilly îl îndemnase să caute singurătatea; cei care-l cunoşteau însă pretindeau că în pavilionul din parc se petreceau nu ştiu ce lucruri necurate sau ruşinoase care, odată şi odată, aveau să iasă la lumina zilei. Şi una şi cealaltă din aceste ipoteze erau deopotrivă vrednice de crezare, cu atât mai mult cu cât prinţul părea disperat ori de câte ori era nevoit să vină la castel pentru cine ştie ce treabă sau ca să primească vreun oaspete; aşa că, de îndată ce termina ce avea de făcut sau de cum pleca oaspetele, se grăbea să se întoarcă din nou în sihăstria sa, unde era slujit doar de doi valeţi bătrâni, care-l ştiau de când venise pe lume.

— În cazul acesta — spuse Henri — dacă prinţul e în asemenea toane, mă tem că serbările n-au să fie prea vesele.

— Cu siguranţă — răspunse cornetul — fiindcă toată lumea va fi mişcată de suferinţele prinţului, pe care soarta l-a lovit nu numai în mândria lui, dar şi în cele mai adânci sentimente de prietenie.

Fără voia lui, Henri continuă să-i pună mereu alte întrebări, simţind cum, pe măsură ce întreba, curiozitatea lui sporea în chip ciudat: moartea lui Aurilly, pe care-l cunoscuse la curte şi pe care-l întâlnise din nou, mai apoi, în Flandra; aparenta indiferenţă cu care prinţul îi anunţase pierderea suferită; singurătatea în care se spunea că prinţul trăia ferecat în urma acestei morţi, toate lucrurile acestea erau cumva legate, fără să-şi poată da seama în ce fel anume, de canavaua mohorâtă şi misterioasă pe care, de o bucată de vreme, erau brodate întâmplările propriei sale vieţi.

— Parcă ziceai adineauri — îl întrebă el pe cornet — că nu se ştie cum a ajuns la urechea prinţului vestea morţii lui Aurilly?

— Nu.

— Totuşi — stărui el — nu s-a auzit nici un zvon în legătură cu asta?

— Bineînţeles — mărturisi cornetul — c-o fi adevărat ori

nu, ştiţi dumneavoastră, totdeauna trebuie să se audă ceva.

— Şi cam ce anume, spune-mi şi mie.

— Se zice că prinţul era la vânătoare în răchitişul de lângă râu şi că s-ar fi răzleţit de ceilalţi vânători, fiindcă, ştiţi cum e dânsul, face totul după cum i se năzare, îşi ia vânt şi se înfierbântă deodată, fie că-i vorba de vânătoare sau de ştiu eu ce petrecere, de o bătălie sau de un necaz care-l apasă, când, la un moment dat, l-au văzut întorcându-se cu o figură îndurerată. Crezând că avusese vreo păţanie oarecare, aşa cum se întâmplă de obicei la vânătoare, curtenii au început să-l iscodească. Ţinea în mână două fişicuri de galbeni. "Vă daţi seama, domnilor? a rostit el cu o voce întretăiată. Aurilly a murit, Aurilly a fost mâncat de lupi."

Care mai de care s-a grăbit să protesteze, zicând că nu se poate. "Ba da, a întărit prinţul, aşa e cum vă spun, pe legea mea! Bietul cântăreţ din lăută a fost toată viaţa lui mult mai iscusit muzicant decât călăreţ; calul lui pare-se c-ar fi luat-o razna şi că Aurilly ar fi căzut într-o râpă unde a şi murit. A doua zi, doi călători care treceau prin dreptul râpei au găsit un hoit pe jumătate mâncat de lupi şi cea mai bună dovadă că lucrurile s-au petrecut într-adevăr aşa şi că tâlharii n-au nici un amestec în treaba asta sunt aceste două fişicuri de galbeni pe care Aurilly le avea asupra lui şi care mi-au fost înapoiate aşa cum erau, fără să lipsească nimic." Cum însă nimeni nu văzuse pe cel ce-i adusese fişicurile — continuă cornetul — toată lumea s-a gândit că fusese probabil înmânate prinţului de către cei doi călători care se întâlniseră cu dânsul pe malul râului şi, recunoscându-l, îl înştiinţaseră despre moartea lui Aurilly.

— Curios — murmură Henri.

— Cu atât mai curios — urmă cornetul — cu cât se mai spune că cineva l-ar fi văzut pe prinţ... o fi adevărat sau o fi numai o scornire?... deschizând portiţa parcului din dreptul castanilor şi că puţin mai apoi s-ar fi strecurat pe poartă două umbre. Prinţul, aşadar, a dat drumul în parc la doi oameni, adică celor doi călători; din ziua aceea prinţul s-a retras în pavilion şi nimeni nu l-a mai zărit de atunci decât pe furiş.

— Şi n-a văzut nimeni cum arată cei doi călători? întrebă Henri.

— Eu — răspunse cornetul. Ducându-mă într-o seară pentru a-i cere prinţului parola pentru straja castelului, am

întâlnit un om care nu părea să fie de la curtea alteţei sale; de văzut însă n-am putut să-i văd figura, fiindcă în clipa în care a dat ochii cu mine s-a întors şi şi-a tras pe faţa gluga laibărului.

— Gluga laibărului?

— Da, părea să fie un ţăran flamand după înfăţişare şi nu ştiu de ce mi-a amintit de omul acela care era cu dumneavoastră atunci când ne-am întâlnit în Flandra.

Henri tresări; observaţia cornetului se asocia cu interesul nedesluşit, dar stăruitor, pe care i-l stârnise această poveste. Ştiind că Diane împreună cu însoţitorul ei fuseseră lăsaţi în grija lui Aurilly şi lui îi trecuse prin minte că cei doi călători care-i anunţaseră prinţului moartea bietului cântăreţ din lăută nu erau nişte necunoscuţi pentru dânsul.

Henri îl privi cercetător pe cornet.

— Şi în momentul în care ţi s-a părut că-l recunoşti pe omul ăsta, la ce te-ai gândit, domnule, dacă-mi dai voie să te întreb? îl iscodi el.

— Uitaţi ce cred eu — răspunse cornetul — deşi n-aş putea să spun nimic precis: prinţul n-a părăsit pesemne planurile sale în privinţa ţărilor flamande; drept care se foloseşte de spioni tocmiţi în slujba domniei sale; omul cu laibăr de lână trebuie să fie vreunul din aceşti spioni care, ducându-se în recunoaştere, va fi auzit despre păţania muzicantului şi, la întoarcere, va fi adus două veşti deodată.

— Se prea poate — spuse Henri, îngândurat. Dar ce făcea omul ăsta când l-ai văzut dumneata?

— Mergea de-a lungul gardului viu ce mărgineşte parterul castelului — se vede foarte bine de aici, de la fereastră — şi părea că se îndreaptă spre sere.

— Ziceai, aşadar, că cei doi călători, căci parc-aşa ziceai c-ar fi doi...

— Aşa am auzit c-ar fi intrat două persoane pe poartă, eu însă n-am văzut decât una singură, pe omul cu laibăr.

— Atunci, după câte spui dumneata, înseamnă că omul cu laibăr locuieşte într-una din sere?

— De bună seamă.

— Şi serele astea au vreo ieşire?

— Spre oraş? Da, domnule conte.

Henri rămase tăcut o bucată de vreme; îi bătea inima să se spargă; amănuntele acestea, indiferente în aparenţă pentru

el, care, în toată această încurcătură misterioasă, părea să vadă mai mult decât ceilalţi, ca şi când ar fi avut darul prorocirii, îl interesau peste măsură de mult.

Între timp, afară se înnoptase şi cei doi tineri stăteau de vorbă pe întuneric în apartamentul lui Joyeuse.

Obosit de călătorie, ameţit de întâmplările bizare pe care cornetul i le istorisise, incapabil să ţină piept emoţiilor de care fusese copleşit la auzul acestor întâmplări, contele stătea întins pe patul fratelui său, cufundându-şi fără să vrea privirile în adâncurile albastre ale cerului ce părea bătut în diamante.

Tânărul cornet şedea pe pervazul ferestrei, lăsându-se la rândul său cuprins de acea uitare de sine, de poezia tinereţii, de senzaţia aceea plăcută şi catifelată de toropeală pe care o prilejuieşte răcoarea îmbălsămată a nopţii.

O tăcere desăvârşită coborâse asupra parcului şi a oraşului, uşile se închideau, luminile se aprindeau rând pe rând, undeva departe se auzeau lătrând câinii în cuştile lor, stârniţi de rândaşi, care se duceau ca în fiecare seară să zăvorască grajdurile.

Deodată cornetul se ridică în picioare, făcu un semn cu mâna ca să-i atragă luarea-aminte şi, aplecându-se pe fereastră, îl chemă grăbit în şoaptă pe conte, care şedea întins pe pat:

— Veniţi încoace! spuse el.

— Ce este? întrebă Henri, trezindu-se brusc din visare.

— Omul, omul!

— Care om?

— Omul cu laibăr, spionul...

— Ah! suspină Henri, sărind din pat drept la fereastră şi sprijinindu-se de umerii cornetului.

— Uitaţi-l acolo — continuă cornetul — îl vedeţi? Merge de-a lungul gardului viu; staţi puţin c-o să iasă iar la iveală, priviţi spre rariştea aceea luminată de lună; iată-l, iată-l!

— L-am văzut.

— Nu-i aşa că are ceva sinistru?

— Sinistru, ăsta-i cuvântul — răspunse du Bouchage, întunecându-se la rândul său.

— Credeţi c-ar putea fi vreun spion?

— Nu cred nimic şi sunt gata să cred orice.

— Vedeţi, vine dinspre pavilionul prinţului şi se îndreaptă spre sere.

— Acolo va să zică-i pavilionul prinţului? întrebă du Bouchage, arătând cu degetul în direcţia din care părea să vină străinul.

— Vedeţi lumina aceea ce clipeşte printre frunze?

— Văd. Şi?

— E fereastra sufrageriei.

— Aha! spuse Henri. Uite-l că a ieşit iar la iveală.

— Da, cu siguranţă că se duce la sere, unde-l aşteaptă însoţitorul său. Aţi auzit?

— Ce?

— Un scrâşnet de cheie răsucită în broască.

— Ce curios! spuse du Bouchage. Toate lucrurile astea sunt cât se poate de obişnuite şi totuşi...

— Şi totuşi parcă vă înfioară, nu-i aşa?

— Da! recunoscu contele. Dar ce-o mai fi şi asta?

Se auzea un bălăngănit ca de clopot.

— E clopotul care anunţă masa la curtea prinţului. Nu veniţi să cinaţi cu noi, domnule conte?

— Nu, mulţumesc, deocamdată n-am nevoie de nimic, iar dacă mi s-o face foame, am să chem un slujitor.

— Ce rost are să aşteptaţi până atunci, domnule conte, veniţi cu noi să mai petreceţi puţin.

— Nu, nu se poate.

— De ce?

— Alteţa sa regală mi-a spus, aproape mi-a poruncit, să cer să mi se servească masa la mine în cameră; dar n-aş vrea să întârzii din pricina mea.

— Mulţumesc, domnule conte, bună seara! Luaţi seama să nu scăpaţi din ochi fantoma noastră.

— O, nici o grijă, las' pe mine! Doar dacă — avu grijă să adauge Henri, temându-se că spusese mai mult decât trebuia — doar dacă nu mă va prinde somnul, ceea ce mi se pare mai sigur şi mai sănătos decât să pândesc strigoii şi spionii.

— Nici vorbă — întări cornetul, râzând.

Şi cu aceste cuvinte se despărţi de du Bouchage.

Abia apucase să iasă pe uşă şi Henri o şi zbughi în grădină.

"Da, e Remy, e Remy! murmură el. L-aş recunoaşte şi-n beznele iadului."

Şi, simţind cum i se taie genunchii, tânărul îşi strânse în

palmele asudate fruntea arzătoare.

"Doamne, Doamne! bolborosi el. N-o fi cumva vreo nălucire a creierului meu bolnav? Mi-o fi scris oare să văd necontenit înaintea ochilor, ziua ca şi noaptea, în somn sau treaz, aceste două chipuri care au săpat o brazdă atât de adâncă în viaţa mea? Într-adevăr — continuă el, ca şi cum ar fi simţit nevoia să se convingă singur — ce să caute Remy aici, la castelul ducelui de Anjou? Ce rost ar avea? Ce legături ar putea să existe între ducele de Anjou şi Remy? Şi, în sfârşit, cum l-ar fi lăsat inima s-o părăsească pe Diane, de care nu se desparte niciodată? Nu, nu poate fi el."

Pentru ca puţin mai târziu, o convingere lăuntrică, adânc înrădăcinată, instinctivă să-i risipească îndoielile:

"El e! El e!" şopti Henri, disperat, sprijinindu-se de perete să nu cadă.

În momentul în care tocmai îşi mărturisea gândul acesta stăruitor, nebiruit, mai puternic decât toate celelalte, scârţâitul strident al cheii în broască se auzi din nou şi, cu toate că zgomotul era aproape imperceptibil, simţurile lui aţâţate îl prinseră din zbor. Tânărul fu străbătut din creştet până în tălpi de un fior neasemuit. Trase din nou cu urechea. Se lăsase o tăcere atât de adâncă în jurul lui, încât îşi auzea inima bătându-i.

Trecură astfel câteva minute fără să se arate nimic din ceea ce se aştepta să vadă. Totuşi, dacă ochii lui nu întrezăreau nimic, în schimb urechile îl înştiinţau că se apropie cineva. Nisipul scrâşnea, strivit de nişte paşi. Deodată, linia dantelată a aleii de carpeni ieşi mai desluşit în vileag şi pe fundalul acesta întunecat zări mişcându-se o mogâldeaţă şi mai întunecată încă.

"Uite-l că se întoarce — murmură Henri. O fi singur?... Sau e însoţit?"

Mogâldeaţa se îndrepta spre un luminiş ce strălucea poleit de razele lunii.

Ceva mai înainte, în momentul în care omul cu laibăr străbătea acest luminiş, mergând în direcţie opusă, lui Henri i se păruse a-l recunoaşte pe Remy.

De astă dată Henri văzu lămurit două umbre deosebite; nu mai încăpea nici o îndoială. O răceală de moarte îi cuprinse inima, împietrindu-l locului, ca şi când ar fi fost o statuie de marmură.

Cele două umbre mergeau repede şi, în acelaşi timp, cu un pas hotărât; prima era îmbrăcată cu un laibăr de lână şi contelui i se păru a-l recunoaşte şi de astă dată pe Remy. Cea de-a doua, înfăşurată din cap până-n picioare într-o pelerină largă, bărbătească, era ferită de orice privire iscoditoare.

Şi totuşi, sub pelerina aceea, lui Henri i se păru a descoperi ceea ce nimeni n-ar fi fost în măsură să vadă.

Scoţând un geamăt dureros, în clipa în care cele două misterioase personaje se făcură nevăzute printre copaci, tânărul se repezi în urma lor, furişându-se din boschet în boschet, cu gândul că va reuşi poate să afle cine erau.

"Oh! murmură Henri, ţinându-se după ele. Doamne Dumnezeule, nu cumva m-am înşelat? Să fie cu putinţă oare?"

Capitolul LXXXVIII Siguranţă

Henri se strecură de-a lungul aleii de carpeni, pe partea umbroasă, având grijă să nu facă nici cel mai mic zgomot, fie că păşea pe nisip, fie că se prelingea pe sub frunzişul copacilor.

Obligat să înainteze şi, înaintând, să ia seama la fiece mişcare a sa, Henri nu-şi putea îngădui răgazul de a privi pe îndelete. Cu toate astea, judecând după înfăţişare, după îmbrăcăminte, după mers, era din ce în ce mai convins că omul cu laibăr de lână nu putea fi altul decât Remy. Cât priveşte pe însoţitorul acestuia, în mintea lui încolţeau tot felul de bănuieli, mai înfricoşătoare pentru el decât însăşi realitatea.

Aleea de carpeni se sfârşea în dreptul gardului înalt de spini şi al şirului de plopi ce se ridica întocmai ca un zid, despărţind pavilionul monseniorului duce de Anjou de restul parcului şi înconjurându-l cu o perdea de verdeaţă în mijlocul căreia, aşa cum am spus mai înainte, era pe de-a-ntregul cufundat în colţul cel mai izolat al castelului. În împrejurimile lui se aflau minunate havuzuri, desişuri umbroase străbătute de cărări şerpuitoare, copaci seculari peste cupolele cărora luna revărsa o cascadă de lumină argintie, în timp ce sub frunzişurile lor stăruia un întuneric gros, opac, de nepătruns.

Apropiindu-se de gardul de mărăcini, Henri simţi că i se taie răsuflarea.

Într-adevăr, a nesocoti cu atâta cutezanţă ordinele prinţului, a săvârşi o indiscreţie atât de grosolană era un lucru pe care nu putea să-l facă decât o nevrednică iscoadă ori un om gelos, hotărât să meargă până în pânzele albe şi nicidecum un gentilom cinstit şi leal.

Cum însă, deschizând poarta ce despărţea parcul cel mare de grădina pavilionului, omul cu laibăr făcu o mişcare ce-i descoperi chipul şi cum acest chip era într-adevăr al lui Remy, contele nu mai stătu la îndoială şi porni dârz mai departe, gata să înfrunte orice s-ar fi întâmplat.

Poarta fusese închisă la loc; Henri sări peste bârne şi continuă să-i urmărească pe cei doi oaspeţi atât de ciudaţi ai prinţului. Aceştia iuţiră pasul.

În aceeaşi clipă însă o nouă pricină de alarmă îl făcu pe Henri să se oprească brusc. Auzind zgomotul paşilor lui Remy şi ai însoţitorului său pe nisipul aleii, ducele ieşi din pavilion.

Henri se trase îndată după trunchiul celui mai gros copac şi aşteptă. Nu apucă să vadă nimic altceva decât că Remy se ploconise până la pământ şi că însoţitorul lui, în loc să se încline, aşa cum s-ar fi cuvenit din partea unui bărbat, se mulţumise să facă o reverenţă, ca o femeie şi că ducele, încântat, îi oferise braţul ca şi când ar fi fost într-adevăr o femeie. Pe urmă câteşitrei se îndreptară spre pavilion şi intrară împreună în vestibulul a cărui uşă se închise în urma lor.

"Trebuie să mă lămuresc odată — îşi spuse Henri — şi să-mi caut un loc de unde să pot vedea cât mai bine fiecare gest fără să prindă cineva de veste."

Alese în cele din urmă un boschet aflat între zidul de verdeaţă şi pavilion, boschet din mijlocul căruia ţâşnea o fântână, bizuindu-se că nimeni nu va pătrunde în acest adăpost, căci, în orice caz, prinţului nu i-ar fi trecut prin minte să se aventureze printre tufişuri, dat fiind răcoarea şi umezeala pe care fântâna le răspândea în jurul ei.

Ascuns după statuia ce străjuia havuzul, urcat pe piedestalul care-i îngăduia să privească de la oarecare înălţime, Henri putu să vadă tot ce se petrece în pavilion, a cărui fereastră din mijloc stătea larg deschisă în faţa lui.

Cum nimeni nu putea sau, mai bine zis, nu avea voie să se apropie de pavilion, prinţul nu luase nici un fel de precauţie. O masă fastuoasă era aşternută cu tot dichisul şi încărcată cu

vinuri alese, turnate în garafe veneţiene. În jurul mesei nu se aflau decât două jilţuri care păreau să aştepte doi convivi.

Ducele se îndreptă spre unul din ele şi, depărtându-se de însoţitorul lui Remy, căruia îi oferise braţul, îl îmbie să şadă pe celălalt jilţ, poftindu-l, pare-se, totodată să-şi scoată pelerina, care, dacă era foarte comodă pentru o plimbare nocturnă, devenea cât se poate de incomodă în momentul când scopul respectivei plimbări fusese atins şi când acest scop era întâmplător un ospăţ.

Persoana căreia îi făcuse această invitaţie îşi lepădă, în sfârşit, pelerina pe un scaun şi în aceeaşi clipă scânteierea făcliilor lumină puternic chipul palid şi plin de o maiestuoasă frumuseţe al unei femei, pe care privirile îngrozite ale lui Henri o recunoscură numaidecât.

Era doamna din casa misterioasă de pe strada Augustinilor, călătoarea întâlnită în Flandra; era, în sfârşit, Diane, ale cărei priviri aveau puterea ucigătoare a unor lovituri de pumnal.

De astă dată purta veşminte potrivite cu starea sa, fiind îmbrăcată cu o rochie de brocart; în jurul gâtului, în păr şi la încheieturile mâinilor ei scânteiau diamante.

Sub strălucirea acestor podoabe, paloarea chipului său era şi mai izbitoare şi, văzând văpaia ce stăruia în ochii săi, ai fi putut să crezi că ducele, prin cine ştie ce mijloace vrăjitoreşti, făcuse să apară mai curând fantoma unei femei decât femeia însăşi în carne şi oase.

În momentul acela, dacă nu s-ar fi ţinut de statuia în jurul căruia îşi încolăcise braţele, mai reci decât marmura sculpturii, Henri ar fi căzut pe spate în bazinul fântânii.

Ducele părea beat de bucurie; sorbea din ochi minunata făptură care şedea în faţa lui şi care abia dacă se învrednicea să atingă bunătăţile aflate pe masă în dreptul ei. Din când în când, François se întindea peste masă şi săruta una din mâinile tăcutei şi palidei sale musafire, care părea cu desăvârşire nesimţitoare la aceste sărutări, de parcă mâna ei ar fi fost dăltuită în alabastru, atât era de străvezie şi de albă.

În răstimpuri, Henri tresărea înfiorat şi ducea mâna la frunte ca să şteargă sudoarea rece ca gheaţa ce-i şiroia pe tâmple, întrebându-se: "E vie oare? Sau numai o umbră?"

Desfăşurând toate darurile sale oratorice, ducele se

străduia din răsputeri să descreţească fruntea-i înnegurată.

Remy, singurul slujitor care-i servea la masă pe cei doi comeseni, căci ducele avusese grijă să nu mai fie nimeni altcineva de faţă, trecând în răstimpuri prin spatele stăpânei sale, o atingea uşor cu cotul, gest care părea s-o reînsufleţească pentru câteva clipe şi s-o trezească la viaţă sau, mai bine zis, la realitate.

Atunci o undă purpurie rumenea chipul tinerei femei, în ochii săi scăpăra un fulger şi un zâmbet flutura pe buzele sale, ca şi când un magician ar fi pus în mişcare nu ştiu ce tainic resort al unui automat iscusit, făcând să-i fulgere ochii, să i se îmbujoreze obrajii şi să i se înfiripe un zâmbet pe buze. Îndată după aceea însă, Diane încremenea din nou în jilţ.

Prinţul totuşi se apropie şi mai mult de ea, încercând, prin cuvintele sale pătimaşe, să înfierbânte inima proaspetei sale cuceriri.

Diane, care din timp în timp ridica ochii spre pendula somptuoasă atârnată pe perete, în faţa ei, deasupra scaunului pe care şedea prinţul, Diane păru atunci să-şi adune puterile şi, continuând să surâdă, căută să ia parte cu ceva mai mult interes la conversaţie.

Ocrotit de frunzişul boschetului, Henri îşi înfigea unghiile în palme şi blestema toată zidirea, începând cu femeile create de Dumnezeu şi sfârşind cu Ziditorul care-l plăsmuise pe el însuşi.

I se părea monstruos şi nedrept ca o femeie atât de neprihănită şi de neînduplecată ca Diane să se lase cucerită în chip atât de vulgar de ducele de Anjou, numai pentru că era prinţ şi să se închine în faţa dragostei lui, numai fiindcă era poleit cu aur şi sălăşluia într-un palat.

La rândul său, Remy îi stârnea o scârbă atât de cumplită, încât ar fi fost în stare în momentul acela să-i spintece măruntaiele numai ca să vadă dacă o asemenea jivină spurcată avea, într-adevăr, sânge şi inimă omenească.

Henri stătu astfel ca pe ghimpi, clocotind de furie şi încrâncenat de dispreţ, tot timpul cât ţinu ospăţul care, pentru ducele de Anjou, părea atât de încântător.

Diane sună. Înfierbântat de vin şi de cuvintele-i galante, prinţul dădu să se ridice de la masă ca s-o îmbrăţişeze.

Henri simţi cum îi îngheaţă sângele în vine. Îşi pipăi cu

mâna şoldul său să vadă dacă îşi luase spada cu el şi pieptul să vadă dacă avea asupra lui un pumnal.

Diane, cu un zâmbet ciudat, care, de bună seamă, până atunci nu fluturase încă pe nici un chip omenesc, Diane îl opri însă pe duce în clipa în care voia să se scoale din jilţ.

— Monseniore — rosti ea — înainte de a mă ridica de la masă îngăduiţi-mi să împart cu alteţa voastră fructul acesta atât de îmbietor.

Spunând aceste cuvinte, întinse mâna spre fructiera de aur filigranat în care se aflau douăzeci de piersici de toată frumuseţea şi luă una din ele. Pe urmă, desprinzând de la cingătoare un cuţitaş încântător cu lama de argint şi plăselele de malahit, tăie piersica în două şi-i oferi o jumătate prinţului, care o luă şi o duse lacom la buze, ca şi cum ar fi sărutat însăşi gura Dianai. Gestul acesta pătimaş îl tulbură însă atât de tare, încât, în momentul în care îşi înfipse dinţii în carnea fructului, i se întunecă dintr-o dată vederea.

Diane îl privea cu ochii săi limpezi şi cu acelaşi zâmbet încremenit pe buze. Sprijinit de un stâlp de lemn sculptat, Remy se uita, de asemenea, la el, posomorât.

Prinţul îşi trecu mâna pe frunte, ştergând picăturile de sudoare ce-i îmbrobonau pielea şi înghiţi îmbucătura pe care o muşcase. Sudoarea ce-l năpădise era pesemne mărturia unei slăbiciuni neaşteptate, deoarece, în timp de Diane mânca jumătatea cealaltă a piersicii, prinţul lăsă să cadă în farfurie restul fructului pe care-l ţinea între degete şi, ridicându-se anevoie din jilţ, păru s-o poftească pe frumoasa lui musafiră sa iasă cu dânsul la aer în grădină.

În timp ce păşea alături de el, Diane şterse cu o batistă brodată cu fir lama cuţitului, pe care îl vârî apoi la loc în teaca de piele şagrinată.

Ajunseră astfel în apropierea boschetului în care stătea ascuns Henri. Prinţul strângea drăgăstos la piept braţul tinerei femei.

— Mă simt ceva mai bine — spuse el — şi totuşi, nu ştiu de ce parcă îmi apasă ceva creierul. Abia acum îmi dau seama cât de mult vă iubesc, doamnă.

Diane rupse câteva flori de iasomie, o mlădiţă de clematită şi doi trandafiri din tufişul ce îmbrăca, pe una din laturi, soclul statuii în spatele căreia Henri se ghemuise,

înfricoşat.

— Ce faceţi, doamnă? întrebă prinţul.

— Am auzit adeseori spunându-se, monseniore — îl lămuri ea — că parfumul florilor ar fi cel mai bun leac împotriva ameţelilor şi vreau să culeg un buchet în speranţa că, fiind dăruit de mine, buchetul acesta va avea înrâurirea binefăcătoare pe care i-o doresc.

În timp ce strângea însă florile într-un mănunchi, scăpă din mâini un trandafir, pe care prinţul, galant, se grăbi să-l culeagă de pe jos.

François se aplecase numaidecât să ridice floarea, nu îndeajuns de repede totuşi ca să nu-i dea răgaz Dianei să picure pe celălalt trandafir câţiva stropi dintr-un flaconaş de aur pe care-l scosese din sân. Pe urmă, luând trandafirul pe care prinţul îl ridicase de jos şi petrecându-l pe sub cingătoare, zise:

— Acesta-i al meu. Facem schimb.

Şi în schimbul trandafirului pe care-l primise din mâna prinţului, îi întinse buchetul cules de ea.

Ducele îl luă cu înfrigurare şi-i sorbi parfumul cu nesaţ, înlănţuind mijlocul Dianei. Voluptatea acestui gest avu însă darul să-i tulbure cu desăvârşire simţurile, căci i se muiară dintr-o dată genunchii şi fu nevoit să se aşeze pe o bancă ce se afla în apropiere.

Henri nu scăpă o clipă din ochi pe cei doi îndrăgostiţi, fără să-l piardă în acelaşi timp din vedere pe Remy, care rămăsese în casă şi aştepta sfârşitul acestei scene sau, mai bine zis, urmărea cu o lacomă curiozitate fiecare amănunt. Mai mult chiar, în clipa în care îl văzu pe prinţ împleticindu-se, ieşi în pragul pavilionului.

La rândul său, Diane, simţind că ducele nu se mai putea ţine pe picioare, se aşeză lângă el pe bancă.

De astă dată, slăbiciunea de care François fusese cuprins ţinu ceva mai mult decât prima oară. Prinţul îşi lăsase capul în piept; părea să-şi fi pierdut şirul gândurilor, ba chiar şi conştiinţa şi cu toate astea mişcarea convulsivă a degetelor ce strângeau mâna Dianei arăta că în adâncul său continua instinctiv să se legene cu iluzia unei dragoste imaginare.

În sfârşit, ridică încet capul şi, cum gura lui se afla lângă obrazul frumoasei sale musafire, încercă să-i sărute buzele; în aceeaşi clipă însă tânăra femeie se ridică în picioare, ca şi când

n-ar fi observat gestul său.

— Nu vă simţiţi bine, monseniore? întrebă ea. Poate c-ar trebui să intrăm în casă.

— O, da, să intrăm! se grăbi să încuviinţeze prinţul în culmea fericirii. Să mergem, da, mulţumesc!

Şi se sculă, la rândul său, clătinându-se, dar de astă dată, în loc să-l ia însoţitoarea lui de braţ. se sprijini el de braţul Dianei; simţindu-se ceva mai sigur pe picioare, păru a fi uitat ca prin farmec şi tremurul de care era stăpânit şi ameţeala, căci, înălţând capul, îşi lipi buzele pe neaşteptate de gâtul tinerei femei. Diane tresări ca şi când, în locul unui sărut, ar fi simţit arsura unui fier roşu.

— Remy, un sfeşnic! strigă ea. Adu un sfeşnic!

Remy intră numaidecât în sufragerie şi aprinse la flacăra lumânărilor de pe masă un sfeşnic stingher pe care îl luă de pe un gheridon; îndreptându-se apoi sprinten spre uşa de la intrare cu sfeşnicul în mână, zise:

— Poftiţi, doamnă!

— Unde vrea să meargă alteţa voastră? întrebă Diane, care, apucând făclia, întoarse repede capul.

— Oh! La mine în cameră!... La mine!... Sper că veţi fi atât de bună să-mi luminaţi drumul, nu-i aşa, doamnă? spuse prinţul, beat de fericire.

— Cu plăcere, monseniore — încuviinţă Diane.

Şi, ridicând sfeşnicul, o porni înaintea prinţului.

Remy se duse să deschidă undeva într-o încăpere din fund o fereastră prin care aerul răbufni cu atâta putere în casă, încât lumânarea din mâna Dianei începu să fâlfâie mînioasă, aplecându-şi flacăra şi fumul spre obrazul lui François, care se afla chiar în dreptul curentului de aer.

Cei doi amanţi, căci aşa cel puţin îi considera Henri, străbătură o galerie şi, ajungând în sfârşit la camera ducelui, se făcură nevăzuţi după draperia brodată cu flori de crin ce acoperea uşa.

Henri, care văzuse tot ce se întâmplase, se simţea podidit de o furie tot mai năprasnică; în acelaşi timp însă furia ce-l năpădise era atât de copleşitoare, încât puţin mai lipsea ca să-şi piardă cunoştinţa. S-ar fi zis că nu mai avea putere decât să-şi blesteme soarta care-l supusese la o atât de amarnică încercare.

Ieşi din ascunzătoarea lui şi, zdrobit, lăsându-şi braţele să atârne vlăguite, cu privirea pustie, mai mult mort decât viu, se pregătea tocmai să se întoarcă în apartamentul său de la castel.

Deodată însă, draperia îndărătul căreia, cu câteva clipe mai înainte, o văzuse dispărând pe Diane împreună cu prinţul se dădu la o parte şi, năpustindu-se în sufragerie, tânăra femeie îl apucă de mână pe Remy, care rămăsese locului, neclintit, ca şi când ar fi aşteptat-o să se întoarcă.

— Hai!... spuse Diane, trăgându-l după ea. Să mergem, s-a terminat!

Şi amândoi ieşiră valvârtej în grădină ca nişte oameni beţi, zănatici sau furioşi.

Dând cu ochii de ei însă, Henri se învioră deodată şi se grăbi să le taie calea; fugarii se pomeniră fără veste cu el, pironit în mijlocul aleii, cu braţele la piept, mai înfricoşător în muţenia lui decât dacă ar fi rostit cele mai cumplite ameninţări. Într-adevăr, Henri îşi ieşise în asemenea hal din sărite, încât ar fi fost în stare să-l ucidă pe acela care ar fi încercat să susţină că femeile nu erau nişte plăsmuiri diabolice trimise de tartorul dracilor ca să spurce faţa pământului.

Apucând-o de braţ pe Diane, tânărul o sili să se oprească locului, nesocotind ţipătul de spaimă pe care-l scoase femeia şi fără să se sinchisească de pumnalul pe care slujitorul i-l pusese în piept şi al cărui vârf îi atinse pielea.

— Pesemne că nu mă mai recunoaşteţi — rosti el, scrâşnind aprig din dinţi. Eu sunt tânărul acela naiv care vă iubea şi căruia nu v-aţi înduplecat să-i daţi nici cel mai mic semn de dragoste, deoarece dumneavoastră, pasămite, nu mai aşteptaţi nimic de la viaţă şi trăiţi doar în trecut. Ah, acum ştiu cât eşti de făţarnică, frumoaso şi tu, cât eşti de ticălos, mincinosule! Acum vă cunosc, vă cunosc şi vă blestem! Unuia nu pot decât să-i spun "Te dispreţuiesc", celuilalt, "Mi-e scârbă de tine!"

— La o parte! se răsti Remy, cu o voce gâtuită. La o parte, smintitule!... Altminteri...

— Foarte bine — răspunse Henri — dacă tot ai început un lucru, fă-l cel puţin până la capăt! Ia-mi viaţa, nemernicule, după ce mi-ai ucis sufletul!

— Taci! şuieră Remy, mânios, apăsând mai tare lama pumnalului ce făcu să scrâşnească pieptarul tânărului gentilom.

Diane însă îi dădu peste mână lui Remy şi, luându-l de braţ pe du Bouchage, îl trase spre ea. Era nespus de palidă, aproape vânătă la faţă; minunatele-i plete fluturau ţepene pe umeri; Henri îi simţea mâna încleştată pe braţul lui, rece ca a unui cadavru.

— Domnule — rosti ea — nu vă încumetaţi a judeca un lucru pe care Dumnezeu l-a vrut!... Sunt Diane de Méridor, iubita domnului de Bussy, pe care ducele de Anjou l-a lăsat să piară ucis într-un chip mişelesc, deşi putea foarte bine să-l scape. Acum opt zile Remy l-a înjunghiat pe Aurilly, complicele prinţului, iar cât priveşte pe ducele de Anjou, l-am ucis eu însumi adineauri cu un fruct, un buchet şi o făclie otrăvită. La o parte, domnule, daţi-i voie să treacă Dianei de Méridor, care se duce acum să-şi sfârşească zilele la mânăstirea călugăriţelor ospitaliere.

Rostind aceste cuvinte, îi dădu drumul lui Henri şi-l luă de braţ pe Remy, care o aştepta.

Henri căzu în genunchi, apoi, răsturnat pe spate în iarbă, rămase cu ochii holbaţi, ca şi când ar fi avut o vedenie drăcească, urmărind fioroasa pereche de ucigaşi care se mistui printre copacii din parc.

Abia după un ceas, tânărul gentilom, frânt de oboseală, strivit de o spaimă cumplită şi cu capul strâns ca într-un cerc de foc, izbuti cu chiu cu vai să se târască până la apartamentul său, unde încercă de zece ori în şir să se caţăre pe fereastră până ajunse, în sfârşit, să intre în casă. Făcu apoi câţiva paşi împleticiţi prin încăpere şi se trânti pe pat.

Toată lumea dormea la castel.

Capitolul LXXXIX Aşa i-a fost scris

A doua zi, pe la orele nouă, soarele strălucitor poleise cu aur aleile parcului din Château-Thierry.

Dis-de-dimineaţă, o droaie de muncitori, chemaţi din ajun, se apucaseră să dichisească parcul şi încăperile apartamentului hărăzit regelui, care urma să sosească în aceeaşi zi.

Nu se simţea încă nici o mişcare în pavilionul în care dormea de obicei ducele, deoarece alteţa sa poruncise cu o

seară înainte celor doi bătrâni slujitori să nu îndrăznească să-l scoale cumva. Amândoi trebuiau să aştepte să fie chemaţi.

Pe la nouă şi jumătate, două ştafete intrară în goana cailor în oraş, ca să vestească apropiata sosire a maiestăţii sale.

Pârgarii, starostele oraşului, precum şi ostaşii din garnizoană se înşiruiră de o parte şi de alta a drumului spre a întâmpina alaiul.

La orele zece, regele se ivi la poalele colinei. Începând de la ultimul popas, îşi continuase drumul călare: era un prilej pe care avea grijă să nu-l scape niciodată şi, mai cu seamă, atunci când trebuia să-şi facă intrarea în câte un oraş, ştiind că-i şedea bine pe cal.

Regina-mamă îl urma în litieră; suita era alcătuită din cincizeci de gentilomi somptuos îmbrăcaţi, călări pe cai falnici.

O companie de gardă, sub comanda lui Crillon însuşi, o sută douăzeci de elveţieni, tot atâţia scoţieni, sub comanda lui Larchant şi tot tacâmul de care era îndeobşte însoţit regele în călătoriile lui de plăcere, catâri, cufere şi slujitori, închipuiau o adevărată armată, desfăşurată rânduri-rânduri de-a lungul şerpuiturilor drumului ce urca de pe malul râului spre vârful colinei.

În sfârşit, alaiul intră în oraş în dangătul clopotelor, în bubuitul tunurilor şi în zarva a tot felul de sunete învălmăşite. Uralele locuitorilor izbucniră pline de însufleţire: fiind scump la vedere pe vremea aceea, regele, atunci când se arăta în lume, părea să mai fi păstrat încă în ochii supuşilor săi o scânteiere de divinitate.

În timp ce străbătea mulţimea, monarhul îl căută în zadar cu privirea pe fratele său. Nu-l zări decât pe du Bouchage la poarta castelului. De îndată ce intră în curte, Henric al III-lea se adresă unui ofiţer care luase asupra lui sarcina de a întâmpina pe maiestatea sa, interesându-se de sănătatea ducelui de Anjou.

— Sire — răspunse ofiţerul — alteţa sa locuieşte de câteva zile în pavilionul din parc şi până la ora asta nimeni dintre noi nu l-a văzut încă. Totuşi, de vreme ce ieri se simţea bine, sperăm că şi azi se simte tot aşa.

— Pesemne că-i tare departe pavilionul acesta — spuse Henric, nemulţumit — de vreme ce n-a auzit bubuind tunul?

— Sire — îndrăzni să-şi dea cu părerea unul dintre bătrânii

slujitori ai ducelui — poate că alteţa sa nu se aştepta ca maiestatea voastră să sosească atât de curând.

— Zevzecule! bombăni Henric. Nu cumva îţi închipui că un monarh dă buzna aşa peste oameni, fără să-i înştiinţeze? Domnul duce de Anjou a aflat încă de ieri de venirea mea. Pe urmă, temându-se să nu strice cheful tuturor arătându-se supărat, Henric, care ţinea să pară blajin şi plin de bunăvoinţă, spre deosebire de François, rosti voios: De vreme ce n-a ieşit să ne întâmpine, să mergem noi în întâmpinarea sa.

— Arătaţi-ne drumul — spuse Caterina din fundul litierei.

Tot alaiul se îndreptă spre parcul cu copaci bătrâni.

În momentul în care primele gărzi pătrundeau sub bolta aleii de carpeni, un ţipăt sfâşietor şi lugubru străbătu văzduhul.

— Ce-o fi asta? spuse regele, întorcându-se către maică-sa.

— Doamne Sfinte! murmură Caterina, uitându-se la cei din jur ca şi cum ar fi căutat; să desluşească pe chipurile lor ce se întâmplase. Parcă se vaită cineva sau cheamă într-ajutor...

— Prinţul meu! Sărmanul meu duce! strigă unul dintre cei doi bătrâni slujitori ai ducelui, care ieşise la fereastră, zbuciumându-se ca un om lovit de o durere covârşitoare.

Toată lumea o pomi în fugă spre pavilion, împreună cu regele, care se lăsă târât de şuvoi.

În momentul în care pătrunse înăuntru, nişte slujitori tocmai ridicau de jos trupul ducelui de Anjou, pe care camerierul său, intrând în odaia de culcare, fără a fi fost chemat, ca să-i anunţe sosirea monarhului, îl găsise zăcând pe covor.

Prinţul era rece şi ţeapăn şi nu dădea nici un semn de viaţă: doar pleoapele îi mijeau într-un chip ciudat şi avea buzele crispate de o strâmbătură.

Regele se opri în prag, silindu-i şi pe ceilalţi să se oprească.

— Semn rău! murmură el.

— Fii bun, te rog şi pleacă, fiule! îi spuse Caterina.

— Bietul François! îl căină Henric, fericit că nu i se îngăduise să rămână şi că nu era obligat să asiste la agonia fratelui său.

Mulţimea se retrase, pornind în urma regelui.

— Curios! Foarte curios! şopti Caterina, care îngenunchease la căpătâiul prinţului sau, mai bine zis, al

cadavrului, fiind însoţită numai de cei doi bătrâni slujitori.

Şi în timp ce nişte oameni de la palat cutreierau oraşul, căutându-l pe medicul prinţului şi un olăcar pleca spre Paris să-i zorească pe medicii regelui, care rămăseseră la Meaux cu regina, să vină mai repede, Caterina cerceta, cu mai puţină pricepere desigur, dar nu şi cu mai puţină agerime decât Miron, simptomele bolii ciudate de care fiul său era pe cale să fie răpus.

Florentina avea, bineînţeles, oarecare experienţă, de aceea, înainte de toate, începu prin a-i întreba, cu cel mai desăvârşit sânge rece şi în aşa fel încât să nu-i pună în încurcătură, pe cei doi valeţi care îşi smulgeau părul din cap şi-şi zgâriau obrajii cu unghiile de disperare.

Amândoi îi răspunseră că prinţul se înapoiase în ajun pe înserat, după ce primise în audienţă pe domnul Henri du Bouchage, care venise din partea monarhului şi a cărui sosire păruse a-l stingheri peste măsură.

Adăugară apoi că, după ce se terminase audienţa, care avusese loc la castel, ducele poruncise un ospăţ cu cele mai alese mâncăruri, punându-le în vedere să nu intre nici unul din ei în pavilion, nechemat şi oprindu-i cu străşnicie să-l scoale din somn a doua zi dimineaţa ori să calce în casă până ce nu le va fi dat de ştire.

— Aştepta vreo femeie, probabil? întrebă regina-mamă.

— Şi noi tot aşa credem, doamnă — răspunseră smeriţi slujitorii — dar discreţia ne-a împiedicat să ne încredinţăm dacă era într-adevăr aşa.

— Totuşi, când aţi strâns masa, nu se poate să nu fi observat dacă fiul meu a mâncat sau nu singur?

— N-am apucat încă să strângem masa, doamnă, deoarece monseniorul ne-a poruncit să nu intrăm în pavilion.

— Atunci — spuse Caterina — înseamnă că n-a pătruns nimeni aici?

— Nimeni, doamnă.

— Puteţi pleca.

De astă dată Caterina rămase singură. Drept care, lăsându-l pe prinţ culcat în pat, aşa cum îl puseseră slujitorii, se apucă să cerceteze îndeaproape toate simptomele şi toate semnele ce păreau a dovedi că bănuielile sau temerile sale erau întemeiate.

Astfel, băgase de seamă că fruntea lui François căpătase o culoare cafenie, că ochii lui erau injectaţi şi încercănaţi, iar buzele brăzdate de nişte urme asemănătoare cu cele lăsate de pucioasa fierbinte în carne vie. Acelaşi semn îl regăsi apoi în jurul nărilor şi pe aripile nasului.

"Ia să vedem" — îşi spuse, privind în jurul prinţului.

Primul lucru asupra căruia îi căzu ochii fu sfeşnicul în care se topise cu totul lumânarea aprinsă în ajun de Remy.

"Lumânarea asta a fost multă vreme aprinsă — chibzui ea — ceea ce înseamnă că François a intrat de mult la el în cameră. Ah, uite şi un buchet pe covor."

Caterina se grăbi să-l ridice de jos şi, observând că toate florile erau încă proaspete, în afară de un trandafir care se uscase şi se înnegrise, murmură:

— Ce-o mai fi şi asta?! Cu ce i-or fi stropit petalele? Dacă nu mă înşel, parc-am auzit de o licoare ce ofileşte trandafirii. Şi puse deoparte buchetul, înfiorată. Acum îmi explic semnele de pe nări şi gangrena de pe frunte. Dar buzele?

Caterina se repezi în sufragerie. Slujitorii nu minţiseră: nimic nu arăta că s-ar fi clintit cel mai mic lucru din loc de când se sfârşise ospăţul. Pe marginea mesei, într-o farfurie, o jumătate de piersică în care se mai vedeau încă urmele dinţilor ce muşcaseră din ea atrase în chip deosebit atenţia Caterinei. Carnea fructului, de obicei purpurie, se înnegrise la fel ca şi trandafirul şi era brăzdată de vinişoare vinete şi cafenii. Procesul de alterare se observa mai cu seamă de-a lungul tăieturii, acolo unde fructul venise în atingere cu lama cuţitului.

"Acum îmi explic semnele de pe buze — îşi spuse ea. Totuşi François n-a făcut decât să muşte din piersica asta. Şi n-a putut să ţină prea mult buchetul în mână, de vreme ce florile sunt încă proaspete; înseamnă deci că otrava n-a pătruns prea adânc şi că răul mai poate fi încă lecuit... Dar dacă nu l-a atins decât uşor, de ce zace aşa înţepenit şi cum se face că trupul a şi început să se descompună? Probabil că n-am apucat să văd încă tot ce era de văzut."

Vorbind astfei cu sine, Caterina se uită împrejur şi zări spânzurând, cu lănţişorul lui de argint, de vergeaua din lemn de trandafir pe care şedea de obicei cocoţat, papagalul cu pene roşii şi albastre la care François ţinea foarte mult. Pasărea zăcea moartă, înţepenită şi cu penele zbârlite.

Caterina îşi întoarse privirea îngrijorată spre sfeşnicul pe care îl cercetase puţin mai înainte, când avusese prilejul să se încredinţeze că prinţul intrase de mult la el în odaie, deoarece lumânarea arsese până la capăt.

"Fumul — se gândi ea — sigur că da, fumul! Feştila era otrăvită; înseamnă că fiul meu a murit."

Strigă numaidecât să vină cineva. Într-o clipă, camera se umplu de slujitori şi de ofiţeri.

— Miron, chemaţi-l pe Miron — spuneau unii.

— Aduceţi un preot — erau de părere alţii.

Între timp, Caterina apropiase de buzele prinţului unul din flaconaşele pe care le purta pretutindeni cu sine, în punga agăţată de cingătoare, uitându-se cu luare-aminte la fiul său, ca să-şi dea seama dacă antidotul avea vreun efect. Ducele deschise din nou ochii şi gura; dar ochii săi erau lipsiţi de privire şi nici un sunet nu-i mai ieşea din gâtlej.

Încruntată, Caterina părăsi odaia, fără să rostească un singur cuvânt, făcându-le semn celor doi slujitori s-o urineze înainte de a fi apucat să stea de vorbă cu cineva.

Se duse cu ei apoi în alt pavilion şi se aşeză într-un jilţ, fără să-i scape o clipă din ochi.

— Domnul duce de Anjou — rosti ea — a fost otrăvit aseară, la cină. Voi aţi servit masa, nu-i aşa?

La auzul acestor cuvinte, amândoi se făcură galbeni ca turta de ceară.

— Porunciţi să ne supună la cazne — se tânguiră ei — să ne scurteze viaţa, dar să nu fim învinuiţi pe nedrept.

— Nătărăilor, credeţi că n-aş fi făcut-o până acum, dacă aş fi avut cea mai mică bănuială în privinţa voastră? Sunt convinsă că nu l-aţi ucis voi pe stăpânul vostru. Totuşi a fost omorât şi trebuie să aflu cine sunt ucigaşii. În afară de voi, cine a mai intrat în pavilion?

— Un bătrân, îmbrăcat ca un cerşetor, cu care monseniorul s-a văzut mereu în ultimele două zile.

— Şi... femeia?

— Nu ştim nimic... Despre care femeie vorbeşte maiestatea voastră?

— A fost aici o femeie cu un buchet de flori...

Slujitorii se uitară unul la altul atât de nedumeriţi, încât Caterina putu să-şi dea seama, după privirea lor, că erau într-

adevăr nevinovaţi.

— Spuneţi să vină la mine starostele oraşului şi majordomul palatului — porunci ea.

Cei doi valeţi se şi repeziră spre uşă.

— O clipă! rosti Caterina, pironindu-i locului cu un singur cuvânt. Nimeni altul în afară de voi doi şi de mine nu ştie ce v-am spus adineauri; dinspre partea mea sunt convinsă că n-am să scap o vorbă, prin urmare, dacă se întâmplă să afle cineva, înseamnă că unul din voi s-a dat de gol: în ziua aceea veţi pieri amândoi. Puteţi pleca!

Caterina îi descusu mai pe ocolite atât pe starostele oraşului cât şi pe majordom. Le spuse că ducele primise de la anumite persoane o veste proastă care-l întristase din cale afară şi că de aceea se simţea acum atât de rău, că dacă ar mai putea sta iar de vorbă cu persoanele respective, ducele, de bună seamă, şi-ar veni în fire şi neliniştea lui s-ar risipi.

Starostele şi majordomul îşi puseră oamenii să scotocească în lung şi-n lat oraşul, parcul, împrejurimile, dar nimeni nu fu în măsură să spună unde dispăruseră Remy şi Diane.

Henri era singurul care cunoştea secretul, dar în ceea ce-l privea nu era nici o primejdie că l-ar fi putut da in vileag.

Toată ziua, cumplita ştire, întoarsă pe toate feţele, încornorată, ciuntită, umblă din gură în gură prin oraşul Château-Thierry şi mai departe chiar, în tot ţinutul; fiecare tălmăcea, potrivit cu felul său de a fi şi cu apucăturile sale, nenorocirea întâmplată ducelui.

Nimeni însă, în afară de Caterina şi du Bouchage, nu îndrăznea a-şi mărturisi că ducele era pierdut.

Bietul prinţ nu-şi recăpătă nici glasul, nici simţirea sau, mai bine zis, nu mai dădu nici un semn c-ar fi fost conştient de ceea ce se întâmpla cu el.

Tulburat de tot felul de gânduri negre, gânduri de care se temea îndeobşte mai presus de orice, regele cu dragă inimă ar fi plecat înapoi la Paris; regina-mamă însă se împotrivea, aşa că, vrând-nevrând, curtea trebui să rămână mai departe la castel.

Medicii sosiră cu toţii buluc. Miron fu singurul care ghici pricina bolii şi care îşi dădu seama de gravitatea ei; era însă un prea iscusit curtean ca să nu ascundă adevărul, mai ales după ce se uitase în ochii Caterinei.

Care mai de care căutau să-l iscodească şi tuturora medicul le răspundea că domnul duce de Anjou avusese probabil mari supărări care-i zdruncinaseră nervii.

Reuşi astfel să-şi păstreze prestigiul neştirbit, ceea ce, trebuie să recunoaştem, e destul de greu în asemenea cazuri. Când Henric al III-lea îi ceru să răspundă *da* ori *nu* la întrebarea: "Ducele o să scape cu viaţă?", Miron zise:

— Peste trei zile abia am să fiu în măsură să-i spun maiestăţii voastre.

— Dar mie ce-ai să-mi spui? îl cercetă Caterina, cu voce scăzută.

— Cu domnia voastră, doamnă, e altceva; dumneavoastră am să vă răspund fără şovăială.

— Ce?

— Aştept ca maiestatea voastră să mă întrebe.

— Când crezi c-o să se sfârşească fiul meu, Miron?

— Mâine seară, doamnă.

— Atât de repede?!

— Ce vreţi, doamnă — murmură medicul — a fost o doză mult prea puternică.

Caterina duse degetul la buze şi, privindu-l pe muribund, murmură formula sinistră pe care o rostea de obicei în astfel de împrejurări:

— Aşa i-a fost scris!

Capitolul XC   Călugăriţele ospitaliere

Contele petrecuse o noapte chinuitoare, într-o stare ce se îngemăna deopotrivă cu nebunia şi cu moartea. Cu toate astea, credincios ca de obicei îndatoririlor sale, de îndată ce auzise vestindu-se sosirea regelui, se grăbise să se scoale şi să se ducă să-l întâmpine la poartă, aşa cum am arătat mai înainte; dar, după ce prezentase omagiile sale suveranului, după ce o salutase pe regina-mamă şi strânsese mâna amiralului, se închisese din nou la el în cameră, dar de astă dată nu ca să-şi aştepte şfârşitul, ci ca să aducă definitiv la îndeplinire planul său, în faţa căruia nu mai putea sta acum nici o oprelişte.

Aşadar, pe la orele unsprezece dimineaţa, adică după ce

se răspândise cutremurătoarea ştire "Ducele de Anjou e pe moarte!" şi toată lumea se risipise, lăsându-l pe rege năucit de această lovitură neaşteptată, Henri ciocăni la uşa fratelui său, care, dat fiind că îşi petrecuse o bună parte din noapte pe drum, se dusese la el în odaie să se odihnească.

— Ah, tu eşti? Ce s-a întâmplat? îl întrebă Joyeuse, pe jumătate adormit.

— Am venit să-mi iau rămas bun, frăţioare — răspunse Henri.

— De ce rămas bun?... Pleci?

— Da, plec, frăţioare; nu mai e nimic care să mă oblige să rămân aici, cel puţin aşa cred.

— Cum nimic?

— De bună seamă; de vreme ce serbările la care doreai să iau parte nu vor mai avea loc, mă simt dezlegat de promisiunea pe care ţi-am făcut-o.

— Te înşeli, Henri — îi răspunse marele amiral. Nu-ţi dau voie să pleci nici azi, aşa cum nu ţi-aş fi dat voie nici ieri.

— Prea bine, frăţioare. În cazul acesta, îmi pare rău, dar pentru prima oară în viaţa mea voi fi nevoit să trec peste poruncile dumitale şi să nesocotesc respectul pe care ţi-l datorez: căci, din momentul acesta, ţi-o spun fără înconjur, Anne, nimic nu mă mai poate împiedica să mă călugăresc.

— Dar scutirea care trebuia să vină de la Roma?

— Am s-o aştept în mânăstire.

— Într-adevăr, eşti nebun de legat! exclamă Joyeuse, ridicându-se în capul oaselor, cu cea mai adâncă uimire zugrăvită pe chip.

— Dimpotrivă, preastimate şi iubite frate, sunt cel mai cuminte om de pe lume, fiindcă nimeni cred că nu-şi dă mai bine seama de ceea ce fac.

— Henri, mi-ai făgăduit că mai rămâi încă o lună.

— Cu neputinţă, frăţioare.

— Încă opt zile.

— Nici măcar un ceas.

— Bietul meu băiat, cât trebuie să suferi?

— Dimpotrivă, nu mai simt nimic, de aceea, sunt încredinţat că boala mea e fără leac.

— Dar bine, dragă băiete, femeia asta nu poate fi chiar de piatră: până la urmă trebuie să se îmblânzească; poate că am să

reuşesc totuşi s-o înduplec.

— E ceva mai presus de puterile tale, Anne. De altminteri, chiar de s-ar lăsa înduplecată, n-aş mai putea acum s-o iubesc.

— Ei, asta-i bună! Ce te-a apucat?

— Aşa e cum îţi spun, frăţioare.

— Cum adică: dacă te-ar iubi acum, n-ai mai avea chef de ea?! Zău dacă n-ai turbat, pe legea mea!

— O, nu, cu nici un preţ! exclamă Henri, cutremurându-se îngrozit. Între femeia asta şi mine nu mai poate fi nimic.

— Ce vrei să zici? întrebă Joyeuse, nedumerit. Ce-i cu femeia asta, la urma urmei? Hai, spune-mi, Henri, ştii foarte bine doar că până acum n-am ascuns nimic unul faţă de altul.

Henri se temu că vorbise mai mult decât s-ar fi cuvenit şi că, lăsându-se biruit de sentimentul pe care îl mărturisise fără să vrea, deschisese o portiţă prin care privirea fratelui său ar fi putut întrezări secretul pe care-l tăinuia cu atâta grijă în adâncul inimii sale; vrând, aşadar, să repare greşeala pe care o săvârşise lăsând să-i scape un cuvânt nesocotit, căzu într-o greşeală şi mai mare şi rosti un cuvânt şi mai nesocotit.

— Nu mai stărui, frăţioare — spuse el. Femeia asta nu mai poate să fie a mea de vreme ce acum e mireasa Domnului.

— Prostii, cai verzi pe pereţi! Femeia asta şi călugăriţă! Te-a minţit.

— Ba nu, frăţioare, nu m-a minţit, femeia asta este acum călugăriţă ospitalieră. S-o lăsăm deci în pace şi să respectăm un suflet care şi-a căutat mângâiere la sânul bunului Dumnezeu.

Anne avu destulă stăpânire de sine pentru a-şi înfrâna bucuria pe care i-o pricinuia această destăinuire.

— Asta-i ceva nou — rosti el. Niciodată nu mi-ai pomenit despre aşa ceva până acum.

— E ceva nou, într-adevăr, de vreme ce s-a călugărit abia de curând; sunt convins însă că hotărârea ei este tot atât de nestrămutată ca şi a mea. Aşa că, fii bun, frăţioare şi nu mai încerca să mă opreşti. Îmbrăţişează-mă cu toată dragostea pe care mi-o porţi şi dă-mi voie să-ţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut pentru mine, pentru răbdarea dumitale şi iubirea nemăsurată pe care ai dovedit-o faţă de un biet smintit. Rămâi cu bine!

Joyeuse se uită în ochii fratelui său; se uită la el înduioşat, ca un om care se bizuie că duioşia lui va reuşi până la urmă să

înmoaie cerbicia celuilalt.

Henri rămase însă neînduplecat în faţa privirii lui galeşe, mulţumindu-se să-i răspundă cu veşnicul său surâs întristat. Joyeuse îşi strânse fratele la piept şi-l lăsă în fine să plece.

"Du-te — îşi spuse în sinea lui — n-are-a face, povestea încă nu s-a încheiat şi oricât ai fi tu de grăbit, n-avea grijă că te prind eu din urmă."

Se îndreptă apoi spre apartamentul regelui, pe care-l găsi luându-şi gustarea în pat; Chicot îi ţinea de urât.

— Bună dimineaţa! Bună dimineaţa! îl întâmpină Henric. Îmi pare bine că te văd, Anne. Mi-era teamă c-o să stai toată ziua în pat, leneşule! Ce mai face fratele meu?

— Îmi pare rău, sire, dar nu ştiu. Am venit să vă vorbesc despre fratele meu.

— Despre care din ei?

— Despre Henri.

— Tot mai vrea să intre la mânăstire?

— Mai mult ca oricând.

— Se călugăreşte?

— Da, sire.

— Are dreptate, fiule.

— Da, e drumul cel mai scurt spre împărăţia cerurilor.

— Da' de unde, există un drum şi mai scurt — îi spuse Chicot regelui. Acela pe care a apucat fratele tău.

— Sire, maiestatea voastră îmi îngăduie să-i pun o întrebare?

— Şi douăzeci, dacă vrei, Joyeuse şi douăzeci! Mă plictisesc de moarte la Château-Thierry şi poate că întrebările tale au să-mi alunge urâtul.

— Sire, cunoaşteţi, nu-i aşa, toate ordinele religioase din regat?

— Ca pe blazonul meu, domnule.

— Sunteţi bun să-mi spuneţi atunci ce-i cu călugăriţele ospitaliere?

— E o chinovie foarte mică, dar foarte distinsă, cu canoane aspre şi necruţătoare, care poartă hramul sfântului Iosif, alcătuită din douăzeci de doamne având fiecare venitul ei.

— Şi aceste doamne au de făcut vreun legământ?

— Da, dar sunt primite numai pe sprânceană şi cu recomandaţia reginei.

— Ar fi o indiscreţie din partea mea, sire, dacă mi-aş îngădui să vă întreb unde se află această chinovie?

— Nicidecum; se află în Cetate, pe strada Chevet-Saint-Landry, în spatele bisericii Notre-Dame.

— La Paris?

— Da, la Paris.

— Mulţumesc, sire.

— Dar pentru ce naiba vrei să ştii toate astea? Nu cumva fratele tău s-a răzgândit şi, în loc să îmbrace rasa de capucin, i s-o fi năzărit acum să se facă maică ospitalieră?

— Nu, sire, n-aş crede că poate fi chiar atât de nebun, judecând după cele ce maiestatea voastră mi-a făcut cinstea să-mi spună. Am însă impresia că i-a sucit capul cineva de acolo, de la mânăstire. Aş vrea deci să aflu cine-i această persoană şi să stau de vorbă cu ea.

— Am cunoscut, să tot fie vreo şapte ani de atunci — spuse monarhul, împăunându-se — o stareţă de acolo nostimă foc! Să mor dacă te mint!

— Ei bine, sire, n-ar fi de mirare să fie aceeaşi stareţă şi-acum.

— Habar n-am. fiindcă, vezi tu, Joyeuse, între timp şi eu m-am călugărit, ca să zic aşa.

— Sire — spuse Joyeuse — pentru orice caz, daţi-mi, vă rog, o scrisoare pentru maica stareţă şi o învoire de două zile.

— Vrei să mă părăseşti? protestă monarhul. Mă laşi singur aici?

— Ca să vezi, ingratul! bombăni Chicot, dând din umeri. Dar eu unde sunt?

— Scrisoarea, vă rog, sire.

Regele oftă, totuşi se aşeză să scrie.

— Dar ce cauţi tu la Paris? se miră Henric, înmânându-i scrisoarea.

— Îmi pare rău, sire, dar trebuie să-l însoţesc sau, în orice caz, să veghez asupra fratelui meu.

— Ai dreptate: du-te atunci şi caută să te întorci cât mai repede.

Joyeuse nu aşteptă să-i spună de două ori şi, de vreme ce căpătase învoirea, porunci să i se aducă pe tăcute caii şi, după ce se încredinţă că fratele său Henri plecase, o ţinu tot într-o fugă până la Paris.

Fără să-şi mai scoată cizmele, tânărul porunci slujitorilor să-l ducă în strada Chevet-Saint-Landry, stradă care răspundea în uliţa Infernului şi, mai departe, în strada Marmouzet, paralelă cu prima.

O clădire mohorâtă, încărcată de ani şi înconjurată de ziduri, peste coama cărora se zăreau creştetele câtorva arbori înalţi, ici-colo câte o fereastră cu zăbrele, o poartă scundă cu o ferestruică oblonită: iată cum arăta, privită din stradă, mânăstirea ospitalierelor.

Pe cheia de boltă, la intrare, un meşter neîndemânatic săpase cu dalta o inscripţie în latineşte:

MATRONAE HOSPITES

Vremea măcinase pe jumătate piatra şi, o dată cu ea şi cuvintele.

Joyeuse bătu în oblon şi spuse poştalionilor să mâne caii pe strada Marmouzet, ca nu cumva, lăsându-i în faţa mânăstirii, să se facă vâlvă în cartier. După care, ciocănind din nou în ferestruica de la intrare, spuse:

— Fiţi atât de bună, vă rog şi înştiinţaţi-o pe maica stareţă că domnul duce de Joyeuse, mare amiral al Franţei, doreşte să-i vorbească din partea regelui.

Chipul călugăriţei, care se ivise îndărătul zăbrelelor, se înroşi sub vălul ce-i acoperea capul şi oblonul se închise la loc.

După cinci minute, poarta se deschise şi Joyeuse intră în vorbitor.

O femeie frumoasă, cu o statură impunătoare, îl întâmpină cu o reverenţă până la pământ, la care amiralul se grăbi să răspundă, ca un om de lume ce era şi ca un suflet evlavios.

— Doamnă — începu el — regele ştie că veţi primi în curând sau că aţi şi primit în rândurile călugăriţelor dumneavoastră o persoană cu care trebuie să vorbesc. V-aş ruga, aşadar, să binevoiţi a mă pune în legătură cu această persoană.

— Sunteţi bun, domnule, să-mi spuneţi care-i numele acestei doamne?

— Nu ştiu, doamnă.

— Atunci cum aş putea să vă îndeplinesc rugămintea?

— Nimic mai uşor. Pe cine aţi primit în mânăstire de o lună încoace?

— Lămuririle pe care mi le daţi în privinţa acestei persoane sunt poate prea limpezi sau prea puţin desluşite ca, să vă pot satisface dorinţa.

— Pentru ce?

— Fiindcă în ultima lună n-am primit pe nimeni aici, în afară de o singură persoană care a venit azi-dimineaţă.

— Azi-dimineaţă?

— Da, domnule duce şi sosirea dumneavoastră doar cu două ore mai târziu aduce prea mult cu o urmărire ca să vă pot îngădui să-i vorbiţi.

— Vă rog, doamnă.

— Cu neputinţă, domnule.

— Daţi-mi voie măcar s-o văd pe doamna aceasta.

— Cu neputinţă, vă spun… De altfel, dacă numele dumneavoastră a fost de ajuns pentru a vă deschide poarta acestui lăcaş, ca să puteţi vorbi cu orice persoană aflată aici, în afară de mine, trebuie să aveţi un ordin scris din partea suveranului.

— Poftiţi ordinul, doamnă — răspunse Joyeuse, arătându-i scrisoarea pe care Henric o semnase la cererea lui.

Stareţa o citi şi se înclină.

— Facă-se voia maiestăţii sale — rosti ea — chiar dacă e împotriva voinţei lui Dumnezeu.

Şi se pregăti să iasă.

— Acum vă daţi seama, doamnă — spuse Joyeuse, oprind-o politicos — că sunt în dreptul meu să-i vorbesc. Mi-e teamă totuşi să nu abuzez sau să nu mă fi înşelat. Poate că doamna nu este persoana pe care o căutam, de aceea v-aş ruga să-mi spuneţi cum a venit aici, pentru ce a venit şi de cine era însoţită?

— Ar fi de prisos, domnule duce — răspunse stareţa — nu cred că v-aţi înşelat; doamna aceasta a sosit abia azi-dimineaţă, după ce s-a lăsat aşteptată două săptămâni şi pot să vă spun că mi-a fost recomandată de cineva al cărui cuvânt are toată greutatea în ochii mei şi că este, într-adevăr, persoana cu care domnul duce de Joyeuse doreşte să vorbească.

Spunând acestea, stareţa făcu o nouă reverenţă în faţa ducelui şi plecă pe aci încolo.

După vreo zece minute se întoarse însoţită de o călugăriţă ospitalieră al cărei văl era tras peste ochi, acoperindu-i cu totul figura.

Era Diane, care îmbrăcase între timp veşmintele monahale.

Ducele îi mulţumi stareţei, îi oferi apoi un scaun necunoscutei, se aşeză la rândul său, după care egumena se retrase, având grijă să închidă cu mâna ei uşa vorbitorului pustiu şi întunecos.

— Doamnă — rosti Joyeuse, fără nici o introducere — dumneavoastră sunteţi, nu-i aşa, doamna din strada Augustinilor, femeia misterioasă pe care fratele meu, domnul conte du Bouchage, o iubeşte ca un nebun, cu o pasiune ucigătoare?

Ospitaliera se mulţumi să încline capul în semn că da, fără să scoată un cuvânt.

Aerul ei măreţ i se păru cu totul necuviincios lui Joyeuse, care şi aşa nu avea nici cea mai mică simpatie pentru interlocutoarea sa; continuă deci:

— Nu cumva, doamnă, v-aţi închipuit că-i de ajuns să fiţi, sau cel puţin să păreţi frumoasă, că-i de ajuns să aveţi o inimă împietrită, ascunsă sub această înfăţişare atrăgătoare, că-i de ajuns să fi trezit o dragoste pătimaşă şi nefericită în sufletul unui tânăr care poartă acelaşi nume ca şi mine, pentru ca, într-o bună zi, să-i spuneţi acestui tânăr: "Cu atât mai rău pentru dumneata dacă ai o inimă; eu n-am şi nici nu vreau să am"?

— N-am spus aşa ceva, domnule, sunteţi greşit informat — rosti călugăriţa, cu o voce atât de nobilă şi de duioasă, încât Joyeuse simţi o clipă cum i se înmoaie îndârjirea.

— Cuvintele nu schimbă câtuşi de puţin înţelesul, doamnă. Aţi respins dragostea fratelui meu şi l-aţi aruncat în braţele disperării.

— Fără voia mea, domnule, fiindcă totdeauna m-am străduit să-l îndepărtez de mine pe domnul du Bouchage.

— Astea sunt stratagemele cochetăriei, doamnă şi urmările lor arată cât sunt de vinovate.

— Nimeni n-are dreptul să mă osândească, domnule; nu mă simt câtuşi de puţin vinovată; văd însă că sunteţi mânios pe mine, de aceea n-am să vă mai răspund nimic.

— Aşa, va să zică! izbucni Joyeuse, tot mai înfierbântat.

Aţi distrus viaţa fratelui meu şi acum credeţi că vă puteţi apăra înfruntându-mă cu aerele astea trufaşe? Nu, nu, pasul pe care l-am făcut acum ar trebui să vă lămurească asupra gândurilor cu care am venit aici; vorbesc foarte serios, pe cuvântul meu! Uitaţi-vă cum îmi tremură mâinile şi buzele şi o să vă daţi seama că veţi avea nevoie de dovezi temeinice pentru a mă putea convinge.

Călugăriţa se ridică în picioare.

— Dacă aţi venit aici pentru a jigni o femeie — rosti ea, continuând să-şi păstreze sângele rece — n-aveţi decât să mă jigniţi, domnule; dar dacă aţi venit ca să mă faceţi să-mi schimb hotărârea, vă spun dinainte că vă pierdeţi timpul degeaba; ar fi mai bine să plecaţi.

— Ah, nu sunteţi o făptură omenească — răbufni Joyeuse, scos din fire — ci un demon scăpat din infern!

— Am spus că n-am să mai răspund nimic; acum însă îmi dau seama că nu-i destul şi că nu-mi rămâne decât să mă retrag.

Şi călugăriţa făcu un pas spre uşă.

Joyeuse însă o opri.

— O clipă numai! E atâta vreme de când vă caut, încât nu vă pot lăsa să plecaţi aşa; şi de vreme ce am reuşit în sfârşit să vă întâlnesc, de vreme ce nepăsarea dumneavoastră n-a făcut decât să întărească gândul, care de mult mi-a încolţit în minte, că nu sunteţi decât o plăsmuire diabolică, trimisă de vrăjmaşul omenirii pentru a-l duce la pierzare pe fratele meu, vreau cel puţin să văd chipul pe care gheena şi-a întipărit cele mai cumplite ameninţări, vreau să văd strălucirea acestei priviri ucigătoare ce are puterea de a rătăci minţile bieţilor muritori. Să vedem care din noi e mai tare, satană!

Şi făcând cu o mână semnul crucii, ca şi când ar fi vrut să alunge duhurile rele, Joyeuse smulse cu mâna cealaltă vălul ce acoperea obrazul ospitalierei; femeia însă rămase locului tăcută, neclintită, fără să dea nici un semn de mânie şi fără nici o mustrare, aţintindu-şi privirea limpede şi blajină asupra celui ce o insultase cu atâta sfruntare.

— O, domnule duce — spuse ea — e o faptă nevrednică de un gentilom!

Joyeuse simţi ca o lovitură de pumnal în inimă: blândeţea aceasta neasemuită avu darul de a-i îmblânzi mânia, iar

frumuseţea ei nefirească îi tulbură mintea.

— Într-adevăr — murmură el după o tăcere îndelungată — sunteţi frumoasă şi-mi dau seama cât de mult v-a iubit Henri; dar Dumnezeu v-a înzestrat cu atâta frumuseţe pentru a răspândi harul acesta ca pe o mireasmă asupra unei vieţi legate de a dumneavoastră.

Joyeuse nu-şi luase o clipă ochii de la Diane; focul privirilor sale atotputernice pătrunsese până în adâncul sufletului său, ca flăcările ce ţâşnesc din craterele vulcanilor şi care au însuşirea de a topi bronzul statuilor doar atingându-le din zbor.

Focul acela mistuise tot ce era pământesc în inima amiralului; înlăuntrul ei clocotea numai aurul cel mai curat şi inima lui stătea gata să plesnească întocmai ca un creuzet în momentul când se topeşte metalul.

— O, da — spuse el încă o dată, cu voce şi mai scăzută, învăluind-o într-o privire în care clocotul mâniei se stingea treptat — o, da, acum îmi dau seama cât de mult v-a iubit Henri... Doamnă, fie-vă milă, vă rog din suflet, în genunchi vă rog, înduraţi-vă de fratele meu!

Diane rămase tăcută şi neînduplecată.

— Gândiţi-vă că o familie întreaga se dă de ceasul morţii, că viitorul neamului nostru e pe cale să se irosească, nu osândiţi pe unul din noi să moară de disperare, iar pe ceilalţi de inimă rea.

Diane tăcea mai departe, uitându-se întristată la bărbatul ce şedea plecat în faţa ei.

— Fie-vă milă de fratele meu! strigă în cele din urmă Joyeuse, apăsându-şi sălbatic inima cu mâna încleştată. Fie-vă milă de mine! O, Doamne, simt cum mă mistuie o văpaie! Privirea asta m-a ucis!... Adio, doamnă, adio!

Se ridică de jos ca scos din minţi, smuci sau, mai bine zis, smulse zăvoarele uşii vorbitorului şi o rupse la fugă bezmetic spre uliţa Infernului, în colţul căreia îl aşteptau oamenii săi.

Capitolul XCI Alteţa sa monseniorul duce de Guise

Duminică 10 iunie. În jurul orelor unsprezece, toată curtea

era adunată în încăperea de lângă iatacul în care, după întâlnirea sa cu Diane de Méridor, ducele de Anjou se stingea cu încetul, fără putinţă de scăpare.

Nici iscusinţa medicilor, nici disperarea mamei sale, nici rugăciunile poruncite de monarh nu reuşiseră să preîntâmpine sfârşitul fatal.

În dimineaţa zilei de 10 iunie, Miron îl înştiinţă pe rege că boala era fără leac şi că François de Anjou nu va mai apuca ziua următoare. Suveranul se arată nespus de îndurerat şi, întorcându-se către cei de faţă spuse:

— Duşmanii mei au toate motivele acum să nădăjduiască.

La care însă regina-mamă găsi cu cale să răspundă:

— Soarta noastră e în mâinile Celui de Sus, fiule.

La care, la rândul său, Chicot, stând smerit şi întristat lângă Henric al III-lea, socoti de cuviinţă să adauge în şoaptă:

— Să-i dăm o mână de ajutor Celui de Sus, sire, atunci când ne stă în putere.

Cu toate astea, pe la orele unsprezece şi jumătate, chipul şi privirea bolnavului se întunecară; gura, pe care o ţinea deschisă până atunci, se încleştă; hemoragia care, de câteva zile, înspăimântase pe toată lumea, precum odinioară sudoarea de sânge a lui Carol al IX-lea, încetă dintr-o dată, iar mâinile şi picioarele lui începură să se răcească.

Henric şedea la căpătâiul fratelui său. În partea cealaltă a patului, la perete, Caterina ţinea mâna îngheţată a muribundului.

Episcopul din Château-Tierry şi cardinalul Joyeuse rosteau rugăciunile celor ce trag să moară, rugăciuni pe care toţi câţi se aflau acolo le murmurau, îngenuncheaţi şi cu mâinile împreunate.

Spre amiază, bolnavul deschise ochii; ieşind din nori, soarele învălui patul într-un nimb auriu.

Ducele, care până atunci nu fusese în stare să mişte nici măcar un deget şi a cărui conştiinţă fusese adumbrită de pâcle ca şi soarele ce ieşise acum la iveală, ridică un braţ spre cer, ca un om înspăimântat. Se uită în jurul său, auzi rugăciunile, simţi chinurile şi slăbiciunea de care era cuprins şi îşi dădu seama de ceea ce se întâmpla cu el, poate fiindcă începuse a întrezări lumea neguroasă şi înfricoşătoare în care sunt sortite să treacă unele suflete după ce au părăsit viaţa pământească. Scoase

apoi un ţipăt sfâşietor şi se lovi peste frunte atât de năprasnic, încât toată lumea se înfioră. Pe urmă, încruntând din sprâncene, ca şi cum ar fi desluşit în adâncul cugetului unul din misterele existenţei sale, bolborosi:

— Bussy! Diane!

Ultimul cuvânt, pe care muribundul îl îngăimase cu o voce istovită, nu ajunse decât la urechea Caterinei.

În momentul în care numele acesta se stinse pe buzele lui, François de Anjou îşi dădu ultima suflare.

Şi tot atunci, printr-o ciudată coincidenţă, soarele, care poleia stema Franţei şi florile de crin ţesute cu fir, se întunecă brusc, în aşa fel încât florile, atât de strălucitoare o clipă mai înainte, se posomorâră deodată, topindu-se în azurul pe care până atunci îl luminau ca o constelaţie aproape la fel de scânteietoare ca şi cele pe care ochiul unui visător le caută pe întinsurile cerului.

Caterina lăsă jos mâna fiului său.

Scuturat de un fior, Henric al III-lea se rezemă tremurând de umărul lui Chicot, care se simţea de asemenea înfiorat, dar de respectul pe care orice creştin îl datorează morţilor.

Miron apropie un potir de aur de buzele lui François şi, după ce îl cercetă o clipă, rosti:

— Monseniorul a murit.

Un geamăt prelung împânzi anticamerele, ţinând isonul psalmului pe care îl murmura cardinalul:

Cedant iniquitates meae ad vocem deprecationis meae[22].

— A murit! îngână monarhul, închinându-se, cufundat în jilţul lui. Frăţioare, frăţioare!

— Singurul moştenitor al tronului Franţei — şopti Caterina, care, părăsind patul mortului, se grăbise să se întoarcă lângă unicul fiu ce-i mai rămăsese.

— O! se tângui Henric. Tronul Franţei e mult prea mare pentru un monarh fără urmaşi, coroana mult prea largă pentru o frunte stingheră... Fără copii, fără moştenitori!... Cine o să-mi urmeze oare?

În momentul în care rostea aceste cuvinte, se auzi gălăgie pe treptele de la intrare şi mai apoi în încăperile pavilionului.

Nambu dădu buzna în camera mortuară pentru a da de ştire:

---

[22] Să piară nedreptăţile mele la glasul rugăciunii mele.

— Alteţa sa, monseniorul duce de Guise!

Surprins de acest răspuns neaşteptat la întrebarea pe care şi-o pusese, regele se îngălbeni şi se ridică din jilţ, uitându-se la maică-sa.

Caterina era şi mai palidă decât feciorul său. La auzul cumplitei nenorociri pe care întâmplarea o prorocea stirpei sale, regina-mamă apucă mâna suveranului şi i-o strânse ca şi cum ar fi vrut să-i spună:

"Iată primejdia... dar fii pe pace, sunt alături de tine!"

Fiul şi mama se uniseră, cuprinşi de aceeaşi spaimă în faţa aceleiaşi ameninţări.

Ducele intră în odaie urmat de căpitanii săi. Pătrunsese înăuntru cu fruntea sus, deşi privirile sale rătăceau puţin descumpănite, îndreptându-se când spre monarh, când spre patul de moarte al fratelui său.

În picioare, cu acea măreţie supremă pe care numai el ştia s-o descopere în anumite împrejurări în adâncul firii sale pline de o ciudată poezie, Henric al III-lea îl pironi locului pe duce, arătându-i cu un gest maiestos rămăşiţele pământeşti ale vlăstarului domnesc, pe patul răvăşit de zbuciumul agoniei.

Ducele înclină capul şi se lăsă încet în genunchi.

În jurul său, toată lumea puse capul în piept şi îndoi genunchii.

Numai Henric al III-lea rămase în picioare împreună cu mama sa şi, pentru ultima oară poate, în ochii săi scăpără o scânteiere de mândrie.

Chicot văzu licărirea din ochii lui şi murmură ca pentru sine un alt verset din psalmi:

Dejiciet pontentes de sede et exaltabit humiles (Îl va răsturna din scaun pe cel puternic, ridicându-l în locul lui pe cel smerit).

Sfârşit

* * *

O formatare unitară făcută de BlankCd. Pentru a fi evidenţiată de alte formatări, fiecare volum va purta pe lângă numele fişierului şi menţiunea: [v. BlankCd]. În aceeaşi formatare unitară veţi mai putea citi:

- Alexandre Dumas - Cavalerul Reginei [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Cei Patruzeci şi Cinci vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Cei Patruzeci şi Cinci vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Cei trei muşchetari [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Contele de Monte-Cristo vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Contele de Monte-Cristo vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Contele de Monte-Cristo vol.3 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - După douăzeci de ani [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Familia de'Medici [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Laleaua neagră [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Marchiza de Brinvilliers [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Masca de fier [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Mână de mort [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Otrava şi pumnalul familiei Borgia [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Robin Hood [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.1 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.2 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.3 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas - Vicontele de Bragelonne vol.4 [v. BlankCd]
- Alexandre Dumas-fiul - Dama cu camelii [v. BlankCd]

În pregătire:

- Alexandre Dumas – Cele două Diane [v. BlankCd]

Atenţie: Pentru a vă deplasa mai uşor prin e-book, plasaţi cursorul mouse-ului în Cuprins e-book pe un anumit capitol, apoi apăsaţi tasta ctrl apoi click-stânga.